

Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi

Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi

YARIMADA SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA STRATEJİSİ

2014-2023

İzmir Kalkınma Ajansı

Şehit Fethi Bey Caddesi No:49/1

Birlik Plaza Kat:3 35210 Gümrük İZMİR/TÜRKİYE

T: 0232 489 81 81 F: 0232 489 85 05

www.izka.org.tr

info@izka.org.tr

Temmuz 2014

İzmir

ISBN

978-605-5826-13-0

Bu çalışma 2014-2023 İzmir Bölge Planı Çalışmaları kapsamında İzmir Kalkınma Ajansı tarafından İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'ne hazırlanmıştır.

© 2014, İZKA Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kullanılmadan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekilde ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

Hazırlanmış olan çalışmanın tüm hakları İzmir Kalkınma Ajansı'na aittir. Bu İZKA eserinden kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Proje Ekibi

İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ

Yrd.Doç.Dr. Koray Velibeyoğlu

(Proje Yürütücüsü)

Doç.Dr. Semahat Özdemir

Prof.Dr. Alper Baba

Öğr.Gör. Dr. Zeynep Durmuş Arsan

Ar.Gör. Hamidreza Yazdani

Ar. Gör. Dalya Hazar

EGE ÜNİVERSİTESİ

Prof.Dr. Adnan Kaplan

Prof.Dr. Murat Boyacı

Prof.Dr. Yusuf Kurucu

Ar. Gör. Dr. Nurdan Erdoğan

Ar. Gör. Özlem Yıldız

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

Prof.Dr. Hüsnü Erkan

Ar.Gör. Dr. Eser Afşar

-

Bu çalışmaya katkılarından dolayı proje ekibinden Sibel Ersin, Saygın Can Oğuz, Filiz Morova İneler, Hülya Ulusoy ve Aysun Açıkgöz ile proje çalıştaylarına katkılarından dolayı öğrencilerimiz Gül Şahin, İrem İnce, Fatih Şahinarslan, Ezgi Ceren Karataş, Hilal Eyecioğlu, Çiğdem Dalkılıç'a ayrıca Yarımada ve İzmir'deki tüm paydaşlarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Sunuş

Bu çalışmada Yarımada bölgesi İzmir'in batısında yer alan Urla, Karaburun, Çeşme, Seferihisar ve Güzelbahçe ilçelerini kapsayan yer olarak tanımlanmıştır. Yarımada, İzmir içinde insanlara kaliteli bir yaşam alanı vaat eden bir bölgedir.

Koruma-kullanma dengesi veya bir başka deyişle sürdürülebilir kalkınma Yarımada için büyük önem arz etmektedir. Birçok koyu, doğal limanı ve plajları barındıran kıyıları, değişken topografik yapısı, termal kaynakları, yöresel iklim koşullarının sağladığı biyoklimatik konfor, çevre estetiği açısından üstün nitelikli mekanları, doğal bitki örtüsü çeşitliliği, soyu tükenme tehlikesi altında bulunan yaban hayvanlarına habitat oluşturan önemli doğa alanları, zengin tarihsel dokusu ve arkeolojik özellikleri, geleneksel kent dokusu ve yöresel mimarlık değerlerine sahip yerleşim alanları, antik dönemlere kadar uzanan zeytin ve bağ kültürü, yöreye özgü tarım deseni ve deniz ürünleri olan bölgede yaşamın temel taşlarını yerinden oynatmadan, hassas bir biçimde yaklaşma gereği vardır. Pek çok İzmirli bu bölgeyi bir doğal yaşam rezervi olarak kabullenmektedir. Doğal ve kültürel yaşamın yerinde kalması şüphesiz ki bu değerleri dikkatli kullanacak turizm, eğitim, sağlık gibi hizmet endüstrilerini de bölgeye çekecek temel unsur olacaktır.

Çalışmanın ana çıkış noktası olan "Varlık-odaklı yaklaşım" katılımcı kalkınma programlarında bir yerin eksiklikleri yerine sahip olduğu güçlü yanlara ve varlıklara odaklanmasıdır. Bu yaklaşım söz konusu toplumun erişiminin olduğu kaynakları kullanarak hedeflenen sonuçlara ulaşılmasını öngörür. Sahip olunan varlıkların ve potansiyellerin yerel halk tarafından algılanması, bunların kalkınmada bir faktör olarak kabul edilmesine yol açmaktadır. Çalışmadaki yaklaşım, yerel varlıkların belirlenmesinden proje konularının tanımlanmasına kadar yerel halkın ve temel paydaşların katkısıyla ilerlemektir. İlçe halk çalıştaylarında belirlenen varlıklar, proje konuları, Yarımada'daki eğilimler Ufuk Tarama Çalıştayı'nda yine ilçe çalıştay katılımcıları ve Yarımada'ya yönelik faaliyetlerde bulunan çeşitli kesimlerce bir bütün olarak ağırlıklandırılmış ve konu öncelikleri belirlenmiştir. Daha sonra yapılan Uzman Paneli ile belirtilen hedefler ve proje konuları rafine edilerek geliştirilmiştir. Buradaki yaşam deneyiminin İzmirlilerin yaşam kalitesini geliştirici yönde ele alınması esası benimsenmiştir.

Doğal ve kültürel varlıkların sürdürülebilirliğini sağlamak yasal koruma önlemlerinden çok daha fazlasını gerektirmektedir. Öncelikle varlıkların farkında olmak, yörenin yerel kültürü ve tarihsel coğrafyasından esinlenerek yeni yaşam hikayeleri yaratıp içeriğini ve katma değerini zenginleştirmek, ürün ve hizmetleri yörede yaşayanların bilgi ve beceri düzeylerinde ve kapasitelerini geliştirerek oluşturmak, herşeyden önemlisi bütün bu kurguyu sinerji yaratan işbirlikli ve demokratik yollarla sağlayabilmek Yarımada yerel varlıklarının gelecek nesillere aktarılması yönünde önemli bir katkı sağlayacaktır.

Bu bilinç ve motivasyonla proje ekibi interdisipliner bir yapıda ve uzmanlıklarını varlık-odaklı yaklaşımla birleştirerek çözüm üretme anlayışında hareket etmiştir. Çalışmada emeği geçen proje ekibine, ayrıca düzenlenen çalıştaylarda, toplantı ve mülakatlarda katkı ve önerilerini esirgemeyen birçok farklı kurum ve kuruluştan paydaşımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Bu çalışmanın sahiplenilmesi ve üst ölçekli strateji belgelerine veri sağlaması çok önemlidir. Önerilerin hayata geçmesi varlıkların harekete geçirilmesi yönünde yapılacak operasyonel önerilerle mümkün olabilecektir. Bu yönde, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yöre için bir milat sayılabilecek 2008 yılında başlattığı kalkınma fikirleri yarışmasından başlayarak, proje takımının 9 ay gibi kısa bir sürede çok yoğun çalışarak katılımcı bir süreçle ürettiği varlık-odaklı kalkınma fikirlerini değerlendirecek, birlikte üretme ve birlikte karar alma perspektifindeki bir Yarımada Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulması gerekli görülmektedir.

Bu çalışmanın Yarımada bölgesinin ve İzmir ilinin yerel sürdürülebilir kalkınma sürecine katkı sağlamasını dileriz.

Çalıştay Katılımcıları

İlçe Halk Çalıştayları Katılımcı Listesi

Karaburun

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
1	Aslı Menekşe Odabaş	Seferihisar Belediyesi
2	Bahri Yörükoğlu	Necat Hepkon İlkokulu
3	Begüm Altınır	Seferihisar Kaymakamlığı
4	Berfin Çelikkol Uzun	Seferihisar Belediyesi
5	Bilgin Oğuz	Türer A.Ş.
6	Ceyda İnce	Seferihisar Belediyesi
7	Deniz Tolga İnci	Kent Konseyi Başkanı
8	Dursun Yeşilçayır	Bengiler Mah. Muhtarı
9	Engüç Ozantürk	Seferihisar İlçe Tarım Müdürlüğü
10	Ertünç Can	Seferihisar İlçe Tarım Müdürlüğü
11	Güven Eken	Doğa Derneği
12	Halil Sever	Düzce Köyü Muhtarı
13	Hikmet Bilir	Kavakdere Köyü Muhtarı
14	Hüseyin Yoldaş	Hıdırlık Mah. Muhtarı
15	İbrahim Çelik	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
16	Kadir Girginer	Ulamış Mah. Muhtarı
17	Kadri Malkaya	Turabiye Mah. Muhtarı
18	Metin Düdük	Çamtepe Köyü Muhtarı
19	Mustafa Ali Kara	Gödençe Köyü Muhtarı
20	Necmettin Adanaş	11 Eylül Mesleki Eğitim Merkezi
21	Nilgün Durmazer	Seferihisar Belediyesi
22	Oktay Sezer	Gölcük Köyü
23	Osman Çadır	Payamlı Mah. Muhtarı
24	Özlem Eskicidoğru	Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricisi
25	Pakize Melek Bulut	Türer A.Ş.
26	Refik Karaman	Camikebir Mah. Muhtarı
27	Serdar Umut	Seferihisar İlçe Tarım Müdürlüğü
28	Sinem Kural	İlçe Halk Eğitim Merkezi
29	Süleyman Ener	Doğa Derneği
30	Süleyman Eşin	Atatürk Mah. Muhtarı
31	Şerafettin Yeşilçayır	Mersinaları Mah. Muhtarı
32	Tevhide Alyanak	Urla Belediyesi
33	Tuncay Topuz	Turgut Köyü Muhtarı

Seferihisar

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
1	Ali Çakmak	Vatandaş
2	Ali Furuncu	İncik Köyü
3	Alp Altürk	Nergis Kafe
4	Ata M. Somak	Lipsos Otel
5	Ayşenur Çavdar	Mordoğan Belediyesi
6	Bedri Yeltekin	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
7	Buket Tavlayan	Mordoğan Atatürk İlkokulu
8	Çiğdem Akçura	Kent Konseyi
9	Çiğdem Öztürk	Kent Konseyi
10	Duygu Akçelik	Karaburun Belediyesi
11	Emin Yazar	Kent Konseyi
12	Gülay Balaban	Vatandaş
13	Hüseyin Altun	Karaburun Belediyesi
14	Hüseyin Oğuz	Karaburun Tarım Kredi Koop.
15	İsmail Baylan	Karaburun Tarımsal Kalkınma Koop.
16	İsmail Gümeş	Vatandaş
17	Kemal Balaban	Karaburun Belediyesi
18	Mehmet Aydın	Mordoğan İmam Hatip Ortaokulu
19	Mehmet Umar	Karaburun Tarımsal Kalkınma Koop.
20	Metin Can	Vatandaş
21	Murat Ezengin	İlçe Halk Eğitim Merkezi
22	Mustafa Babayiğit	Karaburun Su Ürünleri Koop.
23	Mustafa Özer	Kent Konseyi
24	Nesrin Durmuş Altürk	Kent Konseyi
25	Ömer Sarioğlu	Karaburun Tarımsal Kalkınma Koop.
26	Saadettin Dikkaya	Ecohotel
27	Selma Akdemir	Mordoğan Atatürk İlkokulu
28	Şenol İnal	Mordoğan Atatürk İlkokulu
29	Veli Korkmaz	Kuyucak Konak Otel
30	Yaşar Ertürk	Mordoğan Su Ürünleri
31	Yener Yıldırım	Karaburun Belediyesi, Fen İşleri Müdürlüğü

Urla

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
1	Alkan Karanlık	YADEM Çevre Koruma Ekolojik Tarımı Geliştirme Eğitim Kültür Derneği
2	Ayşe Başkanoglu	Özel Çağdaş Yaşam Yaşlı Bakım Merkezi
3	Ayten Tokgöz	Uzbaş Tarım Ürünleri
4	Bekir Yıldız	Urla Kaymakamlığı, Nüfus Müdürlüğü
5	Bilge Bengisu Öğünlü	Uzbaş Tarım Ürünleri
6	Bülent Akgerman	Urla Şarapçılık
7	Cengiz Metin	Urla Denizcilik Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü
8	Cumali İn	Tarım İlçe Müdürlüğü
9	Çetin Balkan	Yağcılar Köyü Muhtarı
10	Çiğdem Akar	Özbek Araştırma Geliştirme ve Girişim Derneği Başkanı
11	Duygu Özersoy	May Dizayn Tarım Ltd.
12	Engin Onay	Vatandaş
13	Erden Can	Çeşmealtı Güzelleştirme Derneği
14	Erol Uysal	Urla İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
15	Ferda Gürsoy	Avukat
16	Feyza Karaosmanoğlu	Urla Kent Konseyi
17	Gamze Kutlukaya	Talat Kutlukaya İnşaat Ltd.
18	Gülden Gökçen Akkurt	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
19	Güler Köstem	Urla Dostluk Derneği
20	Gülten Parlar	Urla İlçe Özel İdare Müdürlüğü
21	Halil Aslan	Kuşçular Köyü Muhtarı
22	Hayri İnam	Urla Kaymakamlığı Yazı İşleri Müdürlüğü
23	Hulusi Kocatürk	Ada Yaşam Merkezi
24	Hülya Mümin	Emay Hayvancılık ve Besicilik, İşletme Müdürlüğü
25	Hüsnet Ceyhan	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
26	Işık Erdoğan	Özbek Köyü Muhtarı
27	İbrahim Direk	Demircili Köyü Muhtarı
28	İsmail Sever	Urla Toplum Sağlığı Merkezi, Doktor

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
29	Kaya Eflaniioğlu	Makine Mühendisleri Odası
30	Latif Erol	Uzunkuyu Köyü Muhtarı
31	Mehmet Emin Çelimli	Urla Belediyesi, Park ve Bahçeler Müdürlüğü
32	Mehmet Karakış	Bademler Kalkınma Koop.
33	Mehmet Kutlay	Mali Müşavir
34	Mehtap Adıgüzel	İZSU
35	Meral Gökdağ	URGİAD - Urla Girişimci İşadamları Derneği
36	Muharrem Uslucan	Urla Süt Birliği Başkanı
37	Murat Sapsağlam	Çeşmealtı Windsurf Kulübü
38	Musa Gencer	Birgi Köyü Muhtarı
39	N. Çare Çağaloğlu	Urla Belediyesi, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü
40	Nazif Çakıroğlu	Kadıovacık Köyü Muhtarı
41	Nuray Sevinç Kaya	İzmir Büyükşehir Belediyesi
42	Nurettin Kılınç	Ziraat Odası
43	Özfer Uralp	Çeşmealtı Windsurf Kulübü
44	Özgür Erciyas	Urla Orman İşletme Şefi
45	Öztürk Başarır	Mimar
46	Pelin Ömüroğlu Balcıoğlu	Ayera Organik Tarım
47	Ragıp Topal	TEMAD -Türkiye Emekli Astsubaylar Derneği
48	Reha Öğünlü	Urlice Şarapları
49	Ruhi Morgül	Çeşmealtı Güzelleştirme Derneği
50	Sabahattin Kılınç	Vatandaş
51	Sabahattin Tuncel	Vatandaş
52	Salih Başkaya	Urla Seracılık Koop.
53	Selami Gürgüç	Eski Milletvekili
54	Serap Demir	Urla Belediyesi
55	Serkan Baştürk	Urla Kent Konseyi
56	Seyhan Totuk	İzmir Büyükşehir Belediyesi, AB Proje Ofisi
57	Tansel Oktay	Vatandaş
58	Tuğba İdikut Oysal	Vatandaş
59	Tuncay Fırat	Çeşmealtı Güzelleştirme Derneği
60	Uğur Gül Ketelhake	G-C Araştırma Ltd. Şti.
61	Ulviye Yalın	Urla Kent Konseyi

Güzelbahçe

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
1	Ali Noyan	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
2	Alpay Kandemir	Güzelbahçe Belediyesi Meclis Üyesi
3	Azim Tıraş	Güzelbahçe Esnaf ve Sanatkarlar
4	Bil Şenoğlu	İlçe Sağlık Müdürlüğü
5	Cavit Küçük	İncirliova Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Koop.
6	Çağlayan Bilge	Güzelbahçe Belediyesi
7	Emre Denli	Güzelbahçe Gelişim Platformu
8	Erdal Tekin	Yaka Mah. Muhtarı
9	Erkan Eken	Güzelbahçe Belediyesi
10	Erol Cengiz	Yalı Mah. Muhtarı
11	Gökhan Akın	Güzelbahçe Belediyesi
12	Handan Eriş	İzmir Büyükşehir Belediyesi
13	İlhan Pınar	Yazar
14	Kadir Keçeci	Güzelbahçe İlçe Emniyet Müdürlüğü
15	Kemal Saygı	Kent Arşivi ve Müzesi
16	Kenan Özbaş	GÜLDER-Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği
17	Keramettin Yüksel	Yelki Çevre Koruma Kültür Derneği
18	Mehmet Can Çakar	Güzelbahçe Belediyesi İmar Müdürlüğü
19	Mehmet Çakır	Çamlı Köyü Muhtarı
20	Melih Özduran	Güzelbahçe Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü
21	Mithat Eroğlu	Güzelbahçe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
22	Muammer Argün	GÜLDER-Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği
23	Mustafa Alkan	Çamlı Tarımsal Kalkınma Koop.
24	Mustafa İnce	Güzelbahçe Belediye Başkanı
25	Nihal Çiğirim	GÜLDER-Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği
26	Nuran Uzun	Yaygın Eğitim Müzik Derneği
27	Nuray Sevinç Kaya	İzmir Büyükşehir Belediyesi
28	Özan Parlar	Güzelbahçe Kent Konseyi
29	Selahattin Erbay	Güzelbahçe Esnaf Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Koop.
30	Turgut İnel	GÜLDER - Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği
31	Y. Mehmet Gürgen	Güzelbahçe Çiftçi Mallarını Koruma Meclis Başkanı

Çeşme

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
1	Ahmet Macunluoğlu	Çeşme Eski Kaymakamı
2	Ahmet Vehbi Koç	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
3	Aytül Kayserili	CESAL-Çeşme Alaçatı Doğa ve Hayvan Severler Derneği
4	Bahri Özen	Turizmci
5	Berna Cabbaroğlu	ÇEŞTOB - Çeşme Turistik Otelciler Birliği
6	Dündar Narin	Çeşme Gümrük Müdürlüğü
7	Elif Gonca Şen	Çeşme Müze Müdürlüğü
8	Erdem Coşkun	Çeşme Kaymakamlığı
9	Erdem Yılmaz	İŞKUR
10	Ertan Aktaş	Sey Marin
11	Esin Özkan	Ege Üniversitesi, Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu
12	Fatma Salkım	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
13	Filiz Özen	Mimar
14	Hıdır Göktaş	Camgeran Cam Stüdyosu ve Antika
15	İlgaz Nacakoğlu	Altinyunus Otel Kür Merkezi Müdürlüğü
16	İhsan Tercan	Çeşme Müze Müdürlüğü
17	İsmail Çelik	Çeşme İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
18	İsmet Çılğın	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü
19	K. Engin Kalafatoğlu	Alaçatı Beach Resort
20	Kadri Orak	Altinkum Mah. Muhtarı
21	Kürşad Yıldırım	Çeşme Belediyesi, Fen İşleri Müdürlüğü
22	M. Serkan Aksu	Ege Üniversitesi, Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu
23	Mehmet Ali Yenidünya	Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü
24	Mehmet Kurşun	Altintepe Mah. Muhtarı
25	Mehmet Tiril	İŞKUR
26	Mustafa Mumcu	Aktif Sörf Merkezi
27	Nihat Gürbüz	Alaçatı Belediyesi Başkan Yardımcısı
28	Nilgün Avcı	Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksek Okulu
29	Nuray Sevinç Kaya	İzmir Büyükşehir Belediyesi
30	Onur Sabancı	İlçe Sağlık Müdürlüğü
31	Önder Konca	ÇEŞTAŞ - Çeşme Jeotermal En. San. Tic. Aş.
32	Remzi Özen	Eski Alaçatı Belediye Başkanı
33	Salih Orbay	Ziraat Odası Başkanı
34	Selçuk İzci	Sey Marin Deniz
35	Sevda Zorlu	Vatandaş
36	Talat Cengiz	Turizm Danışma Bürosu
37	Tolga Yağlı	Lemon Sailing School

Ufuk Tarama Çalıştayı Katılımcı Listesi

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
1	Ahmet Aktaş	Çeşme Aktüel Dergisi
2	Ahmet Çakır	Mordoğan Belediye Başkanı
3	Ahmet Demirci	Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fak. Turizm İşletmeciliği Böl.
4	Ahmet Duran Tamer	İhlas Haber Ajansı
5	Ahmet Tomar	DSİ 2. Bölge Müdürlüğü
6	Alkan Karanlık	YADEM Çevre Koruma Ekolojik Tarımı Geliştirme Eğitim Kültür Derneği
7	Aslı Alp	Yeni Ekonomi Gazetesi
8	Ayşegül Türk	İzmir Büyükşehir Belediyesi
9	Aziz Şışmalı	Çeşmealtı Güzelleştirme Derneği
10	Bahri Yörükoğlu	Seferihisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
11	Barış Mater	İstanbul Üniversitesi
12	Bediha Türkyılmaz	İzmir Sağlık İl Müdürlüğü
13	Begüm Altınar	Seferihisar Kaymakamlığı
14	Beliz Özü	EBİLTEM-Ege Üniversitesi Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
15	Berivan Karadağ	Halk Eğitim Merkezi
16	Besim Sakızcıoğlu	Seferihisar Tarımsal Kalkınma Koop.
17	Bilge Bengisu Öğünlü	Urlice Şarapları
18	Bingöl Başarır	Seramik ve Cam Sanatçısı
19	Cumali İn	Tarım İlçe Müdürlüğü
20	Çağla Kubat	Alaçatı Çağla Kubat Sörf Akademisi
21	Çiğdem Öztürk	Karaburun Kent Konseyi
22	Demet Özbilgin	Gazetem Çeşme / Turistik Çeşme
23	Deniz Tolga İnci	Seferihisar Kent Konseyi
24	Didem Aydın Önder	İZSU
25	Doğan Yaşar	Dokuz Eylül Üniversitesi
26	Dr. Bil Şenoğlu	Güzelbahçe İlçe Sağlık Müdürlüğü
27	Duygu Akçelik	Karaburun Belediyesi
28	Duygu Özerson Elakdar	May Dizayn Tarım Ltd.
29	Duygu Tokol	Altıntaş Tarımsal Kalkınma Koop.
30	Ela Çil	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
31	Elif Yücebaş	Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir MYO İktisadi ve İdari Prog. Böl.
32	Emin Araç	Dipdibe Antika
33	Emine Şahin	Seferihisar Kız Teknik ve Meslek Lisesi
34	Erden Can	Çeşmealtı Güzelleştirme Derneği
35	Erol Cengiz	Güzelbahçe Yalı Mah. Muhtar
36	Erol Faik Bircik	Seferihisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
37	Esin Özkan	Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik MYO Müdürlüğü
38	Esra Yalı	İzmir İl Özel İdaresi
39	Filiz Özen	Mimar
40	Fulya Omaç	Çeşme Aktüel Dergisi
41	Galip Ener	Seferihisar Doğa Okulu

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
42	Göksel Uçak	Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği
43	Gönül Budak	Dokuz Eylül Üniversitesi
44	Gözde Emekli	E.Ü. Coğrafya Böl.
45	Gül Şermin Birol	İzmir Büyükşehir Belediyesi
46	Gülbahar Güler	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
47	Gülden Gökçen Akkurt	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
48	Hamza Serdar Yasa	Karaburun Belediye Başkanı
49	Handan Eriş	İzmir Büyükşehir Belediyesi
50	Hasan Çukur	Dokuz Eylül Üniversitesi
51	Hatice Güldeniz Tokat	Güzelbahçe Türk Kadınlar Birliği
52	Hüseyin Oğuz	Karaburun Tarım Kredi Koop.
53	Hüsnet Ceyhan	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
54	İlgaz Nacakoğlu	Altinyunus Otel Kür Merkezi Müdürlüğü
55	Işık Erdoğan	Muhtar
56	İbrahim Çelik	Vatandaş
57	İlker Yeşilmen	Boyalık Otel
58	İpek Kundakçı	Mordoğan Belediyesi
59	İsmail Çelik	Çeşme İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
60	Levent Ünal	Gümrük Müdürlüğü
61	Mehmet Ali Yenidünya	Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü
62	Mehmet Gürgen	Güzelbahçe Çiftçi Mallarını Koruma Meclis Başkanı
63	Mehmet Kılınç	Vatandaş
64	Mehtap Adıgüzel	İZSU
65	Meltem Akbay	Çevre Mühendisleri Odası
66	Muammer Argün	GÜLDER-Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği
67	Murat Sarı	Vatandaş
68	Mustafa Can Ortabaş	Urla Şarapçılık A.Ş.
69	Mustafa Yavuz	Seferihisar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
70	Müjgan Topaz	Ege Otizm Spor Kulübü
71	Nergis Özerdem	Vatandaş
72	Nihal Çiğirim	GÜLDER-Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği
73	Nihat Gürbüz	Alaçatı Belediyesi
74	Nilgün Avcı	Ege Üniversitesi
75	Nuray Sevinç Kaya	İzmir Büyükşehir Belediyesi
76	Ömer Kaya	Ege Otizm Spor Kulübü
77	Önder Özerdem	Vatandaş
78	Özan Parlar	Güzelbahçe Kent Konseyi Başkanı
79	Özfer Uralp	Çeşmealtı Yelken Kulübü Başkanı
80	Özgür Akkavak	İzmir Büyükşehir Belediyesi
81	Öztürk Başarır	Şehir Plancısı
82	Pelin Ömüroğlu Balcioğlu	Ayera Organik Tarım
83	Rabia Bolposta	İZSU
84	Resul Çelik	Seferihisar Kaymakamlığı

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
85	Sabahattin Kılıç	Çeşmealtı Turizm
86	Salih Başkaya	Urla Belediyesi
87	Salih Orbay	Ziraat Odası Başkanı
88	Salih Rende	Aktif Sörf Merkezi
89	Serap Demir	Urla Belediyesi, İmar Müdürlüğü
90	Serdar Günseren	Urla Simülasyon Eğitim Merkezi
91	Serhat Akbay	Mimar
92	Serpil Özmihçı	Dokuz Eylül Üniversitesi Çevre Müh. Böl.
93	Seyhan Totuk	İzmir Büyükşehir Belediyesi
94	Sezai Göksu	Dokuz Eylül Üniversitesi Şehir Pln. Böl.
95	Sinem Kural	Seferihisar Halk Eğitim Merkezi
96	Süleyman Özer	Vatandaş
97	Şerif Bükülmez	Özel Müteşebbis
98	Şerife Baba	Vatandaş
99	Tevhide Alyanak	Urla Belediyesi Strateji Geliştirme Birimi
100	Tolga Yağlı	Lemon Sailing School
101	Tuğba İdikut Oysal	Yekare Danışmanlık
102	Tuncay Fırat	Çeşmealtı Güzelleştirme Derneği
103	Turgut İnel	GÜLDER-Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği
104	Türker Adakale	Esnaf ve Sanatkarlar Odası
105	Uğur Gül Ketelhake	G-C Araştırma Ltd. Şti.
106	Ümit Erdem	Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi
107	Ümmü Gül Bükülmez	Özel Müteşebbis
108	Yağızcan Soykan	Vatandaş
109	Yakup Demir	İlica Otel
110	Yavuz Karacasulu	Uzbaş Tarım Ürünleri
111	Yener Yıldırım	Karaburun Belediyesi, Fen İşleri Müdürlüğü
112	Yılmaz Temizocak	Eski EGEV Yönetim Kurulu Başkanı
113	Yusuf Demirtaş	Efes Koleji

Uzman Paneli Katılımcı Listesi

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
1	Abdülaziz Ediz	İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
2	Ahmet Adem Tekinay	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
3	Ahmet Altındışli	Ege Üniversitesi
4	Ali Nail Kubalı	İzmir İçin Yeni Sinerjiler Enstitüsü
5	Atila Ertem	Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği
6	Atilla Göktürk	Dokuz Eylül Üniversitesi
7	Aydın Arı	Dokuz Eylül Üniversitesi
8	Bergüzel Özbahçeci	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
9	Can Gündüz	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
10	Can Ortabaş	Urla Şarapçılık A.Ş.

No.	Katılımcılar	Unvan / Kurum
11	Celalettin Şimşek	Dokuz Eylül Üniversitesi, Torbalı MYO
12	Erkal Serim	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
13	Esra Yalı	İzmir İl Özel İdaresi
14	Ezgi Ezdar	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi A.Ş.
15	Funda Barbaros	Ege Üniversitesi
16	Fusun Baykal	Ege Üniversitesi
17	Fusun Soykan	Ege Üniversitesi
18	Gül Şermin Birol	İzmir Büyükşehir Belediyesi
19	Gülbahar Güler	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
20	Güliden Gökçen Akkurt	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
21	Güldün Tosun	Ege Üniversitesi
22	Gülgün Erdoğan Tosun	Ege Üniversitesi
23	Gülsüm Oyman	Çevre Müh. Odası
24	Güven Eken	Doğa Derneği
25	Hakkı Dereli	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
26	Harun Uysal	Ege Üniversitesi
27	Hasan Engin Duran	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
28	Hayat Erkanal	Ankara Üniversitesi
29	Kayahan Dede	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi A.Ş.
30	Meneviş Uzbay	Ege Üniversitesi
31	Meral Özçekici	Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü
32	Murat İsfendiyaroglu	Ege Üniversitesi
33	Naci Sevkai	Dokuz Eylül Üniversitesi
34	Nadire Albayrak Bakmaz	Orman Bölge Müdürlüğü
35	Nebahat Kılıç	ETO- Ekolojik Tarım Organizasyonu
36	Necdet Şenoğlu	Mimar
37	Nihat Gündüz	Ege Sanayicileri ve İşadamları Derneği
38	Nuray Sevinç Kaya	İzmir Büyükşehir Belediyesi
39	Nuriye Say	Çukurova Üniversitesi
40	Oğuz Aşçıoğlu	EİB- Ege İhracatçı Birlikleri
41	Pınar Meriç	İzmir Büyükşehir Belediyesi
42	Rabia Bolposta Çam	İZSU
43	S. Selçuk Ener	Seferihisar Doğa Okulu
44	Serdar Günseren	Urla Sağlık Müdürlüğü
45	Sinan Arslan	İzmir Jeotermal A.Ş.
46	Tevhide Alyanak	Urla Belediyesi Strateji Geliştirme Birimi
47	Tolga Esetlili	Ege Üniversitesi
48	Turhan Sofuoğlu	İzmir İl Sağlık Müdürlüğü
49	Ülkü İnceköse	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
50	Ümit Erdem	Ege Üniversitesi
51	Yaşar Uysal	Dokuz Eylül Üniversitesi
52	Yavuz Karacasu	Urla Şarapçılık
53	Yurdanur Şenoğlu	İmge Mimarlık
54	Yüksel Şahin	Tarım Reformu Genel Müdürlüğü
55	Zeynep Aktüre	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

İçindekiler

Proje Ekibi	3
Sunuş	4
Çalıştay Katılımcıları	5
İlçe Halk Çalıştayları Katılımcı Listesi	5
Ufuk Tarama Çalıştayı Katılımcı Listesi	8
Uzman Paneli Katılımcı Katılımcı Listesi	10
İçindekiler	12
Tablo Listesi	14
Şekil Listesi	15
Yönetici Özeti	18
1. Giriş	20
2. Yarımada Doğal ve Kültürel Yapısı Analizi	22
2.1. Yarımada Doğal Yapısı	22
2.1.1. Coğrafi Konum	22
2.1.2. İklim	23
2.1.3. Jeoloji ve Hidrojeoloji	23
2.1.4. Toprak	28
2.1.5. Flora ve Fauna	28
2.2. Yarımada Kültürel Yapısı	30
2.2.1. Tarih	30
2.2.2. Demografik Yapı	35
2.2.3. İstihdam	37
2.2.4. Yerleşim	39
2.2.5. Tarım	54
2.2.6. Turizm	93
2.2.7. Yenilik ve Girişimcilik	98
2.2.8. Çevre Altyapısı	102
3. Yarımada Doğal ve Kültürel Varlıkları	104
3.1. Yarımada Doğal Varlıkları	104
3.2. Yarımada Kültürel Varlıkları	114
4. Strateji Geliştirme ve Katılımcılık	125
4.1. İlçe Halk Çalıştayları Sonuçları	125

4.1.1. Çalıştay Kapsamı, Amaç ve Yöntemi	125
4.1.2. Stratejik Varlıkların Belirlenmesi	126
4.1.3. Yerel Varlıkların Haritalanması.....	132
4.1.4. Yerel Varlık Temelli Proje Önerilerinin Belirlenmesi	135
4.2. Ufuk Tarama Çalıştayı Sonuçları	136
4.2.1. Çalıştay Kapsamı, Amaç ve Yöntemi	136
4.2.2.Varlık-Odaklı Proje Önerileri.....	136
4.2.3.Gelecek Senaryoları: SEPET Analizi	148
4.2.4. Ufuk Tarama Çalıştayı Forumları: Nasıl Bir Yarımada Hayali?	157
4.3. Uzman Paneli Çalıştayı Sonuçları.....	158
4.3.1. Çalıştay Kapsamı, Amaç ve Yöntemi	158
4.3.2. Stratejik Hedeflerin Belirlenmesi ve Önceliklendirilmesi: Delfi Anketi.....	158
4.3.3. Çevresel Duyarlılıkların Belirlenmesi.....	164
5. Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi Eksenleri	166
5.1. Gelişme Eksenleri.....	166
5.2. Gelişme Ekseni Hedeflerinin Değerlendirilmesi	177
5.2.1. Stratejik Hedeflerin Mekansal Etkileşim Analizi Örnekleri.....	177
5.2.2. Gelişme Hedeflerinin Zenginleştirilmesi: Eko-İnovasyon Süreci Örnekleri	192
5.3. Gelişme Hedeflerinin Konumlandırılması: Çok Katmanlı Gelişme Perspektifi.....	202
5.3.1. Bölgesel ve Yerel Düzeydeki Fiziki Planlarda Yarımada Kalkınma Stratejisi.....	202
5.3.2. Tematik Strateji Belgelerinde Yarımada Kalkınma Stratejisi.....	210
5.4. Gelişme Hedeflerinin İzlenmesi	214
6. Yarımada Stratejik Yol Haritası/Gelişme Senaryosu	217
6.1. Yol Haritası Bileşenleri.....	217
6.2. Eylemler ve Gelişme Senaryosu	219
6.3. Yönetişim Stratejisi	225
7. Sonuç	232
Kaynakça	237
Ekler	242
Ek A. Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirleri Özet Tabloları	242
EK B. Tematik Strateji Belgelerinde Yarımada Kalkınma Stratejisi Dökümleri	259
EK C. Temel Göstergeler	279

Tablo Listesi

Tablo 2. 1 Yarımadadaki Su Yapıları ve Suladıkları Alanlar	26
Tablo 2. 2 Seferihisar Jeotermal Sahasında Açılmış Bulunan Üretim Kuyuları	27
Tablo 2. 3 Çeşme'de Açılmış Bulunan Jeotermal Sondajlar	27
Tablo 2. 4 Yarımada'daki Endemik ve Nadir Bitki Türleri	29
Tablo 2. 5 Sektörel İşgücü Dağılımı	36
Tablo 2. 6 Sektörel İşgücü Dağılımı (%)	37
Tablo 2. 7 Nüfus Artış ve Azalış Yüzdesine Göre Yarımada Köyleri (2007-2012 Yılları Karşılaştırma)	53
Tablo 2. 8 Tarım Alanlarının İlçelere Göre Dağılımı	54
Tablo 2. 9 İlçelere Göre Hayvan Varlıkları	55
Tablo 2. 10 İlçelere Göre Tavuk Varlıkları	55
Tablo 2. 11 Urla İlçesi Arazi Kullanım Şekli Alansal Dağılımı	56
Tablo 2. 12 Urla Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Alansal Dağılımı	57
Tablo 2. 13 Urla İlçesi Arazilerinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı	59
Tablo 2. 14 Urla Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı	60
Tablo 2. 15 Urla İlçesi Arazileri Kullanım Şekillerinin Alansal Dağılımı	60
Tablo 2. 16. Seferihisar İlçesi Alan Kullanım Şekli Alansal Dağılımı	63
Tablo 2. 17 Seferihisar Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Alansal Dağılımı	64
Tablo 2. 18 Seferihisar Arazilerinin Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı	66
Tablo 2. 19 Seferihisar Arazileri Alt Sınıflar, Eğim ve Toprak Sorunlarına Göre Alansal Dağılımı	66
Tablo 2. 20 Seferihisar Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı	68
Tablo 2. 21 Karaburun Arazi Kullanım Şekillerinin Alansal Dağılımı	70
Tablo 2. 22 Karaburun Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Oluşturulmuş Dağılımı	72
Tablo 2. 23 Karaburun Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı	74
Tablo 2. 24 Karaburun Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı	76
Tablo 2. 25 Karaburun Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı	78
Tablo 2. 26 Çeşme Arazi Kullanım Şekli Alansal Dağılımı	80
Tablo 2. 27 Çeşme Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Alansal Dağılımı	82
Tablo 2. 28 Çeşme Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı	84
Tablo 2. 29 Çeşme Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı	86
Tablo 2. 30. Çeşme Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı	88
Tablo 2. 31 Güzelbahçe Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Alansal Dağılımı	90
Tablo 2. 32 Güzelbahçe'nin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Sınıflarının Alansal Dağılımı	92
Tablo 2. 33 Yarımada'da Öne Çıkan 'Doğa Turizmi Değerleri Matrisi'	94
Tablo 2. 34 İlçelerdeki Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri	100
Tablo 3. 1 Yarımada'da Bulunan Tabiat Parkı ve Anıtı, Avlak ve Sulak Alan	104
Tablo 3. 2 Yarımada'da Belirlenen Önemli Doğa Alanları ve Büyüklükleri	104
Tablo 3. 3 Yarımada'daki Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçe Bazında Türlerine Göre Dağılımı	114
Tablo 3. 4 Yarımada Sosyal ve Kültürel Etkinlikleri	118
Tablo 3. 5 Yarımada Sınırları İçinde Bulunan Doğal ve Arkeolojik Sitler	120
Tablo 3. 6 Yarımada'daki Sit Alanları'nın İlçelere Göre Dağılımı	120
Tablo 4. 1 İlçe Halk Çalıştaylarının Yeri, Tarihi ve Katılımcı Sayıları	126
Tablo 4. 2 Yarımada Bütünü ve İlçeler Bazında Öne Çıkan Yerel Stratejik Varlıklar	128
Tablo 4. 3 Yarımada'da İlçelere Göre Yerel Varlıklar (Kruskal Wallis Test)	131
Tablo 4. 4 Yarımada'nın Gelişimi İçin İlçelere Göre Varlık-Odaklı Proje Fikirleri	138
Tablo 4. 5 Yarımada'da İlçelere Göre Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirleri (Kruskal Wallis Test)	145
Tablo 4. 6 Yarımada'da Gözlenen Eğilimlerin İlçelere Göre Önem Düzeyleri	149
Tablo 4. 7 Yarımada'da Belirlenen Eğilimlerin İlçelerde 10 Yıl Sonra Da Yaşanma İhtimali	151
Tablo 4. 8 Yarımada'da İlçelere Göre Eğilimler (Kruskal Wallis Test)	155
Tablo 4. 9 Turizmdeki Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi	156
Tablo 4. 10 Tarımdaki Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi	158
Tablo 4. 11 Çevre ve Enerjideki Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi	160
Tablo 4. 12 Yerleşim Yapısı ve Kültürdeki Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi	161
Tablo 4. 13 Yenilik ve Girişimcilikteki Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi	162
Tablo 4. 14 Gelişme Eksenli Faaliyetlerinin Yarımada'da Çevre Boyutundaki Muhtemel Etkileri	164
Tablo 5. 1 Kişi Başı Şarap Tüketimi (Lt)	196
Tablo 5. 2 Yarımada Arazilerinin Orman ve Yerleşim Alanları Dışında Kalan ve 5403 Sayılı Yasa Kapsamındaki Arazi Sınıfları	199
Tablo 5. 3 Yarımada İlçelerinin Halen Dikili Alan Olarak Kullanılmayan Verimli Arazi Varlığı	199
Tablo 5. 4 Sakız Adası'nda Bulunan Kooperatifler ve Üretici Sayıları	200
Tablo 5. 5 Birliğin Mali Yapısı	200
Tablo 6. 1 Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirler İçin Paydaş Önem/Etki Matrisi	227

Şekil Listesi

Şekil 1. 1 Analiz Çerçevesi.....	21
Şekil 2. 1 Yarımada'nın Konumu	22
Şekil 2. 2 Batı Anadolu'nun Paleotektonik Dönem Birlikleri (Yılmaz, 1997).....	24
Şekil 2. 3 Türkiye ve Çevresi Temel Tektonik Yapıları ve Batı Anadolu'daki Temel Fay Sistemleri (Uzel Vd., 2011).....	24
Şekil 2. 4 İzmir, Aliğa, Karaburun, Alaçatı, Doğanbey ve Kuşadası Civarı Sualtı Fayları (Ocakoglu Vd. 2005).....	25
Şekil 2. 5 Yerleşim Yerlerinde İçme Suyu Amacı İle Açılmış Bulunan Kuyuların Yerleri, Kaynak: Baba, 2013	26
Şekil 2. 6. Yaş Gruplarına Bağlı Yarımada Nüfusunun İzmir Merkez Kent Nüfusuna Oranı	35
Şekil 2. 7 Yaş Gruplarına Bağlı Adnks Kümülatif Nüfus Verisi (%) (Tüik, 2012)	36
Şekil 2. 8 İzmir Büyükşehir Belediyesi Sınırları (Url-2)	39
Şekil 2. 9 İzmir İli Ulaşım Altyapısı, 2013 (İzka, 2013B).....	40
Şekil 2. 10 İzmir İlçe Düzeyi Mekansal Etkileşim Büyüklükleri (İzmir Fonksiyonel Alt Bölgeçalışması, 2013)	41
Şekil 2. 11 Otoyol ve Deniz Arasındaki Tarım Alanları (Url-3)	41
Şekil 2. 12 Güzelbahçe Yerleşimi-İzmir-Çeşme Otoyolu ve Kıyı Yerleşimi ve Mevzii Planlar).....	42
Şekil 2. 13 Urla-İskele, Denizden Görünüş (Url-4).....	43
Şekil 2. 14 Urla-Gülbahçe Körfezi-İçmeler-Özbek ve İyte Kampus Alanı (Google Earth, 20.3.2012 Tarihli Görüntü).....	44
Şekil 2. 15 Otoyol Çevresindeki Müstakil Konut Siteleri, Urla (Google Earth, 20.3.2012 Tarihli Görüntü)	45
Şekil 2. 16 Seferihisar Genel Görünüş (Url-7).....	45
Şekil 2. 17 Mevzii Planlarla Yapılmış Konut Siteleri, Seferihisar (Google Earth, 8.10.2011 Tarihli Görüntü)	46
Şekil 2. 18 Sığacık Kale İçi (www.seferihisar.bel.tr)	46
Şekil 2. 19 Doğanbey ve Ürkmez Kıyılarındaki İkinci Konut Siteleri (Google Earth, 8.10.2011).....	47
Şekil 2. 20 Karaburun İskele Mahallesi (Ozan Canova, www.panoramio.com/Photo/59192116)	48
Şekil 2. 21 Gerence Körfezi Kıyılarındaki İkinci Konut Siteleri (Google Earth, Görüntü Tarihi: 25.7.2011)	49
Şekil 2. 22 İldırı Yerleşimi Uydu Görüntüsü (Google Earth; Görüntü Tarihi 6.3.2011)	50
Şekil 2. 23 Çeşme Kalesi ve Çevresi.....	50
Şekil 2. 24 Çeşme Kent Merkezi ve Çevresi Uydu Görüntüsü (Google Earth, Görüntü Tarihi: 30.7.2011)	50
Şekil 2. 25 Dalyanköy ve Çevresi (Google Earth, Görüntü Tarihi: 30.7.2011)	50
Şekil 2. 26 Boyalık Köyü ve İlca Köyü ve Çevresi (Google Earth, Görüntü Tarihi: 30.7.2011).....	51
Şekil 2. 27 Alaçatı Port Projesi (Url-9)	51
Şekil 2. 28 Eski Orhanlı Köyü	52
Şekil 2. 29 Beyler Köyü (Fotoğraf: Url-10)	52
Şekil 2. 30 Urla İlçesi Arazi Kullanım Şekli Oransal Dağılımı (Anonim A 2012).....	56
Şekil 2. 31 Urla İlçesi Arazileri Kullanım Haritası (Anonim A 2012)	57
Şekil 2. 33 Urla İlçesi Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Sınıflandırılmış Haritası (Anonim A 2012)	58
Şekil 2. 32 Urla Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Oransal Dağılımı (Anonim A 2012)	58
Şekil 2. 35 Urla Arazilerinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları Haritası (Anonim A 2012).....	59
Şekil 2. 34 Urla Arazilerinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Oransal Dağılımı (Anonim A 2012)	59
Şekil 2. 36 Urla Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Oransal Dağılımı (Anonim A, 2012)	60
Şekil 2. 37 Urla Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Eğim ve Toprak Sorunları Haritası (Anonim A, 2012)	61
Şekil 2. 38 Urla Arazileri Kullanım Şekillerinin Oransal Dağılımı (Anonim A, 2012).....	61
Şekil 2. 39 Urla İlçesi Arazileri Kullanım Şekilleri Haritası (Anonim A, 2012)	62
Şekil 2. 40 Seferihisar İlçesi Alan Kullanım Şekli Oransal Dağılımı (Anonim B, 2012).....	63
Şekil 2. 41 Seferihisar İlçesi Alan Kullanım Haritası (Anonim B, 2012).....	64
Şekil 2. 43 Seferihisar Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Sınıflandırma Haritası (Anonim B, 2012)	65
Şekil 2. 42 Seferihisar Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Oransal Dağılımı (Anonim B, 2012)	65
Şekil 2. 44 Seferihisar İlçesi Arazilerinin Kabiliyet Sınıflarına Göre Oransal Dağılımı (Anonim B, 2012)	66
Şekil 2. 46 Seferihisar Arazilerinin Alt Sınıflarına Göre Eğim ve Toprak Sorunları Haritası (Anonim B, 2012)	67
Şekil 2. 45 Seferihisar Arazileri Alt Sınıflar, Eğim ve Toprak Sorunlarına Göre Oransal Dağılımı (Anonim B, 2012)	67
Şekil 2. 47 Seferihisar Arazi Sınıfları Oransal Dağılımı (Anonim B, 2012)	68
Şekil 2. 48 Seferihisar Arazi Sınıfları Haritası (Anonim B, 2012).....	69
Şekil 2. 49 Karaburun Arazi Kullanım Şekillerinin Oransal Dağılımı (Anonim C, 2012)	70
Şekil 2. 50 Karaburun Arazi Kullanım Şekli Haritası (Anonim C, 2012)	71
Şekil 2. 51 Karaburun Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Oluşturulmuş Dağılımı (Anonim C, 2012)	72
Şekil 2. 55 Karaburun Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim C, 2012).....	74
Şekil 2. 54 Karaburun İlçesi Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıfları Haritası (Anonim C, 2012)	75
Şekil 2. 55 Karaburun Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim C, 2012).....	76
Şekil 2. 56 Karaburun Arazileri Alt Sınıflarına Göre Eğim ve Toprak Sorunları Haritası (Anonim C, 2012).....	77
Şekil 2. 57 Karaburun Arazi Sınıfları Oransal Dağılımı (Anonim C, 2012).....	78
Şekil 2. 58 Karaburun Arazi Sınıfları Haritası (Anonim C, 2012)	79
Şekil 2. 59 Çeşme İlçesi Arazi Kullanım Şekli Oransal Dağılımı (Anonim D, 2012)	80
Şekil 2. 60 Çeşme İlçesi Arazileri Kullanım Haritası (Anonim D, 2012).....	81
Şekil 2. 61 Çeşme Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Sınıflarının Oransal Dağılımı (Anonim D, 2012)	82
Şekil 2. 62 Çeşme İlçesi Arazilerinin 5403 Sayılı Kanun Lejantına Göre Sınıflandırılması (Anonim D, 2012)	83
Şekil 2. 63 Çeşme Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre (Akk) Oransal Dağılımı (Anonim D, 2012)	84
Şekil 2. 64 Çeşme Arazilerinin Kullanım Kabiliyeti (Akk) Sınıfları Haritası (Anonim D, 2012).....	85

Şekil 2. 65 Çeşme Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Oransal Dağılım (Anonim D, 2012)	86
Şekil 2. 66 Çeşme Arazileri Alt Sınıflarına Göre Eğim ve Toprak Sorunları Haritası (Anonim D, 2012)	87
Şekil 2. 67 Çeşme Arazi Sınıfları Oransal Dağılımı (Anonim D, 2012)	88
Şekil 2. 68 Çeşme Arazi Sınıfları Haritası (Anonim D, 2012)	89
Şekil 2. 69 Güzelbahçe Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Oransal Dağılımı	90
Şekil 2. 70 Güzelbahçe Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Sınıflandırma Haritası	91
Şekil 2. 71 Güzelbahçe'nin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Sınıflandırma Haritası	92
Şekil 2. 71 Güzelbahçe'nin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Alt Gruplarının Oransal Dağılımı	94
Şekil 2. 73 İzmir'in Doğa Turizmi Açısından Öne Çıkan İlçeleri Haritası (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013)	96
Şekil 2. 74 Yarımada'daki Faal Derneklerin İlçelere Dağılımı, Kaynak: İzka, 2012B	99
Şekil 2. 75 Kuruluş Amaçlarına Göre Yarımada'daki Faal Dernekler, Kaynak: İzka, 2012B	99
Şekil 2. 76 İzmir'in Çevresel Mevcut Durum Analizi, (İzka, 2009B)	102
Şekil 2. 77 2010-2013 İzbp İlçe Lansman - Güzelbahçe Dış (İzka, 2011)	103
Şekil 3. 1 Karaburun ve Ildırı Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)	105
Şekil 3. 2 Karaburun ve Ildırı Önemli Doğa Alanında Bulunan Türler (Doğa Derneği, 2006)	105
Şekil 3. 3 Çeşme Batı Burnu Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)	106
Şekil 3. 4 Alaçatı Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)	106
Şekil 3. 5 Doğanbey Kıyıları Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)	107
Şekil 3. 6 Karaburun Yarımadası'nda Tespit Edilen Fok Mağara ve Kovukları (Kıraç ve Veryeri, 2009; T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2013)	108
Şekil 3. 7 Teos Sulak Alanı (Seferihisar Doğa Mirası Projesi, 2013)	108
Şekil 3. 8 Kuyucak Plajı (Url-14)	108
Şekil 3. 9 Anadolu Mazi Meşesi (Quercus Ithaburensis Subsp. Macrolepis) (Seferihisar Doğa Mirası Projesi, 2013)	109
Şekil 3. 10 Gödence - Çamtepe Arasında Bulunan Tufa Habitatı (Seferihisar Doğa Mirası Projesi, 2013)	109
Şekil 3. 11 Fosil Yatakları ve Bulunduğu Alanlar (Güvenç Vd., 1977; Konuk, 1979)	110
Şekil 3. 12 Yarımada ve Çevresinin Rüzgar Haritası (Url-16)	111
Şekil 3. 13 Jeotermal Bölgesel Isıtma Sistemi Şematik Gösterimi (Url-16)	111
Şekil 3. 14 Gülbahçe Jeotermal Kaynağı ve Çevresinden Görünüm, Kaynak: Alper Baba Fotoğraf Arşivi, 2013	112
Şekil 3. 15 İzmir Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası (Url-16)	112
Şekil 3. 16 Yerleşim Yerlerinde İçme Suyu Amaçlı Kuyuların Yerleri	113
Şekil 3. 17 Yarımada'da Yapı Ölçeğinde Türüne Göre Taşınmaz Kültür Varlıkları (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	116
Şekil 3. 18 Yarımada'da İlçelere Göre Tescilli Taşınmaz Kültür Varlığı Dağılımı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	116
Şekil 3. 19 Taşınmaz Kültür Varlık Türlerinin Yarımadada İlçelerine Göre Dağılımı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	117
Şekil 3. 20 Yarımada'da Alan Ölçeğinde Sit Durumu (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	121
Şekil 3. 21 Yarımada'da Alan Ölçeğinde Koruma Derecelerine Göre Doğal Sitler (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	121
Şekil 3. 22 Yarımada'da Alan Ölçeğinde Koruma Derecelerine Göre Arkeolojik Sitler (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	122
Şekil 3. 23 Yarımada'da İlçelere Göre Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	122
Şekil 3. 24 Yarımada'da İlçelere Göre Doğal Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	123
Şekil 3. 25 Yarımada'da İlçelere Göre Arkeolojik Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	123
Şekil 3. 26 Yarımada İlçelerinde Koruma Derecelerine Göre Doğal Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	124
Şekil 3. 27 Yarımada İlçelerinde Koruma Derecelerine Göre Arkeolojik Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	124
Şekil 3. 28 Yarımada Kentsel Sit Alanları (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)	124
Şekil 4. 1 Urla İlçe Halk Çalıştayı'ndan Bir Görünüm (08.11.2013)	125
Şekil 4. 3 Seferihisar İlçe Halk Çalıştayı, Yerel Varlık Haritalama Çalışmasından Bir Görünüm	132
Şekil 4. 4 Tarım Varlıkları Haritası	133
Şekil 4. 5 Turizm Varlıkları Haritası	133
Şekil 4. 6 Çevre ve Enerji Varlıkları Haritası	134
Şekil 4. 7 Yerleşim Yapısı ve Kültür Haritası	134
Şekil 4. 8 Yarımada Yerel Varlıklarının Analiz Sonrası Durumu	135
Şekil 4. 10 Yarımada İlçeleri ve Enerji Konuları	146
Şekil 4. 11 Yarımada İlçeleri ve Tarımsal Projeler	147
Şekil 4. 12 Yarımada İlçeleri ve Turizm Projeleri	147
Şekil 4. 13 İlçeler ve Girişimcilik	148
Şekil 4. 14 Belirlenen Eğilimlerin Önem Düzeylerinin İlçelere Göre Görünümü	155
Şekil 5. 1 Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi Ana Eksenleri	167
Şekil 5. 2 Tarım Ana Eksenleri	168
Şekil 5. 3 Yerleşim Yapısı ve Kültür Ana Eksenleri	169
Şekil 5. 4 Yerleşim Yapısı ve Kültür Ana Eksenleri 2	170
Şekil 5. 5 Turizm Ana Eksenleri	171
Şekil 5. 6 Turizm Ana Eksenleri 2	172
Şekil 5. 7 Enerji Ana Eksenleri	173
Şekil 5. 8 Çevre Ana Eksenleri	174
Şekil 5. 9 Yenilik ve Girişimcilik Ana Eksenleri 1	175
Şekil 5. 10 Yenilik ve Girişimcilik Ana Eksenleri 2	176
Şekil 5. 13 Ağırlıklandırılmış Mekânsal Örtüşme Analizi İşlem Penceresi	178
Şekil 5. 14 İşlem Mantığı	179
Şekil 5. 15 Muhtemel Çatışma Alanları: Plajlar ve Mağaralar (Üstte) Plajlar ve Balık Çiftlikleri	180

Şekil 5. 16 Muhtemel Çatışma Alanları: Akdeniz Fokları ve Balık Çiftlikleri (Üstte), Sentez	181
Şekil 5. 17 Rüzgar Türbinleri, Yerleşim Alanları ve Çevre Koruma Alanlarının Durumu	182
Şekil 5. 18 Yakınlık Çemberleri	182
Şekil 5. 20 Muhtemel Çatışma Alanları: Yerleşim Alanları ve Resler, Yerleşim Alanları ve Çevre Koruma Alanları	183
Şekil 5. 21 Muhtemel Çatışma Alanları -Sentez	184
Şekil 5. 22 Tarım Alanları ve Yerleşim Alanlarının Yarımada Genelindeki Durumu	185
Şekil 5. 23 "Weighted Overlay" İşlem Penceresi	186
Şekil 5. 24 Urla İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları	187
Şekil 5. 25 Güzelbahçe İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları	188
Şekil 5. 26 Karaburun İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları	189
Şekil 5. 29 En Büyük 5 Üreticinin 1982-2012 Toplam Şarap Üretiminin Türkiye İle Karşılaştırması	193
Şekil 5. 30 Dünya Şarap Üretimi ve Şarap Coğrafyaları	194
Şekil 5. 31 Türkiye'de 1982-2012 Arasında Üzüm (Üst) ve Şarap (Alt) Üretimi (Faostat , 2013)	195
Şekil 5. 32 Yarımada'da Üzüm Bağ ve Şarapçılık Tesisi Olan Bölgeler ve Öneri Şarap Yolu Projesi	197
Şekil 5. 33 Yarımada Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Oransal Dağılımı	199
Şekil 5. 34 Sakız Ağacının Ekonomik ve Kültürel Özellikleri	201
Şekil 5. 37 İkbnp Alt Yöre Sınırları (İkbnp Raporu: 89)	208
Şekil 5. 38 Tarımla İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu	210
Şekil 5. 39 Yerleşim Yapısı ve Kültürle İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu	211
Şekil 5. 40 Turizmle İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu	212
Şekil 5. 42 Yenilik ve Girişimcilikle İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu	214
Şekil 5. 43 Yarımada Bilgi Sisteminde Son Kullanıcının Veri Yorumlamasına Yönelik Bir Öneri	215
Şekil 5. 44 Yarımada İzleme Sistemi Bileşenleri	216
Şekil 6. 1 Yol Haritası Bileşenleri	218
Şekil 6. 2 Se1: Organik Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar	227
Şekil 6. 3 Se2: Temiz Deniz-Temiz Kıyı, Projelere Göre Paydaşlar	227
Şekil 6. 4 Se3: Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler, Projelere Göre Paydaşlar	228
Şekil 6. 5 Se4: Kültürel Varlıkları İle Öne Çıkan Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar	228
Şekil 6. 6 Se5: Planlı-Örgütlü-Eğitilmiş Turizm, Projelere Göre Paydaşlar	229
Şekil 6. 7 Se6:Doğal-Kültürel Varlıklarıyla Turizmi Çeşitlenen Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar	229
Şekil 6. 8 Se7: Yenilenebilir Enerji Kaynaklarıyla Öncü Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar	230
Şekil 6. 9 Se8: Yarımada Çevresel Kalitesinin Korunması, Projelere Göre Paydaşlar	230
Şekil 6. 10 Se9: Kapsayıcı, Paylaşıcı Yerel Ekonomik Kalkınma, Projelere Göre Paydaşlar	231
Şekil 6. 11 Se10: Yerel Ürün-Odaklı Girişimcilik, Projelere Göre Paydaşlar	231

Yönetici Özeti

Kentlerin gerçek zenginliği yerel varlıklarının miktarı ve gücüyle yakından ilişkili olduğundan sürdürülebilir bir büyüme için kendi varlık odaklarına göre hareket etmeleri bir gereklilik olarak kabul edilebilir. Friedmann'a (2006) göre uluslararası rekabetin mantığı küresel sermayenin yere bağlılığını iyiden iyiye azalttığından sürekli dış yatırıma dayalı bir büyüme şekli uzun vadede istikrarlı ve sürdürülebilir değildir. Küresel sermayenin bu aşırı mobil yapısı nedeniyle kentler ve bölgeler daha çok yatırım çekebilmek adına pahalı harcamalar yapmakta, teşvikler sağlamaktadır. Ancak, dış sermaye kendine daha karlı yerler ve pazarlar bulup çekildiğinde ise geriye ekonomik temelini büyük ölçüde kaybetmiş ve yerel sürdürülebilir kalkınma olanaklarını büyük ölçüde yitirmiş bir yer kalmaktadır.

Bu süreci tersine çevirmenin yollarından biri kentlerin ve bölgelerin gerçek zenginliği olan yerel varlıklarına yönelmesidir. İzmir'in batı koridorunu oluşturan ve Urla, Karaburun, Çeşme, Seferihisar ve Güzelbahçe ilçelerinin incelendiği Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi varlık-odaklı yaklaşım üzerine kuruludur. Bu yaklaşımda aktif birey ve aktif toplum algısı öne çıkmaktadır. Varlıkların geliştirilip korunması üzerine kurulu, mevcut bilgi, birikim ve becerilere dayalı ve onların kapasitesini geliştiren, edilgen bir biçimde dışarıdan ihtiyaçlarının karşılanmasını bekleyen bir yapı yerine yenilik ve girişimcilikle 'değişim gücünün içeriden' geldiği bir anlayışı yansıtmaktadır.

Özellikle aktif tutum alma ve harekete geçme becerisi son dönemde dünyada öne çıkan bir yaklaşım biçimi olmaya başlamıştır. Kendin-yap, birlikte-üret türü akımlar ortak akıl ve uzlaşma içinde eyleme geçme dürtüsünü tetiklemektedir. Bu eğilim, aynı zamanda teknolojiden (açık platformlar) yönetime (açık yönetim) pek çok alanın da değişmesine yol açmaktadır. Yöneticiler de bu değişimden muaf değildir. Yerel liderler oluşturma, statik yapılar yerine topluluklar, platformlar üzerinden harekete geçme düşüncesini de yansıtmaktadır. İzmir'de çevreye, doğaya ve insana saygılı, sakin ve gerilimden uzak bir yaşam biçiminin bu tür bir düşünceye uygun olduğu söylenebilir. Yarımada bölgesi ise bu anlamda özellikle çevresel duyarlılık konularında birlikte hareket etme noktasında bir irade göstermektedir. Çünkü doğal ve kültürel varlıklar yoksa üzerinde yaşanacak, geliştirilecek bir şey de kalmayacaktır.

Sahip olduğu doğal ve kültürel varlıklarının zenginliği ile Yarımada İzmir için bir çekim merkezi olma yolundadır. Yarımada, içerisinde kendine özgü olan fiziksel bütünlük taşıyan üretim bölgeleri ile, yine kendine has yüksek katma değer taşıyabilecek ürünleri, eğitim, sağlık, turizm gibi büyüyen hizmet endüstrileri ile gelişme potansiyeline fazlasıyla sahiptir. Bölgedeki yakın gelecek eğilimleri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

- Nüfusun yaşlanması özellikle gençlerin göç edip gitmesi ve göçle yaşlıların gelmesi önemli eğilim olup, nüfusun yaşlanmasında etkilidir. İlçeler karşılaştırıldığında Karaburun ve Urla ilçelerinde nüfusun yaşlanma eğilimi daha fazla hissedilmektedir.
- Yarımada'ya gelenler ve gidenler sonucu kültür çeşitlenirken, diğer yandan da yerel kültür kaybolmaktadır. Bu eğilim Karaburun ve Urla ilçelerinde diğer ilçelere göre yüksektir.
- Dünya ile ilişkilerin/bağlantıların güçlenme eğilimi Karaburun dışındaki ilçelerde artmaktadır.
- Tarım topraklarının boş kalması Karaburun, Güzelbahçe ve Urla ilçelerinde artma eğilimindedir.
- Turizmin çeşitlenmesi ise daha çok Çeşme ve Urla ilçelerinde yaşanmaktadır.
- Karaburun ve Güzelbahçe ilçelerinde tarım ürünlerinin pazarlanması ile ilgili sorunlar daha fazla yaşanmaktadır.
- Balık çiftlikleri, Rüzgar Enerji Santralleri, karayolu, taş ocakları, kıyıların ve tarımsal alanların yerleşime açılması gibi konularda giderek artan bir yerel tepki vardır.

Çalışma üç ana etap halinde ve yerel katılımcı bir süreçte yürütülmüştür. Çalışmanın ilk etabında Yarımada'nın yerel varlıklarını tanımlayan doğal ve kültürel yapısı envanteri ve analizi yapılmış, ikinci etapta düzenlenen çeşitli boyut ve ölçekteki çalıştaylarla yerel varlıkların tanımlanması ve haritalanması, trendler, varlık-odaklı kalkınma fikirleri elde edilmiştir. Çalışmanın son etabında ise elde edilen varlık-odaklı fikirlerin mobilizasyonu konusunda yapılabilecek konumlandırma, izleme ve yönetim stratejileri gözden geçirilmiştir. Çalışma sürecine dair tüm detaylar altı ana bölümden oluşan bu rapor içinde verilmektedir.

Çalışma sonucunda beş ana tema, 10 stratejik gelişme eksen ve alt eksen altında toplam 130 varlık-odaklı kalkınma fikri ortaya çıkmıştır:

- Organik Yarımada
- Temiz Kıyı, Temiz Deniz
- Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler
- Kültürel ve Tarihi Varlıkları ile Öne Çıkan Yarımada
- Planlı, Örgütlü, Eğitimli Turizm
- Doğal ve Kültürel Varlıkları ile Turizmi Çeşitlenen Yarımada
- Yenilenebilir Enerji Kaynakları ile Öncü Yarımada
- Kapsayıcı, Paylaşımli Yerel Ekonomik Kalkınma
- Yerel Ürün Odaklı Girişimcilik
- Öğrenen Bölge Olarak Yarımada

Çalışmanın temel çıktısı, Yarımada'nın hassas ekosisteminin gerçekliğinin farkına vararak temiz, çevre-duyarlı ve katma değeri yüksek eğitim, sağlık, turizm, bilişim gibi hizmet endüstrilerinin bölgede yer seçmesini ve sürdürülebilirliğini sağlayıcı adımları tariflemektir. Ayrıca, doğal ve kültürel varlıklar temeline dayalı bir varlık-odaklı yerel girişimcilik ekosisteminin oluşturulmasıdır. Alternatif turizm, organik tarım ve iyi tarım uygulamalarına yönelik kümelenmelerin teşvik edilmesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü merkezli gelişen Ar-Ge ve inovasyona yönelik yapının yaygınlaştırılması ve yöredeki sosyal girişimcilik ile bütünleştirilmesi, eğitim alanında bölgenin var olan potansiyelinin geliştirilmesi, yenilenebilir enerjinin yeni ve çevre-duyarlı kullanım olanaklarının araştırılması, tarihi ve kültürel çevrenin dünya çapında bir alan yönetimine kavuşması gibi ana akım konular yukarıda belirtilen stratejik gelişme eksenlerinde ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi ile başlayan süreç halkın birlikte karar alma ve harekete geçme yönünde heyecanını ve isteğini de yansıtmaktadır. Bu sinerjinin sürekli olabilmesi için varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin çeşitli ölçekteki strateji belgeleri içinde doğru

konumlandırılması, sahiplenicilerinin belirlenmesi ve uygulama yönünde açık platformlar aracılığıyla bir araya getirilmesi, ayrıca bir izleme sisteminin oluşturulması gerekli görülmektedir.

Çalışma bundan sonra aşağıdaki adımlara uygun bir biçimde sürdürülmelidir:

- Temel önceliğin çevre ve kültür olduğu unutulmadan bir varlık yönetimi çerçeve planı hazırlanmalıdır. Bu planın ana girdisi, mekansal veri destekli bir Yarımada Bilgi Sistemi'nin oluşturulması ve buna dayalı bir karar-destek ve izleme sisteminin kurulmasıdır.
- Ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması için tarım gibi geleneksel alanlar dahil olmak üzere yenilikçiliğin ana unsur olduğu, yerel varlık-odaklı girişimciliğe dayalı ekosistemi oluşturacak yeni yapılar geliştirilmelidir. Bu anlamda, İzmir Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi gibi sadece bölgeye özgü konularda bu tür kapasite geliştirici kuruluşlar devreye girmelidir.
- Bölgede Yarımada Belediyeler Birliği gibi geleneği olan yerel yönetsel yapılar canlandırılmalı ve iyileştirilmelidir. Ayrıca, Üretici Birlikleri, Kent Konseyleri, Turizm Konseyi gibi Yarımada çatısı ve Yarımada markası altında toplanabilecek üst organizasyonlar kurulmalıdır.
- Tarım, turizm, eğitim, çevre gibi seçilen tematik alanlarda Yarımada ilçelerinin ve çatı organizasyonlarının ulusal ve uluslararası ağlara üye olması desteklenmeli, böylelikle deneyim transferi yoluyla dayanışmacılığın ve ihtisaslaşmanın önü açılmalıdır. Yarımada Kalkınma Stratejisi kapsamında önerilen EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı, Akdeniz Model Orman Ağı, Dünya Biyosfer Rezervi Ağı gibi oluşumlar buna örnek verilebilir. Halihazırda merkezi Seferihisar olan Yavaş Şehirler Ağı (Citta Slow Network) genişletilmelidir.
- "Yarımada Danışma Kurulu" gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar arasında eşgüdümü sağlayabilecek bir izleme ve koordinasyon odaklı oluşumun bölgede üretilen tüm çabaları bütünleştirici ve kolaylaştırıcı bir rol üstlenmesi sağlanmalıdır.

1. Giriş

Bu çalışma, İzmir'in batısında yer alan Urla, Çeşme, Karaburun, Seferihisar, Güzelbahçe ilçeleri ile belde ve köylerini kapsayan Yarımada'nın ekonomik ve sosyal kalkınmasına yönelik tematik stratejik hedeflerin belirlenmesi, bu yapıyı test etmeye yönelik mekansal gelişim senaryolarının oluşturulması, stratejik yol haritası ve eylem planlarının oluşturulması, ilgili yönetim stratejileri ile izleme değerlendirme sisteminin kurulmasını içermektedir.

Araştırma kapsamında her bir ilçenin kendine özgü öncelikleri doğrultusundaki kalkınma hedefleri yanı sıra, ilçelerin birbiri ile ilişkili, birbirini destekleyen bütüncül bir bakış açısı ile değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yarımada'da doğal, kültürel ve tarihi varlıklar büyük önem taşımaktadır. Gerçek zenginliği olan bu yerel varlıklar bölgenin sosyo-ekonomik yapısını şekillendirmektedir. Dolayısıyla Yarımada'nın yerel varlıklarının bölgenin çevresel değerlerini koruyarak yerel ekonomik ve sosyal kalkınmasına yönelik katılımcı bir anlayışla ele alınması gereklidir.

Proje yaklaşımını oluşturan varlık-odaklı yaklaşım, Yarımada'nın sürdürülebilir gelişiminde anahtar rol oynayacak yerel varlıklarının korunması ve geliştirilmesi üzerine kuruludur. Varlık (Asset), sözlük anlamıyla bir bireyin, kaynağın veya nesnenin değerli niteliğidir. Bir toplum için ise bireylerinin, altyapılarının, organizasyonlarının, ya da programlarının gücü olarak düşünülmektedir (Moser, 2006).

Varlık-odaklı yaklaşım ise bir konuyu pozitif, gerçekçi ve kapsayıcı bir biçimde ele alma ve tanımlama düşüncesidir (Fuller vd., 2002). Hangi yerel varlık, değer ve kaynakların o yerin ayırt edici özelliği olduğunu ve korunması gerektiğini ve nelerin o yeri yaşamak ve üretmek için iyi bir yer yaptığını tanımlamamıza yardımcı olur. Varlık-odaklı yaklaşımın dört temel niteliğinden bahsedilebilir:

(1) Varlık-odaklı yaklaşım bardağın yarısının dolu olduğunu savunan pozitif bir yaklaşımdır. Kavram ilk kez ABD'de 90'lı yılların başında Kretzmann ve McKnight (1993) tarafından toplumsal gelişim çalışmalarına paralel olarak geliştirilmiştir. Araştırmacılar toplumsal sorunların çözümünde yetersizlikler ve problemler üzerinden gidildiğinde olumsuz bir hava oluşturduğunu görmüşler ve geleneksel ihtiyaç-temelli yaklaşımların çözümsüzlük duygusunu kuvvetlendirdiğini, yerel halkı dışarıdan müdahale beklentisi nedeniyle pasifleştirdiğini tespit etmişlerdir. Bu nedenle de sahip olunan yerel varlıklar, ekonomik ve doğal kaynakların gücü ve bunların yaratabileceği fırsatlar üzerinden hareket eden varlık-odaklı yaklaşımın alternatif bir yol olarak toplumsal ve ekonomik gelişme, yaratıcılık ve girişimcilik üzerinde olumlu etkileri olabileceğini öne sürmüşlerdir.

(2) Varlık-odaklı yaklaşım aşağıdan-yukarıya örgütlenen bir yol izler. Bu anlamda odağını profesyonel uzmanlıklarla sınırları çizilen bir tanımlama yerine bireyler, sivil inisiyatifler ve kurumlar arasında ortaklıklar, katılım ve işbirlikleriyle oluşturur. Bu yaklaşım, özünde yerinden yönetimi ve yerel nüfusun aktif olarak politikalara katkı sağlamasını ve kendi yaşamları üzerinde karar verme yetisini geliştirebilmesini temel alır (Velibeyoğlu, 2009).

(3) Varlık-odaklı yaklaşım aynı zamanda yere dayalıdır, yerelde kalkınma esaslıdır. Tanımlanmış belirli bir coğrafi bölgenin yerel varlıklarına, kaynaklarına ve değerlerine odaklanır. Her yerelin bilgisi coğrafyaya, üretim ve çevre ilişkilerindeki yerel varlıklara kopmaz bir şekilde bağlıdır. Yerelin bilgisi aslında yerel varlıkların nasıl kavranması gerektiği hakkında önemli ipuçları sağlamaktadır. Yerelin örtük, coğrafyaya gömülü bilgisini evrensel kodlanmış bilgiye dönüştürmek ise zahmetli, zaman alan ve yenilikçilik isteyen bir süreçtir. Bu aşamada bu yerel bilgiyi bulmak, rafine etmek ve bunun üzerinden rekabetçi üstünlük sağlamakta yere ve yerele odaklanan varlık-odaklı yaklaşım iyi bir başlangıç noktası olabilir.

(4) Varlık-odaklı yaklaşım aynı zamanda bireylerin bilgi ve becerileri çerçevesinde ve onu geliştirecek biçimde örgütlenir. Bu anlamda Amartya Sen'in yaşam kalitesi ve temel özgürlükleri ön plana alan "kapasite yaklaşımı" ile uyumludur (Sen, 2004).

Varlık-odaklı yaklaşım ekonomik gelişme açısından tarif edildiğinde mevcut kaynaklar üzerinde gelişerek katma değeri yüksek ürünler ve hizmetler yaratmayı hedefleyen ve yerel fayda sağlamak için sürdürülen bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yerel ekonomik gelişme biçimini özünde farklı kılan "pozitif" teriminin geniş kapsamlı ve yaratıcı kullanımıdır. Yerel varlıkları gelir getirici kaynaklara dönüştürmek ya da işlenmemiş veya atıl duran doğal ve kültürel kaynakları katma değeri yüksek mamul ve hizmetler olarak yeniden üretmek, varlık-odaklı ekonomik gelişme sürecinin en önemli parçalarıdır (Adeleja vd., 2006).

Varlık-odaklı ekonomik gelişme bir yerel varlık ve proje fikriyle başlar. Yerel toplum ve firmalar varlık-odaklı ekonomik gelişme için kendi potansiyellerini belirlerken mevcut beşeri, finansal ve fiziki stokların bir envanterini oluşturur. Genel anlamda varlık-odaklı bir ekonomik gelişmenin sonuçlarının kullanıcılar üzerinde yüksek, yerel varlıklar üzerinde düşük etki yaratması beklenir. Bir başka deyişle, bu yaklaşım bölgenin gerçek zenginliğini oluşturan yerel varlıklarını feda etmemek ve onların yeni ve yaratıcı kullanımlarını bulmak yoluyla ekonomik gelişme hedeflerini gerçekleştirmek ilkesine dayanır (ARC, 2004).

Varlık-odaklı ekonomik gelişme kısa vadeli sorun odaklı

çözümler haricinde uzun vadeli yatırımlara ve yerelde kalkınmayı sağlayacak ana blokların zaman içinde inşa edilmesine dayanır. Yerel varlıkları geliştirecek ekonomik bir strateji izleyebilmek için yenilikçilik, liderlik, finansman gibi bazı bileşenlerin bir araya gelmesi gerekmektedir. Ayrıca uygun altyapı (fiziksel, beşeri, finansal) ve piyasa taleplerine cevap verebilen örgütsel kapasiteye de ulaşılması sağlanmalıdır. Özetle, varlık-odaklı ekonomik gelişme o yerelde yaşayan insanların yerel kapasitesini ve yaşam kalitesini geliştirecek ekonomik geri dönüşleri oluşturacak ortamı yaratmalıdır.

Çalışmanın analiz çerçevesinin iki temel bileşeni vardır. Birincisi yukarıda ana hatları özetlenen yerel varlıkların tespiti. Bu varlıklar materyal olabildiği gibi yerel bilgi gibi soyut değerleri de içermektedir. İkincisi ise yerel düzeyde varolan değerlerin bölgesel ve küresel ağlara bağlanabilirliğinin sağlanmasına yönelik yapılabileceklerin ortaya çıkarılmasıdır (bkz. Şekil 1.1). Artık günümüzde yerleşimler rekabet üstünlüğünü arttırmak için; ittifaklar kurma, kaynaklarını birleştirme, birbirlerini tamamlayıcı fonksiyonları geliştirme, yaratılan/üretilen olanak ve hizmetleri paylaşma yoluna gitmektedir. Bu tarz bir anlayış ağ modelini gerektirmektedir. Fiziksel olarak bağlı ve erişebilir olmanın yerelin dışına eklenilebilmekteki önemi çok açıktır ve bu yönde önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Örneğin Çeşme'ye kruvaziyer gemilerinin yanaşabilmesi bu türden bir bağlantı sağlamıştır. Yarımada bölgesinde, Urla Belediyesi'nin üye olduğu Sağlıklı Kentler ile Seferihisar Belediyesi'nin üye olduğu Citta Slow (Yavaş Şehir) Ağı, yerel değerlerin nasıl bölge dışına kurumsal ağlarla taşınabileceği ve aynı yolla iyi uygulama örneklerinin paylaşılacağı konusunda iyi birer örnektir.

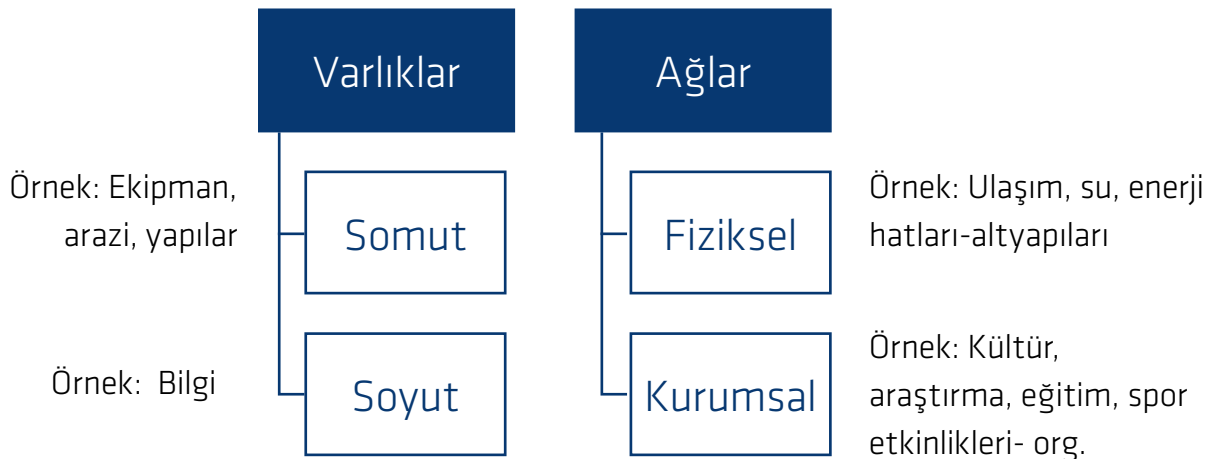
Bu rapor altı ana bölümden oluşmaktadır. Girişi takip eden ikinci ve üçüncü bölümlerde projenin ilk etabında literatür ve saha çalışmalarına dayalı olarak Yarımada'nın temel materyalini ve 'varlık odaklı yaklaşımın' özünü oluşturan 'doğal ve kültürel yapı' ve bu yapı üzerinde temellenen 'doğal ve kültürel varlıklar' tanımlanıp analiz edilmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümü Yarımada çalıştaylarının sonuçlarından oluşmaktadır. Projenin ikinci etap çalışmalarının özünün yansıtıldığı bu bölümde Yarımada ilçelerinde başlayan ve devamında sonuçların tartışılıp rafine edildiği iki geniş kapsamlı çalıştayla biten yerel katılımcı bir süreç anlatılmaktadır. Bu bölümde ilçe halk çalıştayları, Ufuk Tarama Çalıştayı, Uzman Paneli ve çevrimiçi Delfi anketi yer almaktadır. Her çalıştayın çıktısı diğer çalıştay için bir girdi oluşturacak şekilde tasarlanmıştır.

Çalışmanın beşinci bölümü, bir önceki bölümde yerel katılımcı süreçle tanımlanan varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin Yarımada Kalkınma Stratejisi eksenlerini oluşturacak şekilde tarif edilmesiyle şekillenmektedir. Bu bölümde ayrıca gelişme eksenini hedeflerinin değerlendirilmesi, konumlandırılması, izlenmesi ve ilgili yönetim stratejilerinin oluşturulması gerçekleştirilmiştir.

Altıncı bölümde, Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma stratejisinin harekete geçirilmesi yönünde yararlı olabilecek yol haritası bileşenleri, gelişme senaryosunun zaman planı ve ilgili paydaşların durumu ve birlikte nasıl çalışabileceğine odaklanan yönetim stratejisi yer almaktadır.

Sonuç bölümünde ise çalışmanın ulaştığı sonuçlar ve hayata geçirilmesi yönündeki uzman görüşleri ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

Şekil 1.1 Analiz Çerçevesi

Bu bölümde çalışmanın birinci etabında yapılan mevcut durum analizi verilerine dayanarak Yarımada doğal ve kültürel yapısı ele alınmıştır.

2. Yarımada Doğal ve Kültürel Yapısı Analizi

2.1. Yarımada Doğal Yapısı

Yarımada doğal yapısı ana başlığı altında bölgenin coğrafi konumu, iklim özellikleri, jeoloji, jeomorfoloji ve hidrojeoloji, toprak özellikleri, flora ve faunası incelenmektedir.

2.1.1. Coğrafi Konum

İzmir kentinin Batı'ya, Ege Denizi'ne uzanan bölümünde yer alan Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası, İzmir kent merkezinin etkilene bölgesinde olmakla birlikte, doğal ve kültürel değerlerini günümüze kadar büyük oranda korumuştur. Topografyası, iklimi, özgün flora ve faunası, kıyıları, doğal kaynakları, tarihi yerleşimleri ve arkeolojik birikimi ile kendine özgün bir kimlik taşımaktadır.

Urla - Çeşme - Karaburun Yarımadası geçmişten günümüze coğrafi konumu ve limanlarıyla önem kazanmıştır. Yarımada İzmir Körfezi batısı ile güneyde Kuşadası körfezleri arasında Anadolu Yarımadası'nın tam ortasından batıya Ege Denizine doğru en fazla uzanan bir çıkıntı durumundadır (Emiroğlu, 1988) ve 171.000 ha'lık bir alanı kaplamaktadır. Bu Yarımada uç kısmında kuzeye doğru uzanmakta ve Karaburun Yarımadası ismini almaktadır. Yarımada, doğusunda yer alan ve kuzey-güney doğrultusunda uzanan bir alçak alan ile Nif Dağı ve Bozdağlar'dan ayrılır (Şekil 2.1).

Şekil 2. 1 Yarımada'nın Konumu

Kısa ve kalın saplı bir çekici andıran, kıyıları oldukça girintili çıkıntılı olan yarımada, kuzey-güney doğrultusunda, eni en geniş yerinde 65 km, batı-doğu doğrultuda boyu ise 72 km'dir. Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası çeşitli isimler altında bilinmektedir. Darkot (1970), Yarımada'yı Urla Yarımadası olarak tanımlarken, bu yarımada'yı oluşturan iki farklı boyuttaki yarımada'ları ise Çeşme ve Karaburun yarımada'ları olarak isimlendirmiştir. Buna karşılık Ardel (1962), Yarımada'nın tümünü Çeşme Yarımadası olarak nitelemektedir (Mater, 1982). Philippson (1918) ve Blanchard (1962) ise bu yarımada'yı Eritre Yarımadası olarak tanımlamaktadır (Mater içinde, 1982). Çalışmada, 2008 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen "Urla-Çeşme Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Yarışması" referans alınarak aynı isim kullanılmıştır.

Yarımada'nın ve İzmir ilinin en önemli turizm merkezi olan Çeşme, batıdaki en uç noktadadır. Yüzölçümü 260 km² dir. Doğu'dan Urla ilçesi, güneyden ve batıdan Ege Denizi, kuzeyden ise Karaburun ilçesi ile komşu olan Çeşme'nin; Yunanistan'a bağlı Sakız Adası'na uzaklığı 8 deniz mil'dir (Url-1).

İzmir Körfezi'nin girişinde yer alan ve körfezin güney kıyılarının büyük bir bölümünü oluşturan Karaburun ilçesi 436 km²'lik yüzölçüme sahiptir ve güneyinde Çeşme, doğusunda Urla, batısı ve kuzeyinde ise Ege Denizi ile çevrelenmiştir. Karaburun'un beldesi durumunda olan Mordoğan, Uzunada'nın tam karşısında yer almaktadır. 110 km²'lik yüzölçüme sahip olan Güzelbahçe, kuzeyinde İzmir Körfezi, doğusunda Narlıdere ve Konak, güneyinde Menderes ve Urla, batısında yine Urla ile çevrilidir (Url-1).

2.1.2. İklim

Yarımada makro klima bakımından hemen bütünüyle Akdeniz iklimi tipini yansıtmaktadır (Mater, 1982). Bölge, yağış etkenliği ve karasallık indislere göre, yıllık ortalamada "yarı nemli denizel iklim" sınıfında yer almaktadır (Mater, 1982; Sezer, 1988; Nurlu vd., 2009). Yarımada iklimi sıcaklık, nem, yağış ve rüzgâr gibi dinamik unsurları bakımından insan aktiviteleri, özellikle de turizm etkinlikleri bakımından uygun değerler göstermekte, bu nedenle de Yarımada'nın önemli doğal kaynakları arasında yer almaktadır.

Buna göre; sağlıklı bir insanın günlük yaşamında kendini rahat hissettiği ve "rahatlık bölgesi" olarak tanımlanan efektif sıcaklık dönemleri yıl içinde günlük sıcaklığın 17-24,9 °C arasında olduğu dönemlerdir. Koçman ve Gümüş'ün (2005) Çeşme Meteoroloji İstasyonu verilerine dayalı olarak yaptıkları çalışmaya göre Yarımada için bu dönem 30 Nisan - 4 Haziran ile 12 Temmuz-21 Ekim tarihleri arasında olup yılda 136 gün kapsamaktadır. Ayrıca, 17 °C alt eşik değerinin altında kalan sıcaklıklar yıl içinde pek düşmemekte, en soğuk ayda bile günlük ortalamalar, 8-10 °C arasında değişmektedir. Özellikle deniz turizmine dayalı aktivitelerin yoğun olduğu Yarımada'da yılın 6-7 ay kadar süren bir döneminde (Nisan-Ekim ayları arası), güneşten gelen enerji

fazla, dolayısıyla sıcaklık yüksektir. Bu dönemde atmosfer aktivite zayıf olduğu için gökyüzü genellikle açık ve yağışa olanak vermeyen koşullar egemendir. Bu nedenle, insanın hareket alanını ve yeteneğini sınırlayan yağışların olmayışı, sıcaklık koşullarının elverişliliği ve rüzgâr ventilasyonunun atmosferdeki nemi dağıtan ve rahatlık veren etkisi dinlenme ve turizm açısından avantajlar sağlayacak niteliktedir. Deniz banyosu için en uygun ortalama hava sıcaklığının 20-28 °C, deniz suyu sıcaklığının da 22-25 °C olması gerekmektedir. Bu eşik değerlere göre, Çeşme'de deniz banyosu için ortalama 136 gün süren elverişli bir dönem saptanmıştır (Koçman ve Gümüş, 2005). Ayrıca, Çeşme'de havadaki oransal nem değerleri "rahatlık bölgesi" olarak kabul edilen % 70-30 sınırları içinde kalmakta, dolayısıyla en sıcak dönemde havanın oransal nemi % 70'in altında değişime göstermektedir (Koçman ve Gümüş, 2005). Yarımada'daki en önemli iklimik sorun su noksanlığıdır (Mater, 1982). Bunun en önemli nedeni ise, yağışların yetersiz, buharlaşmayı karşılamadan çok uzak ve düzenli dağılmamış olmasıdır (Mater, 1982).

2.1.3. Jeoloji ve Hidrojeoloji

Yarımada ve yakın çevresinde Prekambriyen'den (542 milyon) günümüze kadar oluşmuş çeşitli yaş ve türdeki kaya toplulukları bulunmaktadır. Aşağıda, Yarımada'daki kaya toplulukları ilgili genel bilgiler özetlenmiştir. Yarımada'daki Menderes masifi ve İzmir-Ankara Kenet Kuşağına ait birimler temel kayaları oluşturur (Şekil 2.2). Tüm Batı Anadolu'nun temeli Menderes masifine ait metamorfik kayalardan oluşmaktadır. Masifin çekirdeğini yüksek derecede metamorfizma geçirmiş gnays ve şistler oluşturur. Okay (2000)'da Menderes masifini oluşturan kaya birimlerinin stratigrafisini detaylı olarak tanımlamıştır. Buna göre masifin çekirdeği Prekambriyen yaşlı gnayslardan meydana gelmektedir. İstif üste doğru Paleozoyik (245-545 milyon) yaşlı mika-şistler, Permo-Karbonifer yaşlı metakuvarsit, siyah fillit ve koyu renkli rekristalize kireçtaşları ile devam eder. Bunların üzerine Mezozoyik yaşlı neritik kireçtaşları gelir. Paleosen (23.7-66 milyon) ve Eosen (33.7-55 milyon) ise istifte rekristalize pelajik kireçtaşları ile temsil edilir. Menderes masifi metamorfik çekirdek karmaşık (core complex) olarak kabul edilir. Şengör vd. (1984); Yılmaz (1997) ve Yılmaz vd. (2000) çok evreli metamorfizma geçirmiş olan Menderes masifindeki esas metamorfizmanın yaşını 35-45 milyon yıl olarak belirlemiştir. Anadolu'nun paleotektonik dönem coğrafyasının önemli tektonik yapılardan olan İzmir-Ankara kenet kuşağı birimleri Yarımada'da yaygındır. Bornova fliş zonu (Okay ve Siyako, 1991) veya Bornova karmaşığı (Erdoğan, 1990) olarak adlandırılmış olan bu tektonik birlik fliş fasiyesindeki kırıntılı kayalar ile bunlar içerisinde irili ufaklı serpantin, çört, diyabaz ve kireçtaşlarından bloklarından oluşur (Emre vd. 2005). Neojen (1.8 -23.8 milyon) ve Kuvaterner (1.8 milyon ve günümüz) birimleri Menderes masifinin metamorfik birimleri ile İzmir-Ankara Kenet Kuşağına ait temel birimler üzerindeki örtü kayalarını oluşturmaktadır (Şekil 2.3).

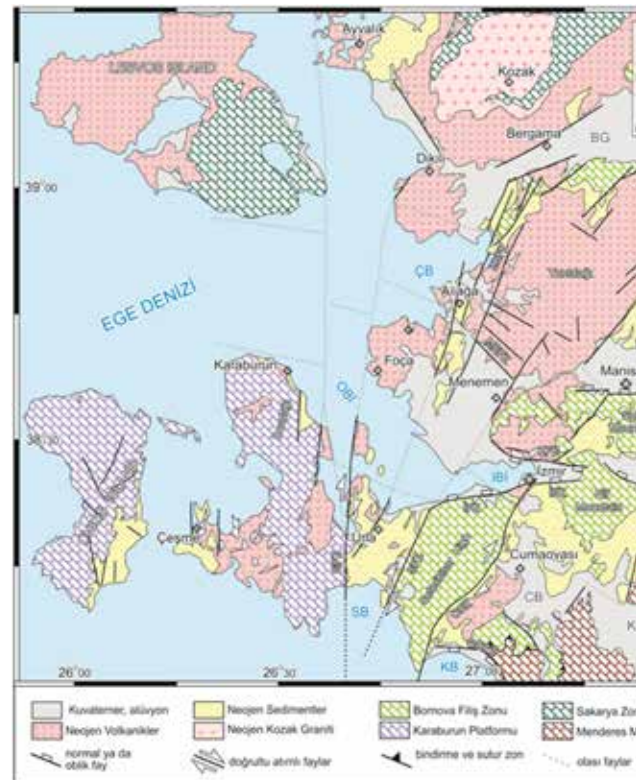
Neojen yaşlı birimler genelde akarsu ve göl fasiyesinde gelişmiş çökel kayalar ile çeşitli türdeki volkanik kayalardan (geçişli lav, aglomera ve tüfler) oluşur. Yarımada'daki Neojen kaya toplulukları Urla ve Seferihisar çevresinde geniş yayımlıdır. Bu birimleri ise yarımada da topoğrafyanın düz olduğu kesimlerde gözlenen Kuvaterner yaşlı alüvyon (çakıl, kum, silt ve kilden oluşan) birimler örtmektedir.

Yarımada ve çevresinde neotektonik dönemde açılmalı tektonik rejimin egemen olduğu Batı Anadolu'da yer alır (Şekil 2.4). Bu bölge, tarihsel dönemlerden bu yana yoğun deprem aktivitesine sahne olmuştur (MTA, 2005). Yarımada ve çevresinde iki önemli fay (Gülbahçe Fayı ve Seferihisar Fayı) gözlenmektedir. Gülbahçe Fayı, İzmir Körfezi ile Karaburun Yarımadasını yapısal ve morfolojik olarak ayıran önemli bir hattır. Ocakoğlu vd. (2005)'nin yaptıkları araştırmada bu faya paralel çok sayıda denizel fay haritalanmıştır. MTA tarafından yapılan çalışmalarda bu faya Karaburun Fayı denmiştir. Büyük çoğunluğunun sualtında olması nedeniyle Gülbahçe fayının segment yapısı detaylı tanımlanamamaktadır. Ancak genel doğrultusunda izlenen yön değiştirme ve geometrisine göre fay kuzey ve güney olmak üzere iki segmente ayrılmıştır (Emre vd. 2005). K-G doğrultulu güney segment Gülbahçe ve Sığacık körfezleri arasında uzanır. Güney ucu ise Sığacık körfezi suları altında olan bu segmentin uzunluğu 30 km'yi aşar. Kuzey segmenti ise Gülbahçe Körfezi ile Karaburun açıkları arasında K/KB-G/GD doğrultulu olup yaklaşık 40 km uzunluğundadır. Gülbahçe Fayı; karadaki bölümü kuzeydeki Gülbahçe Körfezi ile güneydeki Sığacık Körfezi arasında 15 km uzunluğundadır. K-G doğrultulu olan fayın her iki ucu da denizin altına uzanmaktadır. Sualtı bölümleriyle değerlendirilen fayın toplam uzunluğu 70 km'yi bulmaktadır (Ocakoğlu vd. 2004, 2005). Bu fay üzerinde hem karada hemde deniz de sıcak su çıkışları görülmektedir (Baba vd. 2013; Baba ve Saygın, 2012).

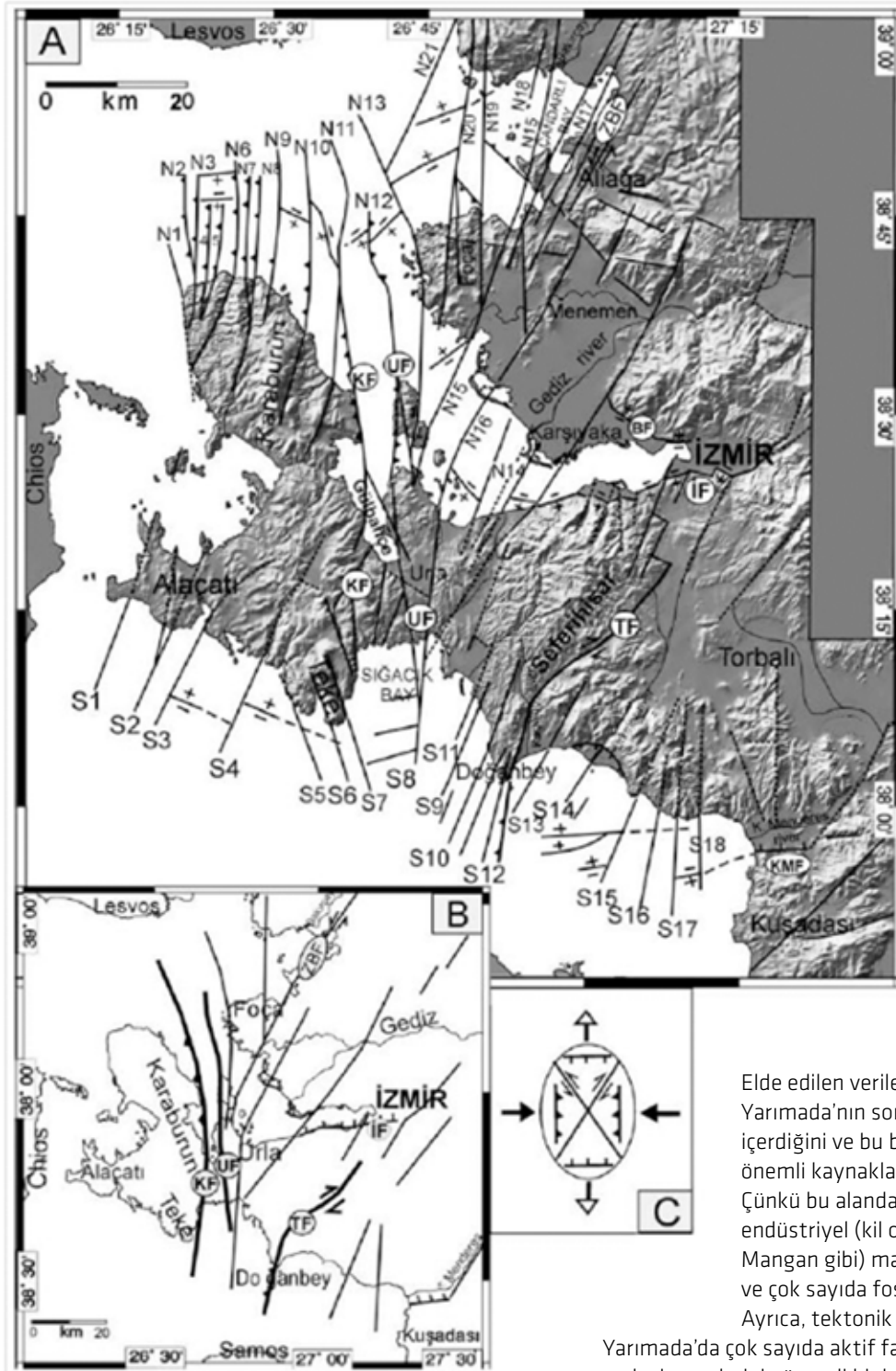
İzmir'in güneybatısındaki Seferihisar yöresindeki Sığacık Körfezi ile Güzelbahçe arasında uzanan Seferihisar Fayı, Ege Denizi tabanında devamlılık sunmaktadır (Ocakoglu vd. 2004, 2005). Seferihisar Fayının Sığacık Körfezi ile Gülbahçe arasında karadaki uzunluğu 23 km olup, sualtı bölümüyle birlikte fayın toplam 30 km'lik bir uzunluğa ulaştığı sanılmaktadır. K20D genel doğrultulu olan bu fayın güney yarısı Bornova flišine ait kaya toplulukları içerisinde ve alüvyon düzlüklerinde gözlenmektedir (MTA, 2005). Seferihisar fayının İzmir-Ankara zonu içerisinde Üst Kretase-Paleosen yaşlı Bornova flišiyle temsil edilen bir tektonik zonda yer aldığı ve Miyosen'de de aktif olduğuna ilişkin yorumlar yapılmıştır (Kaya, 1979). Sözbilir vd. (2003) ise bu paleotektonik yapının Seferihisar'dan Balıkesir Bigadiç yöresine kadar olan kesiminin Üst Miyosen'de reaktivite kazandığı ve günümüzde 150 km uzunluğunda aktif bir fay zonu oluşturduğu ileri sürmüştür.

Şekil 2. 2 Batı Anadolu'nun Paleotektonik Dönem Birlikleri (Yılmaz, 1997).

Şekil 2. 3 Türkiye ve Çevresi Temel Tektonik Yapıları ve Batı Anadolu'daki Temel Fay Sistemleri (Uzel vd., 2011).

Şekil 2. 4 İzmir, Aliğa, Karaburun, Alaçatı, Doğanbey ve Kuşadası civarı sualtı fayları (Ocañoğlu vd. 2005).

Elde edilen veriler; jeolojik açıdan Yarımada'nın son derece önemli birimler içerdiğini ve bu birimlerin Yarımada için önemli kaynaklar olduğunu göstermektedir. Çünkü bu alandaki jeolojik birimler, endüstriyel (kil ocakları) ve metallik (Cıva ve Mangan gibi) madenlerle birlikte, mağaralar ve çok sayıda fosil yatakları içermektedir.

Ayrıca, tektonik açıdan hareketli olan Yarımada'da çok sayıda aktif fay bulunmaktadır ve yerleşim yerlerinin önemli bir kısmı aktif faylara çok yakındır. Aktif fayların bulunduğu bu kesimlerde deprem riski yüksektir. Bu nedenle, bu alanlarda yapılacak her türlü mühendislik yapısına dikkat edilmesi ve aktif zonların bulunduğu kesimlerin yerleşim yerlerine kapatılması zorunludur.

Günümüzde su ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Mevcut su kaynaklarının plansız kullanımı sonucu dünya üzerinde milyarlarca insan su sıkıntısı çekmektedir. Son yıllarda kullanılabilir yüzeysel su kaynaklarının, kirlenmenin etkisi ve yağışların azalmasıyla tükenme noktasına gelmiş olması yeraltı suyu kullanımına olan gereksinimi arttırmaktadır. Ekolojik açıdan son derece özgün özelliklere sahip olan Yarımada hem turizm hem de tarım açısından ülkemizin önemli yerlerinden bir tanesidir. Yarımada'da su taşıma potansiyeline sahip karstik kireçtaşları ve çatlaklı volkanik kayalar yer almaktadır. Bu kayalar Yarımada'nın büyük bir kısmını kapsamaktadır. Karstik kaynaklardan gelen suların büyük bir bölümü denize boşalmaktadır. Bölgenin su ihtiyacının büyük bölümü yeraltısularından karşılanmaktadır (Şekil 2.5).

Şekil 2. 5 Yerleşim yerlerinde içme suyu amacı ile açılmış bulunan kuyuların yerleri, Kaynak: Baba, 2013

Bölgede Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) ve özel şahıslar tarafından yapılan derin sondajlar bulunmaktadır. Bölgenin batı kesimlerinde yapılan sondajların derinliği yer yer 257m'yi bulmuştur. Yarımada'daki bütün köylerin içme suları yeraltısuyu kaynaklarından sağlanmaktadır. Bu alanda suların debileri oldukça düşüktür. Kıyıya yakın kesimlerde açılmış olan sondajlarda tuzlanmalar gözlenmiştir. Genel olarak daha sık açılmış kuyularda aşırı su çekimi nedeniyle de tuzlu su girişi görülmektedir. Tuzlanma özellikle, Çeşme ilçesinin içmesuyunu sağlayan İldırı bölgesinde, Karaburun ilçesinin batı kesimlerinde (Karareis ve çevresi) yoğun gözükmemektedir. Bölgenin jeolojik özellikleri ile ilgili çok sayıda araştırma olmasına rağmen hidrojeolojisiyle ilgili

çalışmalar son derece azdır (Baba, 2013). Çoğu çalışma ise lokal boyuttadır. DSİ, Yarımada'nın hem içme hem de tarım arazilerinin sulanması için bir adet gölet ve üç adet baraj inşa etmiştir. Seferihisar barajının göl hacmi 29.1 hm³'tür. Bu baraj 1200 ha alanı sulamaktadır (Tablo 2.1). Alaçatı Barajı içme suyu amaçlı yapılmıştır. Çeşme ilçesinin içme suyu bu barajdan sağlanmaktadır. Göletler ile ilgili yapılan bu çalışmalar ise sadece lokal özelliktedir. Karaburun ilçe sınırları içinde yer alan Mordoğan Göleti hem sulama hem de içme suyu amaçlı olarak kullanılmaktadır. Bununla birlikte, Karaburun ilçe sınırlarında yer alan Karareis, Salman ve Bozköy göletlerinde DSİ tarafından yürütülen çalışmalar devam etmektedir.

Tablo 2. 1 Yarımada'daki Su Yapıları ve Suladıkları Alanlar (DSİ, 2013)

Tesisin Adı	İşletmeye Girdiği Yıl	Cazibe Sulama (ha)		Pompajlı Sulama (ha)		Toplam Sulama Alanı (ha)	
		Brüt	Net	Brüt	Net	Brüt	Net
Seferihisar	1997	1 277	1 200	-	-	1 277	1 200
Mordoğan Göleti Sul.	2007	-	-	130	113	130	113
Güzelhisar Mansap Ovaları Sulaması	2011	923	806	-	-	923	806

Yarımada, jeotermal kaynaklar açısından Batı Anadolu'nun en önemli yerlerinden biri konumundadır. Henüz aktif olarak kullanılmayan Seferihisar ilçesi jeotermal alanında geniş bir alana yayılmış çok sayıda kaynak yer almaktadır. Bunlardan Doğanbey Tuzlası jeotermal kaynağında yüzeyde

52.5-94.5°C sıcaklık ve 50 lt/sn debi, Cumalı kaynağında 72°C sıcaklık ve 5 lt/sn debiye sahip jeotermal kaynaklar belirlenmiştir. Yörede 2009 metre derinliğe kadar üretim kuyuları açılmıştır (Tablo 2.2).

Tablo 2. 2 Seferihisar Jeotermal sahasında açılmış bulunan üretim kuyuları, Kaynak: Baba, 2013

Kuyu Adı	Derinlik (m)	Sıcaklık (°C)	Üretim (l/sn)
G-2A	199	146	66
CM-1	1417		
CM-3	341	153	55
G-3A	151	142	83
G-17A	315	120	69
G-12A	299	74	
TZ-1	2009	99	
SH-1	680	104	
SH-2	1232	45	0.5
DI-1	350	78	11
G18-A	301	91	70
CM-5	713	121	10
CM-6	284	137	25
CM-4	500	122	54
İSA-2011/10	1.217,3	129	29
DI-1A	590	76	74

Çeşme'de jeotermal su kullanan otel sayısı artmaktadır. 1974 yılından 2011 yılına kadar Çeşme'de 10 adet jeotermal sondaj yapılmış olup bölgedeki kaynaklar kaplıca ve ısı turizm amaçlı olarak kullanılmaktadır (Tablo 2.3).

Yarımada'daki diğer önemli saha İzmir Yüksek Teknoloji

Enstitüsü sınırları içerisinde bulunan Gülbahçe Jeotermal sahasıdır. Burada fay zonları boyunca çok sayıda sıcak su kaynağı bulunmaktadır. Bu alanda Roma Dönemi'nden kalma bir hamam yer almaktadır ve bu alandaki sıcak su kaynağının yüzey sıcaklığı 33 °C ile 36 °C arasında değişmektedir (Baba ve Sözbilir, 2012). Şu an için aktif konumda değildir.

Tablo 2. 3 Çeşme'de Açılmış Bulunan Jeotermal Sondajlar, Kaynak: Baba, 2013

Kuyu Adı	Mevki	Derinlik (m)	Sıcaklık (°C)	Debi (l/sn)
FY1	Kızılkaya	350	57,3	50
KD1	Karadağ	400	34	50
Dalyan1	Dalyan	295	26	50
I1	Ilıca	282	54,5	35
I2	Ilıca	250	56,6	75
I3	Kızılkaya-Karadağ	475	57,8	75
I4	Ilıca	251	57,4	85

2.1.4. Toprak

Yarımada'da Akdeniz iklimi koşulları ile bitki örtüsünün etkisi altında farklı yaş ve litolojik özellikteki çeşitli ana materyal üzerinde genellikle iskelet toprağı karakterinde olgun horizonlaşma göstermeyen toprak tipleri gelişmiştir. Toprak özelliklerinin gelişmesinde özellikle litolojik yapı belirleyici olmuştur. Volkanik yapı üzerinde regosoller, Mesozoik kalkerleri üzerinde iklimin de etkisiyle kırmızı Akdeniz toprakları, Neojen kırıntılı ve karbonatlı alanlarda ise redzinalar, alüvyal kolüvyal dolgular üzerinde de alüvyal topraklar gelişmiştir (İlhan, 1996). Yarımada'da, zonal toprak grubuna giren kahverengi Akdeniz, kahverengi orman, kireçsiz kahverengi, kireçsiz kahverengi orman, kırmızı Akdeniz, intrazonal grubuna giren rendzina ve azonal grubuna alüvyal ve kolüvyal topraklar bulunmaktadır.

Yarımada'da en geniş alanı kaplayan kırmızı kahverengi Akdeniz toprakları, çeşitli yaştaki kalker formasyon üzerinde oluştuklarından yüksek oranda kireç içermektedir. Bulunduğu alanlardaki genel topoğrafya dalgalı ve tepelik olan bu topraklar, Yarımada'nın genellikle orta kısmı ile Karaburun'un doğusunda kalker formasyonu üzerindedir (Mater, 1982; Soykan vd., 1993). Bu topraklar, eğimin müsait olduğu alanlarda, II. ve III. sınıf arazi yetenek sınıfına sahiptirler (Mater, 1982).

Yarımada'da geniş yer kaplayan kireçsiz kahverengi topraklar, genellikle andezit, bazalt gibi volkanik kayalar ile kuvarsit, gre gibi kayaların ayrışması sonucu oluşmuştur (Mater, 1982). Dağlık, tepelik karakterinde gelişmiş olan ve sığ bir profile sahip olan bu topraklar, Alaçatı Ovası ve çevresindeki volkanik neojen alanlar ile Karaburun'un batısında görülmektedir (Mater, 1982; Soykan vd., 1993). Taşlılık oranının yüksek ve eğimin fazla olması nedeniyle bu alanlar genellikle, VI. ve VII. sınıf arazi yetenek sınıfına sahiptirler (Mater, 1982; İlhan, 1996). Kireçsiz kahverengi orman toprakları, Yarımada'daki tepelik ve dağlık alanlarda, özellikle de eğimin fazla olduğu yerlerde görülmektedir. Sığ olmaları nedeniyle, tarıma elverişli değildir. Yarımada'da bu toprakların yayılış gösterdiği alanlar, VII. sınıf arazi yetenek sınıfı gösterirler (Mater, 1982).

Yarımada içinde çoğunlukla Neojen kalker ve marnların üzerinde oluşan Rendzina toprakları, orta dereceli eğime sahip dalgalı bir topografya üzerinde yayılış gösterirler. Özellikle eğimin uygun olduğu alanlarda bu topraklar, genellikle II. ve III. sınıf arazi yetenek sınıfı özelliği gösterirler (Mater, 1982). Yarımada'da kırmızı Akdeniz toprakları, sığ ve taşlı topraklar olup, taşlılık oranının fazla olması nedeniyle, VII. sınıf arazi yetenek sınıfı özelliği gösterirler (Mater, 1982; Soykan vd., 1993).

Alüvyal topraklar, Yarımada'nın tarımsal yönden en verimli alanlarını oluşturmaktadır. Yarımada'da alüvyal topraklar,

alçak kıyı ovaları ile kıyı alanlarında bu özelliklere sahiptir. (Mater, 1982). Bu topraklar, genellikle I. ve II. sınıf arazi yetenek sınıfına sahip olarak değerlendirilirler. Yarımada içinde az yer kaplayan kahverengi orman toprakları, genellikle Rendzina toprakları ile birlikte bulunmaktadır. Bu topraklar, bölgede eğimin fazla olduğu alanlarda olduğundan, arazi yetenek sınıfı olarak IV.-V.-VI.-VII. sınıf alanlar olarak değerlendirilmektedir (Mater, 1982). Yarımada'da, üzerinde belirgin bir toprak örtüsü bulunmaması nedeniyle, arazi tipi VIII. sınıf araziler olarak değerlendirilen ve genellikle % 45'ten fazla eğime sahip olan alanlar, genelde çıplak kayalık alanlar olarak değerlendirilmektedir.

2.1.5. Flora ve Fauna

Yarımada'da, orman, maki ve frigana formasyonu olmak üzere üç farklı vejetasyon formasyonu dağılışı göstermektedir. 70 familyadan (Fabaceae 42 tür, Poaceae 35 tür, Astereaceae 30 tür gibi) 255 cinse ait 384 bitki türü bulunmaktadır (Nurlu vd., 2008). Orman vejetasyonunun baskın bitki topluluğunu *Pinus brutia* Ten. (Pinaceae kızıldağ) oluşturmaktadır.

Yarımada'daki başlıca maki formasyonlarını ise; *Olea europaea* var *sylvestris* (Oleaceae - yabani zeytin), *Quercus coccifera* L. (Fagaceae - kermes meşesi), *Juniperus oxycedrus* subsp. *macrocarpa* L. (Cupressaceae - katran ardıcı), *Arbutus andrachne* L. (Ericaceae - sandal), *Phillyrea latifolia* L. (Oleaceae - akçakesme), *Pistacia lentiscus* L. (Anacardiaceae - sakız ağacı), *Calicotome villosa* Link (Fabaceae - keçi boğan), *Pyrus amygdaliformis* Vilm. (Rosaceae - badem yapraklı ahlát), *Myrtus communis* L. (Myrtaceae - mersin), *Crataegus monogyna* Jacq. (Rosaceae - adi alıç), *Rosa canina* L. (Rosaceae - kuşburnu), *Rubus canescens* DC. (Rosaceae - böğürtlen) oluşturmaktadır. Friganayı temsil eden bitki taksonları genellikle *Origanum onites* L. (Lamiaceae - İzmir kekiğı), *Lavandula stoechas* L. (Lamiaceae - karabaş otu), *Anthyllis hermanniae* L. (Fabaceae - yara otu), *Sarcopoterium spinosum* L. (Rosaceae - abdestbozan), *Cistus creticus* L. (Cistaceae - pembe çiçekli laden), *C. salvifolius* L. (Cistaceae - adaçayı yapraklı laden), *C. parviflorus* Lam. (Cistaceae - küçük çiçekli laden)'dir. Yarımada'daki başlıca frigana elemanları ise abdest bozan (*Sarcopoterium spinosum*), laden (*Cistus creticus*, *Cistus parviflorus*, *Cistus salvifolius*), lavanta (*Lavandula stoechas*), kekik (*Thymus vulgaris*), sığırkuyruğu (*Verbascum sinuatum* L.) türlerinden oluşmaktadır (Semenderoğlu, 1999, Yılmaz, 2001, Durmuşkahya, 2006). Tablo 2.4'de Yarımada'daki endemik ve nadir bitki türleri listesi verilmiştir.

Tablo 2. 4 Yarımada'daki Endemik ve Nadir Bitki Türleri

ENDEMİK BİTKİ TÜRLERİ
Aristolochia Hirta (Yılanotu) (LR), Biarum Tenuifolium Var. Zeleborii (Sucukotu) (LR), Campanula Lyrata Ssp. Lyrata (Çançiçeği) (LR), Carex Distachya Var. Phyllostachioidea (İkiz Ayakotu) (VU), Carex Divulsa Subsp. Coriogyne (Ayakotu) (LR), Centaurea Acicularis Var. Urvellei (Peygamber çiçeği, Gelindüğmesi) (VU), Centaurea Caleopsis (Şaladır) (LR), Centaurea Lydia (Gür Kötürüm) (LR), Centaurea Cariensis Subsp. Maculiceps (Gül Acımık) (LR), Chinodoxa Forbesii (Kar Yıldızı/Çin Sümbülü) (LR), Colutea Melanocalyx Ssp. Davisiana (Keçiyevişi) (LR), Crocus Fleischeri (Taşlık Çiğdemi) (LR), Crocus Oliveri Subsp. Balansae (Olivier Çiğdemi) (LR), Erodium Absinthoides Ssp. Absinthoides (Yavşan İğneliği) (LR), Euphorbia Erythron (Kızıl Sütleğen) (LR), Euphorbia Falcata Subsp. Macrostegis (İlica Sütleğeni) (LR), Ferulago Humulis (Kıl Kuyruk) (LR), Fritillaria Carica Subsp. Carica (Bodur Sarı) (LR), Fritillaria Fleischeriana (Bozkır Lalesi) (LR), Gallium Penduliflorum (Sarkık İplikçik) (LR), Gladiolus Anatolicus (Ekin Çiçeği) (LR), Heracleum Platytaenium (Tavşancıl Otu) (LR), Hypericum Avicularifolium Subsp. Balansae (Mideotu) (LR), Lamium Moschatum Var. Rhodium (Ballıbaba) (LR), Linum Tmoleum (Mavi Keten) (LR), Minuartia Anatolica Var. Anatolica (LR), Minuartia Jurensis Subsp. Asiatica (İzmir Tıstısı) (LR), Nepeta Cadmea (Honaz Pişikotu) (LR), Papaver Argemone Subsp. Davisii (Karagöbek) (VU), Papever Purpureomarginatum (Kamacık) (CR), Phlomis Nissolii (Öbek Çalba) (LR), Salvia Smyrnea (İzmir Adaçayı) (EN), Saponaria Chlorifolia (Tahdikotu) (LR), Scrophularia Floribunda (Ege Sıracıotu) (LR), Sideritis Sipylea (Spil Çayı) (LR), Symphytum Anatolicum (Ana Kafesotu) (LR), Thymus Cilicicus (Kılçık Kekliği) (LR), Trigonella Smyrnea (Efe Boyotu) (LR), Ventenata Subvernica (Tarla Ventenotu) (VU), Verbascum Antinori (Siska Sığırkuyruğu) (VU), Verbascum Smyrnaeum (İzmir Sığırkuyruğu) (DD), Veronica Pectinata Var. Glandulosa (Dağ Yavşanotu) (LR), Verbascum Lydium Var. Heterandrum (Sığırkuyruğu) (LR)
NADİR BİTKİ TÜRLERİ
Allium Albotunicatum (Ak Soğan) (VU), Arum Nickellii (Yılan Yastığı) (VU), Biarum Tenuifolium (Sucukotu) (VU), Bupleurum Semicompositum (Sağır Şeytanayağı) (DD), Centaurea Amplifolia (Aydos Peygamber Çiçeği) (VU), Cistus Monspeliensis (Pamukluk) (VU), Crocus Biflorus (İkiz Çiğdem) (VU), Cutandia Stenostachya (Koru Kumkılıcı) (VU), Cyclamen Hederifolium (Kandil Kökü) (VU), Cymbalaria Muralis (Ak Nakkaşotu) (VU), Crypsis Acuminata (Sivri Bakakotu) (DD), Erysimum Pusillum (Cüce Zarifeotu) (VU), Globularia Alpium (Kürrevi) (VU), Isoetes Histrix (Çim Eğreltisi) (DD), Lilium Candidum (Ak Zambak) (VU), Limonium Graecum (Kum Karanfil) (VU), Limonium Sieberi (Kıyı Karanfil) (VU), Malcolmia Graeca (Rum Şebboyu) (DD), Plantago Crassifolia (Nasırlı yaprak) (VU), Senecio Bicolor (Külçiçeği) (VU), Sideritis Sipylea (LR) (Nt), Stachys Cretica Ssp. Anatolica (Deli Çay) (LR), Tulipa Praecox (Kaba Lale) (NE)

VU: Hassas, DD: Yetersiz Bilgi, EN: Tehlikede, NE: Değerlendirilmemiş, CR: Yok Olmak Üzere –Kritik, LR: Önceliği Düşük

Alaçatı ile Zeytineli arasındaki kıyılar, deniz kıyısına özgü garig, fazla yüksek olmayan sarp kayalık, vadi bataklık ve kumsal habitatlarının bir mozaigini içerir. Alan, kısa ömürlü bitkiler bakımından zengin nemli mera toplulukları ve çeşitli sığ gölcükler nedeniyle olağanüstü önemlidir. Özellikle sığ gölcükler, Akdeniz Bölgesi'nde çok nadir görülen ve tehlike altında bulunan önemli habitatlar arasındadır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2013). Denizel flora bakımından ise Karaburun Yarımadası denizleri, besin zincirinin birinci halkasında yer alan önemli bir oksijen kaynağı olan Deniz Çayırılarını (Posidonia oceanica) barındırmaktadır. Akdeniz'in oksijen stoklarını sağlayan, 1m²'de 10-14 litre oksijen üreten Deniz Çayıruları yavru balıkların gelişimini tamamladığı yerler olarak önemlidir. Dolayısıyla, özellikle kıyı balıkçılığı açısından yaşamsal öneme sahiptir (Karaburun Yarımadası Biyosfer Rezerv Alanı Raporu, 2013). Karaburun Yarımadası'nın kuzey kıyılarında bulunan Posidonia oceanica topluluğunun, Ege Denizi kıyıları içinde kirlenme ve diğer antropojenik etkilerden en az zarar gören alan olduğu tespit edilmiştir (Dural vd., 2012; Karaburun Yarımadası Biyosfer Rezerv Alanı Raporu, 2013). Ayrıca Okuyan vd. (2001), tarafından yapılan "Karaburun Adaları'nın (Ege Denizi, İzmir, Türkiye) Deniz Florası" isimli araştırmada, Karaburun adalarında (Büyükada ve Küçükada) 234 taksonun bulunduğu belirtilmektedir (Karaburun Yarımadası Biyosfer Rezerv Alanı Raporu, 2013).

Fauna özellikleri açısından incelendiğinde, Yarımada'nın oldukça zengin olduğu ve ulusal ve uluslararası ölçekte türleri barındırdığı görülmektedir. Yarımada, yabandomuzu (Sus scrofa) (Suidae), tilki (Vulpes vulpes) (Canidae), sansar (Martes sp.) (Mustelidae), su samuru (Lutra lutra) (Mustelidae), porsuk (Meles meles) (Mustelidae), tavşan (Lepus capensis) (Leporidae), sincap (Sciurus vulgaris) (Sciurus) gibi memeli hayvanlara ev sahipliği yapmaktadır (Sarıçam, 2007; Veryeri, 2006).

Karaburun'un güney kesiminde yer alan bataklık ve sulak alanlar nesli tehlike altında olan Avrasya su samurlarının (Lutra lutra) bulunduğu bölgelerdir. Karakulak (Caracal caracal), alanda az sayıda bulunan önemli memeli türlerinden biridir. Aynı zamanda alanda bulunan adaların tümü ve el değmeden kalan son kıyılar, yırtıcı kuşlar ve deniz kuşlarının varlığı için önemlidir, karasal ve denizel olmak üzere kuşlar açısından da önem taşımaktadır. Yarımada'da kuşlar, 204 tür gibi geniş bir çeşitlik göstermektedir. Bu türlerin arasında Akdeniz'e endemik ve 2004 yılında IUCN tarafından Tehdite Yakın (NT) kategorisinde olan Ada martısının (Larus audouinii) ve tehdit altındaki Kara Doğan'ın (Falco naumanni) yaşama ve üreme alanıdır. Bıyıklı doğan (Falco biarmicus), ada doğanı (Falco eleonora) ve küçük kerkenez (Falco naumanni) gibi yırtıcılar ve tepeli karabatak (Phalacrocorax aristotelis) gibi nadir deniz kuşları görülmektedir. Ayrıca, tilki (Vulpes vulpes), sansar (Martes foina), porsuk (Meles meles), tavşan (Lepus capensis), sincap (Sciurus vulgaris), yaban domuzu (Sus scrofa), yırtıcı kuşlardan yılan kartalı (Circus gallicus), şahin (Buteo buteo), gökdoğan (Falco peregrinus), kerkenez (Falco tinnunculus) av kuşlarından su karatavuşu (Circus cinclus), taş keklığı (Alectoris garrus) gibi türler ile fauna açısından diğer zenginliğini oluşturmaktadır.

2.2. Yarımada Kültürel Yapısı

2.2.1. Tarih

Çeşme, Güzelbahçe, Karaburun, Seferihisar ve Urla ilçeleri, Anadolu'nun batı ucunda Ege Denizi'ne uzanmış bir yarımada üzerinde bulunmaktadır. Bu yarımadaya Çeşme Yarımadası denilse de, 1941 yılında Ankara'da düzenlenen I. Coğrafya Kongresi'nden (6-21 Haziran 1941) bu yana Urla Yarımadası adıyla da anılmaktadır (Kütükoğlu, 2010). Yarımada'da yer alan beş ilçenin Osmanlı dönemindeki adları Çeşme, Karaburun, Kilizman (Güzelbahçe), Sivrihisar (Seferihisar) ve Urla olarak geçmektedir. Osmanlı dönemi öncesine ait başlıca yerleşim merkezleri ise Erythrai (İldırı-Çeşme), Klazemonai (İskele-Urla) ve Teos (Sığacık-Seferihisar)'dur.

Yarımada'nın, üretim ve tarıma dayalı yerleşik yaşam biçimine geçildiği Neolitik dönemden bu yana yerleşim gördüğü tespit edilmiştir. Bağlararası mevkiinde yapılan araştırmalar, günümüz Çeşme'sinin, Erken Tunç, Orta Tunç Çağı ve Roma dönemlerinde yerleşim görmüş bir liman kenti olduğunu ortaya koymaktadır. Çeşme Müze Müdürlüğü ve Prof. Dr. Hayat Erkanal'ın yürütücülüğünde Ankara Üniversitesi tarafından yapılan arkeolojik kazılarda, M.Ö. 1800 yıllarına tarihlenen alanda, döneminin ele geçen en eski şarap atölyesi ortaya çıkarılmıştır.

M.Ö. II. Binin sonlarında İon toplulukları Anadolu'ya göç ederek, Batı Anadolu'da 'polis' olarak adlandırılan bağımsız şehir devletleri kurmuşlardır. Yarımada'da kurulmuş dört polis, Erythrai (İldırı-Çeşme), Klazomenai (İskele-Urla), Teos (Sığacık-Seferihisar) ve Lebedos (Ürkmez-Seferihisar), M.Ö. 9-8. Yüzyıllarda faaliyet göstermeye başlayan Panionian isimli İon Kentleri Birliğinin doğu ile ticari ve siyasi ilişkileri güçlü şehir devletlerinden olmuşlardır. Batı Anadolu'da Pers hâkimiyetinin yerini Makedon devletine bırakmasıyla Büyük İskender tarafından Yarımada'daki yerleşimleri ilgilendiren iki ana altyapı projesi girişimi izlenmektedir. Bunlardan ilki, Pers akınları nedeniyle günümüz Karantina Adası'nda yaşayan Klazemonai halkı için adayı anakara ile bağlayan bugün de kullanımda olan köprü/yolun inşası; ikincisi ise Klazomenai (İç Körfez) ile Teos (Sığacık Limanı) arasındaki kanal çalışmalarıdır. Kanal çalışmaları tamamlanamamıştır (Gezgin, 2009: 18).

İldırı ile Sakız Adası halkları arasında antik dönemde süregelen çekişme ve rekabetten ayrıca söz edilmelidir. Şehir devletlerinde, polisin sınırları içinde merkeze bağlı olan koloni yerleşimleri (köyleri) bulunmaktaydı. İldırı'nın da günümüzün Karaburun ve Çeşme ilçeleri arasında kurulmuş ve henüz yerleri tam olarak tespit edilememiş beş kolonisi bulunmaktaydı. Tiyatrosunun kişi kapasitesinden yola çıkarak, Erythrai'nin İon dönemi nüfusunun 70-100 bin civarında olabileceği tahmin edilmektedir (Gezgin, 2009: 24). Günümüz İldırı'sında nüfusun 600 civarında olduğu dikkate alındığında, yerleşimin ve art alanındaki köylerinin sahip

olduğu güç ve zenginlik daha da anlaşılmaktadır. Sakız halkı ile çekişmenin ana sebebi işte bu zenginliktir.

Türk hâkimiyetinin ilk dönemlerinde Yarımada'da yerleşim stratejileri:

Yarımada'da iskân ettirilmiş Türkmen aşiret ve cemaatlarının bir kısmı hayatlarını konargöçer olarak sürdürürlerken, bir kısmı da zamanla yerleşik hayata geçmiş ve kurdukları köylere, mensub oldukları aşiret veya cemaatların adlarını vermişlerdir. Bunlardan birisi İsmailobası, bugünkü adıyla Eski Çeşme yerleşimidir ve sahilden 3 km kadar içeride kurulmuştur (Kütükoğlu, 2010: 27). Yarımada'da Türk iskânı ile ortaya çıkan yeni yerleşimler, güvenlik hedefiyle denizden gelecek baskınlardan korunmak ve gerektiğinde yeterli hazırlığı yapabilmek amacıyla kıyından içeride konumlanmıştır. Urla, Sivrihisar, Kilizman ve Saib-Karaburun diğer birkaç örnektir.

Yarımada, konumu gereği denizden gelen baskınlara açıktır. Başlangıçta yabancı devlet gemilerine karşı korsanlık faaliyetleri gerçekleştirilirken, özellikle Fransa'ya verilen ticaret serbestliği kararı sonrasında saldırılar sınırlanmıştır. Bu yolla ganimet ele geçiremeyen levendler (deniz korsanı), Ege sahillerindeki yerleşim yerlerine de baskınlar düzenlemeye başlamıştır. Piri Reis de Kitabı Bahriye adlı kitabında, Seferihisar'ın güneyindeki günümüz Özdere (Kesri), Kumkısığı mevkiinde harami levend kayıklarının barındıklarını belirtmektedir (Reis, 1988). Öte yandan, bölgede bulunan Fransız korsanları da Müslümanları esir edip, mallarına el koymuş ve bu durum karşılıklı devam etmiştir. Özellikle Osmanlı'nın deniz seferlerinin olmadığı zamanlarda korsanlık artış göstermiştir. Sefer zamanında da levendler her zaman düşman kuvvetlerine karşı savaşmayıp, kimi zamanlar sahile çıkarak, halkın evlerini basıp mallarını yağmalamış, yaralama veya öldürme, hatta oğullarını kaçırma işlerine karışmışlardır (Kütükoğlu, 2000: 205). Urla ve köylerinde eşkıyalık, korsanlık ve suhtelik (işsiz medrese talebelerinin yağmalama girişi) faaliyetlerinin arttığı ve halkın mallarını korumak için tedbirler aldığı XVII. Yüzyılın ortalarında yöreyi ziyaret eden Evliya Çelebi tarafından da vurgulanmaktadır (Çelebi, 2005) (Kütükoğlu, 2000: 211).

Osmanlı'nın Ege kıyılarında korsan faaliyetlerini kontrol etme çabası doğrultusunda kurduğu kale yerleşimler arasında, Yarımada'daki Çeşme ve Sığacık kalelerinden de söz etmek gerekmektedir. Çeşme Limanı XVI. Yüzyıl başına kadar korumasız, olup biri 1472, diğeri 1501'de gerçekleşen iki Venedik saldırısına uğramıştır. Bu olaylardan sonra, bölgenin korunması için bir kale inşası gerektiği anlaşılarak faaliyete geçilmiş ve inşaat 1509'da tamamlanmıştır. Sığacık Kalesi de 1521-1522 yıllarında tamamlanmıştır. Her iki kale içi de Türk yerleşimine sahne olmuştur.

Gelişme döneminde Osmanlı, mülkiyeti kendine ait mirî toprakları için uyguladığı tımar toprak yönetim sistemini, Yarımada'da da uygulamıştır. Buna göre köylü (reaya), tapu bedeli ödeyerek kullanım hakkına sahip olduğu toprakları ekip biçerek, vergisini tımarın sahibi sipahiye öderdi. Küçük birer zirai işletme olan bu topraklar için 'çift' veya 'çiftlik' tabiri kullanılmaktaydı. Yarımada'nın da dâhil olduğu Aydın Sancağı'nda bir çiftlik yer âlâ (yüksek verimli) topraklarda 60, evsatta (orta verimli) 80, ednâ (az verimli) yerlerde ise 130-150 dönüm kabul edilmiştir (Kütükoğlu, 2000: 118). Bu değerler iki öküzle ziraat yapılabilecek büyüklüğü ifade etmektedir. Buna göre 1478 tarihli tahrir defterinde Urla Nahiyesi'nde tam çiftlik sayısı 178 iken, yaklaşık 100 yıl içinde %75'e varan bir azalma görülmektedir (Kütükoğlu, 2000: 129). Azalışın ana sebebi, toprağın varislere bölünmesi olmakla beraber, tarımsal toprak bütünlüğünü korumak amacıyla bir 'çift' arazinin en fazla ikiye (nim çift) bölünmesine izin verilmiştir. Urla Nahiyesi'nde nim çift sayısı aynı dönemde %2069 artmıştır. Buna rağmen, XVI. Yüzyılda Urla'da 'bennak' adı verilen yarım çiftten az toprağı olan varislerin sayısında da % 480'e varan bir artış gözlenmektedir. Sonuç olarak, 1575 yılında, İzmir merkezlin nüfusu 3345 iken sadece Urla Kasabası 6600'e çıkmış, kasaba köyleriyle beraber Yarımada'nın iskân edilen en kalabalık bölgesi olmuştur (Kütükoğlu, 2000).

Türk hâkimiyetinin ilk dönemlerinde Yarımada nüfusunda yaşanan artış, toprağın daha da kıymetlenmesine sebep olmuştur. Öte yandan, köylünün arazileri tapulamak için ödeyeceğı parayı bulması güçleşirken, ödenen tapu bedelinin yüksekliğı mirasın azalmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla, bennak sayısı artarken ve köylü gitgide fakirleşmiştir. Bu süreçte, elinde az miktarda toprağı olan bennak ailelerin, Kanuni döneminde yaşanan paranın değer kaybına paralel olarak geçim derdine düştüğü ve şehir, kasaba merkezlerinde çalışmak üzere göç ettikleri görülmektedir. Urla nahiyesi ölçeğinde yaşanan bu durum, Yarımada'daki çoğu yerleşimde de görülmektedir. Bu dönemde Yarımada'daki Türk nüfusu azalmaya başlamıştır.

Yarımada'da tarımsal üretim, zirai mahsuller ve mamuller:

Tarihi geçmişı içinde Yarımada'da yetişen zirai mahsullere bakıldığında, başlıca ürünün hububat olduğı görülmektedir. Hububat çeşidi olarak ilk sıraları, halkın ve ordunun başlıca gıda maddesi olan ekmeğın yapımında kullanılan buğday ile hayvan yiyeceğı olan arpa almaktadır. Bunlar dışında darı, yulaf, çavdar ve bakliyat da yetiştirilmektedir. Bağ, meyve bahçeleri ve bostanlar da kayda değerdir. Dikili alanlar içinde en geniş alanı bağların oluşturduğu tahmin edilmektedir (Kütükoğlu, 2000: 151). Yarımada'nın her yerinde bağ, incir ve badem bahçesi mevcuttur. Üzüm ve incir yetiştirilmesi, gerek iç piyasanın—özellikle İstanbul ve sarayın—ihtiyacının karşılanması, gerekse ihracat bakımından önem verilen bir konudur. Örneğın Sultanîye/Karaburunî üzümü, saraydan talep edilen ve Karaburun'da yetişen iyi kalitede üzüm

cinsidir (Güntürkün ve Telci, 1997: 53). Bağlardan sonra en fazla gelir sağlayan mahsul zeytindir. Yarımada'nın hemen her yerinde zeytin yetişmekle birlikte, 1575 yılında zeytinliklerin en fazla bulunduğı bölgeler Urla köyleri ile Tonuzluburnu (Çeşmealtı, Denizli), Kilizman ve köyleri, Hereke (Düzce) ve köyleri, Çeşme'de Ildırı, Karaburun'da ise Kösederesi ve Emirdoğan (Mordoğan)'dır. Pamuk, Çeşme kazasında Ilıca, Çeşme ve Alacaat (Alaçatı) ile Sivrihisar, Temsiye'de (Orhanlı civarı) yetiştirilmektedir. Keten ve kenevir gibi ince ve kaba kumaş, sicim, halat, çuval, balık ağı ve yelken bezi yapımında kullanılan ve sulak alanları seven bitkiler, Yarımada'da Kilizman, Seferihisar, Hereke ve Malkoç (Urla-İçmeler) civarında yetiştirilmektedir. Yine bu dönemde Boynak (Parlak), Kösederesi, Emirdoğan, Tonuzluburnu, Malkoç ve Çamlu köylerinde dut yaprağı üretimi de yaygındır. Küçükbahçe ve İneçik'de de ipekçilik yapıldığı ve hatta dut ağaçlarının çokluğu sebebiyle Küçükbahçe'nin Dutlubahçe diye anıldığı kaydedilmektedir (Güntürkün ve Telci, 1997: 62). Debagatta (deri tabaklama işlemi) kullanılan meşe palamudunun meyvesi olan palamut ile susam yaprağı ziraatı, İpsiliburnu (Doğanbey), Çamlu ve Ilıca köylerinde yapılmaktadır (Kütükoğlu, 2010: 106-135).

Yarımada'da sakız yetiştiriciliğı de eskiye dayanmaktadır. Çeşme'deki sakızlık araziler belli bir bedel karşılığı Müslümanlarca kiralanmaktaydı. Ancak Sakız Adası'nın fethini takip eden dönemde, sakızın gayrimüslim işçilerce toplandığı belirtilmektedir (Kütükoğlu, 2010: 187). Yarımada'da tütün yetiştiriciliğı ise daha geç bir döneme, XX. Yüzyıl başlarına kadar dayanmaktadır. Balkanlardan gelip Yarımada'ya yerleşen muhacirler kendi memleketlerinde yapmakta oldukları tütüncülüğü burada da devam ettirmişlerdir. Örneğın Urla'da tütün tarımının Kavalalı muhacirlerle başladığı belirtilmektedir. 1920'li yılların sonunda başlayan ekonomik sıkıntılarla beraber 'üzümün para etmediğı' dönemde, Karaburun Yarımadası'nda bağların sökülüp, tütün ekimine geçildiğı görülmüştür. Urla'da da mübadele sonucu Rumların gitmesi ile bağcılık gerilemeye başlamış, özellikle üzüm hastalıkları ile başa çıkamayan üretici, yeni gelen mübadillerle tütüncülüğe kaymıştır (Emekli, 2005: 45).

Yarımada'nın her yerinde koyun ve keçi yetiştiriciliğı ile arıcılık yapılmaktadır. Balıkçılık da halkın geçim kaynakları arasında yer alıp, Çeşme kasabası, Alacaat ve Malkoç'daki dalyanlarda balık avlanmaktadır. Ayrıca, Urla, Sivrihisar ve Özbek'de devletin malı olup, zaman zaman işletilen tuzlalar mevcuttur (Kütükoğlu, 2000: 51, 168).

Evliya Çelebi'nin gözüyle yarımada:

Çeşme: XVII. Yüzyılın üçüncü çeyreğı sonlarında Çeşme büyük bir kasaba olmayıp, kale içinde elli, kale etrafında yüz elli toprak örtülü, bağlı, bahçeli eve sahiptir. Çeşme'nin dağlarında keklığın bolluğundan ve iki yüz kadar palmiye ağacından söz etmektedir.

Karaburun: Sadece bir cami, bir hamam ve yedi dükkândan ibaret, harap halde kalelere sahip küçük bir kasaba olarak geçmektedir. Halkının levend kıyafeti giydiği ve cesur insanlar oldukları üzerinde durur. Dağların zeytin ağaçlarıyla kaplı olduğuna, bu lezzette bir zeytinin başka bir yerde bulunmadığına ve bağlarına işaret eder.

Seferihisar: Eski ismiyle Sivrihisar'ın dört mahallesi olduğunu, üstü kiremit örtülü bin iki yüz hanesi olduğunu belirtir. Evlerinin bahçeleri olduğu halde bağlarının olmaması dikkatini çekmiştir. Çınar, kavak, karaağaç, sakız, meşe ve ceviz ağaçlarının her tarafı kapladığı vurgulanmaktadır. Asmaların bu ağaçlara sarılıp yükseldiğini, bir kısmının da bahçeler içinde çardaklara sarıldığını gözlemlemiştir. Ayrıca Sivrihisar'ın kaliteli balından da söz etmektedir (Çelebi, 2005).

Yarımada'nın dış ticaretteki rolü:

Yarımada'nın dış dünya ile bağlantısını gözlemleyebilmek için özellikle ticaret yapılan ve gümrüğe sahip limanlarına bakılması gerekmektedir. Osmanlı'nın yükselme döneminde, Yarımada'daki limanlar arasında Çeşme Limanı'nın İzmir körfez içi limanından daha fazla öneme sahip önemli bir ithalat limanı olduğu görülmektedir: "Gerek Cenevizlilerin elinde olan Sakız'dan, gerekse de Avrupa ülkelerinden gelen kumaş ve çeşitli mallar Çeşme iskelesine çıkarılır ve buradan İstanbul'a ve Anadolu'ya sevk edilirdi" (Kütükoğlu 2010: 196). Özellikle, 1566'da Sakız'ın fethiyle birlikte Cenevizlilerin adadan ayrılması, Çeşme'deki dış ticaret faaliyetini baltalamıştır. Ancak Çeşme, Akdeniz seferlerindeki deniz üssü olma rolünü korumuştur. Çeşme sadece ithalat değil aynı zamanda ihracat yapılan da bir limandır. Fransızlar aracılığıyla Avrupa'ya pamuk ihracatının serbest olduğu II. Selim döneminde, İstanbul dâhil Anadolu'da pamuk sıkıntısının baş göstermesiyle, Çeşme limanından pamuk ihracatı yasaklanmıştır (Kütükoğlu 2010: 30, 41). Yarımada'da bulunan gümrüklerde sadece dış ticaret değil, iç ticarete konu olan mallar için de gümrük vergisi alınmaktaydı. Yarımada'da Urla ve Merkeb Adası gümrüğü, Seferihisar kapını ve Çeşme iskelesi, iç ve dış sevkiyat için sıkça kullanılmaktaydı. XIX. Yüzyılda Urla, Gülbahçe'de de bir gümrük binası yapılarak, işletilmiştir.

Yarımada'nın iç ticaretteki rolü:

Yarımada ve çevre sahillerde iç ticarete etkin iskele-Urla, Sığacık-Seferihisar, Çeşme, Foça ve İzmir limanları bulunmaktaydı. Bunun yanında, Karaburun'un doğu kıyısında Mordoğan, Saip, Kösederesi (Kaynarpınar), Ahurlu (merkez), batı kıyısında ise Karareis, Denizgiren, Çeşme Nahiyesi'nde Köste (Dalyan), Aşağı Çiftlik, Agrilya (Çark Limanı), Reisdere ve Ildır, Urla Nahiyesi'nde Gülbahçe'de daha küçük kapasiteli iskeleler mevcuttu. Foça ile Kösederesi arasında ticarete dayalı gemi trafiği de bulunmaktaydı (Kütükoğlu 2010: 192). Urla ve Seferihisar limanlarından daha çok hububat ve kuru meyve sevkiyatı yapılmaktaydı. Çeşme Limanı, İstanbul'un temel ihtiyaçları

için yöreden gönderilen malların toplanması ve sevkinde yer edinmişti. Örneğin, mastaki/mastika denilen sakızın sadece Çeşme civarında bulunması dolayısıyla Saray için Çeşme'den doğrudan teminine gidilmekteydi (Kütükoğlu 2010: 187, 196). Ayrıca, Urla sabunu İstanbul'dan talep edilen bir yöre ürünüydü.

Yarımada'da kurulan hafta içi pazarları, günümüzdeki yerel semt pazarları gibi bölgede hem ticaretin gelişmesinde, hem de yeni kasabaların kurulup, büyümesinde önemli rol oynuyordu. Köylünün kendi ihtiyacından fazla olan ürünleri sattığı, yün ve çeşitli kumaşlar ile her türlü giyecek, ev eşyası, saman ve odun gibi ihtiyaç maddesine ulaşılabilirdi yer pazardı. "Pazar yerlerinin seçiminde cuma namazı kılınır bir cami'in, bir hamamın veya bir kervansarayın bulunması tercih sebebiydi" (Kütükoğlu 2000: 172). XV ve XVI. Yüzyıllarda hangi nahiye merkezlerinde ve köylerde pazar yerleri bulunduğu dönemin tahrir defterlerine bakılarak tespit edilebilmektedir. Buna göre Seferihisar, Ilıca-Çeşme, Birgicik (Birgi)-Urla, Çeşmeköy (Eski Çeşme)-Çeşme, Karaburun (yeri belli değil) ve Urla'da pazar yerleri bulunmaktadır. Bugünkü Urla merkezinin, XV. Yüzyılda bir pazaryeri olduğu, zamanla bir yerleşme yeri haline dönüştüğü görülmektedir (Kütükoğlu 2010: 170, 200). Bu durum günümüz Urla'sının üstlendiği, Yarımada'daki zirai mahsullerin toplanma merkezi ve iç ticaretin kesişme noktası olma rolünün, o yıllara kadar dayandığını göstermektedir.

Yarımada'nın İzmir merkezle ilişkisi:

XVI. Yüzyılın sonlarından itibaren toparlanarak, Avrupa devletlerinin ticaret yaptığı önemli liman kenti hüviyetini tekrar kazanan İzmir ile Yarımada'nın ilişkisini kurmak önem taşımaktadır. Daha sonraki dönemlerde Anadolu ekonomisinin bel kemiği haline gelen İzmir yerleşimi, limanı sayesinde o zamana kadar üstün konumdaki limanlar olan Ayasulug (Selçuk), Balat ve Çeşme'yi gölgede bırakarak, Anadolu'nun batıya açılan kapısı haline gelmiştir. Bölgenin Osmanlı hâkimiyetine geçmesinden yaklaşık üç yüzyıl sonra, en uçta Çeşme'de yer alan batı kapısının İzmir'e çekilmesinin Yarımada'da ne gibi değişiklikler yarattığı incelenmelidir. Öncelikle İzmir merkezinin XVI. Yüzyıl'dan itibaren geliştiği ve farklılaştığının önemli bir göstergesi, Yarımada'nın idari teşkilatlanmasında yapılan değişikliklerdir. XVI. Yüzyıl başlarına kadar aynı idari çerçeve altında yer alan Yarımada ve İzmir'in, bu dönemde Çeşme, Karaburun, Hereke ve Sivrihisar Nahiyesi Çeşme adıyla teşkil olunan kazaya bağlanmasıyla birbirinden ayrıldığı görülmektedir. Urla ve Kilizman İzmir Kazası'nda yer almaya devam etmiştir.

Diğer taraftan, İzmir nüfusça büyümüştür. Yarımada'daki köylerden İzmir'e göç yaşanmıştır. Bunun sebeplerinden biri, XVI. Yüzyıl Osmanlı'sında ve yerelde yaşanan sosyal çalkantılar, diğeri ise geçim sıkıntılarıdır (Kütükoğlu 2000: 251). Köylerin nüfusu azalırken, tarım dışı sektörde çalışıp İzmir'de yaşayanların sayısı artmıştır. Ayrıca, "XVI. Yüzyıl sonlarından başlayarak Selanik Yahudilerinin İzmir'e göç

etmeye başladıkları arşiv belgelerinden anlaşılmaktadır. Yine bunun gibi adaların Rum nüfusundan İzmir'e göçler olması gerekir. Zira şehrin Rum nüfusu XVI. Yüzyıl'daki iki tahrir arasında Türk nüfusundan daha fazla artış göstermiştir. Nitekim Sakız'ın fethi bu iki tahrir arasında gerçekleşmiştir ve İzmir limanının Sakız ve Çeşme'nin kesin olarak önüne geçtiği XVII. Yüzyıl'dan itibaren Sakız'ın önde gelen pek çok ailesinin bu tarafa göç ettiği de bilinmektedir. Ayrıca Ege adalarından da Anadolu'ya göçlerin yapılmış olduğu muhakkaktır. İzmir'deki Rum nüfusunun yarım asır içinde bu derecede artış göstermesinin başka izahı olamaz" (Kütükoğlu 2000, 251-2).

İzmir limanının ticaret hacmi zamanla artmıştır. "Zira İzmir, tek bir alışveriş noktasında, Osmanlı İmparatorluğu içerisinde ve daha uzaktaki ülkelerde bulunabilecek malların tümünün değiş tokuşunu mümkün kılıyordu" (Maeso 2013: 27). Bölgede 1530'lı yıllara kadar sadece Ceneviz ve Venedik gibi İtalyan devletleri kendi bayrakları altında ticaret yapabilirken, 1536'da Fransız, 1580'lerden itibaren de İngilizler'in kendi bayraklarını taşıyan gemilerle gelip gitmeleri mümkün olmaya başlamıştır.

Limana bağlı olarak gelişen ticaretin dinamizmi, Anadolu topraklarındaki mamul ve ürünlerin limana akmasını sağlarken, Yarımada'da üretilen mamulleri de üzerine çekerek, iç ve dış piyasaya sevkiyatını sağlama görevini üstlenmiştir. İzmir "herkes tarafından Doğu ve Batı arasındaki ekonomik ve ticari duraklardan biri olarak sayılmıştır, tıpkı bir buluşma yeri gibi..." (Maeso 2013: 26). Dolayısıyla, Yarımada bu süreçte, İzmir'in art alanı haline dönüşmüştür.

Yarımada'nın jeopolitik rolü:

Batı Anadolu'dan kara yoluyla yapılacak asker sevkiyatı için Yarımada bir geçiş rotası, Çeşme Limanı ise bir aktarma üssü olmuştur. Donanmanın Akdeniz'e açılacağı zamanlarda, Anadolu'daki sipahi (atlı) askerlerin toplandığı liman hep Çeşme olmuştur. Örneğin, 1645'de Girit seferi için Rumeli askerlerinin Selanik'e, Anadolu askerinin (Kastamonu, Saruhan, Hamid, Teke, Ankara sancakları, Karaman eyaletinden Çorum, Amasya, Bozok beyleri de dâhil olmak üzere Anadolu askeri) Çeşme'ye gelerek toplanmaları emir olunmuştur. Çeşme limanına varan 60 gemi burada demir atmış, askerler gemilere bindirilerek 21 Mayıs 1645'de Sakız'a doğru yola çıkarılmıştır (Kütükoğlu, 2010: 29-30).

Yarımada'da ulaşım:

Yarımada'da bir yerden bir yere ulaşabilmenin ana aracı deniz taşımacılığıydı. Deniz ulaşımının engebeli bir coğrafyaya sahip Yarımada'da karaya göre daha kolay ve ucuz olduğu açıktır. Bu nedenle tarihi içinde işlek iskeleler ve art alanındaki yerleşimlerle, o yerleşimi diğer bir yerleşime bağlayan tali karayolu ağının izlenmesi gerekmektedir. Karaburun yarımadası üç tarafı denizle çevrili olması ve Çeşme-İzmir karayolu aksından uzak olması nedeniyle

ulaşımda doğrudan denize bağımlıydı. Bölgede 1950'lerde karayolu etkin olmaya başlayana kadar, İzmir-Saip iskelesi arasında yolcu ve nakliye vapurları çalışmaktaydı. Ayrıca yerel ihtiyaçların ticaret yoluyla dışarıdan temini, adalarla da güçlü bir bağı doğurmuştu. Karaburun-Midilli, Çeşme-Sakız tespit edilebilen ticari bağlantılardandır (Güntürkün ve Telci, 1997: 64).

Demografik ve mekânsal değişim:

Deniz ile iç içe olan diğer coğrafyalarda olduğu gibi Yarımada'da da kültürel ve demografik bir süreklilik görülmez. Deniz, ticaret ve savaşlar, Yarımada halklarını şekillendirdiği kadar devamlı değiştiren de faktörlerdir. Yarımada günümüze kadar sürekli göç alan ve göç veren bir bölge olmuştur.

Yarımada'nın kesintisiz Türklerin hâkimiyetine girdiği 1317 yılından bu yana demografik yapısında sürekli değişimler görülmüştür. Kütükoğlu'na (2010) göre, bölgede ağırlıklı nüfusu Müslümanlar oluşturmakta, XVI. Yüzyıl'da Urla Kazası dışında, Yarımada'da yer alan Çeşme, Karaburun, Sivrihisar ve Hereke Nahiyelerinde gayrimüslim halka rastlanmamaktadır. Öte yandan, aynı dönemde Urla'daki Rum nüfusundaki artış İzmir'dekinden daha fazla gerçekleşmiştir (Kütükoğlu, 2000: 252). Özellikle, 1566'da Sakız Adası'nın Osmanlı topraklarına katılmasını takiben "Çeşme'den başlayarak sahil kasabalarına ve bu arada Urla'ya da, Sakız'dan bir sürgün yapılmış olabilir" (Kütükoğlu, 2000: 81). Ayrıca bu dönemde, çoğunluğu sırasıyla Urla, Karaburun ve Seferihisar'da bulunan, Müslümanlığı sonradan kabul eden Osmanlı vatandaşı da mevcuttur (Kütükoğlu, 2000, 2010).

Osmanlı topraklarında uzun bir süre gayrimüslimlerin bir yerden başka bir yere göçü yasak iken, 18. Yüzyıldan itibaren tüm bölgede Rum nüfusun yoğunlaşmaya başladığı görülmektedir (Gezgin, 2009, 87). Bu dönemde Osmanlı yönetimi, Yarımada'da yetişen tarımsal ürünleri işleyecek Rum tebaanın, Ege Adaları'ndan ve Teselya'dan Yarımada'ya göçünü teşvik etme politikası izlemektedir. Bu durum 20. Yüzyıl başlarına kadar devam etmiştir. Gerçekten de Yarımada'da Osmanlı vatandaşı Rum nüfusunun artışı kayda değer orandadır. XIX. Yüzyıl başlarında, toplu bir göç yerine üçer beşer kişilik gruplar halinde Karaburun'da görülen Rum nüfusun 1831'deki tüm kaza nüfusuna oranı yüzde otuz civarında iken, XX. Yüzyıl başlarında Türklerin nüfusunu geçer (Güntürkün ve Telci, 1997: 33). Kilizman'daki duruma aynı tarihte yüzde on civarındadır (Berber ve Saygı, 2013: 66). 1914 yılında Çeşme ilçesinin toplam nüfusu 45.000 iken 40.000'i Rum'dur (Uran, 2007: 61). Nobel ödülü sahibi Urla, İskele doğumlu Yorgo Seferis bunu dizelerinde şöyle anlatmaktadır: "Urla'nın üzümleri, ezan ve çan sesleri arasında ballanır" (Böke, 2006: 31).

Rum göçmenler, tarla ve bahçe işlerinde çalışmak için gelmiş oldukları bölgelerde önce mahalleler daha sonra da köyler oluşturmuşlardır. Yarımada'da Rumların, gerek

normal ticari mukavele gerekse borç senedi (rehin bırakma) usulü ile toprak sahibi oldukları görülmektedir. Karaburun sicil kayıtları, 1855-70 yılları arasında gerçekleştirilen bu tür alımlara dair çokça kayıt içermektedir (Güntürkün ve Telci, 1997: 33). Bu dönemde yeni köyler kurulmuş ve Rum köyleri - Türk köyleri ayrımı ortaya çıkmıştır. Öte yandan Yarımada'daki yerleşimleri Rum-Türk gibi keskin bir etnik ayırımla etiketlemek de doğru değildir. Bazı yerleşimlerde etnik ve dini bakımdan karma bir nüfus dokusunun zaten Yüzyıllardır mevcut olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Rum - Türk gibi etnik kökene dayalı bu tanımlama, özünde gayrimüslim - müslüman olarak nitelenebilecek dinsel bir ayırımın işaretidir. Çünkü birçok yerleşim zaten bir süredir Osmanlı'nın başka yörelerinden ve özellikle de Balkan, Girit ve güney Yunanistan'dan gelen etnik kökeni farklı müslüman Osmanlı göçmenlerle karma bir kültür oluşturmuştur. Özetle bu ayırım etnik değil, dinsel bir ayırımı tanımlamaktadır.

Rum nüfusun artışına paralel olarak, denize kıyısı olan yerleşimlerin sayısı artmış veya olanlar büyümüştür. Türkler ise denizden içerideki yerleşimlerde yoğunlaşmaya devam etmişlerdir. Buna göre Çeşme'de "Zeytinler, Zeytineli, Birgi, Ovacık gibi denizden içeride bulunan ve nispeten küçük küçük olan köyler Türklerle meskûndü. Rumlar ise Alaçatı, Agrilya, Aşağı Çiftlik, Reisdere ve Köste gibi büyük köylerde Türk unsurundan ayrı olarak oturuyorlar, merkezde de çok daha yoğunlaşmış ve toplu bir halde bulunuyorlardı. Rumların sakin bulundukları köyler daha ziyade deniz kenarında idi" (Uran, 2007: 61).

1914 yılı baharında Çeşme'ye kaymakam olarak atanmış Hilmi Uran'ın, Çeşme kaza merkezinin nüfus ve kültür yapısına yönelik yaptığı açıklamalardan, Yarımada'daki yerleşim dokusu ve kültürel yapısının nasıl değiştiğini izleyebilmekteyiz: "İşe ilk başladığım günlerde muhitimi pek yadırgadığımı inkâr edemem. O günlerde adeta yabancı bir âleme gelmiş hissi duymuştum... Türkler, Rum çoğunluğu arasında adeta kaybolmuş gibiydi. İnsan Çeşme'de kendini daha ziyade bir Rum cemiyeti ve cemaati içinde görüyordu. Hâkim lisan Rumca idi... burada Türkler hep Rumca biliyorlar ve Rumlarla Rumca konuşuyorlardı. Zaten başka türlü hareket etmeye de imkân yoktu. Çünkü Rumların hiçbirisi tek kelime Türkçe bilmiyor ve öğrenmek ihtiyacını da duymuyordu" (Uran, 2007: 60-1).

Öte yandan, "Balkan Savaşı nedeniyle Makedonya, Yugoslavya, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk gibi bölgelerden çok sayıda Müslüman da Anadolu'ya ya kaçmış veya gönderilmiştir" (Böke 2006, 31). Bu kapsamda XIX. Yüzyıl sonu ile XX. Yüzyıl başında Yarımada'ya gelen veya yerleştirilen muhacirler de nüfus yapısını değiştirmiştir. Karaburun'da Balkanlardan gelenler dışında Giritli muhacirler de bulunup, yerleştikleri yerler çoğunlukla Mordoğan, Saip ve kaza merkezidir (Güntürkün ve Telci, 1997: 34). Kilizman'a gelen Giritli muhacirler, günümüz ilçe merkezindeki Çelebi Mahallesi'ne yerleştirilmiştir (Berber ve Saygı, 2013: 68). "Çeşme'ye İslam muhacirleri, Rum muhacereti başladıktan ve artık önüne geçilemez bir hal aldıktan sonra getirilmiş ve Rumların terk edip çıktıkları evlere yerleştirilmişti. Çeşme'de

Rum muhaceretinin sebebi tamamıyla ruhidir. Bunun nedeni, Rumların birdenbire mahiyetini bilmedikleri meçhul bir korkuya kapılmış ve bilhassa hayatları için her şeye şüphe eder bir duruma düşmüş olmalarında aranmalıdır" (Uran 2007: 61) denilmektedir.

XX. Yüzyıl başlarında Yarımada'nın iktisadi ve siyasi yapısındaki gelişmeler:

XX. Yüzyılın başları, Rum ve Türk yaşam ve yerleşim kültürünün karıştığı, ayrıştığı ve siyasi kaygılarla sürtüşmelerin yaşandığı bir dönemdir. Yarımada ölçeğinde bakıldığında sorunsuz ve kaynaşmış bir toplumdansöz etmek mümkün değildir. Rumların yaklaşık Yüzyılı aşkın süre sonunda kazandığı ekonomik güç de bu tansiyonu arttırmıştır. "...Rumların, gün geçtikçe artan devamlı iktisadi baskısı altında ezile ezile, Türklerde hâkim bir millet olmanın gururunun muhteşem belirtilerinden başka artık bir şey kalmamışa benziyordu. Servet Rumlarda, mal mülk Rumlarda, ticaret ve sanat Rumlarda idi" (Uran, 2007: 61). Karaburun kasaba merkezinde de, adalarla ticaret bağlantılarını kullanan Rumlar ile cıva madenlerinin işletmesini yüklenen gayrimüslimler yaşamaktaydı (Güntürkün ve Telci, 1997: 65).

Anadolu'da yaşayan Rumların, Yunanistan'ın bağımsızlığını kazandığı 1830 tarihinden itibaren ana Yunanistan'a bağlanma isteğiyle (veya İon Bağımsız devletini kurma isteğiyle) Osmanlı yönetimine karşı mücadeleye geçmiş olmaları, en sonunda 1914 yılında, Yarımada'daki Rumların adalara ve Anadolu içine göç ettirilmesi sonucunu doğurmuştur (Böke, 2006: 29, 33). Yarımada'da yaşayan Rum topluluklardan hangilerinin bu göçü gerçekleştirdiğine bakıldığında Çeşme, Karaburun ve Kilizman'da toplu veya parçalı göç hareketleri görülmektedir (Güntürkün ve Telci, 1997) (Berber ve Saygı, 2013: 69). Urla ve köylerinde herhangi bir göç yaşanmamışken, kaza "savaş yıllarında adalara insan kaçırarak şebekelerin çalışma yeri haline gelmişti" (Berber 1999, 70). Dönemin Çeşme kaymakamı Hilmi Uran (2007, 61) Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım (1908-1950) adlı kitabında Çeşme'de yaşayan kırk bin kişilik Rum tebaalı Osmanlı vatandaşının iki hafta gibi kısa bir süre içinde ilçeyi nasıl terk ettiğini anılarında şöyle anlatmaktadır: "Biz Çeşme'de Sakız Adası'yla karşı karşıya idik. Mahalli kayıkların Rumları ilk Sakız'a götürmesi üzerine derhal muhtelif Çeşme iskelelerine kayıklar gönderilmiş ve bu da bir nevi kucak açma kabilinden olarak, Rum muhaceretini teşvik etmişti. Bütün ilçe Rumları, artık birkaç gün içinde Çeşme'den olduğu gibi, kendilerine en yakın ve en münasip iskele olarak seçtikleri Köste'den, Aşağı Çiftlik'ten, Agrilya'dan, Reisdere'den ve Ildır'dan Sakız'a gitmeye başlamışlardı. Sonradan bazı Yunan vapurları da gelmiş ve taşımaya yardım etmişlerdi. Bununla beraber, pek çok Rum, iskelelerde günlerce vasıta beklemişler ve bugünleri bazıları evlerinde ve bazıları da hep bir arada toplu bulunmayı daha emniyetli telakki ederek, deniz kenarında, eşyaları üzerinde geçirmişti..."

Göç eden Rumların büyük bir kısmı eski yerleşimlerine 1918'den itibaren geri dönmeye başlamıştır (Güntürkün ve Telci, 1997) (Berber ve Saygı, 2013: 69). Bu Rum nüfus, Yarımada'nın Müslüman kesimiyle sosyal ve ekonomik açıdan ilişkileri yoğun biçimde sürdürmüştür. Bunun nedeni, tabanda Rumların İzmir ve Batı Anadolu'daki ticaretin hâkim unsuru olmaları nedeniyle, çok öncelere dayalı ortak bir Rum-Müslüman yaşam geleneğinin gelişmiş olmasıdır. İzmir ve çevresindeki tarımsal ürünün Rumların elinde olmasının başlıca sebeplerinden biri, Osmanlı hükümetinin yabancılara uyguladığı vergi indiriminden yararlanan İngiltere'nin, bu bölgedeki tarımsal ürünleri Rumlar üzerinden toplamasıdır. Rumlar Osmanlı tebası olmaları nedeniyle aynı haklara sahip değilken, aracı rolünü üstlenmişlerdir. Öte yandan, 1919'a gelindiğinde, birbiri peşi sıra gelen savaşların yarattığı olumsuz sonuçların yanı sıra, Yarımada'daki demografik hareketlilik de tarımsal üretimi neredeyse durma noktasına getirmiştir. 1912, Urla-Zeytinler doğumlu Mustafa Balanay Yunan işgal yıllarındaki kendi deneyimlerini şöyle aktarmaktadır: "Sakız'dan adam gelirdi buraya [Zeytinler], mandalin getirirlerdi, biz onlara Yusufçuk derdik, ufak portakal. Biz de gari dedelerimizin ocak delikleri vardı, orlarda bozuk para olurdu hep. Biz oradan metelikleri, giderdik alırdık, yerdik. Rumlar getirirdi. Burada bir tek gâvur vardı, Trandovoli derlerdi, burada tüccarlık yapardı. Zeytin toplardı, Sakız'a sevk ederdi. Badem toplardı, onların kabuğunu çıkarırdık burada, köylü onları doldurur çuvallarla sevkederdi. Uzunkuyu olduğu gibi gâvurdu. Çok çalışkandılar. Ekin ekerlerdi, kömür yakarlardı. Hep onları Sakız'a sevk ederlerdi. Karakolları vardı [orada]. Onların emrindeydik burada, jandarma onlardandı, karakol kumandanı onlardandı. Birgi'nin de yarısı da gâvurdu. [Orada] yel değirmenleri vardı... [Değirmenlerin] biri Türk, ikisi Rumlarını. Uzunkuyulularla geçinemezdi bu köy" (Böke 2006: 190).

Özetle, genel olarak değerlendirildiğinde, Yarımada denize kıyı konumu nedeniyle farklı kültürel geçmiş ve dine sahip halkların göçlerine, savaşlarına, ticari ve tarım faaliyetlerine sahne olmuş üretken, değişken ve zengin bir coğrafyadır. Bu zenginliği sadece elle tutulur, gözle görülür maddi kültür eserleri değil, yerel insanının sahip olduğu atalardan kalma

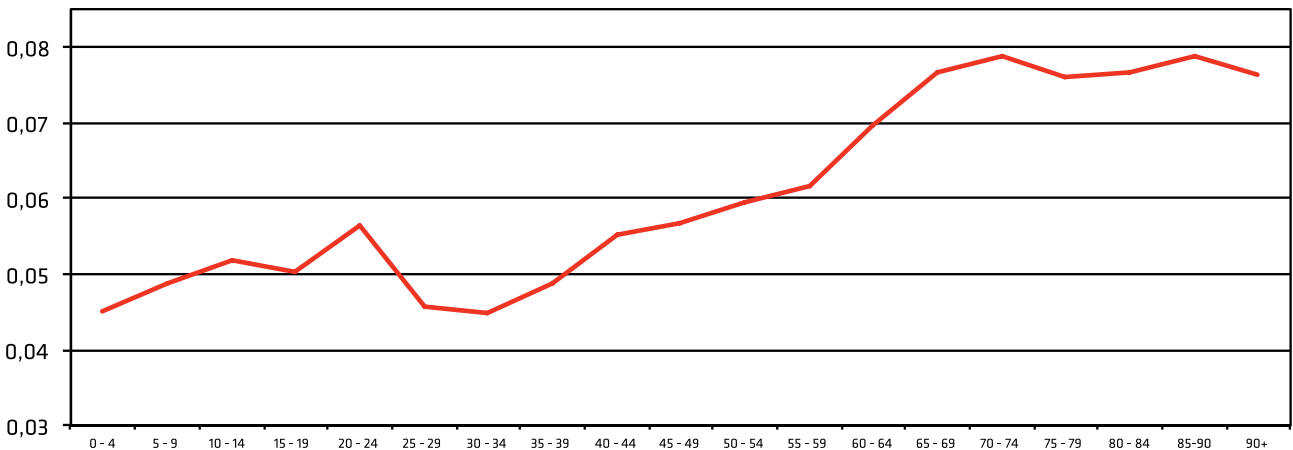
bilgi, deneyim ve uzmanlıklara da dayanmaktadır.

Yarımada geçmişten günümüze sürekli göç alan ve göç veren bir bölgedir. Kimi dönemlerde nüfus süreklilik arz etmiş ve bu nispeten sakin dönemlerde günümüzde de izlerini görebildiğimiz taşınmaz kültür varlıkları ortaya çıkmıştır. Öte yandan belli dönemlerde kitlesel göçler olarak veya vererek, ortak yaşam belleğinin koptuğunu, kırıldığını veya zedelenmiş olduğunu görebilmekteyiz. Bu nedenle Yarımada Yüzyıllar boyunca sürmüş, ortak, sürekli, durağan bir kültürün coğrafyası olarak görülmemesi gereklidir. Değişkenlik Yarımada'nın ana karakterlerinden biridir.

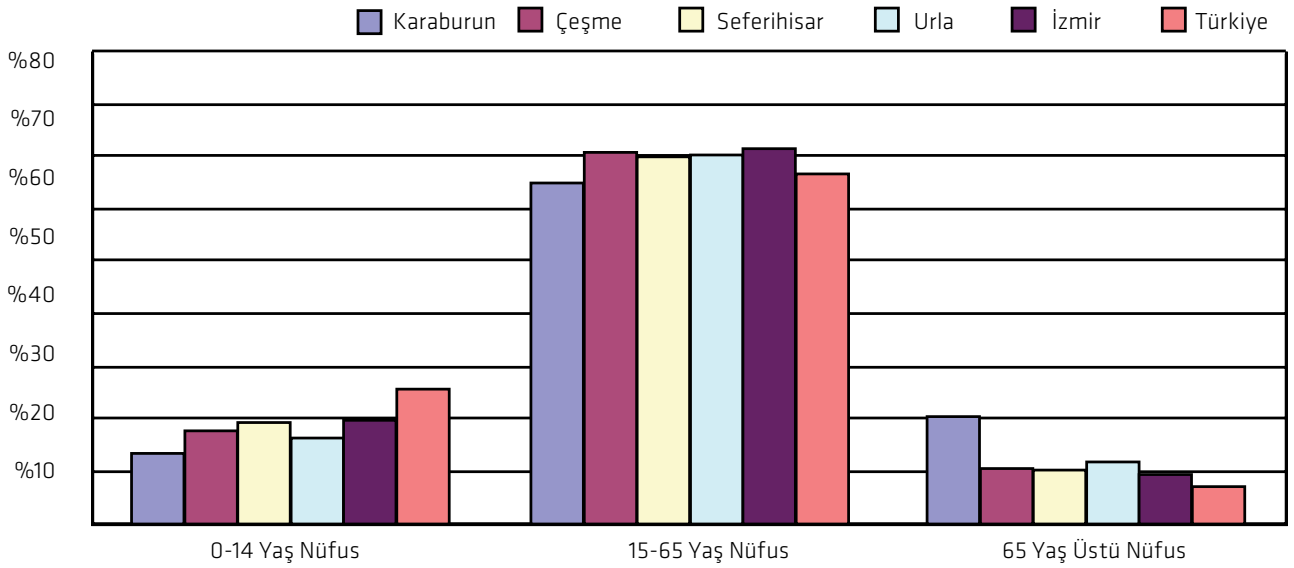
2.2.2. Demografik Yapı

Yarımada kapsamına giren beş ilçede 2012 ADNKS verilerine göre toplam 157.854 kişi yaşamaktadır. Bölgede nüfus büyüklüğüne göre ilçeler Urla (54.556 kişi), Çeşme (34.563 kişi), Seferihisar (31.467 kişi), Güzelbahçe (28.469 kişi) ve Karaburun (8.799 kişi) biçiminde sıralanmaktadır. Nüfus büyüklükleri açısından Çeşme, Seferihisar ve Güzelbahçe birbirlerine yakındır. Urla ve Karaburun ise farklı özellikler sergilemektedir. Urla, Yarımada'nın toplam nüfus büyüklüğünün % 35'lik kısmını tek başına oluşturmaktadır. Diğer taraftan Karaburun için bu oran yalnızca % 5'tir. İzmir toplamı ile kıyaslandığında Yarımada'nın nüfusu İzmir il nüfusunun yaklaşık % 4'üdür.

Yaş grupları açısından Yarımada genelinde İzmir merkezine göre yaşlı nüfusun ön plana çıktığı görülmektedir. Yaş büyüdükçe Yarımada nüfusunun İzmir merkez kent nüfusuna oranı artmaktadır. 25-29 yaş grubunda bu oran en düşük düzeyine ulaşmaktadır. Yarımada bünyesindeki askeri alanlar, meslek yüksekokulları ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün (İYTE) varlığı nedeniyle 20-24 yaş grubu aralığının oranı yüksek olmasına karşın bir üst yaş aralığında oran sert bir biçimde düşmektedir. Bu, Yarımada'da öğrenim görmüş nitelikli iş gücünün bölgede istihdam edilmediğini göstermektedir. 65 yaş üstü dilimlere bakıldığında, oran en yüksek değerine ulaşmaktadır (Şekil 2.6).

Şekil 2. 6. Yaş Gruplarına Bağlı Yarımada Nüfusunun İzmir Merkez Kent Nüfusuna Oranı

Şekil 2. 7 Yaş Gruplarına Bağlı ADNKS Kümülatif Nüfus Verisi (%) (TÜİK, 2012)

İlçeler arasında yaş grupları açısından karşılaştırma yapmak için mutlak nüfus büyüklükleri yerine oransal verilerin kullanımı daha sağlıklı sonuçlar verecektir. Yaş gruplarına bağlı olarak kümülatif nüfus verileri (Şekil 2.7) uyarınca;

Karaburun: Nüfus oranı 5 ilçe arasında en düşük değerdir. 0-14 yaş grubu nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 19.7 iken bu oran Karaburun'da % 13.8'dir. 15-65 yaş arası nüfus İzmir il düzeyinde % 71.5 paya sahip iken Karaburun'da % 65.6'dır. 65 yaş üzeri nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 8.8 iken Karaburun'da toplam nüfus içindeki payı % 20.5'dir.

Güzelbahçe: Nüfus oranı 5 ilçe arasında en yüksek dördüncü değerdir. 0-14 yaş grubu nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 19.7 iken bu oran Güzelbahçe'de % 15.6, 15-65 yaş arası nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 71.5 iken, toplam nüfus içindeki payı % 74, 65 yaş üzeri nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 8.8 iken Güzelbahçe'de % 10'dur.

Çeşme: 2012 verisi itibarıyla İzmir ili içinde % 8.55 oranına sahiptir. Bu nüfus oranı 5 ilçe arasında en yüksek ikinci değerdir. 0-14 yaş grubu nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 19.7 iken bu oran Çeşme'de % 17.2, 15-65 yaş arası nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 71.5 iken Çeşme'de % 68.8, 65 yaş üzeri nüfusun İzmir il düzeyindeki payı % 8.8 iken Çeşme'de % 14'dür.

Seferihisar: 2012 verisi itibarıyla toplam nüfus olarak İzmir ili içinde % 7.79 orana sahiptir. Bu nüfus oranı 5 ilçe arasında en yüksek üçüncü değerdir. 0-14 yaş grubu nüfusun payı % 16.3, 15-65 yaş arası nüfusun payı % 69.1, 65 yaş üzeri nüfusun payı % 14.6'dır.

Urla: 2012 verisi itibarıyla toplam nüfus olarak İzmir ili % 1.34 orana sahiptir. Bu oran, 5 ilçe arasında en yüksek değerdir. 0-14 yaş grubu nüfusun payı % 16.5'dir, 15-65 yaş arası nüfusun payı % 67.2, 65 yaş üzeri nüfusun payı % 16.4'dür.

Beş ilçe arasında 0-14 yaş grubu nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından Karaburun % 13.8 ile 15-65 yaş arası nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından % 65.6 en düşük orana sahip ilçeyken 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından ise % 20.5 ile en yüksek orana sahip ilçedir. Güzelbahçe, 0-14 yaş grubu nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından % 15.6 ile dördüncü en yüksek orana sahip ilçe iken 15-65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından beş ilçe arasında en yüksek orana sahip ilçedir. Güzelbahçe, 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından ise beş ilçe arasında % 10 ile en düşük orana sahip ilçedir. Çeşme, 0-14 yaş grubunun toplam nüfus içindeki payı açısından beş ilçe arasında % 17.2 ile en yüksek orana sahip iken, 15-65 yaş arası nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından % 68.8 ile üçüncü en yüksek orana sahiptir. Çeşme 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içerisindeki payı açısından beş ilçe arasında dördüncü en yüksek orana sahip ilçedir. (Seferihisar, 0-14 yaş grubunun toplam nüfus içerisindeki payı açısından % 16.3 ile üçüncü en yüksek orana sahip ilçe iken, 15-65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içerisindeki payı açısından % 69.1 ile en yüksek üçüncü ilçe iken, 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından ise % 14.6 ile en yüksek üçüncü orana sahip ilçedir. Urla, 0-14 yaş grubunun toplam nüfus içindeki payı açısından ise % 16.5 ile en yüksek ikinci orana sahip ilçe iken, 15-65 yaş arası nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından ise % 67.2 ile en yüksek dördüncü ilçedir. Urla, 65 yaş üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki payı açısından ise beş ilçe arasında % 16.4 ile en yüksek ikinci orana sahip ilçedir.) Yarımada'yı oluşturan toplam beş ilçenin ilgili yaş grupları toplamının İzmir il düzeyindeki payına bakıldığında beş ilçedeki 0-14 yaş grubunun İzmir il düzeyindeki payı % 3.31; 15-65 yaş grubunun İzmir il düzeyindeki payı % 3.62 ve 65 yaş üzeri yaş grubunun İzmir il düzeyindeki payı % 5'dir.

İzmir merkez kent ile Yarımada nüfusunun yaş gruplarına bağlı nüfus verileri uyarınca Yarımada için en temel olgu, yaşlı nüfusun varlığıdır. Bölge genç nüfus göçü vermekte, yaşlı nüfus göçü almaktadır. Yarımada içinde yaşlı nüfus

yoğunluğu en yüksek ilçe Karaburun, yoğunluğun en düşük olduğu ve en yüksek aktif nüfusu bünyesinde barındıran ilçe Güzelbahçe'dir.

2.2.3. İstihdam

Yarımada'da toplam 69.130 işgücüne dâhil nüfus mevcuttur. Bölgede işgücü sayılarına göre ilçeler Urla (20.110 kişi), Seferihisar (17.448 kişi), Çeşme (16.213 kişi), Karaburun (8.333 kişi) ve Güzelbahçe (7.026 kişi) biçiminde

sıralanmaktadır. İşgücü sayılarının sektörel dağılımı Tablo 2.5'de, sektörel işgücünün yüzdelik değerleri Tablo 2.6'da verilmiştir. İzmir'deki toplam işgücünün yaklaşık % 5'i Yarımada kapsamındaki ilçelere aittir.

Tablo 2. 5 Sektörel İşgücü Dağılımı, TÜİK, 2000

Sektör	Tarım	Maden-cilik	İmalat Sanayi	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat	Ticaret, Lokanta, Oteller	Ulaştırma, Haberleşme	Finansal Hizmetler	Toplum Hizmetleri	Diğer Faaliyetler	Toplam
Güzelbahçe	2.035	10	828	25	412	1.123	256	358	1.972	7	7.026
Çeşme	5.181	12	1.210	41	1.505	3.311	776	1.017	3.088	72	16.213
Karaburun	5.145	3	383	27	455	632	210	379	1.094	5	8.333
Seferihisar	8.418	3	1.548	23	1.404	1.540	412	718	3.372	10	17.448
Urla	7.041	23	1.654	48	1.452	2.683	682	958	5.555	14	20.110
Yarımada	27.820	51	5.623	164	5.228	9.289	2.336	3.430	15.081	108	69.130
Merkez Kent	19.886	734	200.380	3.244	45.892	143.253	43.500	48.657	207.942	973	714.461
İzmir	365.627	1.929	257.380	4.347	67.829	186.299	56.283	58.824	281.110	1.380	1.281.008

Tablo 2. 6 Sektörel İşgücü Dağılımı (%) TÜİK, 2000

Sektör	Tarım	Maden-cilik	İmalat Sanayi	Elektrik, Gaz ve Su	İnşaat	Ticaret, Lokanta ve Oteller	Ulaştırma, Haberleşme	Finansal Hizmetler	Toplum Hizmetleri	Diğer Faaliyetler	Toplam
Güzelbahçe	29,0	0,1	11,8	0,4	5,9	16,0	3,6	5,1	28,1	0,1	100,0
Çeşme	32,0	0,1	7,5	0,3	9,3	20,4	4,8	6,3	19,0	0,4	100,0
Karaburun	61,7	0,0	4,6	0,3	5,5	7,6	2,5	4,5	13,1	0,1	100,0
Seferihisar	48,2	0,0	8,9	0,1	8,0	8,8	2,4	4,1	19,3	0,1	100,0
Urla	35,0	0,1	8,2	0,2	7,2	13,3	3,4	4,8	27,6	0,1	100,0
Yarımada	40,2	0,1	8,1	0,2	7,6	13,4	3,4	5,0	21,8	0,2	100,0
Merkez Kent	2,8	0,1	28,0	0,5	6,4	20,1	6,1	6,8	29,1	0,1	100,0
İzmir	28,5	0,2	20,1	0,3	5,3	14,5	4,4	4,6	21,9	0,1	100,0

Karaburun: Toplam işgücünün % 61,7'si ziraat, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründedir. Elektrik, gaz ve su sektöründe toplam işgücünün payı % 32, yardımcı iş hizmetleri payı % 4,55, toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler sektöründeki payı % 13,13, iyi tanımlanmamış faaliyetler içindeki payı % 6'dır.

Güzelbahçe: Toplam işgücünün % 28,96'sı ziraat avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründedir. Madencilik ve

taş ocaklığında toplam işgücünün payı % 14, imalat sanayinde % 11,7, elektrik gaz ve su sektöründe % 36, inşaat sektöründe % 5,86, toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller sektöründe % 15,98, toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler sektöründe % 28,07'dir.

Çeşme: İlçede toplam işgücünün % 31,96'sı ziraat, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründedir. Elektrik gaz ve su sektöründe % 25, inşaat sektöründe % 9,28, toptan ve

perakende ticaret, lokanta ve oteller sektöründeki payı (% 20.42) ile İzmir'deki % 14.5 orandan yüksek olduğu görülmektedir. Toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler sektöründe % 19.05, iyi tanımlanmamış faaliyetler içindeki payı ise % 44'dür.

Seferihisar: Toplam işgücünün % 48.25'i ziraat avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründedir. Elektrik, gaz ve su sektöründe toplam işgücünün payı % 13, toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler sektöründe % 19.33'dür.

Urla: Toplam işgücünün % 35.01'i ziraat avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründedir. Elektrik gaz ve su sektöründe % 24, İnşaat sektöründe % 7.22, toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller sektöründeki payı % 13.34, sosyal ve kişisel hizmetler sektöründe % 27.62'dir.

Yarımada ilçeleri birbiriyle karşılaştırıldığında; Karaburun, toplam işgücünün ziraat avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründeki payı açısından beş ilçe arasında % 61.74 ile en yüksek orana sahip ilçedir. Güzelbahçe ise % 28.96 ile en düşük orana sahip ilçedir. Karaburun toplam işgücünün imalat sanayindeki payı açısından beş ilçe arasında % 4.60 ile en düşük orana sahip ilçedir. Güzelbahçe ise toplam işgücünün imalat sanayi sektöründeki payı açısından beş ilçe arasında % 11.78 ile en yüksek orana sahip ilçedir. Madencilik ve taş ocaklığı sektöründe toplam işgücünün payına bakıldığında en düşük orana sahip ilçe Seferihisar, en yüksek orana sahip ilçe % 14 ile Güzelbahçe'dir. Elektrik, gaz ve su da % 36 ile en yüksek orana sahip ilçe Güzelbahçe, en düşük orana sahip ilçe ise Seferihisar'dır. İnşaat sektörünün toplam işgücü içindeki payında Çeşme % 9.28 ile en yüksek, Karaburun ise % 5.46 ile en düşük orana sahiptir. Toptan ve perakende ticaret, lokanta ve oteller sektörünün toplam işgücü açısından payında da benzer biçimde Çeşme % 20.42 ile en yüksek, Karaburun % 7.58 ile en düşük orana sahiptir. Toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetler sektöründe

% 28.07 ile en yüksek orana sahip ilçe Güzelbahçe, en düşük oranı yansıtan ilçe ise % 13.13 ile Karaburun'dur. İyi tanımlanmamış faaliyetlerin toplam işgücü açısından payına bakıldığında en yüksek orana sahip ilçenin % 44 ile Çeşme olduğu, aynı sektör itibarıyla en düşük orana sahip ilçelerin % 6 ile Karaburun ve Seferihisar olduğu görülmektedir.

Yarımada işgücünün sektörel dağılımına bakıldığında; tarımda çalışanların payı Yarımada genelinde % 40.2 olmasına karşın İzmir'de % 28.5'dir. Dolayısı ile Yarımada'da İzmir genelinden daha yüksek bir oranda tarım sektöründe yoğunlaşma mevcuttur. İmalat sanayinde çalışanların Yarımada'da payı (% 8.1) İzmir ortalamasından (% 20.1) düşüktür. Yarımada'daki ilçelerin toplamı açısından bakıldığında inşaat sektöründe çalışanların payı (7.6) İzmir'den (% 5.3) yüksektir. Yarımada'daki ilçelerin toplamı açısından bakıldığında ticaret lokanta ve oteller sektöründe çalışanlar oranı (% 13.4) İzmir'den (% 14.5) düşük ama çok yakındır. Yarımada'daki ilçelerin toplamı açısından bakıldığında finansal hizmetler sektöründe çalışanların payı (% 5.0) İzmir'den (% 4.6) yüksektir.

Yarımada genelinde işgücünün büyük bir çoğunluğunun (% 40.2) tarımda kümelendiği görülmektedir. Tarım, toplum hizmetleri ve ticaret, lokanta ve oteller sektörleri işgücünün yaklaşık % 66'sını oluşturmaktadır. Yarımada genelinde işsizlik olgusunun mikro profilini çıkarmak için İş-Kur'a başvuran iş arayan ve işçi arayanlarla ilgili istatistikler kullanılmıştır. Yarımada genelinde 2899 kişi iş arama amacıyla İş-Kur'a başvurmuştur. Yarımada'nın 69.130 kişilik işgücü büyüklüğüne bakıldığında Yarımada genelinde işsizlik olgusu önemli bir büyüklüktedir. İş arayanların ilçelere göre dağılımında iş arayan sayısına göre Urla (954), Seferihisar (734), Çeşme (667), Güzelbahçe (474) ve Karaburun (70) olarak sıralanmaktadır.

2.2.4. Yerleşim

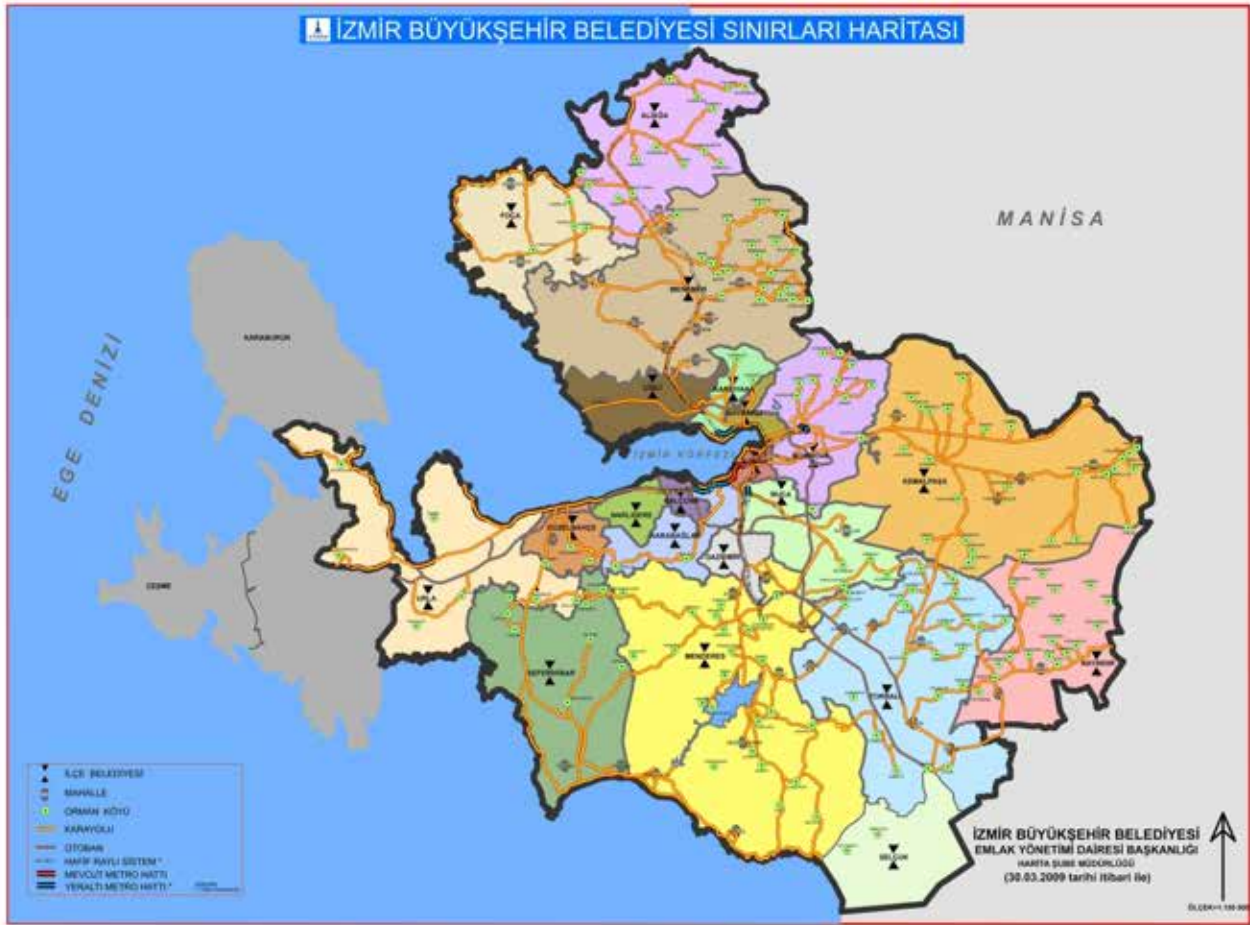
İzmir Kentsel Bölgesinin batı aksını oluşturan Yarımada, geçmişten günümüze kentsel ve kırsal yerleşimlerin yer aldığı bir coğrafya olmuştur. Urla'da Klazomenai, Çeşme-İldırı'da Erythrai, Seferihisar'da Teos gibi eski yerleşimlerin yanı sıra, Urla, Çeşme, Karaburun, Seferihisar kasabaları, ilçe merkezleri olarak ve kentsel nitelikli yerleşimler olarak uzun yıllardır var olmuşlardır. Urla ve Güzelbahçe yerleşimi, İzmir ana kentinin günümüzde kesintisiz olarak devam ettiği "yerleşik alan" sınırları içinde yer almaktadır.

2013 yılı itibarıyla, anılan beş ilçeden üçü, İzmir Büyükşehir Belediyesi (İBŞB) sınırları içinde yer almaktadır. Güzelbahçe, Urla ve Seferihisar ilçeleri ve bu ilçe sınırları içindeki yerleşimler ve kırsal yerleşimleri İBŞB sınırları içindedir. Yarımada'nın en batı ucunda yer alan Çeşme ve Yarımada'nın en kuzey kesiminde yer alan Karaburun ilçeleri ise, İBŞB sınırları dışındadır (Şekil 2.8).

2013 yılında onaylanmış olan 6360 sayılı yasayla, 2014 yılında, yukarıda özetlenen yerel yönetim yapısı değişecektir. Anılan Yasaya göre 2014 yılında yapılacak

yerel seçimlerle birlikte, İBŞB sınırları genişleyecek ve tüm İzmir il sınırlarını kapsayacaktır. Bu nedenle de, günümüzde İBŞB sınırları dışında kalan Çeşme ve Karaburun ilçeleri de İBŞB sınırları içine alınacaktır. İBŞB sınırının il sınırlarına dek genişletilmesinin yanı sıra; Çeşme İlçesinin sınırları içindeki Alaçatı Belediyesi, Karaburun İlçesinin sınırları içindeki Mordoğan Belediyesi, tüzel kişiliklerini kaybedeceklerdir ve ilçe merkezi belediyesinin mahalleleri haline geleceklerdir. Tüzel kişiliklerini yitirecek olan diğer yerleşimler ise, kırsal yerleşimlerdir. İBŞB sınırları içindeki tüm ilçelerde var olan köylerin tüzel kişilikleri kaldırılacaktır ve bu köyler, her ilçede bir tane olacak ilçe merkez belediyesinin mahalleleri haline geleceklerdir.

Yarımada'yı oluşturan beş ilçeden Güzelbahçe ve Urla, İzmir Anakentinin yerleşim alanlarının kesintisiz devam ettiği ilçelerdir. Kuzeyde Karaburun, batıda Çeşme, güneyde Seferihisar, görece olarak birbirinden ve anakentten biraz daha uzakta ve aralarında çoğunlukla tarım alanlarının, orman ve maki bitki gruplarının yer aldığı yerleşimlerdir.

Şekil 2. 8 İzmir Büyükşehir Belediyesi Sınırları (Url-2)

Şekil 2. 9 İzmir İli ulaşım altyapısı, 2013 (İZKA, 2013b)

İzmir-Çeşme otoyolunun hizmete girmesiyle Yarımada'nın erişilebilirliği artmıştır ve özellikle ikinci konut ve kentsel-bölgesel ölçekte hizmet veren eğitim ve sağlık kuruluşları için, bölge cazip bir yerleşim alanı olmuştur. İzmir Anakentinin batı aksına özel oto, şehirlerarası otobüsler ve minibüsler ve yük taşıyan kamyon-tır araçlarının erişimini arttıran İzmir-Çeşme otoyolu; doğu-batı aksında, Yarımada'yı bir anlamda ikiye de bölmüş ve ekolojik bütünlüğü üzerinde olumsuz etkileri olmuştur (Şekil 2.9).

İzmir-Çeşme Otoyolu, Yarımada'daki yerleşim desenini de etkilemiştir. Otoyol kenarında, "saçaklanarak" gelişen kimi sürekli konut, kimi ikinci konut siteleri inşa edilmiştir ve edilmektedir. Çoğunlukla "mezvi imar planları" aracılığıyla gerçekleştirilen bu konut siteleri, birbiriyle ilişkisiz bir biçimde, bütüncül olmayan ve buna bağlı olarak da yeterli teknik-sosyal altyapı donanımına sahip olmadan yapılaşmışlardır. Güzelbahçe-Seferihisar karayolunun doğusu, Urla İlçesi sınırları içinde otoyolun kuzeyi ve güneyi, söz konusu sitelerin yer seçtiği alanlar olmuştur. Zaman zaman tarım alanlarında, bazen de özel mülkiyette olmakla birlikte, fiilen orman arazilerde veya çok eğimli yamaçlarda yapılaşmış olan bu sitelerde yapıli çevre kalitesinin de üst düzeyde olduğunu söylemek mümkün değildir.

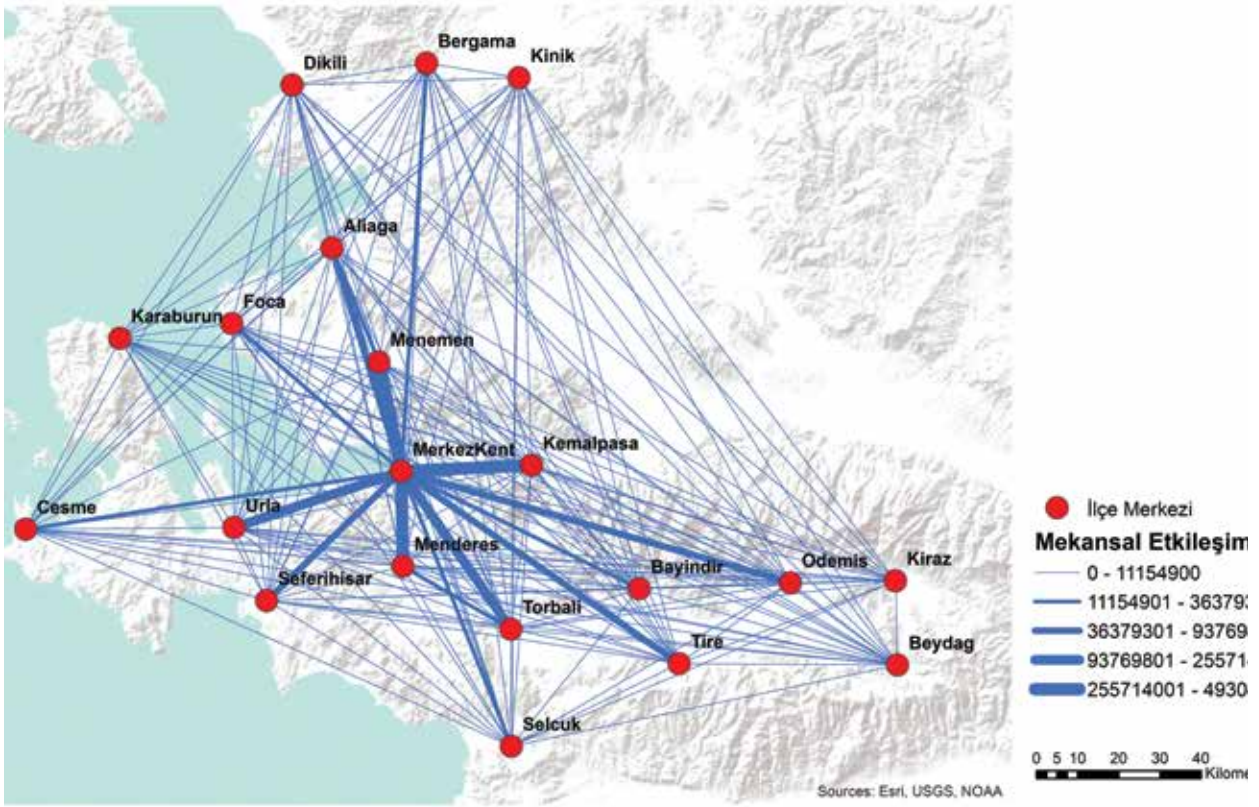
Çok özellikli peyzaja sahip olan Yarımada kıyıları ve koylarında ise çoğunlukla ikinci konut siteleri yer almaktadır. Özellikle, Urla İlçesi sınırları içindeki kıyılar ve koylar, Karaburun İlçesi sınırları içindeki kıyılar, Seferihisar İlçesinin Doğanbey ve Ürkmez sahilleri, Çeşme İlçesinin birçok koyu ve kıyıları "ikinci konut" yerleşimlerinin olduğu alanlardır. Çoğunlukla son 30 yılda oluşmuş olan bu yapı stokunun

çok nitelikli olduğunu söylemek mümkün değildir. İzmir Anakentinin yerleşik alanının kesintisiz olarak devam ettiği Güzelbahçe ve Urla İlçesi sınırları içindeki kıyılardaki yapılar ise çoğunlukla sürekli konut olarak kullanılmaktadır.

Yarımada kıyılarında turizm tesislerinin kısmen yer seçtiği kıyılar ise, Seferihisar İlçesi'nde Sığacık ve Ürkmez, Urla İlçesi'nde İskele ve Çeşmealtı, Karaburun İlçesi'nde Mordoğan sahili ve İskele ve Bodrum Koyu kıyılarıdır. En çok turizm tesisi Çeşme İlçesi sınırları içinde yer almaktadır, Çeşme Merkez, Ayaseranda, Dalyan, Ilıca, Altinkum ve Alaçatı kıyıları, turizm tesislerinin yer seçtiği kıyılardır. Turizm tesislerinin bir bölümünün fiziki nitelikleri ise yerel değerlerle uyumlu değildir.

Yarımada kırsalında bulunan köylerin bir bölümünde, mevcut köy yapılarının bir kısmı kentlerden gelen kişiler tarafından satın alınarak yenilenmekte ve çoğunlukla ikinci konut olarak kullanılmaya başlanmaktadır. Bazı köylerde ise tümüyle yeni yapılar inşa edilerek yine çoğunlukla ikinci konut olarak kullanılmaktadır. Köyde yaşamaya devam eden ve yeni konuta ihtiyaç duyan ailelerin yaptığı yeni konutlar ve ikinci konut amaçlı yeni yapılan/yenilenen konutların temel sorunu ise, "yerel mimari kimliğe uyumsuz" yapılaşmadır.

İzmir il bütününde Yarımada yerleşimlerinin, Anakent ve diğer ilçelerle etkileşim düzeyine bakıldığında, Güzelbahçe ve Urla İlçesi yerleşimlerinin, anakentle ilişkisinin çok yoğun olduğu görülür. Çeşme, Seferihisar ve Karaburun ilçelerindeki yerleşimlerin anakentle ve birbirleriyle olan ilişkileri diğerlerine göre daha alt düzeydedir (Şekil 2.10).

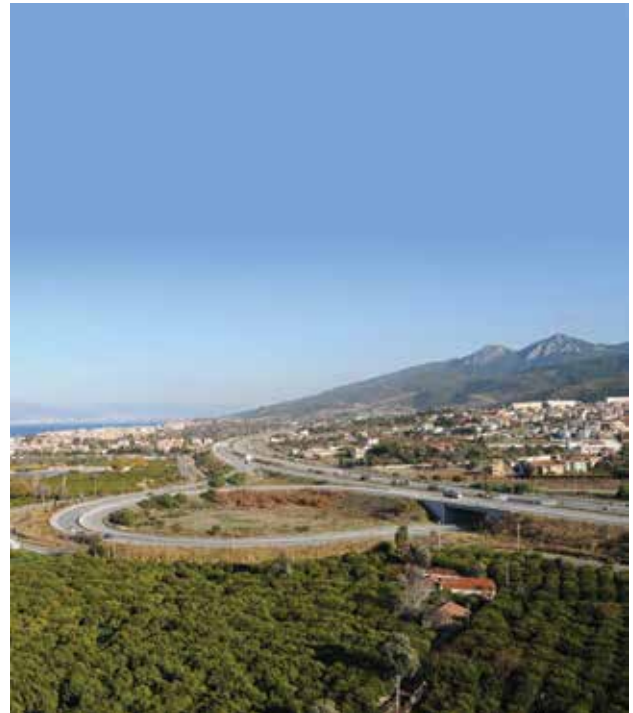
Şekil 2. 10 İzmir İlçe Düzeyi Mekansal Etkileşim Büyüklükleri (İzmir Fonksiyonel Alt Bölge Çalışması, 2013)

Güzelbahçe

Güzelbahçe İlçesi, İzmir Anakentinin batı aksında ve anakent yerleşik alanının sınırları içinde yer almaktadır. Güzelbahçe İlçe Merkezi Belediyesi ve 3 köyün bulunduğu İlçe'nin 2012 yılı itibarıyla toplam nüfusu; 28.469 kişidir. Merkez şehir nüfusu 26.900 kişi olan yerleşimin, 2011 yılı nüfusu 25335 kişidir. **İlçenin toplam nüfusu son bir yılda yaklaşık olarak 3,000 kişi artmıştır.**

Güzelbahçe-Merkez	26.900 (2012 ADNKS)
Çamlı	1.119
Küçükkaya	167
Payamlı	283
Güzelbahçe İlçe Toplamı	28.469

Güzelbahçe yerleşimi, İzmir-Çeşme otoyolu ile doğu-batı doğrultusunda ikiye bölünmüştür. Otoyolun bir bölümü, zeytinlik alanları da ikiye bölerek geçirilmiştir. Otoyolun güneyinde ve yamaçlarda yer alan yerleşimde, daha az katlı ve kısmen müstakil konutlardan oluşan yapılar yer almaktadır. Otoyol ile sahil arasında kalan tarım alanlarında ise halen tarım yapılmaktadır. Tarım alanlarına doğru, çok katlı yapılaşma eğilimi alanda gözlenmektedir (Şekil 2.11).

Şekil 2. 11 Otoyol ve Deniz Arasındaki Tarım Alanları (Url-3)

Şekil 2. 12 Güzelbahçe yerleşimi-İzmir-Çeşme Otoyolu ve Kıyı Yerleşimi ve Mevzii Planlar (Google Earth, 20.3.2012 tarihli görüntü)

İlçede 2006 yılı verilerine göre ve resmi kayıtlara göre, 36 adet gecekondu bulunmaktadır. Kamuoyunda “imar affı” olarak bilinen, 2805, 2981 vb. yasalara dayanarak başvuruda bulunan gecekonduyla bu sayı 92 adede ulaşmaktadır (İZTO, Güzelbahçe). Güzelbahçe Atatürk Mahallesi Islah İmar Planı 1998 yılında onaylanmıştır (İKNİP Raporu, 2006). Güzelbahçe yerleşimiyle Seferihisar İlçe Merkezi arasında, çok sayıda ve çoğunlukla “mevzii imar planları” ile yapılaşmış siteler yer almaktadır (Şekil 2.12).

İlçede son dönemdemde huzur evleri ve eğitim kurumları yer seçmeye başlamıştır. İlçede açılmış olan özel okullar, Avni Akyol Fen Lisesi ve Güzelbahçe Anadolu Lisesinin kurulması ve Maltepe Askeri Lisesinin İlçe sınırları içinde olması önemlidir. (İZTO, Güzelbahçe) İlçede Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 3'ü resmi, 5'i özel olmak üzere, 8 lise; 5' resmi 11 ilköğretim okulu; 1'i resmi 6 anaokulu yer almaktadır. Dr. Burhan Özfatura Kütüphanesi, Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak hizmet vermektedir. Güzelbahçe Belediyesi Amfi Tiyatrosu, kültürel etkinlikler için kullanılırken, İlçede sinema salonu bulunmamaktadır. Güzelbahçe'de sörf, optimist, dağ bisikleti vb. spor yarışmaları, yöresel ev yemekleri yarışmaları ve en güzel bahçe, deniz-dağ fotoğraf yarışmaları gibi yarışmalar düzenlenmektedir (İZKA, 2012a).

İlçede büyük bir sanayi kuruluşu yoktur. Kemik unu, elektro bobinaj, boya, baharat, madeni eşya, elektrik malzemeleri ve tekstil ve zeytinyağı fabrikaları gibi küçük sanayi işletmeleri vardır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kentsel Bölge Nazım İmar Planı Raporu'nda yer alan verilere göre; 2006 yılında; Güzelbahçe Belediyesi sınırları içindeki toplam 307 ha alanda arazi kullanım dağılımı 157,4 ha konut alanı, 14,1 ha MİA ve alt merkez, 7,1 ha çalışma alanı, 109 ha kamu tesis alanı, 15,7 ha rekreasyon, spor, yeşil alan ve 3,7 ha altyapı alanı şeklindedir.

Urla

İzmir Anakentinin batı aksında bulunan Urla İlçesi, Çamlıçay Deresi ile Güzelbahçe İlçesi'nden ayrılmaktadır. İlçe merkezinde yaşayan nüfus, 2012 yılı itibarıyla 46.289 kişidir. İlçe toplam nüfusu ise 54.556 kişidir. 2011 yılı İlçe toplam nüfusu ise 53.417 kişidir. **Son bir yıl içinde, İlçe toplam nüfusu yaklaşık olarak 1000 kişi artmıştır.** 14 köyü olan Urla İlçesi'nin en büyük köyleri Bademler ve Kuşçular Köyleridir.

Urla-Merkez	46.289 kişi (2012 ADNKS)
Bademler: 1.512	Barbaros: 301
Balıkliova: 876	Birgi: 100
Demircili: 206	Kadıovacık: 216
Kuşçular: 2150	Nohutalan : 150
Ovacık: 139	Uzunkeyi: 422
Özbek: 1062	Zeytineli: 268
Yağcılar: 527	Zeytinler: 338
Urla ilçe toplamı	54.556

Urla İlçesi ve Urla Ovası da tıpkı Güzelbahçe İlçesinde olduğu gibi, İzmir-Çeşme Otoyolu ile doğu-batı doğrultusunda ikiye bölünmüştür. İlçe Merkezi yerleşimi, otoyol ile eski İzmir-Çeşme karayolu arasında konumlanmıştır.

Urla, İzmir Anakentinin bir parçası konumundadır, Urla'da yaşayan ve Anakentte çalışan veya tam tersi konumda olan çok sayıda kentli vardır. Bu özelliğinin yanı sıra, Urla aynı zamanda Yarımada'ya gidişte herkesin kentin kuzeyinden veya güneyinden de olsa, geçmek durumunda kaldığı bir kenttir. Kıyılarıyla, köyleriyle, değerli tarım alanları ve doğal peyzajıyla, sahip olduğu tarihsel, kültürel, mimari değerleriyle, Yarımada içinde özel bir konuma sahiptir.

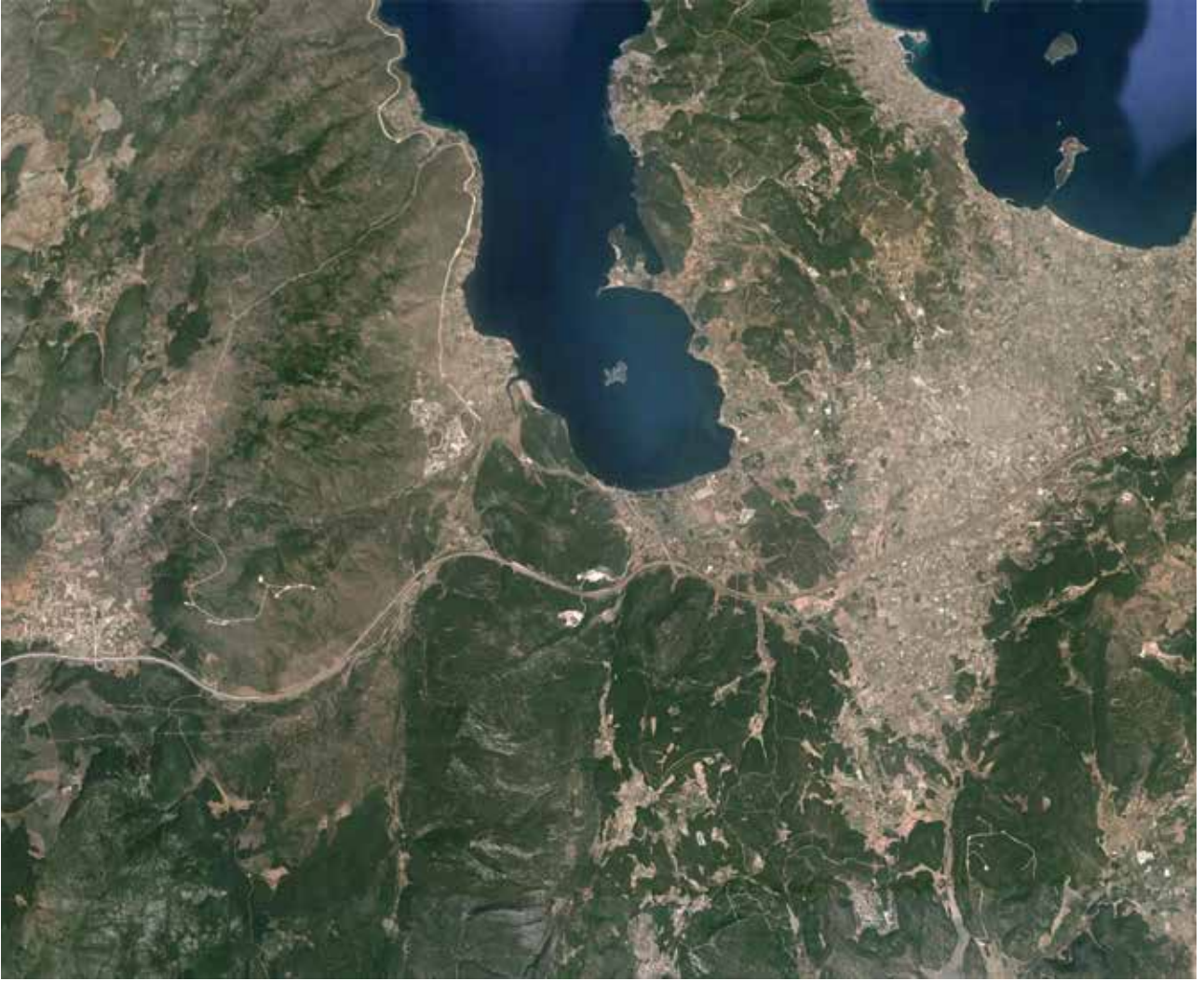
Geçmiş M.Ö. 2000 yılına dek uzanan Urla yerleşimi, çok parçalı ve dağınık bir yerleşim biçimine sahiptir. Bu parçalı yerleşim yapısının ilkinin, İlçe Merkezi yerleşimi oluşturmaktadır. İlçe resmi kurumları ve sürekli yaşayan nüfusun konutları çoğunlukla, Kasaba merkezinde yer almaktadır. Denizden yaklaşık olarak 4 km. içerde konumlanmış olan Urla Merkez yerleşiminde, genellikle 2-3 katlı yapılar bulunmaktadır. Kasabanın kuzey-güney doğrultusunda uzanan ana caddesinin iki yanında apartmanlar biçiminde konut yapıları yer almaktadır. Kent merkezine yaklaştıkça, bu apartmanların alt katlarında

ticaret birimleri bulunmaktadır. Bu ana cadde, Kasabanın meydanına ve geleneksel ticaret merkezi, "arasta"sına ulaşmaktadır. Kasabanın kuzey-doğusunda "Bin Konutlar" olarak adlandırılan ve kooperatifler tarafından inşa ettirilen müstakil konutlardan oluşan siteler yerleşimi yer almaktadır. Bu konut siteleri, sürekli olarak Urla'da yaşayan kentlilerin yerleştiği sitelerdir. Kasaba merkezi olan bu yerleşim alanı, kendi içinde bütünlüğü olan bir yerleşimdir. Çok nitelikli ve kültürel, mimari değeri yüksek yapısal stok, kasabanın kimliğine değer katmaktadır.

Parçalı yerleşim yapısının ikinci bileşeni, kasabanın deniz kıyısındaki yerleşimidir ve kuruluş tarihi daha eskidir. Urla İskelesi ve Çeşmealtı olarak adlandırılan bu yerleşimler, hem sürekli yaşayanların, hem de yalnızca yazın kullanılan ikinci konutların bulunduğu yerleşim alanlarıdır. Önemli arkeolojik sit alanlarından birisi olan ve tarihi M.Ö.2000 yılına dek uzanan Klazomenai antik yerleşimi, Urla-İskele'de yer almaktadır. Küçük bir ticaret merkezi, balıkçı lokantaları ve kafelerin, turistik tesislerin ve konut alanlarının yer aldığı Urla-İskele yerleşimi, İzmirliilerin tüm sene hafta sonları sıklıkla gittikleri, yeme-içme-dinlenme mekanlarının yer aldığı bir kıyı yerleşimidir (Şekil 2.13).

Şekil 2.13 Urla-İskele, Denizden Görünüş (Url-4)

Şekil 2. 14 Urla-Gülbahçe Körfezi-İçmeler-Özbek ve İYTE Kampus Alanı (Google Earth, 20.3.2012 Tarihli Görüntü)

Urla yerleşiminin parçalı yapısının üçüncü bileşenini, Gülbahçe Körfezinin güney-doğu kıyısındaki Özbek Köyü ve çevresindeki yapılaşma, İçmeler ve çevresindeki yapılaşma ve Gülbahçe Köyü ve çevresindeki yapılaşma oluşturmaktadır (Şekil 2.14). Bir yandan sürekli yaşayan yerel halkın konutları, bir yandan da yalnızca yazları kullanılan ikinci konutlar ve siteler yer almaktadır. Gülbahçe ve İçmeler yerleşimleri arasında İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü yer almaktadır (Url-5). Gülbahçe Köyünün batısı ve kuzeyinde yer seçen İYTE Yerleşkesinde, 1994 yılında yapılaşma başlamıştır. 1999 yılından bu yana bu alanda eğitim vermekte olan İYTE, halen gelişimini sürdürmektedir. 2004 yılında kurulan ve yerleşkenin sınırları içinde kurulmuş olan ve halen gelişimini sürdürmekte olan İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi (İZTEKGEB) web sayfasından edinilen bilgiye göre; bölgede 2013 yılı itibarıyla 120 firma yer almaktadır ve 693 kişi (598 kişi Ar-Ge personeli) çalışmaktadır. Şirketlerin yapısı incelendiğinde Ekim 2013 itibarıyla % 60'ı (72/120) bilişim sektöründe faaliyet

göstermektedir. 2016 projeksiyonuna göre firma sayısının 158, Ar-Ge çalışan sayısının 1300 olması öngörülmüştür. İzmir Kalkınma Ajansı Gündümlü Proje Desteği ile yapımı süren 'İnovasyon Merkezi' projesinin 2014 sonunda tamamlanması öngörülmektedir (Url -6) (İZKA, 2013d).

Urla yerleşiminin parçalı yapısının dördüncü bileşeni Balıklıova Köyü ve Gülbahçe-Balıklıova arasındaki ikinci konut siteleridir. Gülbahçe ile Balıklıova köyü arasında, Karapınar'da daha yoğun olmak üzere sürekli konut ve ikinci konut yerleşimleri kıyıya paralel olarak yer almaktadır.

Urla İlçesi'ndeki beşinci grup yerleşmeleri, ayrı ayrı ve mevzii imar planlarıyla yapılaşmış, müstakil konut siteleri oluşturmaktadır. İzmir-Çeşme otoyolunun kuzey ve güneyinde yapılaşmış ve yapılaşmakta olan bu siteler, sürekli konut veya ikinci konut olarak inşa edilmişlerdir. Böylesi dağınık bir yapılaşma biçimi ise kentsel servislerin sunumunda sorunlara neden olabilmektedir (Şekil 2.15).

Şekil 2. 15 Otoyol Çevresindeki Müstakil Konut Siteleri, Urla (Google Earth, 20.3.2012 Tarihli Görüntü)

İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı Raporu'nun 2006 yılı tespitlerine göre, Urla'daki toplam 4448,35 ha alanda 899,3 ha konut alanı, 6,5 ha MİA ve alt merkez, 6,5 ha çalışma alanı, 3473,3 ha kamu tesis alanı, 13,2 ha turizm tesis alanı, 11,8 ha arazi rekreasyon ve spor alanı ile 31,15 ha altyapı alanı bulunmaktadır.

Seferihisar

İzmir Anakentinin güney-batısında yer alan Seferihisar İlçesinin merkez yerleşim nüfusu, 27.849 kişidir. İlçe sınırları içinde, dokuz köyün olduğu İlçenin 2012 yılı toplam nüfusu ise 31.467 kişidir. 2011 yılı toplam ilçe nüfusu ise 30.890 kişidir. **Son bir yıl içinde 577 kişi artmıştır.**

Seferihisar-Merkez	27.849 (2012 ADNKS)
Beyler: 525	İhsaniye: 68
Çamtepe:133	Kavakdere: 254
Düzce: 841	Orhanlı: 1.051
Gödençe: 308	Turgut: 317
Gölcük:121	
Seferihisar İlçe toplamı	31.467

Şekil 2. 16 Seferihisar Genel Görünüş (Url-7)

İlçe Merkezi, Güzelbahçe-Seferihisar-Ürkmez-Kuşadası Karayolunun doğusunda ve denizden içerde gelişmiş bir yerleşimdir (Şekil 2.16). Deniz kıyısında Sığacık, Akarca, Doğanbey, Ürkmez gibi yerleşim alanları ile Güzelbahçe aksına doğru, karayolunun doğusunda ve batısında mevzii imar planlarıyla gelişmiş konut siteleri vardır. Arkeolojik, doğal ve kentsel sitlerin olduğu ilçede çok sayıda tescilli yapı bulunmaktadır.

Kamuoyunda, 2009 yılında, Türkiye'nin ilk "yavaş şehir" unvanını alan kenti olarak adını son yıllarda daha çok duyuran kentte, bu hareketin benimsediği ilkeler doğrultusunda politikalar ve projeler hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Mimari, kültürel ve doğal değerlerin korunması, yerel kültüre ve organik tarıma önem verilmesi, sakin bir yaşam tarzı ve yemek kültürünün benimsenmesi, trafik karmaşasından uzak, gürültü, görüntü kirliliğinin olmadığı yaşam çevrelerinin yaratılmasına çalışmak, belediyenin ana politikalarını oluşturmaktadır.

İlçe merkezi yerleşimi, İzmir-Seferihisar-Gümüşdör-Kuşadası karayolunun doğusunda yer almaktadır ve yerleşmenin güneyi ve batısında ise mandalina bahçeleri yer almaktadır. İzmir Bölge Planı İlçe Toplantılarında, dile getirilen sorunlardan birisi, yapılaşmanın bu tarım alanlarına zarar verecek şekilde gelişmesi riskidir. Mevsimlik tarım işçilerinin ulaşım ve barınma problemleri ise bir diğeridir. Kent dokusunun bozulmaya başlaması, kültürel mekanlar ve spor alanlarının yetersizliği ise diğer sorunlardır. İlçe merkezinin kuzeyinde, Güzelbahçe-Seferihisar yolunun doğusunda ve batısında, mevzii imar planlarıyla oluşmuş sürekli konut ve/veya ikinci konut siteleri yer almaktadır (Şekil 2.17).

Şekil 2. 17 Mevzii Planlarla Yapılaşmış Konut Siteleri, Seferihisar (Google Earth, 8.10.2011 Tarihli Görüntü)

Üstteki uydu fotoğraflarında görüldüğü gibi, birbirinden kopuk ve ilişkisiz olarak yapılaşan bu konut siteleri, aralarda boşluklar bırakılarak, yoğunlukla yeterli sosyal ve teknik altyapı donatısı yaratılmadan gerçekleşmektedir. Güzelbahçe ve Urla'da olduğu gibi, Seferihisar yerleşiminde de tek bir ana yol, hem şehirlerarası karayolu, hem kent içi ana arter görevini üstlenmektedir. Bu ise yolun trafik akışında sorun yaratmaktadır.

Seferihisar İlçesi'nin kıyıda yer alan diğer yerleşim alanları içinde özel ve önemli konuma sahip olan Sığacık yerleşimi, Seferihisar Kentinin batısında, Sığacık Körfezi'nde yer almaktadır. Teos Arkeolojik sit alanına yakın konumda olan Sığacık'ta, Kale ve Kale içinde geleneksel konut dokusu ve mimari kimliğe sahip konutlar, restoranlar, alışveriş mekanları ve Teos Marina yer almaktadır. Bu Marina 2013 yılında International Marina Certification Institute (IMCI) tarafından yapılan Dünyadaki ilk 10 marina içine girmeyi başarmıştır (Url-8).

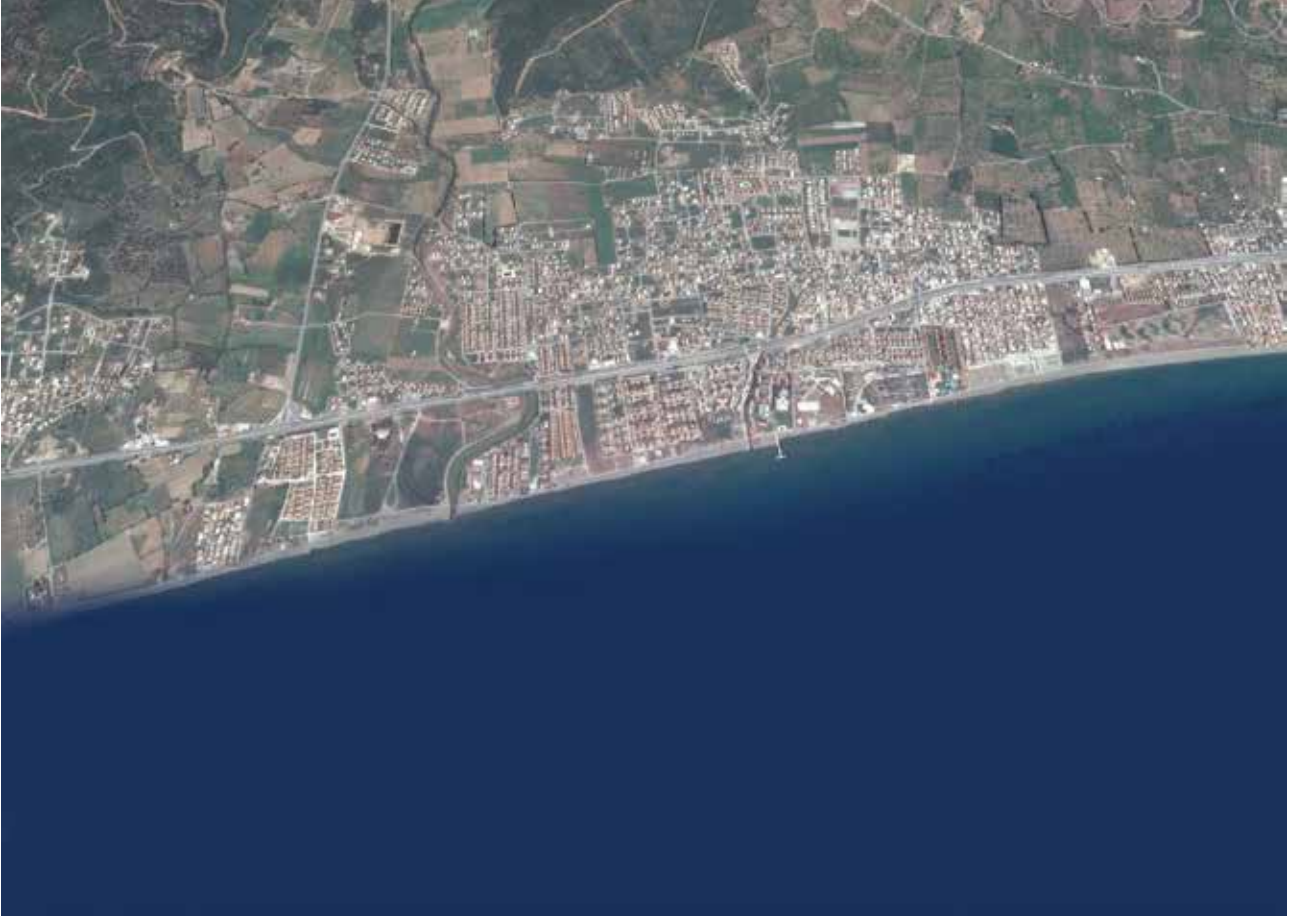
Tarihi M.Ö. 2000 yılına dek uzanan Teos arkeolojik sit alanı kazılarının son 2 yıldır devam etmekte olduğu, Teos'un aktörler birliği tarafından kurulan ilk kent olduğu, Belediye Başkanı Sn. Soyer tarafından ifade edilmektedir. Haziran ayında yapılan görüşmede Sığacık Kale İçinde yer alan 40 konutun onarılacağı ve "ev pansiyonculuğu" yapmalarının sağlanacağı bir projeyi hayata geçirme aşamasında olduğunu ifade etmiştir (Şekil 2.18).

Gerek Seferihisar'da yaşayanlar için, gerekse de İzmir ve tüm ülkeden gelenler için Sığacık, Teos ve Akkum Plajları önemli varış noktalarıdır. Üst düzeyde kültürel, mimari ve doğal değerlere sahip olan bu yerleşimin karşı karşıya kaldığı risk ise kamuoyunda geniş yankı bulan bir girişimdir.

Sığacık Körfezi'nde yapılmış olan Orkinos Çiftliğinin yapım aşamasında yerel halk ve yerel yönetim bu yatırıma karşı çıkmıştır. Belediye Başkanının verdiği bilgiye göre, Mahkeme tarafından verilmiş olan "yürütmeyi durdurma" kararına karşın, yeni bir ÇED raporu ile balık çiftliği, yeniden üretime başlamıştır ve bu yatırımın ilçe turizmine zarar verme riski bulunmaktadır.

Şekil 2. 18 Sığacık Kale içi (www.seferihisar.bel.tr)

Şekil 2. 19 Doğanbey ve Ürkmez Kıyılarındaki İkinci Konut Siteleri (Google Earth, 8.10.2011)

Seferihisar İlçesinin güney-batı ve güney kıyıları ise, ağırlıklı olarak ikinci konut sitelerinin yapıldığı kıyılardır. Akarca, Doğanbey, Ürkmez kıyıları; Gümüldür ve Özdere'yi de içine alan ve çok geniş bir koy olan Doğanbey Koyunu çevrelemektedir ve bu koy; Kuşadası Körfezi'ne bağlanmaktadır. Doğal ve çok geniş ve çok güzel plajlara sahip olan bu koy ve çevresi, hemen hemen tümüyle ikinci konutlarla çevrelenmiştir. Bu sitelerin bir bölümünün bulunduğu araziler ise eskiden mandalina üretiminin yapıldığı arazilerdir.

Az sayıda nitelikli turizm tesisinin yer aldığı, kış aylarında boş kalan, binlerce yazlık konutun yer aldığı bu ikinci konut yerleşim alanlarında, gerekli ortak kullanım alanları yeterli düzeyde değildir ve altyapı sorunlarının çözümü ve hizmetlerin sunumunda sorunlar yaşanabilmektedir. Bir diğer çok önemli sorun ise, yukarıdaki uydu görüntüsünde de çok net görüldüğü gibi, ulaşım sistemiyle ilgilidir. Kıyıda ikinci konut sitelerinin kuzeyinden, İzmir-Seferihisar-Ürkmez-Kuşadası karayolu geçmektedir

(Şekil 2.19). Gerek sürekli konut, gerekse de ikinci konut yerleşimleri, bu karayolunun kuzeyinde, kara tarafında da devam etmektedir. Şehirlerarası karayolu, bu yerleşim alanlarının ortasından geçmektedir. Yolun her iki tarafında, bu yoldan servis alan ticaret ve hizmet birimleri yer almaktadır. Tıpkı Güzelbahçe, Urla ve Seferihisar İlçe Merkezinde olduğu gibi, burada da şehirlerarası karayolu aynı zamanda kent içi ana arter fonksiyonunu üstlenmektedir. Hem trafik emniyeti açısından, hem yayaların ve özellikle engellilerin karşıdan karşıya geçmesinde büyük sorunlar yaşanabilmektedir. Böylesi bir yapılaşma biçimi, kıyıya ulaşan geniş yeşil koridorların yaratılmasını, güneybirlik turizm ve nitelikli turizm tesislerinin, bu çok güzel koyda ve kıyıda yer seçimine engel olmaktadır. 2013 yılı itibarıyla bu coğrafyada atık su arıtma tesisinin yapılmış olması, bu çok güzel koyun kirlenmesinin önüne geçilmesi açısından çok önemlidir.

Karaburun

Karaburun İlçesi'nde 2012 yılı ADNKS nüfusu, 8799 kişidir. Son bir yılda ilçe nüfusu yaklaşık olarak 50 kişi azalmıştır. Ancak, Karaburun İlçesinin yaz nüfusu, tıpkı Urla ve Seferihisar ilçelerinde olduğu gibi çok daha fazladır. Bu fazlalığın temel nedenini ise ilçe sınırları içindeki ikinci konut siteleri oluşturmaktadır. Özellikle Mordoğan ve Karaburun Belediyesi sınırları içindeki yazlık konut sitelerinin yanı sıra, Yarımada'nın doğu kıyılarında ve Urla-Karaburun karayolu üzerindeki ve koyların çevresindeki ikinci konut siteleri yazları kullanılmakta, kışları ise genellikle boş kalmaktadır. Benzer nitelikteki ikinci konut siteleri, Yarımada'nın batısında, Gerence Körfezi kıyılarında da bulunmaktadır. Yarımada'da yer alan, az sayıda turizm tesislerine gelen, çoğunlukla yerli turist ise, yaz nüfusunun artmasında bir başka nedendir. Karaburun İlçesi sınırları içinde, idari olarak 2 belediye ve 13 köy statüsünde yerleşim bulunmaktadır. 2013 itibarıyla belediye örgütlenmesi olan yerleşimler;

Karaburun ve Mordoğan yerleşimleridir.

Karaburun-Merkez	2.722 (2012 ADNKS)
Mordoğan (B) 3.420	Anbarseki: 193
Bozköy: 117	Eğlenhoca: 400
Hasseki: 105	İnecik: 137
Kösedere: 359	Küçükbağçe: 460
Parlak: 122	Saip: 161
Salman: 107	Sarpıncık: 112
Tepeboz: 273	Yayla: 111
Karaburun İlçe Toplamı:	8.799

Çok sayıda nitelikli koylara sahip olan yerleşimde, bu koyların çevresinde çoğunlukla ikinci konut siteleri ve kısmen turizm tesisleri yer almaktadır (Şekil 2.20).

Şekil 2. 20 Karaburun İskele Mahallesi (Ozan Canova, www.panoramio.com/photo/59192116)

Karaburun Yarımadası ve Karaburun İlçesi, sahip olduğu üst düzeydeki doğal güzelliklerini ve değerlerini ise, büyük ölçüde günümüze dek koruyabilmiştir. Bunun bir nedeni, az önce değinilen zorlu topoğrafyası nedeniyle, çok virajlı olan karayoludur. Gülbahçe ve Karaburun arasındaki yaklaşık olarak 50 km uzunluğa sahip olan karayolunda, 182 adet viraj olduğu ifade edilmektedir. Bu karayolu; Gülbahçe, Karapınar, Balıklıova, Kaynarpinar yerleşimlerinin içinden geçmekte olduğu için, özellikle de hafta sonlarında trafik sıkışıklığının yaşanmasına neden olabilmektedir. Gerek keskin virajları ortadan kaldırmak, gerekse de yerleşimlerdeki trafik sıkışıklığını ortadan kaldırmak gerekçeleriyle, Gülbahçe Köyü ve Karaburun

arasında yeni inşa edilen karayolunun açılmasından sonra, Karaburun Yarımadası'nın ulaşılabilirliği artacaktır. Üst düzeyde doğal değerlere sahip bu coğrafyanın erişilebilirlik düzeyinin artması ise, Yarımada'daki talebi arttıracaktır. Bu talebin "ikinci konut" ağırlıklı olması riski vardır. Yazlık konut sitelerinin, yerelde çok ağır yaşanmakta olan işsizlik sorununun çözümüne katkısı ise çok sınırlıdır. Karaburun Yarımadası'nın batı kıyılarında da ikinci konut sitelerinin yer seçtiği koylar bulunmaktadır. Özellikle Gerence Körfezi, Karareis Koyu ve Ovasında ikinci konut siteleri, hem tarım arazilerinin bu siteler tarafından nasıl yok edildiğinin, hem de doğaya yabancı yapılaşmanın örneğini oluşturmaktadır (Şekil 2.21).

Şekil 2. 21 Gerence Körfezi Kıyılarındaki İkinci Konut Siteleri (Google Earth, Görüntü Tarihi; 25.7.2011)

Karaburun Yarımadası'nın karşı karşıya kaldığı bir diğer sorun alanı ise "balık çiftlikleridir". Yerel halk, yerel yöneticiler ve sivil toplum örgütleri, balık çiftliklerini Yarımada'da istemediklerini, kıyıya yakın ve çok sayıda balık çiftliklerinin, kıyı ve deniz kirliliğine neden olduğunu kamuoyuyla sık sık paylaşmaktadır.

Yerel halkın, özellikle son iki yılda gündeme getirdiği bir diğer sorun alanı ise, "rüzgar türbinleri"dir. Çok sayıda türbinin, köylere çok yakın konumda inşa edilmesinden köylülerin olumsuz etkilendiği, hayvan yetiştiricilerinin hayvanlarını otlatmakta sorun yaşadıkları, kamuoyuyla paylaşılan bir diğer sorundur. Bu türbinleri yerleştirmek için açılan yolların da doğal peyzaja zarar verdiği belirtilmektedir.

Yarımada yaşayanları için taş ve mermer ocaklarının faaliyetleri de sorun alanlarından bir diğeridir. Yarımada'daki sivil toplum örgütleri ve belediye başkanları, Yarımada'nın doğal değerlerinin korunmasını istemekte, yerel gelişmenin eko-turizm, doğa turizmi, organik tarım, yerel zanaat üretiminin geliştirilmesi ve desteklenmesiyle sağlanması gerektiğini ifade etmektedir. Bu nedenle de Yarımada'nın, "biyosfer rezerv alanı" ve "özel çevre koruma bölgesi" ilan edilmesi istenmektedir. 2013 yılının ağustos ayında Kent Konseyi; "Karaburun'a İyi Bak" adı altında bir dizi etkinlik

gerçekleştirmiştir. Bu etkinliklerde, rüzgar santralleri, taş ve maden ocakları ve balık çiftliklerinin, Yarımada'ya verdiği zararlar gündeme getirilmiş, protesto edilmiş ve kamuoyuyla paylaşılmıştır.

Karaburun Yarımadası'nı ve özellikle İlçe Merkezini doğrudan etkileyecek "yat limanı projesi", Kuyucak Plajı ve Yeni Liman arasında yer alacaktır. Ulaştırma Bakanlığı tarafından 2014 yılında ihale edileceği açıklanan bu projenin hayata geçirilmesi, yakın çevreyi, Kasabayı ve Yarımada'yı etkileyecektir. Bu etkilenmenin, doğal ve kültürel değerleri koruyarak ve hizmet etkinliğini sağlayacak yönde yönetilmesi gereklidir. Karaburun Kent Konseyi tarafından başlatılan ve izlenen bir diğer süreç ise, Yarımada'nın "özel çevre koruma bölgesi" ilan edilmesi sürecidir. Karaburun Yarımadası, nicelik ve nitelik değerleriyle üst düzeyde doğal peyzajı, endemik bitki örtüsü ve canlı topluluğu, yerel ve kültürel değerleri ve güçlü sivil toplum örgütleri ile, çok önemli potansiyellere sahiptir. Bu değerleri koruyarak, gelişmeyi kendilerine "vizyon" olarak belirlemiş olan Yarımada sivil inisiyatif gruplarının ve yerel yönetimlerinin bu bağlamda desteklenmesi gereklidir. Kuşkusuz, yerelde de bu vizyona uyumlu politikalar ve projelerin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gereklidir.

Çeşme

Çeşme İlçesi'nin 2011 yılı toplam nüfusu; 33.931 kişidir. İlçenin nüfusu son bir yıl içinde 632 kişi artmıştır. İzmir Körfezi'nin ve Yarımadası'nın en batı ucunda yer alan bu ilçenin yaz nüfusu ise, kış nüfusunun yirmi katına kadar ulaşmaktadır. İncelenmiş olan diğer dört ilçe içinde en çok turizm tesisine sahip olan Çeşme İlçesi, kuzeyde ve güneyde yer alan çok sayıda ve tertemiz koylarıyla, tarihi ve kültürel değerleriyle, giderek Çeşme İlçe Merkezi yerleşimi ile turizm açısından yarışan Alaçatı yerleşimiyle, diğer ilçelerden farklılaşmaktadır.

Çeşme-merkez	21.749 (2012 ADNKS)
Alaçatı (B)	9.380
Germiyan	1.029
Ildırı	578
Karaköy	17
Ovacık	1.810
Çeşme İlçe Toplamı	34.563

Şekil 2. 22 Ildırı yerleşimi uydu görüntüsü (Google Earth; Görüntü Tarihi 6.3.2011)

Çeşme'nin ilk yerleşim yeri olan Erythrai'nin, 12 İon kentinden biri olduğu ve en az Efes kenti kadar değerli ve önemli olduğu belirtilmektedir. Antik kentin bulunduğu alan, günümüzde "arkeolojik sit" ilan edilmiştir ve bu alanın bir bölümünde Ildırı yerleşimi yer almaktadır (Şekil 2.22).

Antik dönemden günümüze; Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi yerleşme izleri taşıyan Çeşme İlçesi'nde, çok sayıda ve kültürel değeri olan yapı vardır. 16. YY'da inşa edilmiş olan Çeşme Kalesi ve Kervansaray, 18. ve 19. YY'da yaptırılmış olan çeşmeler, cami ve türbeler Çeşme İlçe Merkezi yerleşiminde yer almaktadır (İZTO, 2008a) (Şekil 2.23).

Şekil 2. 23 Çeşme Kalesi ve Çevresi

Çeşme Kent Merkezi yerleşimi, Çeşme Kalesi çevresinde ve Çeşme Yat Limanı'nın güney-doğusunda gelişmiştir. Çarşı caddesi üzerinde bazı tescilli yapılar yer alır ve bu sokak koruma altındadır. Çeşme İlçesi'nde yerleşim alanları; Çeşme kent merkezi ve çevresi, Alaçatı kent merkezi ve çevresi, Boyalık Koyu, Ilıca Sahili ve Çevresi, Dalyanköy, Çiftlikköy, Ildırı ve çevresinde yoğunlaşmıştır. Ancak uydu görüntüsünden de izlenebileceği gibi; Yarımada'nın kuzey, güney ve batı kıyılarında yer alan çok sayıda koyun çevresinde, birbirinden kopuk bir biçimde, yoğunlukla ikinci konut siteleri yer almaktadır. Çeşme İlçesi, Yarımada'da yer

alan tüm yerleşimler içinde, en çok turizm tesisine sahiptir. Bunun nedenleri, Çeşme'nin sahip olduğu doğal ve kültürel değerler ve termal su kaynaklarıdır. Bu turizm potansiyeline karşın, Çeşme İlçesi ve kıyılarında yoğunlukla ikinci konut siteleri yer almaktadır (Şekil 2.24).

Şekil 2. 24 Çeşme Kent Merkezi ve Çevresi Uydu Görüntüsü (Google Earth, Görüntü Tarihi: 30.7.2011)

Dalyanköy, doğal bir limandır ve Çeşme'nin ikinci yat limanı burada yer almaktadır. Yoğunlukla müstakil ve 2 katlı evlerden oluşan bu yerleşim alanında, marina çevresinde balık lokantaları vb. kullanımlar yer almaktadır (Şekil 2.25).

Şekil 2. 25 Dalyanköy ve Çevresi (Google Earth, Görüntü Tarihi: 30.7.2011)

Şekil 2. 26 Boyalık Koyu ve Ilıca Koyu ve Çevresi (Google Earth, Görüntü Tarihi: 30.7.2011)

Yukarıda özetlenen yerleşim özellikleri, Çeşme'nin dağınık ve parçalı yapısını açıklıkla ortaya koymaktadır. Böylesi bir yerleşim biçiminin en temel sorunu, alt yapı ve hizmet sunumundaki zorluklar ve maliyetlerdir. Bir diğer sorun ise, yerleşim genelinde, uzun mesafeler nedeniyle, yaya erişimi güçlüğü ve taşıta bağımlılıktır. Kuşkusuz en önemli olumsuz sonuç ise, kıyıların senede bir-iki ay kullanılan yazlık konutlarla işgal edilmesidir.

Yerleşimin güney kıyılarının rüzgâr sörfüne uygun olması, ulaşılabilirliğinin yüksek olması, sunulan hizmete talebi olan kesimin bu bölgeyi keşfetmesi, özellikle son yıllarda turizm etkinliklerini arttırmıştır. Bu eğilim, yerleşimde tescilli yapılara benzeyen taş kaplama yapıların da inşasını ve talebini gündeme getirmiştir.

Şekil 2. 27 Alaçatı Port Projesi (Url-9)

Şekil 2. 28 Eski Orhanlı Köyü
(Fotoğraf: Zeynep Durmuş Arsan, 08.2013)

Şekil 2. 29 Beyler Köyü (Fotoğraf: Url-10)

Yukarıda özetlenen bölümde, İzmir ilinin batı kıyılarında yer alan beş ilçedeki kentsel yerleşimlerin genel özellikleri, sahip oldukları değerleri, potansiyelleri ve yaşanmakta olan sorunları özetlenmeye çalışılmıştır. Bir çok ortak veya benzer soruna sahip olan ve aslında hepsi, Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası dediğimiz coğrafyanın birer parçası olan bu yerleşimlerin oluşturduğu bütün ise, hem İzmir, hem Ege Bölgesi hem de tüm Ülkemiz için çok değerlidir. Bu değer yalnızca doğal güzellikler, kültürel değerler, doğal kaynaklarla ilgili değildir. Bu değer, bin yıllardan günümüze dek gelen ve bize emanet edilen, bizim de gelecek kuşaklara aktarmamız gereken bir değerdir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde, kırsal yerleşmeler ele alınacak ve değerlendirilecektir.

Yarımada Kırsal Yerleşimleri

Yarımada'nın 5 ilçesinde toplam 43 köy bulunmaktadır. En fazla köye Urla, en az köye Güzelbahçe sahiptir. Karaburun ilçesinde, Merkeze bağlı Ambarseki, Bozköy, Hasseki, Saip, Sarpıncık ve Tepeboz köyleri, Küçükbahçe Bucak'ına bağlı Küçükbahçe, Parlak, Salman ve Yaylaköy köyleri ve Mordoğan Belediyesi'ne bağlı Eğlenhoca, İncecik ve Kösedere köyleri ile toplam 13 adet köy bulunmaktadır. Karaburun'da köyler, denizden gelebilecek tehlikelerden korunmak amacıyla denizden uzak, ancak denizi gören yüksek bir rakımda kurulmuştur. Günümüzde birçok yerleşimin deniz kıyısında yalı veya bük denilen bir alt mahallesi bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak, İncecik ve Kaynarıpınar, Sarpıncık ve Hamzabükü, Parlak ve Badembükü, Salman ve Denizgiren, Küçükbahçe ve Dutlubahçe mahallesi olarak verilebilir.

Seferihisar ilçesinde, Merkeze bağlı Beyler, Çamtepe, Düzce, Gödençe, İhsaniye, Kavakdere, Orhanlı ve Turgut köyleri ile

toplam 8 köy bulunmaktadır (Şekil 2.28 ve 2.29). Seferihisar ilçesi içinde Orhanlı, Kavakdere, Beyler ve Payamlı Köyleri coğrafi, kültürel ve geçim kaynakları nedeniyle benzer bir yerleşim kümesindedir. Payamlı, vadi içinde yer alan sahili de bulunan, ağırlıklı mandalina üretimi ile öne çıkan bir yerleşimdir. Beyler, tarihi bir yerleşim olup, yüksek bir tepenin üzerinde konumlanması nedeniyle ekim-dikim mümkün olmadığı için zeytincilikle geçimini sağlayan bir yerleşimdir. Kavakdere, Kavakdere barajının sağladığı ucuz sulama imkânları sayesinde yamaçtaki eski yerleşiminden ayrılıp ovaya yayılmış, yeni bir yerleşimdir. Mandalina ve üzüm ana geçim kaynağı olup, ilçenin en sıcak termal suyunu sahiptir. Orhanlı, hem zengin bitki örtüsü sayesinde doğal güzelliği, organik tarımda kazandığı yer, hem de Eski Orhanlı'daki kırsal-geleneksel mimari dokunun sahip olduğu turizm değeri ile öne çıkan bir yerleşimdir.

Urla ilçesinde, Merkeze bağlı Bademler, Balıklıova, Demircili, Gölcük, Kuşçular, Ovacık, Özbek, Yağcılar ile Uzunkuyu Bucak'ına bağlı Barbaros, Birgi, Kadiovacık, Nohutalan, Uzunkuyu, Zeytineli ve Zeytinler olmak üzere toplam 15 adet köy bulunmaktadır. Ayrıca Urla'ya bağlı Güvendik, Denizli ve Gülbahçe Mahalleleri de kısmen kırsal dokusunu korumaktadır. Günümüz Balıklıova köyü deniz kıyısında yer alan balıkçı lokantaları ile yerli turiste hizmet eden küçük bir köydür. Köyün eski yerleşimi batı yönünde yamaçta konumlanmış Eski Balıklıova köyüdür.

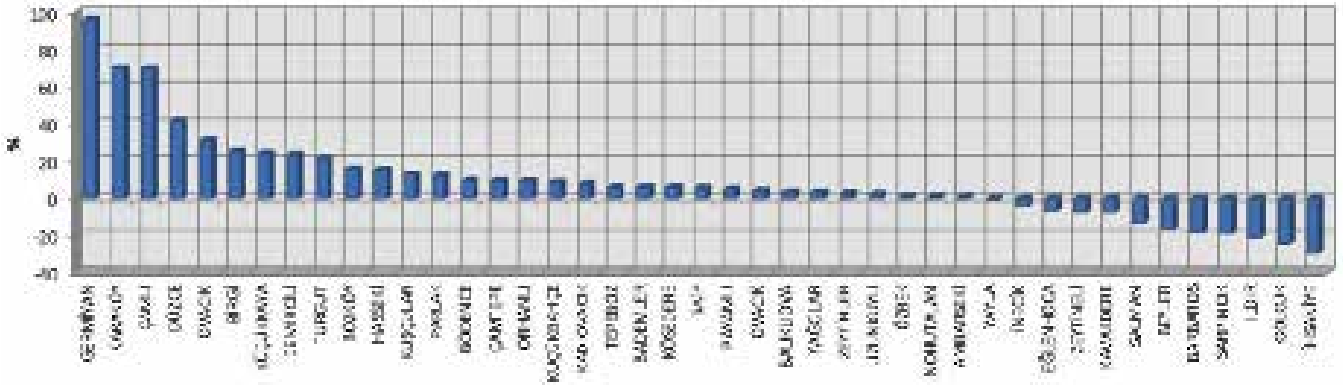
Çeşme ilçesinde, Merkeze bağlı Ovacık köyü ile Alaçatı Belediyesi'ne bağlı Germiyan, Ildır ve Karaköy ile toplam 4 adet köy bulunmaktadır.

Güzelbahçe ilçesinde, Merkeze bağlı Çamlı, Küçükkaya ve Payamlı ile toplam 3 köy bulunmaktadır. Çamlı Köyü, Güzelbahçe – Seferihisar karayolu üzerinde düz bir arazide

kurulu olup, kırsal karakterini kısmen yitirmiştir. Küçükkaya ve Payamlı köyleri ile Çatalkaya Dağı'nın kuzeybatı uçlarında yer alan dağ köyleridir.

ADNKS verilerine göre 2007-2012 yılları arasında Yarımada'nın kırsal nüfusundaki değişime bakıldığında, Çeşme ve Güzelbahçe ilçelerindeki köy nüfuslarında genel bir artış gözlenmektedir. Buna karşın Karaburun'un 13 köyün beşinde, Seferihisar'ın sekiz köyünden üçünde, Urla'nın ise 15 köyünden üçünde nüfus azalışı görülmektedir. En fazla nüfus artışı olan ilk beş köy sırasıyla % 96 ile Germiyan (Çeşme), % 70 ile Karaköy (Çeşme) ve Çamlı (Güzelbahçe),

% 42 ile Düzce (Seferihisar) ve % 31 ile Ovacık'dır (Çeşme). En fazla nüfus azalışının yaşandığı ilk beş köy ise -% 30 ile İhsaniye (Seferihisar), -% 24 ile Gölcük (Urla), -% 21 ile İldırı (Çeşme), -% 19 ile Sarpıncık (Karaburun) ve -% 18 ile Barbaros'dur (Urla). Nüfusu durağan sayılabilecek köyler (% 5 ile -% 5 aralığında) Saip, Ambarseki, Yayla, İneçik (Karaburun), Payamlı (Güzelbahçe), Ovacık, Balıklıova, Yağcılar, Zeytinler, Uzunkuyu, Özbek ve Nohutalan (Urla) köyleridir. Buna göre Seferihisar'ın hiçbir köyünde nüfus durağan kalmazken, eğilimin ya artış ya da azalış yönünde olduğu söylenebilir (Tablo 2.7).

2.2.5. Tarım

İzmir İl nüfusunun (3.965.232 kişi) % 9'u köylerde, kalan kısmı il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. 2012 yılında Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı 45.035 çiftçi ailesi bulunmaktadır (GTHB, 2012). İzmir'deki çiftçilerin % 5.7'si Yarımada ilçelerinde yaşamaktadır.

Köyde yaşama oranı en yüksek olan ilçe % 69.2 ile Karaburun'dur. Bunu sırasıyla % 36.9 ile Çeşme, % 15.7 Urla ve % 11.2 olarak Seferihisar izlemektedir. Güzelbahçe nüfusunun % 5.9'luk bir kısmı köy ve bucaklarda yaşamaktadır. Güzelbahçe'de şehirleşme nedeni ile köy ve kent yaşamı iç içe girmiştir.

2012 yılı verilerine göre, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçi sayıları Çeşme'de 235, Karaburun'da 383, Seferihisar'da 1246, Urla'da ise 704'tür. Yarımada'daki çiftçilerin % 48.5'i Seferihisar'da yaşamaktadır.

İzmir ili yüzölçümünde % 16'luk paya sahip olan Yarımada ilçeleri, İzmir'deki tarım alanlarının % 7.1'ini oluşturmaktadır. Yarımada'da tarım alanlarının ilçelere göre dağılımında en fazla tarla, sebze, süs bitkileri ve zeytin alanlarının Urla'da; bağ, meyve ve narenciye alanlarının Seferihisar'da olduğu görülmektedir. Ayrıca, Urla ilçesinde 7836 dekarlık tarıma elverişli boş arazi bulunmaktadır. Özellikle kente göç ve spekülasyon amaçlı arsa/arazi satın alınması sonucu Yarımada'da boş arazilerin oranı yüksektir. Yarımada toplam tarım alanlarının (243342.80 dekar) % 6.5'i (15792 dekar) boş bırakılmaktadır. Köyden göç ve yarımada dışında yaşayan kişilerin konut ya da yatırım amaçlı olarak arazi satın alıp kullanmaması gibi nedenlerle tarıma elverişli bu araziler boş kalmaktadır.

İlçelerin tarımsal üretimine bakıldığında;

- Çeşme'de, 18.499 dekarlık tarım alanının büyük kısmını sebze (% 39.2), zeytin (% 20.5) tarla bitkileri (% 15.9) ve bağ (% 11.1) oluşturmaktadır. Enginar, Kavun ve Zeytin; öne çıkan ürünlerdir. Ayrıca, kültür balığı üretimi ile Çipura, Levrek, Sargoz, Granyöz ve Orkinos yetiştirilmektedir (GTHB, 2012) (Url-11).
- Karaburun'da, 38.971 dekarlık tarım alanının büyük kısmını zeytin (% 78.6), tarla bitkileri (% 9.8), sebze (% 3.3) ve narenciye (% 2.7) oluşturmaktadır. Bitkisel üretimde enginar, mandarin, zeytin ve açık alanda nergis; su ürünleri üretiminde Çipura, Levrek ve Orkinos önemlidir. İzmir ilindeki keçi varlığının % 7.7'si Karaburun ilçesindedir (GTHB, 2012).
- Seferihisar'da, 77.078 dekarlık tarım alanında, zeytin (% 66.2), narenciye (% 16.9), bağ (% 5.3), tarla bitkileri (% 4.8) ve sebze (% 3.5) yetiştirilmektedir. Bitkisel üretimde mandarin, enginar, üzüm, nar; hayvansal üretimde Keçi Sütü; su ürünleri üretiminde ise Alabalık öne çıkmaktadır (GTHB, 2012).
- Urla'da, 94.134 dekarlık tarım alanında, zeytin (% 58.2), sebze (% 16.8) ve tarla bitkileri (% 12) yetiştirilmektedir. Bitkisel üretimde kavun, enginar, üzüm, yulaf, mandarin, zeytin yanında iç ve dış mekân süs bitkileri üretimi de öne çıkmaktadır. Çipura, Levrek ve Alabalık da önemli su ürünleri sayılmaktadır (GTHB, 2012) (Tablo 2.8).

Tablo 2. 8 Tarım Alanlarının İlçelere Göre Dağılımı (Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü Kayıtları, 2012)

Tarım Alanları (Dekar) / İlçeler	Güzelbahçe	Çeşme	Karaburun	Seferihisar	Urla	Yarımada Toplamı	İzmir Toplamı	Yarımada'nın İzmir'deki Payı (%)
Tarla Alanı	1.060,0	2.935,0	3.815,0	3.683,0	11.300,0	22.793,00	1.356.551,00	1.7
Sebze Alanı	642,0	7.259,0	1.280,0	2.698,0	15.810,0	27.689,00	425.633,00	6.5
Süs Bitkileri A.	209,3	0,0	416,0	335,5	1.406,0	2.366,80	9.691,50	24.4
Bağ Alanı	1.502,0	2.050,0	687,0	4.119,0	1.700,0	10.058,00	112.799,00	8.9
Meyve Alanı	32,0	258,0	175,0	678,0	357,0	1.500,00	290.988,70	0.5
Narenciye Alanı	1050,0	187,0	1.050,0	13.017,0	870,0	16.174,00	45.794,00	35.3
Zeytin Alanı	3300,0	3.800,0	30.650,0	51.051,0	54.805,0	143.606,00	969.485,00	14.8
Kavaklık Alanı	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	50,00	11.590,00	0.4
Nadas Alanı	500,0	810,0	898,0	1.106,0	0,0	3.314,00	71.388,00	4.6
Tarıma Elverişli Boş Arazi	6.365,0	1.200,0	0,0	391,0	7.836,0	15.792,00	126.372,00	12.5
Toplam Tarım Alanı	14.660,3	18.499,0	38.971,0	7.7078,5	94.134,0	243.342,80	3.420.292,20	7.1
Yüzölçümü (da.)	110.000	257.000	484.000	386.000	704.000	2.685.000	12.086.112,00	16.1

Yarımada'da en fazla sığır (3832), koyun (7292) ve tavuk varlığına sahip ilçe Urla; en fazla keçiye (21350) sahip ilçe de Karaburun'dur. İzmir ilindeki keçi varlığının % 7.7'si Karaburun ilçesindedir (Tablo 2.9 ve 2.10).

Seferihisar bölgesinde üreticiliği yapılan kıl keçilerinin üretimi günden güne azalmaktadır. Bölgede önceleri sadece bu keçilerin yetiştirilmesinin sebebi coğrafi yapı ve kıl keçilerinin susuzluk, hastalık vb. etmenlere dayanıklı

olmasıdır. Kıl keçileri meralarda özgür olarak otlatıldığı için sütü insan sağlığı açısından çok faydalıdır. Ayrıca biyolojik çeşitliliğin korunması, orman ekosisteminin korunması, endemik bitki türlerinin fenolojilerine olan etkisi yönünden çok önemlidir. Geleneksel zeytin üretiminin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve geleneksel peyzajın korunmasına da çok büyük etki göstermektedir. Bölgede geleneksel keçiciliğin arttırılması ve devam etmesi için üreticiler teşvik edilmelidir.

Tablo 2. 9 İlçelere Göre Hayvan Varlıkları (GTHB İzmir İl Md., 2012)

İlçeler		Güzelbahçe	Çeşme	Karaburun	Seferihisar	Urla
Sığır	Saf Kültür	863	720	390	502	751
	Kültür Melezi	536	108	34	2.020	3081
	Yerli + Diğer	0	12	0	0	0
	Toplam	1.399	840	424	2.522	3.832
Koyun	Yerli+ Diğer	4272	7250	2050	4800	7.292
	Toplam	4.272	7.250	2050	4800	7.292
Keçi	Kıl Keçisi	3.345	7.690	21.350	9.500	4881
	Saanen	0	0	0	4.000	1025
	Toplam	3.345	7.690	21.350	13.500	5.906

Tablo 2. 10 İlçelere Göre Tavuk Varlıkları (GTHB İzmir İl Md.,2012)

İlçeler		Güzelbahçe	Çeşme	Karaburun	Seferihisar	Urla
İşletmelerde Yıl Sonunda Mevcut Tavuk Sayısı (Adet)	Broiler	16.000	150.000	0	196.500	155.000
	Yumurtacı	7.800	0	0	0	255.500
	Toplam	23.800	150000	0	196.500	410.500
Köy Tavuğu Sayısı (adet)		0	500	0	800	20.500
Tavuk Yumurta Sayısı (1.000 adet)		2.262	100	0	145	47.863

Arıcılık tüm Yarımada'da yürütülen bir faaliyettir. Urla, 10 köyle arıcılığın en yaygın olduğu ilçe olmasına rağmen, kovan sayısı, bal ve balmumu üretiminde Seferihisar öne çıkmaktadır.

Bu rapora kaynak olan, İzmir İl Özel İdaresi, Ege Üniversitesi, Tarım İl Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı işbirliği ile gerçekleştirilen İzmir ili arazi sınıflandırması projesinde ilçeler düzeyinde

arazi varlığı ve kullanım şekilleri incelenmiştir. İl bütününde tek güncel kaynak konumunda olan bu projeye araziler, yasal tanımlamalara uyumlu olarak sınıflandırılmıştır. Bu raporda Yarımada içerisindeki ilçelere ait arazi varlığı, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen lejanta göre dört ana başlık altında toplanmıştır. Bu yasa kapsamında ve ayrıca 4342 sayılı mera kanununda, kullanımı ve korunmasının gerekli olduğu belirtilen mera alanlarına arazi varlığı içerisinde yer verilmiştir (Anonim a, 2012).

Urla

Her ne kadar son yıllarda tarımdan uzaklaşma söz konusu olsa da halen ilçede tarım ekonomik yapının belirleyicisi durumundadır. Tarım sektöründeki en çok uğraşı alanı tahıl, zeytincilik, sebze, meyve ve çiçekçiliktir.

Özellikle 1980'li yıllardan bu yana İçmeler, Özbek, Zeytinaları mahalleleri ile Bademler ve Kuşçular köylerinde seracılık faaliyetleri önem kazanmıştır. Zeytinaları ve İçmeler Mahallesi ile Kuşçular Köyündeki seralarda sebze üretimi yoğunluktayken Bademler Köyü ve Özbek Mahallesinde

kesme çiçek ve süs bitkileri üretilmektedir. Ayrıca, büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği ve balıkçılık, ekonomik yapının diğer belirleyici unsurlarındandır. İlçenin Balıklıova Köyü, Gülbahçe Mahallesi Karapınar Mevkii, Uzunkuyu Köyü Mersin Körfezi ve Zeytinler Köyü Kokar Mevkiinde; 11 adet denizde kafes balıkçılığı yapan işletme bulunmaktadır. Bu işletmelerde genel olarak çipura ve levrek ve az da olsa karagöz, sınırit ve eşkina balığı üretimi yapılmaktadır (Url-12).

İklimin etkisiyle bitki örtüsü ağırlıklı makilik alanlardan oluşmakta ve Uzunkuyu, Zeytineli, Yağcılar, Demirciler Köyleri civarında çam ormanları bulunmaktadır. Ayrıca çınar, zeytin, kavak, incir ve meyve ağaçları ilçenin genel bitki örtüsü içinde yer almaktadır. Ağaç varlığı içinde zeytin ağaçları önemli bir paya sahiptir.

İlçe Genelinde Alansal Değerlendirme:

Urla İlçesi tarım arazilerinin sınıflandırılması projesinde 5403 sayılı yasa ve yönetmeliğinde belirtilen kriterler uygulanmıştır. Urla ilçesi yüzölçümü 68.848,27 ha'dır. Bu rapora kaynak olan Urla ilçesi arazi sınıflandırması projesinin yapıldığı tarih (2012) ve ilgili kurumlardan sağlanan verilerin hassasiyetine bağlı olarak ilçenin arazi kullanım şekilleri belirlenmiştir (Tablo 2.11, Şekil 2.30 ve 2.31).

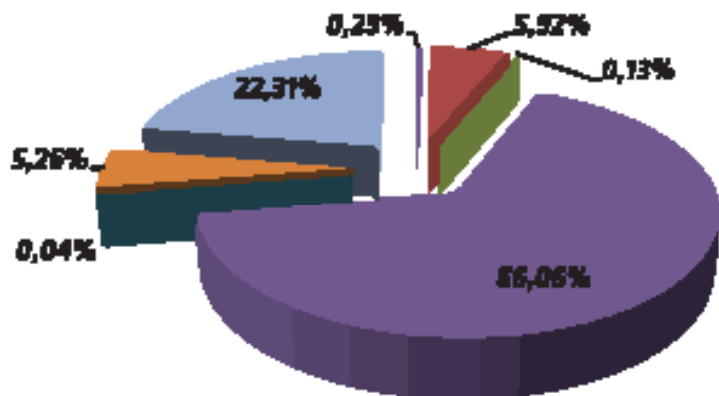
Tablo 2. 11 Urla İlçesi Arazi Kullanım Şekli Alansal Dağılımı (Anonim a 2012)

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Su Yüzeyi	26,86
Mera	89,55
Köy Yerleşik	199,64
Kent Yerleşik	4.073,14
Orman	45.478,74
Orman+Yerleşim	3.620,62
5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları	15.359,72
Genel Toplam	68.848,27

İlçe Arazi Kullanım Şeklinin yaklaşık % 66'lık bir bölümünü orman oluşturmaktadır. Urla ilçesi arazi kullanım şekillerinin alansal dağılımı aşağıdaki gibidir;

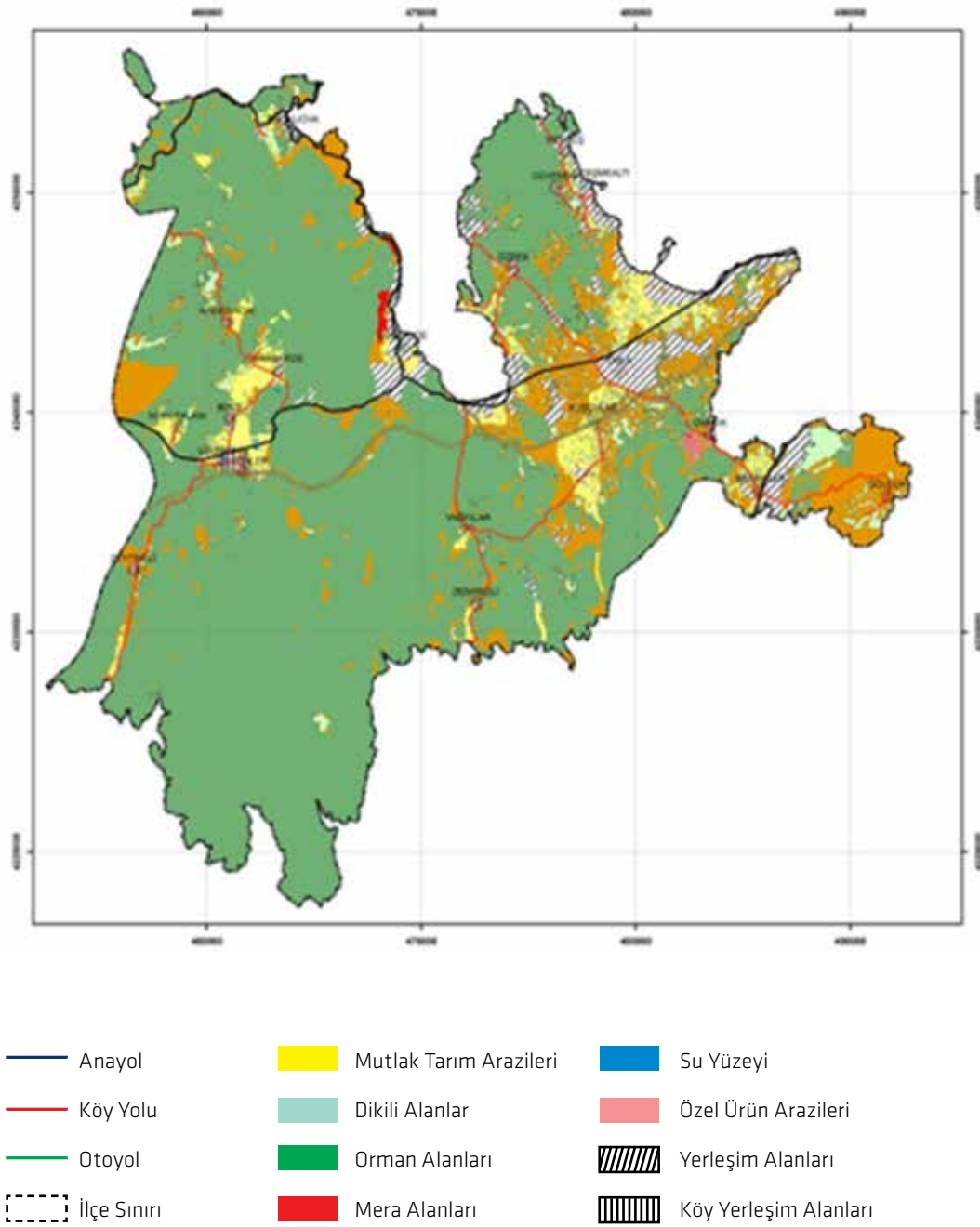
- **Su yüzeyleri:** İlçe içerisine 39 adet ve farklı büyüklüklerde hayvan ve tarımsal sulama göleti bulunmaktadır. En büyükleri Bademler ve Birgi Göletleri olmak üzere toplam 26,86 ha'lık bir alan kaplamakta ve ilçe yüzölçümünün % 0.04'ünü oluşturmaktadır.

- **Mera:** İlçede 89,55 ha ile ilçenin % 0,13'lük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu alanlar tescilli yapılmış alanlar olup, ilçe mera varlığı bu alanın üzerindedir. Ancak mera komisyonlarınca çalışmaları devam eden alanlar ile tescilli henüz yapılmamış mera alanları dahil edilmemiştir.
- **Köy Yerleşim Alanları:** İlçe genelinde 119.64 ha ile % 0.29'luk bir alan kaplamaktadır.
- **Kentsel Yerleşim Alanları:** İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden alınan verilere göre incelenen bu alanlar ilçe genelinde 4.073,14 ha ile % 5,92'lik bir alan kaplamaktadır.
- **Orman:** İlçe içerisinde 45.478,74 ha'lık alan ile en fazla orman arazileri bulunduğu belirlenmiştir. Orman arazileri ilçe yüzölçümünün toplam % 66,06'lık bir alanını kaplamaktadır.
- **Orman ile Örtüşen Yerleşim Alanları:** İlçenin bazı bölgelerde Orman Genel Müdürlüğü tarafından yerleşime tahsis edilen alanlar bulunmaktadır. Özellikle İYTE Kampüsü ve Menteş Askeri Sahası orman mülkiyeti içerisinde görünmesine karşın yerleşim alanı olarak da bildirildiğinden ayrı bir lejant içerisinde tespit edilmiştir. Bu alanlar toplam 3.620,62 ha olup ilçe yüzölçümünün % 5,26'sını kaplamaktadır.
- **Tarımsal açıdan değerlendirilmesi gereken alanlar (5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları):** 5403 sayılı kanununda belirtilen Mutlak Tarım Arazileri, Marjinal Tarım Arazileri, Özel Ürün Arazileri, Dikili Tarım Arazilerini içermektedir. Bu rapora kaynak olan Urla ilçesi arazi varlığı raporunda orman, yerleşim ve su yüzeyi dışında kalan ilçe arazileri 5403 sayılı yasa ve yönetmeliğinde belirtilen kriterlere göre incelenmiş ve sınıflandırılan bu araziler 15.359,72 ha ile ilçe yüzölçümünün % 22,31'lik bir bölümünü kapladığı belirlenmiştir.

■ Köy Yerleşik
■ Kent Yerleşik
■ Mera
■ Orman
■ Su Yüzeyi
■ Orman+Yerleşim
■ 5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları

Şekil 2. 30 Urla İlçesi Arazi Kullanım Şekli Oransal Dağılımı (Anonim a 2012)

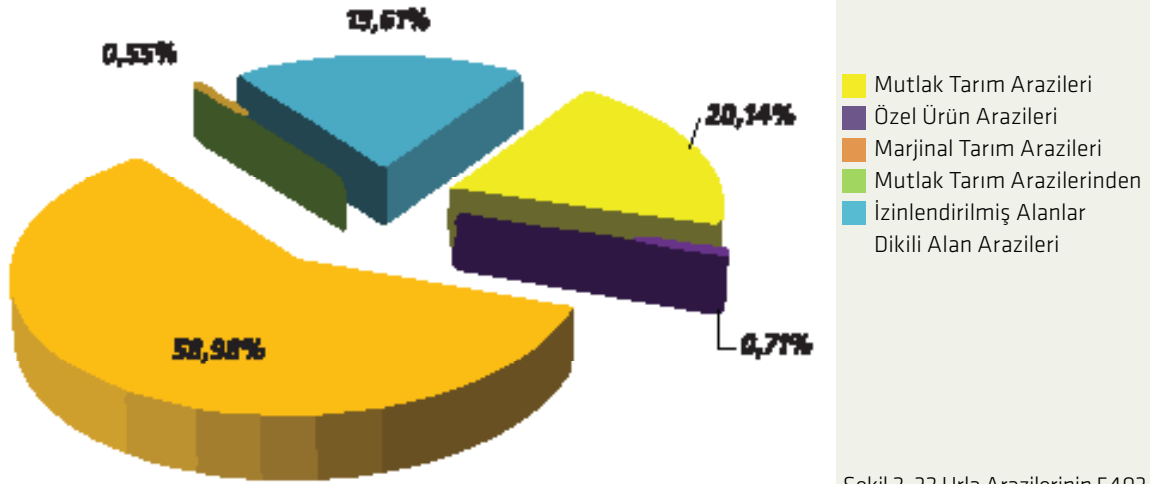

Şekil 2. 31 Urla İlçesi Arazileri Kullanım Haritası (Anonim a 2012)

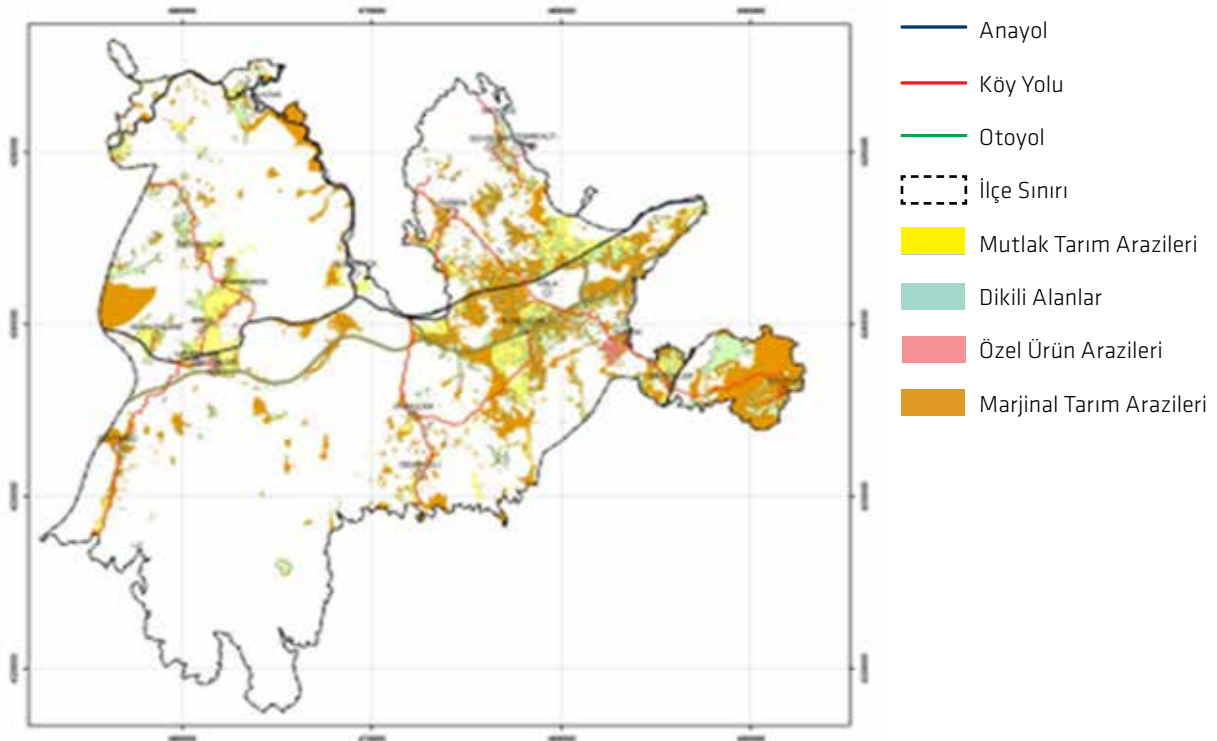
Urla ilçesi tarım arazileri varlığının kendi içerisindeki dağılımları incelendiğinde; % 58.98'lik oran ile marjinal tarım arazilerinin en geniş yüzölçümü grubu oluşturduğu, en küçük yüzölçümlü grubu ise % 0.55'lik oran ile Mutlak Tarım Arazilerinden izinlendirilmiş alanların oluşturduğu görülmüştür (Tablo 2.12, Şekil 2.32 ve 2.33).

Tablo 2. 12 Urla Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Alansal Dağılımı (Anonim a 2012)

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Mutlak Tarım Arazileri	3.093,58
Özel Ürün Arazileri	109,53
Marjinal Tarım Arazileri	9.059,26
Dikili Alan Arazileri	3.012,44
Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	84,91
Genel Toplam	15.359,72

Şekil 2. 32 Urla Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Oransal Dağılımı (Anonim a 2012)

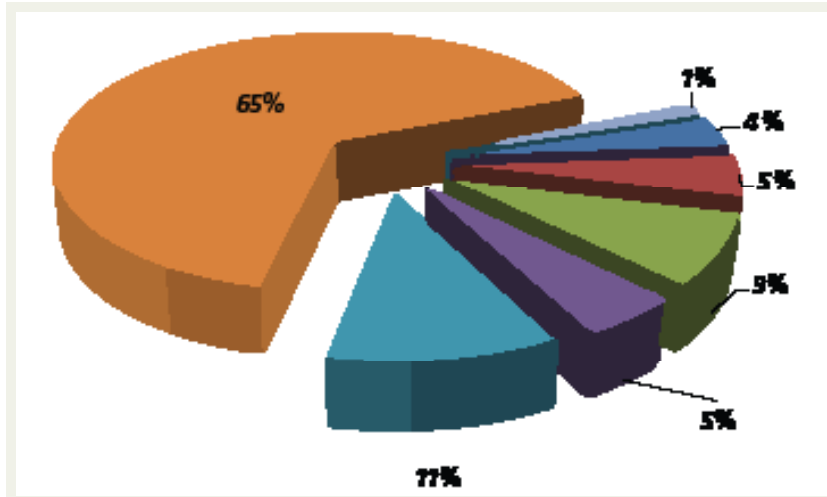
Şekil 2. 33 Urala İlçesi Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Sınıflandırılmış Haritası (Anonim a 2012)

Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları:

Urla ilçesi Arazi Varlığı Projesi çerçevesinde revize edilmiş toprak haritası temel alınarak ve tematik sorgulama yöntemi ile yapılan çalışma sonucunda en fazla yüzölçüme sahip AKK grubunu % 65.49'luk bir oran ile VII sınıf arazilerin oluşturduğu belirlenmiştir. Buna karşılık en verimli tarım arazilerin içerisinde bulunduğu I sınıf arazilerin ise sadece % 3.73'lik bir bölümü oluşturduğu görülmüştür. Bu sonuç, Urla ilçesinde verimli tarım arazilerinin kıtlığını, kırsal kesime istihdam oluşturulabilmesi için verimli ve sürdürülebilir kullanılması gerektiğini açıkça göstermektedir (Tablo 2.13, Şekil 2.34 ve 2.35).

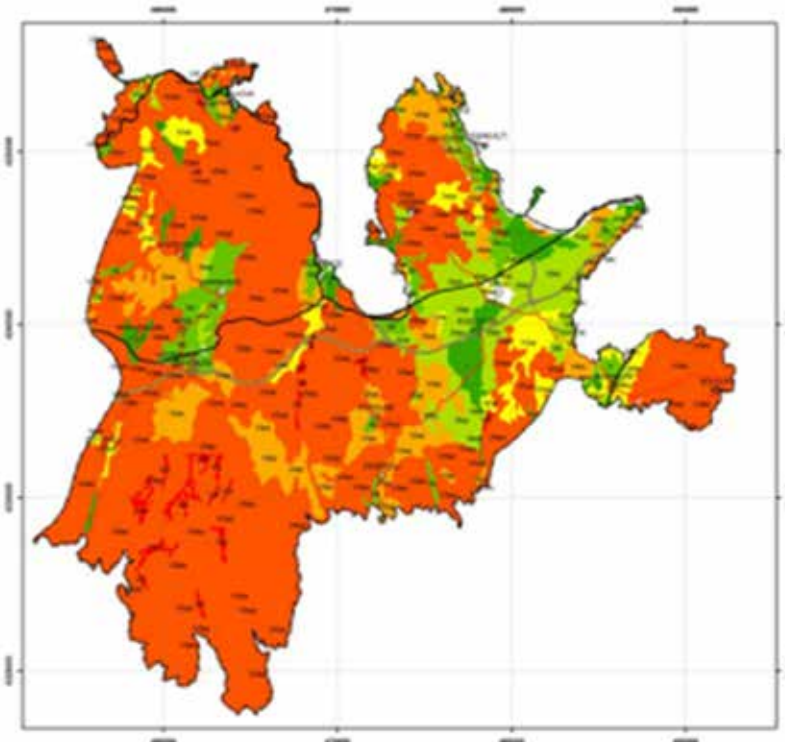
Tablo 2. 13 Urla İlçesi Arazilerinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim a 2012)

Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı	Toplam(Ha)
I	2.545,60
II	3.504,26
III	5.893,40
IV	3.222,10
VI	7.506,65
VII	44.664,69
VIII	859,94
Sınıflandırılmayan Alan	651,63
Genel Toplam	68.848,27

- I
- II
- III
- IV
- VI
- VII
- VIII

Şekil 2. 34 Urla Arazilerinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Oransal Dağılımı (Anonim a 2012)

- Anayol
- Köy Yolu
- Otoyol
- İlçe Sınırı

Arazi Kullanım Kabiliyeti

- I
- II
- III
- IV
- V
- VI
- VII

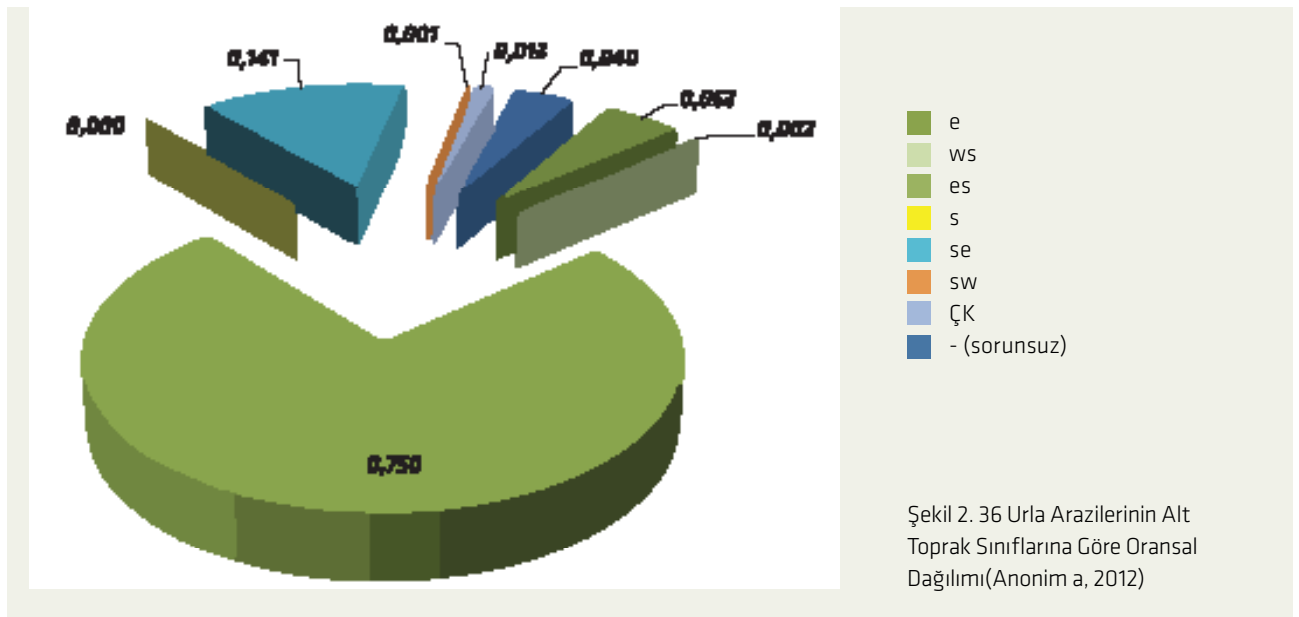
Şekil 2. 35 Urla Arazilerinin Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları Haritası (Anonim a 2012)

Toprak Sorunları:

Ulusal toprak haritalarında AKK sınıflarının tanımlaması için alt sınıf özellikleri de birlikte vermektedir. Alt sınıf olarak tanımlanan bu özellikler; toprak yetersizliği için “s” harfi, drenaj sorunu için “w” ve eğim-erozyon sorunun varlığını göstermek için ise “e” harfi ile simgelenmişlerdir. Alt sınıflar içerisinde kullanılan “toprak yetersizliği” kavramı sığlık, taşlılık, tuzluluk, alkalilik, çok ince ya da çok kaba bünye ve diğer çoraklık etmenlerinin varlığı vb. toprak özellikleri kastedilmektedir. Urla ilçesi revize toprak haritasında kullanılan alt sınıf özelliklerine göre arazi toprak özellikleri incelenmiştir. Buna göre, ilçe arazilerinde görülen toprak yetersizlikleri içerisinde eğim-erozyon ve toprak yetersizliği (es) etkisinin birlikte olduğu alanların % 75.01’lik bir oran ile en fazla yüzölçüme sahip olduğu görülmüştür. Eğimli arazilerin ve erozyon ve toprak sığlaşması tehlikesi altında olduğunu gösteren bu durum, özellikle toprak muhafaza amaçlı çalışmaların bölgede etkili olarak yürütülmesi gereğini ortaya koymaktadır (Tablo 2.14, Şekil 2.36 ve 2.37).

Tablo 2. 14 Urla Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim a, 2012)

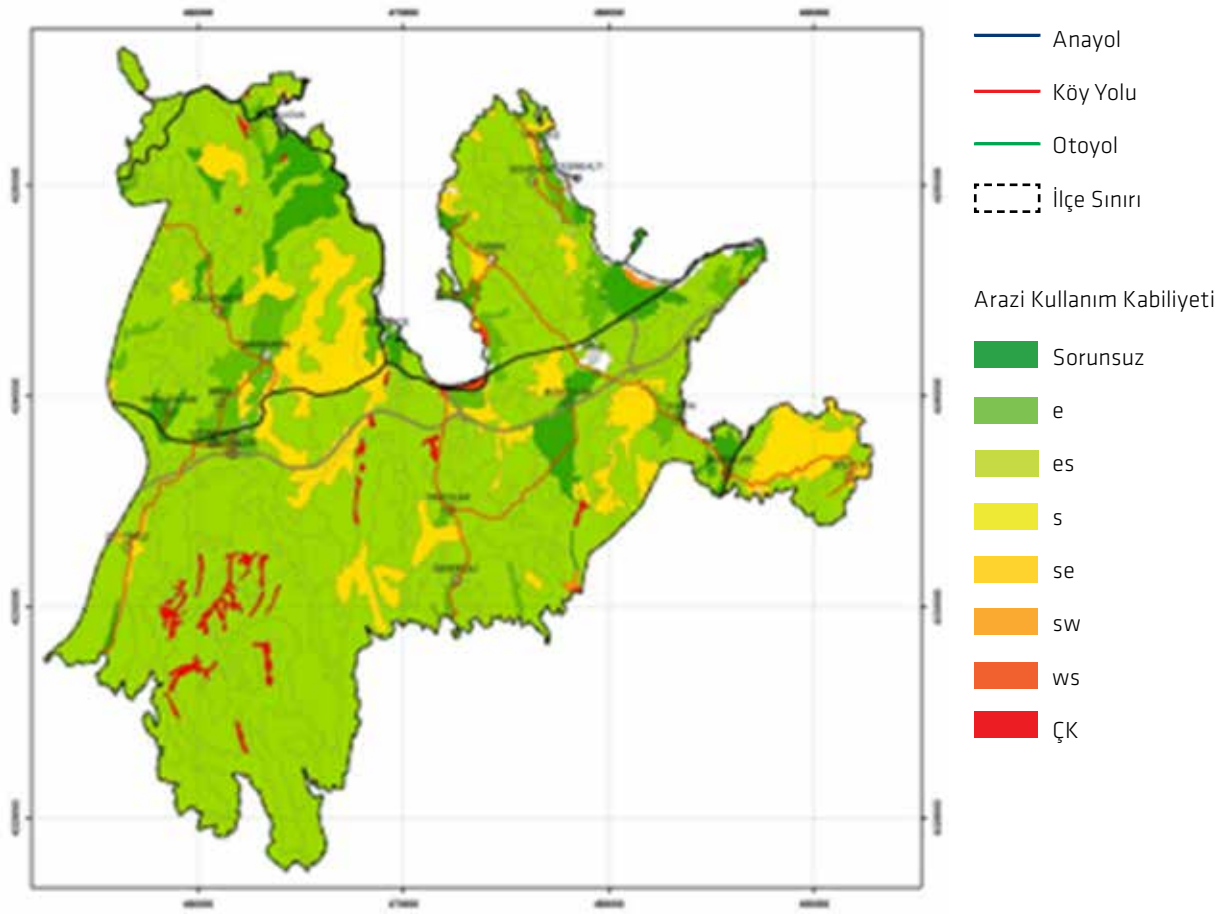
Toprak Sorunları	Toplam (Ha)
E	3.593,75
Es	51.151,20
S	15,29
Se	9.610,66
Sw	96,10
Ws	139,81
Çk	859,94
- (Sorunsuz)	2.729,89
Sınıflandırılmayan Alan	651,63
Genel Toplam	68.848,27

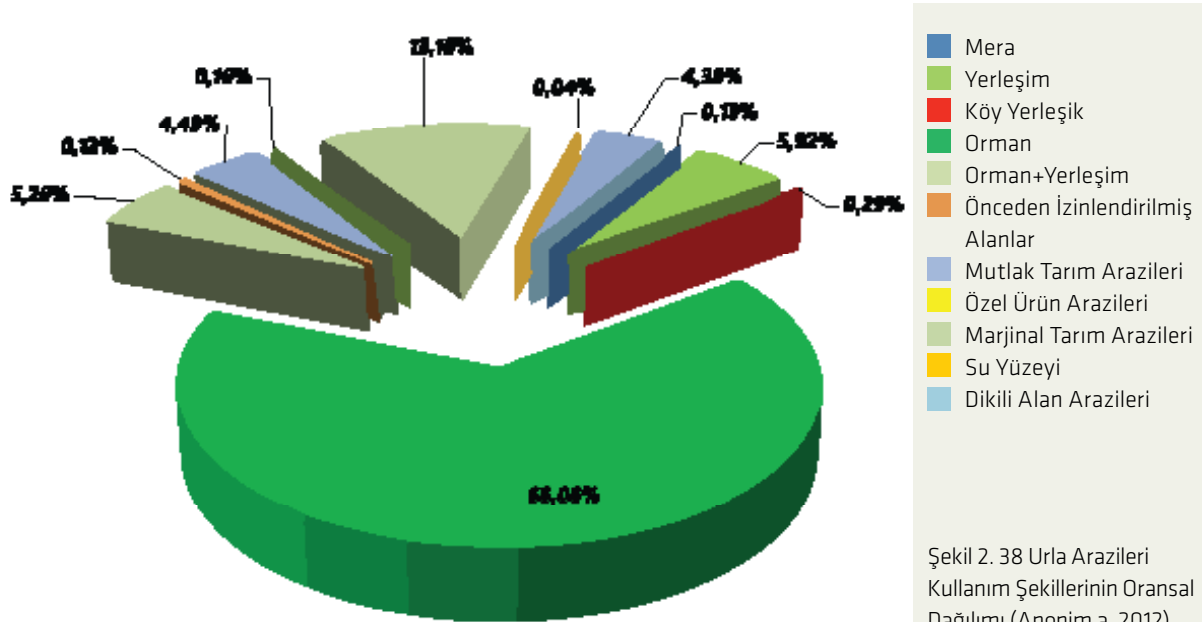
Urla ilçesi arazi varlığının tarım yapılabilen bölümleri, ilçe arazi varlığı içerisinde; % 4.49 luk bölümü Mutlak tarım arazisi, % 0,16 sı özel ürün arazisi ve % 4.38 lik bölümü dikili alanlar olma üzere toplamda % 9.03 lük bir oran kapsamaktadır. İlçe arazilerinin % 13. 16 lık bölümü ise marjinal tarım arazisidir. İlçenin diğer bölümlerini ise orman (% 66.06), yerleşim alanları (% 5.92) vb. kullanım şekilleri oluşturmaktadır. Tarım arazilerinin kıt olduğunu gösteren bu tablo, kırsal kesimin yerinde istihdamı için önemli destek projelerinin oluşturulması gerektiğini göstermektedir (Tablo 2.15, Şekil 2.38 ve 2.39).

Tablo 2. 15 Urla İlçesi Arazileri Kullanım Şekillerinin Alansal Dağılımı (Anonim a, 2012)

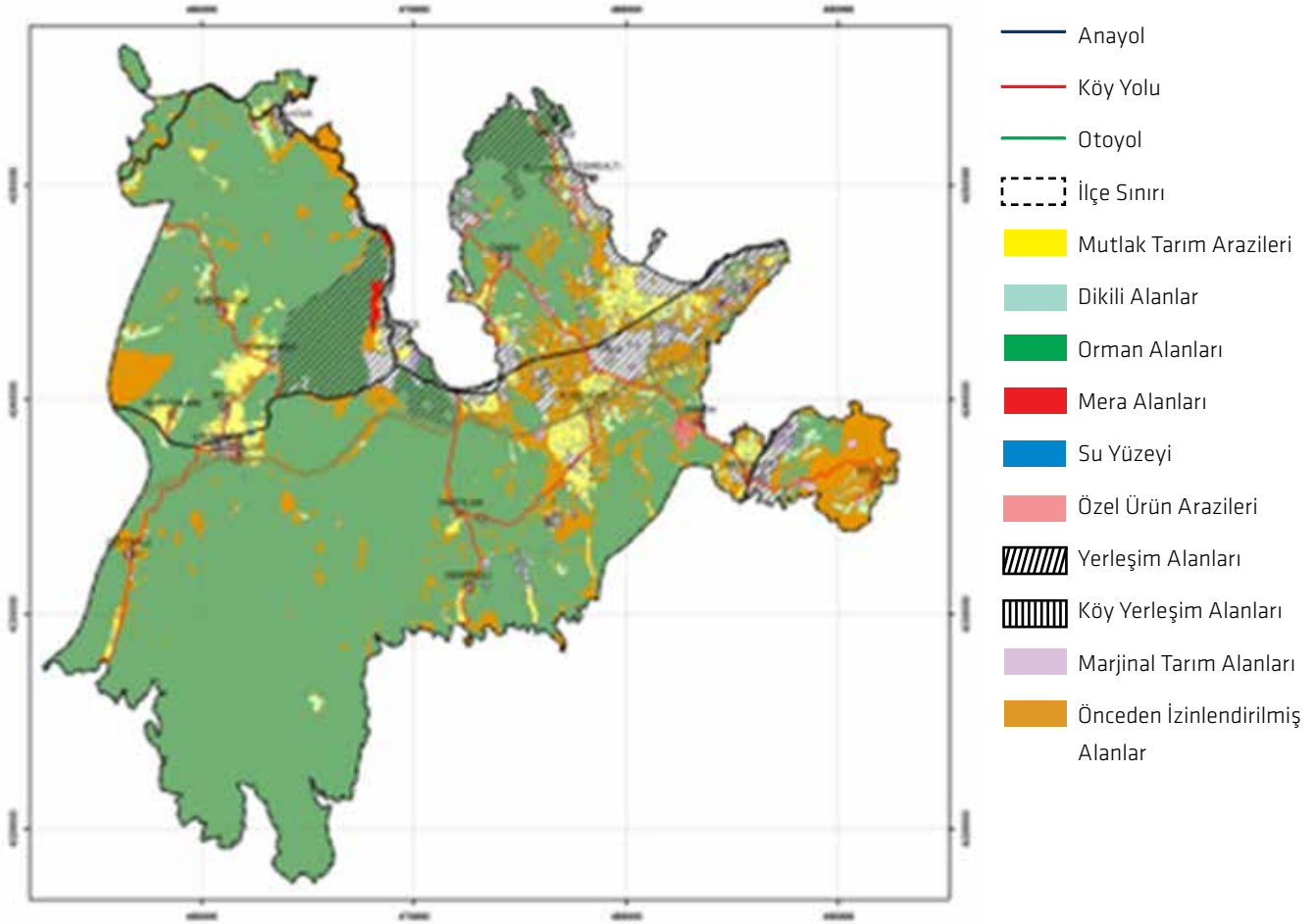
Arazi Kullanım Şekli	Alan (Ha)
Mera	89,55
Yerleşim	4.073,14
Köy Yerleşik	199,64
Orman	45.478,74
Orman+Yerleşim	3.620,62
Önceden İzinlendirilmiş Alanlar	84,91
Su Yüzeyi	26,86
Mutlak Tarım Arazileri	3.093,58
Özel Ürün Arazileri	109,53
Marjinal Tarım Arazileri	9.059,26
Dikili Alan Arazileri	3.012,44
Genel Toplam	6.0848,27

Şekil 2. 37 Urla Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre eğim ve Toprak Sorunları haritası (Anonim a, 2012)

Şekil 2. 38 Urla Arazileri Kullanım Şekillerinin Oransal Dağılımı (Anonim a, 2012)

Şekil 2. 39 Urla İlçesi Arazileri Kullanım Şekilleri Haritası (Anonim a, 2012)

Seferihisar

Seferihisar ilçesi yüzölçümü 36.565,80 ha'dır. Seferihisar ilçesi arazi sınıflandırması projesinin yapıldığı tarih ve ilgili kurumlardan sağlanan verilerin hassasiyetine bağlı olarak ilçenin arazi kullanım şekilleri aşağıda verildiği gibi belirlenmiştir (Anonim b, 2012) (Tablo 2.16, Şekil 2.40 ve 2.41).

- Su yüzeyleri:** İlçe içerisine sulama amaçlı İl Özel İdaresi tarafından yaptırılan Ulaş ve Payamlı Göleti ile DSİ tarafından yapılan Seferihisar Barajı, Kavakdere Barajı ve Ürkmez Barajı bulunmaktadır. İlçe içerisinde toplam 333,50 ha'lık bir alan kaplamakta ve ilçe yüzölçümünün % 0,91'ini oluşturmaktadır.

- Köy Yerleşik Alanları:** İlçe genelinde 108,60 ha ile % 0,30'luk bir alan kaplamaktadır.
- Kentsel Yerleşim Alanları:** Seferihisar ilçesi arazi Sınıflandırması projesi çerçevesinde, Seferihisar Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'nden alınan verilere göre kentsel yerleşim alanları, ilçe genelinde 4.349,80 ha ile % 11,90'lık bir alan kapladığı belirtilmektedir. Ancak Askeri Bölge ve Orman sahasında kalan yerleşim alanları da değerlendirildiğinde toplam 6.023,20 ha yerleşim alanı ilçe yüzölçümünün % 16,48'ini kaplamaktadır. Yerleşim alanı olarak planlanan alanların henüz yapılaşma olmamış bölümlerinde ya da binalar arasında hala tarla

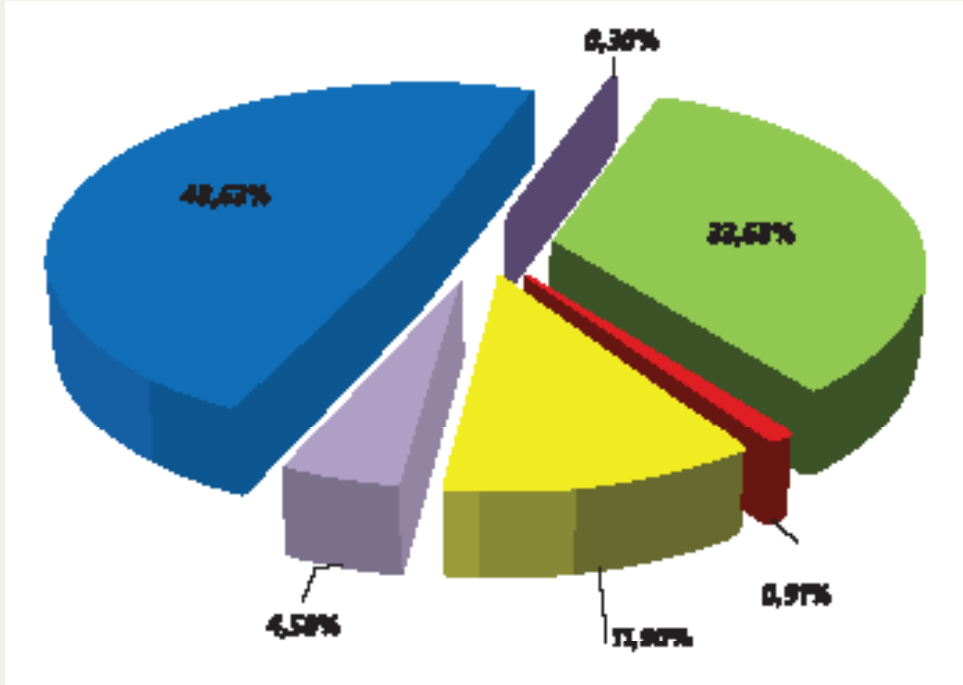
tarımı yapılan araziler ile dikili tarım arazileri tespit edilmiştir. Ancak, bu araziler ilgili Belediyeler tarafından sağlanan plan sınırları içerisinde kalması nedeniyle yerleşim alanı olarak kabul edilmiştir.

- **Orman:** Seferihisar ilçesi arazi sınıflandırması projesi raporuna göre İlçe içerisinde 12.317,00 ha'lık bir alan ile orman arazileri bulunmaktadır. Orman arazileri ilçe yüzölçümünün toplam % 33,68'sini kaplamaktadır.
- **Orman İle Örtüşen Yerleşim Alanları:** Seferihisar ilçesi arazi sınıflandırması projesi raporuna göre, İlçenin bazı bölgelerinde Orman Genel Müdürlüğü tarafından askeri alan gibi yerleşime tahsis edilen veya planlama çalışmaları sırasında fark edilemeyen orman mülkiyetinde alanlar üzerinde yerleşim alanları bulunmaktadır. Bu nedenle belirtilen alanlar ayrı bir lejant altında verilmiştir. Bu alanlar toplamı 1.673,40 ha olup ilçe yüzölçümünün % 4,58'ini kaplamaktadır.
- **Sulama Sahaları:** Seferihisar ilçesinde DSİ ve İzmir İl Özel İdaresi tarafından yapılan toplam 3.010,70 ha sulama sahası bulunmaktadır.
- **5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları:** 5403 sayılı Kanunda belirtilen Mutlak Tarım Arazileri, Marjinal

Tarım Arazileri, Özel Ürün Arazileri, Dikili Tarım Arazilerini içermektedir. Seferihisar ilçesi arazi sınıflandırması projesi raporunda orman, yerleşim ve su yüzeyi dışında kalan ilçe arazileri 5403 sayılı yasa ve yönetmeliğinde belirtilen kriterlere göre incelenmiştir ve sınıflandırılan bu araziler 17.783,50 ha ile ilçe yüzölçümünün % 48,63'lük bir bölümünü içermektedir.

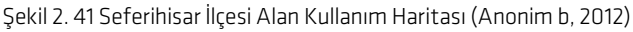
Tablo 2. 16. Seferihisar İlçesi Alan Kullanım Şekli Alansal Dağılımı (Anonim b, 2012)

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Yerleşim Alanları	4.349,80
Orman+Yerleşim Alanları	1.673,40
5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları	17.783,50
Köy Yerleşik Alanları	108,60
Orman	12.317,00
Su Yüzeyi	333,50
Genel Toplam	36.565,80
Mutlak Tarım Arazileri	3.093,58
Özel Ürün Arazileri	109,53
Marjinal Tarım Arazileri	9.059,26
Dikili Alan Arazileri	3.012,44
Genel Toplam	60.848,27

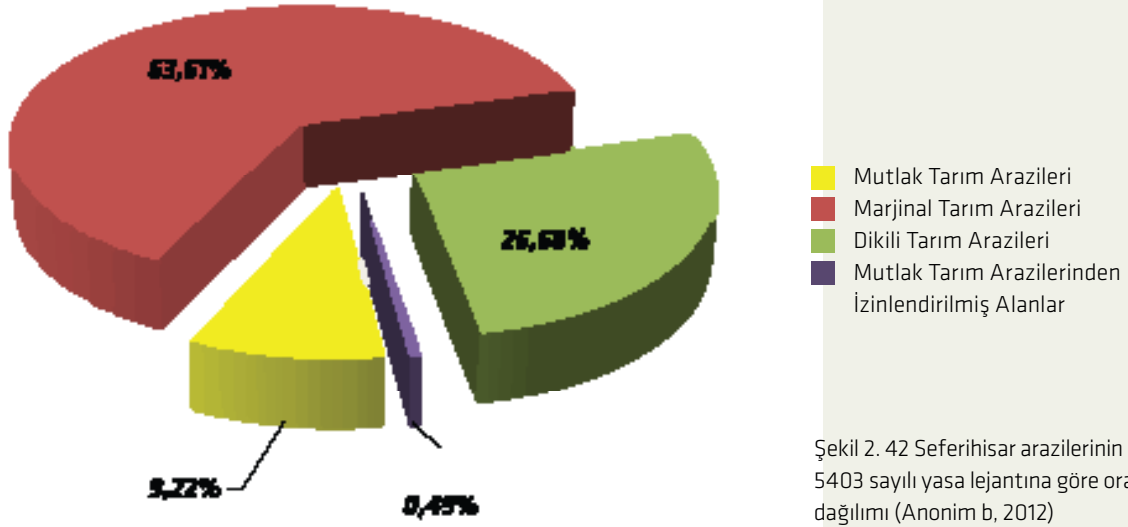
- Yerleşim Alanları
- Orman+Yerleşim Alanları
- 5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları
- Köy Yerleşik Alanları
- Orman
- Su Yüzeyi

Şekil 2. 40 Seferihisar İlçesi Alan Kullanım Şekli Oransal Dağılımı (Anonim b, 2012)

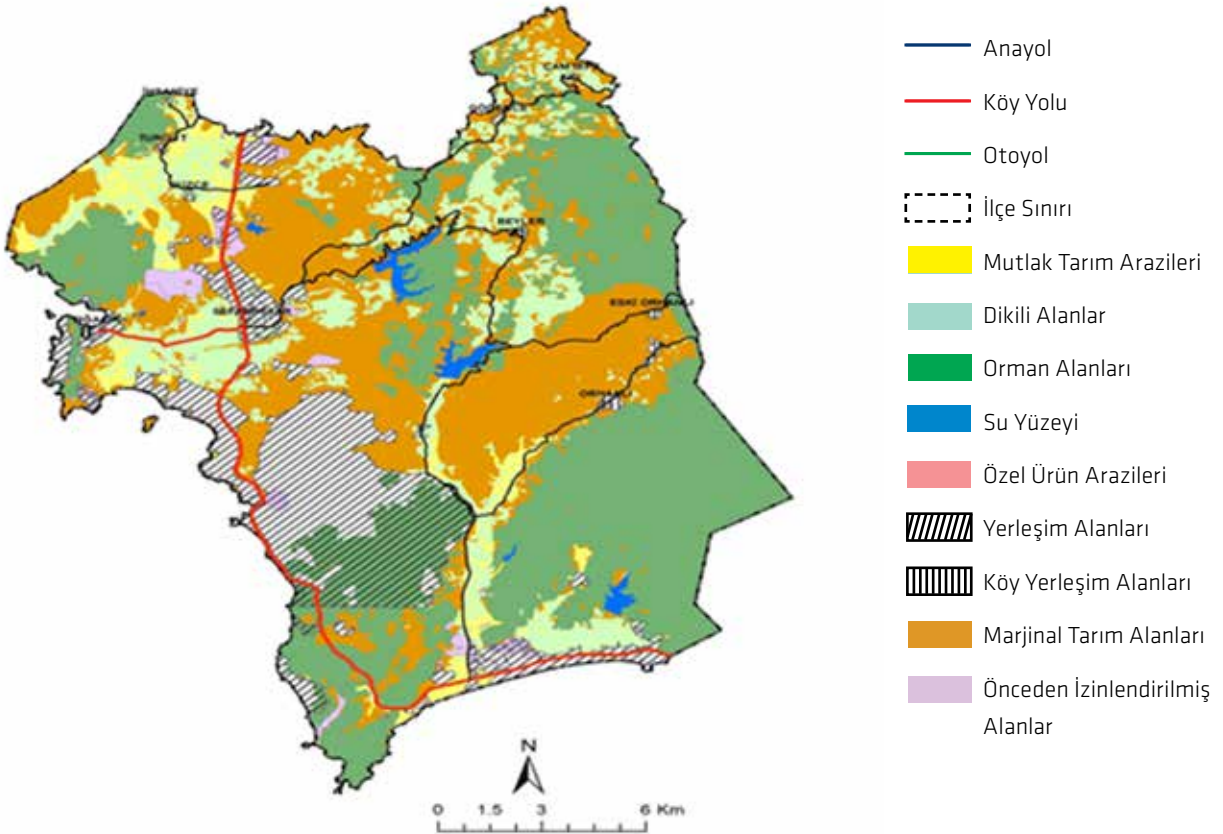

1

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Mutlak Tarım Arazileri	1.639,00
Marjinal Tarım Arazileri	11.311,40
Dikili Tarım Arazileri	4.745,10
Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	88,00
Genel Toplam	17.783,50

Şekil 2. 42 Seferihisar arazilerinin 5403 sayılı yasa lejantına göre oransal dağılımı (Anonim b, 2012)

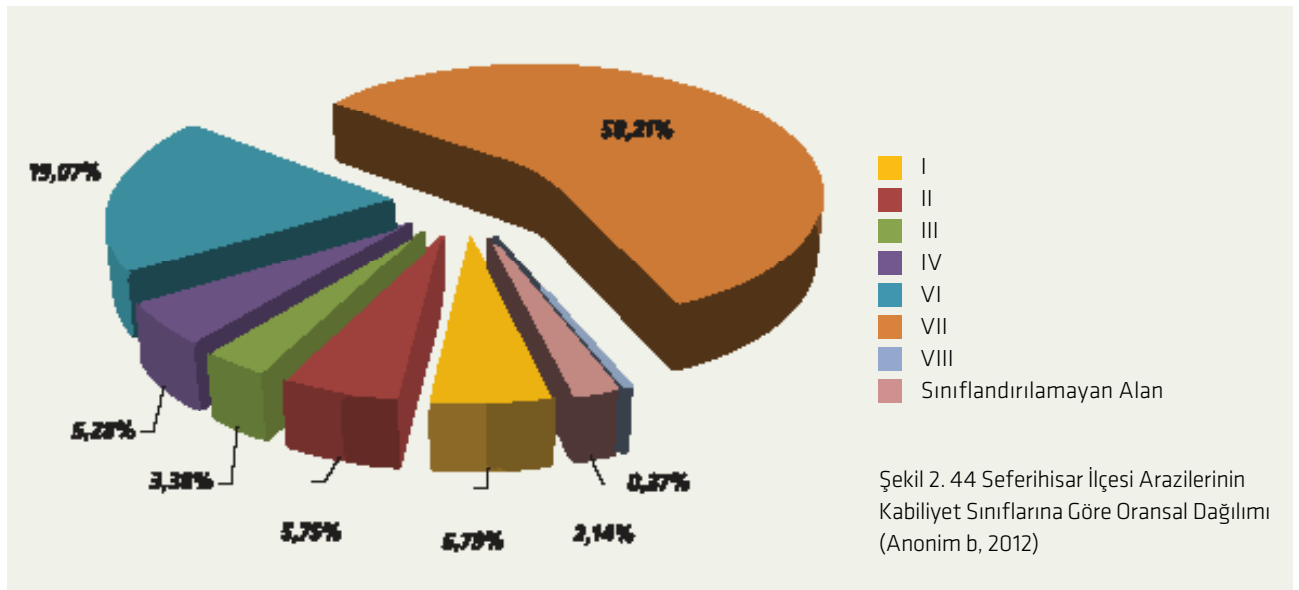
Şekil 2. 43 Seferihisar Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantına Göre Sınıflandırma Haritası (Anonim b, 2012)

Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları:

Seferihisar İlçesi Arazi Sınıflandırması projesinde en fazla yüzölçüme sahip AKK grubunu % 58,21'lik bir oran ile VII. sınıf arazilerin oluşturduğu belirlenmiştir. Buna karşılık en verimli tarım arazilerin içerisinde bulunduğu I. sınıf arazilerin ise sadece % 5,79'luk bir bölümü oluşturduğu görülmüştür. Bu sonuç, Urla ilçesinde olduğu gibi, Seferihisar ilçesinde de verimli tarım arazilerinin kısıtlı ve mutlaka korunması gerektiğini göstermektedir (Tablo 2.18, Şekil 2.44).

Tablo 2. 18 Seferihisar Arazilerinin Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim b, 2012).

Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı	Toplam (Ha)
I	2.117,60
II	2.103,90
III	1.234,80
IV	1.931,80
VI	6.972,80
VII	21.285,70
VIII	135,80
Sınıflandırılmayan Alan	783,40
Genel Toplam	36.565,80

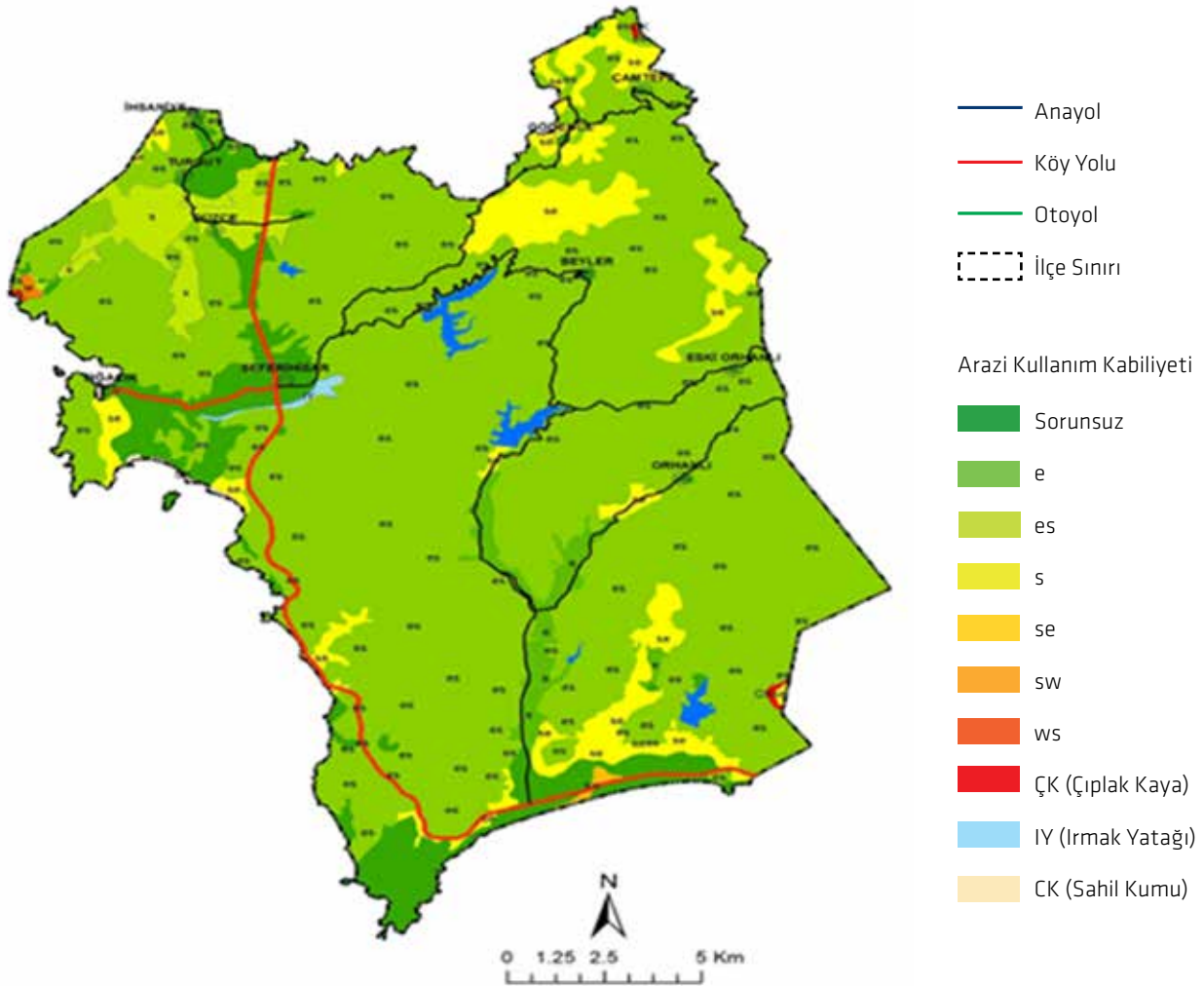
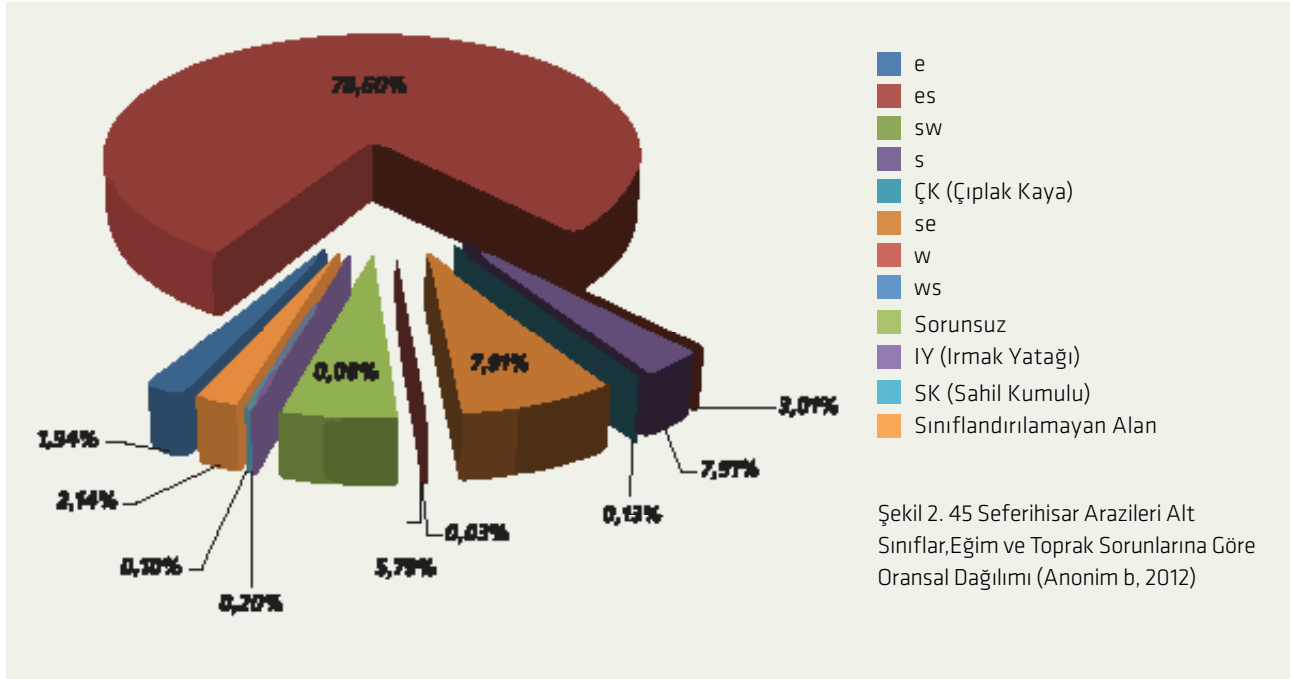

Toprak Sorunları:

İlçede temel toprak sorunu olarak toprak sağlığı ve arazi eğimi olarak belirlenmiştir. Bu nedenle, Seferihisar ilçesinde drenaj ve tuzluluk alkalilik görülen alanlarının ilçe yüzölçümüne oranı % 0.24 olmasına karşın, ilçe arazilerinde görülen toprak yetersizlikleri içerisinde eğim-erozyon ve toprak yetersizliği (erozyon, sığlık, kayalılık ve taşlılık) (es-se) etkisinin birlikte olduğu alanların % 84,41'lik bir oran ile en fazla yüzölçüme sahiptir (Anonim b, 2012). Bu durum, özellikle toprak muhafaza amaçlı çalışmaların bölgede etkili olarak yürütülmesi gereğini ortaya koymaktadır (Tablo 2.19, Şekil 2.45 ve 2.46).

Tablo 2. 19 Seferihisar Arazileri Alt Sınıflar, Eğim ve Toprak Sorunlarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim b, 2012)

Toprak Sorunları	Toplam (Ha)
E	708,70
Es	28.740,60
Sw	48,10
S	1.101,10
Çk (Çıplak Kaya)	27,50
Se	2.890,90
W	30,10
Ws	9,50
Sorunsuz	2.117,60
Iy (Irmak Yatağı)	72,90
Sk (Sahil Kumulu)	35,40
Sınıflandırılmayan Alan	783,40
Genel Toplam	36.565,80

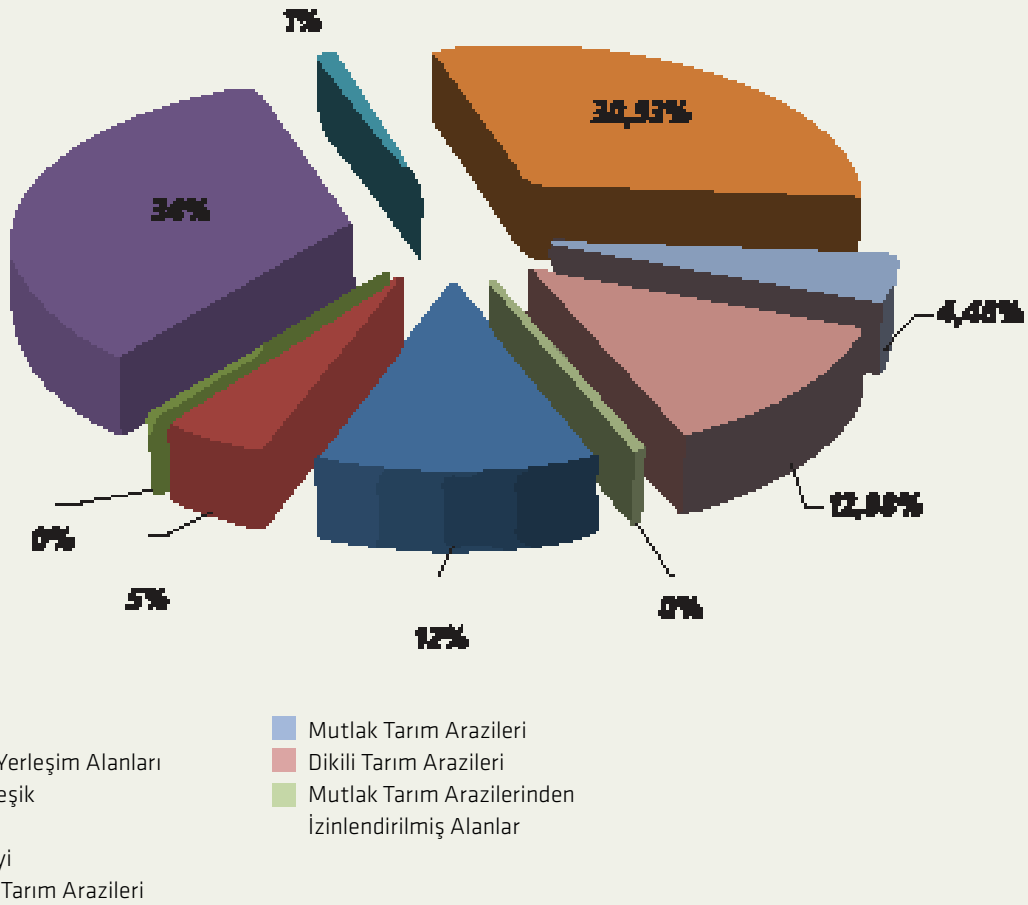

Şekil 2. 46 Seferihisar Arazilerinin Alt Sınıflarına Göre Eğim ve Toprak Sorunları Haritası (Anonim b, 2012)

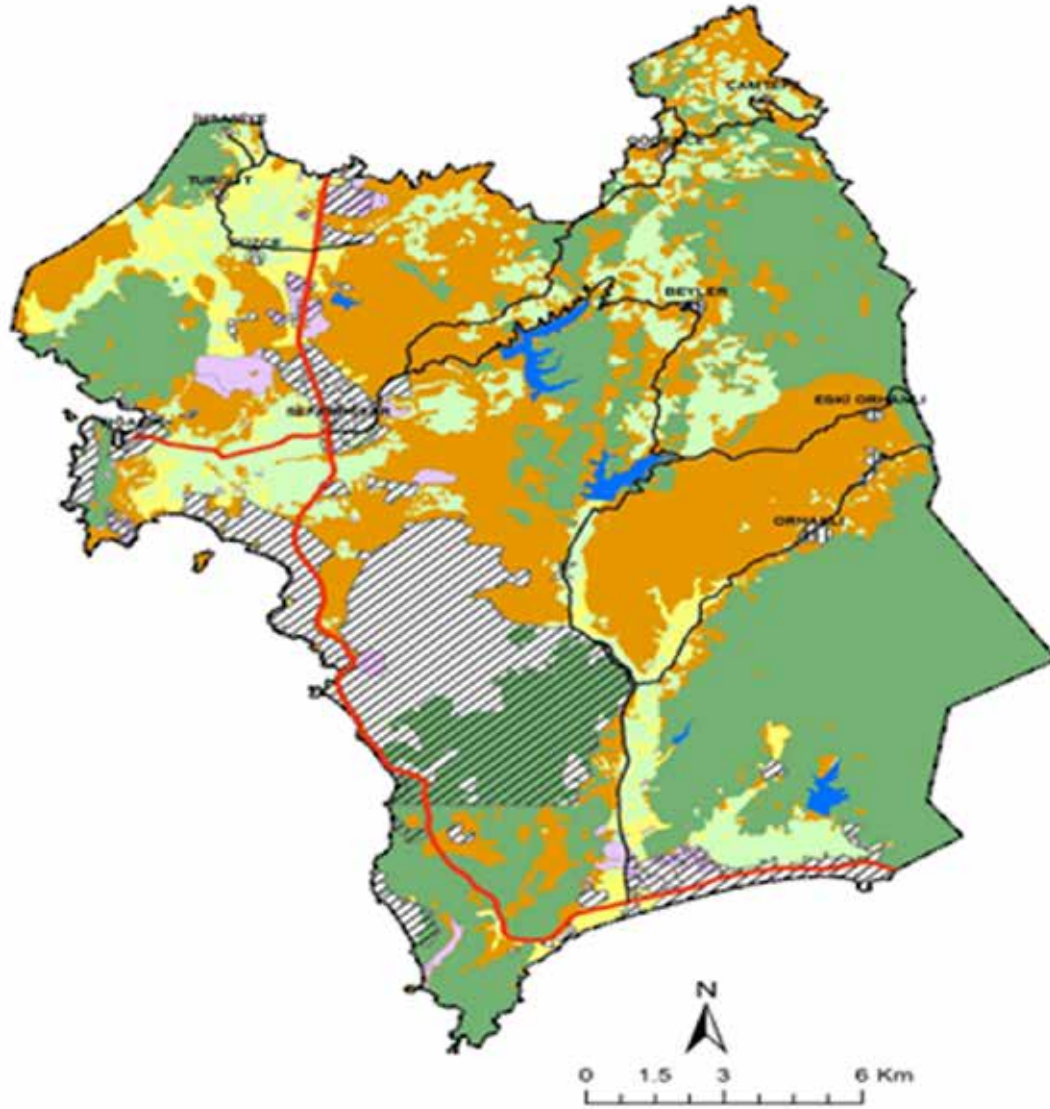
Seferihisar İlçesi arazi varlığının tarım yapılabilen bölümlerini, ilçe arazi varlığı içerisinde; % 4.48 luk bölümünü mutlak tarım arazisi ve % 12,98 lik bölümünü ise dikili alanlar olmak üzere toplamda % 16.96 lük bir oran kapsamaktadır. İlçe arazilerinin % 30.93 lük bölümü ise marjinal tarım arazisidir. İlçenin diğer bölümlerini ise orman (% 33,68), yerleşim alanları (% 11.90) vb. kullanım şekilleri oluşturmaktadır (Tablo 2.20, Şekil 2.47 ve 2.48). Tarım arazilerinin kıt olduğunu gösteren bu tablo, kırsal kesimin yerinde istihdamı için önemli destek projelerinin oluşturulması gerektiğini göstermektedir.

Tablo 2. 20 Seferihisar Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı (Anonim b, 2012).

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Yerleşim	4.349,80
Orman+Yerleşim Alanları	1.673,40
Köy Yerleşik	108,60
Orman	12.317,00
Su Yüzeyi	333,50
Marjinal Tarım Arazileri	11.311,40
Mutlak Tarım Arazileri	1.639,00
Dikili Tarım Arazileri	4.745,10
Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	88,00
Genel Toplam	36.565,80

Şekil 2. 47 Seferihisar Arazi Sınıfları Oransal Dağılımı (Anonim b, 2012)

— Anayol	Dikili Alanlar	▨ Köy Yerleşim Alanları
— Köy Yolu	Orman Alanları	Marjinal Tarım Alanları
— Otoyol	Su Yüzeyi	Önceden İzinlendirilmiş Alanlar
- - İlçe Sınırı	Özel Ürün Arazileri	
■ Mutlak Tarım Arazileri	▨ Yerleşim Alanları	

Şekil 2. 48 Seferihisar Arazi Sınıfları Haritası (Anonim b, 2012)

Karaburun

Karaburun İlçesi yüzölçümü 42.706,40 ha'dır. Bu raporda temel kaynak olarak kullanılan, Karaburun İlçesi Arazi Sınıflandırması projesinin yapıldığı tarih ve ilgili kurumlardan sağlanan verilerin hassasiyetine bağlı olarak ilçenin arazi kullanım şekilleri aşağıda verildiği gibi belirlenmiştir (Anonim c, 2012) (Tablo 2.21, Şekil 2.49 ve 2.50):

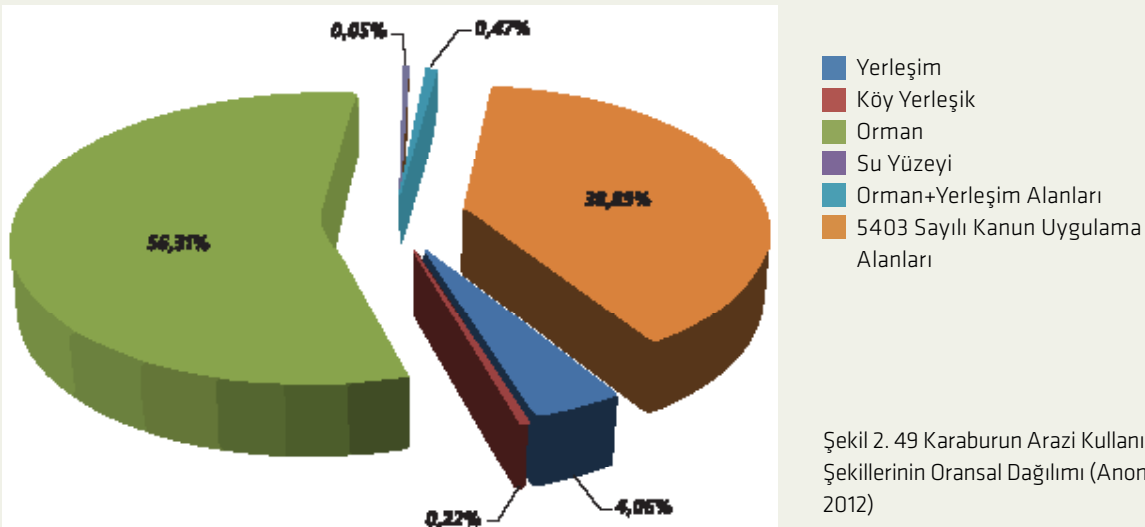
- **Su yüzeyleri:** İlçe içerisine 17 adet ve farklı büyüklüklerde hayvan ve tarımsal sulama göleti bulunmaktadır. En büyüğü Eğlenhoca Göleti olmak üzere toplam 21,30 ha'lık bir alan kaplamakta ve ilçe yüzölçümünün % 0,05'ini oluşturmaktadır.
- **Mera:** İlçede Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü tarafından tescilli yapılmış mera bulunmamaktadır.
- **Köy Yerleşim Alanları:** İlçe genelinde 92,90 ha ile % 0,22'lik bir alan kaplamaktadır.
- **Kentsel Yerleşim Alanları:** Karaburun İlçesi Arazi Sınıflandırması Projesi çerçevesinde, Karaburun ve Mordoğan Belediyesi ile İl Özel İdaresinden alınan verilere göre incelenen bu alanlar, ilçe genelinde 1.732,60 ha ile % 4,06'lık bir alan kaplamaktadır. Yerleşim alanı olarak planlanan bu alanların henüz yapılaşma olmamış bölümlerinde ya da binalar arasında hala tarla tarımı yapılan araziler ile dikili tarım arazileri tespit edilmiştir.
- **Orman:** Karaburun İlçesi arazi Sınıflandırması projesi raporuna göre İlçe sınırları içerisinde 24.048,50 ha'lık alan ile en fazla orman arazileri bulunmaktadır. Orman arazileri ilçe yüzölçümünün toplam % 56,3'ünü kaplamaktadır.
- **Orman ile Örtüşen Yerleşim Alanları:** Karaburun ilçesi arazi Sınıflandırması projesi raporuna göre,

bazı bölgelerde Orman Genel Müdürlüğü tarafından yerleşime tahsis edilen veya planlama çalışmaları sırasında atlanan orman mülkiyetinde alanlar bulunmaktadır. Bu alanların toplam 201,50 ha olup ilçe yüzölçümünün % 0,47'sini kapladığı ölçümlenmiştir.

- **Sulama Sahaları:** Karaburun ilçesinde DSİ tarafından yapılan Mordoğan (135,5 ha) ve Salman Sulamaları (186 ha) ile İzmir İl Özel İdaresi tarafından yapılan Yayla (17,58 ha) ve Parlak (152,7 ha) sulama sahaları bulunmaktadır.
- **5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları:** 5403 sayılı Kanunda belirtilen Mutlak Tarım Arazileri, Marjinal Tarım Arazileri, Özel Ürün Arazileri, Dikili Tarım Arazilerini içermektedir. Orman, yerleşim ve su yüzeyi dışında kalan ilçe arazileri 5403 sayılı yasa ve yönetmeliğinde belirtilen kriterlere göre incelenmiştir. Aynı bir başlık altında sınıflandırılan bu arazilerin genişliği 16.609,60 ha ve ilçe yüzölçümünün % 38,89'luk bir bölümünü oluşturmaktadır.

Tablo 2. 21 Karaburun Arazi Kullanım Şekillerinin Alansal Dağılımı (Anonim c, 2012)

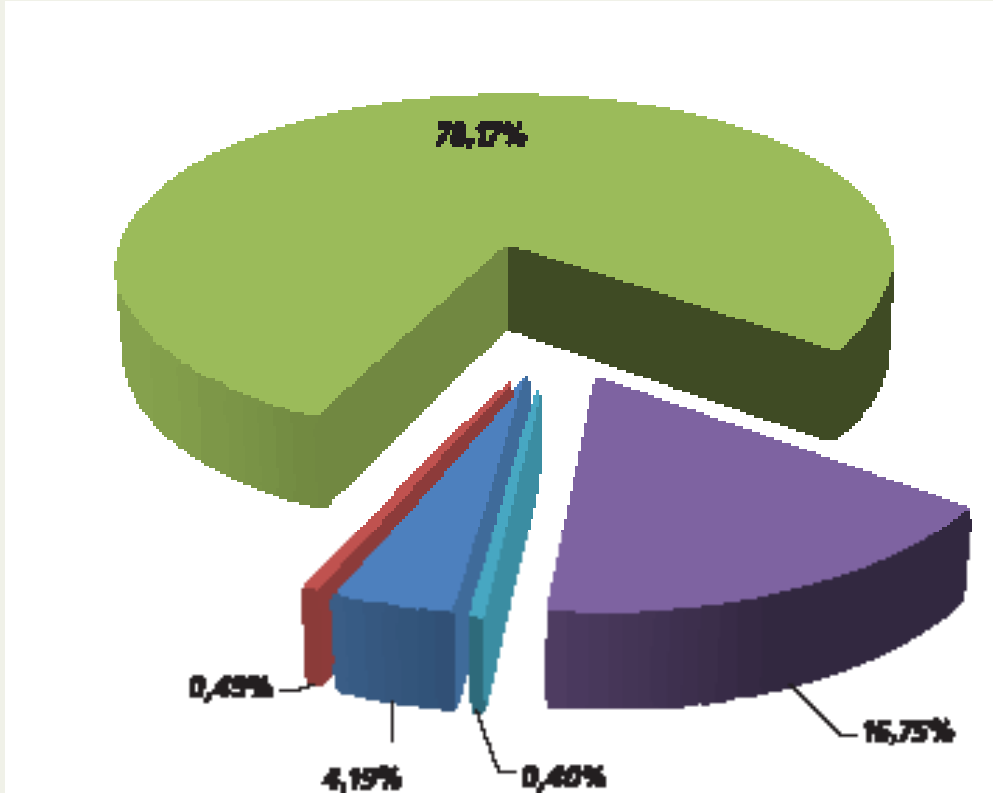
Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Yerleşim	1.732,60
Köy Yerleşik	92,90
Orman	24.048,50
Su Yüzeyi	21,30
Orman+Yerleşim Alanları	201,50
5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları	16.609,60
Genel Toplam	42.706,40

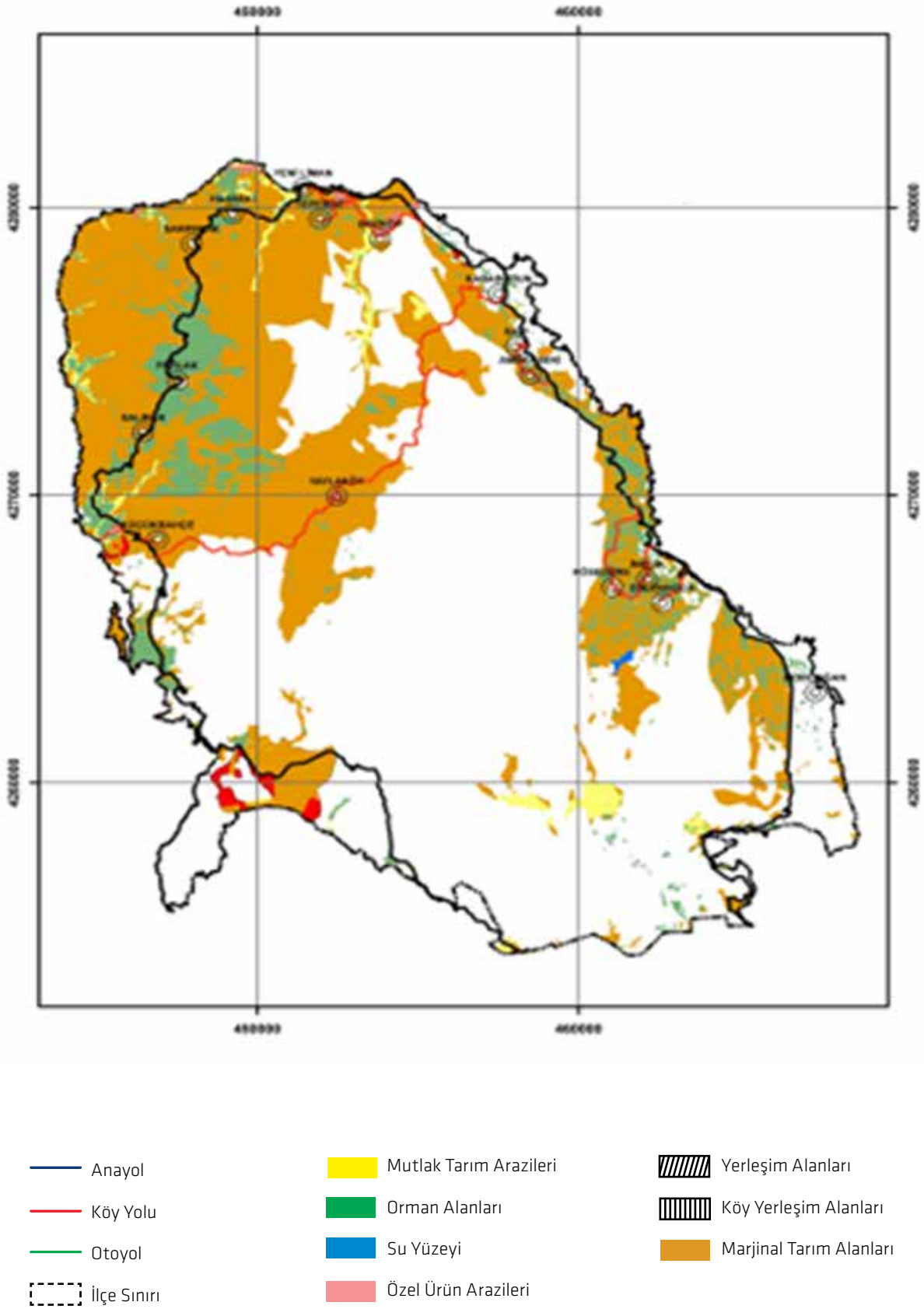
Tablo 2. 22 Karaburun Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Oluşturulmuş Dağılımı (Anonim c, 2012)

Karaburun ilçesinde, 5403 sayılı yasa kapsamındaki tarım arazileri varlığının kendi içerisindeki dağılımları aşağıdaki gibidir (Tablo 2.22, Şekil 2.51 ve 2.52).

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Mutlak Tarım Arazileri	696,00
Özel Ürün Arazileri	81,30
Marjinal Tarım Arazileri	12.984,20
Dikili Tarım Arazileri	2.782,20
Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	65,90
Genel Toplam	16.609,60

Şekil 2. 51 Karaburun Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Oluşturulmuş Dağılımı (Anonim c, 2012)

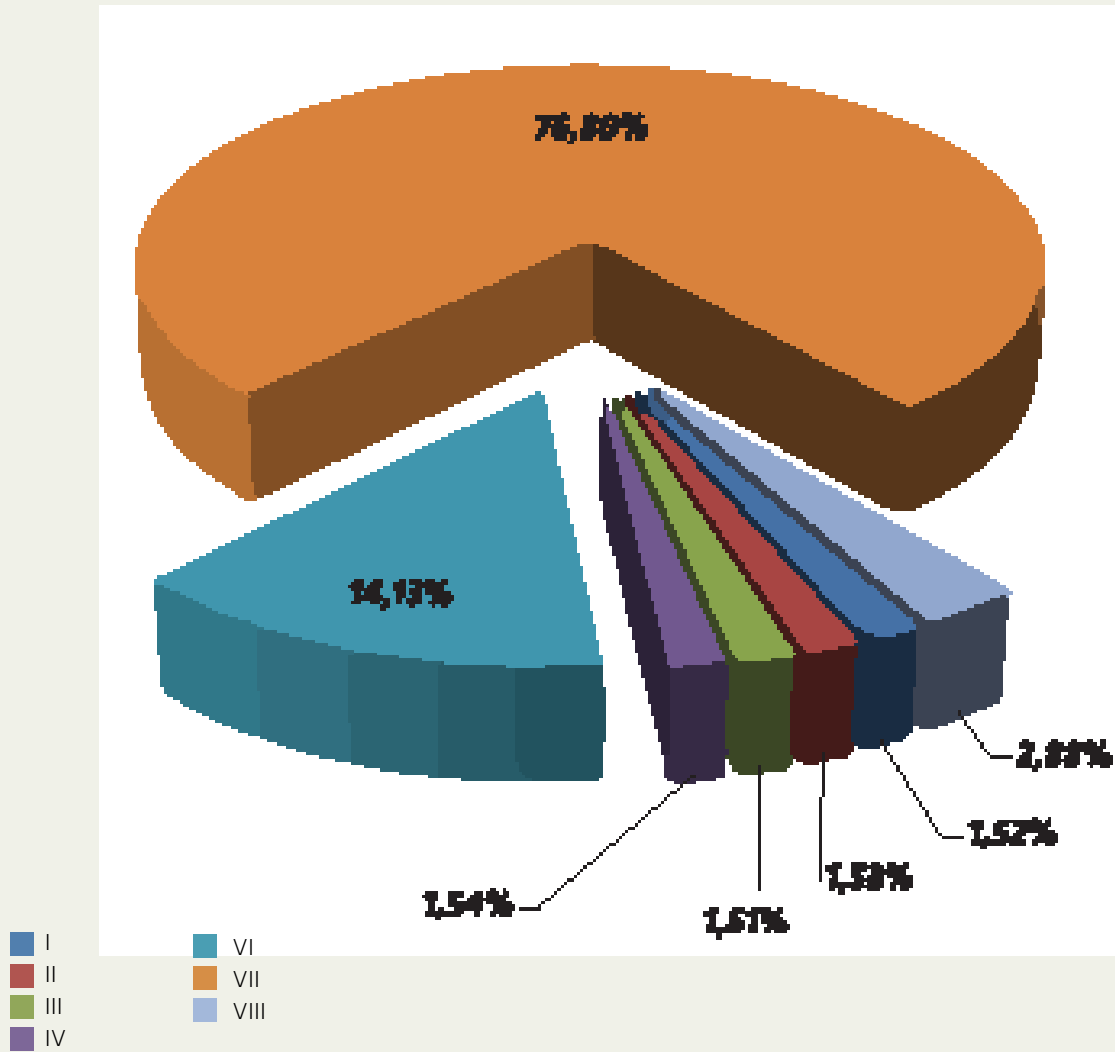
Şekil 2. 52 Karaburun Arazilerinin 5403 Sayılı Yasa Lejantı Sınıfları Haritası (Anonim c, 2012)

Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları:

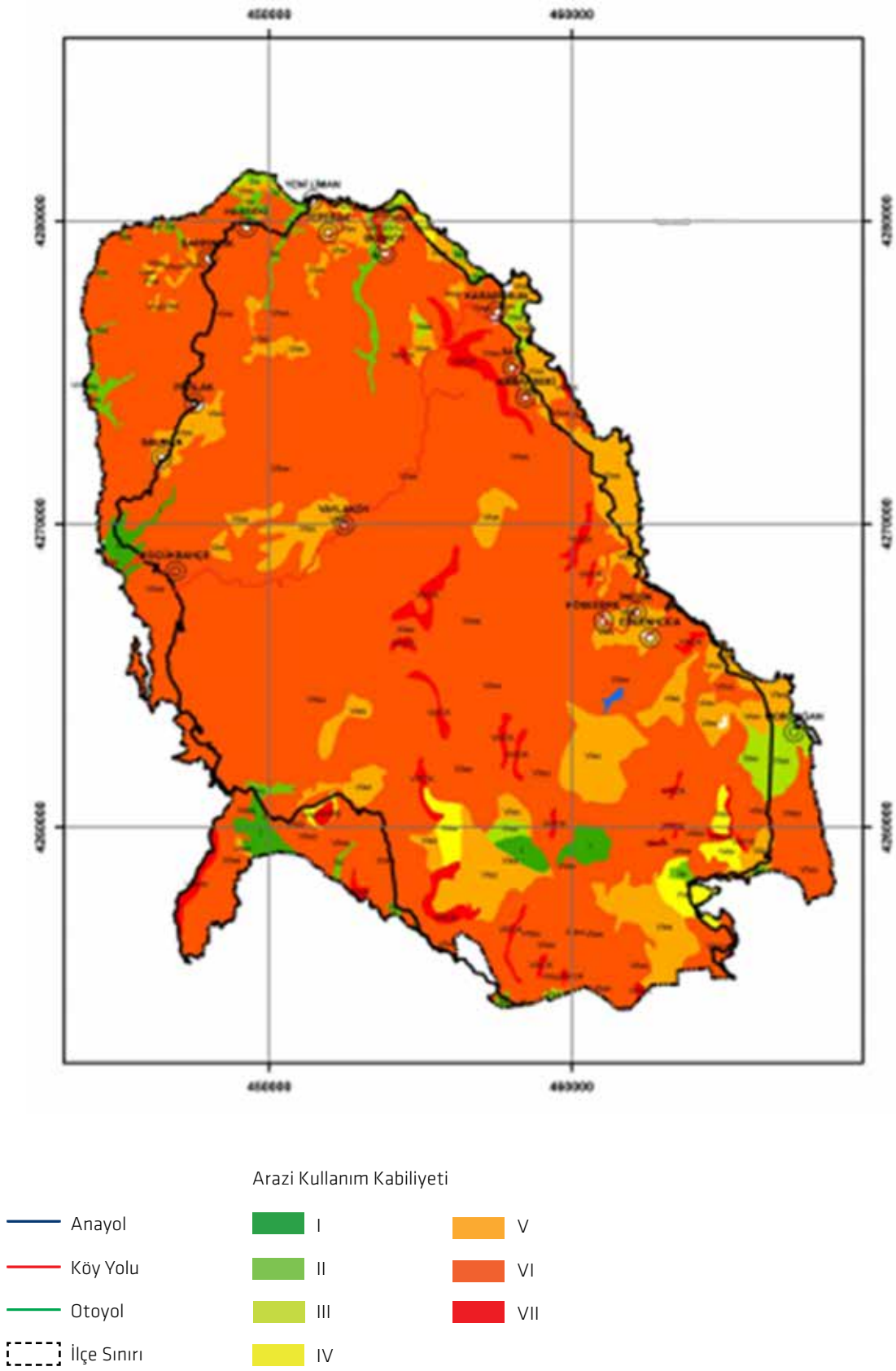
Karaburun ilçesi arazi sınıflandırması projesinde, en fazla yüzölçüme sahip AKK grubunu % 76,80'lik bir oran ile VII. sınıf arazilerin oluşturduğu belirlenmiştir. Buna karşılık en verimli tarım arazilerin içerisinde bulunduğu I. sınıf arazilerin ise sadece % 1,52'lik bir bölümü oluşturduğu görülmüştür. Bu sonuç, Karaburun ilçesinde engebeli topoğrafik yapıya bağlı olarak verimli tarım arazilerinin çok az olduğu, bunların mutlaka korunması gerektiğini göstermektedir (Tablo 2.23, Şekil 2.53 ve 2.54).

Tablo 2. 23 Karaburun Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim c, 2012)

Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı	Toplam (Ha)
I	647,30
II	650,50
III	683,90
IV	653,50
VI	6.012,30
VII	32.686,50
VIII	1.224,90
Sınıflandırılmayan Alan	147,50
Genel Toplam	42.706,40

Şekil 2. 55 Karaburun Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim c, 2012)

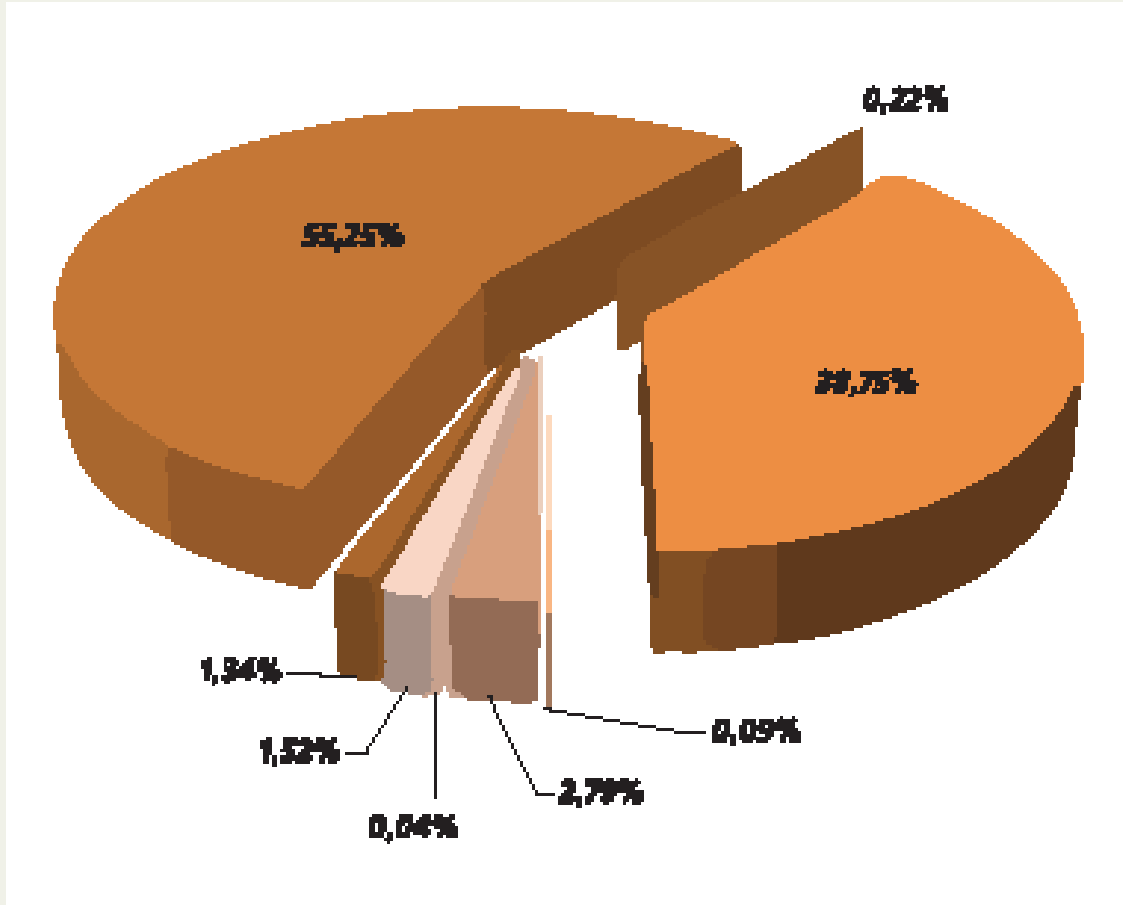
Şekil 2. 54 Karaburun İlçesi Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıfları Haritası (Anonim c, 2012)

Toprak Sorunları:

Karaburun İlçesi'nde verimi sınırlayan temel toprak sorunu olarak arazi eğimi ve toprak sığılığı olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, ilçe arazilerinde görülen toprak yetersizlikleri içerisinde eğim-erozyon ve toprak yetersizliği (es-se) etkisinin birlikte olduğu alanların % 94'lük bir oran ile en fazla yüzölçüme sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, Yarımada'daki diğer ilçelerde olduğu gibi toprak muhafaza amaçlı çalışmaların bölgede etkili olarak yürütülmesi gereğini göstermektedir (Tablo 2.21, Şekil 2.55 ve 2.56).

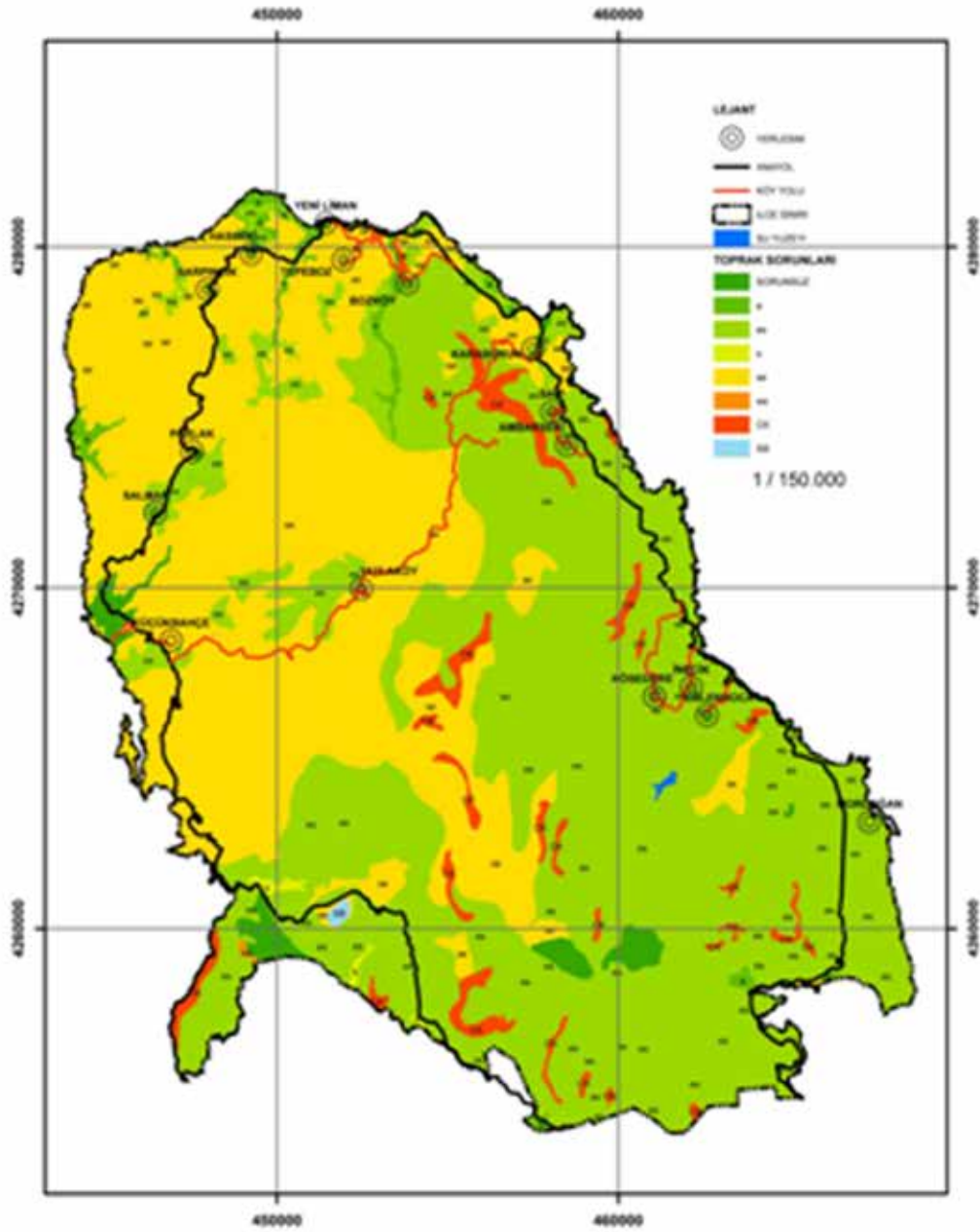
Tablo 2. 24 Karaburun Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim c, 2012)

Toprak Sorunları	Toplam (Ha)
e	570,2
es	23.514,70
s	94,1
se	16.491,80
SB (Sazlık Bataklık)	37,60
ÇK (Çıplak Kaya)	1.187,30
ws	15,9
Sorunsuz	647,30
Genel Toplam	42.706,40

- e
- es
- s
- se
- SB (Sazlık Bataklık)
- ÇK (Çıplak Kaya)
- ws
- Sorunsuz

Şekil 2. 55 Karaburun Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim c, 2012)

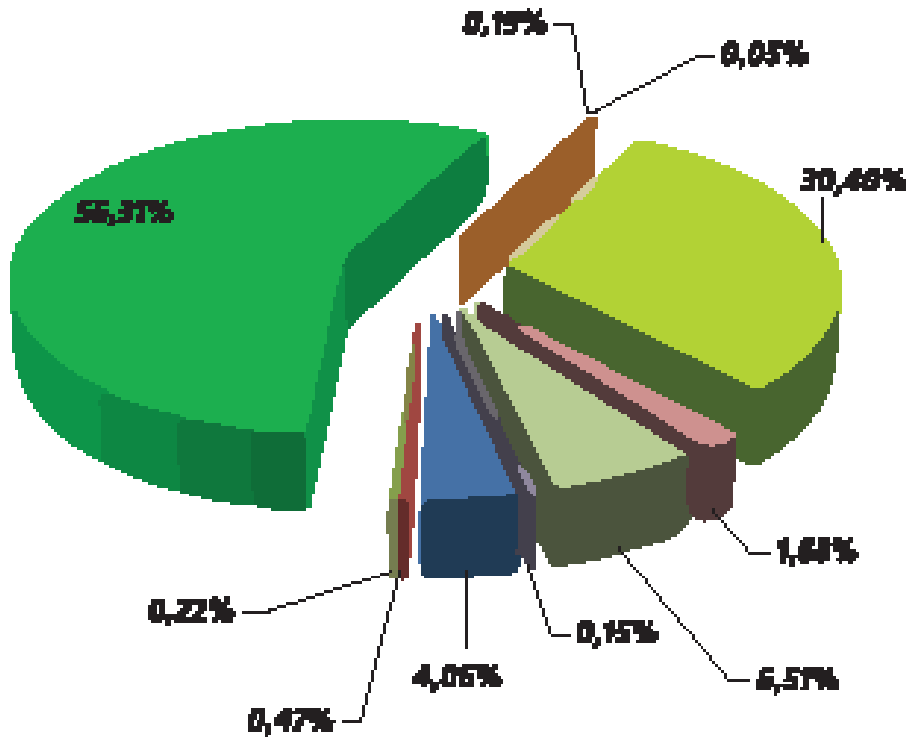
— Anayol	Arazi Kullanım Kabiliyeti	
— Köy Yolu	Sorunsuz	se
— Otoyol	s	sw
- - - İlçe Sınırı	es	ÇK
■ Su Yüzeyi	s	SB

Şekil 2. 56 Karaburun Arazileri Alt Sınıflarına Göre Eğim ve Toprak Sorunları Haritası (Anonim c, 2012)

İlçe arazileri jeolojik yapısı ile doğrudan ilişkili olan bu duruma bağlı olarak, Kretase yaşlı kireç taşları üzerinde oluşan Kırmızı Kahverengi Akdeniz Büyük Toprak Grubunun % 45,38'lik bir oran ile ve çoğunlukla kireçsiz ana materyale sahip magmatik ve metamorfikler üzerinde oluşan Kireçsiz Kahverengi büyük toprak grubunun ise % 42,89'luk oran ile ilçe sınırları içerisindeki en yaygın iki grubu oluşturduğu belirlenmiştir (Tablo 2.25, Şekil 2.57 ve 2.58). Her iki büyük toprak grubunun ortak özelliği arazide yoğun taşlılık ve yer yer kayalılık probleminin görülmesidir. Genellikle eğimli olan bu toprak grubu içerisinde değerlendirilen araziler makineli toprak işlemeli tarım şekline uygun değildir. Bu durum zorunlu olarak hayvancılık ve doğal olarak bu tür arazilerde yetişen zeytin tarımını ön plana çıkartmaktadır.

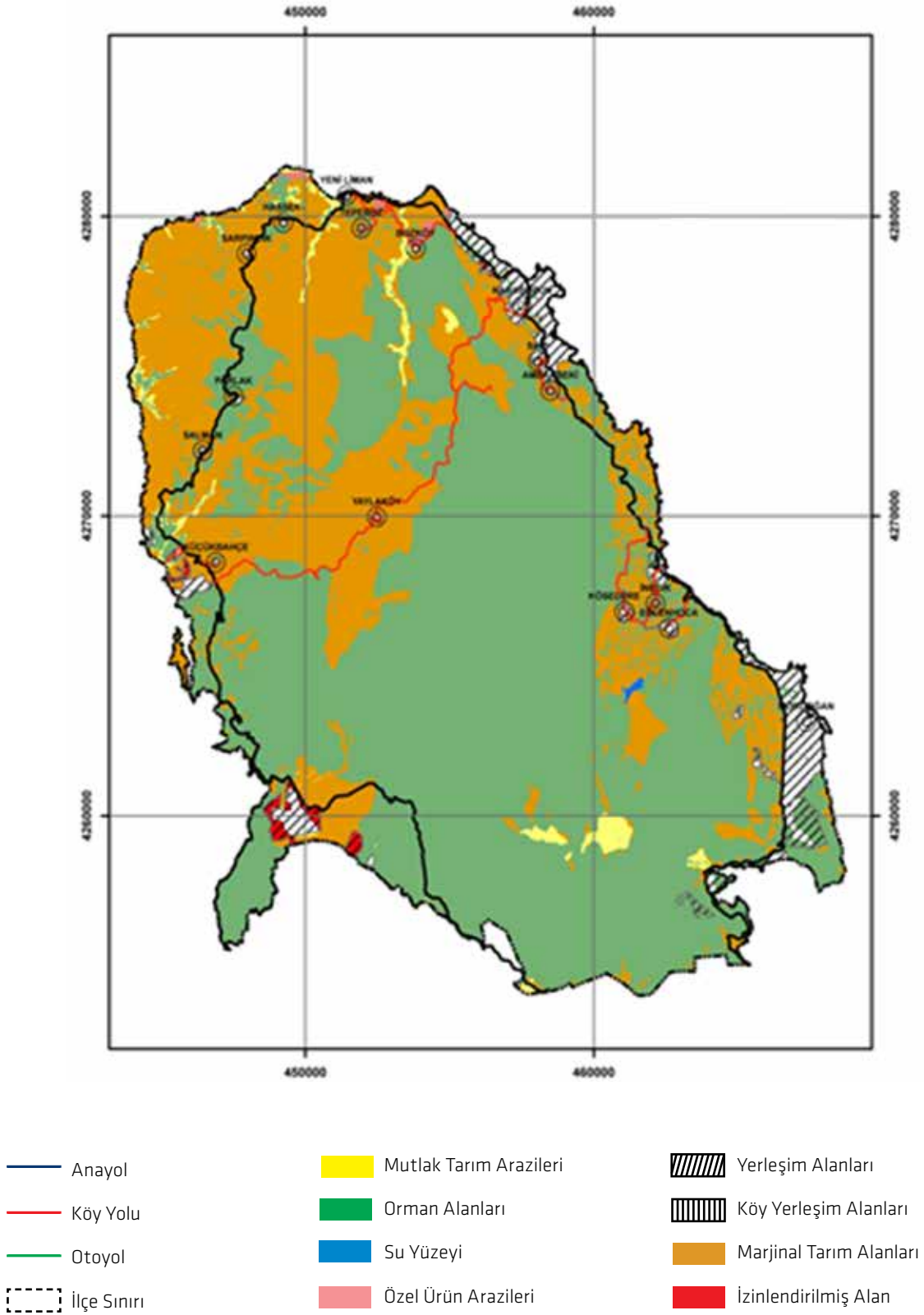
Tablo 2. 25 Karaburun Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı (Anonim c, 2012)

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Yerleşim	1.732,60
Orman+Yerleşim Alanları	201,5
Köy Yerleşik	92,9
Orman	24.048,50
Özel Ürün Arazileri	81,30
Su Yüzeyi	21,3
Marjinal Tarım Arazileri	12.984,20
Mutlak Tarım Arazileri	696
Dikili Tarım Arazileri	2.782,20
Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	65,90
Genel Toplam	42.706,40

- Yerleşim
- Özel Ürün Arazileri
- Dikili Tarım Arazileri
- Orman+Yerleşim Alanları
- Su Yüzeyi
- Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar
- Köy Yerleşik
- Marjinal Tarım Arazileri
- Mutlak Tarım Arazileri
- Orman

Şekil 2. 57 Karaburun Arazi Sınıfları Oransal Dağılımı (Anonim c, 2012)

Şekil 2. 58 Karaburun Arazi Sınıfları Haritası (Anonim c, 2012)

Çeşme

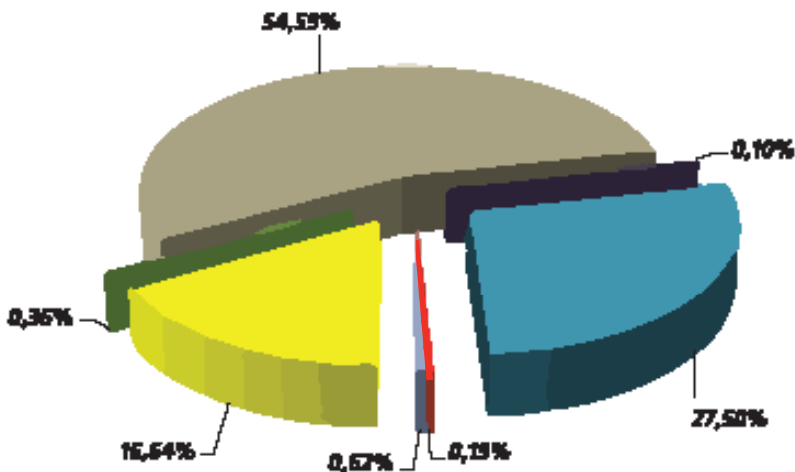
Çeşme İlçesi yüzölçümü 26.796 ha'dır. Bu raporda temel kaynak olarak kullanılan, Çeşme İlçesi Arazi Sınıflandırması projesinin yapıldığı tarih ve ilgili kurumlardan sağlanan verilerin hassasiyetine bağlı olarak İlçenin arazi kullanım şekilleri aşağıda verildiği gibi belirlenmiştir (Anonim d, 2012) (Tablo 2.26, Şekil 2.59 ve 2.60):

- **Su yüzeyleri:** İlçe içerisine içme suyu amaçlı Kutlu Aktaş Baraj Gölü bulunmaktadır. En büyüğü Eğlenhoca Göleti olmak üzere toplam 165,50 ha'lık bir alan kaplamakta ve ilçe yüzölçümünün % 0,62'sini oluşturmaktadır.
- **Mera:** İlçede Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü tarafından tescilli yapılmış 2 ayrı bölgede mera bulunmaktadır. Toplam 95,60 ha alan kapsayan meralar Çeşme İlçesi'nin % 0,36'sini kaplamaktadır.
- **Köy Yerleşik Alanları:** İlçe genelinde 26,90 ha ile % 0,10'luk bir alan kaplamaktadır.
- **Kentsel Yerleşim Alanları:** Çeşme İlçesi Arazi Sınıflandırması Projesi çerçevesinde, Çeşme ve Alaçatı Belediyesi ile İl Özel İdaresi'nden alınan verilere göre incelenen bu alanlar, ilçe genelinde 4.459,70 ha ile % 16,64'lık bir alan kapladığı belirlenmiştir. Yerleşim alanı olarak planlanan bu alanların henüz yapılaşma olmamış bölümlerinde ya da binalar arasında hala tarla tarımı yapılan araziler ile dikili tarım arazileri tespit edilmiştir. Ancak bu araziler ilgili Belediyeler ve İl Özel İdaresi tarafından sağlanan imar plan sınırları içerisinde kalması nedeniyle yerleşim alanı olarak kabul edilmiştir.
- **Orman:** Çeşme İlçesi Arazi Sınıflandırması Projesi raporuna göre İlçe sınırları içerisinde 7.369,30 ha'lık bir orman alanı bulunmaktadır. Yarımada ilçeleri arasında daha az orman alanına sahip olan Çeşme İlçesi'nde, Orman arazileri ilçe yüzölçümünün toplam % 27,50'sini kapsamaktadır.

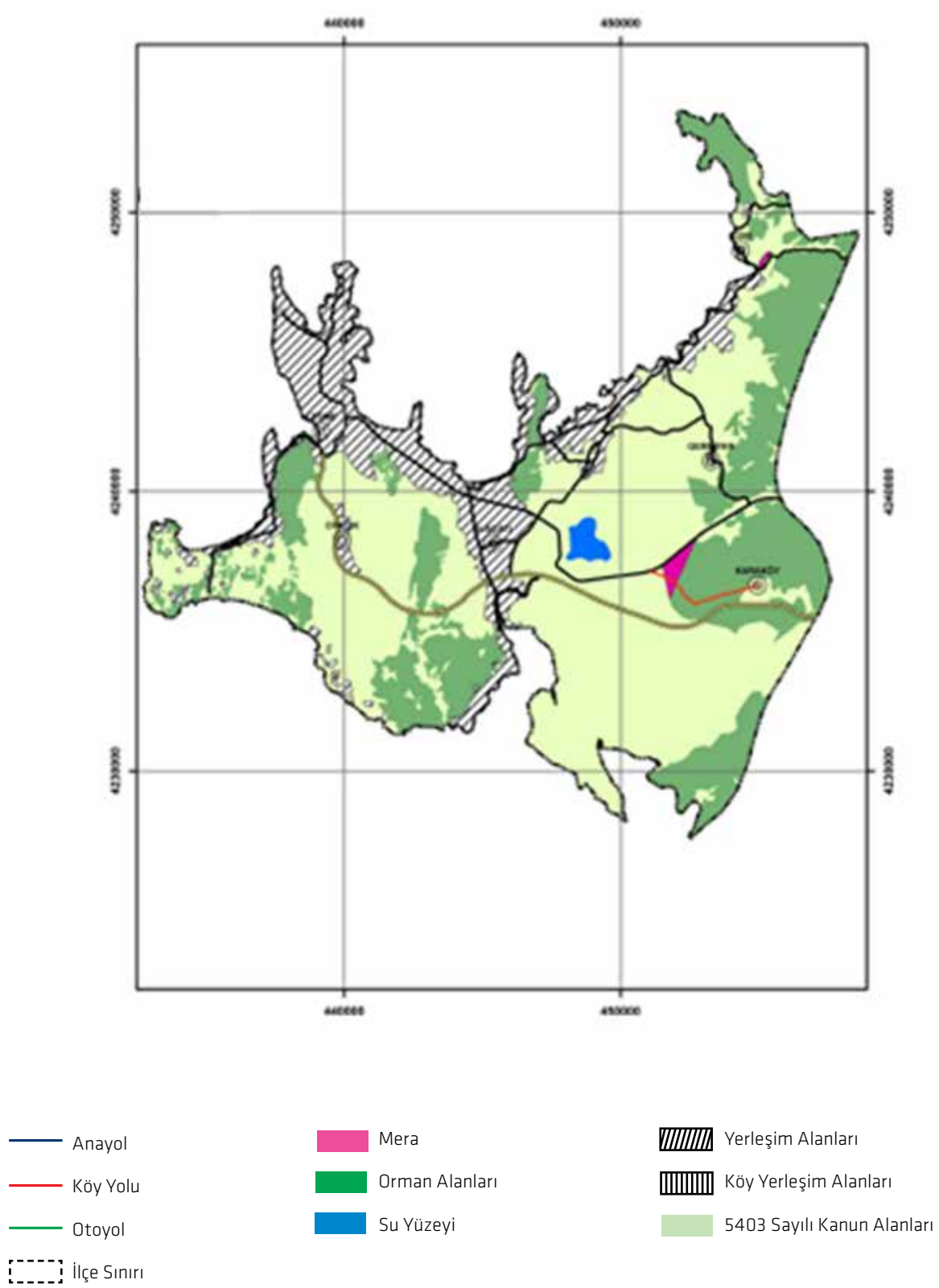
- **Orman ile Örtüşen Yerleşim Alanları:** Çeşme ilçesi arazi Sınıflandırması projesi raporuna göre bazı bölgelerde Orman Genel Müdürlüğü tarafından yerleşime tahsis edilen veya planlama çalışmaları sırasında fark edilemeyen orman mülkiyetinde alanlar üzerinde yerleşim alanları bulunmaktadır. Bu alanlar ayrı bir lejant içerisinde tespit edilmiştir. Bu alanlar toplam 51,70 ha olup ilçe yüzölçümünün % 0,19'unu kaplamaktadır.
- **Sulama Sahaları:** Çeşme ilçesinde DSİ ve İzmir İl Özel İdaresi tarafından yapılan sulama sahaları bulunmamaktadır.
- **5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları:** 5403 sayılı Kanunda belirtilen Mutlak Tarım Arazileri, Marjinal Tarım Arazileri, Özel Ürün Arazileri, Dikili Tarım Arazilerini içermektedir. Orman, yerleşim ve su yüzeyi dışında kalan bu araziler, 5403 sayılı yasa ve yönetmeliğinde belirtilen kriterlere göre incelenmiş ve sınıflandırılmıştır. Bu araziler 14.627,40 ha ile ilçe yüzölçümünün % 54,59'luk bir bölümünü içermektedir.

Tablo 2. 26 Çeşme Arazi Kullanım Şekli Alansal Dağılımı (Anonim d, 2012)

Arazi Kullanım Şekli	TOPLAM (Ha)
Yerleşim	4.459,70
Mera	95,6
5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları	14.627,40
Köy Yerleşik	26,9
Orman	7.369,30
Orman+Yerleşim Alanları	51,7
Su Yüzeyi	165,5
Genel Toplam	26.769,10

Şekil 2. 59 Çeşme İlçesi Arazi Kullanım Şekli Oransal Dağılımı (Anonim d, 2012)

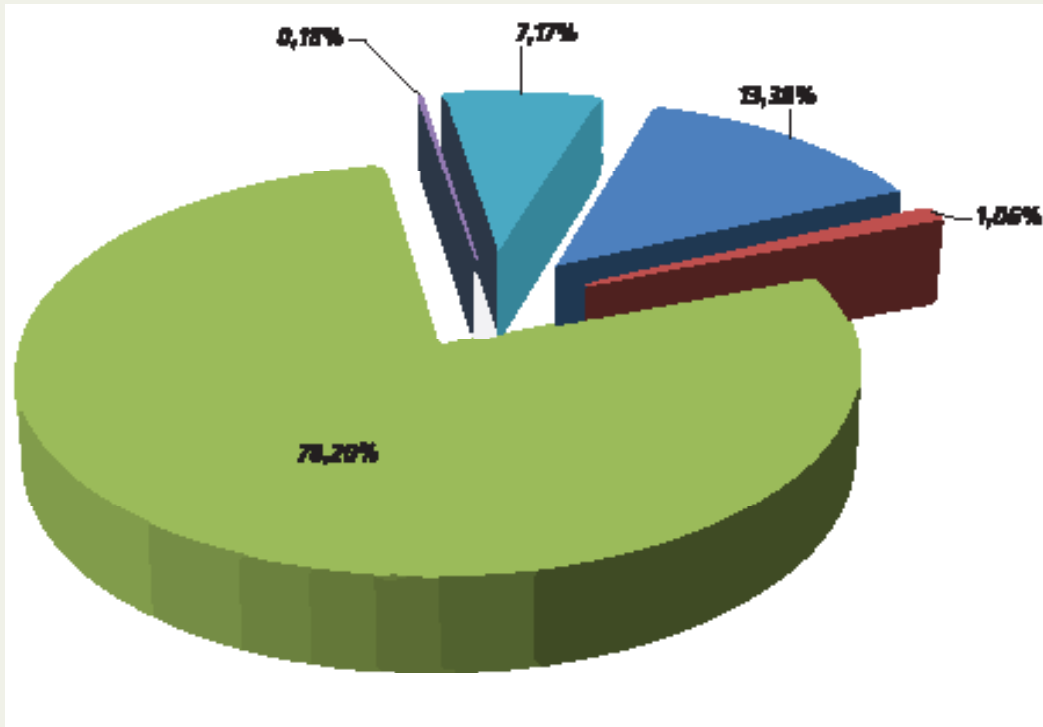

Şekil 2. 60 Çeşme İlçesi Arazileri Kullanım Haritası (Anonim d, 2012)

Çeşme İlçesi Arazi Sınıflandırması Projesi çerçevesinde belirlenen ilçe tarım arazileri varlığının kendi içerisindeki dağılımları aşağıda verilmektedir (Tablo 2.27, Şekil 2.61 ve 2.62).

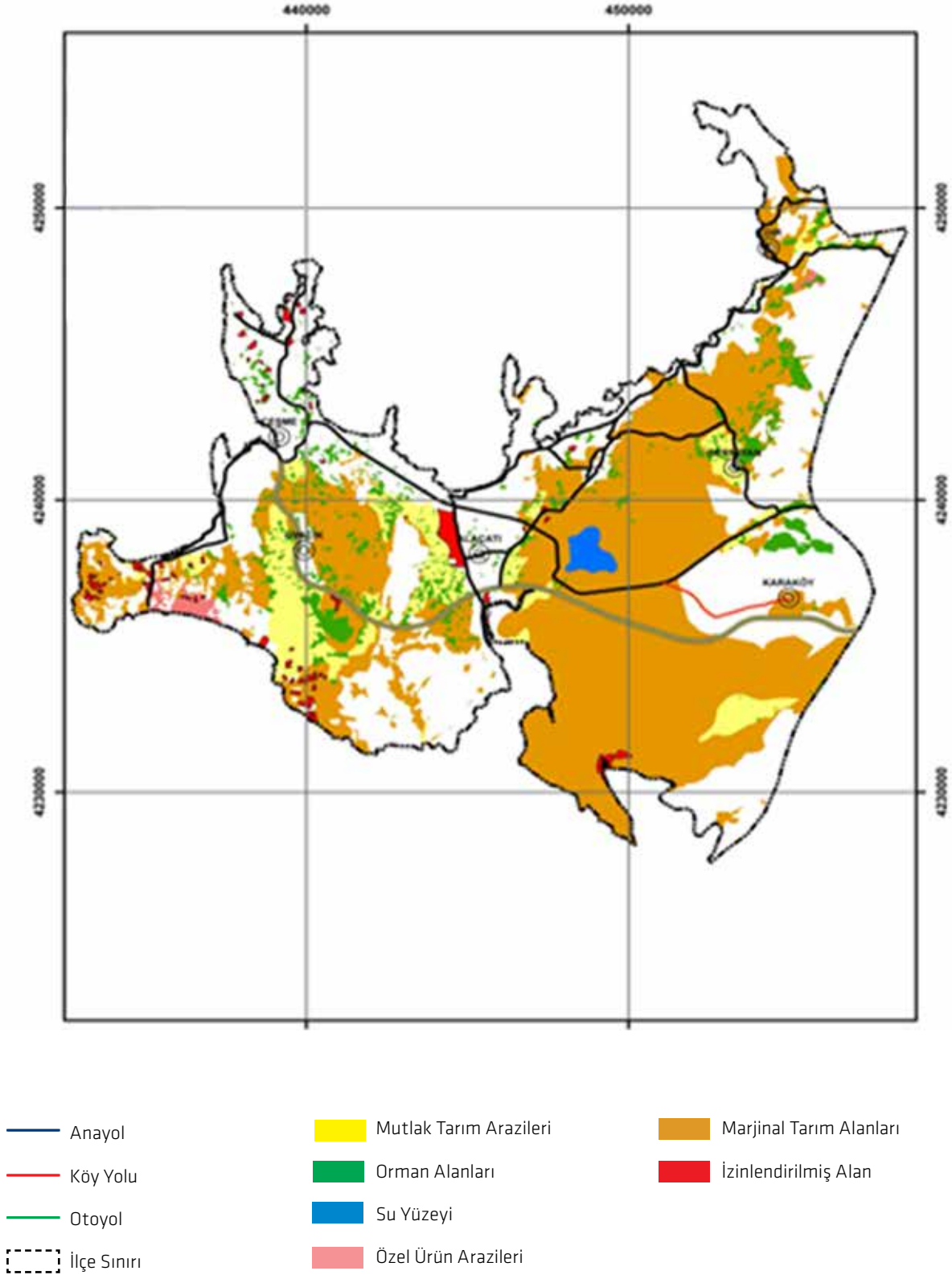
Tablo 2. 27Çeşme Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Alansal Dağılımı (Anonim d, 2012),

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Mutlak Tarım Arazileri	1.957,60
Özel Ürün Arazileri	155,60
Marjinal Tarım Arazileri	11.439,30
Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	26,10
Dikili Tarım Arazileri	1.048,80
Genel Toplam	14.627,40

- Mutlak Tarım Arazileri
- Özel Ürün Arazileri
- Marjinal Tarım Arazileri
- Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar
- Dikili Tarım Arazileri

Şekil 2. 61 Çeşme Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Sınıflarının Oransal Dağılımı (Anonim d, 2012)

Şekil 2. 62 Çeşme İlçesi Arazilerinin 5403 Sayılı Kanun Lejantına Göre Sınıflandırılması (Anonim d, 2012)

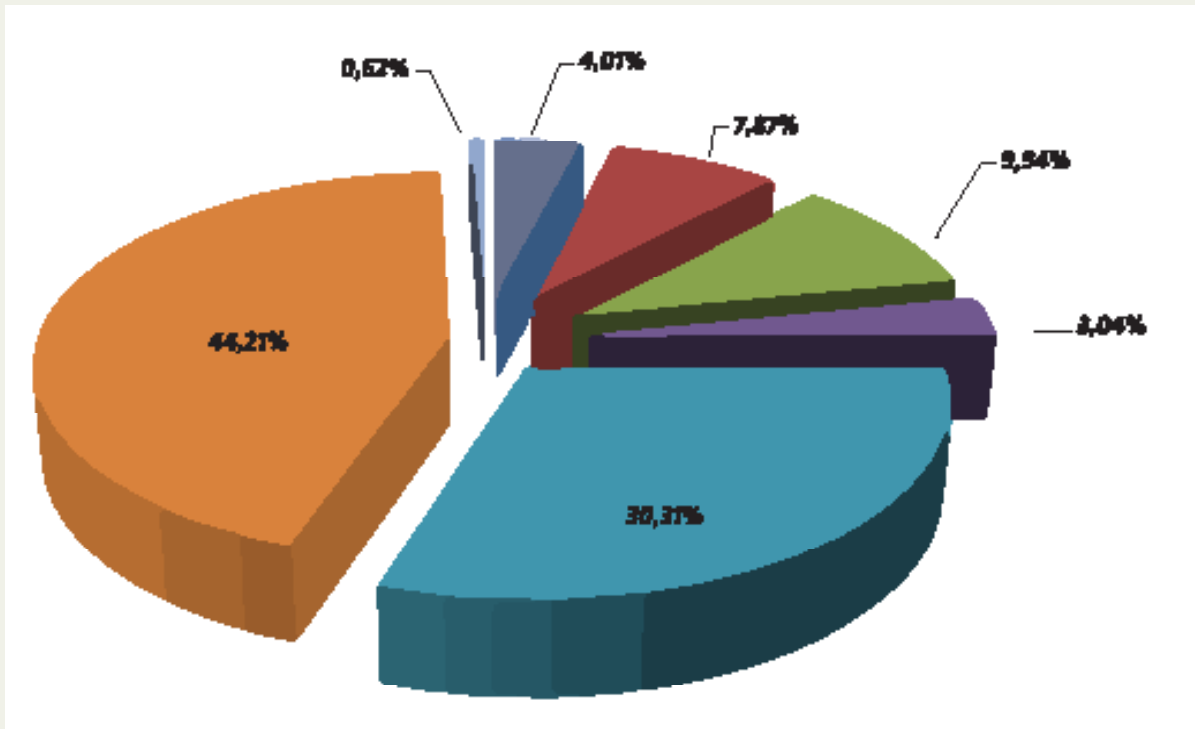
Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları:

Çeşme ilçesi arazi sınıflandırması projesinde, en fazla yüzölçüme sahip AKK grubunu % 44,21'lik bir oran ile VII. sınıf arazilerin oluşturduğu belirlenmiştir. Buna karşılık en verimli tarım arazilerin içerisinde bulunduğu I. sınıf arazilerin ise sadece % 4,01'lik bir bölümü oluşturduğu görülmüştür. Bu sonuç, diğer ilçelerde de olduğu gibi, Çeşme ilçesinde de verimli tarım arazilerinin kıtlığını ve korunması gerektiğini açıkça göstermektedir (Tablo 2.28, Şekil 2.63 ve 2.64).

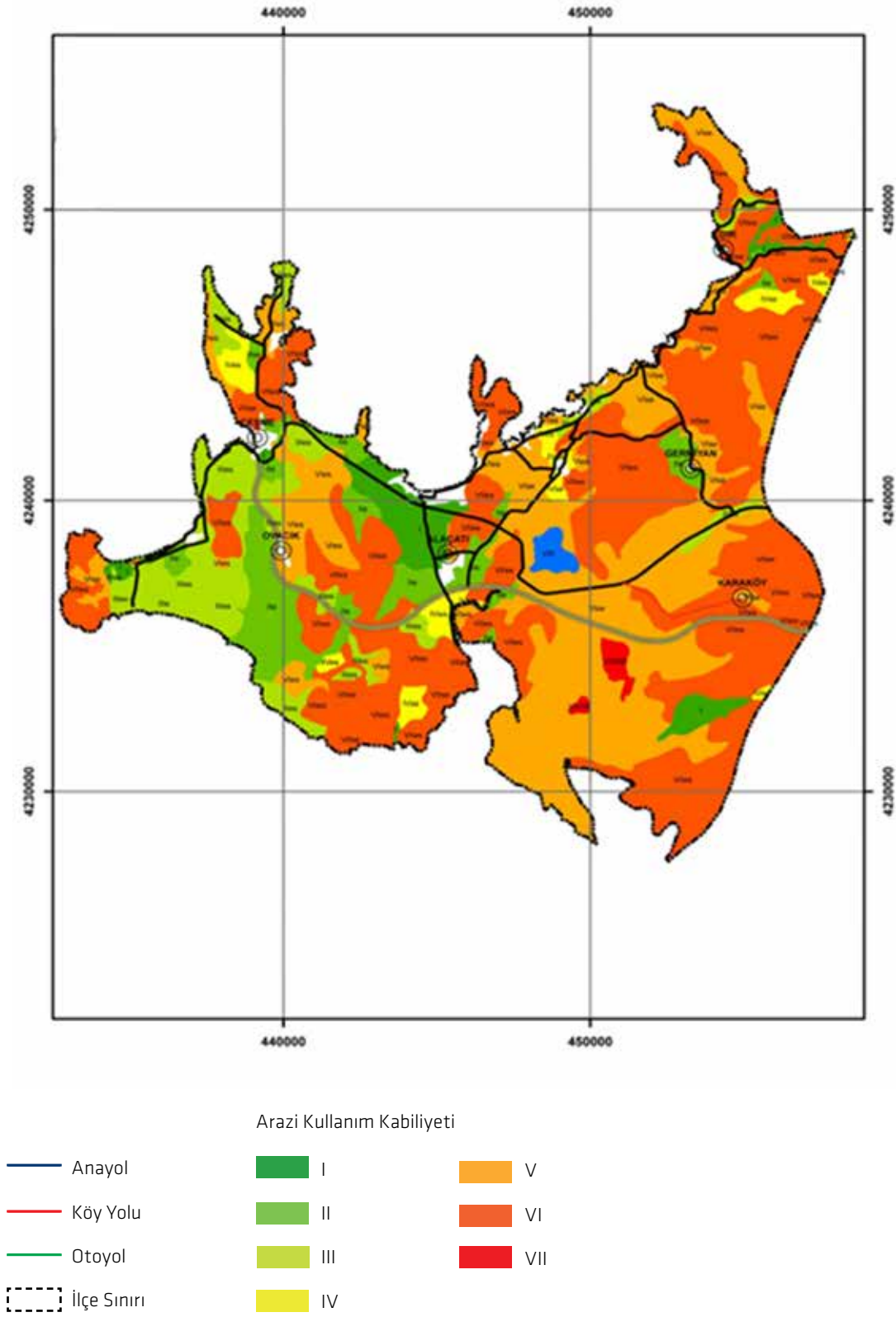
Tablo 2. 28 Çeşme Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim d, 2012)

Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfı	Toplam (Ha)
I	1.050,90
II	2.064,60
III	2.605,60
IV	798,10
VI	7.948,30
VII	11.591,70
VIII	161,60
Sınıflandırılmayan Alan	548,30
Genel Toplam	26.769,10

* Sınıflandırılmayan alan (548,30 ha) toprak haritası üzerinde yerleşim (YR) ve göl (GL) alanlarıdır.

Şekil 2. 63 Çeşme Arazilerinin Kullanım Kabiliyet Sınıflarına Göre (AKK) Oransal Dağılımı (Anonim d, 2012)

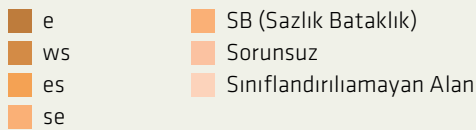
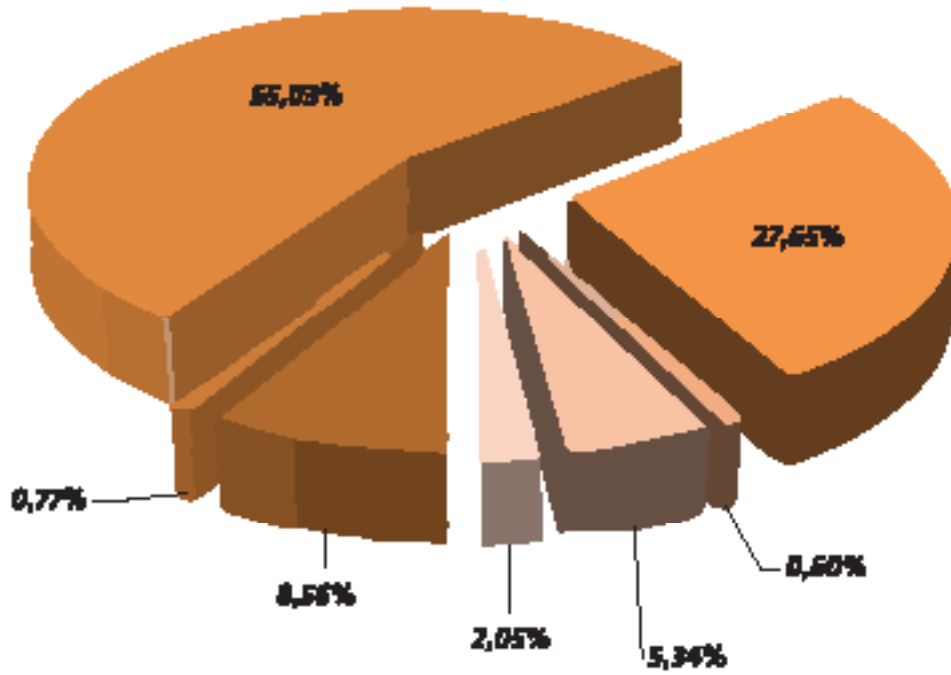
Şekil 2. 64 Çeşme Arazilerinin Kullanım Kabiliyeti (AKK) Sınıfları Haritası (Anonim d, 2012)

Toprak Sorunları:

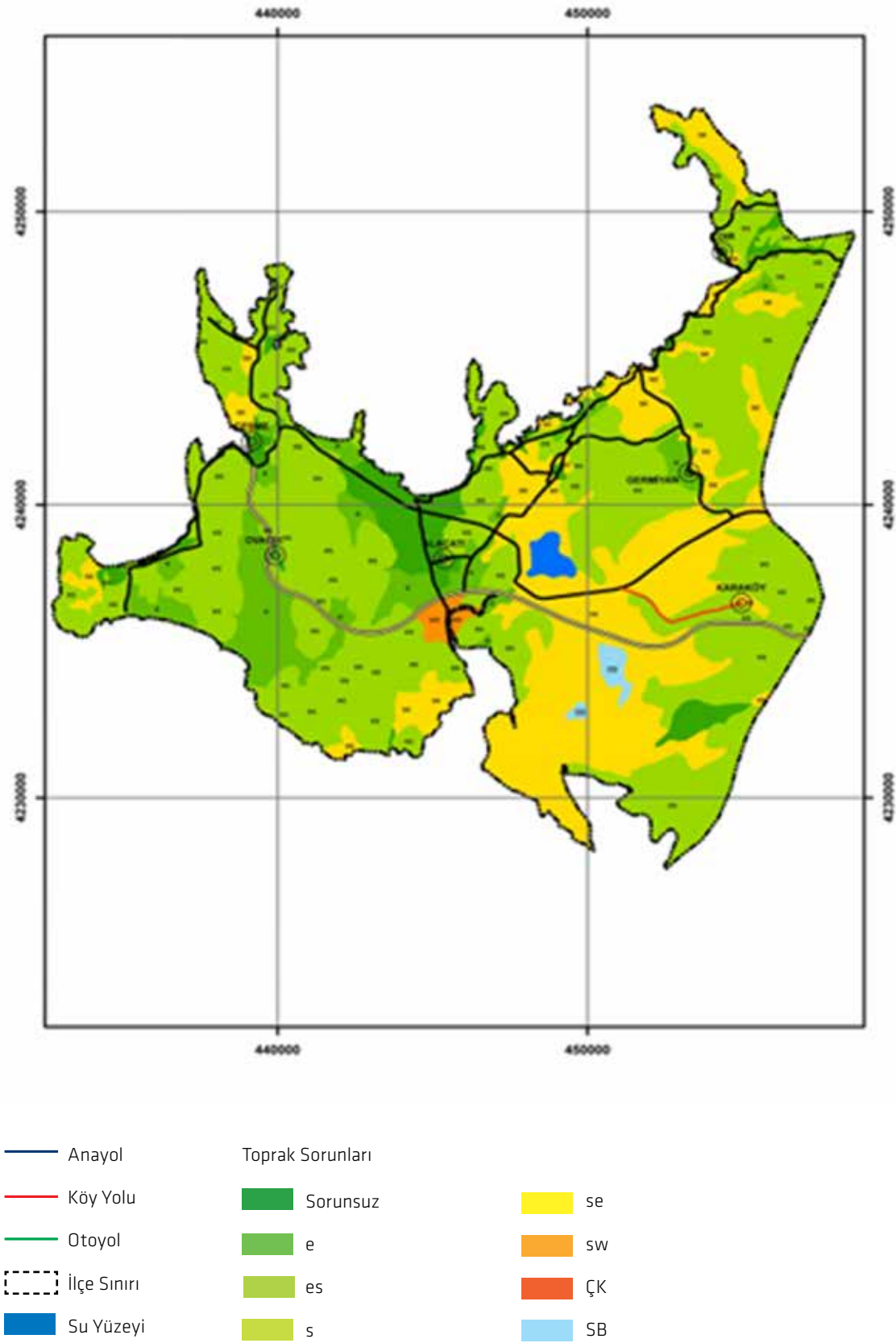
Çeşme İlçesi'nde verimi sınırlayan temel toprak sorunu olarak arazi eğimi ve toprak sığlığı olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, Çeşme ilçesi revize toprak haritasında AKK sınıflarının ulusal standart ölçütlerine uyumlu olarak tanımlanmasında kullanılan alt sınıf özelliklerine göre arazi toprak özellikleri incelenmiştir. Buna göre, ilçe arazilerinde görülen toprak yetersizlikleri içerisinde eğim-erozyon ve toprak yetersizliği (es-se) etkisinin birlikte olduğu alanların % 84,41'lik bir oran ile en fazla yüzölçüme sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, özellikle toprak muhafaza amaçlı çalışmaların bölgede etkili olarak yürütülmesi gereğini ortaya koymaktadır (Tablo 2.29, Şekil 2.65 ve 2.66).

Tablo 2. 29 Çeşme Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Alansal Dağılımı (Anonim d, 2012)

Toprak Sorunları	Toplam (Ha)
e	2.292,20
ws	205,30
es	14.732,20
se	7.400,60
SB (Sazlık Bataklık)	161,60
Sorunsuz	1.428,90
Sınıflandırılmayan Alan	548,30
Genel Toplam	26.769,10

Şekil 2. 65 Çeşme Arazilerinin Alt Toprak Sınıflarına Göre Oransal Dağılımı (Anonim d, 2012)

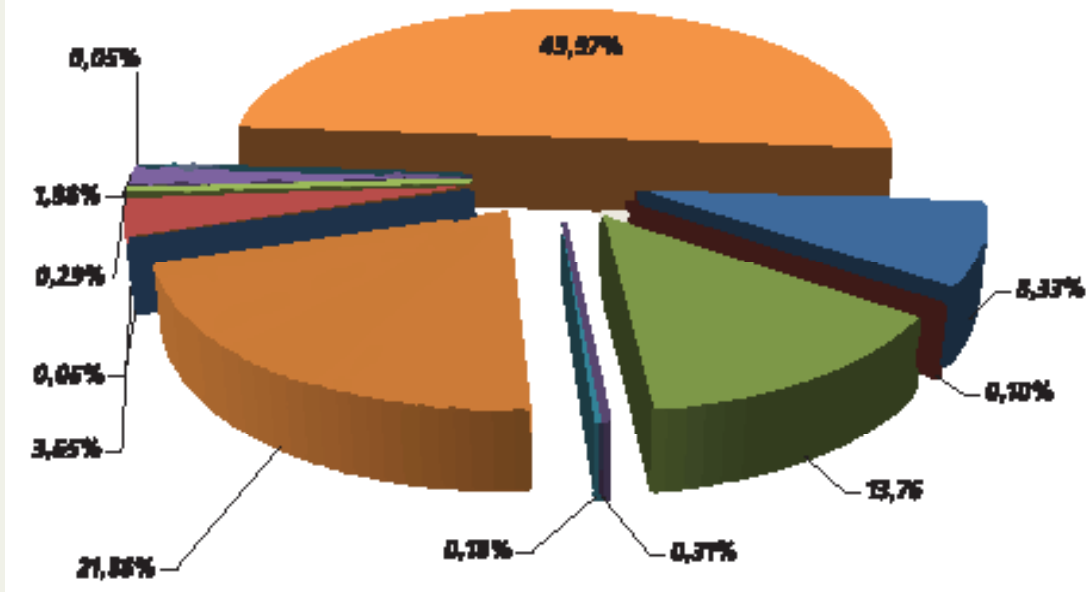
Şekil 2. 66 Çeşme Arazileri Alt Sınıflarına Göre Eğim ve Toprak Sorunları Haritası (Anonim d, 2012)

Büyük Toprak Grupları:

İlçe arazileri jeolojik yapısı ile doğrudan ilişkili olan bu duruma bağlı olarak, çoğunlukla kireçsiz ana materyale sahip magmatik ve metamorfikler üzerinde oluşan Kireçsiz Kahverengi büyük toprak grubunun % 39,76'lık oran ile Kretase yaşlı kireç taşları üzerinde oluşan Kırmızı Kahverengi Akdeniz Büyük Toprak Grubunun ise % 24,77'lik bir oran ile ilçe sınırları içerisindeki en yaygın iki grubu oluşturduğu belirlenmiştir (Tablo 2.30, Şekil 2.67 ve 2.68).

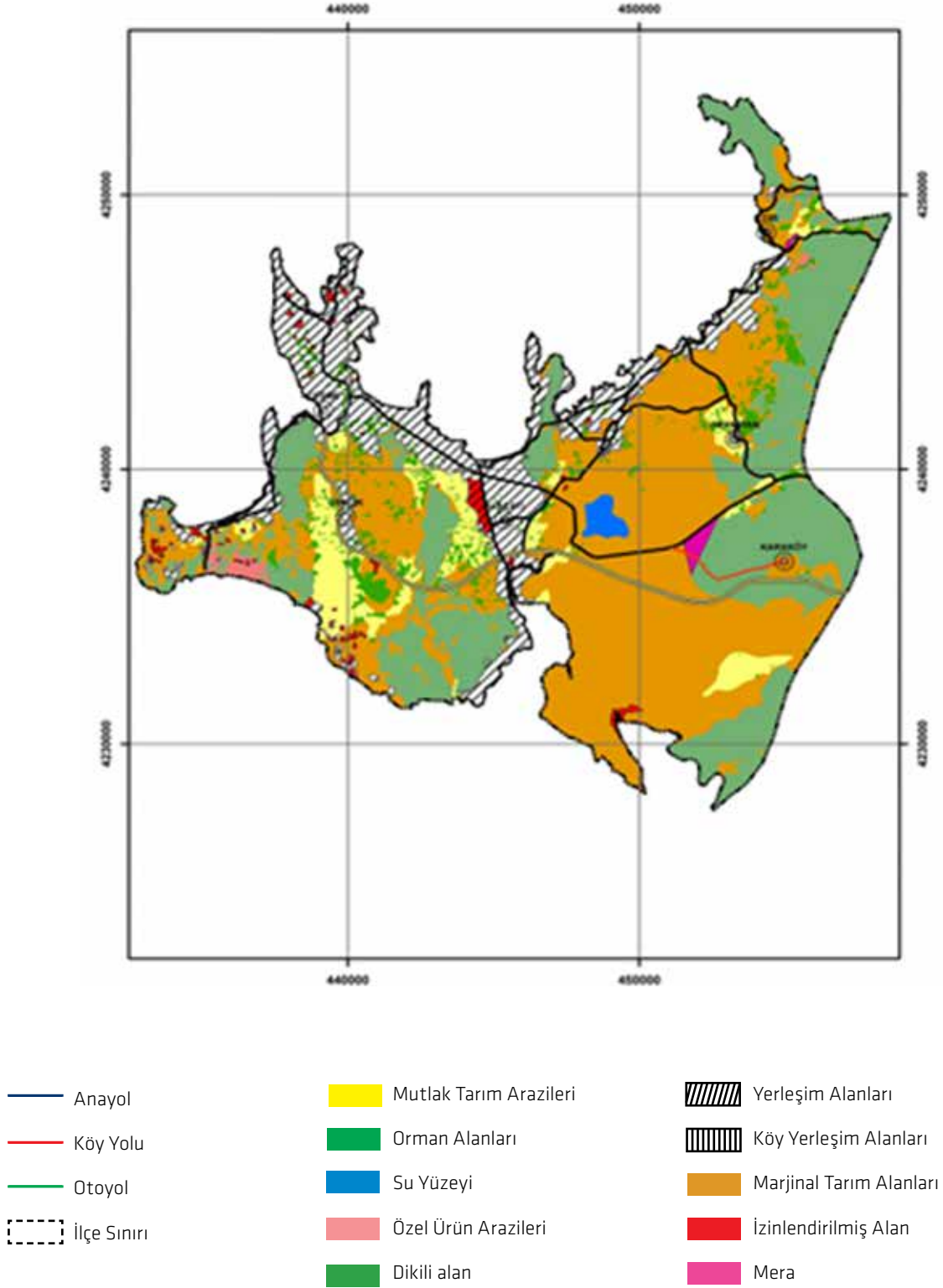
Tablo 2. 30. Çeşme Arazi Sınıfları Alansal Dağılımı (Anonim d, 2012)

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (Ha)
Yerleşim	4.459,70
Orman+Yerleşim Alanları	51,70
Orman	7.369,30
Su Yüzeyi	165,50
Mera	95,60
Marjinal Tarım Arazileri	11.439,30
Köy Yerleşik	26,90
Mutlak Tarım Arazileri	1.957,60
Özel Ürün Arazileri	155,60
Dikili Tarım Arazileri	1.048,80
Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar	26,10
Genel Toplam	26.769,10

- Yerleşim
- Orman+Yerleşim Alanları
- Orman
- Su Yüzeyi
- Mera
- Marjinal Tarım Arazileri
- Köy Yerleşik
- Mutlak Tarım Arazileri
- Özel Ürün Arazileri
- Dikili Tarım Arazileri
- Mutlak Tarım Arazilerinden İzinlendirilmiş Alanlar

Şekil 2. 67 Çeşme Arazi Sınıfları Oransal Dağılımı (Anonim d, 2012)

Şekil 2. 68 Çeşme Arazi Sınıfları Haritası (Anonim d, 2012)

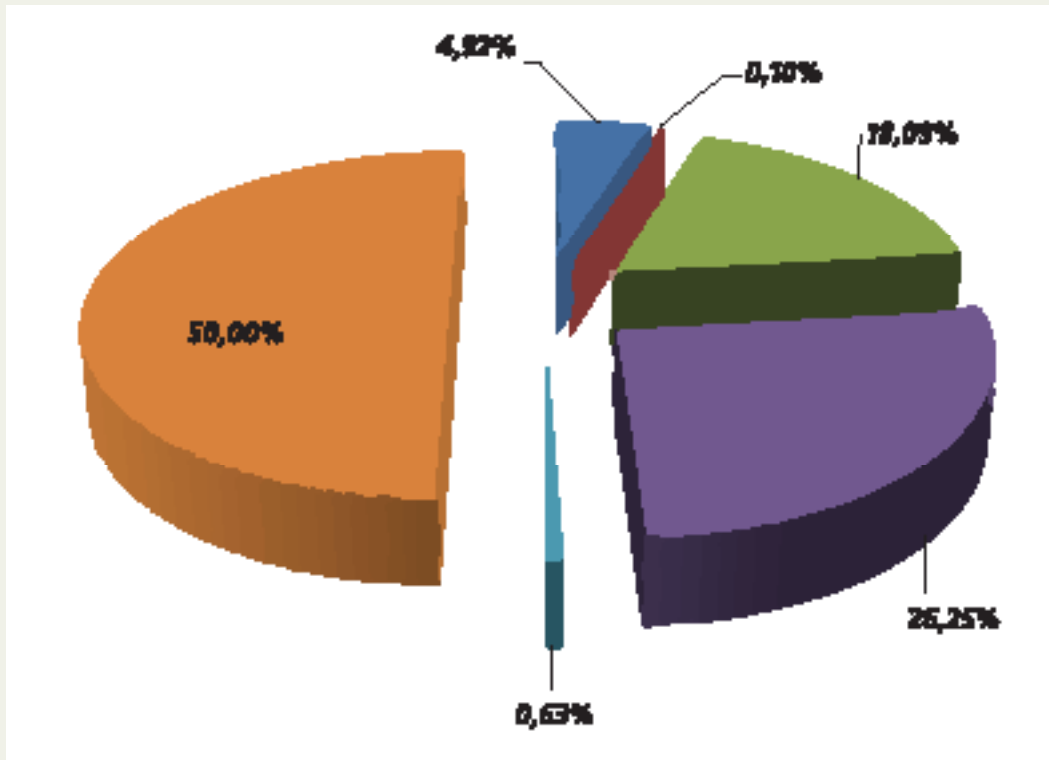
Güzelbahçe

Güzelbahçe ilçesi arazi varlığı, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen lejanta göre dört ana başlık altında toplanmıştır. Bu yasa kapsamında ve ayrıca 4342 sayılı Mera Kanununda, kullanımı ve korunmasının gerekli olduğu belirtilen mera alanlarına arazi varlığı içerisinde yer verilmiştir.

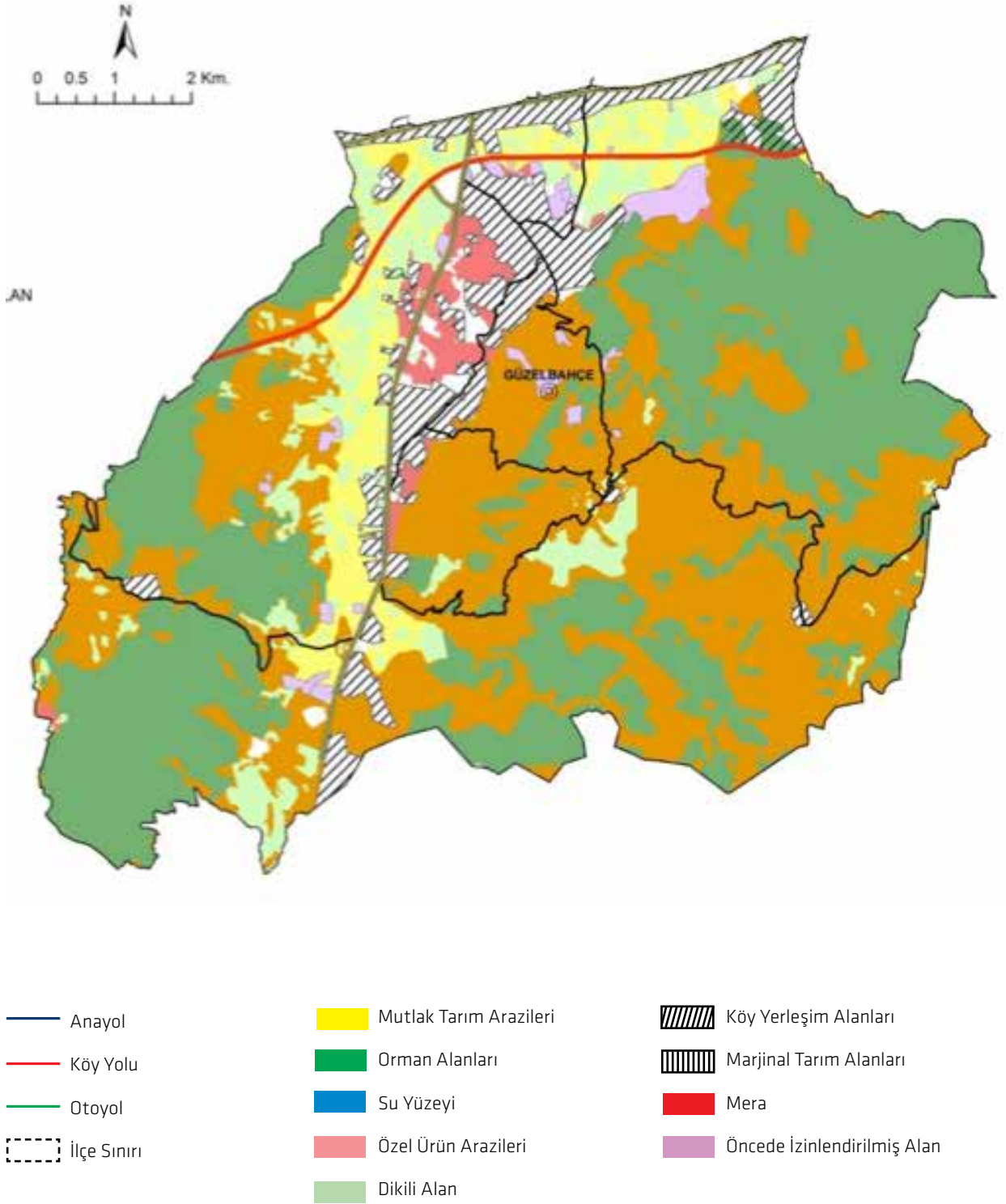
Güzelbahçe İlçesi arazilerinin % 36,18 lik bölümü orman mülkiyeti altındadır. Bunun dışında, büyükşehre yakınlığı nedeniyle, yarımadadaki diğer ilçelere göre yerleşim alan kullanımı daha geniştir. Bu nedenle, mevcut yerleşim alanları ilçe yüzölçümünün % 9,84 lük bölümünü oluşturmaktadır. İlçe sınırlarında orman ve yerleşim alanı dışında kalan 4.494.71 ha alan, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi kullanım Kanunu lejantına göre sınıflandırılmaktadır (Tablo 2.31, Şekil 2.69 ve 2.70).

Tablo 2. 31 Güzelbahçe Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Alansal Dağılımı

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (ha)
Yerleşim	842,64
Köy Yerleşik	17,74
Orman	3.097,27
5403 Sayılı Kanun Uygulama Alanları	4.494,71
Orman+Yerleşim	108,40
Genel Toplam	8.560,76

Şekil 2. 69 Güzelbahçe Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Oransal Dağılımı

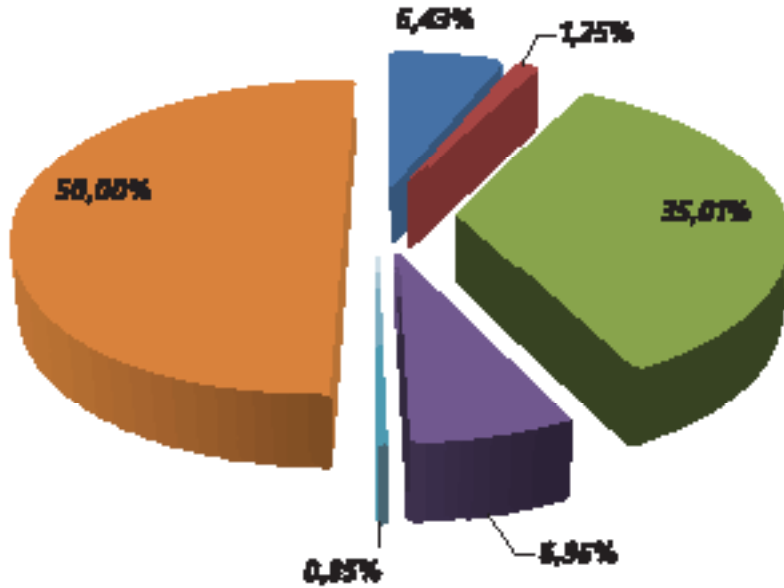

Şekil 2. 70 Güzelbahçe Arazilerinin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Sınıflandırma Haritası

İlçe yüzölçümünün % 52.50 lik bir bölümünü oluşturan, 5403 sayılı kanun kapsamında değerlendirilmesi gereken bu araziler, yine aynı kanun lejantına göre Mutlak, Marjinal, Özel ürün ve Dikili tarım arazileri olarak 4 alt sınıf içerisinde değerlendirilmektedir. Yarımada arazilerinin genel fizyografik özelliğine uyumlu olarak, Güzelbahçe İlçesinde de arazilerin dik eğimli olması, düz-düze yakın eğimli verimli tarım arazilerinin daha az olmasına, buna karşın düşük verimli marjinal tarım alanlarının fazla olmasına neden olmuştur. Güzelbahçe ilçesinde dikili tarım alanları diğer ilçelere göre daha fazladır. Dikili tarım alanlarını büyük bir çoğunlukla zeytin ve narenciye tarımsal kullanım şekli oluşturmaktadır (Tablo 2.32, Şekil 2.71).

Tablo 2. 32 Güzelbahçe'nin 5403 Sayılı Yasaya Göre Arazi Sınıflarının Alansal Dağılımı

Arazi Kullanım Şekli	Toplam (ha)
Mutlak Tarım Arazileri	578,27
Özel Ürün Arazileri	112,47
Marjinal Tarım Arazileri	3.147,41
Dikili Tarım Arazileri	625,17
Mutlak Tarım Arazilerinden Tarım Dışına İzinlendirilmiş Alanlar	31,38
Genel Toplam	4.494,69

■ Mutlak Tarım Arazileri
 ■ Dikili Tarım Arazileri
 ■ Özel Ürün Arazileri
 ■ Mutlak Tarım Arazilerinden
 ■ Marjinal Tarım Arazileri
 ■ İzinlendirilmiş Alanlar

Şekil 2. 71 Güzelbahçe'nin 5403 sayılı Yasaya Göre Arazi Alt Gruplarının Oransal Dağılımı

Arazilerin eğim özellikleri, onların kullanım şeklini belirleyen temel parametrelerden birisidir. Dik ve Çok dik eğimli arazilerin tarımsal amaçla kullanılmaya uygun olmaması, onların genel olarak orman ya da doğal yaşama terk edilmesine neden olmaktadır.

Güzelbahçe ilçesi arazilerinin % 27 lik bölümü çok dik eğimli, % 23 lük bölümü ise sarp (litozolik topraklar) araziler (% 30<), buna karşın sadece 911 ha lık bir bölümü düz-düze

yakındır. Mutlak tarım arazileri ve üzerinde çoğunlukla narenciye tarımı yapılan araziler düz eğim grubu araziler üzerinde yer almaktadır Orta ve dik eğimli araziler orman ve zeytinlik kullanım şekline sahiptir. Güzelbahçe ilçe arazilerinde % 2-6 eğim aralığında, 1/25.000 ölçekte haritalanabilecek kadar geniş alanlar bulunmamaktadır. Bunlar küçük ve parçalı araziler şeklindedir.

2.2.6. Turizm

Günümüzde Türkiye dünya pazarında kitle turizmi ile yer almaktadır. Bunu yaparken de kaynakların kontrolsüz kullanımı ve sürümden kazanma mantığı kısa vadede karlılık getirirse de uzun vadede çabuk eskiyecek ve tüketilecek bir imaj anlamına gelmektedir. Alternatif turizm açısından Türkiye genel olarak dünya eğilimlerini geriden takip etmektedir. İzmir açısından değerlendirildiğinde; Türkiye için olumsuz görünen bu durum henüz turizm atağını gerçekleştirmemiş İzmir için gerçek bir fırsattır. İzmir, Antalya, Muğla ve Aydın'ın kitle turizmiyle kaynaklarını hızlı tüketmesine karşın, kaynaklarını henüz kullanmaya başlayacaktır. Bu anlamda önceki örneklerin hatalarından alınacak derslerle kontrollü ve planlı bir turizm modeli geliştirilerek dünyadaki yeni eğilimler izlenmelidir.

İzmir'in coğrafi konumu gereği, Karadeniz ve Akdeniz bölgeleri arasında bir geçiş bölgesi ve Türkiye'nin dışa açılan batı kapısı olması turizm açısından da bir geçiş bölgesi ve durak olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Öte yandan İzmir'in bir sınır şehri olması, özellikle kısa mesafede Yunan adalarının bulunması 'sınır turizmi' olarak tanımlanan, daha çok günübirlik ve alışveriş ağırlıklı küçük çaplı bir turizm çeşidinin de yaygınlaşmasını beraberinde getirmektedir. Özellikle Türkiye'de öne çıkan turizm duraklarında, örneğin Muğla, Antalya ve ilçelerinde hâkim olan deniz-kum-güneş eksenli turizm seçeneklerine rakip olabilecek 'butik turizm modelleri' oluşturmak, nispeten bakir bir turizm alanı olan İzmir için çok önemli bir seçenektir.

Turizmden kısa vadede kar etmeye uygun olan fakat uzun vadede kaynaklarını çabuk tüketen ve yalnızca büyük sermayeyi nemalendiren kitle turizmi anlayışının kontrolü, bunun yerine turizmden uzun dönemde ve yalnızca büyük sermaye açısından değil aynı zamanda yerli halkın da faydalanacağı 'sürdürülebilir turizm' anlayışı İzmir'in temel dayanağı olmalıdır. Dikili, Foça ve Karaburun istikrarlı bir yükseliş göstermemelerine rağmen, turizm için uygun doğal kaynakları olduğu da göz önüne alınırsa turizm planlamasında üzerinde durulması gereken ilçelerdir. Kısa ya da orta vadede İzmir'in hedefi, hem sayısal olarak hem de coğrafi olarak yakın durduğu Aydın ile yabancı turist, Muğla ile yerli turist açısından rekabet gücünü yükseltmektir.

İzmir Kentsel Pazarlama Stratejik Planı (2010-2017)'de yer alan algı araştırmasına göre Türkiye genelinde İzmir, öncelikli olarak bir turizm şehri olarak görülmektedir (bkz. İZKA, 2010). Ancak, İzmir'in turist sayıları ve konaklama verilerine göre Türkiye turizminden aldığı pay % 4 civarındadır. İzmir'e gelen turistlerin büyük oranda yerli

turist olduğu düşünülürse, İzmir'in Türkiye'deki toplam turizm gelirinden aldığı pay % 4 seviyesinden daha azdır. Bu da İzmir'in turizm piyasasına girmek için çok fazla yol kat etmesi gerektiğini göstermektedir.

Turizm için zengin kaynaklara sahip olan Yarımada'da turizm politikalarının kısa, orta ve uzun vadeli olarak, büyük sermaye yanında küçük ve orta boy sermayeyi de kapsayacak biçimde planlanması gerekmektedir. Çeşme, Yarımada ilçeleri içinde turizmin en fazla geliştiği ilçedir. Ancak Karaburun ve Urla da turizm potansiyeli açısından yeterli kaynaklara sahiptir. Kısa vadede; en çok ihtiyaç duyulan birinci sınıf ulaşım ve iletişim ağlarının oluşturulması, doğal ve kültürel varlıkların envanterinin çıkarılması, bölgede doğa koruma alanlarının belirlenmesi ve ayrıca çevre dostu yatırım türlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Orta vadede en belirleyici olan politika, bölgedeki turizm potansiyelinin hem turistlere hem de yerli halka ve yatırımcılara tanıtılmasıdır. Bu tanıtım süreci yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde eşzamanlı olarak yapılmalı, söz konusu turizm potansiyelinde bir farkındalık sağlanmalıdır. Bu noktada, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2008 yılında düzenlediği "Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası Ulusal Fikir Projesi Yarışması" farkındalık yaratma açısından önemli bir örnektir.

Uzun vadede ise yatırım ve pazarlama aşamalarının etkin ve bütünsel bir biçimde gerçekleşmesi hedeflenmelidir. Turizm sektöründe yaygın olan KOBİ yatırımlarının planlı artışı, ulusal ve uluslararası piyasada pazarlanması yerli halk için faydalı ve daha gerçekçi bir kalkınma hedefi olacaktır.

Yarımada bölgesi coğrafi konumu, tarihi, kültürel ve doğal kaynakları ile İzmir'in en fazla turizm potansiyeline sahip bölgesidir. Öncelikle uzun kıyı şeridi ve bölgenin bakir yapısı göz önüne alınarak deniz ve doğa turizminin değerlendirilmesi gerekmektedir (bkz. Tablo 2.33). İzmir'e gelen yabancıların aylara göre dağılımı, turistik talep yoğunlaşmasının Haziran ayından başlayarak Eylül ayı sonuna kadar sürdüğünü göstermektedir. İzmir ilinin en önemli çekim gücünün deniz-güneş-kum turizmi olması, kitle turizmi kapsamında geleneksel turizm aylarında talebin yoğunlaşması ve dört aylık bir turizm mevsimi yaşanması sonucunu doğurmaktadır (İZKA, 2009a).

Genel olarak bakıldığında, Yarımada'da özellikle deniz (kıyı) turizmi, kongre turizmi, termal turizm ve spor turizmine yönelik faaliyetlerin yürütüldüğü görülmektedir:

Deniz (Kıyı) Turizmi: Yarımada'da özellikle Urla-Çeşmealtı, Özbek, Gülbahçe, Çeşme-İlca, Altinkum ve Alaçatı plajları öne çıkmaktadır (İZKA, 2013d). Yat turizminin gelişmesi açısından büyük önem taşıyan Çeşme Yat Limanı, Çeşme Altinyunus Yat Limanı, Alaçatı İskelesi, Urla İskelesi, Özbek Barınağı, Seferihisar Sığacak Yat Yanaşma Yeri yatlara hizmet veren önemli tesisler olarak öne çıkmaktadır (İZKA, 2012a). Ayrıca, Kruvaziyer turizmi açısından da büyük önem taşımaktadır. 2010 yılında İzmir'e gelen yabancı turistlerin giriş yaptıkları sınır kapılarından birisi Çeşme Limanı (% 4)'dir (İZKA, 2012a). Ayrıca, geçtiğimiz 3 yıl içinde bu konuda önemli atılımlar yapılmıştır.

Kongre Turizmi: Yarımada'daki kongre turizmi faaliyetleri, yatak ve salon kapasitesi yüksek olan büyük turistik tesisleri Çeşme'de yoğunlaşmaktadır (İZKA, 2013e).

Termal Turizm: Yarımada'da termal turizm kapsamında Çeşme, Seferihisar ve Urla öne çıkmaktadır. Özellikle Çeşme'nin tarih öncesi zamanlardan beri "Çarpan" adı verilen termal suları ile turist çektiği bilinmektedir.

Spor Turizmi: İzmir ilinde spor turizmi açısından en önemli yerlerden birisi rüzgar sörfü için çok uygun olan Alaçatı kıyısıdır. Ayrıca bu alanda diğer turizm türlerinin de gelişme potansiyelinin olması alanın önemini arttırmaktadır (İZKA, 2013e). Ayrıca rüzgar sörfü için doğal potansiyel taşıyan Urla, İçmeler kıyıları da önemli gelişmeler yaşanmaktadır.

Çeşme

İzmir'in önemli turizm merkezlerinden olan Çeşme, ilde turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısının en fazla olduğu ilçedir (il toplamının % 26,45'i). Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısında ise merkez ilçelerin (Balçova, Narlıdere, Konak, Karşıyaka, Bornova ve Gaziemir) ardından ikinci sıradadır (il toplamının % 20,15'i). İşletme sayısı ve işletme büyüklükleri bakımından, il merkezi dışında yalnızca Çeşme'de belirgin bir tesis sayısına ulaşılmıştır. Uluslararası turizm açısından da durum farklı değildir. İzmir il merkezi dışında yine yalnızca Çeşme'nin uluslararası turizm destinasyonu olduğu söylenebilir. Yüksek gelir düzeyli turistlere kişiye özel hizmet sunan butik otellerin geliştirilmesi İzmir için uygun görülmekte olup Alaçatı'da bu tür otellerin sayısı ve talebi artmaktadır. İlçe, deniz turizmi için zengin kaynaklara sahiptir. Çeşme Yarımadası'nın güneyi ülkemizin belli başlı yat güzergâhlarından biridir. İzmir'deki beş limandan biri olan Çeşme Limanı yolcu gemileri ve Ro-Ro seferleri için kullanılmaktadır. Limandan İtalya'nın Trieste şehrine yapılan Ro-Ro seferleri ile tırların Avrupa'ya ulaşması sağlanmaktadır. Çeşme-Sakız Adası arasında feribot seferleri düzenlenmekte, Çeşme'den İtalya'nın Bari ve Brindisi limanlarına yolcu taşımacılığı yapılmaktadır (İZKA, 2011).

Dünyada nadir sakız ağacı ilçede bulunmaktadır. İlçenin ikinci önemli potansiyeli yenilenebilir enerji ve bunun çevre duyarlı geliştirilmesidir. Sağlık turizmi açısından jeotermal saha olan 8 ilçede de potansiyel varken, mevcut kullanım özellikle Balçova, Çeşme ve Dikili ilçelerindedir (İZKA, 2009a).

Turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısının en fazla bulunduğu ilçeler ise sırasıyla Çeşme (% 26,45), Seferihisar (% 22,69), Dikili (% 17,01) ve Menderes (% 12,90)'tir. Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinde yatak sayısı bakımından en büyük pay (% 28,25) 5 yıldızlı tesislere aittir. Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin yatak sayısının en fazla bulunduğu ilçeler sırasıyla merkez ilçeler (% 32,85), Çeşme (% 20,15), Selçuk (% 17,97) ve Menderes'tir (% 15,47) (İZKA, 2009a).

Karaburun

İlçede turizm daha çok ikinci konutlar üzerinden gelişme göstermektedir. Bundan dolayı mevcut turizmin ilçe ekonomisine katkısı sınırlı düzeydedir.

İlçenin doğal ve kültürel varlıkları (mağaralar, dağlar, tarihsel değerler, yöre mutfağı vs.), kıyı alanları (koylar, adalar, deniz altı habitatı vs.); ekoturizm, kır turizmi, deniz sporları turizmi, kültür turizmi gibi alternatif turizm türlerine olanak sağlamaktadır. Ayrıca ilçedeki tüm kesimler kırsal turizmin geliştirilmesinin ilçe kalkınması için en önemli araç olduğu konusunda hemfikirlerdir (İZKA, 2013a).

İlçenin kalkınmasındaki en önemli gelişme eksenini kırsal turizm olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla bu konudaki yerel örgütlenmenin ve işbirliğinin sağlanması, bu eksene yönelik sektörel ilişkilerin ve ağların güçlendirilmesi, agroturizm, dağ etkinlikleri, deniz sporları gibi alt bölgeleme çalışmalarının yapılması önem taşımaktadır.

Seferihisar

Seferihisar İzmir'deki turizm merkezlerinden birisidir. Seferihisar'da 4 adet mavi bayraklı plaj bulunmaktadır. İzmir genelinde işletme ve yatırım belgeli 187 tesis vardır. Seferihisar ilçesi toplam 5 işletme tesisi ile İzmir genelinde dördüncü sırada bulunmaktadır.

Turizm İşletmesi Belgeli 5 adet konaklama tesisinde 440 odada 978 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Turizm İşletme Belgeli tesislere ait yatak kapasitesinin % 27'si Konak ilçesinde iken, % 21,8'i Çeşme, % 3,5'u Seferihisar ilçesinde yer almaktadır. Seferihisar'da ayrıca yatırım belgeli 2 adet tesis de (1 adet 5 yıldızlı otel, bir adet de 4 yıldızlı TK) bulunmaktadır. Bu tesislerde 716 odada 1.898 yatak kapasitesi bulunmaktadır.

2014-2023 İzmir Bölge Planı hazırlık sürecinde düzenlenen ilçe toplantılarında; Seferihisar'daki kırsal turizm potansiyeline dikkat çekilmiş, ev pansiyonculuğu ve butik otellerin yapılması gibi uygulamalar önerilmiştir.

Yavaş şehrin (Cittaslow) tanıtılmasının ilçeyi cazibe merkezi haline getireceğine vurgu yapılmış olup, bunun gereği olarak hızlı ve çarpık kentleşmenin önüne geçebilecek tedbirlerin alınmasının altı çizilmiştir (İZKA, 2013a).

Seferihisar'da 21.06.2010 tarihinde faaliyete geçen Teos Marina, denizde 480, karada 80, kanal rıhtımında ise 30 küçük tekne kapasitesi ile Seferihisar-Sığacık'ta hizmet vermektedir. Bu limandan Samos adasına karşılıklı seferler yapılmaktadır. Ayrıca ilçede Ürkmez bölgesinde yat limanı yapılması Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından planlanmaktadır (İZKA, 2013b).

Urla

Urla doğal kumsallarında Urla-Çeşmealtı, Özбек, Gülbahçe plajları önemlidir. İlçede mavi bayraklı plaj bulunmamaktadır. Turizm İşletmesi Belgeli bir adet Konaklama Tesisi (136 yatak kapasiteli) ile Belediye Belgeli 19 adet Konaklama Tesisi (527 yatak kapasiteli) vardır. Ayrıca Urla Ilıcaları (Malkoç İçmeleri) ve Gülbahçe Ilıcalarında termal turizm yapılmaktadır. İzmir’i yat turizmi konusunda merkez haline getirebilmek için Karşıyaka, Bayraklı, İnciraltı, Urla, Çeşme ve Şakran Yat Limanlarında proje ihalesine çıkmıştır (İZKA, 2013a).

Güzelbahçe

Güzelbahçe İlçesi turistik bölge kapsamındadır. İzmir Çeşme Otoyolu üzerinde olması, denize yakınlığı nedeniyle temiz havası, serinliği ile ikinci konut kullanımı yüksek bir merkez olmaktadır. İlçe merkezinde yapılan yamaç paraşütü sporu ve dağ turizmi ilçeye gelen turist sayısını arttırmaktadır. İlçe temiz havası, sakin ve huzurlu ortamı ve şehir merkezine yakınlığı ile hem ikinci konut alanı olarak hem de şehir merkezinden saatlik, günübirlik ya da hafta

sonu tatili yapmak isteyen herkes için cazip konumdadır. İlçede ziyaretçi gelmesini mümkün kılacak konaklama tesisi inşasına ihtiyaç vardır. Turistik bölge kapsamında olmasına rağmen ilçede faaliyet gösteren tek bir seyahat acentesi yoktur (İZTO, 2008b).

İlçe, fazla yüksek olmayan ormanlık tepelerinin hem dağ turizmine hem de yamaç paraşütçülüğüne elverişli coğrafyası ile günümüzün çok popüler bu iki eğiliminde beklentiye cevap verebilecek potansiyele sahiptir (İZTO, 2008b). İlçede ralli yarışmaları, paraşütle atlama gibi spor etkinlikleri de düzenlenmektedir. Yalı Mahallesi'nde balık lokantaları mevcuttur (Url-12).

Yukarıdaki ilçe incelemelerinden genel bir değerlendirme yapıldığında Yarımada'da kıyı turizminin egemen olduğu görülmektedir. Bu durum, Urla, Karaburun, Çeşme, Seferihisar ilçeleri kıyılarında son 20-30 yıldır gözlemlenmektedir. Coğrafi konumu, tarihsel ve kültürel kaynaklarının çeşitliliği ile geniş bir turizm yelpazesine sahip olan Yarımada'nın turizm potansiyeli bugüne kadar yeterince değerlendirilememiştir.

Turist sayısını her yıl arttırmakta olan Çeşme ilçesinde, sit alanlarının büyüklüğü ve çeşitliliği nedeniyle günümüze kadar tesisleşme olanağı bulamayan Ildırı'da bu durum bir fırsat olarak değerlendirilmekte ve farklı turizm beklentilerine sahip turistlerin çekim merkezi olarak görülmektedir. Ege Bölgesi'nin en bozulmamış alanlarından birisi olan Karaburun ilçesi de ekoturizm açısından en önemli çekim merkezlerinden birisi olarak ele alınmaktadır. Özellikle kırsal turizm, kuş gözlemciliği, foto safari gibi doğal yaşamı keşfetmeye yönelik ekoturizm faaliyetleri önem kazanmaktadır.

Yarımada'da ekoturizm faaliyetlerinin en planlı bir biçimde yürütüldüğü ilçe ise Seferihisar ilçesidir. Yavaş şehir hareketini sürdürülebilir ekoturizm girişimleri ile birleştiren Seferihisar'da, "Turizmde Ekolojik Markalaşma" isimli bir proje sürdürülmektedir. İzmir metropolüne yakınlıkları nedeniyle Urla ve Güzelbahçe'de ise özellikle günübirlik ekoturizm aktiviteleri ön plana çıkmaktadır. Urla'da son yıllarda sayılarında önemli bir artış gözlenen at çiftlikleri, Güzelbahçe'de ise yamaç paraşütü tesisleri ilçelerde bir hareketlilik yaratmaktadır. Yarımada deniz, kum, güneş üçgeninde gerçekleştirilen kitle turizmi yanında tarih, kültür, sanat, doğal güzellikler ve yerel halkı ile önemli ekoturizm potansiyeline sahiptir (Şekil 2.73).

Şekil 2. 73 İzmir'in Doğa Turizmi Açısından Öne Çıkan İlçeleri Haritası (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013)

Günümüze kadar Yarımada'da İzmir'e yakınlığı ve erişim kolaylığı nedeniyle ikinci konutlara dayalı bir yapılaşma gelişmiştir. İkinci konutların gelişimi mevcut yerleşimlerin yakınından başlayarak genellikle tarım alanları üzerinde olmuştur. Bu nedenle, turizm sektörü Yarımada'nın tarımsal üretimi üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Bununla birlikte, son yıllarda tarım ve turizmi bütünleştirme süreci hız kazanmaktadır. Agroturizm, çiftçilerin ürün çeşitlendirme ve ek gelir sağlama yollarını arttırması açısından önemliken, aynı zamanda turistik tüketicilere doğal yaşam koşullarında tarımsal faaliyetlere doğrudan katılma olanağı tanımaktadır (Civelek vd., 2013). Yarımada sakız, hurma zeytini, bağ, nergis, enginar, mandalina gibi agroturizm bakımından önemli, özellikli ve özgün ürünleri içermektedir. Yarımada'da agroturizm kapsamında Karaburun, Seferihisar ve Urla öne çıkmaktadır.

Yarımada'nın sahip olduğu ekoturizm potansiyeli çerçevesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı (2013) tarafından ekoturizm güzergâhları belirlenmiştir. Bu güzergâhların bir kısmı doğaseverler, amatör sporcular, öğrenciler ve sağlıklı yaşam ilkesini benimseyenlerin grup halinde günübirlik yürüyüş yaptıkları yerlerdir. Güzergâhların büyük çoğunluğu da günübirlik gidip-gelmeye uygundur. Çok az güzergâhın başlangıç/bitiş yerinde konaklama olanağı bulunmaktadır. Kültür turizmi yanısıra Yarımada'nın doğal ve kültürel varlıklarını keşfetmeye odaklı ekoturizm güzergâh bilgileri aşağıda ilçeler bazında verilmiştir:

Çeşme

1. Çeşme-Alibostan (Sakızlıköy) (Kültürü+Doğayı keşfetme)
2. Çeşme-Çiftlik-Altinkum Plajı (Doğayı keşfetme)
3. Ovacık-Alaçatı (Kültürü+Doğayı keşfetme)
4. Germiyan Ildırı (Kültürü+Doğayı keşfetme)
5. Ovacık-Azmak Koyu (Çatalazmak Plajı) (Doğayı keşfetme)
6. Azmak Koyu-Yumru Koyu (Alaçatı Körfez) (Doğayı keşfetme)
7. Şifne-Büyükkoy (Doğayı keşfetme)
8. Çeşmeköy (Eski Cami)-Alaçatı (Kültürü+Doğayı keşfetme)

Güzelbahçe

1. Güzelbahçe-Altın Vadi-Narlidere (Doğayı keşfetme)
2. Güzelbahçe-Yelki-Çamlı (Doğayı keşfetme)
3. Güzelbahçe-Payamlı (Doğayı keşfetme)
4. Güzelbahçe-Çamlı (Doğayı keşfetme)
5. Payamlı-Çamlı (Kocadere Vadisi) (Doğayı keşfetme)
6. Küçükkaya-Çamlı (Doğayı keşfetme)

Karaburun

1. Karaburun-Çullu-Karaburun (Doğayı keşfetme)
2. Karaburun-Manastır-Saip Kayası (Doğayı keşfetme)
3. Karaburun-Saip-Ambarseki-Eşendere Mah. (Doğayı keşfetme)
4. Karaburun-Peynirini Mağarası-Yukarıdeveci Mağarası (Doğayı keşfetme)
5. Parlak-Badembükü (Doğayı keşfetme)
6. Yaylaköy-Bozköy (Uzundere Vadisi) (Doğayı keşfetme)
7. Sazak-Sarpıncık-Karaburun Feneri (Kültürü+Doğayı keşfetme)
8. Tepeboz-Yeniliman Mah.-Kömürburnu (Doğayı keşfetme)
9. Sarpıncık-Hamzabükü-Kömürburnu-Yeniliman Mah. (Doğayı keşfetme)
10. Küçükbahçe-Denizgiren-Tolas-Eğriliman (Doğayı keşfetme)
11. Yenicepınar-Çatalkaya-Eski Mordoğan-Mordoğan (Kültürü+Doğayı keşfetme)
12. 12-Kaynarıpınar Mah.-İncik-Kösedere (Doğayı keşfetme)
13. 13-Mordoğan-Eski Mordoğan-Eğlenhoca (Kültürü+Doğayı keşfetme)

Seferihisar

1. Seferihisar-Gödençe (Kültürü+Doğayı keşfetme)
2. Seferihisar-Beyler (Kültürü+Doğayı keşfetme)
3. Seferihisar-Kavakdere-Cumalı-Ürkmez (Kültürü+Doğayı keşfetme)
4. Kavakdere-Orhanlı (Kültürü+Doğayı keşfetme)
5. Gödençe-Çamtepe (Kültürü+Doğayı keşfetme)
6. Sığacık-Teos Antik Kenti (Kültürü+Doğayı keşfetme)
7. Ulaşış-Düzce-Azmak Koyu (Kültürü+Doğayı keşfetme)
8. Düzce-Turgut-;İhsaniye-Bademli (Urla) (Kültürü+Doğayı keşfetme)
9. Azmak Koyu-Demircili (Urla) (Doğayı keşfetme)

Urla

1. İskele-Limantepe-Yıldıztepe (Kültürü+Doğayı keşfetme)
2. İskele-Karantina Adası (Kültürü+Doğayı keşfetme)
3. Güvendik-Karantina Adası (Kültürü+Doğayı keşfetme)
4. Özbek Köyü-Özbek-Çeşmealtı (Doğayı keşfetme)
5. Özbek (Gülbahçe Körfezi)-Torasan (Doğayı keşfetme)

6. İçmeler-Özbek (Doğayı keşfetme)
7. Nohutalan-Birgi-Barbaros (Kültürü+Doğayı keşfetme)
8. Zeytineli-Zeytineli Koyu (Kültürü+Doğayı keşfetme)
9. Yağcılar-Demircili (Arkadeniz) ((Kültürü+Doğayı keşfetme)
10. Demircili-Altinköy (Kültürü+Doğayı keşfetme)

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007-2013 (2007, s.3) raporunda, Türkiye'nin turizm vizyonuna yönelik ilkelerden biri "yöreye özgü farklı turizm türlerinin entegrasyonunu sağlayarak, çeşitli turizm imkânlarını bir arada sunabilen alternatif turizm (sağlık ve turizm, golf, kış sporları, doğa turizmi, vb.) kentlerinin oluşturulması" olarak belirtilmektedir. Kültür turizmi, söz konusu ulusal strateji belgesinde bir alternatif turizm çeşidi olarak sayılmakta olup, "tarihi eser ve arazilerin, kültürel peyzajın da dâhil olduğu, (taşınır ve taşınmaz) yapıları kültürel mirasın ve ilgili gezi alanlarının keşfedilip keyfine varılması ve ev sahibi toplulukların kültürel geçmişini özgün biçimde temsil eden yerlerin ve etkinliklerin deneyimlenmesi amacıyla yapılan iç ve dış turizmin bir biçimi" olarak tanımlanmaktadır (Url-13). Yarımada'nın kültür turları açısından potansiyeli vardır. Ancak temel problem İzmir'de ve ilçelerin her birinde kültür turizmi konusunda nasıl bir rota izleneceğine dair gerçekçi bir plana sahip olunmamasıdır. Öneri olarak, Yarımada'da öncelikle iç turizmi güçlendirecek noktasal çözümlerle başlanması, potansiyellerin değerlendirilmesi, özellikle kültür turuna katılanların satın alabilecekleri yerel marka ürünlerin üretilmesi, tesis ve köylerde genel temizlik ve pansiyonculuk eğitimlerinin verilmesi gündeme gelmiştir.

Yerel yönetimlerin kültür turizmindeki en anlamlı rolü, yerel problemleri ve potansiyelleri en iyi bilen paydaş olarak girişimi başlatıcı ve kolaylaştırıcı olmalarıdır. Bu doğrultuda İZKA'nın 2011 yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında desteklenen Seferihisar Ekoturizm ve Markalaşma Sektör Analizi Projesi'nde üç farklı yerel yönetim biriminin (Seferihisar Turizm Altyapı Geliştirme Birliği, Seferihisar Kaymakamlığı ve Seferihisar Belediyesi) ekoturizm şemsiyesi altında 'Kültür Odaklı Turizm Potansiyeli' ve 'Tarih Turizmi Potansiyeli' başlıkları altında kültürel ve tarihi değerlerin ekoturizme entegrasyonu üzerinde çalıştığı ve bir yol haritası çıkardıkları görülmektedir (Seferihisar Ekoturizm, 2012).

Yine Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013 (2007, s.4) raporunda, "yöresel mimari değerlerin korunarak turizm hizmetine sunulduğu sıra dışı konaklama ünitelerinin desteklenmesi" hedefi konulmaktadır. Kültür turizmi, Yarımada'da küçük ölçekli kırsal yerleşimler ve kent içi mahalleler için yeni yatırım ve iş olanaklarını, ekonomik kalkınma ve rekabet gücünü artıran seçenekleri de gündeme getirmektedir. Seferihisar, Sığacık Kaleiçi'nde Haziran 2013'de uygulanmaya başlayan Dağınık Otel (Yatay Otel) ile Kaleiçi'nde yer alan 40 evin her biri bir otel odası olarak işlev görmektedir. Bu farklı yaklaşım ekonomiye hareketlilik ve canlılık kazandıran ve yerel halkın yaşam kalitesini yükselten

bir zenginlik olarak görülebilir. Ayrıca ilçede, Gödençe köyünde agroturizm geliştirilmesi ile yerel sosyo-ekonomik yaşamın canlandırılmasının ve köyün sürdürülebilir kalkınmasının desteklenmesi amacı ile Gödençe Agroturizm Projelendirme çalışması yürütülmüştür. Urla'da ise bağcılık ve şarapçılık, agroturizm kapsamında öne çıkmaktadır. Başka bir örnek de, 2004 yılında WINPEACE (Türkiye-Yunanistan Kadın Barış Girişimi) desteğiyle başlayan, Karaburun Kadınları Agro Turizm Projesi kapsamında Sarpıncık, Parlak, Küçükbahçe ve Salman Köylerinde köy pansiyonculuğu girişimidir. Bu girişim sayesinde Sarpıncık'ta halen bir pansiyon işletilmektedir.

Kültür turizmi kapsamında potansiyel taşıyan diğer bir konu da Yarımada içinde düzenlenen kültür turlarıdır. Yarımada'da gününbirlik 'Çeşme turu', 'Urla İçi ve Kırsalında 15. Yüzyıl Yapıları Turu', 'Karaburun Yarımadası Turu', 'Enginarın Öyküsü ve Enginar Yemekleri Gecesi' isimli turlar düzenlenmektedir (Ebruli, 2013). Yarımada'da mevcut durumda kültür gezgininin ziyaret rotası olarak nitelendirilecek başlıca üç bölgeden söz edilmektedir. Bunlardan ilki Karaburun ilçesinin batı ve doğu kıyı ve dağ köylerini de kapsayan, karayolu ile Kocadağ çevresinde bir çember oluşturan, gününbirlik ziyarete uygun bölgedir. İkincisi Güzelbahçe ve Seferihisar ilçelerinin Yamanlar Dağları eteklerindeki köyleri içeren daha az tanınan bir bölgedir. Üçüncü rota ise Alaçatı'dan Urla'nın güney sahilleri boyunca Seferihisar-Sığacık Körfezine uzanan kıyı ve dağlık bölgedir.

2.2.7. Yenilik ve Girişimcilik

Yarımada kapsamındaki ilçelerin DPT'nin 2004 yılı İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması çalışmasına göre 858 ilçe içinde Çeşme 19, Urla 43, Seferihisar 61 ve Karaburun 84. sırada yer almaktadır. Çeşme, İzmir içinde Türkiye genelinde 5. sırada bulunan Aliağa'dan sonra gelişmişlik sıralamasında 2. konumdadır.

Yarımada, mekânın bir artan getiri faktörü olarak ele almaya müsait coğrafi yapısı, kümelenmelerin rahatlıkla oluşabileceği ilçeler arası bağlantı ağı ve beşeri sermaye stokuyla İzmir için çok önemli bir potansiyele sahiptir. Bölgede beşeri sermaye kaynakları açısından üniversite ve meslek yüksekokullarının varlığı önemli bir avantaj sağlamaktadır. İyi eğitilmiş kişilerin yaşamak için Yarımada'yı tercih etmeleri yine bölgenin potansiyel beşeri sermayesi açısından önemli bir kaynaktır. Yarımada'nın nüfusunun büyük çoğunluğunun çevre farkındalığı ve duyarlılığının yüksek olması, sürdürülebilir kalkınma hedefleri için önemli bir avantaj sağlamaktadır.

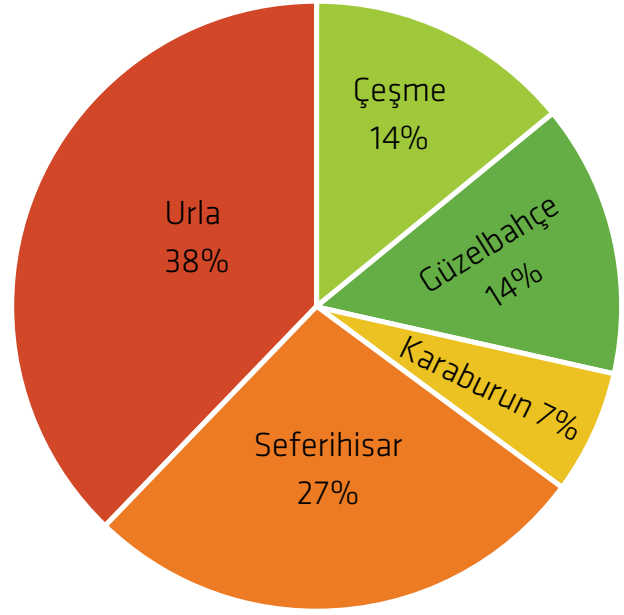
Yarımada'da yenilik ve beşeri sermaye stoku için en önemli unsur olan üniversitelere bakıldığında İYTE bölgede başı çekmektedir. Bunun yanında Çeşme'de Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksek Okulu, Seferihisar'da Dokuz Eylül Üniversitesi Seferihisar Fevziye Hepkon Meslek Yüksek Okulu bölgede var olan diğer üniversite birimleridir. İYTE, araştırma merkezlerinin varlığı açısından Yarımada için önemli bir konumdadır (İZKA, 2012c).

Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesi ile ortaya çıkan yeni bilgi ya da teknolojik gelişme verimlilik artışlarını sağlamaktadır. Verimlilik artışı yanı sıra sağlayacağı pozitif dışsallıklar ile Ar-Ge faaliyetleri aslında İzmir bölgesinin büyümesi için vazgeçilmez bir enstrüman olabilecektir (Berber,2004:145) (İZKA, 2011b).

Beşeri sermaye stokunun artması için belirli bir üretim alanı için nitelikli insan gücünü arttırmaya dönük projelerin geliştirilmesi gerekir. Belirlenmiş bir üretim alanı belirlemeden kendiliğinden bir beşeri sermaye oluşumunu beklememek gerekir. Bölge için üretim alanları belirlendikten sonra potansiyel olarak zaten var olan beşeri sermaye oluşumu kendiliğinden sağlanabilir. İhracat ve firma sayıları, Yarımada'nın potansiyel beşeri sermaye stoku hakkında bilgi verebilir. Yarımada ilçelerindeki firma sayısı ve ihracat rakamlarını tespit etmek için şirket bazında mikro veri ihtiyacı vardır.

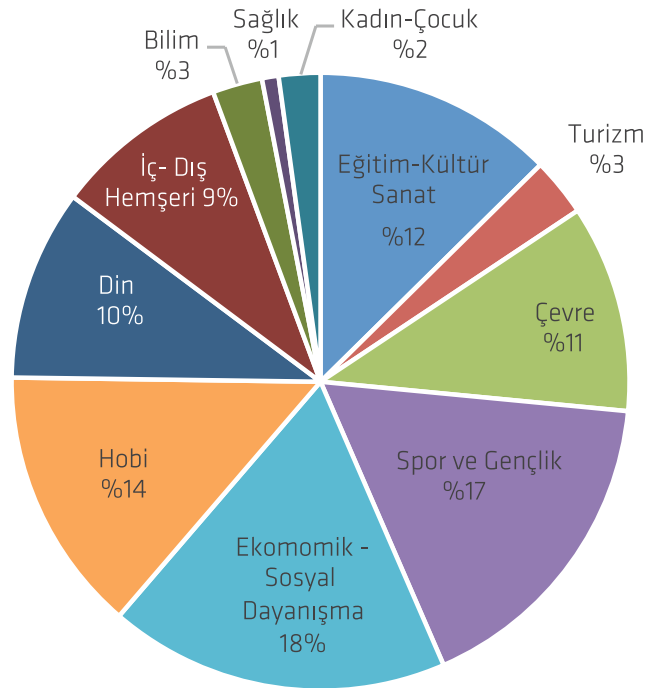
İzmir Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan "İzmir Sivil Toplum Araştırması"na göre (2012) İzmir'deki sivil toplum kuruluşlarının % 80.6'sının merkezi İzmir'de bulunmaktadır. STK'ların yarısının (% 50.8) kentteki tarihsel gelişimi oldukça yenidir. İzmir'de STK'ların etkinlik türleri olarak belirgin biçimde 3 etkinliğin öne çıktığı tespit edilmiştir. Bunlar; % 71,7 ile ilk sırada eğitim-öğretim çalışmaları, % 61,9 ile ikinci sırada konferans, seminer, sempozyum düzenlenmesi ve üçüncü sırada (% 56,5) kurumun çalışma alanıyla ilgili kampanyalarıdır. STK'lar proje ortaklığı düzeyinde en fazla belediyelerle ilişki içindedir (İZKA, 2012b).

Yarımada özelinde sivil toplum kuruluşlarına bakıldığında, Urla ve Seferihisar ağırlıklı olmak üzere toplam 230 faal dernek bulunmaktadır (Şekil 2.74). Bu derneklerin kuruluş amaçlarına göre dağılımına bakıldığında ekonomik-sosyal dayanışma, spor-gençlik, hobi, eğitim-kültür-sanat ve çevre amaçlı dernekler öne çıkmaktadır (Şekil 2.75). Projenin ana temaları açısından incelendiğinde çevre teması ilgili derneklerin çokluğu (25 adet) dikkat çekicidir; genellikle Urla ve Seferihisar'da yoğunlaşmaktadır. Turizm ile ilgili dernekler (7 adet) en çok Çeşme'de (4 adet) mevcutken Güzelbahçe'de bulunmamaktadır. Yenilik, girişimcilik temasına uyan faal derneklerin (13 adet) Seferihisar'da yoğunlaştığı görülmektedir. Bilim temalı dernekler ise Urla'da (4 adet) öne çıkmaktadır. Yerleşimde kültür ve sanat temasında (29 adet) Urla ve Seferihisar'daki dernekler ağırlıklıdır.

Şekil 2. 74 Yarımada'daki Faal Derneklerin İlçelere Dağılımı, Kaynak: İZKA, 2012b

Not: Yarımada dışında kurulmuş olan derneklerin şubelerini içermemektedir.

Şekil 2. 75 Kuruluş amaçlarına göre Yarımada'daki Faal Dernekler, Kaynak: İZKA, 2012b

Tarım temasında ise, Yarımada içinde tarım kooperatiflerinin etkin rol aldığı tespit edilmiştir. Kırsal kesimin potansiyelini değerlendirme ve kolektif eylem becerisini geliştirmek için önemli bir unsur olan kooperatifçilikte de Yarımada'da geçmişte başarılı deneyimler yaşanmıştır. Bugün ne yazık ki Yarımada geçmişteki parlak deneyimlerinden uzaktır. Geçmişteki başarılarından uzak olmakla birlikte kırsal kalkınma çabalarına destek olması beklenen Seferihisar'da

10, Urla'da 6, Karaburun ve Güzelbahçe'de 3'er, Çeşme'de 1 adet olmak üzere Yarımada'da toplam 23 tarımsal kalkınma kooperatifi bulunmaktadır (Tablo 2.34). Bu kooperatiflerden dördü kapanma aşamasındadır (GTHB, 2013). Tablo 2. 34 İlçelerdeki Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri (GTHB İzmir İl Müdürlüğü Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Şube Müdürlüğü Kayıtları, 2013)

Tablo 2.34 İlçelerdeki Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri

İlçesi	Kooperatifin unvanı/ adı	Ortak Sayısı	Oran (%)	Çalışma Konusu/ Konuları Uyg. Proje Konusu ve Kapasitesi
Güzelbahçe	Çamlı Tarımsal Kalkınma Koop	32	1,4	Hayvancılık
	Payamlı-Küçükkaya Tarımsal Kalkınma Koop	81	3,6	Hayvancılık
	Yelki Tarımsal Kalkınma Koop	7	0,3	Tasfiye halinde
Çeşme	Ovacık Tarımsal Kalkınma Koop	35	1,5	Tasfiye halinde
Karaburun	Eğlenhoca Tarımsal Kalkınma Koop.	212	9,4	50x10x2 Besi Sığırcılığı
	Karaburun Merkez Tarımsal Kalkınma Koop.	81	3,6	Hayvancılık
	Küçükbahçe ve Salman Tarımsal Kalkınma Koop.	56	2,5	Hayvancılık
Seferihisar	Sefeko Tarımsal Kalkınma Koop	50	2,2	1500 T/Y Narenciye Tasnif Ambalaj(Kirada)
	Merkez Tarımsal Kalkınma Koop	18	0,8	İnt.Yapmadı/Mahk.
	Beyler Tarımsal Kalkınma Koop	156	6,9	İnt.Yapmadı/Mahk.
	Turgut-İhsaniye Tarımsal Kalkınma Koop	97	4,3	50X4 Dam.Sığ.Yet.
	Kavakdere Tarımsal Kalkınma Koop	100	4,4	Fesih İçin Bildirildi
	Payamlı Tarımsal Kalkınma Koop	231	10,2	Fesih İçin Bildirildi
	Ulamış Tarımsal Kalkınma Koop	167	7,4	20 T/G Zeytinyağı Fab.
	Gödençe Tarımsal Kalkınma Koop	135	6,0	20 T/G Zeytinyağı Fab.
	Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Koop	56	2,5	Hayvansal Üretim
	Orhanlı Tarımsal Kalkınma Koop	135	6,0	Tüketim
Urla	Özbek Tarımsal Kalkınma Koop	54	2,4	Zeytinyağı Fabrikası
	Uzunkuyu Tarımsal Kalkınma Koop	152	6,7	100X2 Süt Sığ 5 T/G Shd Mandıra
	Bademler Tarımsal Kalkınma Koop	236	10,4	20 T/G Zeytinyağı Fab 50 DA Turf. Sebze Çiçek Yet.
	Kuşçular Tarımsal Kalkınma Koop	98	4,3	Tüketim
	Urla İlçe Merkezi Tarımsal Kalkınma Koop	71	3,1	Zeytincilik
	Altıntaş Tarımsal Kalkınma Koop	7	0,3	Dış Mekan Süs Bitkisi
Toplam	23 Kalkınma Kooperatifi	2267	100	

Üretim faktörleri içinde geleneksel emek ve sermaye faktörlerinin ötesinde en temel üretim faktörü bilgidir. Bilginin üretim sürecine dâhil edilmesi ise teknoloji olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde bir mal ya da hizmet üretimi yanında artı değer üretim sürecinde yenilik yapmaya bağlıdır. Üretim sürecinde yapılan yenilik, katma değer üretiminin yanında doğal yaşamı tehdit etmeyecek sürdürülebilir bir kalkınma modelinin de en temel gereksinimlerinden biridir. Yarımada özelinde yerelden başlayıp bölgesel, ulusal ve küresele uzanan etkileşim ağının getirdiği unsurların yanında sürdürülebilirlik bağlamındaki diğer tüm etkileşimlerin de değerlendirilmesi gerekir. Bu etkileşim ağı içinde yerelin uzak ve yakın çevresinin oluşturduğu ağ etkileşimini koridorlar ve kümelenmeler kavramları ışığında bütüncül bir yaklaşımla ele almak başlı başına bir yenilik anlamına gelmektedir.

Ancak, kişilerin zihninde yerleşik hale gelmiş örtük bilginin (tacit knowledge), katma değer ve verimlilik artışı sağlayacak biçimde yenilik olabilmesi için örtük bilginin paylaşılması, kavramlaştırılması, bilgiye format kazandırarak prototip oluşturulması ve nihai ürüne dönüştürülmesi gereklidir. Bu süreç ancak, farklı uzmanlığa sahip bir ekip içindeki işbirliği ve inter-disipliner bir çalışma ile gerçekleşmektedir. Başka bir deyimle yenilik üretimi, işbirliği ağında bütünlüştürülen beşeri sermaye donanımına ihtiyaç duymaktadır.

Diğer yandan, yeniliği besleyen çevresel faktörlerin de, yenilik eko-sistemi olarak kümelenmesine ihtiyaç vardır. Yenilik eko-sistemini oluşturan unsurlarda meydana gelen değişimler de, doğrudan veya dolaylı olarak katma değer ve verimlilik artışı yaratır. Bu unsurlarda oluşan değişimlerin de bu nedenle yenilik olarak ele alınması gerekir.

Bölgede alternatif geleneksel yöntemlerin kullanıldığı üretim alanları vardır. Bunlardan birisi de Seferihisar'ın Orhanlı ve Urla Bademler Köyü'nde bulunan taşbaskı zeytinyağı fabrikalarıdır. Bu üretim tesislerinden bölgede sadece iki tane kalmıştır. Bu fabrikalarda üretilen zeytinyağları binlerce yıllık kadim bir üretim bilgisi kullanılarak üretilmektedir. Üretim esnasında taşlar kullanılmakta ve daha çok insan bu sistemde istihdam edilebilmektedir. Diğer sürekli sistemleri kullanarak üretilen zeytinyağlarında bir farkındalık ve fark yaratmak oldukça zor görünmektedir. Bölge açısından sürekli sistemlerle rekabet etmekte ileri teknoloji eksiklikleri nedeniyle imkânsızdır. Yetiştirilen organik zeytinler bu fabrikalarda işlenilip, çevre ve insan sağlığına daha yararlı zeytinyağları üretilebilirse bir alternatif oluşturulabilecektir. Yenilik daha geniş çaplı tanımlandığında, bu tip geleneksel üretim teknolojilerinin yeniden canlandırılması yenilik kategorisinde değerlendirilebilir ve Yarımada'nın sürdürülebilir kalkınması için yenilik unsuru bölgenin rekabet edebilirliğini arttırabilir. Yarımada içindeki ekonomik faaliyetler, yukarıda bahsi geçen örnekte olduğu gibi ağırlıklı olarak geleneksel teknolojilere dayalı, küçük işletmeler içinde gerçekleşmektedir.

Bu nedenle, Yarımada içinde radikal teknolojik yenilik üretme potansiyeli henüz oluşmuş değildir.

Diğer taraftan, yenilikçilik ekosisteminin oluşturulması anlamında İYTE'nin bölge içinde bulunması ve Ege Bölgesi'nin en gelişmiş teknoparkının (İZTEKGEB) burada olması önemlidir. Ayrıca, Ege ve Dokuz Eylül üniversitelerinin Yarımada içinde meslek yüksekokulları ve fakültelerinin bulunması, belli avantajlar yaratsa da, uzun vadede, daha çok ülke ve özelde İzmir bilgi toplumu ve yenilik ekosisteminde yaşanacak daha köklü yeniden yapılanma ve dönüşümler içinde bunlardan etkin olarak yararlanmak mümkün olabilecektir (bkz. İZKA, 2012c, İZKA, 2013d).

Girişimciliğin en önemli nitelikleri risk alma ve yenilikçiliklerdir. Yarımada'daki yerel ölçekli girişimcilerin çoğu uzun vadeli bir düşünce perspektifinde hareket etmemektedir. İnovasyon maliyetleri, kendisini ancak orta ve uzun vadede amorti edebildiği için bölgedeki mevcut işletme sahipleri yenilik yaratma çabası içine girmemekte ve risk üstlenmek istememektedir. Örneğin Urla'da ortaya çıkan nüfus yığılması, girişimcileri tüketim bazlı yatırımlara itmiştir. Bu durum sürdürülebilir kalkınma anlayışına zıt bir kalkınmanın sonuçları açısından anlamlıdır. Bu yatırımların en büyüklerinden biri olan Urla'da açılan alışveriş merkezi (Urla Meydan AVM) tam kapasite çalışmamaktadır ve alışveriş merkezinin varlığı yerel esnafı zor duruma düşürmektedir. Bu tip bir girişimcilik anlayışının sürdürülebilir kalkınma hedefiyle uyumlu olduğunu söylemek zordur. Bölge için bir diğer baskın girişimcilik tipi balık çiftlikleridir. Balık çiftliklerinin kullandıkları hammaddeler çoğunlukla bölge ekonomisi dışındaki bölgelerden tedarik edildiği için bölgeden aldıkları girdi miktarı kısıtlıdır ve yarattıkları istihdam çok düşük düzeydedir. Bu nedenle balık çiftliklerinin yerel ekonomi için iktisadi anlamda önemli bir katkısı yoktur. Bilakis, çevresel kalitedeki riskleri yükseltmektedir.

2.2.8. Çevre Altyapısı

Çevre altyapısı açısından Yarımada'nın önemli ihtiyaçları bulunmaktadır (Şekil 2.76). Çeşme, 2006 yılında TÜİK tarafından yayınlanan içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusu verilerine bakıldığında yatırım ihtiyacı tespit edilen alanlardandır (İZKA, 2011). Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusu verilerine bakıldığında bu konuda çalışmalara ihtiyaç duyulan

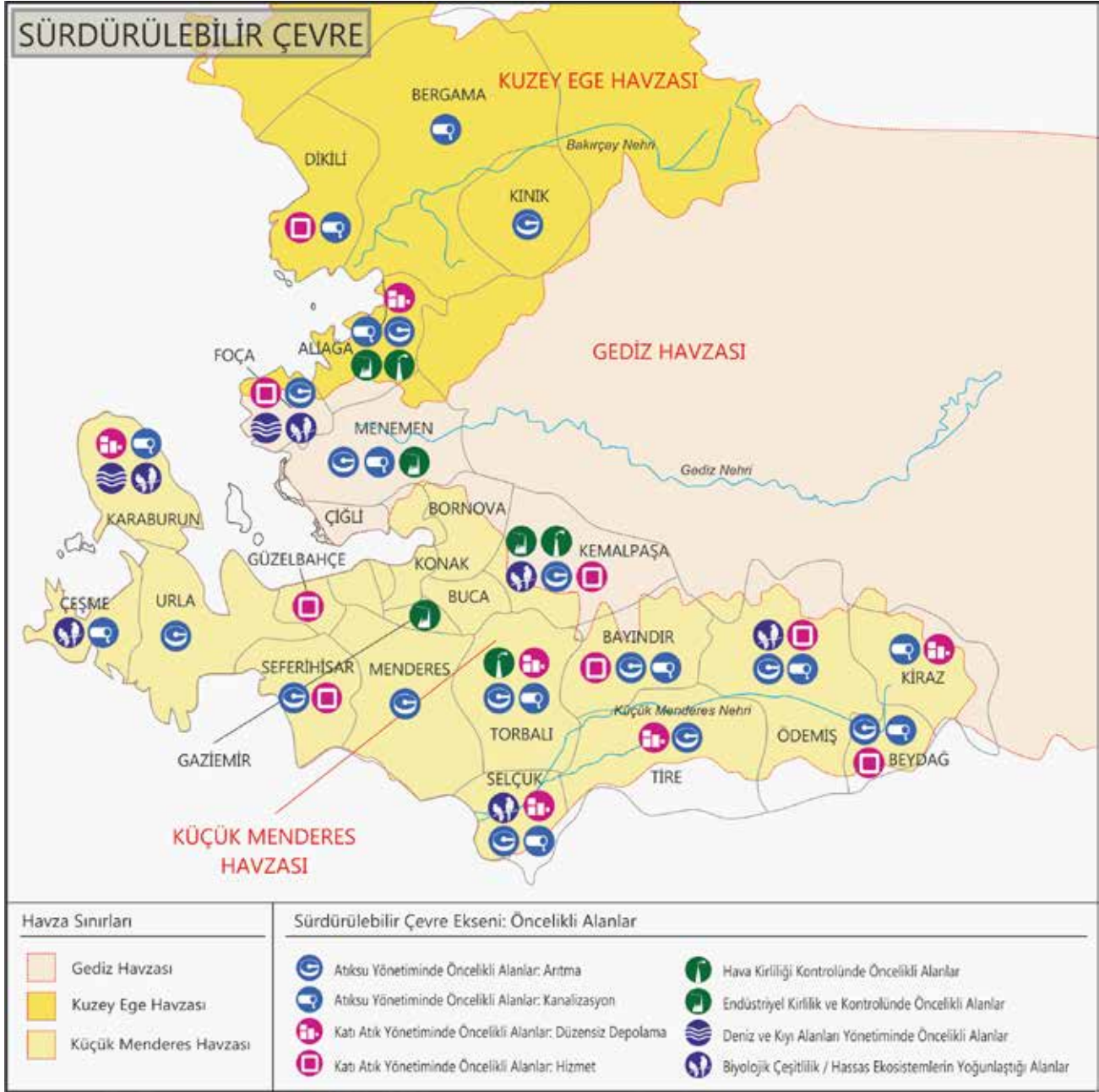
ilçeler arasındadır. Özellikle turistik faaliyetlerin ilçede yoğunlaşması nedeniyle kişi başı üretilen günlük atık su miktarı açısından Çeşme ilçesinin 504 litre/kişi-gün ile İzmir (227 litre/kişi-gün) ve diğer ilçelere kıyasla öne çıkmaktadır. Bu nedenle ilçede atıksu açısından kanalizasyon hizmeti açısından yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır (İZKA, 2011).

Şekil 2.76 İzmir'in Çevresel Mevcut Durum Analizi, (İZKA, 2009b)

Karaburun ise atıksu arıtma tesisi açısından öncelikli yatırım alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Arıtma tesisi ile hizmet verilen nüfus oranı açısından Karaburun'un % 22 ile geri sıralarda yer aldığı tespit edilmiştir. Kanalizasyon şebekesinin sadece ise nüfusun sadece % 40'ına hizmet verdiği bilinmektedir (İZKA, 2013a). Ayrıca ilçedeki taş

ocaklarının atıklarını denize döküyor olması diğer çevresel tehditlerden birisidir (Şekil 2.77). Güzelbahçe ve Seferihisar ilçeleri ise katı atık hizmetine gereksinim duymaktadır. Özellikle, Güzelbahçe ilçesinde Yelki beldesi katı atık yönetimi açısından öncelikli alanlardan birisidir (İZKA, 2009b, İZKA, 2011).

Şekil 2. 77 2010-2013 İZBP İlçe Lansman - Güzelbahçe DİS (İZKA, 2011)

3. Yarımada Doğal ve Kültürel Varlıkları

Bu bölümde mevcut durum analizi kapsamında saptanan unsurlara dayalı olarak Yarımada'nın sahip olduğu doğal ve kültürel varlıklar ele alınacaktır. 2. bölümde tanıtilen, Yarımada'yı oluşturan doğal ve kültürel yapı (bileşenleri) Yarımada'nın varlıklarını tanımlamaktadır. Projenin temel çıkışı doğal ve kültürel varlıklar, bir yandan Yarımada'nın mevcut ve potansiyellerini oluştururken, diğer yandan beş ana gelişme ekseninde tanımlanan faaliyetlerin Yarımada'nın sürdürülebilir kalkınmasını sağlamasında temel kriter olma işlevini üstlenmektedir. Bu suretle, çalışmada sürdürülebilirlik meselesinin temel bileşenini doğal ve kültürel varlıklar sağlayacaktır. Doğal ve kültürel yapısını büyük oranda koruması ve özgün değerlere sahip olması nedeniyle, Yarımada'da çeşitli statülerde, birçok koruma alanı mevcuttur. Doğal, kentsel ve arkeolojik sitler, geleneksel ve kırsal yerleşimler, antik yerleşimler, tabiat parkları ve anıtları, yaban hayatı koruma sahası, önemli doğa alanları ve sulak alanlar Yarımada'nın doğal ve kültürel yönden önem taşıyan bölgeleri ve koruma statüleridir.

3.1. Yarımada Doğal Varlıkları

Yarımada'da Tabiat Parkı ve Anıtı, Avlak ve Sulak Alan gibi farklı özellik ve koruma statülerde doğal varlıklar (Günerhan, 2012; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2011) mevcuttur (Tablo 3.1).

Tablo 3. 1 Yarımada'da bulunan Tabiat Parkı ve Anıtı, Avlak ve Sulak Alan (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013)

Tabiat Parkları		
Adı	İlçesi	Bilinirlik *
Tanay Tabiat Parkı	Çeşme	T
Ekmeksiz Tabiat Parkı	Seferihisar	T
Tabiat Anıtları		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Teos Menengici Tabiat Anıtı	Seferihisar	T
Yarendede Çamı Tabiat Anıtı	Güzelbahçe	T
Yemişçi Çınarı Tabiat Anıtı	Güzelbahçe	T
Fıstık Çamı Tabiat Anıtı	Güzelbahçe	T
Avlaklar		
Adı	İlçesi	Bilinirlik
Zeytineli Örnek Avlak	Urla	T
Sulak Alanlar		
Adı	İlçesi	Bilinirliği
Alaçatı Kıyı Ekosistemi	Çeşme	T
İris Gölü	Karaburun	B
Teos Sulak Alanı	Seferihisar	B

* Bilinirlik: Bölge Seviyesinde (B), Ülke Seviyesinde (T), Milletlerarası Seviyesinde (M)

Doğa Derneği tarafından belirlenen Türkiye'nin 4 Önemli Doğa Alanı (ÖDA; doğadaki canlı türlerinin nesillerini sürdürebilmeleri için özel önem taşıyan alanlardır) Yarımada'da yer almaktadır (Tablo 3.2). ÖDA çerçevesinde doğal alanların içindeki canlı türleri ve doğal kaynaklarla birlikte korunması amaçlanmaktadır.

Tablo 3. 2 Yarımada'da belirlenen Önemli Doğa Alanları ve büyüklükleri (Doğa Derneği, 2006)

Önemli Doğa Alanı	Alan (ha)
Karaburun ve Ildırı Körfezi Adaları	87.274
Çeşme Batı Burnu	3.465
Alaçatı	56.759
Doğanbey Kıyıları	7.465
Genel Toplam	154.963

Karaburun ve Ildırı Adaları Önemli Doğa Alanı (Şekil 3.1 ve 3.2) Karaburun Yarımadası ile Çeşme Burnu ve Karaburun arasında yer alan Ildırı Körfez Adalarını ve Karaburun, Çeşme, Urla ilçelerini kapsamaktadır. Doğal ve arkeolojik sit statüleri ile korunmaktadır (Doğa Derneği, 2006).

Karaburun ve Ildırı Adaları Önemli Doğa Alanları
Topoğrafya Haritası

Karaburun ve Ildırı Adaları Önemli Doğa Alanları
Bitki Örtüsü Haritası

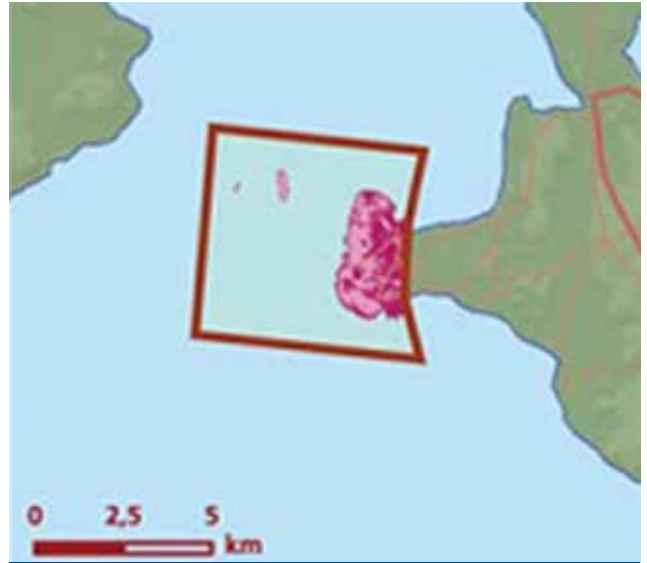
Şekil 3. 1 Karaburun ve Ildırı Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)

	Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Populasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
				K	B		
	Papaver purpureomarginatum - Anadolu	0	0	-	CR	Var	BI
	Aquila chrysaetos	0	0	LC	LC	I Çift (Üreme)	CI
	Bubo bubo	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
	Emberiza caesia	0	0	LC	LC	Yaygın (1996 Üreme)	A4, CI
	Emberiza cineracea	0	0	NT	(NT)	Nadir (1996 Üreme)	CI
	Falco biarmicus - Avrupa ve Anadolu	0	0	LC	VU	I Çift (1997 Üreme)	CI
	Falco eleonora	0	0	LC	LC	60-120 Birey (1996 Üreme dışı)	CI
	Falco eleonora	0	0	LC	LC	2-3 Çift (2004 Üreme)	CI
	Falco naumanni	0	0	VU	LC	20-30 Çift (2001 Üreme)	AI, CI
	Larus audouinii	0	0	NT	(NT)	20-25 Çift (2001 Üreme)	CI
	Phalacrocorax aristotelis desmarestii	0	0	LC	LC	84 Çift (1996 Üreme)	CI
	Sitta kurueperi	0	0	NT	(NT)	Nadir (Üreme)	CI
	Silvia rueppelli	0	0	LC	LC	Yaygın (Üreme)	CI
	Caracal caracal - Orta Doğu	0	0	LC	(EN)	Var	BI, CI
	Lutra lutra	0	0	NT	-	Var	CI
	Monachus monachus	0	0	CR	(CR)	Var	AI, CI
	Monachus monachus - Doğu Akdeniz	0	0	CR	(CR)	Var	BI, CI

Şekil 3. 2 Karaburun ve Ildırı Önemli Doğa Alanında Bulunan Türler (Doğa Derneği, 2006)

Çeşme Batı Burnu Önemli Doğa Alanı Topografya Haritası

Çeşme Batı Burnu Önemli Doğa Alanı Bitki Örtüs Haritası

Şekil 3. 3 Çeşme Batı Burnu Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)

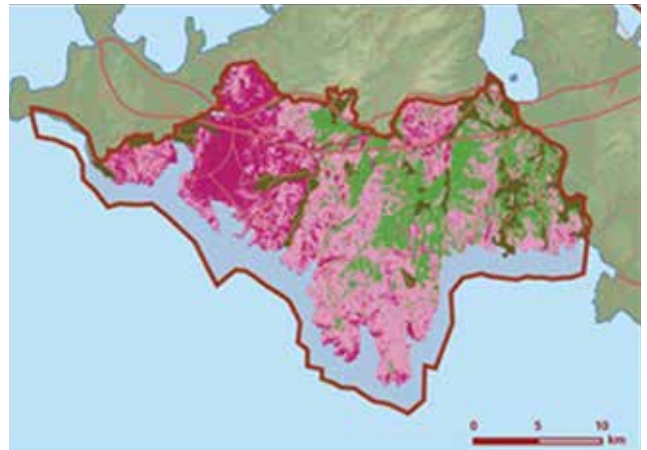
Çeşme Yarımadası'nın güneybatı ucunda, Boğa ve Fener Adalarını da içine alan Çeşme Batı Burnu Önemli Doğa Alanının büyük kısmı deniz ve kıyı ekosistemidir (Şekil 3.3). Doğal sit statüsü ile korunmakta olup Akdeniz fokları (*Monachus monachus*) için önem taşımaktadır (Doğa Derneği, 2006).

Alaçatı Önemli Doğa Alanı ise Karaburun ve Çeşme Yarımadaı uzantısının güney kısımlarını içermektedir (Şekil 3.4). Çeşme, Urla, Seferihisar ilçe sınırlarını kapsamaktadır. Doğal sit statüsü altında korunmakta olup çok sayıda sulak alana ve nadir canlı türüne ev sahipliği yapmaktadır.

Türkiye ölçeğinde nadir bitki türlerinden birisi olan *Orchis lectea* yaygın olarak bulunmaktadır. Ege Bölgesi'nde sırtlanın (*hyaena hyaena*) ve karakulağın (*caracal caracal*) yaşadığı nadir alanlardan birisidir (Doğa Derneği, 2006). Alaçatı Kıyı Ekosistemi Türkiye'nin Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanları arasında yer almaktadır (Günerhan, 2012).

Alaçatı Önemli Doğa Alanı Topografya Haritası

Alaçatı Önemli Doğa Alanı Bitki Örtüs Haritası

Şekil 3. 4 Alaçatı Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)

Seferihisar ilçesinin batısında, kıyı şeridinde Doğanbey Kıyıları Önemli Doğa Alanı yer almaktadır (Şekil 3.5). İçerisinde en güneydeki Doğan Adası başta olmak üzere irili ufaklı sekiz ada bulunmaktadır. Arkeolojik sit statüsü ile korunmaktadır. Gökdoğanın (*Falco peregrinus*) üreme alanlarından birisidir. Ayrıca kuzeybatı kısımları Akdeniz foku için önemli (Türkiye'deki en öncelikli beş fok alanından birisi) yaşam alanıdır (Doğa Derneği, 2006).

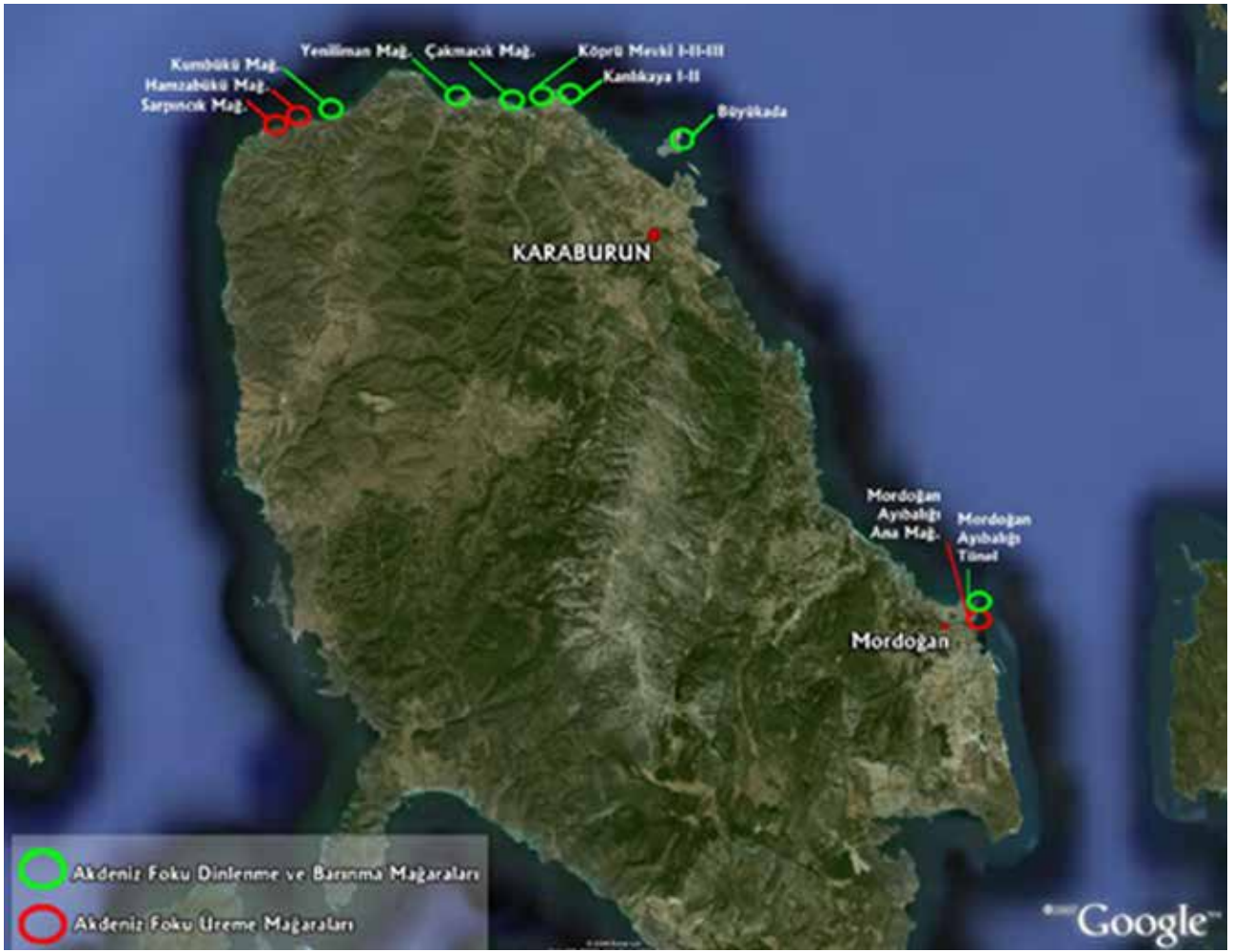
Şekil 3. 5 Doğanbey Kıyıları Önemli Doğa Alanı (Doğa Derneği, 2006)

Bu bölümde tanımlanan bölge ve koruma statüleri yanında 'askeri alanlar ve güvenlik bölgeleri', Urla, Karaburun, Gerence Körfezi, Hekim Adası, Çeşme, Dalyan, Çiftlikköy, Azmak Koyu, Seferihisar, Doğanbey doğa koruma ve biyolojik çeşitlilik açısından önemlidir. Ildırı Körfezi ve önündeki ada grupları yaban hayatı açısından önemlidir. Çeşme ve Karaburun Yarımadası arasında yer alan Eşek Adası, yaban hayatı koruma alanıdır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2013). Yapılan ön arazi çalışmaları sonucunda yaban hayatı açısından zengin olan bölgeler, Orhanlı, Gödençe ve Beyler Köyleri kırsalındaki habitatlardır.

Yarımada'da doğal, tarihi özellikleri itibarıyla araştırılmış ve özellikleri saptanmış mağaralar şunlardır: Peynirini ve Dipsizkuyu Mağaraları (Karaburun), Hades Mağarası (Yaylaköy), Aşağıovacık Düdeni ve Tezini Mağarası'dır (Karaburun Yarımadası Biyosfer Rezerv Alanı Raporu, 2013).

Alaçatı ile Zeytineli arasındaki kıyılar deniz kıyısına özgü garig, fazla yüksek olmayan sarp kayalık, vadi bataklık ve kumsal habitatlarının bir mozaikini içerir. Bölge, kısa ömürlü bitkiler bakımından zengin nemli mera toplulukları ve çeşitli sığ gölcükler nedeniyle olağanüstü önem taşımaktadır. Özellikle sığ gölcükler, Akdeniz Bölgesi'nde çok nadir görülen ve tehlike altında bulunan önemli habitatlar arasındadır.

Yarımada, Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından koruma altına alınan 12 canlı türünden biri olan, ulusal ve uluslararası sözleşmeler ile korunan Akdeniz foklarının üreme ve yaşama alanıdır. Akdeniz fokları, insan aktivitelerinden uzak veya kısmen uzak, insanlar tarafından ulaşımı zor, tercihen üreme ve/veya barınmaya uygun mağara ve kovukları bünyesinde barındıran sakin ve doğal kıyı alanlarında yaşamaktadır (Öztürk, 1998; Veryeri, 2005) Karaburun Yarımadası'nda Akdeniz foklarının barınmasına uygun toplam 13 mağara ve kovuk vardır (Kıraç ve Veryeri, 2009) (Şekil 3.6).

Şekil 3. 6 Karaburun Yarımadası'nda Tespit Edilen Fok Mağara ve Kovukları
(Kıraç ve Veryeri, 2009; T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2013)

Teos Sulak Alanı kuş türleri baz alındığında öncelikli alanlardan biri olarak tespit edilmiştir. Sulakalan yıl boyunca farklı dönemlerde farklı kuş türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Seferihisar sınırları içindeki doğal karakterini koruyabilen neredeyse tek sulakalan özelliği göstermektedir (Şekil 3.7).

Karaburun yerleşimi çok sayıda koya sahiptir. Yerleşimin kuzeyinde İncirli Koy ve Kuyucak Plajı (Şekil 3.8) mavi bayrağa sahiptir.

Şekil 3. 7 Teos Sulak Alanı (Seferihisar
Doğa Mirası Projesi, 2013)

Şekil 3. 8 Kuyucak Plajı (Url-14)

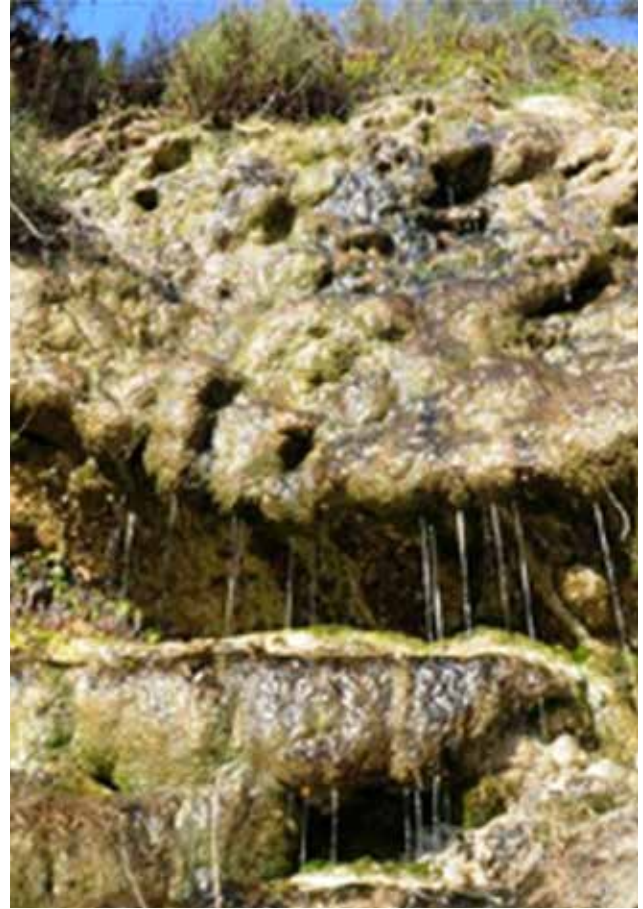

Seferihisar'da serpantin (kayaç yapısı) Gödençe ve Çamtepe arasındaki ormanlık alandır. Bu bölgede bulunan dere yatağı alandaki ormanlığın oldukça fazla nem tutmasını sağlayarak bölgede küçük bir biyolojik ada oluşumunu sağlamıştır. Bu bölgede bulunan türlerden bazıları serpantine özelleşmiş türlerdir ve bazıları da nemli iklim seven nadir türlerdendir. Belirtilen bölge Seferihisar bitki örtüsünde en kırılgan, narin alan olup çevre bölgelerde bulunmayan bitki çeşitliliğine sahiptir. 20-30 m boyunda % 80-90 kapalılığa sahip *Pinus brutia* ormanı vejetasyonuna sahiptir. Bu yüzden de Seferihisar için öncelikli korunması

gerekli alan niteliği taşımaktadır. Bu bölgenin yanısıra Seferihisar'da Orta Mahalle ile Orhanlı Yeni Köy arasında iki büyük Anadolu mazı meşesi (*Quercus ithaburensis* subsp. *macrolepis*) anıt ağaç niteliği taşımaktadır (Şekil 3.9). Tufa habitatı (yüksek gözenekli, süngerimsi, yaprağımsı ve odunsu dokulu soğuk su karbonat çökellerdir) NATURA 2000 anlayışı ile Avrupa Birliği tarafından korunması gerekli habitatlar arasında gösterilmektedir. Ülkemizde yeterince çalışılmamış bir habitat tipi olan bu ortamların fitososyolojisi de henüz ortaya konmamıştır (Seferihisar Doğa Mirası Projesi, 2013) (Şekil 3.10).

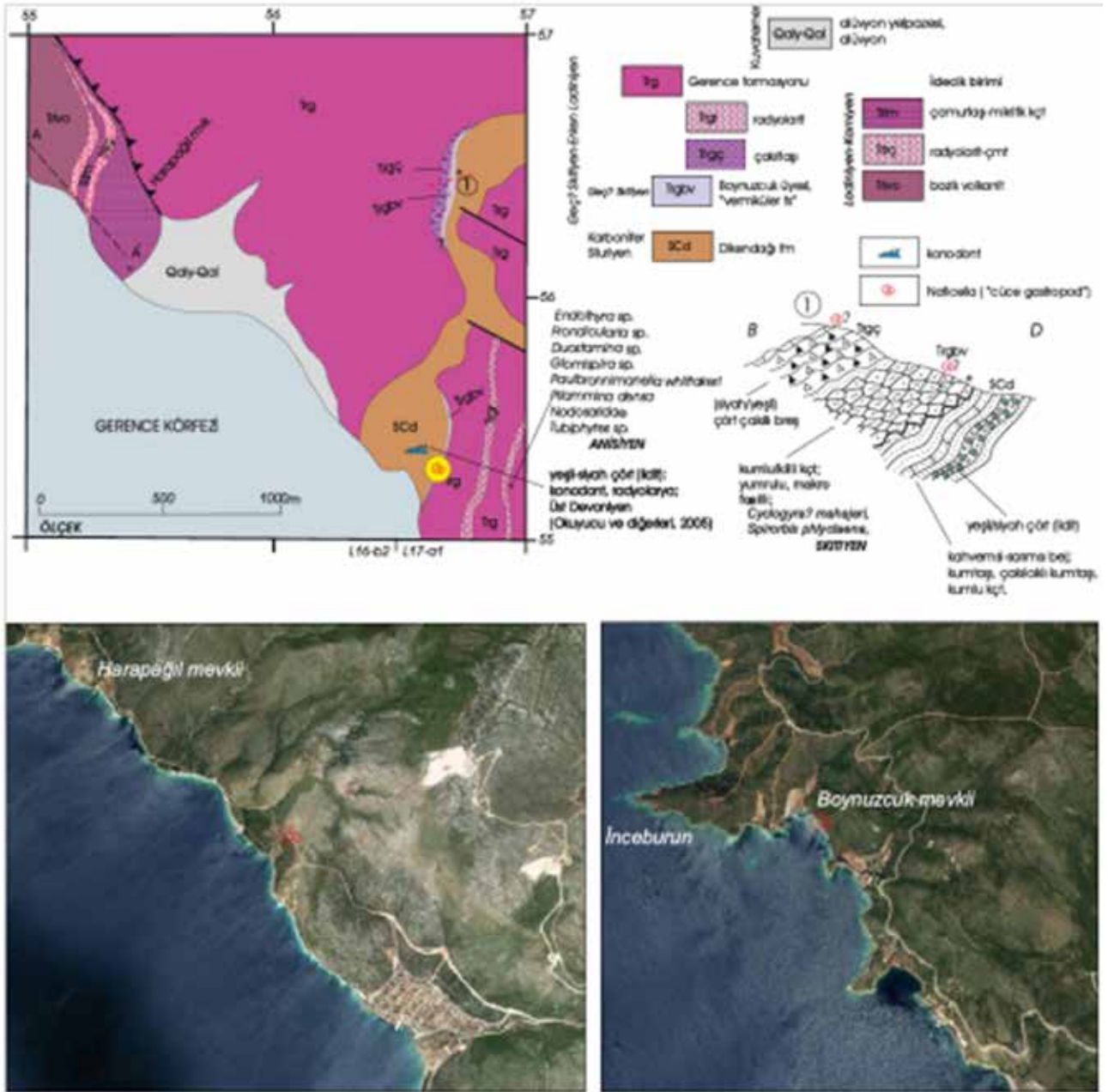
Şekil 3. 9 Anadolu Mazı Meşesi (*Quercus ithaburensis* subsp. *macrolepis*) (Seferihisar Doğa Mirası Projesi, 2013)

Şekil 3. 10 Gödençe - Çamtepe Arasında Bulunan Tufa Habitatı (Seferihisar Doğa Mirası Projesi, 2013)

Yarımada jeolojik özellikleri ile oldukça ilgi çekicidir. Yarımada'da Paleozoyik yaşlı kayalardan Kuvaterner yaşlı kayalar kadar birçok kaya birimleri gözlenmektedir. Bu kaya birimleri içerisinde karstik yapılar, karstik su kaynakları ve fosil yatakları bulunmaktadır. Buna ek olarak da Yarımada da terk edilmiş eski civa yatakları da bulunmaktadır. Yerbilimleri açısından özgün olan bu yapıların yöre turizmüne katkı koyma potansiyeli yüksektir. Karaburun Yarımadası'nda çok sayıda fosil bulundurmaktadır (Şekil 3.11) (Güvenç vd., 1977; Konuk, 1979).

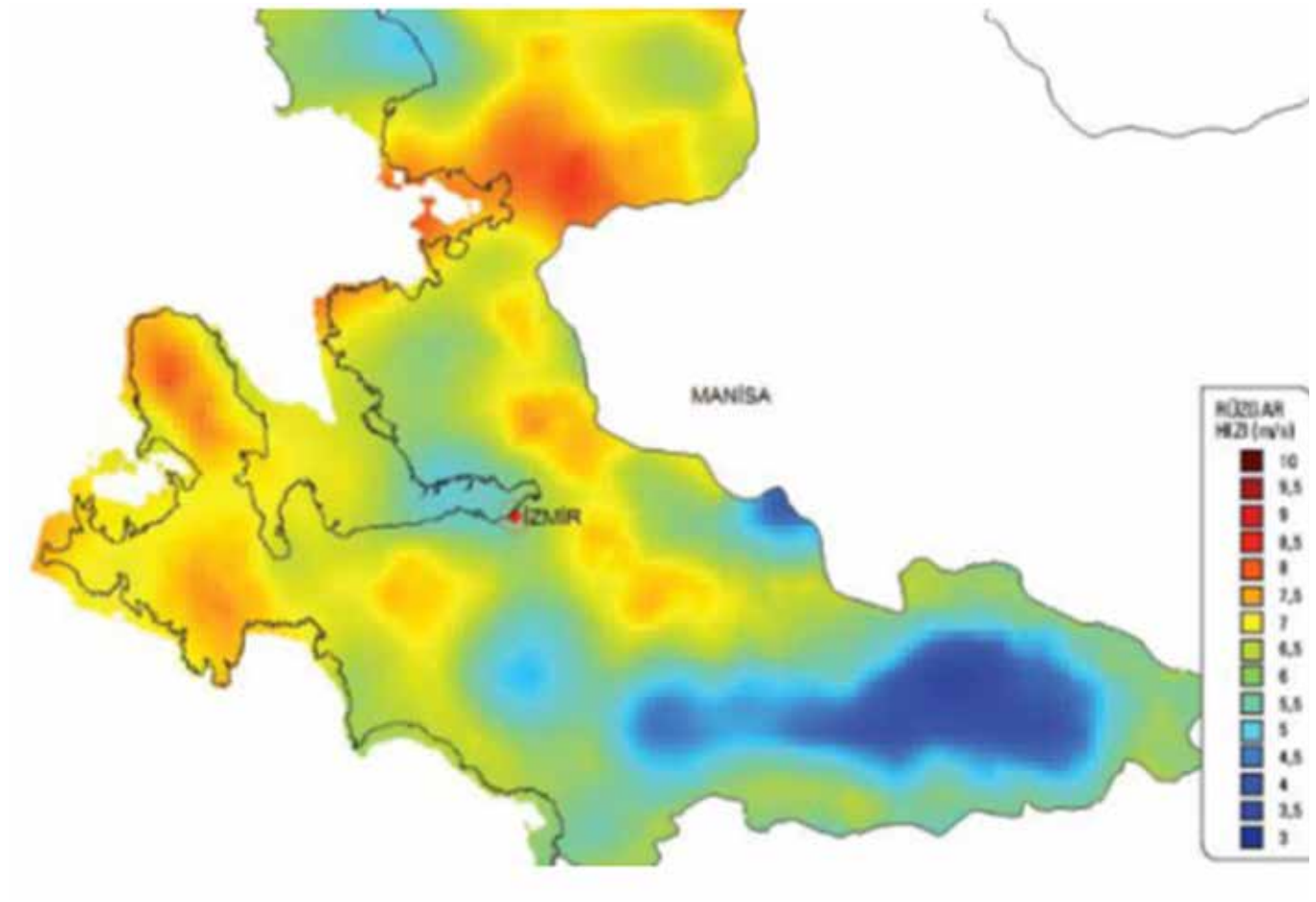
Yarımada doğal varlıklarını, doğadaki fiziki ya da yersel oluşumlar yanında bunların sağladığı enerji ve su kaynakları oluşturmaktadır. Yarımada'da % 35 kapasite faktörüne göre yıllık toplam enerji üretim kapasitesi 645.550.000 kWh/yıl ($8.760 \times 0,35 \times 210.550 = 645.550.000$) dir. Bu verilere göre, Yarımada'nın yenilenebilir enerji kaynakları potansiyeli yüksektir.

Şekil 3. 11 Fosil yatakları ve bulunduğu alanlar (Güvenç vd., 1977; Konuk, 1979).

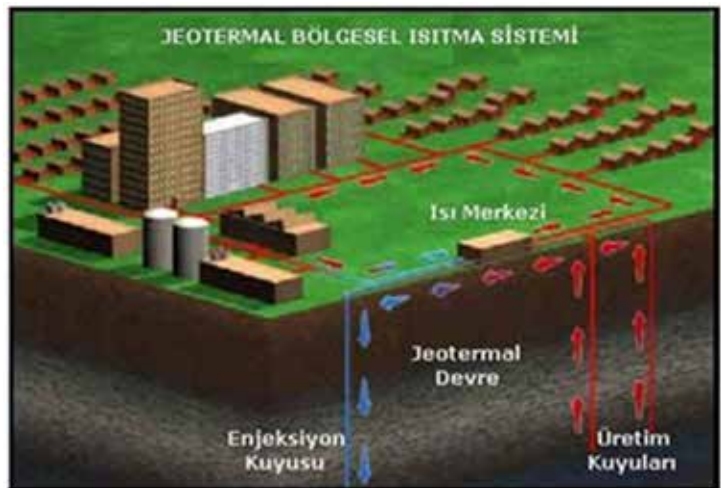
Türkiye'nin rüzgâr potansiyeli en yüksek alanlardan biri de Karaburun Yarımadası'dır (Şekil 3.12). Ekonomik RES yatırımı için 7m/s veya üzerinde rüzgâr hızı gerekmektedir. Yarımada'daki rüzgâr hızı 7m/s üzerindedir. Bu nedenle, yarımada son yıllarda çok sayıda santral lisansı alınmış ve enerji üretimine başlanmıştır. Yıllık ortalama değerler esas alındığında İzmir'in kıyı şeridi, dolayısıyla Yarımada bölgesi en iyi rüzgâr hız ortalamalarına sahip alandır.

Jeotermal enerji günümüzde enerji üretimi amacıyla kullanılan en temiz kaynaklardan biridir. Sondajlarla rezervardan yüze çıkarılan sıcak su ve buhar jeotermal enerjinin üretiminde kullanılmaktadır. Yerküre'de jeotermal sistemler de genellikle kabuğun ince, volkanik ve özellikle ülkemizde, tektonik etkinliğin yoğun olduğu alanlarda gelişmektedir. Batı Anadolu'da bu duruma ek olarak, kuzeylerde volkanik faaliyet ve graben tektoniği etkisi, sığ derinlikteki ısı kaynağı ve akışı nedeniyle en etkin, yüksek rezervuar (287 °C) sıcaklığına sahip jeotermal sistemler gelişmiştir.

Şekil 3. 12 Yarımada ve Çevresinin Rüzgar Haritası (Url-16)

Jeotermal kaynaklar, bölgesel ısıtma sistemleri ile çok sayıda hacme ulaşip, ekonomik bir kullanım sağlarlar. Bölgesel ısıtma sistemleri, jeotermal kuyulardan elde edilen sıcak akışkanı, bir ısı merkezinde ısı değiştirgecinden geçirerek enerjisini temiz akışkana aktarırlar. Bu ısınmış temiz akışkan şehir içinde dolaşan borular aracılığı ile binalara, işyerlerine ve evlere ulaştırılır (Şekil 3.13).

Şekil 3. 13 Jeotermal Bölgesel Isıtma Sistemi Şematik Gösterimi (Url-16).

Jeotermal kaynakların bir diğer kullanım alanı sera ısıtmasıdır. Bitkilerin ihtiyaç duyduğu optimum sıcaklıklar, sürekli olarak 50°C ve üzerindeki jeotermal kaynaklardan sağlanabilir. Bu sayede hem pahalı ve çevresel etkileri fazla olan fosil yakıt kullanımı ortadan kalkar, hem de ürün rekoltesi artar (GEKA, 2012). Jeotermal kaynakların su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanımı ile su sıcaklığı optimum değerlerde korunarak canlının gelişme periyodundan daha kısa sürede daha fazla ürün elde edilebilmekte, tür çeşitliliği sağlanabilmekte ve tropik türler yetiştirilebilmektedir.

Yarımada jeotermal kaynakları açısından zengindir ve yakın gelecekte termal turizmde Dünya markası olma potansiyeli

taşımaktadır. Bölgedeki Seferihisar, Çeşme-Şifne ve Urla-Gülbahçe jeotermal kaynakları yerel ekonomi için önem arz etmektedir. Henüz aktif olarak kullanılmayan Seferihisar ilçesi jeotermal alanında geniş bir alana yayılmış çok sayıda kaynak yer almaktadır. Seferihisar alanı, elektrik, sera, bölgesel ısıtma ve termal turizm için uygun kaynaklardır.

Yarımada'da diğer önemli saha İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü sınırları içerisinde bulunan Gülbahçe Jeotermal Sahası'dır (Şekil 3.14). Burada fay zonları boyunca çok sayıda kaynak bulunmaktadır. Bu alanda Roma döneminde kalma hamam bulunmaktadır. Sıcak su kaynağının yüzey sıcaklığı 33°C'dir. Şu an için aktif konumda değildir (Baba, 2013).

Şekil 3. 14 Gülbahçe Jeotermal Kaynağı ve Çevresinden Görünüm, Kaynak: Alper Baba Fotoğraf Arşivi, 2013.

Şekil 3. 15 İzmir Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası (Url-16)

Güneş enerjisinden elektrik üretiminde teknolojinin ilerlemesi ve fotovoltaik panellerin maliyeti düşmesi ile birlikte özellikle Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Yönetmeliğin de çıkmasıyla sektörde hızlı bir gelişme olacağı öngörülmektedir.

Yarımada rüzgâr enerjisinde olduğu gibi güneş enerjisinde de yüksek bir potansiyele sahiptir (Şekil 3.15). Güneş enerjisi sistemlerinin gün bazında birbirini iyi dengeleyen sistemler olduğu ve bu sebeple özellikle büyük ölçekli santral kurulumlarında güneş enerjisi santrallerinin Yarımada'da potansiyeli olabileceği öngörülmektedir.

Yarımada'da tarım ve turizm sektörlerinin gelişmesinin en önemli parametrelerinden bir tanesi su kaynaklarıdır.

Bölgede su taşıma potansiyeline sahip karstik kireçtaşları ve çatlaklı volkanik kayalar yer almaktadır. Bu kayalar, Yarımada'nın büyük bir kısmını kapsamaktadır. Karstik kaynaklardan gelen suların büyük bir bölümü denize boşalmaktadır. Su ihtiyacının büyük bölümü yeraltısularından karşılanmaktadır. Bölgede Devlet Su İşleri (DSİ) ve özel şahıslar tarafından yapılan derin sondajlar bulunmaktadır (Şekil 3.16). DSİ tarafından Karaburun Yarımadası'nın hem içme suyu hem de tarım arazilerini sulama amaçlı bir adet gölet ve üç adet baraj inşa etmiştir. Bir bölümü Güzelbahçe İlçesi sınırlarında olan Çamlı Barajı ve Alaçatı Barajı su kaynakları koruma alanları arasındadır (İZKA, 2011).

Şekil 3. 16 Yerleşim Yerlerinde İçme Suyu Amaçlı Kuyuların Yerleri

3.2. Yarımada Kültürel Varlıkları

Yarımada geçmişten günümüze coğrafi konumu ve limanlarıyla önem kazanmıştır. Antik çağlardan itibaren kıyı bölgelerinde liman kentleri kurulmuştur (Emiroğlu, 1988). Dünyadaki ilk kentleşme örneklerinden birisi olan ve M.Ö. 6000 yıllarının sonuna kadar ulaşan "Liman Tepe", 12 İon kentinden 4'ü Yarımada'nın kıyılarında yer alan liman kentleriydi (Gülerden 2007; Emekli, 2005):

- Erythrai: Çeşme İldırı'da yer alan kentte Helen ve Roma dönemi kalıntıları bulunmaktadır (İBB, 2008).
- Klazomenai: Urla İskele Mahallesi'nde bulunan ticaret ve endüstri konularında gelişmiş liman kentinin tarihi M.Ö. 4000'lere kadar uzanmaktadır (Atilla ve Öztüre, 2002; Urla Kaymakamlığı, 2006).
- Teos: Seferihisar Sığacık Köyü'nün 1 km güneyinde deniz kıyısında yer almaktadır. İki limanı bulunan kentte Helenistik ve Roma dönemi kalıntıları olup, antik Dünya'nın en büyük Dionysos Tapınağı bulunmaktadır.
- Lebedos: Ürkmez Köyü'nün güney doğusunda bulunan kente Helen ve Roma dönemi kalıntılara rastlanmaktadır.

Antik çağda adı, "Mimas" olarak bilinen Karaburun'da eski çağlardan bu yana yerleşim izlerine rastlanmış ve Kalkolitik Çağ'a ait kesici aletler ile çanak çömlekler bulunmuştur. Araştırma alanında M.Ö 3000'li yıllardan itibaren Hititler, onların ardından da, Yunanlılar, Persler, Romalılar, Bizanslılar ve Osmanlı İmparatorluğu egemen olmuştur (Karaburun Belediyesi, 2010). XIX. Yüzyılda yeniden önem kazanan Yarımada, ticari, turizm ve sosyal yaşam bakımından gelişmeye başlamıştır (Kayın, 1988; Emekli, 2005; Soykan vd., 1993).

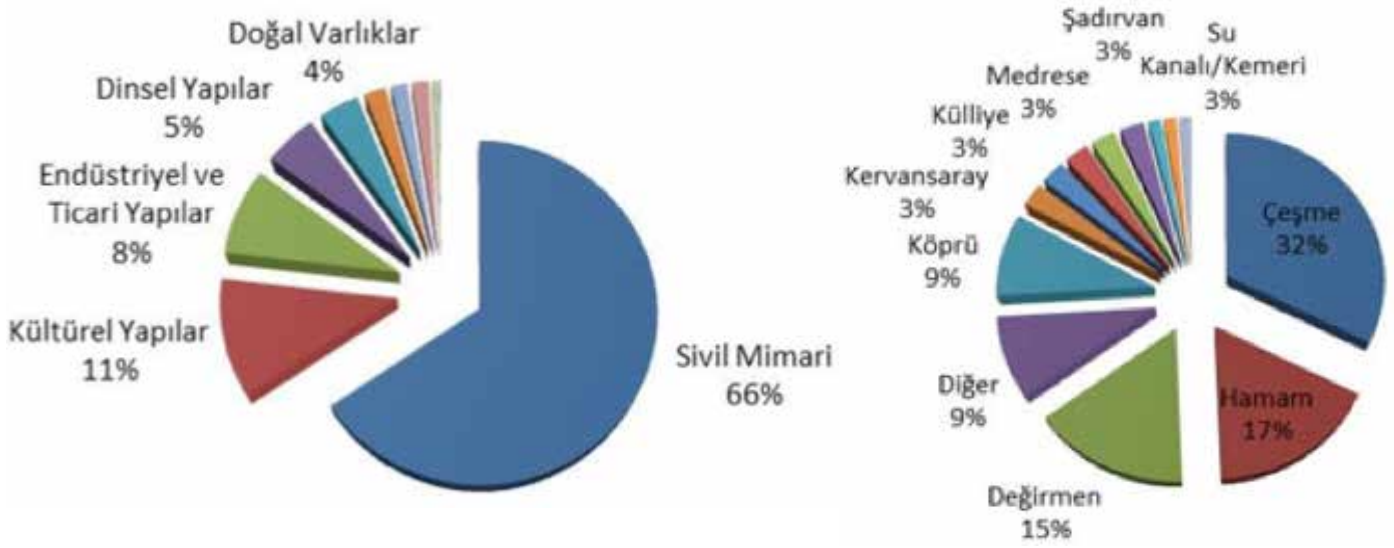
Yarımada'da yapı ölçeğinde Taşınmaz Kültür Varlığı olarak toplam 686 adet tescil tespit edilmiştir (Tablo 3.3). Tescil edilmiş varlıklar türlerine göre Anıtlar ve Abideler, Askeri Yapılar, Dinsel Yapılar, Doğal Varlıklar, Endüstriyel ve Ticari Yapılar, İdari Yapılar, Kalıntılar, Kültürel Yapılar, Mezarlar ve Sivil Mimari adları altında gruplanmaktadır.

Tablo 3. 3 Yarımada'da Yer Alan Taşınmaz Kültür Varlıklarının İlçe Bazında Türlerine Göre Dağılımı
(İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Taşınmaz Kültür Varlıkları	Türü	Çeşme	Güzelbahçe	Karaburun	Seferihisar	Urla	Toplam
Anıtlar ve Abideler	Abide				1		1
	Anıt	6			1		7
	Kalyon	1					1
	Şehitlik	1				1	2
Askeri Yapılar	Kale	1					1
Dinsel Yapılar	Cami	6	2	2	7	5	22
	Kilise	3					3
	Mescit				1	3	4
	Türbe	1				5	6
Doğal Varlıklar	Çınar Ağacı			7	1	8	16
	Okalıptüs Ağacı					2	2
	Sakız Ağacı	6				1	7
	Selvi Ağacı					1	1
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	Ambar					1	1
	Depo					7	7
	Dükkan	1				19	20
	Fırın					4	4
	Han-otel	3				1	4
	İşyeri					5	5
	Kahvehane					2	2

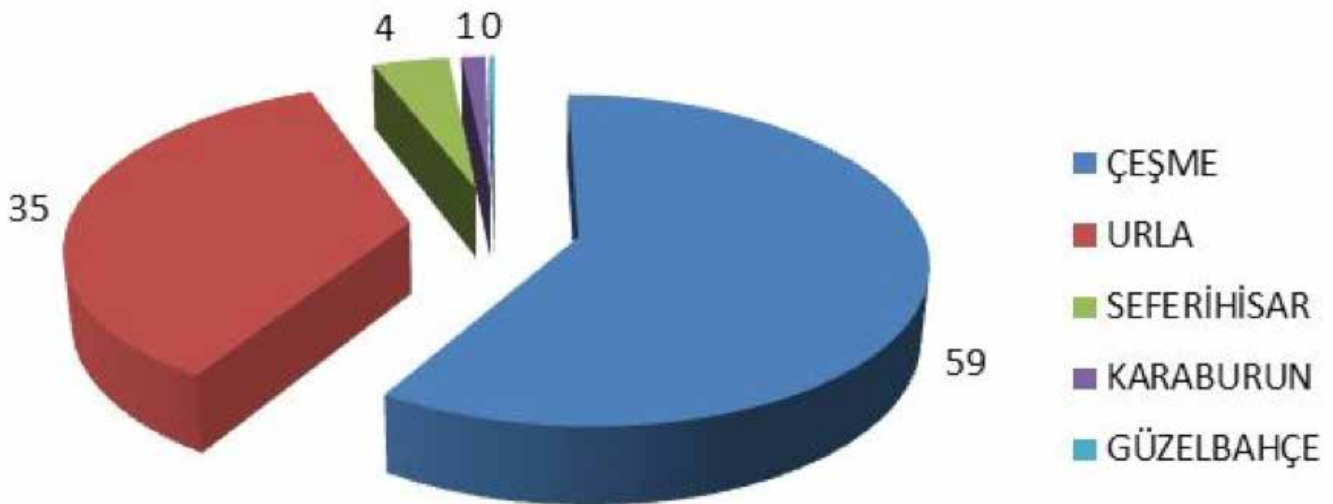
Taşınmaz Kültür Varlıkları	Türü	Çeşme	Güzelbahçe	Karaburun	Seferihisar	Urla	Toplam
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	Kayıkhanesi					2	2
	Konut - Dükkan	1				3	4
	Konut - İşyeri					4	4
	Lokanta	1					1
	Sabun Fabrikası					1	1
	Zeytinyağı Fabrikası					1	1
	Zeytinyağı Deposu					1	1
İdari Yapılar	Belediye Binası	1				1	2
	Halk Eğitim Merkezi					1	1
	Okul					1	1
	Postane	1				1	2
	Sağlık Binası					2	2
	Diğer	1				2	3
Kalıntılar		3			1		4
Kültürel Yapılar	Çeşme	20				5	25
	Değirmen	12					12
	Hamam	3			6	4	13
	Han	1					1
	Kervansaray	2					2
	Köprü					7	7
	Kuyu	1					1
	Küllüye					2	2
	Medrese				2		2
	Sarnıç	1					1
	Su Kanalı/ Kemerli				2		2
	Şadırvan				1	1	2
	Diğer	1				6	7
Mezarlar	Hazire	1				5	6
	Mezarlık	5			1	1	7
	Kaya Mezarı	1					1
Sivil Mimari	Konak	1					1
	Konut	301			3	53	357
	Konut-Depo					1	1
	Konut-İşyeri	7				4	11
	Konut-Lokanta					1	1
	Taşınmaz	9			2	67	78
	Tekel Lojmanı					1	1
TOPLAM		403	2	9	29	243	686

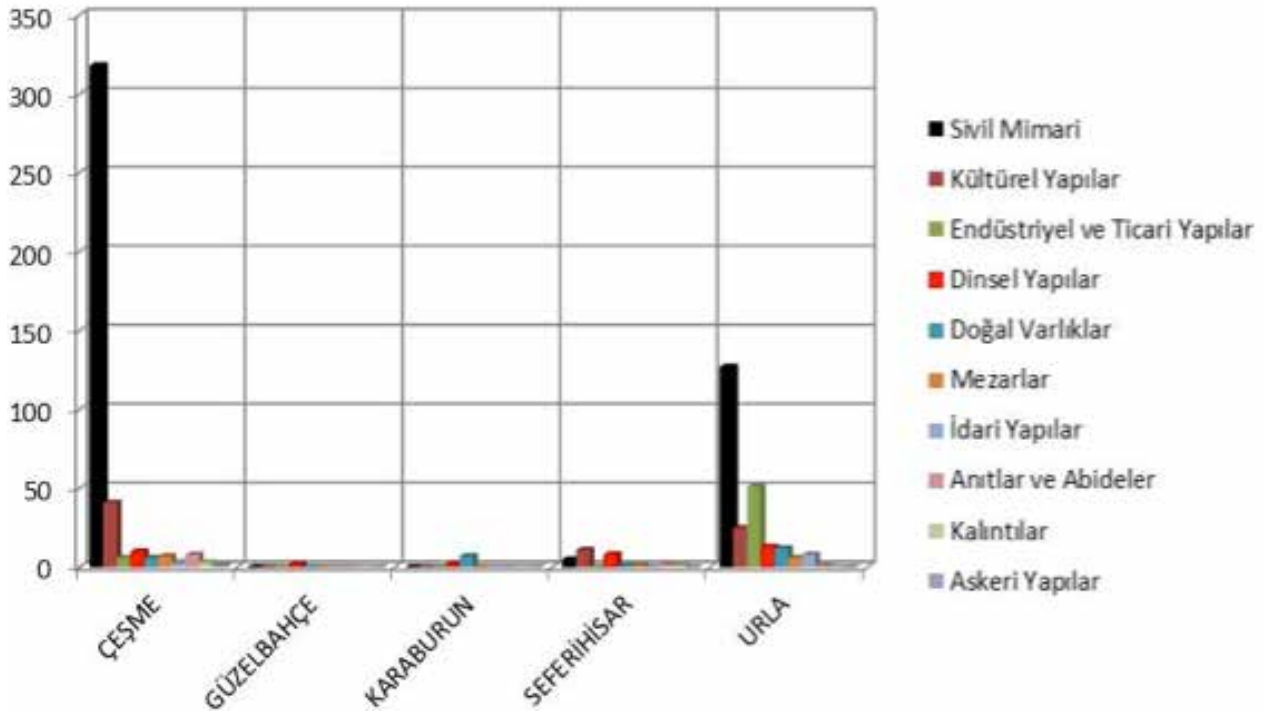
Şekil 3. 17 Yarımada'da Yapı Ölçeğinde Türüne Göre Taşınmaz Kültür Varlıkları(Solda); Yarımada'da Kültürel Yapılar Alt Türünü Oluşturan Taşınmaz Kültür Varlıkları (Sağda) (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Varlık türüne göre Yarımada'da en fazla tescillenmiş yapı tipi % 66'lık oranla Sivil Mimari örnekleridir. Bunu ile Kültürel Yapılar (% 11), Endüstriyel ve Ticari Yapılar (%8) ve Dinsel Yapılar (% 5) izlemektedir. Toplam 450 tescilden oluşan Sivil Mimari kategorisinde ilk sırada Konutlar (% 79) gelmektedir. Toplam 77 tescilden oluşan Kültürel Yapılar kategorisinde ise ilk sırayı Çeşmeler (% 32), daha sonra Hamamlar ve Değirmenler almaktadır (Şekil 3.17).

İlçelere göre tescil sayılarının dağılımına bakıldığında, en fazla Taşınmaz Kültür Varlığı'na sahip ilçe Çeşme (% 59)'dir (Şekil 3.18). Urla (% 34) dışında diğer üç ilçenin toplamdaki varlığı %5 civarındadır. Çeşme'de en fazla yapı türü yine Sivil Mimari örnekleri ile Kültürel Yapılardır (Şekil 3.19). Urla'da da tescilli Sivil Mimari örnekleri başı çekerken diğer yapı grupları daha dengeli dağılırarak ikinci türü-Çeşme'den farklı olarak-Dinsel ve Kültürel Yapılar oluşturmaktadır. Az sayıdaki tescilli varlığı ile Seferihisar'da Kültürel ve Dinsel Yapılar mevcuttur.

Şekil 3. 18 Yarımada'da İlçelere Göre Tescilli Taşınmaz Kültür Varlığı Dağılımı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Şekil 3. 19 Taşınmaz Kültür Varlık Türlerinin Yarımada İlçelerine Göre Dağılımı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Yapı ölçeğindeki Taşınmaz Kültür Varlıklarının bazıları, halihazırda İzmir 1 No'lu Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'na onaylanmış restorasyon projeleri doğrultusunda onarılarak işlev kazandırılmıştır. Bunlar arasında Urla Kültür Merkezi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün projesi hazırlanmış Urla Pratik Kız Sanat Enstitüsü binaları sayılabilir. Ancak, yukarıda sayıları verilen Taşınmaz Kültür Varlıkları'nın ne kadarının restorasyon sürecinden geçtiği konusunda veri bulunmamaktadır.

Taşınır nitelikteki tarihi ve kültürel varlıkların, sanat eserlerinin ve soyut kültürel mirasın sergilendiği arkeoloji müzeleri, etnografya müzeleri, koleksiyon müzeleri ve özel tematik müzeler de kültür turizmüne hizmet sunan mekânlardır. Çeşme Kalesi'nde yer alan Çeşme Arkeoloji Müzesi, Yarımada'da yer alan tek resmi müzedir. Diğer üç ilçedeki taşınır kültür varlıkları, İzmir Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmekte veya depolanmaktadır. Yarımada'da sivil girişimcilerce planlanan veya açılmış olan müze ve kültür evleri aşağıdadır:

- **Güzelbahçe, Tahtacı Kültür Evi:** Güzelbahçe Belediye'since finanse edilen yapı, Alevi kültürünü tanıtmak üzere inşa edilmektedir (Url-17). Güzelbahçe, Yaka Mahallesi'nde yer almaktadır.
- **Karaburun, Müesser Aktaş Etnografya ve Tarih Evi:** Eski Mordoğan Mahallesi'nde yer alan müzede Mordoğan ve Karaburun'a özel etnografik eserler sergilenmektedir.

- **Seferihisar Kültür Müzesi:** Seferihisar Belediyesi girişimi olan müze, Seferihisar'ın günlük yaşam ve kültürünü somutlaştırılacak kıyafetler, eşyalar, aletlerin sergileneceği bir etnografya ve kültür müzesi niteliğindedir (Url-18). Seferihisar ilçe merkezinde yer almaktadır.
- **Ege Üniversitesi Urla Deniz Müzesi:** Ege Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi bünyesinde Urla, İskele'de planlanmaktadır.
- **Urla, Uzunkuyu Zeytinyağı Teknoloji Müzesi:** Dr. Levent Köstem'in özel girişimiyle Uzunkuyu'da inşası devam eden tematik bir müzedir (Url-19).
- **Urla Sualtı Arkeoloji Müzesi:** T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Urla Belediyesi ve Ankara Üniversitesi, Sualtı Arkeolojik Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin ortak yürüttüğü proje doğrultusunda Sualtı Arkeoloji Müzesi yapılmaktadır.
- **Urla Necati Cumalı Anı ve Kültür Evi:** Edebiyatçı Necati Cumalı'nın Urla İlçe Merkezi'ndeki kendi evinin, anı, aktivite ve sergi mekanına dönüştürüldüğü faal olarak kullanılan bir kültür evidir.

Yarımada bölgesindeki sosyal ve kültürel etkinliklerin bir yıl içerisindeki aylık dağılımı Tablo 3.4'de gösterilmiştir. Bu zaman çizelgesine göre Seferihisar Yarımada'da en çok etkinliğin yapıldığı ilçedir. Özellikle Temmuz ve Eylül aylarında yarış ve festival takvimleri yoğundur. Yarımada Oyunları, düzenlendiği dönemlerde (aktif değil), Mayıs ayında tüm Yarımada genelinde yapılmaktadır.

Tablo 3. 4 Yarımada Sosyal ve Kültürel Etkinlikleri (İZKA, 2012a)

SEFERİHİSAR / Etkinlikler / Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Yanar Gecesi (13 Ocak)												
Mandalina Hasadı												
Mart Dokuzu (21 Mart)												
Atatürk'ün Seferihisar'ı ziyareti												
Hidrellez (6 Mayıs), At Terbiyesi Türkiye Şampiyonası (8-10 Mayıs), Mayıs Bayramı (14 Mayıs)												
Dünya Sakinleri Seferihisar'da Buluşuyor												
Yaz Şenlikleri												
EAYK - Ege açıkdeniz Yat Kulübü (9 Temmuz), Sepiciler Deri Kupası Yelken Yarışları												
Özdere Uluslararası Kültür, Sanat ve Turizm Festivali												
Tiyatrolar Buluşması												
Deniz Bayramı												
Vosteos Festivali ve Kampçılık Etkinliği (1-3 Eylül)												
Seferihisar Kurtuluş Günü (11 Eylül)												
Rüzgar Sörfü Şampiyonası (11 Eylül)												
Mandalina Festivali												
Citta Slow Festivali												
Zeytin ve Yağlık Zeytin Hasadı, Üzüm İşleme ve Şarap Yapımı												
Seferihisar Tohum Takas Şenliği												
Mandalina Hasadı												
ÇEŞME / Etkinlikler / Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Çeşme Film Festivali												
Çeşme Turizm Festivali												
Alaçatı Ot Toplama Festivali												
Alaçatı Uluslararası Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Festivali												
Çeşme Deniz Festivali												
Çeşme Kitap ve Kültür Festivali												
Uluslararası Çeşme Müzik Festivali (4-9 Temmuz)												
PWA Windsurf Dünya Kupası ve Surf'n Sound Spor ve Müzik Festivali												
Müzik Festivalleri, Konserler												
İTÜ Geleneksel Çeşme Tekne Turu												
Sakız ve Koyun Festivali												
Çeşme Tiyatro Festivali												
URLA / Etkinlikler / Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Necatî Cumalı Edebiyat Ödülleri (2014 itibarıyla her yıl yapılacak)												
Sinema Günleri (9-10 Şubat)												
Urla Ot Toplama Festivali												
Dünya Tiyatro Günü (27 Mart)												
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Bahar Şenlikleri												
Tanju Okan Festivali (23-31 Mayıs)												

URLA / Etkinlikler / Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Cumalı Buluşmaları (23 Mayıs)												
Uçurtma Şenliği (7 Haziran)												
Tanju Okan Yat Yarışları												
Çaylak Kupası At Yarışları												
Tanju Okan Anma Günü (30 Haziran)												
Atatürk'ün Urla'ya Geliş Günü												
Urla Bağbozumu Şenlikleri (13-15 Ağustos)												
Kurtuluş Şenlikleri (12 Eylül)												
Bisiklet Maratonu (8 Eylül)												
KARABURUN / Etkinlikler / Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Hıdrellez Şenliği (5 Mayıs)												
Karaburun Kırkım Şenliği												
Ütopyalar Toplantısı												
Uluslararası Mordoğan Karikatür Yarışması												
Karaburun Şenliği												
Kurtuluş Şenlikleri (17 Eylül)												
Denizle Buluşma Şenliği (9-11 Eylül)												
Mordoğan Uluslararası Halk Dansları Festivali (1 Eylül)												
Karaburun Bilim Kongresi												
GÜZELBAHÇE / Etkinlikler / Aylar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Yöresel Ev Yemekleri Yarışması												
Deniz-Dağ Fotoğraf Yarışması												
Anneler Günü Piknik Etkinlikleri												
Zeki Müren Anma Günü												
Geleneksel İYTE Dans Gecesi												
Çevre ve Çiçek Şenliği (5 Haziran)												
Kabotaj Bayramı Denizcilik Festivali (1 Temmuz)												
Sörf-Wind, Sörf-Optimist Teşvik Turizm Haftası Yarışmaları												
En Güzel Bahçe Yarışması												
Dağ Bisikletleri Yarışları												
Yaz Kültür ve Sanat Etkinlikleri												
Rastgele Şenliği (1 Eylül)												
Üzüm Festivali (26 Eylül)												
Tüm Yarımada	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Yarımada Oyunları												

Karaburun Yarımadası, sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerin yanı sıra çok güçlü bir sivil toplum yapısına sahiptir. Çok sayıda dernek, sivil inisiyatif ve platform; yerel değerlerin korunması ve yaşanmakta olan sorunların çözümü konusunda etkinlik göstermektedir. Yerel yönetim ve bu sivil toplum örgütlerinin desteğiyle Yarımada'da, şenlikler, Şeyh Bedrettin ve Börklüce Mustafa anma etkinlikleri, Karaburun Bilim Kongresi, Ütopyalar toplantısı, Karaburun Sinema Günleri vb. etkinlikler yapılmaktadır.

Yöresel lezzetleri çok çeşitli olan Yarımada gastronomi

turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Çeşme, marina turizmi açısından yarımada içerisinde en aktif olan ilçedir. Seferihisar ve Urla'da da marina/yat turizmi gelişmektedir. Güzelbahçe için de bir marina/yat limanı projesi ihtiyacı bulunmakta ve Yelki bölgesinde yapılması düşünülmektedir. Yarımada, spor turizmi açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Urla'da at çiftlikleri, Çeşme'de rüzgâr sörfü, yelken vb. sporları aktif olarak faaliyettedir. Bunların yanında bir kısmı uygulanmakta veya uygulanma potansiyeli bulunan çok çeşitli spor faaliyetleri vardır (İBŞB Yarımada Yarışması, 2009).

Aşağıdaki bölümde, doğal ve kültürel varlıkların birarada ya da içiçe olduğu 'doğal ve arkeolojik sitler ve bu varlıklara (yersel özelliklerine) odaklı 'gezi güzergâhları'na yer verilmiştir.

Yarımada'da koruma statüleri açısından en yaygın koruma

aracı doğal ve kültürel sit uygulamasıdır. İlçelere göre incelendiğinde; alan büyüklüğü açısından Urla (66.034,19 ha) sayı bakımından ise Çeşme (89 adet) öne çıkmaktadır. Yarımada'da doğal sitlerin önemli bir bölümünün kıyılarda olduğu görülmektedir (Tablo 3.5) (Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013).

Tablo 3. 5 Yarımada Sınırları İçinde Bulunan Doğal ve Arkeolojik Sitler (Günerhan, 2012)

İlçeler / Sit Türleri	Doğal (ha)	Doğal ve Arkeolojik (ha)	Toplam (ha)
Çeşme	11.921,61	75,67	11.997,28
Güzelbahçe	6,77	0	6,77
Karaburun	6.272,71	65,58	6.338,29
Seferihisar	2.219,40	168,06	2.387,46
Urla	65.983,40	50,79	66.034,19
Genel Toplam	86.403,89	360,1	86.763,99

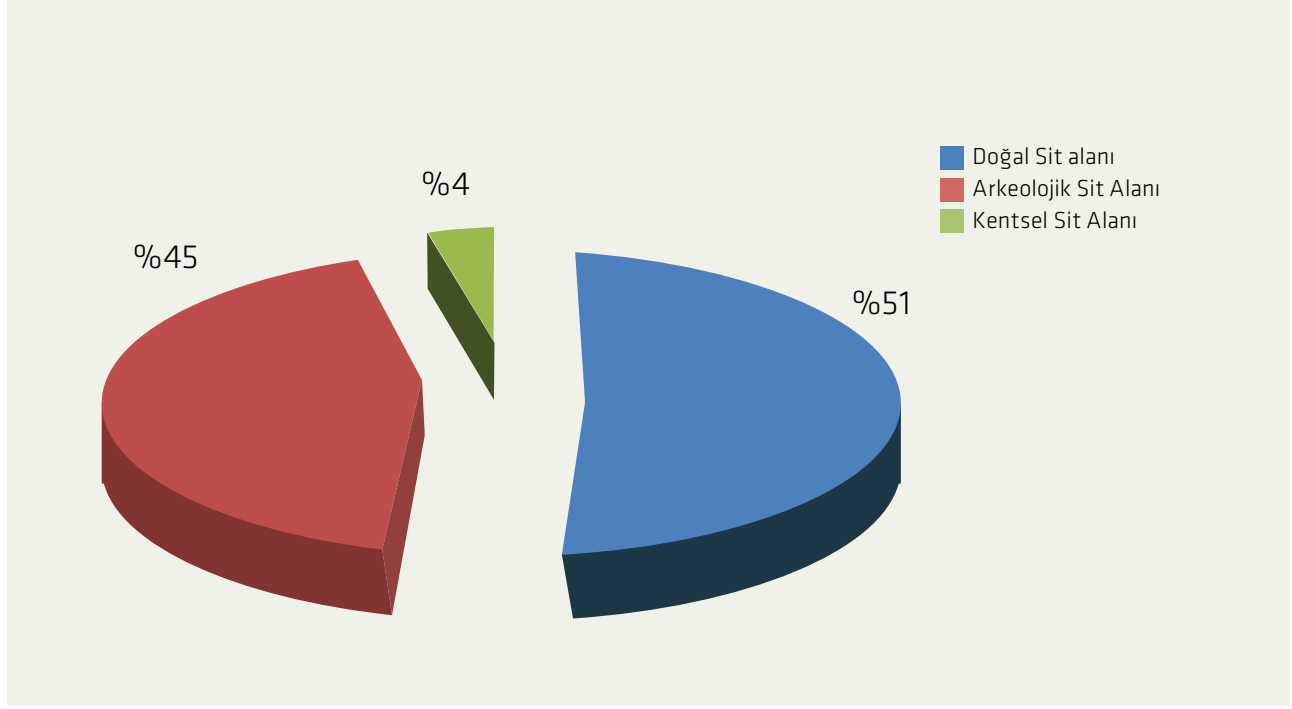
Seferihisar'da 26'sı arkeolojik, 11'ü doğal, 3'ü kentsel sit olmak üzere toplam 40 adet sit bulunmaktadır. Ayrıca ilçede 27 adet taşınmaz kültür varlığı yer almaktadır. Seferihisar'da bulunan antik kent ve ören yerleri şunlardır: Teos (Sığacık), Airai (Urla); Lebedos (Ürkmez), Karaköse Harabeleri (Doğanbey Köyü). Dionysos Tapınağı (MÖ 2.yy), Tiyatro, Odeon, Liman kalıntıları, Koçibey Mescidi, Gözsüzler Mescidi, Turabiye Camisi, Sığacık Camisi, Ağa Camisi, Yeni Cami, Hıdırlık Camisi (Selçuklu ve Osmanlı Dönemi), Sığacık Kalesi (16.yy) (İZKA, 2013-a). Urla'da 46 adet sit (25 arkeolojik, 19 doğal, 2 kentsel) ve 264 adet taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır (İZKA, 2013-a). Karaburun'da çeşitli arkeolojik kalıntılar, Büyükada Arkeolojik Sit, Antik Taş Ocağı, Kale Kalıntısı yer almaktadır. Karaburun'da

8 tane sit; 9 tane taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır (İZKA, 2013-a). Karaburun'da Gerence Körfezi'nde yer alan "Kara Ada", 1. derece doğal sit olmasının yanında, 1994 yılında Yaban Hayatı Koruma Sahası olarak tescil edilmiştir. Karaburun Yarımadası'nın 'Özel Çevre Koruma Bölgesi' olarak ilanına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları ve yöre halkı ilçenin koruma-kullanma dengesini sağlamayı öngören 'Biyosfer Rezerv Alanı' üzerinde durmaktadır. İzmir 1 No'lu Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nca Yarımada'da 2012 yılına kadar 'alan' ölçeğinde tescil altına alınmış toplam 175 adet sit bulunmaktadır (Tablo 3.6).

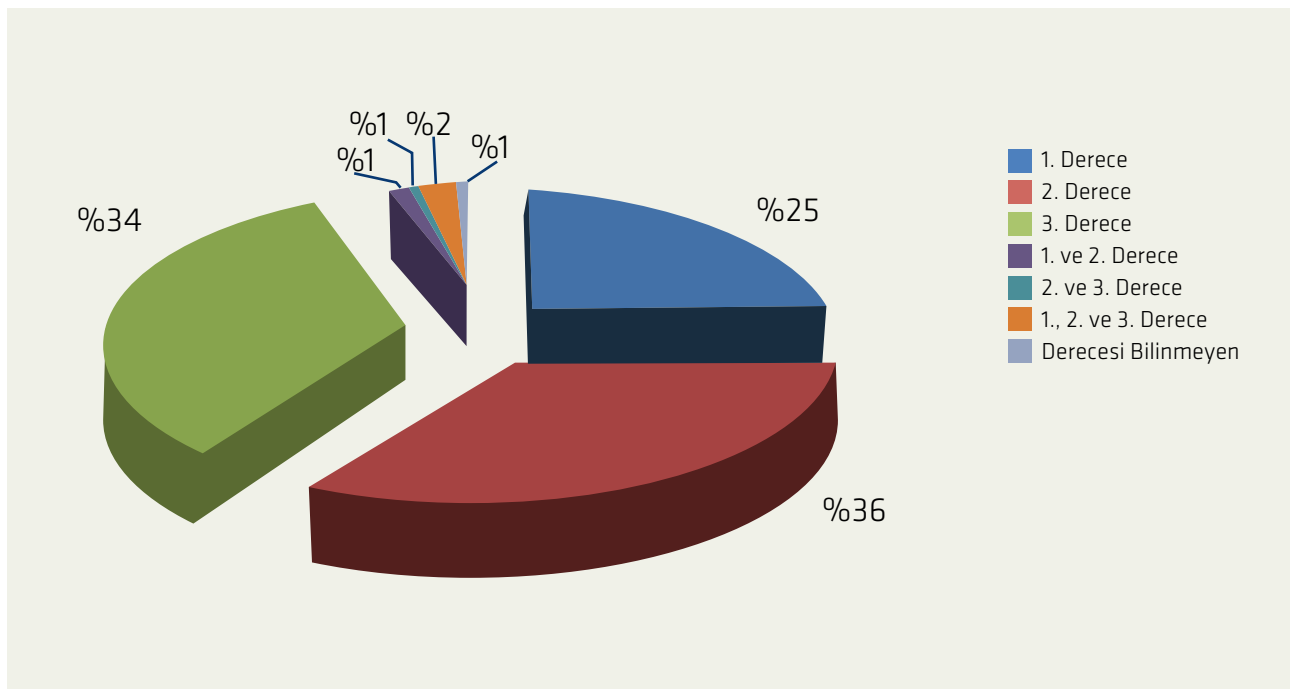
Tablo 3. 6 Yarımada'da Yer Alan Sit Alanları'nın İlçeler Bazında Sit Statüsü ve Koruma Derecesine Göre Dağılımı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Sit Statüsü	Koruma Derecelendirmesi	Çeşme	Güzelbahçe	Karaburun	Seferihisar	Urla	Toplam
ARKEOLOJİK SİT	1. Derece	12		3	11	8	34
	2. Derece	1					1
	3. Derece	7	2		4	12	25
	1. ve 2. Derece	1					1
	1. ve 3. Derece	3			4	1	8
	1., 2. ve 3. Derece	2				1	3
	Derecesi Bilinmeyen	3			3	1	7
DOĞAL SİT	1. Derece	6	3	2	7	4	22
	2. Derece	21	1	2	3	5	32
	3. Derece	18	1	1	1	9	30
	1. ve 2. Derece	1					1
	2. ve 3. Derece	1					1
	1., 2. ve 3. Derece	2					2
	Derecesi Bilinmeyen	1					1
KENTSEL SİT		5			1	1	7
TOPLAM		84	7	8	34	42	175

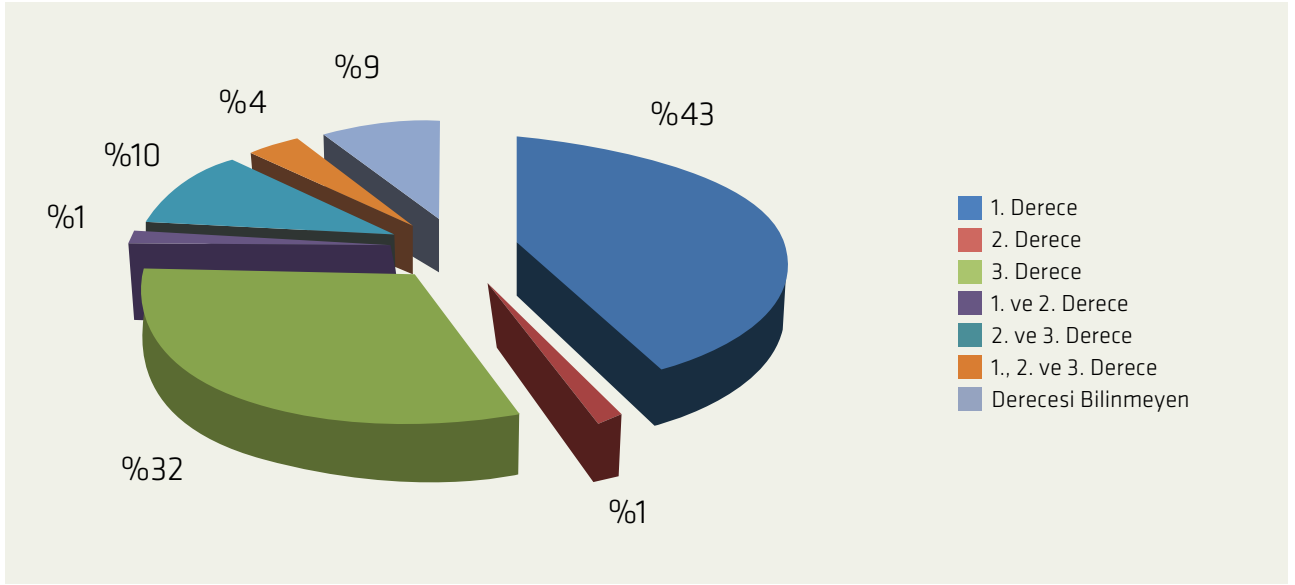
Bu alanlar arkeolojik, doğal ve kentsel sit olarak üç farklı sit statüsüne sahiptir. Alan büyüklükleri göz ardı edildiğinde sayıca en fazla sit statüsü, % 51 ile Doğal Site aittir. Arkeolojik sit (% 46) ise ikinci sıradadır (Şekil 3.20). Yarımada ölçeğinde koruma derecelerine göre doğal site bakıldığında; % 36'sının 2. derece, % 34'nün ise 3. derece olduğu görülmektedir (Şekil 3.21). Aynı kritere göre arkeolojik sitlerde, günümüze kadar en çok 1. derece sit (% 43) ilan edildiği görülmektedir (Şekil 3.22).

Şekil 3. 20 Yarımada'da Alan Ölçeğinde Sit Durumu (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

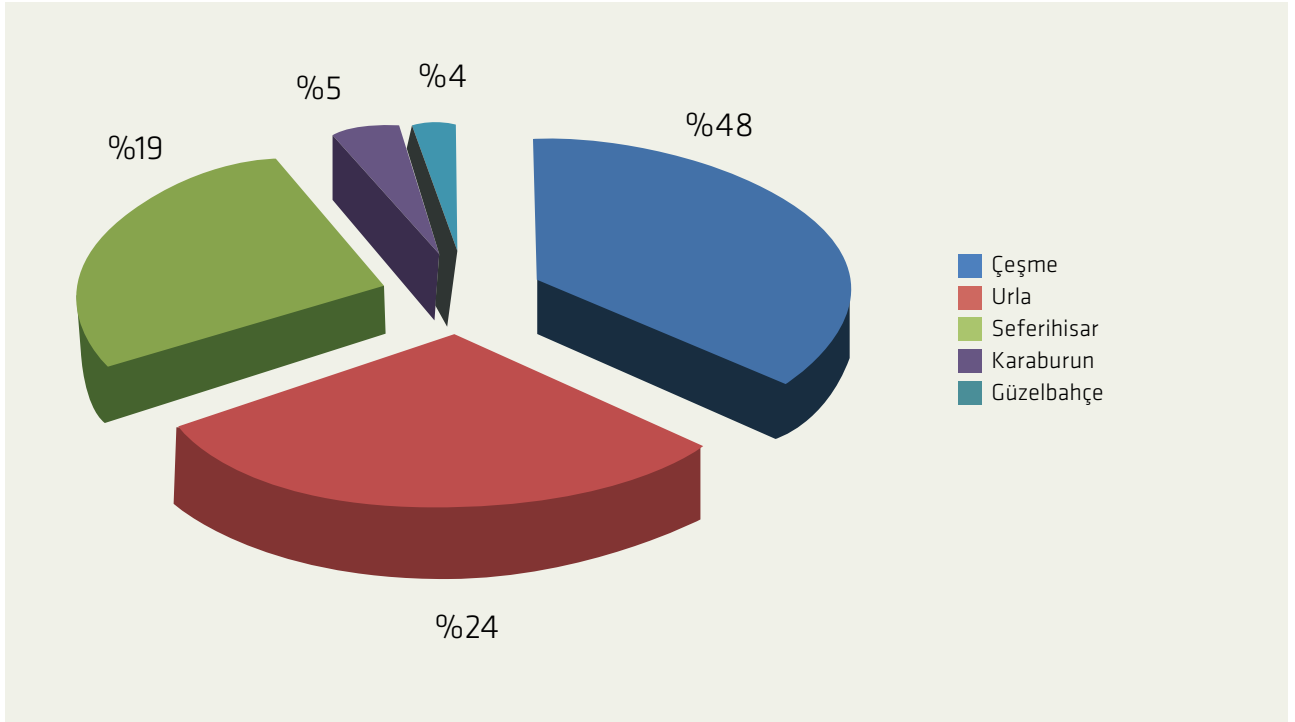

Şekil 3. 21 Yarımada'da Alan Ölçeğinde Koruma Derecelerine Göre Doğal Sitler (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

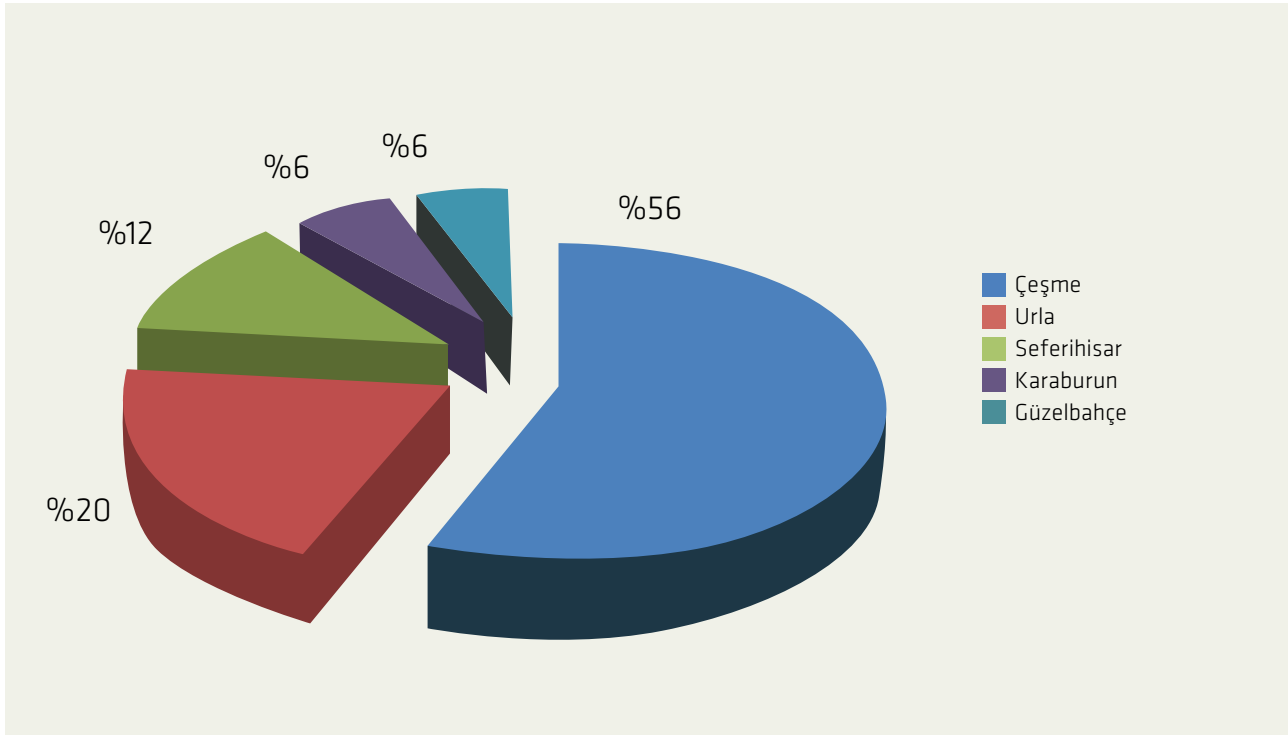

Şekil 3. 22 Yarımada'da Alan Ölçeğinde Koruma Derecelerine Göre Arkeolojik Sitler (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

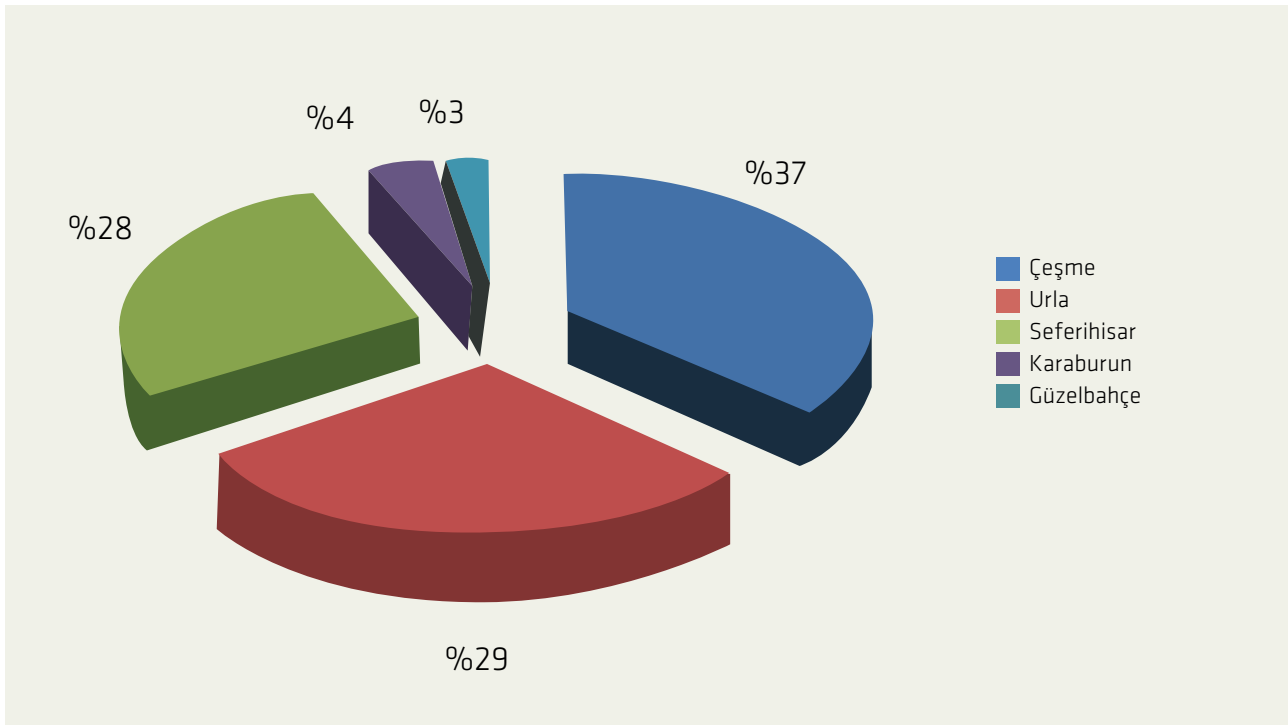
Sit sayısı en fazla ilçe Çeşme (% 48)'dir. Bunu sırasıyla Urla ve Seferihisar ilçeleri izlemektedir (Şekil 3.23). Doğal ve arkeolojik sit özelinde bakıldığında; ilk üç sırada herhangi bir değişiklik olmamakla birlikte, Çeşme ilçesinde diğerlerine nazaran daha fazla sayıda doğal sit kararı alındığı görülmektedir (Şekil 3.24 ve 3.25).

Şekil 3. 23 Yarımada'da İlçelere Göre Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

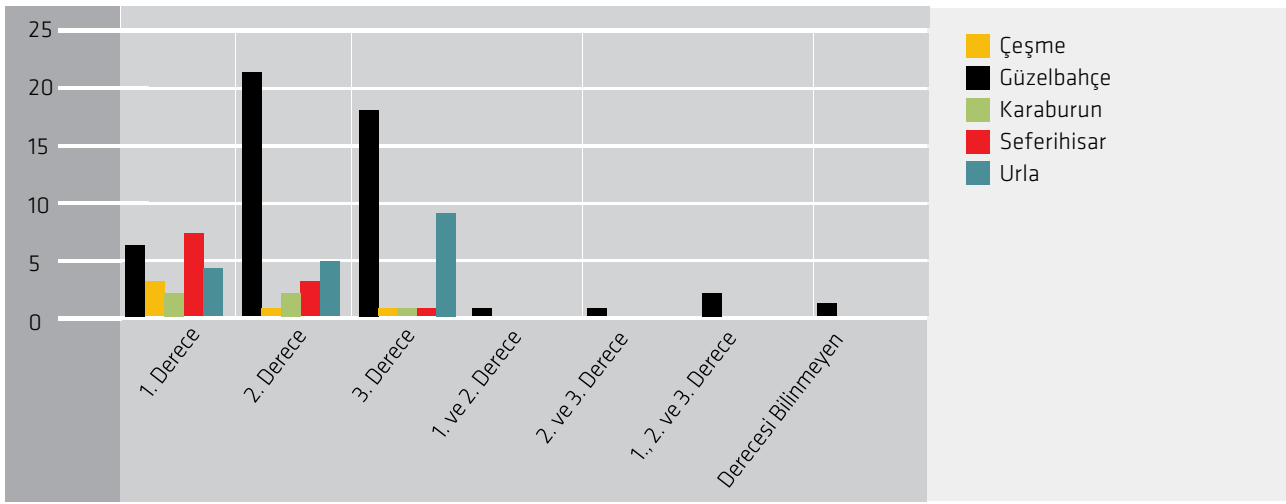
Şekil 3. 24Yarımada'da İlçelere Göre Doğal Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

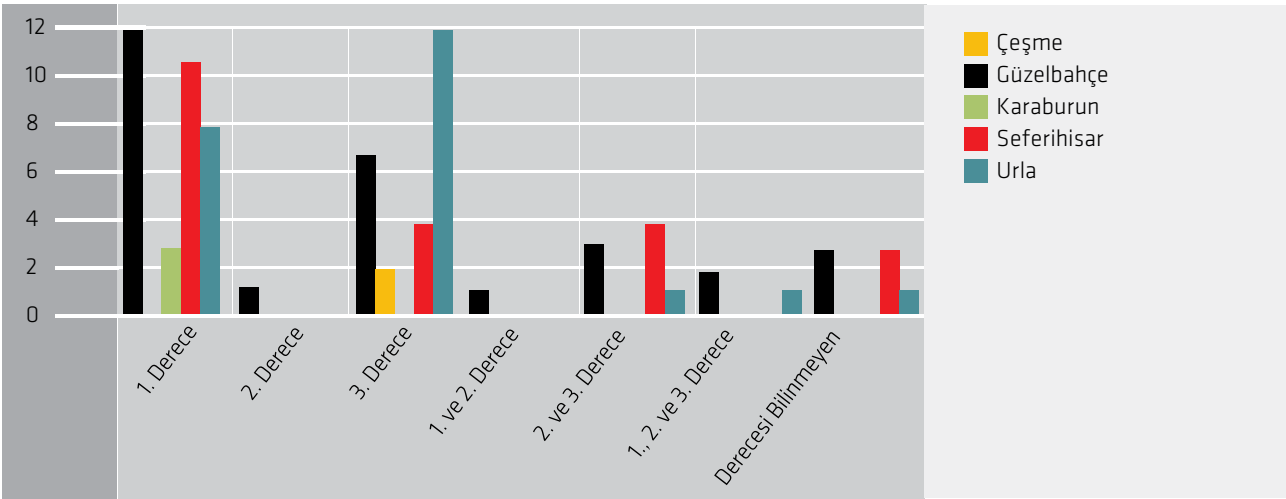
Şekil 3. 25 Yarımada'da İlçelere Göre Arkeolojik Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Doğal sit ve arkeolojik sitlerin sırasıyla Çeşme, Urla ve Seferihisar ilçelerinde sayıca daha fazla olmasının temel nedeni, bu ilçelerde korunmaya değer alanların daha fazla olması ve mevcut doğal ve kültürel varlıklara zarar verecek imar ve yapılaşma gibi uygulamalara ve tehditlere karşı koruma statülerinin kalkan görevini görmesidir. Bu ilçelerde turizm veya ikinci konut sebebiyle talep ve rant olgusu ile buraları tescil altına alıp, koruma çabaları birbiriyle paralel devam etmektedir.

Koruma derecelendirmesi ilçeler özelinde değerlendirildiğinde; en çok doğal site sahip olan Çeşme'de sırasıyla 2. ve 3. derece doğal sitlerin daha fazla olduğu, buna karşın birçok arkeolojik bölgenin öncelikle 1. derece arkeolojik sit kararları ile korunduğu görülmektedir (Şekil 3.26 ve 3.27). Alan sayısı sıralamasında ikinci sırada olan Urla ilçesinde ise daha çok 2. ve 3. derece doğal ve arkeolojik sitler mevcuttur. Buna karşın Seferihisar ilçesi, çoğunlukla 1. derece doğal ve arkeolojik site sahiptir. Güzelbahçe ilçesinin arkeolojik siteleri 3. derecedir.

Şekil 3. 26 Yarımada İlçelerinde Koruma Derecelerine Göre Doğal Sit Sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Şekil 3. 27 Yarımada ilçelerinde koruma derecelerine göre arkeolojik sit sayısı (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

Yarımada'da 7 adet kentsel sit mevcuttur. Bunlardan beşi Çeşme'de (Alaçatı, Ilıca Merkez, Ilıca Şantiye Evleri, Çeşme Merkez ve Eski Çeşme Köyü) diğer ikisi ise Seferihisar (Sığacık) ve Urla (Urla Merkez)'dadir. Bunlardan Eski Çeşme Köyü kentsel sit yanında 1. derece arkeolojik ve 3. derece doğal sit, Alaçatı Kentsel Sit arkeolojik ve doğal sit, Sığacık Kentsel Sit ise arkeolojik sit statülerine sahiptir (Şekil 3.28).

Şekil 3. 28 Yarımada Kentsel Sit Alanları (İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2012)

4. Strateji Geliştirme ve Katılımcılık

Strateji geliştirme sürecinin katılımcı bir anlayışla gerçekleştirilen bileşenleri dördüncü bölümde ele alınmaktadır. Çalıştaylardan oluşan ve projenin ikinci etabını kapsayan bu bölüm, Ekim-Kasım 2013 döneminde olmak üzere beş ilçe merkezinde İlçe Halk Çalıştayı, tüm ilçe çalıştay katılımcılarının yeniden davetiyle gerçekleştirilen Ufuk Tarama Çalıştayı, uzman görüş ve katkılarının alındığı Uzman Paneli ve devamında çevrimiçi düzenlenen Delfi Anketinin çıktılarını içermektedir.

4.1. İlçe Halk Çalıştayları Sonuçları

4.1.1. Çalıştay Kapsamı, Amaç ve Yöntemi

Yöredeki yaşam pratiğinde yer eden yerel varlık, bilgi ve becerilerin ortaya konulması amaçlı gerçekleştirilen İlçe Halk Çalıştayları mevcut durum analizi için oluşturulan beş ana tema etrafında geliştirilmiştir:

- Tarım
- Turizm
- Yenilik ve Girişimcilik
- Çevre ve Enerji
- Yerleşim Yapısı ve Kültür

Bu beş ana tema gözetilerek davet edilen kamu kesimi, STK temsilcileri ve özel sektör kuruluşları ile yuvarlak masa etrafında 6-8 kişilik çalışma ortamı oluşturulmuştur. Katılımcılardan, çalışmalarında altlık olarak verilen tematik varlık haritalarını girdi olarak kullanarak yeni stratejik yerel varlıkları eklemeleri ve varlık-odaklı kalkınma fikirlerini geliştirmeleri beklenmiştir. Her tematik grup proje ekibinden konu ile ilgili bir moderatörün rehberliğinde çalışmalarını yürütmüştür. Üç saat süreli İlçe Halk Çalıştayı üç farklı oturumdan oluşmuştur:

- Yerel Varlık Tanımlama Oturumu: Bu bölümünde moderatör tarafından yöneltilen aşağıdaki sorulara grup üyeleri sıra ile yanıtlar üretmiş, moderatör tarafından kayda alınmıştır.
 - Değerli doğal varlıklarınız nelerdir? Neden?
 - Bulunduğunuz yeri diğer yerlerden ayıran en önemli özelliği nedir? Sizi burada tutan nedir?
 - Yerel kültür değer ve geleneklerinizden önemli olanları nelerdir?
 - Bulunduğunuz yöredeki insanların yetenekleri ve uzmanlıkları nelerdir? Gelişme potansiyeli yüksek olan yetenekler nelerdir?
 - İlçe ekonomisinde potansiyeli en yüksek olan varlıklar nelerdir?

- Yerel Varlık Haritalama Oturumu: Altlık bilgileri verilen tematik haritalar üzerine her grup kendi temasına uygun olarak yerel varlıkların yerlerini masa etrafında tartışarak harita üzerinde işaretlemiştir. Buradan elde edilen veriler Bölüm 4.1.3'de verilmektedir.
- Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinin Geliştirilmesi: Fikir kumbarası olarak da adlandırılabilen bu oturumda yerel katılımcılardan hayal güçlerini harekete geçirecek sorularla öneriler getirmeleri beklenmiştir. Katılımcılar tarafından üretilen fikirler post-it kâğıtlara yazılmış ve puanlanıp oylanarak önem-öncelik derecesi belirlenmiştir.
 - Yetkili biri olsanız köyünüz/ilçeniz için neler yaparsınız?
 - Bir fondan mali destek alacak olsanız, köyünüzde/ilçenizde hangi alanlara yatırım yaparsınız?
 - 10 yıl sonra köyünüzü/ilçenizi bir cümlede ifade etmeniz gerekseydi nasıl tanımlardınız?

Yukarıda program akışı özetlenen İlçe Çalıştayları'nın yapıldığı yerler, tarihleri ve gerçekleşen katılımcı sayıları aşağıda belirtilmektedir (Tablo 4.1). Çalıştaylar sırasıyla Seferihisar, Karaburun, Urla, Güzelbahçe ve Çeşme'de ilçe merkezlerinde yapılmış, Karaburun'da Mordoğan ile Çeşme'de Alaçatı Beldesi ve ilgili köyleri temsil eden köy muhtarlarını da içerecek şekilde yürütülmüştür (Şekil 4.1).

Şekil 4. 1 Urla İlçe Halk Çalıştayı'ndan Bir Görünüm (08.11.2013)

Tablo 4. 1 İlçe Halk Çalıştaylarının Yeri, Tarihi ve Katılımcı Sayıları

İlçe Halk Çalıştayı'nın Yeri	Tarihi	Katılımcı Sayısı
Seferihisar	25 Ekim 2013, Cuma	33
Karaburun	6 Kasım 2013, Çarşamba	31
Urla	8 Kasım 2013, Cuma	61
Güzelbahçe	13 Kasım 2013, Çarşamba	31
Çeşme	14 Kasım 2013, Perşembe	37

4.1.2. Stratejik Varlıkların Belirlenmesi

İlçe Halk Çalıştaylarının ilk konusu olan “Yerel Varlık Tanımlama” oturumunda “ilçede öne çıkan yerel doğal ve kültürel varlıklar” ile “ayırt edici/özgün yerel doğal ve kültürel varlıklar” belirlenmiştir. Buna göre;

Çeşme İlçe Halk Çalıştayı'nda sakız en öne çıkan doğal varlık olmuştur. Sakızı sırasıyla, deniz ve plajlar, jeotermal kaynaklar, rüzgar, sakız koyunu, zeytin, çeşme kavunu, lavanta, tıbbi aromatik bitkiler ve şevketi bostan izlemiştir.

İlçe çalıştayında Çeşme'de öne çıkan kültürel varlıklar ise sırasıyla Çeşme Kalesi, Tarihi Çeşmeler, Erythrai, Alaçatı Ot Festivali, Mimari Miras, Alaçatı Değirmenleri, Sörf Yarışları, Göçmen Kültürü, Antik Yerleşimler, Çeşme Kervansarayı, Osmanağa Konağı olarak belirlenmiştir. Çeşme Halk Çalıştayı'nda belirlenen doğal ve kültürel varlıkların tüm Yarımada ilçeleri ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda Çeşme İlçesinin ayırt edici varlıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Çeşme İçin Ayırt Edici Doğal Varlıklar	Anason, Ardıç ağaçları, Çeşme Adaları, Çeşme Kavunu, Çiftlikköy Mağaraları, Ilıca - Şifne Şifalı Suları ve Çamur Havuzları, Sakız Koyunu
Çeşme İçin Ayırt Edici Kültürel Varlıklar	Sörf -Yelken Spor ve Yarışları, Erythrai Antik Yerleşimi ve Ildırı, Alaçatı Antika Pazarı, Alaçatı Ot Festivali, Alaçatı Sanat Atölyeleri, Alaçatı ve Çeşme Taş Evleri (Alaçatı Taşı), Antik Şaraphane ve Bağlararası, Aya Haralambos Kilisesi, Çeşme Kalesi, Kavun Festivali, Osmanlı-Rus Savaşı Batığı, Sakız Koyunu Festivali, Uluslararası Balık Avı Turnuvası, Yaşar Aksoy, Çaka Bey ve Cybl'in (Erythrai'nin Kadın Kahini)

Güzelbahçe İlçe Halk Çalıştayı'nda en öne çıkan doğal varlıklar deniz ve sahiller olmuştur. Bunu sırasıyla, balıkçılık, zeytin, ekoturizm ve parkurlar, seracılık ve çiçekçilik, ormanlar, İnkaya Mağarası, mandalina, temiz hava ve rüzgâr, jeotermal ve kaplıcalar izlemiştir. Güzelbahçe İlçe Halk Çalıştayı'nda öne çıkan kültürel varlıklar ise sırasıyla, yemek kültürü (Giritliler, Yörük vb.), aktif sivil toplum, şehitlik, ağ tamiri, Tahtacı Kültür Evi, Derepınar Çeşmesi, Eski Zeytinyağı Fabrikası, Gece Pazarı Etkinlikleri, Sosyal Market ve En Güzel Bahçe Yarışması olarak belirlenmiştir. Güzelbahçe İlçe Halk Çalıştayı'nda belirlenen doğal ve kültürel varlıkların tüm Yarımada ilçeleri ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda Güzelbahçe İlçesinin ayırt edici varlıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Güzelbahçe İçin Ayırt Edici Doğal Varlıklar	Bardacık (incir), dağ bisikleti yarışları, İnkaya Mağarası ve Yarendede Çamı
Güzelbahçe İçin Ayırt Edici Kültürel Varlıklar	Bardacık Festivali, Derepınar Kına Yıkama Çeşmesi, En Güzel Bahçe Yarışması, kültürel çeşitlilik, Necdet Tokatlıoğlu, Müzeyyen Senar ve Yaka Mahallesi'ndeki otantik halk pazarı

Karaburun İlçe Halk Çalıştayı'nda ise üzerinde en önemle durulan doğal varlık nergistir. Hurma zeytini, keçi, temiz hava, tıbbi aromatik bitkiler, enginar, ada martısı ve Akdeniz Foku, rüzgar, mandalina ve mağaralar öne çıkan diğer doğal varlıklar olmuştur. Kırkım şenliği, eski çeşmeler, el işleri, düğün, kutlama ve törenler, eski cami vekiliseler, terk edilmiş köyler, yerel yemekler, yöreye özdeşleşmiş özel kişiler Börklüce Mustafa ve Narcissus, yerel giysiler, halk oyunları ve yöresel müzik ürünleri öne çıkan kültürel

değerler olmuştur. Karaburun Halk Çalıştayı'nda belirlenen doğal ve kültürel varlıkların tüm Yarımada ilçeleri ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda Karaburun ilçesinin ayırt edici varlıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir. Ayrıca, ilçede yürütülmekte olan Mordoğan Yapay Resif Projesi de doğal varlıklar açısından yöreye değer katacak bir proje olarak görülmekte ve ilçenin ayırt edici özellikleri arasında sayılmaktadır.

Karaburun İçin Ayırt Edici Doğal Varlıklar	Ada Martısı, Akdeniz Foku ve Üreme Mağaraları, İris Gölü, Kıl Keçisi, Hurma Zeytini, Nergis ve Sümbül, Orkide Türleri, Sultaniye ve Razaki Türü Sofralık Üzümleri, Topan Kefali ve Havyarı
Karaburun İçin Ayırt Edici Kültürel Varlıklar	Karabaşotu Reçeli, Kırkım Şenliği, Kopanisti ve Kelle keçi Peyniri, Müyesser Aktaş Etnografya ve Tarih Evi, Narcissus Pınarı, Börklüce Mustafa ve Yemek Kültürü (özellikle Ne Gerek Böreği, Dede Sarığı ve Höşmerim)

Seferihisar İlçe Halk Çalıştayı'nda jeotermal kaynaklar en öne çıkan doğal varlık, Mandalina, Deniz ve Hidrellez Şenlikleri ise en öne çıkan kültürel varlık olmuştur. Seracılık, yat limanı, sulak alanlar, zeytin ve zeytinyağı, narenciye, mavi bayraklı plajlar, Alphonse üzüm, tıbbi aromatik bitkiler ve bağcılık öne çıkan diğer doğal varlıklar olmuştur. Öne çıkan diğer kültürel varlıklar olarak ise şenlikleri, Teos Antik Kenti, tarihi yapılar, sözlü kültür, Armola peyniri, müze, imece kültürü, Doğa Okulu, köy pazarları ve yöreye özdeşleşmiş özel kişiler (Çağan Irmak) izlemiştir. Seferihisar halk çalıştayı'nda belirlenen doğal ve kültürel varlıkların tüm Yarımada ilçeleri ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda Seferihisar ilçesinin ayırt edici varlıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Seferihisar İçin Ayırt Edici Doğal Varlıklar	Alphonse Türü Sofralık Üzüm, Boz Yelkovan, Cumalı ve Karakoç Kaplıcaları, Ege Rallisi, Satsuma Mandalin, Teos Menengici, Teos Sulak Alanı Kumulları ve Yapay Sulama Kanalları
Seferihisar İçin Ayırt Edici Kültürel Varlıklar	Armola peyniri, Çağan Irmak, Doğa Okulu, Koyun-Keçi Panayırı, Mandalina Reçeli, Mandalina Şenliği, Teos ve Lebedos Antik Kentleri

Urla İlçe Halk Çalıştayı sonuçlarına göre deniz ve sahil uzunluğu, Urla Adaları, enginar, bamya, şifalı sular ve jeotermal kaynaklar, kıyı ve olta balıkçılığı, rüzgar ve güneş enerjisi potansiyeli, üzüm, bağcılık ve şarapçılık, iklimi ve temiz havası ve deniz sporları öne çıkan yerel doğal varlıklardır. Klazomenai ve Limantepe, Antik Zeytinyağı İşliği, Urla yemekleri, Urla merkezi tarihi doku ve evleri, taşınmaz kültür varlıkları (camiler, köprüler hamamlar), Bağ Bozumu şenlikleri, Karantina Adası ve Tahaffuzhane Binası, Türkiye'de tiyatroya sahip ilk ve tek köy olan Bademler Köyü Tiyatrosu, yöreye özdeşleşmiş özel kişiler ve Urla Sanat Sokağı çalıştayda öne çıkan yerel kültürel varlıklar olmuştur. Urla İlçe Halk Çalıştayı'nda belirlenen doğal ve kültürel varlıkların tüm Yarımada ilçeleri ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda Urla ilçesinin ayırt edici varlıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Urla İçin Ayırt edici Doğal Varlıklar	Fil Fosili Yatakları, İskele Ağaçlı Yolu, Urla Adaları, Yelken ve Optimist Sporu
Urla İçin Ayırt Edici Kültürel Varlıklar	Antik Zeytinyağı İşliği, Bademler Köy Tiyatrosu ve Oyuncak Müzesi, Bağ Bozumu Şenliği, Barbaros Çocuk Köyü, Karantina Adası ve Taaffuzhane Binası, Klazomenai ve Limantepe Arkeolojik Alanları, sualtı kazıları, Necati Cumalı, Yorgo Seferis, Neyzen Tevfik, Tanju Okan, Klazomenai'li Filozof Anaxagoras (500-428 B.C.), Ovacık Psikodrama Merkezi, Samut Baba Türbesi, Söğüt Kutsal Alanı, Urla Antika ve Sanat Sokağı, Urla taş evleri, yemek kültürü, Zeytinyağı Teknoloji Müzesi

İlçe Halk Çalıştaylarının birinci oturumunda elde edilen yerel doğal ve kültürel varlıklar beş masanın sonuçları birleştirilerek katılımcılar tarafından en çok tekrarlanan varlık ifadeleri kaydedilerek her ilçe ve Yarımada geneli için birleştirilmiştir. Daha sonra buradan elde edilen liste Ufuk Tarama Çalıştayı esnasında katılımcılara anket formu olarak dağıtılarak katılımcı bir teknikte en stratejik yerel varlıkların belirlenmesi sağlanmıştır.

İlçe Halk çalıştayları ve ardından düzenlenen Ufuk Tarama Çalıştayı'nda belirlenen ve Yarımada'nın kalkınmasındaki önemleri, Yarımada bütünü ve ilçeler düzeyinde sıralandırılıp, ağırlıklandırılan varlıklar Tablo 4.2'de sunulmuştur. Ufuk Tarama Çalıştayı'nda katılımcılara halk çalıştaylarında belirlenen varlıklara önemlerine göre Likert ölçeğinde 1-5 aralığında puan vermeleri söylenmiştir.

Yarımada genelinde öne çıkan varlıkların ağırlıkları ilçelere göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin, Yarımada bütününde yapılan ağırlıklandırma sonucunda ilk sırada çıkan bilgi varlığı olan İZTEKGEB ve İYTE içinde bulunduğu Urla'da ilk sırada yer alırken, Çeşme için 10. sırada yer almıştır. Karaburun için son dönemde tartışma yaratan rüzgâr enerjisi ve genel olarak yenilenebilir enerjiler 22. sırada yer bulabilirken Yarımada genelinde ilk 10 içinde

belirlenmiştir. Doğal varlıklardan güneşli gün sayısı, rüzgâr, termal ve şifalı sular, su kaynakları, sahil, plaj ve koylar en önemlileri olarak belirlenmiştir.

Balıkçılık ve deniz ürünleri de doğal zenginlik olarak önemlidir. Denizin sunduğu bir başka fırsat da alternatif turizm olanaklarıdır. Yarımada'da yelken, sörf, dalgıçlık gibi turizmi çeşitlendirebilecek varlıklar da belirtilmiştir. Spor, ekoturizm, yeme-içme, sağlık ve kültür de gelişmeyi etkileyebilecek öncelikli varlıklar arasında gösterilmiştir.

Zeytin, bağcılık, yerel ürünler, tarımsal turizm de önemli tarımsal varlıklardır. Ayrıca, sakız, mandalina, enginar, nergis, kavun, bamya ve yerel bitkiler Yarımada'da potansiyeli yüksek ürünlerdir. Küçükbaş hayvancılık ve hayvansal ürünler de katma değer yaratma potansiyeline sahip diğer varlıklardır.

Kültürel zenginlikler olarak; şenlikler, festivaller, köy pazarları, otantik pazar, Ege, Balkan, Alevi-Bektaşî, yöresel yemekler, armola, kopanisti gibi peynir çeşitleri, yöre ile özdeşleşmiş özel kişiler ve mermer, yerel taşlar ve işçiliği sayılabilir. Bu konuya ilişkin birleştirilmiş tablo Yarımada bütününde ve tek tek ilçeler bazında aşağıda verilmektedir (Tablo 4.2).

Tablo 4. 2 Yarımada Bütünü ve İlçeler Bazında Öne Çıkan Yerel Stratejik Varlıklar

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
1	Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversite	4,28	Termal su ve şifalı sular	4,47	Su kaynakları ve havzaları	4,5	Sahil, plaj, koy	4,44	Termal su ve şifalı sular	4,54	Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversite	4,61
2	Güneşli gün sayısı rüzgâr temiz hava iyon dengesi	4,27	Güneşli gün sayısı rüzgâr temiz hava iyon dengesi	4,37	Spor, ekoturizm, sağlık, yeme içme, kültür	4,46	Spor, ekoturizm, sağlık, yeme içme, kültür	4,22	Sahil plaj koy	4,33	Güneşli gün sayısı rüzgâr temiz hava iyon dengesi	4,34
3	Sahil plaj koy	4,25	Sahil plaj koy	4,33	Balıkçılık ve deniz ürünleri	4,31	Kahvaltı, balık restoran, mesire	4,11	Ören yerleri tarihi yerleşimler Teos, Erythria, cami, hamam, çeşme	4,31	Zeytin ve zeytinyağı	4,32
4	Spor, ekoturizm, sağlık, yeme içme, kültür	4,22	Yelken, sörf, dalma	4,32	Güneşli gün sayısı rüzgâr temiz hava iyon dengesi	4,31	Hayvancılık ve hayvansal ürünler (keçi, balık, armola, kopanisti peynirleri)	4,11	Zeytin ve zeytinyağı	4,31	Bağcılık ve şarapçılık	4,24
5	Ören yerleri tarihi yerleşimler Teos, Erythria, cami, hamam, çeşme	4,10	Ören yerleri tarihi yerleşimler Teos, Erythria, cami, hamam, çeşme	4,26	Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversite	4,31	Güneşli gün sayısı rüzgâr temiz hava iyon dengesi	4,11	Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversite	4,31	Sahil plaj koy	4,21
6	Yelken, sörf, dalma	4,05	Yenilenebilir enerji kaynakları (jeotermal, rüzgâr, güneş, dalga)	4,17	Ören yerleri tarihi yerleşimler Teos, Erythria, cami, hamam, çeşme	4,25	Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversite	4,00	Spor, ekoturizm, sağlık, yeme içme, kültür	4,23	Spor, ekoturizm, sağlık, yeme içme, kültür	4,18

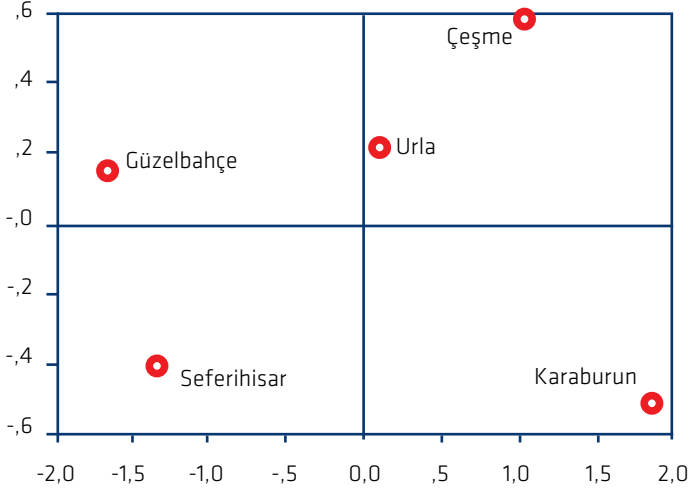

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
7	Yenilenebilir enerji kaynakları (jeotermal, rüzgâr, güneş, dalga)	4,01	Spor, ekoturizm, sağlık, yeme içme, kültür	3,95	Sahil plaj koy	4,23	Yelken, sörf, dalma	3,89	Köy pazarları, otantik pazar, organik pazar, kadın pazarı	4,23	Yelken, sörf, dalma	4,12
8	Zeytin ve zeytinyağı	3,96	Liman ve kıyı yapıları, yat limanı, marina, balıkçı barınakları	3,95	Zeytin ve zeytinyağı	4,15	Fauna ve flora, Akdeniz fokı, Ada martısı, balık türleri, anıt ağaçlar	3,89	Hayvancılık ve hayvansal ürünler (keçi, balık, armola, kopanisti peynirleri)	4,23	Ören yerleri tarihi yerleşimler Teos, Erythria, cami, hamam, çeşme	4,12
9	Liman ve kıyı yapıları, yat limanı, marina, balıkçı barınakları	3,94	Şenlik, festival, panayır, yarışlar	3,89	Yelken, sörf, dalma	4,08	Su kaynakları ve havzaları	3,89	Yöresel ürünler; bamya, kavun, mandalina, enginar, nergis	4,23	Liman ve kıyı yapıları, yat limanı, marina, balıkçı barınakları	4,06
10	Bağcılık ve şarapçılık	3,94	Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversite	3,79	Liman ve kıyı yapıları, yat limanı, marina, balıkçı barınakları	4,08	Ören yerleri tarihi yerleşimler Teos, Erythria, cami, hamam, çeşme	3,78	Güneşli gün sayısı rüzgâr temiz hava iyon dengesi	4,23	Yenilenebilir enerji kaynakları (jeotermal, rüzgâr, güneş, dalga)	4,06
11	Termal su ve şifalı sular	3,88	Kültürel zenginlik, Ege, Balkan, Alevi-Bektaşî, yerel yemek	3,78	Köy pazarları, otantik pazar, organik pazar, kadın pazarı	4,08	Zeytin ve zeytinyağı	3,78	Yenilenebilir enerji kaynakları (jeotermal, rüzgâr, güneş, dalga)	4,23	Köy pazarları, otantik pazar, organik pazar, kadın pazarı	3,85
12	Şenlik, festival, panayır yarışlar	3,82	Bağcılık ve şarapçılık	3,63	Fauna ve flora, Akdeniz fokı, Ada martısı, balık türleri, anıt ağaçlar	4,08	Şenlik, festival, panayır, yarışlar	3,67	Su kaynakları ve havzaları	4,17	Şenlik, festival, panayır, yarışlar	3,79
13	Köy pazarları, otantik pazar, organik pazar, kadın pazarı	3,81	Sakız	3,58	Kıyı adaları	4,00	Balıkçılık ve deniz ürünleri	3,67	Balıkçılık ve deniz ürünleri	4,00	Yöresel ürünler; bamya, kavun, mandalina, enginar, nergis	3,74
14	Balıkçılık ve deniz ürünleri	3,8	Köy pazarları, otantik pazar, organik pazar, kadın pazarı	3,53	Kahvaltı, balık restoran, mesire	3,92	Köy pazarları, otantik pazar, organik pazar, kadın pazarı	3,56	Bağcılık ve şarapçılık	3,92	Balıkçılık ve deniz ürünleri	3,71
15	Su kaynakları ve havzaları	3,75	Balıkçılık ve deniz ürünleri	3,53	Hayvancılık ve hayvansal ürünler (keçi, balık, armola, kopanisti peynirleri)	3,92	Bağcılık ve şarapçılık	3,56	Liman ve kıyı yapıları, yat limanı, marina, balıkçı barınakları	3,85	Kahvaltı, balık restoran, mesire	3,64
16	Kahvaltı, balık restoran, mesire	3,73	Kıyı adaları	3,47	Yöresel ürünler; bamya, kavun, mandalina, enginar, nergis	3,85	Termal su ve şifalı sular	3,44	Şenlik, festival, panayır, yarışlar	3,85	Kıyı adaları	3,6

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
17	Yöresel ürünler; bamya, kavun, mandalina, enginar, nergis	3,7	Kahvaltı, balık restoran, mesire	3,37	Bağcılık ve şarapçılık	3,83	Kültürel zenginlik, Ege, Balkan, Alevi-Bektaş, yerel yemek	3,33	Kahvaltı, balık restoran, mesire	3,77	Kültürel zenginlik, Ege, Balkan, Alevi-Bektaş, yerel yemek	3,45
18	Hayvan varlığı ve flora, Akdeniz foku, Ada martısı, balık türleri, anıt ağaçlar	3,61	Fauna ve flora, Akdeniz foku, Ada martısı, balık türleri, anıt ağaçlar	3,21	Yenilenebilir enerji kaynakları (jeotermal, rüzgâr, güneş, dalga)	3,83	Liman ve kıyı yapıları, yat limanı, marina, balıkçı barınakları	3,33	Hayvan varlığı ve flora, Akdeniz foku, Ada martısı, balık türleri, anıt ağaçlar	3,77	Su kaynakları ve havzaları	3,43
19	Kültürel zenginlik, Ege, Balkan, Alevi-Bektaş, yerel yemek	3,58	Yöresel ürünler; bamya, kavun, mandalina, enginar, nergis	3,16	Şenlik, festival, panayır, yarışlar	3,77	Yöresel ürünler; bamya, kavun, mandalina, enginar, nergis	3,22	Kıyı adaları	3,69	Hayvan varlığı ve flora, Akdeniz foku, Ada martısı, balık türleri, anıt ağaçlar	3,42
20	Kıyı adaları	3,57	Zeytin ve zeytinyağı	3,16	Termal su ve şifalı sular	3,77	Kıyı adaları	3,00	Yelken, sörf, dalma	3,67	Termal su ve şifalı sular	3,42
21	Hayvancılık ve hayvansal ürünler (keçi, balık, armola, kopanisti peynirleri)	3,57	Tıbbi ve aromatik bitkiler	3,16	Kültürel zenginlik, Ege, Balkan, Alevi-Bektaş, yerel yemek	3,54	Sakız	2,89	Kültürel zenginlik, Ege, Balkan, Alevi-Bektaş, yerel yemek	3,54	Hayvancılık ve hayvansal ürünler (keçi, balık, armola, kopanisti peynirleri)	3,35
22	Sakız	3,27	Su kaynakları ve havzaları	3,16	Tıbbi ve aromatik bitkiler	3,54	Yenilenebilir enerji kaynakları (jeotermal, rüzgâr, güneş, dalga)	2,89	Tıbbi ve aromatik bitkiler	3,46	Ebegümeci, radika, arapsaçı, şevketibostan, turpotu, deniz börülcesi gibi Ege Otları	3,21
23	Tıbbi ve aromatik bitkiler	3,25	Mermer, Urla taşı, Alaçatı taşı	3,16	Ebegümeci, radika, arapsaçı, şevketibostan, turpotu, deniz börülcesi gibi Ege Otları	3,54	Tıbbi ve aromatik bitkiler	2,78	Ebegümeci, radika, arapsaçı, şevketibostan, turpotu, deniz börülcesi	3,23	Yöre ile özdeşleşmiş özel kişiler Necati Cumalı, Yaşar Aksoy, Çağan Irmak	3,10
24	Ebegümeci, radika, arapsaçı, şevketibostan, turpotu, deniz börülcesi gibi Ege Otları	3,18	Ebegümeci, radika, arapsaçı, şevketibostan, turpotu, deniz börülcesi gibi Ege Otları	3,05	Sakız	3,38	Yöre ile özdeşleşmiş yerel kişiler Necati Cumalı, Yaşar Aksoy, Çağan Irmak	2,67	Yöre ile özdeşleşmiş özel kişiler Necati Cumalı, Yaşar Aksoy, Çağan Irmak	3,08	Tıbbi ve aromatik bitkiler	3,10
25	Yöre ile özdeşleşmiş özel kişiler Necati Cumalı, Yaşar Aksoy, Çağan Irmak	3,00	Hayvancılık ve hayvansal ürünler (keçi, balık, armola, kopanisti peynirleri)	2,95	Yöre ile özdeşleşmiş özel kişiler Necati Cumalı, Yaşar Aksoy, Çağan Irmak	3,23	Mermer, Uraltaşı, Alaçatı taşı	2,67	Sakız	3,00	Sakız	3,00
26	Mermer, Urla taşı, Alaçatı taşı	2,93	Yöre ile özdeşleşmiş özel kişiler Necati Cumalı, Yaşar Aksoy, Çağan Irmak	2,68	Mermer, Urla taşı, Alaçatı taşı	2,69	Ebegümeci, radika, arapsaçı, şevketibostan, turpotu, deniz börülcesi gibi Ege Otları	2,33	Mermer, Urla taşı, Alaçatı taşı	2,75	Mermer, Urla taşı, Alaçatı taşı	2,88

Belirlenen varlıklarla Çok Boyutlu Ölçekleme Analizi yapılarak, ilçeler kümelendirilmiştir (Şekil 4.2). İlçeler kalkınmada sahip oldukları varlıklar ve önem düzeyleri açısından farklılıklar göstermektedir. Bu durumda desteklenecek proje konularında farklılıkların olması yararlı görülmektedir.

Şekil 4. 2 Yarımada Varlıklarına Göre İlçelerin Konumu

Tablo 4.3'te ilçeler kalkınmada önemli olan varlıklar açısından karşılaştırılmış ve bazı farklılıklar saptanmıştır. Karşılaştırmalarda parametrik olmayan istatistik test Kruskal Wallis kullanılmıştır. Buna göre;

- Hayvansal üretim Seferihisar ve Karaburun ilçelerinde diğer ilçelere göre daha önemlidir.
- Yöresel ürünlerin kalkınmadaki önemi Seferihisar'da diğer ilçelere göre daha fazladır. Urla ve Seferihisar ilçeleri için zeytin ve zeytinyağının gelişmedeki önemi daha yüksektir.
- Urla'da bağcılık ve şarapçılık, Güzelbahçe ve Seferihisar'da su kaynakları ve havzaları, Seferihisar ve Çeşme'de termal ve şifalı suların gelişmedeki önem düzeyleri diğer ilçelerdekenden yüksek bulunmuştur.
- İlçelerin kalkınmalarında yenilenebilir enerji kaynaklarının önem düzeyleri birbirlerinden farklıdır. Seferihisar, Çeşme ve Urla jeotermal, rüzgar, dalga gibi yenilenebilir enerji kaynaklarını önemli varlıklar olarak belirtmişlerdir.
- Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversitenin önemli bir varlık olarak görülmesi Urla ve Seferihisar'da diğer ilçelere göre daha yüksektir. Özellikle İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün Urla'da bulunması bu sonuçta etkilidir.

Tablo 4. 3 Yarımada'da İlçelere Göre Yerel Varlıklar (Kruskal Wallis Test)

Yerel Varlıklar	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Önem
Hayvancılık ve hayvansal ürünler (keçi, balık, Armola, Kopanisti peynirleri)	Çeşme	19	30,28947	18,04053 ***	4	0,001212
	Güzelbahçe	13	52,76923			
	Karaburun	9	57,5			
	Seferihisar	13	61,26923			
	Urla	34	39,42647			
	Toplam	88				
Yöresel ürünler, bamya, kavun mandalina, enginar, nergis	Çeşme	19	32,89474	10,15576 ***	4	0,037884
	Güzelbahçe	13	48,61538			
	Karaburun	9	36,77778			
	Seferihisar	13	58,92308			
	Urla	34	45,94118			
	Toplam	88				
Zeytin ve zeytinyağı	Çeşme	19	24,63158	18,82612 ***	4	0,00085
	Güzelbahçe	13	46,07692			
	Karaburun	9	40,11111			
	Seferihisar	13	52,80769			
	Urla	34	52,98529			
	Toplam	88				

Yerel Varlıklar	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Önem
Bağcılık ve şarapçılık	Çeşme	19	35,73684	8,287439 *	4	0,081599
	Güzelbahçe	12	42,41667			
	Karaburun	9	32,16667			
	Seferihisar	13	44,69231			
	Urla	34	52,04412			
	Toplam	87				
Su kaynakları ve havzaları	Çeşme	19	31,36842	13,06232 **	4	0,010975
	Güzelbahçe	12	57,91667			
	Karaburun	9	44,44444			
	Seferihisar	12	50,58333			
	Urla	30	36,83333			
	Toplam	82				
Termal su ve şifalı sular	Çeşme	19	56,84211	18,38484 ***	4	0,001038
	Güzelbahçe	13	41,46154			
	Karaburun	9	32,44444			
	Seferihisar	13	59,69231			
	Urla	33	34,57576			
	Toplam	87				
Yenilenebilir enerji kaynakları (jeotermal, rüzgar, güneş dalgı)	Çeşme	18	45,33333	8,6267 *	4	0,071138
	Güzelbahçe	12	39,5			
	Karaburun	9	22,5			
	Seferihisar	13	49,26923			
	Urla	32	44,90625			
	Toplam	84				
Teknoloji geliştirme bölgesi ve üniversite	Çeşme	19	32,39474	12,094 **	4	0,016666
	Güzelbahçe	13	41,57692			
	Karaburun	9	33,72222			
	Seferihisar	13	47,15385			
	Urla	33	53,19697			
	Toplam	87				

*** <0.01 Farklılık Önemli ** <0.05 Farklılık Önemli

* <0.1 Farklılık Önemli

4.1.3. Yerel Varlıkların Haritalanması

İlçe Halk Çalıştaylarında yerel varlıkların haritalanması oturumunda katılımcılardan belirttikleri yerel varlıkların harita üzerinde göstermeleri beklenmiştir (Şekil 4.3). Ayrıca, bu sırada yeni çıkan yerel varlıklar da moderatör tarafından kayıt altına alınmıştır.

Proje kapsamında varlıkların harita üzerindeki yerlerinin belirlenmesi ve bunların bilgisayar ortamına aktarılması, birkaç basamakta yapılmıştır. Seferihisar, Karaburun, Güzelbahçe, Urla ve Çeşme'de yapılan ilçe çalıştaylarına belirlenmiş beş ana temanın haritaları, katılımcıların varlıkların yerlerini daha net tespit edebilmesi için hazırlanmıştır.

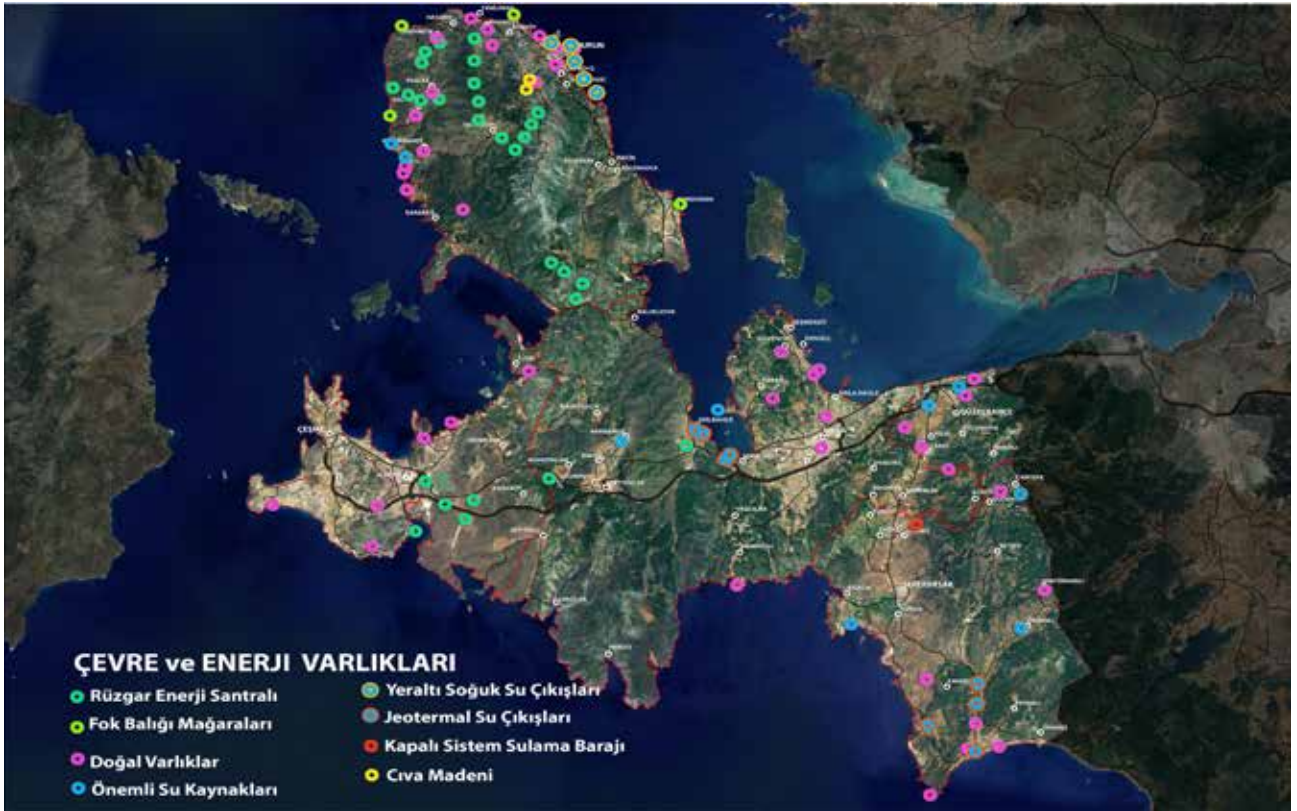
Şekil 4. 3 Seferihisar İlçe Halk Çalıştayı, Yerel Varlık Haritalama Çalışmasından Bir Görünüm

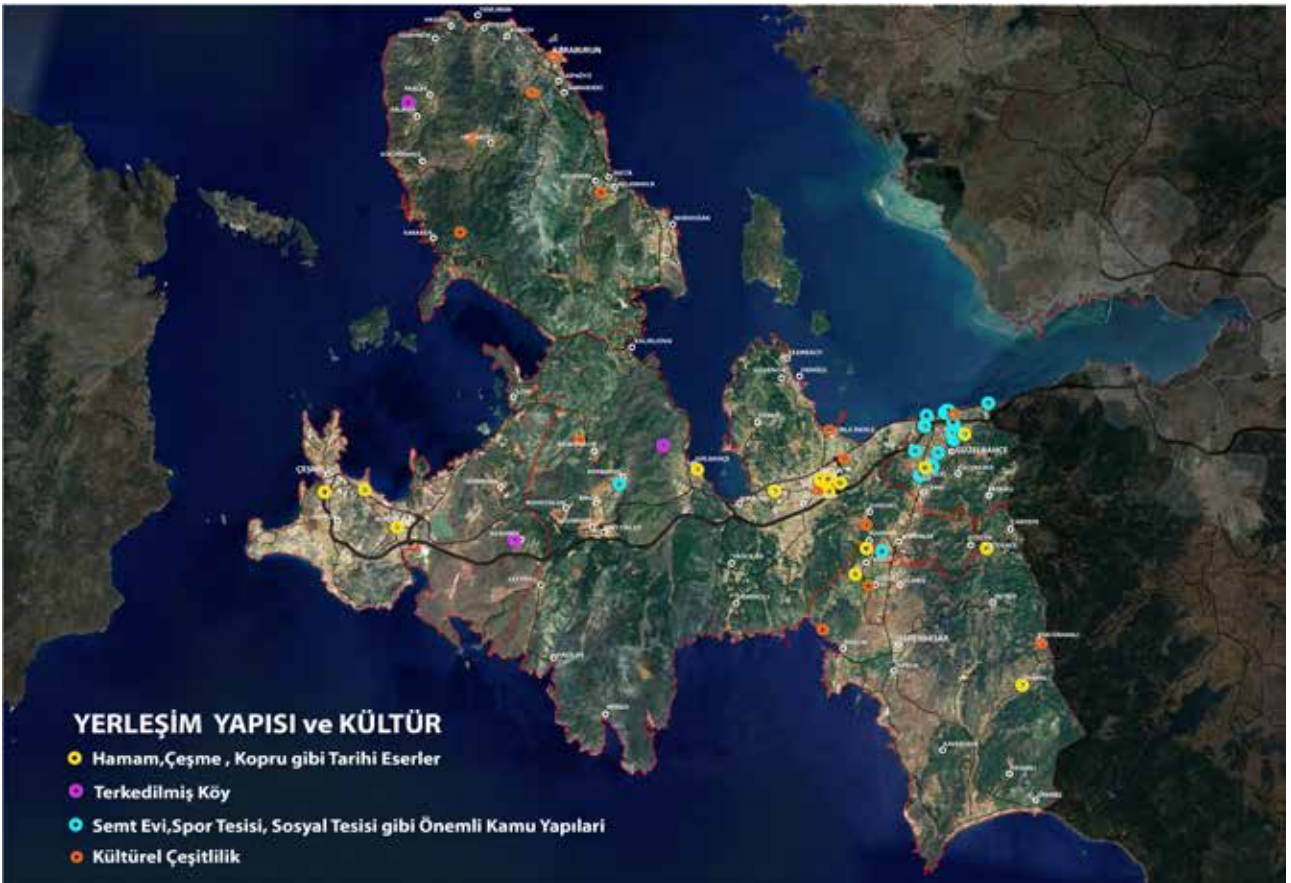
Şekil 4. 4 Tarım Varlıkları Haritası

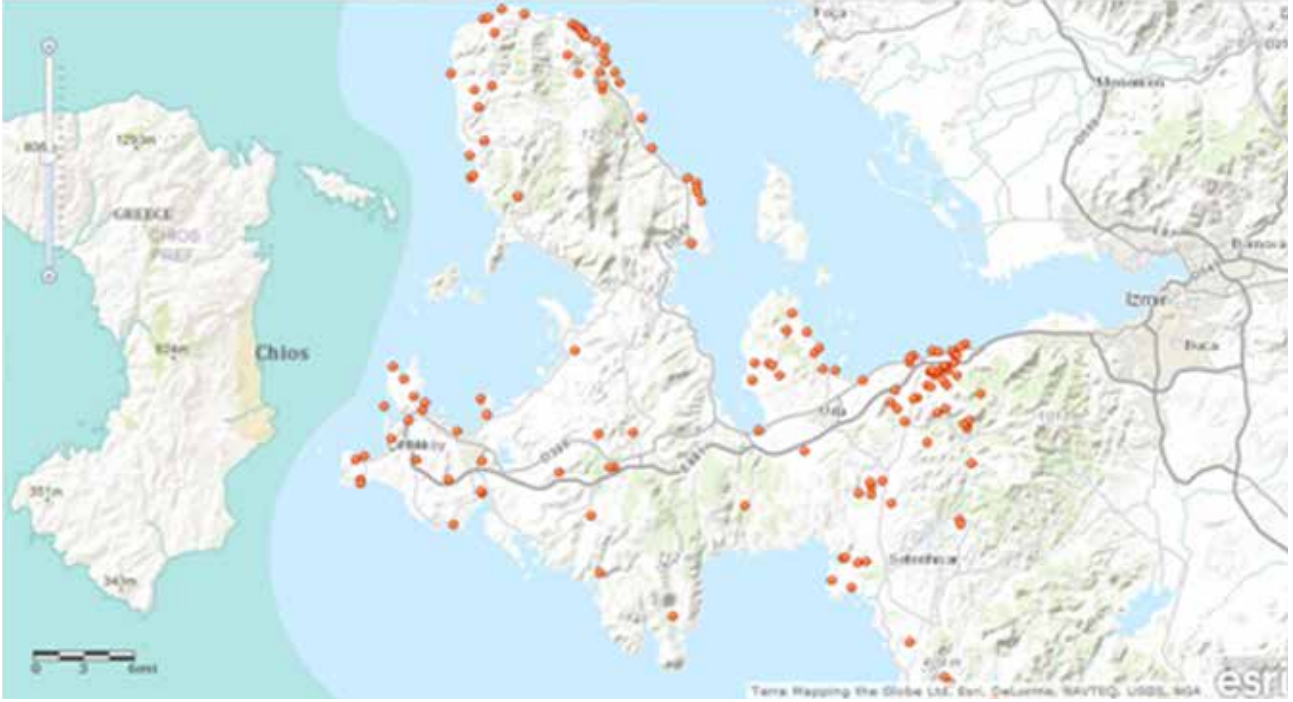
Şekil 4. 5 Turizm Varlıkları Haritası

Şekil 4. 6 Çevre ve Enerji Varlıkları Haritası

Şekil 4. 7 Yerleşim Yapısı ve Kültür Haritası

Şekil 4. 8 Yarımada Yerel Varlıklarının Analiz Sonrası Durumu

Oluşturulan bu haritalarda altlık, Esri Global Görüntüde bulunan WorldImagery arşivinden alınmıştır. Mevcut yerleşimler için ise İzmir 1/25.000 Çevre Düzeni Planı kullanılmıştır. Tarım verileri Prof.Dr. Yusuf Kurucu'nun koordinatörlüğünü yaptığı ve İzmir İl Özel İdaresi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Orman Bölge Müdürlüğü işbirliğiyle yapılan "İzmir İli Arazi Sınıflandırması" projesinden alınmıştır.

Çalıştaylarda, "Yerleşim Yapısı ve Kültür, Yenilik ve Girişimcilik, Çevre ve Enerji, Turizm ve Tarım" olmak üzere 5 ana tema üzerinde bilgi toplanmıştır. Hazırlanan haritaların üzerinde katılımcılardan bildikleri kayıtlı olan ve olmayan varlıkların işaretlenmesi istenmiştir. İşaretlenen varlıklar çeşidine göre nokta, çizgi veya alan olarak ifade edilmiş, temasını ve ilçesini de ifade edecek şekilde kodlanmış ve veri tabanı oluşturulmuştur. ArcGIS programı yardımı ile bilgisayar ortamına aktarılan varlık lokasyonları, oluşturulan veri tabanı ile birleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda harita üzerindeki her bir noktanın öznel bilgisi oluşturulmuştur. Her haritada yalnızca kendine ait değil diğer temalara da ait veriler de çıktığı için öncelikle her temaya ait veriler (Örneğin tüm masalardan gelen sadece turizm verileri) kümelenmiştir. Temalarda en çok ifade edilen birkaç üst başlık belirlenmiş ve diğer varlıklar bu üst başlıklar altında toplanmıştır (Şekil 4.4, 4.5, 4.6 ve 4.7). Örneğin, turizm için oluşturulan üst başlıklar: yeme-içme-festival, tarihi eser, doğal güzellikler ve spor aktiviteleridir. Katılımcıların verdiği bilgiler ışığında Yarımada bütünü için bu üst başlıkların dağılımının görülebileceği haritalar hazırlanmıştır. Bu veriler projelerin hazırlanmasında zemin oluşturmuştur.

İlçe Halk Çalıştayları'nda turizm, çevre ve enerji, yerleşim yapısı ve kültür, tarım, yenilik ve girişimcilik olmak üzere 5 ana temada bilgi toplanmıştır. Bu varlıkların mekansallaştırılmasından sonra varlık veritabanı oluşturulmuştur (Şekil 4.8). Varlıkların mekânsal dağılımının analizleri Arcgis10.2 programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar tarafından belirtilen tüm yerel varlıklara Esri Online GIS Platformu kullanılarak internet üzerinden de ulaşılabilir:<http://bit.ly/187RjIS>

4.1.4. Yerel Varlık Temelli Proje Önerilerinin Belirlenmesi

İlçe Halk Çalıştaylarının üçüncü oturumu olan 'varlık-temelli önerilerin geliştirilmesi' kısmında, katılımcılardan kendi ilçeleri veya köyleri için öngördükleri proje önerileri, yatırım alanları ve gelecek vizyonları hakkında bilgi toplanmıştır. Bu oturumda toplam üç soru sorulmuştur. Yöntem olarak her katılımcıdan sorulan her bir soru için bulunduğu masanın teması doğrultusunda istediği sayıda görüş belirtmesi istenmiş, toplanan veriler tahta üzerinde gruplanarak tüm gruba okunmuş ve ardından katılımcılardan kendilerince önemli bulunan görüşleri puanlamaları istenmiştir. Herbir soru sonunda en çok puan alan proje önerileri, yatırım alanları ve vizyonlar okunarak, grupla paylaşılmış ve üzerinde tartışılmıştır. Bu oturumdan elde edilen veriler, Ufuk Tarama Çalıştay'ında yapılan sunum ve anketler için zemin oluşturmuştur (bkz. Bölüm 4.2).

Bu oturumun üçüncü sorusu olarak '10 yıl sonra köyünüzü/ ilçenizi nasıl, nerede görmek istersiniz?' sorusu sorulmuştur:

- Çeşme ilçesinde öne çıkan Çeşme vizyonu; doğal dokusu ve tarihi/kültürel yapısını koruyan, jeotermal kaynaklara dayalı sağlık turizmi (kür) merkezi olan, az katlı yapılaşma ile modern, aynı zamanda tarımsal dokusunu da koruyarak kendi kendine yetebilen, eğitim seviyesi yüksek, deniz ve kongre turizmi merkezi olarak da uluslararası nitelik kazanmış bir Çeşme'dir.
- Güzelbahçe, yaşanabilir, yatay ve planlı kentleşmesi ile altyapısı tamamlanmış, doğa ile içiçe bir sahil kasabası, eğitilmiş ve çağdaş toplumuyla, eğitim sektöründe lider, denizcilikte gelişmiş bir marka ve cazibe merkezi, günübirlik turizm ve ekoturizmde öncü bir ilçe olarak hayal edilmiştir.
- Karaburun ilçesinin 10 yıl sonraki vizyonu, doğal dokusu korunmuş, halkın gelir seviyesi yükselmiş, yerel ürünleri ile ekonomisi canlanmış, planlı gelişen, yerel/geleneksel

mimari dokusu bozulmamış, agro ve ekoturizmiyle öne çıkan, göç vermeyen, çevre, yatırım ve kamu yararı dengesi korunan bir Karaburun olarak ifade edilmiştir.

- Seferihisar ilçesinde, doğal ve kültürel varlıklarını korurken, nitelikli bir kentsel dokuya da sahip, kaliteli ve bilinçli tarımsal üretimin gerçekleştirildiği, yerel jeotermal enerji kaynaklarından tarım, turizm, enerji gibi birbirini tamamlayan sektörlerde faydalanabilen, termal turizm, agroturizm ve ekoturizm ile turizmi çeşitlenmiş, örnek köylerin bulunduğu ve köylerinin köy olarak kalabildiği bir ilçe hayal edilmektedir.
- Urla vizyonu ise doğal dokusu bozulmamış, kültürel zenginlikleri korunmuş, planlı, çağdaş, kültür ve sanat kenti, zeytinyağı ve şarapları ile dünyaca tanınan, agroturizme ve gastronomi turizmi ile öne çıkan, deniz turizmi gelişmiş, üretken, katılımcı bir topluma sahip alternatif yaşam şehri olarak Urla'dır.

4.2. Ufuk Tarama Çalıştayı Sonuçları

4.2.1. Çalıştay Kapsamı, Amaç ve Yöntemi

Yarımada İlçe Halk Çalıştayları kapsamında elde edilen sonuçların paylaşıldığı ve Yarımada'nın geleceğine yönelik konuların tartışıldığı Ufuk Tarama Çalıştayı 113 kişinin katılımıyla 20 Kasım 2013 tarihinde düzenlenmiştir. Bu çalıştay, Yarımada bütününe yönelik belirginleşen gelişme eğilimleri ve problemlerinin yanı sıra yeni ve gelişime açık alanların da tespit edildiği forum ağırlıklı bir yapıda tasarlanmıştır. Yarımada ilçelerinden daha önceki İlçe Halk Çalıştayları'na katılmış yerel katılımcılar, İzmir'deki ilgili kamu kurumları ve STK'ların temsilcilerinden oluşan bir grupla birlikte yürütülmüştür. Katılımcılar yardımıyla uzun vadeli gelişme bloklarının oluşturulmasında ortak bir dil oluşturulması amaçlanmıştır.

Ufuk Tarama Çalıştayı Yarımada yakın geleceğine ışık tutmak üzere iki ana forum etrafında geliştirilmiştir. Birinci forum "Nasıl bir Yarımada Hayali"; ikinci Forum ise "Nasıl bir Bütünleşme" konuları etrafında tartışma ortamı oluşturulmuş ve her forum öncesinde yapılan sunumlarla İlçe Halk Çalıştayları'ndan çıkan bulguların test edilmesi ve paylaşılması sağlanmıştır. Forumlar sırasında konu içeriğiyle bağlantılı anket formları dağıtılmış ve sonuçları Uzman Paneli'ne girdi olmak üzere kaydedilmiştir.

İki ana sunum gerçekleştirilmiştir. Açılış bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı, yaklaşımı ve aşamaları hakkında bilgi verilmiş, arkasından proje koordinatörü tarafından beş Yarımada ilçesi için belirlenen analiz temaları (tarım,

turizm,yenilik ve girişimcilik, çevre ve enerji, yerleşim yapısı ve kültür) kapsamında yapılan varlık tanımlama ve haritalama çalışmalarının sonuçları sunulmuştur.

Forum bölümünde ise katılımcılardan İlçe Çalıştayları sonuçları üzerinden verilen iki tema "Nasıl bir Yarımada Hayali" (ilçe için yapılacak işler-projeler, yakın gelecekte nerede görmek istediği) ve "Nasıl bir Bütünleşme" (mevcut ve potansiyel işbirliği alanları, ortak konular) konuları çerçevesinde tartışmaları beklenmiştir. İki forum arasında düzenlenen "Serbest Kürsü" etkinliğiyle de yeni fikirler toplanmıştır.

4.2.2. Varlık-Odaklı Proje Önerileri

Çalışmanın ana hedefi Yarımada'nın sürdürülebilir gelişimini sağlayacak varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin belirlenmesidir. Bu nedenle İlçe Halk Çalıştaylarında katılımcılara "yetkili biri olmaları ve kendilerine kaynak verilmesi durumunda neler yapacakları", "ilçelerini, mahalle ve köylerini gelecekte nerede görmek istedikleri" sorulmuştur.

Katılımcılardan Yarımada'da sahip oldukları varlıkları harekete geçirecek proje fikirleri geliştirmeleri istenmiştir. Halk çalıştaylarında saptanan konulardan benzer olanlar gruplandırılmış ve sonuçta öncelikli 43 proje konusu tanımlanmıştır (Tablo 4.4).

Ufuk Tarama Çalıştayı'nda katılımcılar belirlenen proje konularını 10'lu Likert ölçeği kullanarak, önem düzeylerine göre ağırlıklandırmışlardır. Katılımcıların değerlendirmelerine göre Yarımada genelinde organik ve ekolojik tarımın geliştirilmesi; Çeşme'de kongre turizmi; Güzelbahçe'de yürüyüş yolu ve bisiklet parkuru; Karaburun'da yöresel markaların geliştirilmesi; Seferihisar'da serada, ısınmada ve sağlıkta jeotermal kaynakların kullanılması; Urla'da bağcılık ve şarapçılığın geliştirilmesi konuları ilk sıralarda yer almıştır. Konu başlıkları açısından bakıldığında:

- Ören yerleri, antik kentlerin turizme kazandırılması, zeytin ve zeytinyağının markalaşması, turizm için yelken, sörf, amatör balıkçılık, dalış gibi spor etkinliklerinin geliştirilmesi öncelikli bulunmuştur.
- Termal turizm, doğa turizmi (dağcılık, yürüyüş, mağaracılık, kamping, yamaç paraşütü gibi), sağlık turizmi (hastane, yaşlı ve engelli bakımı) gibi alternatif turizm türleri proje konuları olarak belirlenmiştir.
- Tarihi binaların restore edilerek turizm, kültür ve sanat merkezlerine dönüştürülmesi, Ege Adalarına yolcu taşımacılığı ile ekonomik ve kültürel canlılık, ev kadınlarının ürettikleri ürünlerin tescillenmesi ve pazarlanması gibi konular öne çıkmıştır.
- Yenilenebilir enerjinin kırsal alanda aydınlatma ve sulama sistemlerinde kullanımına yönelik önemli bir fırsat olarak görülmektedir.
- Kırsal kalkınma açısından agro-turizmin desteklenmesi, şenlik, festival gibi etkinliklerin ulusal ve uluslararası hale getirilmesi de önerilen proje konularındandır. Sözgelimi; katılımcılar tarafından üzümdeki bağbozumu, zeytin, keçi gibi üretim dallarındaki benzer etkinliklerin agro-turizme olumlu katkı yapacağı belirtilmiştir.
- Kırsal kesimde kapasite geliştirme amacı ile gençlere yönelik eğitim ve kültür merkezlerinin açılması, gerek kır gerekse kent merkezlerinde turizm, sağlık, sanat gibi alanlarda eğitim etkinliklerinin gerçekleştirilmesi gibi faaliyetler, gelir düzeyinin yükseltilmesi ve toplumsal fayda açısından önemli proje konuları olarak görülmüştür.
- İklim ve jeotermal olanaklar sağlık turizmi açısından büyük potansiyel taşımaktadır. Yörede genç işsizlik ve göç nedeni ile olumsuz etkilenen sosyo-ekonomik yapının iyileştirilmesine de katkı yapacağı belirtilmiştir.
- Yarımada'da organik ve ekolojik tarımın geliştirilmesi açısından önemli bir faktör olan termal kaynaklardan yararlanan organize seracılık bölgesinin kurulması gündeme gelmiştir.
- Jeotermal serada gıda ormanı, sakız ormanı gibi alternatif üretimlere kazandırılması istenmektedir. Ayrıca, tıbbi ve aromatik bitkilerin üretilmesi, katma değer yaratılması ile ilgili projeler Yarımada'da beklentiler arasında yer almıştır.
- Kıyı adaların sanat, eğlence amaçlı kullanılması; yaratıcı turizmin geliştirilmesi (misafirlerin atölyelerde deneyim esaslı beceri geliştirmesi), kongre turizmi, günübirlik turizmin geliştirilmesi için sahil yolu, piknik alanları, deniz ulaşımının geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmuştur. Sualtı kazılarının gözlenmesine yönelik faaliyetlerin de turizme olumlu katkı yapacağı ifade edilmiştir.
- Tekne ve yat limanlarının geliştirilmesi, tekne ve yat imalatının teşvik edilmesi, at çiftliklerinin tesisi, botanik ve hobi bahçelerinin kurulması yerel girişimcilik açısından önerilen proje konularındandır.

Tablo 4. 4 Yarımada'nın gelişimi için ilçelere göre varlık-odaklı proje fikirleri

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
1	Organik tarımın geliştirilmesi	8,51	Kongre turizminin geliştirilmesi	8,95	Yürüyüş yolu, bisiklet parkuru oluşturma, yeşil ulaşım	8,91	Yöresel markaları geliştirme coğrafi işaretler ve yerel ürün satış noktası oluşturma	8,33	Jeotermal enerji kullanımı (sera, ısıtma, sağlık)	9,46	Bağcılık ve şarapçılığın gelişmesi (organik şarap fab, organik üzüm işleme, butik otel)	9,25
2	Ören yerleri, antik kentler, kültür ve tarih turizmine kazandırılması	8,41	Su sporları aktivite merkezini yaygınlaştırma yelken, sörf, amatör balıkçılık, dalış, vb	8,89	Organik tarımın geliştirilmesi	8,85	Kırsal gençlere yönelik eğitim ve kültür merkezi kurma	8,33	Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması, zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	9,08	Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması, zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	8,94
3	Su sporları aktivite merkezini yaygınlaştırma yelken, sörf, amatör balıkçılık, dalış, vb	8,4	Termal tedavi, bakım, kür merkezi kurma	8,84	Doğa turizmini geliştirme yürüyüş, dağcılık, mağaracılık, kamping, yamaç paraşütü	8,64	Sağlık turizm hizmetlerini geliştirme (hastane, yaşlı bakım engelli vb.)	8,22	Organik tarımın geliştirilmesi	8,85	Tarihi binaların han hamam restore edilmesi butik otel sanat merkezi vb.dönüşümü	8,91
4	Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması, zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	8,39	Ege Adalarına yolcu taşımacılığı kültürel ve ticari bağlantı güçlendirme	8,79	Sağlık turizm hizmetlerini geliştirme (hastane, yaşlı bakım engelli vb.)	8,55	Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye pazarlama, tescilleme	8,22	Tarihi binaların han hamam restore edilmesi butik otel sanat merkezi vb.dönüşümü	8,69	Su sporları aktivite merkezini yaygınlaştırma yelken, sörf, amatör balıkçılık, dalış, vb	8,70
5	Bağcılık ve şarapçılığın gelişmesi (organik şarap fab, organik üzüm işleme, butik otel)	8,39	Ören yerleri, antik kentler, kültür ve tarih turizmine kazandırılması	8,78	Enerji etkin bina tasarımı	8,46	Tarihi binaların han hamam restore edilmesi butik otel sanat merkezi vb.dönüşümü	8,11	Bağcılık ve şarapçılığın gelişmesi (organik şarap fab, organik üzüm işleme, butik otel)	8,62	Deniz turizmini geliştirme etkin tanıtma marina kurulması yelken yarışları	8,66
6	Yürüyüş yolu, bisiklet parkuru oluşturma, yeşil ulaşım	8,39	Jeotermal enerji kullanımı (sera, ısıtma, sağlık)	8,74	Ege Adalarına yolcu taşımacılığı kültürel ve ticari bağlantı güçlendirme	8,46	Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması, zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	7,89	Termal tedavi, bakım, kür merkezi kurma	8,62	Organik tarımın geliştirilmesi	8,55
7	Tarihi binaların han hamam restore edilmesi butik otel sanat merkezi vb.dönüşümü	8,37	Agroturizm, çiftlik, ev pansiyonculuğu, meydan, çeşme köyü, köy düğünü	8,74	Su sporları aktivite merkezini yaygınlaştırma yelken, sörf, amatör balıkçılık, dalış, vb	8,33	Ören yerleri, antik kentler, kültür ve tarih turizmine kazandırılması	7,89	Su sporları aktivite merkezini yaygınlaştırma yelken, sörf, amatör balıkçılık, dalış, vb.	8,46	Ören yerleri, antik kentler, kültür ve tarih turizmine kazandırılması	8,55

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
8	Köyde yenilenebilir enerjinin kullanılması aydınlatma, sulama	8,28	Deniz turizmini geliştirme etkin tanıtma marina kuruluması yelken yarişı	8,68	Meslek ve beceri edindirmeye yönelik eğitim merkezleri kurma turizm, sağlık, sanat, spor, yaşlı bakım	8,27	Agroturizm, çiftlik, ev pansiyonculuğu, meydan, çeşme köyevi, köy düğünü	7,89	Şenlik ve festivalleri ulusal ve uluslararası hale getirilmesi bağbozumu, zeytin, keçi vb.	8,38	Yürüyüş yolu, bisiklet parkuru oluşturma, yeşil ulaşım	8,47
9	Deniz turizmini geliştirme etkin tanıtma marina kurulması yelken yarişı	8,23	Tarihi binaların han hamam restore edilmesi butik otel sanat merkezi vb.dönüşümü	8,53	Yöresel markaları geliştirme coğrafi işaretler ve yerel ürün satış noktası oluşturma	8,22	Doğa turizmini geliştirme yürüyüş, dağcılık, mağaracılık, kamping, yamaç paraşütü	7,89	Sağlık turizm hizmetlerini geliştirme (hastane, yaşlı bakım engelli vb.)	8,38	İYTE ile beraber Urla'yı Silikon Vadisi yapma	8,47
10	Agroturizm, çiftlik, ev pansiyonculuğu, meydan, çeşme köyevi, köy düğünü	8,21	Şenlik ve festivalleri ulusal ve uluslararası hale getirilmesi bağbozumu, zeytin, keçi vb	8,37	Günübirlik turizmi geliştirme, sahil yolu, piknik alanı, deniz ulaşımını geliştirme	8,18	Organik tarımın geliştirilmesi	7,78	Ege Adalarına yolcu taşımacılığı kültürel ve ticari bağlantı güçlendirme	8,38	Köyde yenilenebilir enerjinin kullanılması aydınlatma, sulama	8,3
11	Jeotermal enerji kullanımı (sera, ısıtma, sağlık)	8,20	Yürüyüş yolu, bisiklet parkuru oluşturma, yeşil ulaşım	8,26	Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye pazarlama, tescilleme	8,17	Su sporları aktivite merkezini yaygınlaştırma yelken, sörf, amatör balıkçılık, dalış, vb.	7,78	Enerji etkin bina tasarımı	8,23	Agroturizm, çiftlik, ev pansiyonculuğu, meydan, çeşme, köyevi, köy düğünü	8,26
12	Şenlik ve festivalleri ulusal ve uluslararası hale getirilmesi bağbozumu, zeytin, keçi vb	8,17	Deniz balıkçılığının geliştirilmesi	8,21	Jeotermal enerji kullanımı (sera, ısıtma, sağlık)	8,15	Şenlik ve festivalleri ulusal ve uluslararası hale getirilmesi bağbozumu, zeytin, keçi vb	7,78	Ören yerleri, antik kentler, kültür ve tarih turizmine kazandırılması	8,23	Enerji etkin bina tasarımı	8,25
13	Ege Adalarına yolcu taşımacılığı kültürel ve ticari bağlantı güçlendirme	8,17	Sakız ormanı kurma	8,16	Deniz balıkçılığının geliştirilmesi	8,15	Bağcılık ve şarapçılığın gelişmesi (organik şarap fab, organik üzüm işleme, butik otel)	7,67	Yürüyüş yolu, bisiklet parkuru oluşturma, yeşil ulaşım	8,23	Şenlik ve festivalleri ulusal ve uluslararası hale getirilmesi bağbozumu, zeytin, keçi vb	8,23
14	İYTE ile beraber Urla'yı Silikon Vadisi yapma	8,08	Köyde yenilenebilir enerjinin kullanılması aydınlatma, sulama	8,11	Kırsal gençlere yönelik eğitim ve kültür merkezi kurma	8,15	Ege Adalarına yolcu taşımacılığı kültürel ve ticari bağlantı güçlendirme	7,67	Meslek ve beceri edindirmeye yönelik eğitim merkezleri kurma, turizm, sağlık, sanat, spor, yaşlı bakım	8,23	Organize tarım bölgelerinin kurulması işleme, paketlenme, kurutma, pazarlama, eğitim	8,22
15	Doğa turizmini geliştirme yürüyüş, dağcılık, mağaracılık, kamping, yamaç paraşütü	7,99	Organik tarımın geliştirilmesi	8,11	Boş arazilerde meyve ormanı kurulması (fıstık çamı, badem vb.)	8,08	İYTE ile beraber Urla'yı Silikon Vadisi yapmak	7,67	Kırsal gençlere yönelik eğitim ve kültür merkezi kurma	8,23	Dalga, güneş enerjisinin yaygınlaşması	8,00

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
16	Kırsal gençlere yönelik eğitim ve kültür merkezi kurma	7,91	Bağcılık ve şarapçılığın gelişmesi (organik şarap fab, organik üzüm işleme, butik otel)	8,11	İYTE ile beraber Urla'yı Silikon Vadisi yapmak	8,08	Yürüyüş yolu, bisiklet parkuru oluşturma, yeşil ulaşım	7,56	Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması	8,17	Yöresel markaları geliştirme coğrafi işaretler ve yerel ürün satış noktası oluşturma	8,00
17	Organize tarım bölgelerinin kurulması işleme, paketlenme, kurutma, pazarlama, eğitim	7,88	Boş arazilerde gıda ormanı kurulması (fıstık çamı, badem vb.)	8,05	Ören yerleri, antik kentler, kültür ve tarih turizmne kazandırılması	8,00	Köyde yenilenebilir enerjinin kullanılması aydınlatma, sulama	7,11	Köyde yenilenebilir enerjinin kullanılması aydınlatma, sulama	8,15	Doğa turizmni geliştirme yürüyüş, dağcılık, mağaracılık, kamping, yamaç paraşütü	7,97
18	Yöresel markaları geliştirme coğrafi işaretler ve yerel ürün satış noktası oluşturma	7,88	Adaların kültür, sanat eğlence amaçlı kullanımı, karantina, yassıcaada, eşek adası	7,89	Turizm denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite	8,00	Yaratıcı turizmi geliştirme deneyimleme, esaslı atölyeler kurma, el sanatları, hobi merkezleri	7,11	Deniz turizmni geliştirme etkin tanıtma marina kurulması yelken yarışları	8,15	Kırsal gençlere yönelik eğitim ve kültür merkezi kurma	7,82
19	Enerji etkin bina tasarımı	7,87	Eğlence merkezi geliştirme (su parkı, disneyland gibi tema parkları)	7,84	Deniz turizmni geliştirme etkin tanıtma marina kurulması, yelken yarışları	7,92	Organize tarım bölgelerinin kurulması işleme, paketlenme, kurutma, pazarlama, eğitim	7,00	Dalga, güneş enerjisinin yaygınlaşması	8,08	Deniz balıkçılığının geliştirilmesi	7,79
20	Deniz balıkçılığının geliştirilmesi	7,81	Turizm denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite kurulması	7,84	Şenlik ve festivalleri ulusal ve uluslararası hale getirilmesi bağbozumu, zeytin, keçi vb	7,92	Kongre turizminin geliştirilmesi	7,00	Organize tarım bölgelerinin kurulması işleme, paketlenme, kurutma, pazarlama, eğitim	8,08	Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye pazarlama, tescilleme	7,61
21	Meslek ve beceri edindirmeye yönelik eğitim merkezleri kurma turizm, sağlık, sanat, spor, yaşlı bakım	7,80	Organize seracılık bölgesinin kurulması (termal)	7,74	Adaların kültür, sanat eğlence amaçlı kullanımı, karantina, yassıcaada, eşek adası	7,92	Tekne ve yat imalatını geliştirme	6,89	Agroturizm, çiftlik, ev pansiyonculuğu, meydan, çeşme köyevi, köy düğünü	8,08	Ege Adalarına yolcu taşımacılığı kültürel ve ticari bağlantı güçlendirme	7,58
22	Sağlık turizm hizmetlerini geliştirme (hastane, yaşlı bakım engelli vb.)	7,78	İYTE ile beraber Urla'yı Silikon Vadisi yapma	7,74	Köyde yenilenebilir enerjinin kullanılması aydınlatma, sulama	7,85	Meslek ve beceri edindirmeye yönelik eğitim merkezleri kurma turizm, sağlık, sanat, spor, yaşlı bakım	6,89	Organize seracılık bölgesinin kurulması (termal)	8,00	Meslek ve beceri edindirmeye yönelik eğitim merkezleri kurma turizm, sağlık, sanat, spor, yaşlı bakım	7,58
23	Dalga, güneş enerjisinin yaygınlaşması	7,77	Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması, zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	7,68	Agroturizm, çiftlik, ev pansiyonculuğu, meydan, çeşme, köyevi, köy düğünü	7,82	Jeotermal enerji kullanımı (sera, ısıtma, sağlık)	6,78	Günübirlik turizmni geliştirme, sahil yolu, piknik alanı, deniz ulaşımını geliştirme	8,00	Sualtı kazılarının gözlenebileceği bir denizaltı gözlem platformu oluşturma	7,55

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Cüzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
24	Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye pazarlama, tescilleme	7,76	Sağlık turizm hizmetlerini geliştirme (hastane, yaşlı bakım engelli vb.)	7,68	Yaratıcı turizmi geliştirme deneyimleme, esaslı atölyeler kurma, el sanatları, hobi merkezleri	7,82	Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması	6,78	Yöresel markaları geliştirme coğrafi işaretler ve yerel ürün satış noktası oluşturma	7,92	Jeotermal enerji kullanımı (sera, ısıtma, sağlık)	7,50
25	Termal tedavi, bakım, kür merkezi kurma	7,61	Dalga, güneş enerjisinin yaygınlaşması	7,53	Dalga, güneş enerjisinin yaygınlaşması	7,69	Deniz turizmini geliştirme etkin tanıtma marina kurulması yelken yarişi	6,78	Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye pazarlama, tescilleme	7,77	Yaratıcı turizmi geliştirme deneyimleme, esaslı atölyeler kurma, el sanatları, hobi merkezleri	7,41
26	Organize seracılık bölgesinin kurulması (termal)	7,53	Doğa turizmini geliştirme yürütüş, dağcılık, mağaracılık, kamping, yamaç paraşütü	7,53	Organize tarım bölgelerinin kurulması işleme, paketleme, kurutma, pazarlama, eğitim	7,69	Boş arazilerde gıda ormanı kurulması (fıstık çamı, badem vb.)	6,56	Boş arazilerde gıda ormanı kurulması (fıstık çamı, badem vb.)	7,54	Günübirlik turizmi geliştirme, sahil yolu, piknik alanı, deniz ulaşımını geliştirme	7,36
27	Boş arazilerde gıda ormanı kurulması (fıstık çamı, badem vb.)	7,51	Yaratıcı turizmi geliştirme deneyimleme, esaslı atölyeler kurma, el sanatları, hobi merkezleri	7,44	Organize seracılık bölgesinin kurulması (termal)	7,69	At çiftliklerinin kurulması	6,50	Doğa turizmini geliştirme yürütüş, dağcılık, mağaracılık, kamping, yamaç paraşütü	7,54	Adaların kültür, sanat eğlence amaçlı kullanımı, karantina, yassıcaada, eşek adası	7,25
28	Yaratıcı turizmi geliştirme deneyimleme, esaslı atölyeler kurma, el sanatları, hobi merkezleri	7,47	Meslek ve beceri edindirmeye yönelik eğitim merkezleri kurma turizm, sağlık, sanat, spor, yaşlı bakım	7,39	Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması, zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	7,69	Dalga, güneş enerjisinin yaygınlaşması	6,44	İYTE ile beraber Urla'yı Silikon Vadisi yapmak	7,50	Organize seracılık bölgesinin kurulması (termal)	7,16
29	Adaların kültür, sanat eğlence amaçlı kullanımı, karantina, yassıcaada, eşek adası	7,47	Tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştirilmesi	7,32	Termal tedavi, bakım, kür merkezi kurma	7,46	Deniz balıkçılığının geliştirilmesi	6,44	Yaratıcı turizmi geliştirme deneyimleme, esaslı atölyeler kurma, el sanatları, hobi merkezleri	7,46	Sağlık turizm hizmetlerini geliştirme (hastane, yaşlı bakım engelli vb.)	7,09
30	Kongre turizminin geliştirilmesi	7,36	Enerji etkin bina tasarımı	7,21	Bağcılık ve şarapçılığın gelişmesi (organik şarap fab, organik üzüm işleme, butik otel)	7,38	Turizm denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite kurulması	6,44	Adaların kültür, sanat eğlence amaçlı kullanımı, karantina, yassıcaada, eşek adası	7,38	Tekne ve yat imalatını geliştirme	6,97
31	Günübirlik turizmi geliştirme, sahil yolu, piknik alanı deniz ulaşımını geliştirme	7,28	Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye pazarlama, tescilleme	7,21	Botanik bahçesi, hobi bahçeleri kurma	7,27	Günübirlik turizmi geliştirme, sahil yolu, piknik alanı, deniz ulaşımını geliştirme	6,33	Deniz balıkçılığının geliştirilmesi	7,23	Tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştirilmesi	6,90

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
32	Turizm denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite kurulması	7,18	Yöresel markaları geliştirme coğrafi işaretler ve yerel ürün satış noktası oluşturma	7,05	Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması	7,08	Termal tedavi, bakım, kur merkazi kurma	6,22	Eğlence merkezi geliştirme (su parkı, disneyland gibi tema parkları)	7,15	Boş arazilerde gıda ormanı kurulması (fıstık çamı, badem vb.)	6,88
33	Sualtı kazılarının gözlenebileceği bir denizaltı gözlem platformu oluşturma	6,91	Organize tarım bölgelerinin kurulması işleme, paketlenme, kurutma, pazarlama, eğitim	6,63	Tarihi binaların han hamam restore edilmesi butik otel sanat merkezi vb.dönüşümü	6,91	Sualtı kazılarının gözlenebileceği bir denizaltı gözlem platformu oluşturma	6,22	Kongre turizminin geliştirilmesi	7,08	Sakız ormanı kurma	6,74
34	Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesi kurulması	6,83	Botanik bahçesi, hobi bahçeleri kurma	6,63	Tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştirilmesi	6,85	Alternatif üretimler salyangoz, trüf mantarı, fıstık çamı vb.sera, işleme tesisi, lokanta	6,11	Alternatif üretimler salyangoz, trüf mantarı, fıstık çamı vb.sera, işleme tesisi, lokanta	6,69	Turizm denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite kurulması	6,72
35	Sakız ormanı kurma	6,78	Kırsal gençlere yönelik eğitim ve kültür merkezi kurma	6,58	Tekne ve yat imalatını geliştirme	6,54	Sakız ormanı kurma	6,11	Rüzgâr enerjisi kullanım alanını geliştirme	6,62	Termal tedavi, bakım, kür merkezi kurma	6,68
36	Tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştirilmesi	6,76	Tekne ve yat imalatını geliştirme	6,37	Kongre turizminin geliştirilmesi	6,31	Adaların kültür, sanat eğlence amaçlı kullanımı, Karantina, Yassicaada, Eşek Adası	6,11	Sualtı kazılarının gözlenebileceği bir denizaltı gözlem platformu oluşturma	6,38	Kongre turizminin geliştirilmesi	6,65
37	Tekne ve yat imalatını geliştirme	6,71	Sualtı kazılarının gözlenebileceği bir denizaltı gözlem platformu oluşturma	6,21	Eğlence merkezi geliştirme (su parkı, disneyland gibi tema parkları)	6,23	Enerji etkin bina tasarımı	5,78	Turizm, denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite kurulması	6,38	Alternatif üretimler salyangoz, trüf mantarı, fıstık çamı vb.sera, işleme tesisi, lokanta	6,56
38	Botanik bahçesi, hobi bahçeleri kurma	6,60	Günöbirlik turizmi geliştirme sahil yolu, piknik alanı deniz ulaşımını geliştirme	6,00	Sualtı kazılarının gözlenebileceği bir denizaltı gözlem platformu oluşturma	6,09	Organize seracılık bölgesinin kurulması (termal)	5,56	Tekne ve yat imalatını geliştirme	6,31	Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması	6,53
39	Alternatif üretimler salyangoz, trüf mantarı, fıstık çamı vb.sera, işleme tesisi, lokanta	6,36	Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması	5,74	Alternatif üretimler salyangoz, trüf mantarı, fıstık çamı vb.sera, işleme tesisi, lokanta	5,85	Eğlence merkezi geliştirme (su parkı, disneyland gibi tema parkları)	5,56	At çiftliklerinin kurulması	5,85	Botanik bahçesi, hobi bahçeleri kurma	6,41

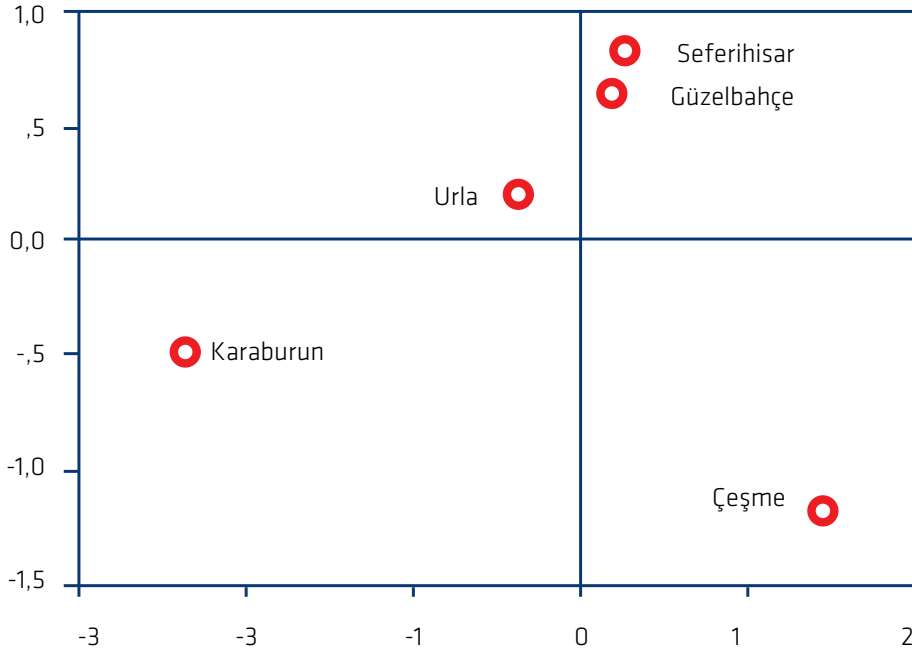

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Cüzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
40	Eğlence merkezi geliştirme (su parkı, disneyland gibi tema parkları)	6,27	Rüzgâr enerjisi kullanım alanını geliştirme	5,63	Rüzgâr enerjisi kullanım alanını geliştirme	5,82	Tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştirilmesi	5,33	Tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştirilmesi	5,77	At çiftliklerinin kurulması	6,27
41	At çiftliklerinin kurulması	6,06	Alternatif üretimler salyangoz, trüf mantarı, fıstık çamı vb.sera, işleme tesisi, lokanta	5,63	At çiftliklerinin kurulması	5,64	Botanik bahçesi, hobi bahçeleri kurma	5,33	Botanik bahçesi, hobi bahçeleri kurma	5,69	Rüzgâr enerjisi kullanım alanını geliştirme	6,09
42	Rüzgâr enerjisi kullanım alanını geliştirme	5,72	At çiftliklerinin kurulması	5,53	Sakız ormanı kurma	5,38	Rüzgâr enerjisi kullanım alanını geliştirme	4,44	Sakız ormanı kurma	5,46	Eğlence merkezi geliştirme (su parkı, disneyland gibi tema parkları)	5,39
43	Kültür balıkçılığının geliştirilmesi	4,15	Kültür balıkçılığının geliştirilmesi	3,83	Kültür balıkçılığının geliştirilmesi	3,83	Kültür balıkçılığının geliştirilmesi	3,67	Kültür balıkçılığının geliştirilmesi	3,42	Kültür balıkçılığının geliştirilmesi	4,07

Çalışmada proje konularının ilçelere göre benzerlikleri özellikle bütünleşme açısından önem taşımaktadır. Çok boyutlu ölçekleme ile ilçelerde proje konuları ve önem düzeyleri dikkate alınarak konumları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yarımada bütününe bakıldığında, proje konuları ve önem düzeyleri bakımından Seferihisar ve Güzelbahçe

ilçelerinin birbirine çok yakın olduğu; Urla'nın da bu ikiliye yakınlığı görülmektedir. Karaburun ve Çeşme ilçeleri proje konuları bakımından düzlemde birbirlerinden ve diğer ilçelerden uzaktır (stress: .06754; RSQ: .098036). Yarımada projelerinin geliştirilmesinde bu yapının yatay ve dikey bütünleşmeler açısından dikkate alınması yararlı görülmektedir (Şekil 4.9).

Şekil 4. 9 Belirtilen Varlık-Odaklı Proje Fikirlerine Göre İlçelerin Görünümü

İlçelerin sahip olduğu yerel varlıklar proje konularının tanımlanmasında etkili olmuştur. Yerel varlıklar ve beklentilerle şekillenen proje konuları ilçelere göre farklılıklar gösterebilmektedir. İlçelere göre proje konularında farklılık olup, olmadığı Kruskal Wallis Testi ile incelenmiş ve farklı olanlar Tablo 4.5'de sunulmuştur:

- Jeotermal enerjinin seracılık, kentsel ısıtma ve sağlık amaçlı kullanımının projelendirilme isteği Seferihisar'da diğer ilçelere göre daha yüksektir.
- Enerji etkin kullanımı binaların tasarımı ile ilgili proje beklentileri Güzelbahçe, Seferihisar ve Urla'da yüksektir.
- Zeytin ve zeytinyağının markalaşması, zeytin müzesi gibi girişimlerin teşvik edilmesi Urla, Seferihisar ve Karaburun'da ön plana çıkmıştır.
- Bağcılık ve şarapçılığın (özellikle organik üretimin) geliştirilmesine yönelik proje talebi Urla ve Seferihisar ilçelerinde diğerlerinden yüksektir.
- Çeşme'de sakız ormanının kurulması ile ilgili proje talebi belirlenmiştir.
- Termal tedavi, bakım ve kür merkezlerinin kurulması ve geliştirilmesine yönelik proje beklentileri Çeşme ve Seferihisar diğer ilçelerden yüksektir. Özellikle termal kaynaklar ve turizm potansiyelleri sonuçta etkilidir.
- Çeşme'nin turizm becerisi kongre turizminin gelişmesi açısından da bir avantaj olarak ortaya çıkmaktadır.
- Eğlence merkezlerinin geliştirilme talebi Çeşme ve Seferihisar'da diğer ilçelerden yüksek bulunmuştur.
- Günübürlük turizmin geliştirilmesine yönelik projelerde İzmir kent merkezine yakınlıkları nedeni ile Seferihisar, Güzelbahçe ve Urla ilçeleri daha isteklidir.
- Tarihi yapıların restore edilerek sanat, kültür ve turizm amaçlı kullanılmaları Urla, Seferihisar, Çeşme ve Karaburun ilçelerinde önemlidir.

Tablo 4. 5 Yarımada'da ilçelere göre varlık-odaklı kalkınma fikirleri (Kruskal Wallis Test)

Proje Konuları	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	Önem
Jeotermal enerji kullanımı (sera, ısıtma sağlık)	Çeşme	19	46,65789	9,015948 *	4	0,060702
	Güzelbahçe	13	43,38462			
	Karaburun	9	32			
	Seferihisar	13	58,80769			
	Urla	32	38,6875			
	Toplam		86			
Enerji etkin bina tasarımı	Çeşme	19	36,26316	10,60006 **	4	0,031446
	Güzelbahçe	13	50,96154			
	Karaburun	9	24			
	Seferihisar	13	50,92308			
	Urla	32	47,23438			
	Toplam		86			
Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması, bölgesel ihtisaslaşma, zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	Çeşme	19	33,57895	8,638448 *	4	0,0708
	Güzelbahçe	13	34,76923			
	Karaburun	9	43,05556			
	Seferihisar	13	49,69231			
	Urla	32	50,54688			
	Toplam		86			
Bağcılık ve şarapçılığın gelişmesi (organik üzüm işleme,organik şarap tesisi-fabrika, butik otel, tadımevi)	Çeşme	19	38,18421	12,49968 **	4	0,013998
	Güzelbahçe	13	29,57692			
	Karaburun	9	34,33333			
	Seferihisar	13	47,5			
	Urla	32	53,26563			
	Toplam		86			
Sakız ormanı kurma	Çeşme	19	57,92105	11,17864 **	4	0,024628
	Güzelbahçe	13	32,26923			
	Karaburun	9	37,05556			
	Seferihisar	13	36			
	Urla	31	43,01613			
	Toplam		85			
Termal tedavi, bakım, kür merkezi kurma	Çeşme	19	55,63158	15,54134 ***	4	0,003701
	Güzelbahçe	13	39,42308			
	Karaburun	9	35,61111			
	Seferihisar	13	56,38462			
	Urla	31	33,29032			
	Toplam		85			
Kongre turizminin geliştirilmesi	Çeşme	19	61,44737	15,55732 ***	4	0,003675
	Güzelbahçe	13	32,23077			
	Karaburun	9	42,44444			
	Seferihisar	13	42,34615			
	Urla	31	36,64516			
	Toplam		85			

Proje Konuları	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Önem
Eğlence merkezi geliştirme (su parkı, Disneyland gibi tema parkları)	Çeşme	19	56,86842	9,594747 **	4	0,047836
	Güzelbahçe	13	42,15385			
	Karaburun	9	38,5			
	Seferihisar	13	50,57692			
	Urla	33	36,22727			
	Toplam		87			
Günübirlik turizmi geliştirme sahil yolu, piknik alanı deniz ulaşımını geliştirme	Çeşme	19	30,81579	8,385725 *	4	0,078428
	Güzelbahçe	11	51,5			
	Karaburun	9	38,16667			
	Seferihisar	13	51,57692			
	Urla	33	45,12121			
	Toplam		85			
Tarihi binaların han hamam restore edilmesi Butik otel sanat merkezi vb dönüşümü	Çeşme	19	42,52632	9,078229 *	4	0,059174
	Güzelbahçe	11	23,95455			
	Karaburun	9	42,44444			
	Seferihisar	13	47,69231			
	Urla	33	47,92424			
	Toplam		85			

*** <0.01 Farklılık Önemli ** <0.05 Farklılık Önemli

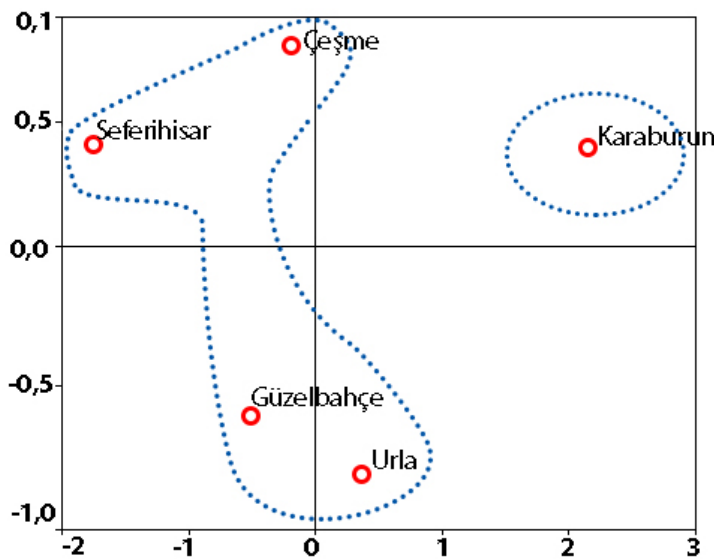
*<0.1 Farklılık Önemli

Varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin çalışma temalarına göre gösterildiği analizler aşağıda yer almaktadır. Yerleşim yapısı ve kültür ile ilgili kalkınma fikirleri dışında ilçelere özgü duyarlılıklar gündeme geldiğinden analizde yer verilmemiştir.

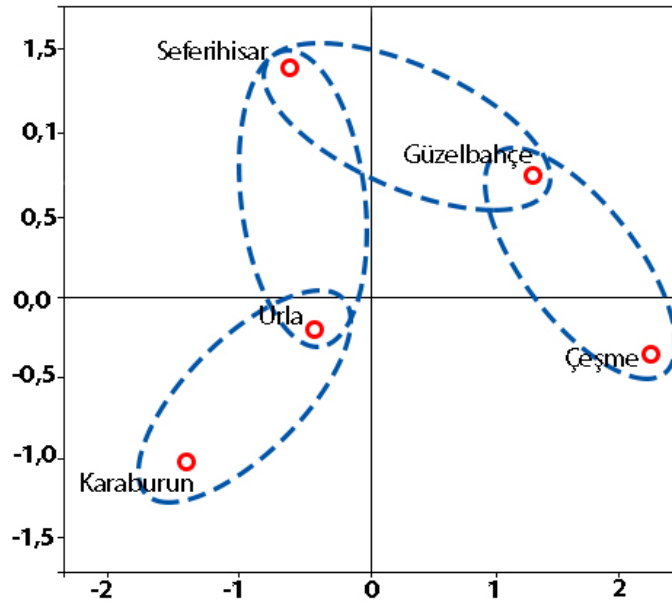
Enerji konularında yatırım isteği en fazla Seferihisar'dadır. Daha sonra Güzelbahçe, Çeşme, Urla ve Karaburun ilçeleri gelmektedir. En çok jeotermal enerji ile ilgili proje beklentisi saptanmıştır. En az arzulanan enerji projesi ise rüzgâr enerji santralleridir. Diğer yandan köyde aydınlatma ve tarımsal sulamada yenilenebilir enerji kullanımına yönelik projelere talep yüksektir. Enerji teması ile ilgili proje beklentilerinde Seferihisar ve Güzelbahçe çok benzeşmektedir. Yine bu ikiliye Çeşme ve Urla da yakınlaşmıştır (Şekil 4.10). Seferihisar ve Çeşme ile Güzelbahçe ve Urla ikili gruplar olarak görülmektedir. Projelerin

gerçekleştirilmesinde ilçelerin coğrafik yakınlıkları da önemli avantaj olarak görülmelidir.

Tarımla ilgili proje beklentilerinin en yüksek olduğu ilçeler sırası ile Çeşme, Seferihisar, Güzelbahçe, Urla ve Karaburun'dur. Bu ilçelerde organik tarım, zeytin ve zeytinyağının markalaşması, bağcılık ve şarapçılık, deniz balıkçılığı ve meyve ormanı önemli varlık-odaklı kalkınma fikirleridir. Seferihisar ve Karaburun'da hayvancılık önemlidir. Organik tarım konusunda Seferihisar, Güzelbahçe, Urla, Çeşme ve Karaburun sıralanmaktadır. İlçelerin beklentileri birbirine benzerdir (Şekil 4.11). Yapılacak projelerde beş ilçe de birlikte ele alınmalıdır.

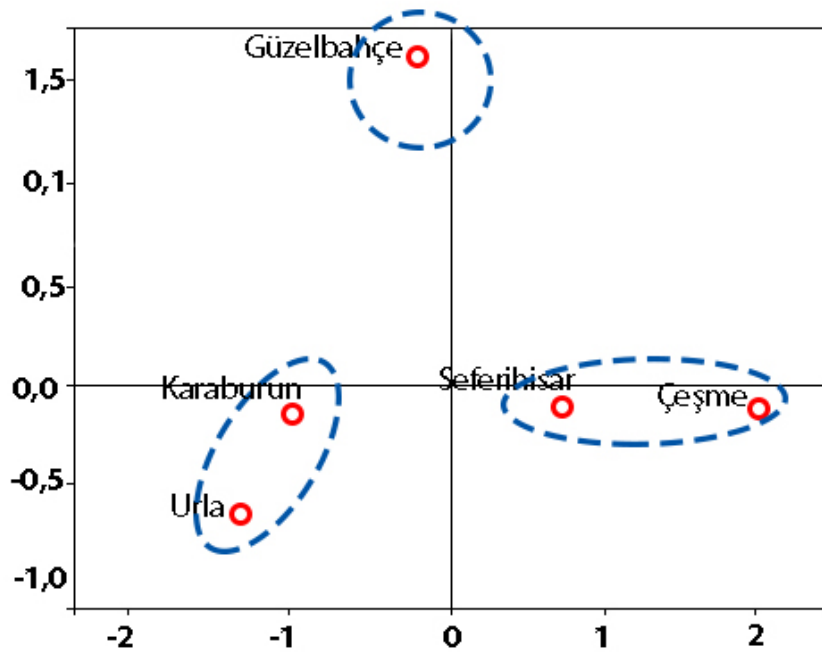

Şekil 4.10 Yarımada İlçeleri ve Enerji Konuları

Şekil 4. 11 Yarımada İlçeleri ve Tarımsal Projeler

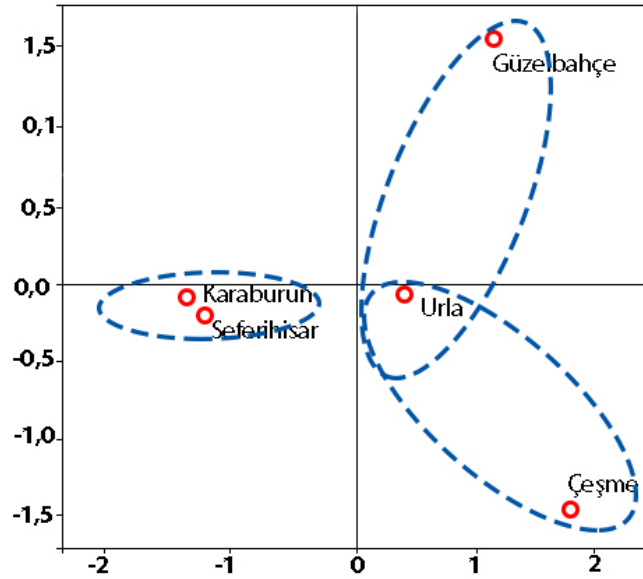
Turizm projelerine yönelik beklentiler açısından ilçeler Seferihisar, Çeşme, Urla, Karaburun ve Güzelbahçe olarak sıralanmaktadır. Proje konuları bakımından Seferihisar ve Çeşme ile Urla ve Karaburun ikili gruplar olarak birbirlerine yakındır (Şekil 4.12). Güzelbahçe günlük turizm ve yürüyüş ve bisiklet parkurları açısından Seferihisar gibi beklentidedir. Çeşme ve Seferihisar kitle turizmine yatkınken, Urla ve Karaburun agroturizm açısından istekli görülmektedir.

Şekil 4. 12 Yarımada İlçeleri ve Turizm Projeleri

Girişimcilik kent dinamizminin önemli göstergesidir. Sahip olunan varlıklar ve toplumsal becerilerin girişimcilik ruhunu motive eden unsurlardır. Kırsalda gençlere yönelik eğitim beklentileri en yüksektir. Kadınların ürettiklerinin pazarlanması ve katma değer yaratması, mesleki becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesi, yöresel markaların geliştirilmesi önemli girişimcilik konularıdır. Ayrıca, tematik

üniversiteler veya üniversitelerde birimlerin kurulması, İYTE’de İnovasyon Merkezi’nin kurulması yönünde proje beklentileri bulunmaktadır. Girişimcilik açısından, Karaburun ve Seferihisar ilçeleri birbirine çok benzer bulunmuştur. Urla, Güzelbahçe ve Çeşme ilçeleri de birbirine benzer konumdadır (Şekil 4.13).

Şekil 4.13 İlçeler ve Girişimcilik

4.2.3. Gelecek Senaryoları: SEPET Analizi

Sosyal, Ekonomik, Politik, Ekolojik, Teknolojik (SEPET) faktörleri, PEST (Politik, Economic, Social, Technological) analizinden ortaya çıkmıştır. PEST analizi organizasyonun faaliyet gösterdiği dış çevrenin yani büyük resmin analizidir. Organizasyonu etkileyen dış (makro) çevre faktörleri organizasyonun kontrolü ve etkisi dışındadır. Bu analiz zaman içinde ‘ekoloji’, ‘yasal yapı’ gibi daha başka faktörler de eklenerek geliştirilmiştir. SEPET faktörleri incelenerek önemli ve hemen harekete geçilmesi gerekenleri tespit etmek ve bu faktörlerin, olumlu veya olumsuz, kimleri etkilediğini ortaya çıkarmak için yapılan bir analizdir. Bu analizde bize etkisi olabilecek gelecek gelişmelerin bir listesini yaparak “önem”, “ihtimal” eksenlerinde rating verilmektedir (Oktay, 2006). Dolayısıyla bizim için çok önemli olan ve gerçekleşme olasılığı yüksek olan eğilimlerden başlayarak gerekli stratejik derinliğin oluşturulmasında yardımcı olacağı düşünülmüştür.

Yarımada’daki varlıklar olduğu kadar mevcut eğilimler ve geleceğe yönelik öngörüler de gelişmede önemlidir. Çalışmanın bu bölümünden çalıştaylarda saptanan, önceki

çalışmalarda belirlenen ve proje ekibinin gözlediği 26 eğilimden oluşan liste ufuk taramasında katılımcıların değerlendirilmesine sunulmuştur. Değerlendirmede mevcut eğilimlerin kalkınmadaki önemi ve 10 yıl sonra da Yarımada’da görünme ihtimali sorgulanmıştır. Ufuk taramasına katılanlar her iki konuyu da beşli Likert ölçeği üzerinden değerlendirmişlerdir. Eğilim hiç önemli değilse “1” çok önemli ise “5”, yine eğilimin 10 yıl sonra da görülme ihtimali “1” hiç ve “5” çok yüksek olarak puanlanmıştır.

Yarımada’da turizm, tarım ve hizmet sektörü çeşitlenmekte ve sivil toplum kuruluşlarının rolleri artmaktadır. Doğal ve kültürel zenginliklerin farkına varılması, dış dünya ile bağlantıların artması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, göçle gelenler sonucu eğitim düzeyinin yükselmesi, yeniliklere ilgi, araştırma geliştirme potansiyelinin artması sosyal, ekonomik ve kültürel yönden olumlu eğilimlerdir.

Yarımada’da su kaynaklarının plansız kullanımı ve kirlenmesi, devlet teşviklerinden yeterince yararlanamama, gençlerde işsizlik, yerleşim yerlerinin planlanmasında jeolojik unsurların (deprem, su kaynakları gibi) göz ardı edilmesi, tarım topraklarının amaç dışı kullanımı, yerel kimliğin kaybolması ve nüfusun yaşlanması olumsuz eğilimler olarak saptanmıştır (Tablo 4.6).

Ayrıca, Yarımada'da rüzgâr santrallerinin ve balık çiftliklerinin yaygınlaşması ilgili taraflar açısından tartışmalıdır. Yerli halk rüzgâr santrallerini, olumsuz çevre etkileri yanında “rüzgârımızdan para kazanılıyor ancak, bize faydası olmuyor” diye eleştirmektedir. Bir başka tartışma konusu da balık çiftlikleri ile ilgilidir. Çevreyi kirlettiğini savunanlar yanında, tekniğine uygun yapıldığında kirlenme yapmadığı ve önemli bir döviz geliri sağladığı için savunanlarda bulunmaktadır.

Yarımada'da gözlenen eğilimlerin gelecek 10 yılda da karşılaşımla ihtimali de ufuk taramasında katılımcılar tarafından değerlendirilmiştir (Tablo 4.7). Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artması, su kaynaklarının plansız kullanımı ve kirlenmesi, eğitim düzeyinin yükselmesi, doğal ve kültürel varlıkların farkındalığının artması, dış dünya ile ilişkilerin artması, sektörlerdeki çeşitlenmelerin artması gibi eğilimlerin devam edeceği kanısı Yarımada'da hakimdir.

Tablo 4. 6 Yarımada'da Gözlenen Eğilimlerin İlçelere Göre Önem Düzeyleri

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
1	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, dalgıcılık, yelken, binicilik	4,76	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, dalgıcılık, yelken, binicilik	6,83	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,70	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,71	Yarımada'ya yönelik tesisler yetersiz kalıyor	4,46	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,76
2	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,66	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,67	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,70	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,71	Yarımada'ya yönelik bütüncül politikalar geliştirilmiyor	4,38	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	4,66
3	Yarımada'ya yönelik tesisler yetersiz kalıyor	4,46	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,44	Tarım ürünleri satılamıyor veya düşük fiyattan satılıyor	4,67	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	4,57	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,31	Yarımadaya yönelik tesisler yetersiz kalıyor	4,60
4	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,45	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	4,39	Yarımadanın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	4,67	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	4,57	Yarımadanın doğal ve kültürel zenginliklerine ilişkin farkındalık artıyor	4,25	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,54
5	Yarımada'ya yönelik bütüncül politikalar geliştirilmiyor	4,43	Ortak eylem becerisi, merkez ve yerel aktörler arasında işbirliği yetersiz kalıyor	4,35	Ortak eylem becerisi, merkez ve yerel aktörler arasında işbirliği yetersiz kalıyor	4,60	Tarım toprakları boş kalıyor	4,57	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	4,23	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, dalgıcılık, yelken, binicilik	4,53
6	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	4,40	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,33	Tarım toprakları boş kalıyor	4,50	Yerel temsil azalıyor, yasal düzenlemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kapatılması	4,57	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,23	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	4,52

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
15	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	4,21	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,06	Hizmet sektörü çeşitleniyor	4,20	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgar, güneş)	4,29	Yarımada'nın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	3,92	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,28
16	Yerel temsil azalıyor, yasal düzenlemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kapatılması	4,21	Tarım toprakları boş kalıyor	4,06	Yarımada'ya yönelik bütüncül politikalar geliştirilemiyor	4,20	Tarım ürünleri satılmıyor veya düşük fiyattan satılıyor	4,29	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,85	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb)	4,25
17	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,15	Yarımada'nın doğal ve kültürel zenginliklerine ilişkin farkındalık artıyor	4,06	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,10	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, dalgıcılık, yelken, binicilik	4,29	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	3,85	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	4,24
18	Hizmet sektörü çeşitleniyor	4,15	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	4,00	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	4,10	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	4,29	Yerel temsil azalıyor, yasal düzenlemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kapatılması	3,77	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,22
19	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	4,15	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,94	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	4,00	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	4,29	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb)	3,77	Tarım ürünleri satılmıyor veya düşük fiyattan satılıyor	4,22
20	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	4,13	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,89	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,00	Yarımadanın doğal ve kültürel zenginliklerine ilişkin farkındalık artıyor	4,29	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,77	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	4,21
21	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	4,11	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	3,89	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, dalgıcılık, yelken, binicilik	4,00	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	4,29	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	3,77	Tarım toprakları boş kalıyor	4,19
22	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	4,10	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	3,83	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,70	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	4,29	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,75	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	4,17

Önem	Yarımada Bütünü	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
23	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	4,01	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	3,78	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,7	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	4,14	Tarım toprakları boş kalıyor	3,69	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	4,16
24	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,97	Tarım ürünleri satılamıyor veya düşük fiyattan satılıyor	3,72	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,6	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	4,14	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	3,54	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	4,10
25	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	3,95	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	3,72	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb)	3,5	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	3,86	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	3,54	Hizmet sektörü çeşitleniyor	4,10
26	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb)	3,93	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb)	3,61	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	3,5	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb)	3,86	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	3,23	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,97

Tablo 4. 7 Yarımada'da Belirlenen Eğilimlerin İlçelerde 10 Yıl Sonra da Yaşanma İhtimali

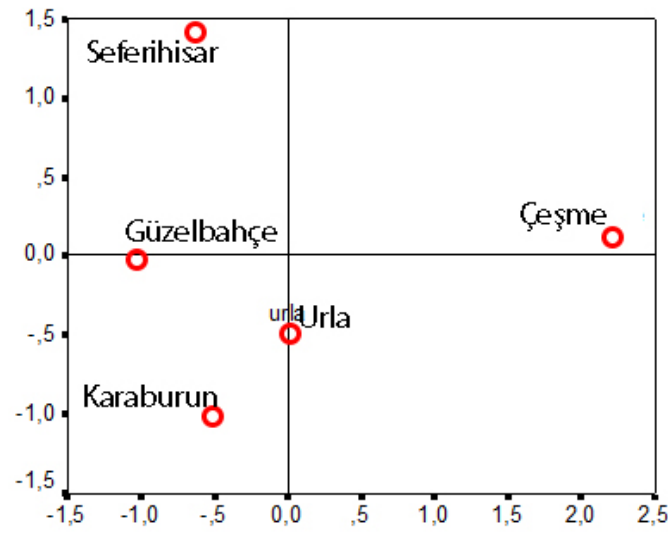
Önem	Tüm İlçeler	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
1	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,32	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,53	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,45	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,44	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	3,15	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,42
2	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,2	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	4,32	Hizmet sektörü çeşitleniyor	4,36	Yarımada'ya yönelik teşvikler yetersiz kalıyor	4,25	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,00	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	4,39
3	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,16	Yarımada'ya yönelik bütüncül politikalar geliştirilemiyor	4,22	Ortak eylem becerisi, merkez ve yerel aktörler arasında işbirliği yetersiz kalıyor	4,18	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	4,11	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,25	Yarımada'nın doğal ve kültürel zenginliklerine ilişkin farkındalık artıyor	4,31

Önem	Tüm İlçeler	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
4	Yarımada'nın doğal ve kültürel zenginliklerine ilişkin farkındalık artıyor	4,14	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,21	Tarım toprakları boş kalıyor	4,17	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,11	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,31	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, yelken, binicilik	4,30
5	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,10	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	4,17	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,15	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,11	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,08	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	4,27
6	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	4,08	Hizmet sektörü çeşitleniyor	4,16	Tarım alanlarının amaç dışı kullanımı	4,15	Tarım toprakları boş kalıyor	4,00	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,38	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,24
7	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, yelken, binicilik	4,06	Yarımada'ya yönelik teşvikler yetersiz kalıyor	4,16	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	4,08	Tarım ürünleri satılmıyor veya düşük fiyattan satılıyor	4,00	Tarım toprakları boş kalıyor	3,08	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	4,24
8	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,03	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,16	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,08	Ortak eylem becerisi, merkez ve yerel aktörler arasında işbirliği yetersiz kalıyor	4,00	Tarım ürünleri satılmıyor veya düşük fiyattan satılıyor	3,46	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	4,15
9	Yarımada'ya yönelik teşvikler yetersiz kalıyor	4,02	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	4,16	Yenilenebilir enerji kullanımı yaygınlaşıyor (jeotermal, rüzgâr, güneş)	4,08	Tarım alanlarının amaç dışı kullanımı	4,00	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	3,67	Yarımada'ya yönelik bütüncül politikalar geliştirilemiyor	4,13
10	Hizmet sektörü çeşitleniyor	4,00	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, yelken, binicilik	4,11	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	4,08	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	4,00	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, yelken, binicilik	3,85	Hizmet sektörü çeşitleniyor	4,06
11	Yarımadaya yönelik bütüncül politikalar geliştirilemiyor	4,00	Eğitim düzeyi gelenlerle yükseliyor	4,00	Yerel temsil azalıyor, yasal düzenlemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kaptılması	4,08	Yarımada'nın doğal ve kültürel zenginliklerine ilişkin farkındalık artıyor	4,00	Hizmet sektörü çeşitleniyor	3,69	Su kaynakları plansız kullanılıyor ve kirleniyor	4,06

Önem	Tüm İlçeler	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
12	Tarım alanları- nın amaç dışı kullanımı	3,99	Gençlerin işsizlik sorunu artıyor	4,00	Gençlerin işsizlik soru- nu artıyor	4,00	Nüfus yaşla- nıyor, gençler gidiyor, yaşlı- lar geliyor	3,89	Yerel temsil azalıyor, yasal düzen- lemelerle köy tüzel kişilik, belde beledi- ye kaptılması	3,46	Ortak eylem becerisi, merkez ve yerel aktörler arasında iş- birliği yeter- siz kalıyor	4,03
13	Ortak eylem becerisi, merkez ve yerel aktörler arasında iş- birliği yetersiz kalıyor	3,95	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik ta- rım, hayvancı- lık vb.)	3,95	Yarımada'ya yönelik bü- tuncül politi- kalar geliştiri- lemiyor	4,00	Yarımada'nın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	3,89	Yarımada'ya yönelik teş- vikler yeter- siz kalıyor	4,15	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oy- nuyor (örgüt- ler, dernekler, odalar vb)	3,94
14	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,92	Yerel temsil azalıyor, yasal düzen- lemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kaptılması	3,95	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oy- nuyor (örgüt- ler, dernekler, odalar vb.)	4,00	Yerleşim yer- lerinde jeolo- jik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	3,89	Yarımada'ya yönelik bü- tuncül politi- kalar geliştiri- lemiyor	3,92	Yarımada'ya yönelik teş- vikler yetersiz kalıyor	3,88
15	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik ta- rım, hayvancı- lık vb.)	3,89	Yarımada'nın doğal ve kül- türel zengin- liklerine ilişkin farkındalık artıyor	3,95	Yarımada'nın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	3,92	Eğitim düze- yi gelenlerle yükseliyor	3,78	Ortak eylem becerisi, merkez ve yerel aktörler arasında iş- birliği ye- tersiz kalıyor	3,85	Tarım alan- larının amaç dışı kullanımı artıyor	3,87
16	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	3,86	Ortak eylem becerisi, mer- kez ve yerel aktörler ara- sında işbir- liği yetersiz kalıyor	3,88	Yarımadanın doğal ve kültürel zen- ginliklerine ilişkin farkın- dalık artıyor	3,92	Turizm çeşit- leniyor, sörf, dağcılık, dalğıcılık, yel- ken, binicilik	3,78	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oy- nuyor (örgüt- ler, dernekler, odalar vb)	4,00	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	3,87
17	Tarım ürünle- rinde katma değer yarat- mak için tek- noloji talebi çoğalıyor	3,86	Yarımada'nın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	3,84	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,92	Hizmet sektörü çeşitleniyor	3,78	Tarım alan- larının amaç dışı kullanımı	4,08	Gençlerin işsizlik soru- nu artıyor	3,85
18	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oy- nuyor (örgüt- ler, dernekler, odalar vb.)	3,83	Nüfus yaşla- nıyor, gençler gidiyor, yaşlı- lar geliyor	3,74	Tarım ürünle- ri satılamıyor veya düşük fiyattan satılıyor	3,85	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,78	Su kaynakları plansız kul- lanılıyor ve kirleniyor	4,15	Kültür hem çesitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,82
19	Yarımada'nın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	3,83	Kültür hem çesitleni- yor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,74	Yarımada'ya yönelik teş- vikler yeter- siz kalıyor	3,83	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,78	Yarımada'nın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	3,83	Nüfus yaşla- nıyor, gençler gidiyor, yaşlı- lar geliyor	3,79

Önem	Tüm İlçeler	Ortalama	Çeşme	Ortalama	Güzelbahçe	Ortalama	Karaburun	Ortalama	Seferihisar	Ortalama	Urla	Ortalama
20	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	3,82	Tarım toprakları boş kalıyor	3,74	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	3,77	Yerel temsil azalıyor, yasal düzenlemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kaptılması	3,75	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	3,77	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,79
21	Yerel temsil azalıyor, yasal düzenlemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kaptılması	3,81	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	3,74	Turizm çeşitleniyor, sörf, dağcılık, dalgıcılık, yelken, binicilik	3,75	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	3,63	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,75	Tarım ürünleri çeşitleniyor (organik tarım, hayvancılık vb.)	3,75
22	Nüfus yaşılanıyor, gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	3,76	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,68	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	3,62	Yarımada'ya yönelik bütüncül politikalar geliştirilmiyor	3,56	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	3,92	Yerleşim yerlerinde jeolojik unsurlar, deprem, su kaynakları vb. gözardı ediliyor	3,72
23	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	3,75	Tarım alanlarının amaç dışı kullanımı	3,63	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	3,54	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	3,56	Yarımadanın doğal ve kültürel zenginliklerine ilişkin farkındalık artıyor	4,31	Yerel temsil azalıyor, yasal düzenlemelerle köy tüzel kişilik, belde belediye kaptılması	3,68
24	Tarım toprakları boş kalıyor	3,72	Tarım ürünleri satılamıyor veya düşük fiyattan satılıyor	3,58	Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	3,46	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	3,56	Araştırma geliştirme potansiyeli artıyor	4,15	Yarımada'nın yerel kimliği ve özelliği yok oluyor	3,65
25	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,71	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb.)	3,44	Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	3,31	Sivil toplum kuruluşları etkin rol oynuyor (örgütler, dernekler, odalar vb.)	3,22	Yeniliklere gereksinim artıyor, girdi, ürün, pazar, kurumsal örgütlenme	3,54	Tarım toprakları boş kalıyor	3,59
26	Tarım ürünleri satılamıyor veya düşük fiyattan satılıyor	3,55	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	3,37	Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	2,92	Dış dünya ile bağlantılar, ilişkiler artıyor	3,00	Tarım ürünlerinde katma değer yaratmak için teknoloji talebi çoğalıyor	3,69	Tarım ürünleri satılamıyor veya düşük fiyattan satılıyor	3,27

Şekil 4. 14 Belirlenen Eğilimlerin Önem Düzeylerinin İlçelere Göre Görünümü

Yarımada'da gözlenen eğilimler açısından genelde ilçelerin birbirinden uzakta konumlandığı, Urla ve Karaburun ilçelerinin kısmen yakınlaştığı görülmektedir. Geleceğe yönelik eğilimler açısından Çeşme ilçesi diğer ilçelerden farklılık göstermektedir (Şekil 4.14). Farklılıklara ait detaylar Tablo 4.8'de verilmektedir.

Tablo 4. 8 Yarımada'da ilçelere göre eğilimler (Kruskal Wallis Test)

Eğilimler	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Önem
Nüfus yaşılanıyor gençler gidiyor, yaşlılar geliyor	Çeşme	18	36,94444	10,01034 **	4	0,040254
	Güzelbahçe	10	40,8			
	Karaburun	7	55,14286			
	Seferihisar	13	26,5			
	Urla	31	43,75806			
	Toplam		79			
Kültür hem çeşitleniyor hem de kayboluyor (gelenlerle ve gidenlerle)	Çeşme	18	36,44444	7,929275 *	4	0,094204
	Güzelbahçe	10	29,85			
	Karaburun	7	53			
	Seferihisar	12	31,04167			
	Urla	29	42,34483			
	Toplam		76			
Dış dünya ile bağlantılar ilişkiler artıyor	Çeşme	18	45,33333	12,34445 **	4	0,014965
	Güzelbahçe	10	39,7			
	Karaburun	7	27,5			
	Seferihisar	13	40,65385			
	Urla	32	40,8125			
	Toplam		80			

Eğilimler	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki kare Değeri	Serbestlik Derecesi	Önem
Tarım toprakları boş kalıyor	Çeşme	17	35,61765	8,52566 *	4	0,074113
	Güzelbahçe	10	46,4			
	Karaburun	7	47,35714			
	Seferihisar	13	28,30769			
	Urla	31	42,32258			
	Toplam	78				
Turizm çeşitleniyor sörf, dağcılık, dalgıcılık, yelken, binicilik	Çeşme	18	48,97222	8,196231 *	4	0,084649
	Güzelbahçe	10	32,5			
	Karaburun	7	35,57143			
	Seferihisar	13	31,11539			
	Urla	32	43,125			
	Toplam	80				
Tarım ürünleri satılamıyor veya düşük fiyattan satılıyor	Çeşme	19	44,18421	10,39698 **	4	0,034246
	Güzelbahçe	13	52,73077			
	Karaburun	9	54,16667			
	Seferihisar	13	41,76923			
	Urla	33	38,56061			
	Toplam	87				
Balık çiftlikleri yaygınlaşıyor	Çeşme	19	52,21053	9,136274 *	4	0,057782
	Güzelbahçe	13	26,57692			
	Karaburun	9	44,72222			
	Seferihisar	12	44,91667			
	Urla	33	44,30303			
	Toplam	86				
Rüzgâr enerji santralleri yaygınlaşıyor	Çeşme	19	48,26316	12,71584 **	4	0,012751
	Güzelbahçe	13	25,76923			
	Karaburun	9	40,33333			
	Seferihisar	12	37,08333			
	Urla	33	50,93939			
	Toplam	86				
Yeniliklere gereksinim artıyor girdi, ürün, pazar, kurumsal, örgütlenme	Çeşme	19	38,05263	9,669914 **	4	0,046371
	Güzelbahçe	12	42,45833			
	Karaburun	9	38,22222			
	Seferihisar	13	36,03846			
	Urla	34	52,44118			
	Toplam	87				

*** <0.01 Farklılık Önemli

** <0.05 Farklılık Önemli

<0.1 Farklılık Önemli

Tablo 4.8’de detayları belirtilen eğilimler ilçeler bazında karşılaştırıldığında aşağıdaki farklılıklar gözlenmiştir:

- Nüfusun yaşlanması özellikle gençlerin göç edip gitmesi ve göçle yaşlıların gelmesi önemli eğilim olup, nüfusun yaşlanmasında etkilidir.
- İlçeler karşılaştırıldığında Karaburun ve Urla ilçelerinde nüfusun yaşlanma eğilimi daha fazla hissedilmektedir.
- Yarımada’ya gelenler ve gidenler sonucu kültür çeşitlenirken, diğer yandan da yerel kültür kaybolmaktadır. Bu eğilim Karaburun ve Urla ilçelerinde diğer ilçelere göre yüksektir.
- Dünya ile ilişkilerin/bağlantıların güçlenme eğilimi Karaburun dışındaki ilçelerde artmaktadır.
- Tarım topraklarının boş kalması Karaburun, Güzelbahçe ve Urla ilçelerinde artma eğilimindedir.
- Turizmin çeşitlenmesi ise daha çok Çeşme ve Urla ilçelerinde yaşanmaktadır.
- Karaburun ve Güzelbahçe ilçelerinde tarım ürünlerinin pazarlanması ile ilgili sorunlar fazla yaşanmaktadır.
- Balık çiftliklerinin yaygınlaşması daha çok Çeşme ilçesinde gözlenen eğilimdir.
- Rüzgâr enerji santrallerinin yaygınlaşması en çok Urla ve Çeşme ilçelerinde gözlenirken, son yıllarda Karaburun’da da karşılaşılmaktadır.
- Urla ilçesinde yeniliklere duyulan gereksinim ve ilgi diğer ilçelerdekinden fazladır.

- Yerel nüfusun sağlık, eğitim gibi temel donatı eksikliklerinin çözüldüğü, yaz nüfusuna göre de düzenlemelerin yapıldığı (ör: otopark sorunu) bir Yarımada,
- Eğitimli turizmci ve eğitimli turizmin olduğu yer,
- Ekolojik turizmle, çehresi doğası tertemiz, çok katlı konutu olmayan, yeşil ve yataya yayılmış, doğal ürünlerinin Yarımada markasında toplandığı bir Yarımada,
- Yarımada’nın yöresel değerlerine sahip çıkan topluluk ruhu ve “biz olma” bilincine sahip eğitimli bireylerin oluşturduğu Yarımada,
- Doğal varlıkları ve alanlarının, kültürünün korunabildiği ve bunun doğru bir planlamayla yapılabildiği bir Yarımada (RES’ler, balık çiftlikleri, taş mıcır ocakları tehdit olarak algılanıyor)
- Tarihte olduğu gibi [İon kentleri ve aralarında oluşturduğu birlik kast ediliyor] Yarımada’nın üretim kaynakları/varlıkları, sakızdan, zeytine, çiçekçiliğe kadar tarım yatırımları, şarapçılık, bağcılık için ihracat kapısı olması, ekonomik birlik oluşturması,
- Temiz, doğal beslendiğimiz, çocukların doğayı yaparak, yaşayarak deneyimleyebildiği, güvenli bir yer,
- Sahilde balık tutabileceği, ormanda yürüyüş yapabileceği, organizasyonlarla adalara gidebileceği, ulaşımı uygun, çocuk ve gençleri Yarımada’ya çekebilecek aktivitelerin olduğu, çevresine duyarlı, insanlara duyarlı bir Yarımada,
- Kırsal kimliğini kaybetmeden muhafaza eden bir Yarımada

4.2.4. Ufuk Tarama Çalıştayı Forumları: Nasıl Bir Yarımada Hayali?

Ufuk Tarama Çalıştayı’nın ilk forumunda Yarımada ilçelerinden ve İzmir’deki ilgili kurumlardan gelen 113 katılımcıya 2023 yılında “Nasıl Bir Yarımada hayal ediyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Bu forumda katılımcıların geleceğe yönelik Yarımada hayaline yönelik kullandığı ifadeler aşağıda özetlenmiştir:

- Herkesin yararlanabileceği, bozmadan doğasını kullanabileceği bir Yarımada,
- Ulaşılabilir bir Yarımada (aktarma yapmadan denizden, havadan, karadan erişim),
- Geleneksel mimari dokusu korunan, organik tarım havzalar haline gelmiş ve kendi enerjisini üreten bir Yarımada,
- Yarımada kırsalındaki kadının kente indiği, kadınıyla yaşayan bir Yarımada,
- Şarabın, kültür turizmi ve eko-agro turizmin lideri Yarımada,

4.3. Uzman Paneli Çalıştayı Sonuçları

4.3.1. Çalıştay Kapsamı, Amaç ve Yöntemi

Uzman Paneli, İlçe Halk Çalıştayları ve Ufuk Tarama Çalıştayı sonuçlarının konu uzmanları ile paylaşıldığı ve Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nin stratejik gelişme eksen ve önceliklerine uyumlu strateji (proje teması) ve eylemlerin (proje konuları) geliştirileceği toplantı olarak organize edilmiştir. Bu toplantıda önceki çalıştaylardaki sonuçların rafine edilmesi ve geliştirilmesi amaçlanmıştır. 22 Kasım 2013 tarihinde bir tam gün süreli gerçekleştirilen etkinliğe İzmir'den ve ulusal düzeyde 5 analiz temasını iyi temsil edeceği varsayılan konusunda uzman kişilerin oluşturduğu 55 kişi katılmıştır.

Çalıştayı birinci bölümünde proje metodolojisi, Mevcut Durum Analizi, İlçe Halk Çalıştayları ve Ufuk Tarama Çalıştayı sonuçları sunularak uzmanların konu ile ilgili bilgilenmeleri sağlanmıştır. İkinci bölümde, beş ana tema etrafında oluşturulan küçük toplantı odalarında uzmanlara Ufuk Tarama Çalıştayı sonucu elde edilen varlık odaklı yerel kalkınma fikirlerinin olduğu listeler verilerek öncelikle bu fikirlerin yapılabilirliği test edilmiş ve bunun etrafında bir tartışma açılmıştır, bu sırada ortaya atılan yeni fikirler de kaydedilmiştir.

4.3.2. Stratejik Hedeflerin Belirlenmesi ve Önceliklendirilmesi: Delfi Anketi

Bu bölümde, projenin 5 ana teması etrafında geliştirilen 10 ana stratejik gelişme eksenine yönelik alt eksenler ve buradan çıkan stratejik hedefler (proje konuları da olarak) verilmektedir. Bu hedefler, Çevrimiçi Delfi anketleri ile rafine edilerek önceliklendirilmiştir.

Halk çalıştaylarında ve ufuk taramasında belirlenen, uzmanlar panelinde tartışılan proje konuları yine uzmanlar

tarafından önem düzeyleri bakımından değerlendirilmiştir. Bu bölümde ortaya çıkan proje konularında uzmanların uzlaşmaları, bir bakıma proje konularında görüş birliğine varmaları hedeflenmiştir. Belirlenen ve tartışılan proje konuları uzmanlar panelinde önceliklerine göre ağırlıklandırılmış ve ardından da iki tur oylama yapılarak, uzman görüşleri derlenmiştir. Beş ayrı temada gerçekleştirilen ankete yaklaşık ortalama % 20'lik katılım oranı ile 56 kişi dahil olmuştur. Değerlendirmelerde onlu Likert ölçeği kullanılmıştır. Ölçek aralığı "1; Hiç Önemli Değil" ve "10 Kesinlikle Çok Önemli" şeklinde tanımlanmıştır. Tur ortalamaları arasındaki farklılığın azlığı uzmanların proje konularının önem düzeyleri üzerindeki uzlaşmayı göstermektedir. Uzlaşma sütunundaki değerlerin küçüklüğü, görüş birliğine yani uzlaşmaya işaret etmektedir. Aşağıdaki çizelgelerde tematik proje konularında en çok uzlaşılanlardan daha az uzlaşılanlara doğru bir sıralama yapılarak, listelenmişlerdir. Uzlaşının olması proje konusunun uygulanabilirliği ve önemliliği konusunda da fikir vermektedir. Listenin altındaki konuların önemi ile ilgili uzmanların uzlaşma düzeyleri daha düşüktür. Ayrıca, temalara göre katılımcılar tarafından öncelikli bulunan varlık-odaklı kalkınma fikirleri de belirtilmektedir.

Turizm

Turizm temasındaki değerlendirme turlarının ardından ikinci konutların sanal ortamdan paylaşılması en çok uzlaşılan konudur. Üniversitelerin turizme özellikle eğitim desteği vermesi katılımcıların uzlaştığı bir başka önceliklidir. Turizmdeki gelişmelerle ilgili bilinçlendirme ve bilgi akışında da uzlaşma düzeyi yüksektir (Tablo 4.9). Katılımcılara göre, tarihi-kültürel tematik rotaların belirlenmesi ve Karaburun'da bir etnobotanik parkın oluşturulması ile Yarımada bütününde bir şemsiye turizm konseyinin kurulması en önde gelen konulardır.

Tablo 4. 9 Turizmdeki Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Yarımada ikinci konutlarına yönelik sanal paylaşım portalı oluşturulması	6,50	6,44	0,06
İzmir üniversitelerinin turizme yönelik eğitim desteği ile yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi	8,64	8,56	0,08
Güncel turizm bültenleri ile Yarımada halkının turizm konusunda bilinçlendirilmesi	7,79	7,89	0,10
Çeşme Kalesi ve BağlararasıŞaraphanesi gibi alanların turizme kazandırılması	9,21	9,11	0,10
Ege Adalarına ulaşımın iyileştirilmesi, kültürel ve ticari bağlantıların güçlendirilmesi	8,79	8,67	0,12
Karaburun Akdağ'da 1200 m'de karstik oyuk içinde kendiliğinden oluşan Adaçayı Parkı'nın eğitimde kullanılması	7,54	7,67	0,13

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Yarımada şenlik ve festivallerinin ulusal ve uluslararası hale getirilmesi (bağbozumu, zeytin vb.)	8,43	8,56	0,13
Yarımada kırsal alanlarında çiftlik pansiyonlarının, ev pansiyonculuğunun, köy-kır düğün organizasyonlarının geliştirilmesi	7,93	7,78	0,15
Günübirlik turizme yönelik rekreasyonel faaliyet olanaklarının geliştirilmesi	7,62	7,44	0,18
Su sporları aktivite merkezlerinin yaygınlaştırılması ve mevcut tesislerin iyileştirilmesi	8,36	8,56	0,2
Termal tedavi, bakım, kür merkezi kurma	8,54	8,33	0,21
Mevcut turistik tesislerin kongre turizmine uyumlu geliştirilmesi	8,00	7,78	0,22
Kaya tırmanışı gibi yeni gelişen rekreasyon ve adrenalin amaçlı sporların (outdoor sporlar) Yarımada'da gelişiminin teşvik edilmesi	8,21	8,44	0,23
Karaburun'da eğitime yönelik botanik turizminin geliştirilmesi	8,69	8,44	0,25
Yarımada agro-ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve geliştirmeye yönelik projelerin üretilmesi	8,71	9,00	0,29
Ege Turizm Derneği tarafından yayınlanan ekoturizm rotalarının tanıtılması ve altyapılarının iyileştirilmesi	8,36	8,67	0,31
Karaburun'da bir etnobotanik parkın kurulması	9,23	8,89	0,34
Gençlere yönelik hostellerin yapılması, kamping alanlarının geliştirilmesi (Yarımada Hostelleri projesi)	7,86	8,22	0,36
Deniz turizmi kapsamında tüm plajların haritalanması, bu plajların özelliklerinin tanıtıldığı broşürlerin hazırlanması ve altyapı çalışmalarının tamamlanması	8,93	8,56	0,37
Tarihi-kültürel tematik rotaların belirlenmesi	9,43	9,00	0,43
Termal su kullanan mevcut otellerin günümüz konseptlerine uyumunun teşvik edilmesi	8,23	8,67	0,44
Çeşme'den başlayarak EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı'nın tüm Yarımada ve İzmir üzerinden Türkiye'ye girişinin sağlanması	8,79	8,33	0,46
Sakız üretici köylerinin kurulması agro turizme kazandırılması	8,21	8,67	0,46
Turizm hizmetlerinde ara servis çalışanlarının eğitilmesi ve yörede barınma koşullarının oluşturulması	8,54	9,00	0,46
Doğa Yürüyüşü parkurlarının oluşturulması ve bu parkurlara yönelik altyapı çalışmalarının yapılması	9,08	8,56	0,52
Seferihisar Kokar Mevkisi, Güzelbahçe Inkaya Mağarası gibi alanların mağara turizmine açılması	8,57	8,00	0,57
Su altı kazılarının izlenebilmesi için altı pencereli/aynalı teknelerin kullanılması	7,50	6,89	0,61
Yarımada turizm örgütlerinin dünyadaki turizm örgütlerine/ağlarına katılımının teşvik edilmesi	8,79	9,44	0,65
Klima terapi-Helyo terapi gibi alternatif terapi tekniklerinin Yarımada'da geliştirilmesi	8,15	7,44	0,71
Sportif olta balıkçılığının geliştirilmesi(Ör: Kanolarla olta balıkçılığı, antik dönemde balıkçılık için kullanılan tekneler ile olta balıkçılığı)	7,71	8,44	0,73
Adaların kültür, sanat - rekreasyon amaçlı kullanılması	7,15	8,00	0,85
Yarımada'ya özgü eski tarımsal altyapıların canlandırılması ve turizme kazandırılması	9,21	8,33	0,88
Bölgede geleneği olan Yarımada Oyunları'nın yeniden aktif hale getirilmesi	8,00	7,11	0,89
Yarımada'da yer alan göletlerin, tatlısu sportif-rekreasyon faaliyetleri için kullanılması	6,21	7,11	0,90
Karaburun'un kuzeybatı bölümlerinde "Fito-Terapi - Aroma Terapi Merkezi"nin Kurulması ve Karaburun'un farklı noktalarında bu konuda eğitim kamplarının düzenlenmesi	7,38	8,33	0,95
Yarımada bütününde bir şemsiye turizm konseyinin oluşturulması ve bunun altında ilçelere yada turizm türlerine yönelik altyapıların kurulması	8,36	9,56	1,20
Deniz turizmini geliştirme etkin tanıtma yapılması marina kurulması yelken yarışı	9,00	7,78	1,22
Karaburun'da bir seyir terası kurulması ve buraya ulaşımın teleferik yada funiküler raylı sistemler ile sağlanması	7,15	5,89	1,26

Tarım

Ekolojik bağcılık ve şarapçılık uzlaşılan öncelikli konudur. Özgün olan tarım ürünlerinin butik olarak işlenmesi, ekolojik örtü altı yetiştiriciliği, zeytin fidanı, balıkçılıkta lojistik alanların oluşturulması, küçükbaş hayvancılıkta süt ve ürünlerin işlenmesi en çok uzlaşılan öncelikli konulardır (Tablo 4.10). Bölgede ekolojik bağcılık-şarapçılık ile ekolojik tarım eğitiminin verilmesi uzmanlarca öne çıkması beklenen proje konularıdır.

Tablo 4. 10 Tarımdaki varlık-odaklı kalkınma fikirlerinde uzlaşma düzeyi

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Seferihisar'da Ekolojik Örtüaltı Yetiştiriciliği (Jeotermal Enerji ile)	7,15	7,07	0,08
Kültür balıkçılığının çevre duyarlı olarak geliştirilmesi	7,44	7,31	0,13
Deniz Balıkçılığında lojistik karasal alanların oluşturulması	7,06	6,85	0,21
Yarımada Bölgesinde Ekolojik Bağcılık ve Şarapçılığın Geliştirilmesi	8,75	8,43	0,32
Karaburun'da Bağcılığın Geliştirilmesi (ör: Sofralık Üzüm Çeşitleri)	8,19	7,86	0,33
Özgün Butik Tarımsal Ürün İşleme Tesisleri	8,56	8,23	0,33
Su ürünleri yetiştiriciliğinde yenilenebilir enerjinin kullanılması	7,25	6,69	0,56
Ekolojik Tarım Eğitiminin Bölgeye Kazandırılması (MYO) ve/veya Ciftçi Eğitim Merkezleri	8,13	8,71	0,58
Küçükbaş Hayvan Sütlerinin Katma Değerli Ürünler Dönüştürülmesi (Mandıra, Peynir Üretimi vb.)	7,38	8,00	0,62
Bağcılık ve Şarapçılığın Gelişmesi (Organik Şarap Fabrikası, Organik Üzüm İşleme, Butik Otel Şarapçılık Tesisi)	9,13	8,31	0,82
Hurma Zeytinin Hasat Sonrası İşleme ve Depolama Yöntemlerinin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması	8,75	7,92	0,83
Balıkçı barınaklarının yerlerinin iyileştirilmesi	7,56	6,58	0,98
Doğal Yayılış Alanındaki Sakızlardan Eterik Yağ Elde Edilmesi ve Pazarlanması, Ayrıca Değişik Sakız Formlarının Reçinesinin Belirlenmesi ve Tescil Edilmesi (Alt Hedef Ekolojik Korumanın Teşvik Edilmesi)	8,75	7,77	0,98
Karaburun Topan Kefal Yumurtası Üreticiliği ve Havyar Üretimi	7,19	5,92	1,27
Deniz Balıkçılığının geliştirilmesi	8,38	7,00	1,38
Boş Arazilerde Gıda Ormanı Kurulması (Sakız, Badem vb.)	7,44	6,00	1,44
Doğal Zeytin Fidanı Yetiştiriciliği	8,06	6,54	1,52

Çevre ve Enerji

,00Yarımada'da katı atık depolama alanlarının planlanması, doğal ve kültürel peyzajın belirlenmesi ve geliştirilmesi, biyosfer alanlarının saptanması, jeotermal enerjinin entegre kullanım olanaklarının geliştirilmesi, yenilenebilir enerji bilim parkının kurulması gibi konular uzlaşılan proje konuları olarak görülmektedir (Tablo 4.11).Belirtilen konular aynı zamanda proje önceliği olarak da üst sıralarda yer almaktadır.

Tablo 4. 11 Çevre ve Enerjideki Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Yarımada'da katı atık depolama sahalarının planlanması ve yönetiminin sağlanması	8,86	8,92	0,06
Yarımada'da doğal ve kültürel peyzajın tespiti ve geliştirilmesi	7,86	7,77	0,09
Yarımada biyosfer rezerv verilerinin değerlendirilmesi ve uygulamasına yönelik çalışmaların yürütülmesi	6,71	6,54	0,17
Öncelikle Karaburun'da ve kıyıya yakın arıtma tesisi olmayan diğer tüm yerleşmelerde atık su arıtma tesislerinin kurulması	9,29	9,46	0,17
Jeotermal enerjinin alternatif kullanım olanaklarının çeşitlendirilmesi çalışması	8,00	7,77	0,23
Yarımada'da Uygulamalı Yenilenebilir Enerji Bilim Parkı	7,75	7,46	0,29

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Yarımada'da rüzgâr enerjisinin yöre halkı tarafından kullanımının etkinleştirilmesi	8,00	8,31	0,31
Yarımada'da güneş enerjisinin planlanması ve geliştirilmesi	7,86	7,54	0,32
Güneş enerjisi izleme ve malzeme üretim Ar-Ge birimi kurulması	5,86	6,23	0,37
Yarımada'da klimatolojik faktörlerin ölçüm ve değerlendirme birimlerinin kurulması	6,43	6,85	0,42
Kırsal kesimde aydınlatma ve sulamada yenilenebilir enerji kullanımını geliştirme	8,38	7,85	0,53
Jeotermal kaynaklarının bütüncül kullanılmasına yönelik girişimlerin arttırılması	8,43	7,85	0,58
Yarımada'da dalga enerjisini izleme ve veri sağlama çalışması	6,29	5,62	0,67
Yarımada'da yenilenebilir enerji malzemelerine ilişkin yerli üretimin geliştirilmesi ve Ar-Ge birimi kurulması	8,71	8,00	0,71
Yarımada'da denizel ve karasal ortamlarda rezerv alanlarının oluşturulması	7,43	6,54	0,89
Yarımada'nın jeotermal potansiyelinin saptanması ve geliştirilmesi çalışması	8,25	7,23	1,02
Yeraltı su akiferlerinin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi çalışması	8,14	6,92	1,22
Enerji etkin bina ve peyzaj tasarım çalışmalarının yaygınlaştırılması	8,85	7,62	1,23
Yarımada'da yenilenebilir enerji kaynaklarının çevresel etkilerinin değerlendirilmesi	9,14	7,85	1,29
Yarımada su kaynaklarının belirlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi çalışması	8,57	7,15	1,42

Yerleşim Yapısı ve Kültür

Yerleşim yerlerinde bisiklet önceliği ve altyapısı, deniz taşımacılığının başlatılması, riskli yapıların belirlenmesi ve güçlendirilmesi, üniversite öğrencilerine yönelik pansiyon olanaklarının geliştirilmesi, ortak yaşam alanlarına engellilerin erişiminin sağlanması, belediyelerde sanat ve estetik kurullarının oluşturulması, evde bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve koordinasyonu gibi konular en çok uzlaşılanlardır (Tablo 4.12). Bu temadaki proje öncelikleri ise ortak yaşam alanlarının engelli ve dezavantajlı gruplar için yaşanabilir kılınması, deniz ulaşımının geliştirilmesi ve Yarımada mekânsal bilgi sisteminin kurulmasıdır.

Tablo 4. 12 Yerleşim Yapısı ve Kültürdeki kalkınma fikirlerinde uzlaşma düzeyi

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Yerleşim yerlerinde bisiklet güzergâhlarının tasarlanması, bisiklet parklarının oluşturulması ve konaklama ve kamping noktaları ağı oluşturulması	8,00	8,00	0,00
Deniz Taşımacılığının Başlatılması, Vapur Hattının Oluşturulması	9,00	8,9	0,10
Riskli Yapıların Belirlenmesi, Güçlendirilmesi ve/veya Yenilenmesi	8,20	8,10	0,10
İlçe Merkezlerinde Üniversite Öğrencilerine Yönelik Pansiyon Olanaklarının Geliştirilmesi	6,80	6,7	0,10
Yarımada'da Yaşayan Orta ve Alt Gelir Düzeyine Sahip Ailelerin Konut Edinmesine Yönelik Projelerin Geliştirilmesi	7,90	8,00	0,10
Yarımada Ulaşım bilgilendirme altyapısı ve turizm danışma kioskları oluşturma	7,00	7,10	0,10
Ortak yaşam alanlarının engelliler ve tüm dezavantajlı gruplar için erişilebilir kılınması	9,30	9,20	0,10
İlçe Belediyelerinde Sanat ve Estetik Kurullarının Oluşturulması	7,26	7,10	0,16
Yarımada'da Evde Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Koordinasyonu	8,10	7,90	0,20
Yarımada'nın Doğal bir Liman Olma özelliği Kullanılarak Marina ve Yat Limanlarının Geliştirilmesi	7,10	6,90	0,20
İlçe Belediyelerinde, Koruma Bölge Kurullarında, Yapı Denetim Firmalarında ve Mimari Bürolarda çalışan mimar ve mühendislere, nitelikli yapı üretimi ve restorasyonu konularında, "kapasite geliştirme" eğitimlerinin verilmesi	8,30	8,50	0,20
Kırsal Yerleşimlerde Konut Gereksinimini Yerel Kimliğe Uygun Biçimde Karşılamanın Desteklenmesi; Proje, Malzeme ve üretim Desteğinin Sağlanması	8,70	8,90	0,20
Bilgi Paylaşımı, Ortak Karar Alınan, Ortak Etkinlik Yapılan, Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Alındığı bir Yaşam Merkezi Olan Çağdaş Köy Odaları'nın kurulması	8,10	7,80	0,30

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Anakent ve iç körfeze kıyısı olan ilçeler arasında deniz ulaşımının geliştirilmesi ve diğer toplu taşıma sistemleri ile entegrasyonu	9,40	9,10	0,30
Yarımada Mekânsal Bilgi Sistemi(Kültür Varlıkları ve Doğal Yapı Coğrafi Envanteri)	9,30	9,00	0,30
Yarımada'da yapılacak restorasyon projelendirme ve uygulamalarına yönelik "Restorasyon Yapım Rehberi" hazırlanması	7,80	7,40	0,40
Yaşlı ve engelli bireyler için Yaşam Merkezleri kurulması ve Yarımada Ağı oluşturulması	7,80	7,40	0,40
Yerleşimlere özel ve doku odaklı kentsel ve kırsal Tasarım Rehberleri hazırlanması	7,80	8,20	0,40
Yarımada'da boş duran Bağ Evlerinin yeniden işlevlendirilmesi	6,50	6,00	0,50
Yarımada'daki terk edilmiş köylerin canlandırılmasına ilişkin alternatif proje üretim sürecinin başlatılması (ör:sağlık köyü, yaşlı köyü)	8,70	8,10	0,60
Yarımada ilçe garajlarının niteliklerinin geliştirilmesi	7,10	7,70	0,60
Afet sonrası lojistik destek mekânlarının ve toplanma alanlarının belirlenmesi	8,80	8,20	0,60
Yarımada'daki önemli arkeolojik alanların Alan Yönetimi Planlarının hazırlanması	9,30	8,60	0,70
Yarımada'nın varlıkları ile ilgili bilgi vermek ve tanıtımını sağlamak amacıyla Yarımada Kent Rehberleri'nin oluşturulması	7,60	8,30	0,70
Yarımada köy yollarının iyileştirilmesi	7,60	6,80	0,80
İkinci konut alanlarının çevrelerinin iyileştirilmesi ve etkin kullanımının sağlanması	6,90	6,10	0,80
Öğrenciler arasında Yarımadalılık ve yerel kültür bilincinin Geliştirilmesine Yönelik Ders Müfredatı Geliştirilmesi	6,90	6,10	0,80
Sokak-Cadde-Kıyı-Parklarda, çatı ve kamusal yüzeylerde eko-aydınlatma (güneş ve diğer yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı) çözümlerinin geliştirilmesi	6,80	7,80	1,00
Yarımada Arşivi, Kütüphanesi ve Müzesi'nin Kurulması	8,60	7,60	1,00
Tarihi binaların restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmaları için özel sektöre teşvik verilmesi ve özendirilmesi (Müze, sanat merkezi, butik otel vd.)	7,30	8,30	1,00
Yarımada'daki plajlar, günübirlik tesis alanları, spor alanları, aktarma noktaları vb. alanlarda depo otoparkların düzenlenmesi	6,70	7,80	1,10
Çok önemli ve öncelikli yapıların İlçe Belediyelerince kamulaştırılıp restorasyonlarının ve yeniden işlevlendirilme çalışmalarının yapılması	8,30	6,80	1,50
Yarımada'da Kent Konseyleri Birliği Kurulması	8,10	6,60	1,50

Yenilik ve Girişimcilik

Çeşitli temalardaki pazarların yaygınlaştırılması en çok uzlaşılan konudur. Jeotermal organize sera bölgelerinin oluşturulması, ev kadınlarının ürettikleri niş ürünlerin atölye, pazarlama, tescilleme süreci gibi konular üzerinde uzlaşılan başlıca projelerdir (Tablo 4.13). Yarımada'nın niş ürünlerinin coğrafi işaret tescili ve markalaşma çalışmalarının başlatılması ile İzmir Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin kurulması katılımcılar açısından öncelikle uygulanması gereken projelerdir.

Tablo 4. 13 Yenilik ve Girişimciliktekivarlık-Odaklı Kalkınma Fikirlerinde Uzlaşma Düzeyi

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Yarımada pazarlarının yaygınlaştırılması (üretici, gece, antika, otantik, kadın, organik pazarları)	8,20	8,10	0,10
Karaburun Nergisi ve Sümbül üreticiliği ile sakız enginar üreticiliğinin organize edilmesi	8,30	8,11	0,19
Jeotermal Organize Sera Bölgelerinin Oluşturulması	7,70	7,50	0,20
Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye, pazarlama, tescilleme	7,73	7,50	0,23
Seferihisar'daki Yaratıcı Yazarlık merkezi gibi oluşumların yaygınlaştırılması	7,11	6,67	0,44
Turizm, denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite kurulması	7,78	8,22	0,44
Akdeniz coğrafyası odaklı uluslararası araştırma merkezleri kampüsü (global kampüs) oluşturma	7,67	7,22	0,45

Konular	Tur I	Tur II	Uzlaşma
Sosyal tasarımcı-misyoner tasarımcıların desteklendiği sanat programları oluşturulması	6,67	6,22	0,45
Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme	8,90	8,40	0,50
Yaratıcı ve İşbirlikli üretimi geliştiren Yaşa-Eğlen-Öğren-Yap Atölyelerinin kurulması	7,89	7,33	0,56
Yarımada Kalkınma Birliklerinin Oluşturulması	7,60	8,18	0,58
Organize tarım bölgelerinin kurulması (işleme, paketlenme, kurutma, pazarlama, eğitim)	8,80	8,20	0,60
Ege Otlarının Yetiştiriciliği (Şevketibostan vb.), işlenmesi ve Pazarlanması, Markalaşması	8,40	7,80	0,60
İZTEKGEB İnovasyon Merkezi'nin bölgeyle bütünleştirilmesi	8,30	7,67	0,63
Ulusal ve Uluslararası Sanatçı Yerleşkeleri Programlarının Yarımada'da geliştirilmesi	7,89	7,22	0,67
Yarımada Değerlerini Koruma ve Geliştirme Derneği'nin kurulması	7,10	7,89	0,79
"Tarlardan Sofraya" üretim modeliyle salyangoz, trüf mantarı gibi ürünlerin geliştirilmesi	7,60	6,78	0,82
Turizmde yerel halkın istihdamının sağlanabilmesi için aile işletmelerinin teşvik edilmesi	8,42	7,58	0,84
Yarımada'nın önemli ürünlerinin (Sakız, enginar, nergis, hurma zeytin vb.) için coğrafi işaretlemenin ve marka tescilinin yapılması (Made in Yarımada gibi)	9,50	8,60	0,90
Yarımada'nın bulunduğu Ege, Akdeniz coğrafyasındaki yerel-tarihsel örtük bilginin paylaşıldığı Yavaş Bilim - Radikal Araştırma Ağları geliştirilmesi (ör: Karaburun Bilim Kongresi deneyimi)	8,33	7,33	1,00
Yerel türlerin ortaya çıkması ve korunması için gen çalışmalarının yapılması, Menemen'deki gen bankası ile işbirliğinin yapılması	9,22	8,11	1,11
Eğitim kamplarının yaygınlaştırılması (organik tarım uygulama çiftlikleri, sağlıklı yaşam parkı, yaz bilim kampı vb.)	9,22	8,11	1,11
İzmir Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin kurulması	7,44	8,56	1,12
Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması	5,70	7,00	1,30
Anason gibi yerel Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Tarla-Sera Ortamında Yetiştiriciliği, Yerinde işlenmesi, Markalaşma	8,90	7,60	1,30
Armola Peyniri, Kopanisti Keçi Peynirinin Coğrafi İşaretinin Alınması	8,70	7,40	1,30
Yerel varlıkları yaşatma ve desteklemeye yönelik meslek ve beceri edindirme amaçlı öğrenme merkezleri kurma (taş ustası vb.)	7,10	8,55	1,45
Genç Nüfusu Yörede Tutmak için Sürekli ve Kaliteli istihdam Sağlayacak Tarımsal çözümler üretme (ör: marjinal tarım alanlarını kazanma)	6,27	7,73	1,46
Doğal Film Platosu olarak Yarımada'nın kullanılması	8,33	6,67	1,66
Yarımada Belediyeler Birliği'nin canlandırılması	6,89	8,56	1,67
Sefertası hareketi gibi deneyim transferine yönelik girişimlerin yaygınlaştırılması	8,22	6,00	2,22

4.3.3. Çevresel Duyarlılıkların Belirlenmesi

Bu bölümde Yarımada İlçe Halk Çalıştayları, Ufuk Tarama Çalıştayı ve Uzman Paneli'nde katılımcılar tarafından belirtilen çevresel duyarlılık konuları belirtilmektedir.

Belirtilen çevresel konuların hangi temalar için önem taşıyabileceği ve hangi ilçelere etki edebileceği (doğal ve kültürel dokuda) Tablo 4.14'te ele alınmaktadır.

Tablo 4. 14 Gelişme Eksenli Faaliyetlerinin Yarımada'da Çevre Boyutundaki Muhtemel Etkileri

Çevresel Duyarlılık Konusu	İlgili Eksen(Ler) (*)	Konunun Çevre Boyutunda Önemi	Etki Alanı
Organik tarımda havzalar haline gelinmesi	Tarım	Tarımın örneklenen bölgelerde havza boyutunda planlanması bölgeyi mevcut ve potansiyel kullanımlara karşı koruyacaktır. Tarımsal faaliyetlerin çevre koruma tedbirleri ile birlikte geliştirilmesi, doğal-yöresel zenginlik arz eden ya da risk altında bulunan tarım ve mera arazilerinin korunması, geliştirilmesi ve bu bağlamda yöre ekolojisine uygun tarımsal ürün planlamasının yaygınlaştırılması gereklidir.	Urla Kuşçular; Seferihisar Kavakdere
Geleneksel mimari yapının ve kentsel dokunun korunması	Yerleşim	Geleneksel yerleşim dokusunun korunması ve yapıların restore edilmesi (geleneksel) kültürel çevrenin sürdürülebilirliğini sağlayarak, yapılaşma ve imar baskısı etkisini azaltacaktır.	Urla kent merkezi
Rüzgar tarlaları yerine, oradaki yerleşimlerin, köylerin ihtiyaçlarını giderebilecek boyutta rüzgar türbini ve güneş panelleri kurulması	Enerji; Yenilik ve girişimcilik	Özellikle rüzgar türbinleri bulunduğu bölgenin ekolojisini ve görsel niteliklerini olumsuz etkilemektedir. Rüzgar türbinlerinin yer seçimi ve etkileri öncelikle mekan planlamanın konusu olmalıdır.	Karaburun
Taş ocaklarının yerleşimlere ve ekolojik yönden önem taşıyan bölgelere çok yakın olması	Çevre	Doğal ve kültürel çevrede ekolojik, görsel kirliliğe ve gürültüye neden olmaktadır.	Karaburun
Balık (orkinos) çiftliklerinin deniz ekosistemine olumsuz etkilerinin olması	Tarım; Turizm	Balık çiftliklerinin kurulması ve yer seçimi, yatırım alanı olarak fizibilite çalışmasının tekniğine uygun ve bilimsel çalışmalar uyarınca yapılması gerekir. Sadece alınacak izinlere bırakılması deniz ekosisteminde büyük tahribatlara yol açmaktadır.	Karaburun
Akdeniz fokunun yaşam ortamını olumsuz etkileyen kıyı yapılaşması, balık çiftlikleri, balık avlama teknikleri kullanılması	Çevre	Artan kıyı yapılaşma baskısı yanında balık çiftliklerinin Akdeniz fokunun yaşam alanına olumsuz etkileri vardır.	Karaburun
Yarımada'da su kaynaklarının plansız kullanımı ve kirlenmesi	Tarım, Turizm, Enerji, Yerleşim	Yeraltı ve üstü su kaynakları kullanımından kaynaklanan sorunlardan dolayı özellikle ekolojik yönden önem taşıyan ortamlar ve canlılar olumsuz etkilenmektedir.	Yarımada
Tarım topraklarının amaç dışı kullanılması	Tarım, Yerleşim	Yapılaşma ve imar faaliyetleri başta olmak üzere çeşitli kültürel kullanım ya da baskıların odağı haline gelmektedir.	Yarımada kırsal yerleşimleri
Anıt ağacı özelliği taşıyan ağaçların (Anadolu mazi meşesi gibi) korunması	Tarım, Turizm	Anıt niteliği taşıyan ağaçların tescillenmesi ve çevreleriyle birlikte koruma altına alınması gereklidir.	Urla
Yaz aylarında yoğun dönemde oluşan otopark sorununa çözüm bulunması	Yerleşim	Otopark sorunu yerleşimlerde ulaşım, kullanım ve görsel kaynaklı sorunlara yol açmaktadır.	Yarımada

Çevresel Duyarlılık Konusu	İlgili Eksen(Ler) (*)	Konunun Çevre Boyutunda Önemi	Etki Alanı
Yeni Bütünşehir yasası ile köylerin mahalleye dönüşecek olması nedeniyle Yarımada'daki kırsal nitelikteki yerleşimlerin kimliğini kaybetme riskinin bulunması	Yerleşim, Tarım	Köy ile kent yerleşiminin birbirine karışacağı (kentleşmenin etki alanında olacağı) bu yeni durumda kırsal yerleşimlerin mevcut yaşamını ve kimliğini korumak öncelik taşımaktadır.	Yarımada kırsal yerleşimleri
Yarımada'da ikinci konutların artış göstermesi	Yerleşim	Yarımada'nın doğal ve kültürel yönden önem taşıyan bölümlerinin ikinci konutlar başta olmak üzere yapılaşmanın ve imar faaliyetlerinin baskısı altında olması konusunda önlem alınmalıdır.	Yarımada
Yarımada faunasını korumak üzere denizel ve karasal ortamlarda rezerv alanları oluşturulması (önemli tehditler balık çiftlikleri, yol yapımı)	Çevre	Belirlenen hayvan türlerinin üremesi için önem taşıyan alanların sürekliliği ya da belirli sürelerle rezerv alanı olarak ilan edilmelidir.	Karaburun; Urla
Çullu ve Hisarcık gibi (deprem, heyelan gibi sebeplerle şu an boşalmış durumda) terkedilmiş Yarımada köylerinin değerlendirilmesi	Yerleşim	Bu köylere yeni işlevler yükleyecek programlar hazırlanmalıdır.	Karaburun
Yarımada biyosfer rezerv verilerinin değerlendirilmesi ve uygulamasına yönelik çalışmaların yürütülmesi	Çevre	Karaburun örneğinden başlamak üzere yarımada'da yerel kaynaklara dayalı üretim ile çevre koruma dengesine dayanan bir yaşam modeli yaygınlaştırılmalıdır.	Karaburun
İklim değişikliği etkilerine ve yağış miktarının düşük olmasına bağlı olarak; kuraklık ve deniz gibi doğal tehditlere (deniz suyu seviyesi yükselmesi ve dalga etkisi, tuzlanma, kıyı erozyonu gibi) karşı önlemler alınması	Çevre	Yarımada su kaynaklarının planlanması; deniz seviyesi değişiminin incelenmesi; doğal risklerin ve alanların, buna ilişkin yeni eylemlerin belirlenmesi; olası taşkın risk bölgelerinin ortaya konması gereklidir.	Yarımada kıyı bölgeleri
Kuyulardan aşırı su çekimi nedeniyle de tuzlu su girişi görülmesi	Enerji	Tuzlanma özellikle, yoğun gözükmemektedir. Bölgenin jeolojik özellikleri ile ilgili çok sayıda araştırma olmasına rağmen hidrojeolojik ile ilgili çalışmalar son derece azdır.	Çeşme İldırı; Karaburun Karareis ve çevresi
Karaburun'daki yeni yol yapımının ekosisteme olumsuz etkilerinin araştırılması	Çevre	Doğal peyzajda ve canlıların yaşam ortamlarında parçalanmalara (fragmentasyona) ve önemli ölçüde tahribatlara yol açabilir. Bunun yanında ulaşımına bağlı olarak özellikle turizm ve ikinci konut faaliyetlerini arttıracaktır.	Karaburun
Karaburun'da planlanan yat limanı projesinin etkilerinin araştırılması	Çevre	Bu projenin hayata geçirilmesi, yakın çevreyi, Karaburun'u ve Yarımada'yı etkileyecektir. Bu etkilenmenin, doğal ve kültürel değerleri koruyarak ve hizmet etkinliğini sağlayacak yönde yönetilmesi gereklidir.	Karaburun
Çamlı Barajı çevresinde madencilik faaliyetleri yürütülmesi	Çevre	200 bin kişinin içme suyunu karşılayacak olan Çamlı Barajı'na su sağlayacak derelerin mutlak koruma altına alınması ve bu barajın çevresinde madencilik faaliyetlerine izin verilmemesi gereklidir.	Güzelbahçe ve çevresi

(*) İlgili eksenler altında 'çevre' tüm başlıklarda yer almaktadır. Sadece tek başına 'eksen' konusu olduğu başlıklarda belirtilmiştir.

Bu bölümde gelişme eksenlerinin nasıl oluşturulduğu, neleri içerdiği, bağlantılı hedefleri ve bunların değerlendirilmesi ve ilgili yönetim stratejileri yer almaktadır.

5. Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi Eksenleri

5.1. Gelişme Eksenleri

Uzman Paneli'nin ikinci bölümünde katılımcılara verilen varlık-odaklı yerel kalkınma fikirleri ile yeni ortaya atılan fikirler birleştirilerek stratejik gelişme eksenleri tarif edilmiştir (Şekil 5.1). Bu eksenlerin her biri toplantı sonrasında tekrarlar temizlenip, ifadeler rafine edilerek stratejiler (proje temaları) ve eylemler (proje konuları ve yapılabilirlikleri) olarak yeniden sınıflandırılmıştır.

- Organik Yarımada
- Temiz Kıyı, Temiz Deniz
- Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler
- Kültürel ve Tarihi Varlıkları ile Öne Çıkan Yarımada
- Planlı, Örgütlü, Eğitimli Turizm
- Doğal ve Kültürel Varlıkları ile Turizmi Çeşitlenen Yarımada
- Yenilenebilir Enerji Kaynakları ile Öncü Yarımada
- Kapsayıcı, Paylaşımlı Yerel Ekonomik Kalkınma
- Yerel Ürün Odaklı Girişimcilik
- Öğrenen Bölge Olarak Yarımada

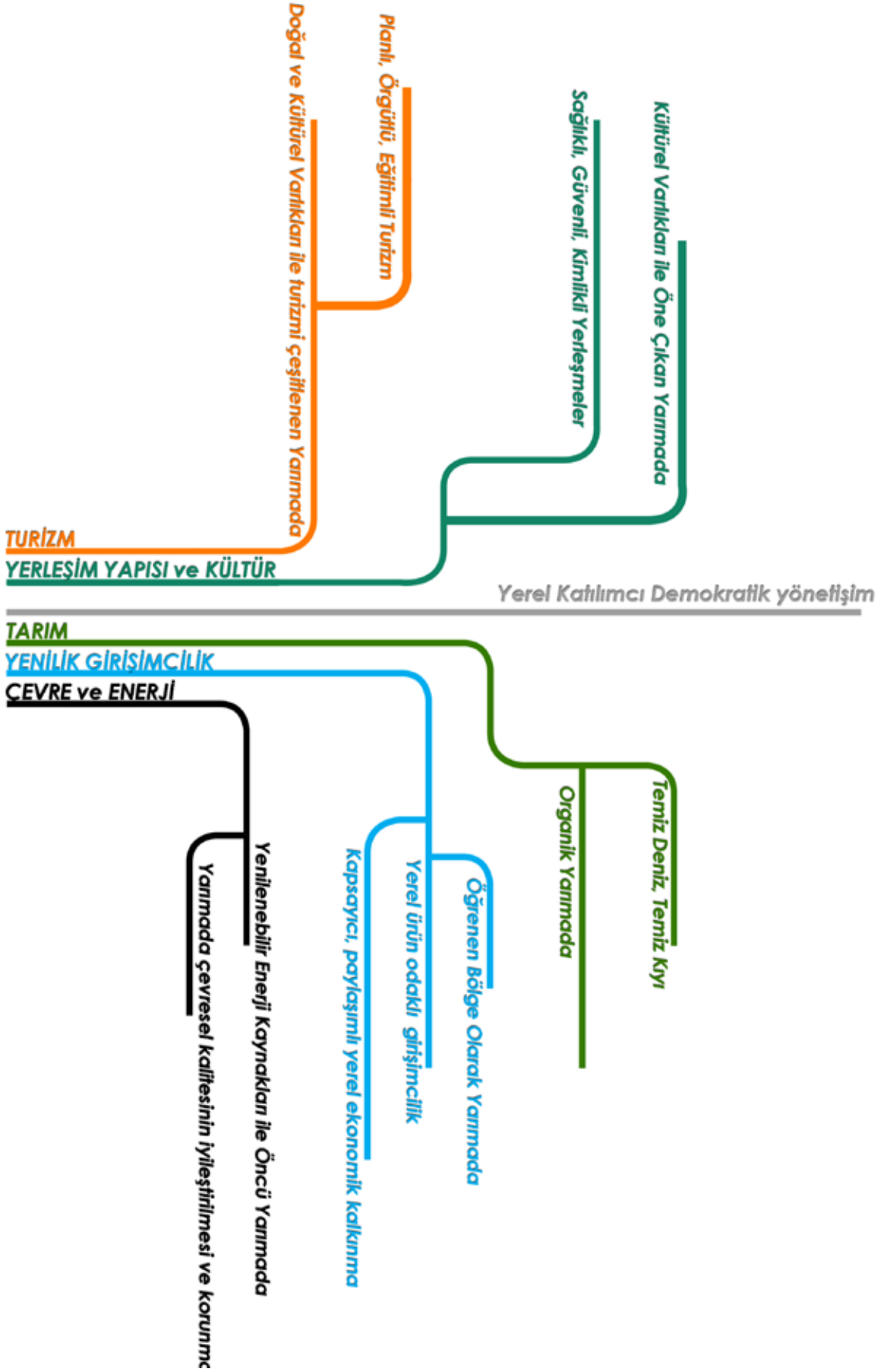
Tarım teması altında “organik Yarımada” ve “temiz kıyı, temiz deniz” eksenleri oluşturulmuştur. Organik ürün üretiminde Yarımada'nın potansiyelli bir bölge olması (bkz. İzmir Büyükşehir Belediyesi Yarımada'da Organik Tarım Projesi) eko-agro turizm gibi girişimler için yatırım ve yatırım planlarının bulunması bölgede organik ürün yetiştiriciliğinin jeotermal enerji gibi kaynakları da kullanarak geliştirilmesini tetiklemektedir. Diğer taraftan, özellikle balık çiftliklerinin yöredeki hassas konumu da göz önüne alınarak su ürünleri yetiştiriciliğinin gelişiminin sınırlandırılması, lojistik altyapı imkânlarının iyileştirilmesi ile deniz balıkçılığının teşviki konuları “temiz kıyı, temiz deniz” gelişme ekseninde içerilmiştir (Şekil 5.2).

Yerleşim yapısı ve kültür ana temasında “sağlıklı, güvenli, kimlikli yerleşmeler” ekseninde Yarımada'daki ikinci konut stokunun giderek sürekli oturlan birinci konuta dönüştüğü,

niteliğinin daha da iyileştirildiği ve bölgenin sosyo-ekonomik yapısı ile bütünleştiği; kentsel yerleşim alanlarının tarım alanlarına yayılışının durdurulduğu; Yarımada'daki ucuz konut talebinin yerelle ve doğayla uyumlu karşılandığı; kırsal alanların altyapı, ulaşım, kanalizasyon, atık ve enerji gibi güncel altyapı ihtiyaçlarının karşılandığı; köylerin köy olarak niteliğini koruduğu; Yarımada'da yaşayan kadın, çocuk, engelli, yaşlı gibi dezavantajlı grupların sağlık, bakım, eğitim, sosyalleşme, eğlenme gibi ihtiyaçlarının karşılandığı; hem kentte hem de kırsalda toplumun farklı kesimlerine ulaşmak, biraraya getirmek ve eğitim, bilgilendirme ve iletişimi arttırmak amacıyla kullanılan hizmet evlerine sahip; bisiklet gibi alternatif, yeşil ulaşımın çeşitlendirildiği; dışarıdan Yarımada'ya, Yarımada ilçe yerleşim birimleri arasında bütünleşik ulaşımın geliştirildiği; deprem, sel gibi doğal afetlere karşı güvenli; ulaşılabilir, enerji etkin, ekolojik, sağlıklı, yerel dokuya uyumlu ve kimlikli yerleşmeler hedeflenmiştir. “Kültürel ve tarihi varlıkları ile öne çıkan Yarımada” ekseninde ise tarihi yapı stokunun bilindiği, korunduğu, yaşatıldığı ve yeniden işlevlendirildiği; Yarımada'nın havasını, suyunu, denizini, Akdeniz kültürünü ve sakin halini seven, bilinçli halkı ile öne çıkan Yarımada düşüncesi öne çıkmıştır (Şekil 5.3 ve 5.4).

Turizm ana teması altında “planlı, örgütlü, eğitimli turizm” ve “doğal ve kültürel varlıkları ile turizmi çeşitlenen Yarımada” eksenleri oluşturulmuştur. Yarımada'nın turizm potansiyeli ulusal ve uluslararası ağlara bağlantı sağlanarak (ulaştırma, organizasyon) bölgedeki hassas doğal ve kültürel varlıklarla uyumlu eko-agroturizm gibi alternatif turizm çeşitlerini destekleyen bir yapıda geliştirilmesi öngörülmüştür. Bölgedeki yerel bilgi ve becerilerin turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu biçimde örgütlü ve eğitimi ön plana alan bir yapıda gerçekleştirilmesi desteklenmiştir (Şekil 5.5 ve 5.6).

Çevre ve enerji temasında “yenilenebilir enerji kaynakları ile öncü Yarımada” ekseninde çevreye dost yenilenebilir enerji üretimi ve çevrenin korunmasına yönelik bir yaklaşım

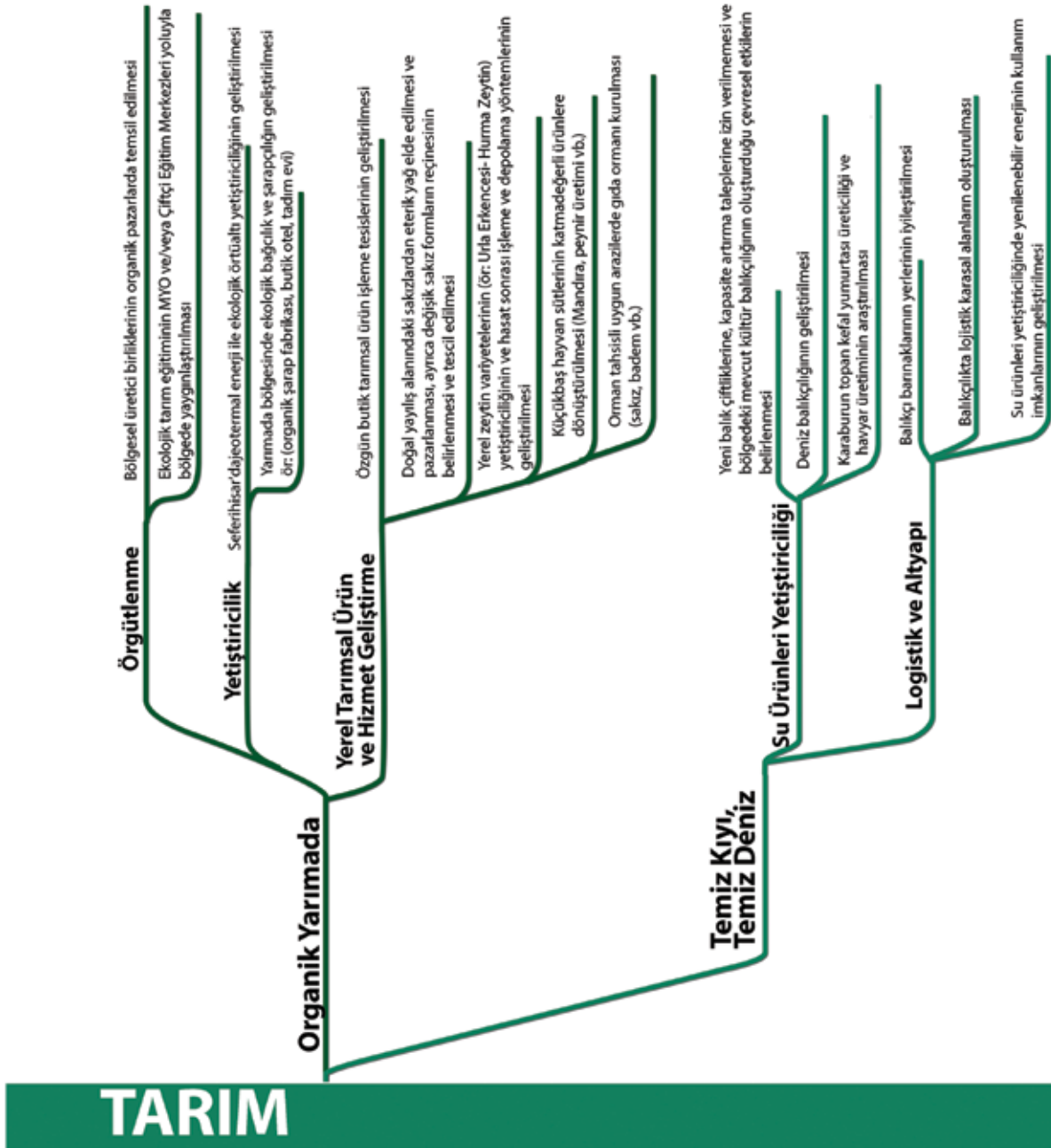

Şekil 5.1 Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi Ana Eksenleri

ön plana çıkmıştır. Yerleşimde enerji, yenilenebilir enerji türlerinin çevre duyarlı geliştirilmesi, su kaynakları ve iklim ile çevre yönetimi konularında ele alınan gelişme alt eksenleri oluşturulmuştur. Bölgedeki yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesinde entegre sistemlerin kurulması, verilerin bütüncül irdelenmesi ve kaynakların kullanımının kontrolüne yönelik araştırmaların ve planların yapılması önceliklidir. Yarımada biyolojik çeşitliliği, özgün kıyıları, kısıtlı su kaynakları ile de dikkat çekmektedir. “Yarımada çevresel kalitesinin iyileştirilmesi ve korunması” alt ekseninde yağışın azalması, deniz suyu seviyesindeki değişim gibi (iklim değişikliği kaynaklı) parametrelerin Yarımada’nın geleceğine nasıl etkileyeceğine yönelik planların yapılması ve buna yönelik önlemlerin alınması, çevre yönetimi vb. konular ele alınmıştır (Şekil 5.7 ve 5.8).

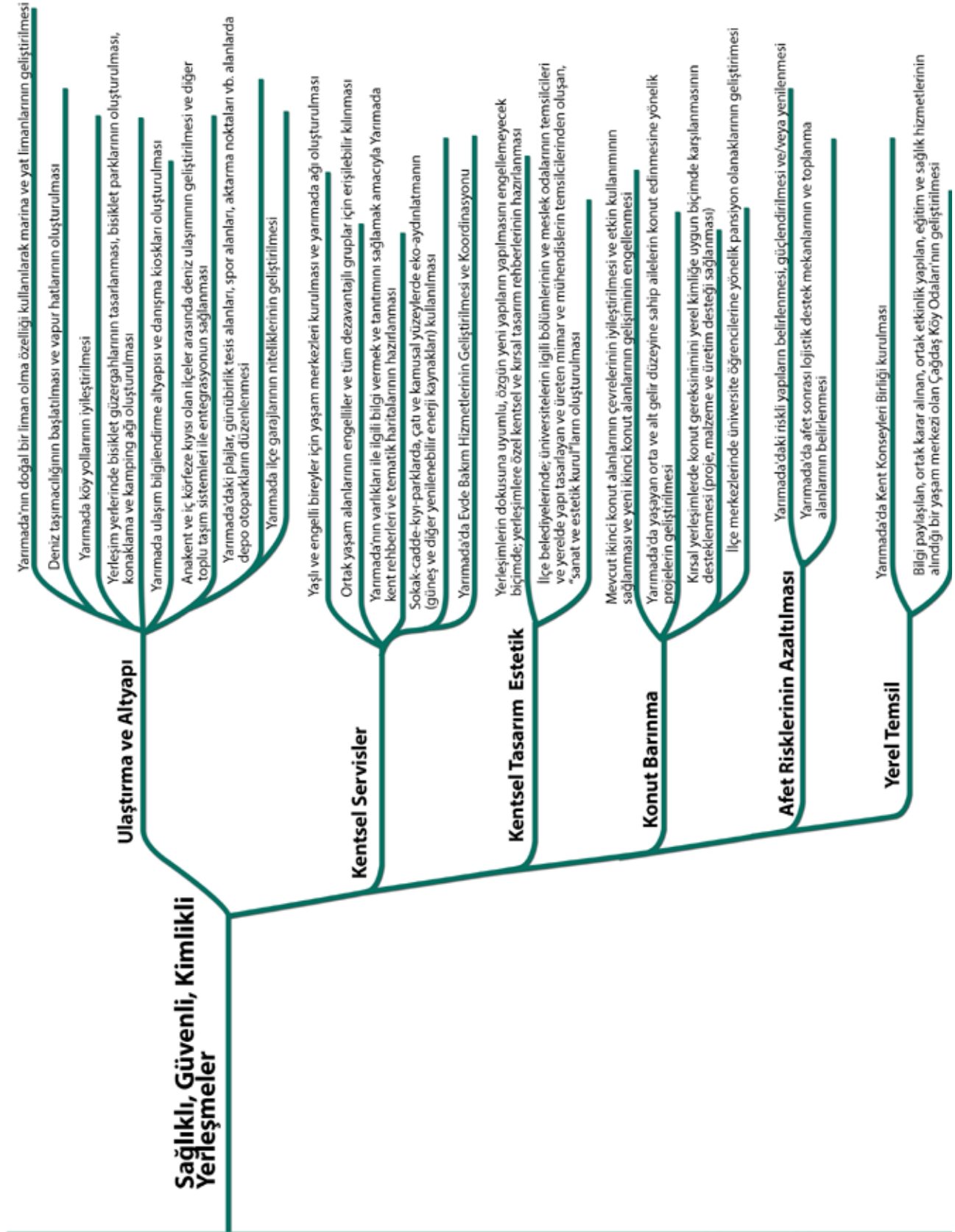
Yenilik ve girişimcilik ana temasında “kapsayıcı, paylaşımlı yerel ekonomik kalkınma” ile “öğrenen bölge olarak Yarımada” eksenleri oluşmuştur. Kapsayıcı gelişme ile yerel insan sermayesini geliştirme; sosyal paylaşımlı büyüme ile de içinde Ar-Ge, pazarlama birimlerinin de bulunduğu organize üretim bölgeleri hedeflenmektedir. Diğer taraftan, tarihten getirdiği önemli birikimleri ve sözel kültürü ile Yarımada’nın soyut varlıklarının kodlanması, deneyim transferi gibi konular öğrenen bölge ekseninde konumlandırılmıştır. Bu eksenle yerel bilginin saklanıp geliştirilmesi, yaşayan öğrenme, yerel kültürel yaratıcılık başlıkları altında proje hedefleri oluşturulmuştur (Şekil 5.9 ve 5.10).

Yukarıda belirtilen 10 ana stratejik gelişme eksenini kesen “Yerel Katılımcı Ağ yönetim” bir ortak payda olarak varlık odaklı yerel kalkınma eksenlerini bütünleştirmektedir.

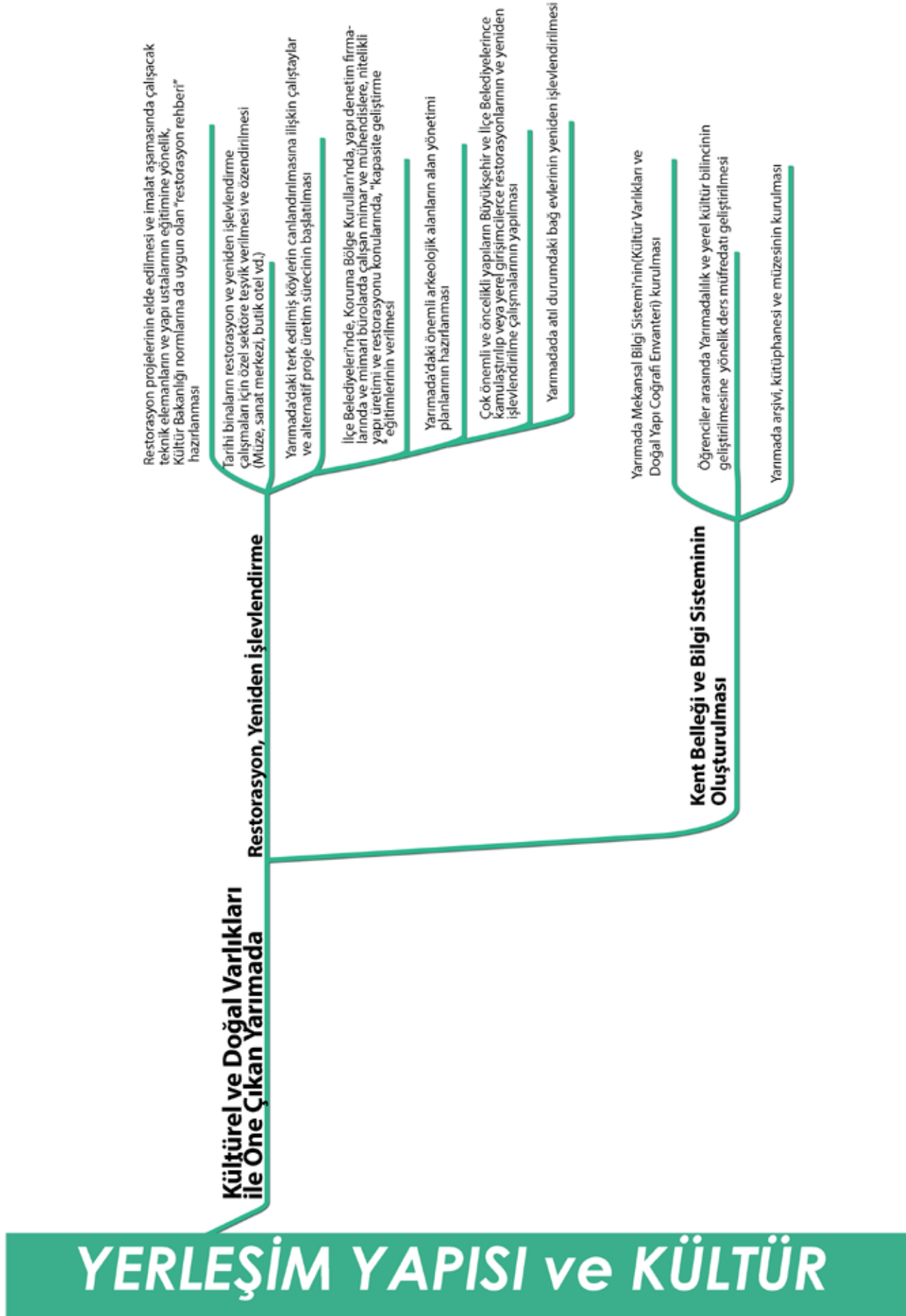

Şekil 5. 2 Tarım Ana Eksenleri

YERLEŞİM YAPISI ve KÜLTÜR

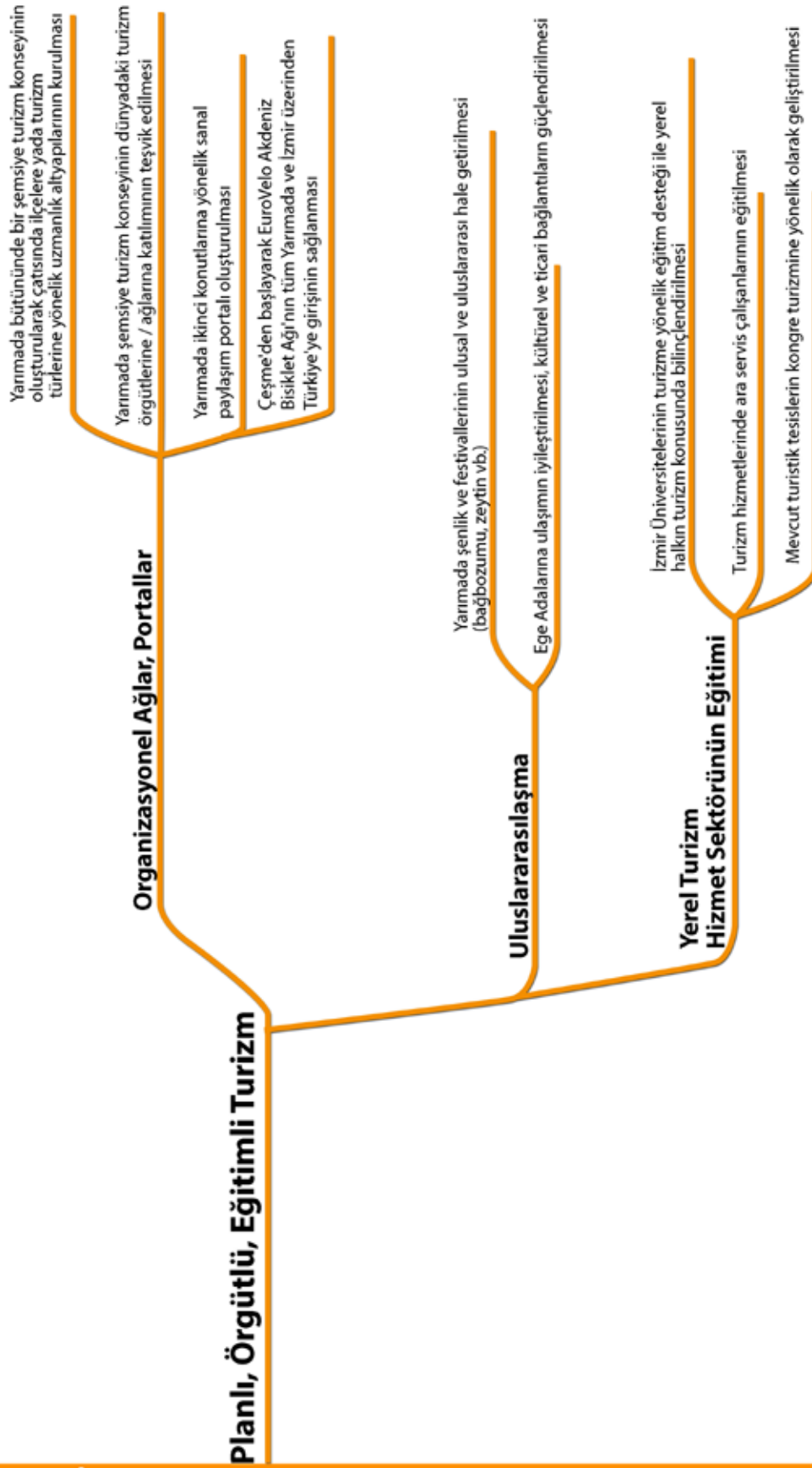
Şekil 5. 3 Yerleşim Yapısı ve Kültür Ana Eksenleri

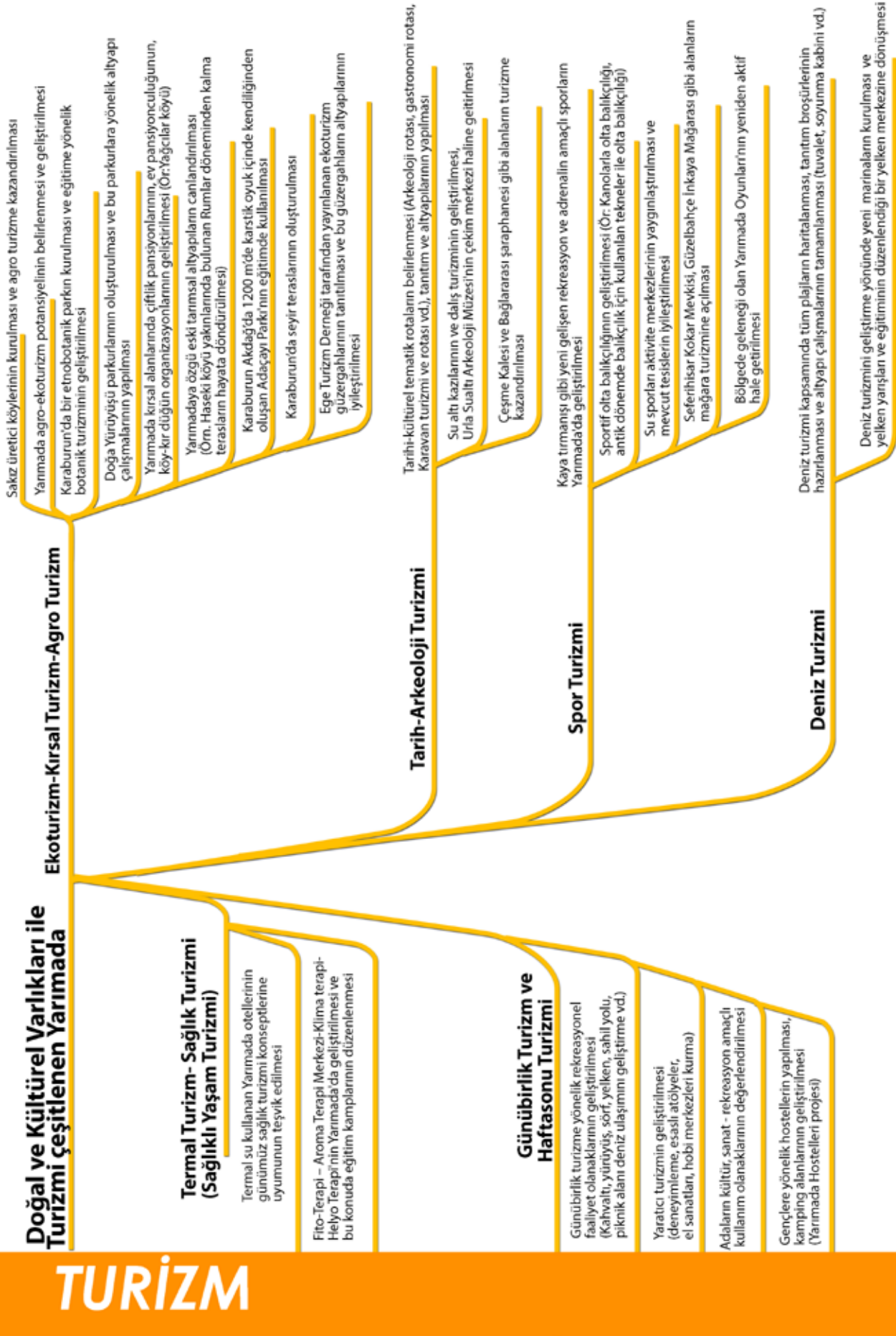

Şekil 5. 4 Yerleşim Yapısı ve Kültür Ana Eksenleri 2

TURİZM

Şekil 5. 5Turizm Ana Eksenleri

Şekil 5. 6 Turizm Ana Eksenleri 2

ÇEVRE ve ENERJİ

Yenilenebilir Enerji Kaynakları ile Öncü Yarımada

Yerleşimde Enerji

Ekolojik, enerji etkin bina ve peyzaj tasarımı çalışmalarının yaygınlaştırılması ve uygulamaların denetlenmesi

Kırsal kesimde aydınlatma, içme suyu pompajı ve ve tarımsal sulamada yenilenebilir enerji kullanımının geliştirilmesi

Yarımada'da Uygulamalı Yenilenebilir Enerji Bilim Parkı kurulması

Yenilenebilir Enerji - jeotermal, rüzgar

Yarımada jeotermal kaynaklarının alternatif ve entegre kullanım olanaklarının geliştirilerek bölgedeki girişimlerinin artırılması

Yarımada'da rüzgar enerjisinin yöre halkı tarafından kullanımının etkinleştirilmesi (ör: siteler, köyler ve ilçe belediyelerin altyapı tesislerinde)

Yarımada'da yenilenebilir enerji ekipmanlarına ilişkin yerli üretiminin geliştirilmesi, test ve sertifikasyon merkezi kurulması

Yarımada'da rüzgar enerji santrallerinin; özellikle kırsal yerleşim alanlarına, hayvancılığa, doğal yaşama etkileri konusunda, bilimsel araştırmaların yapılması ve yöre sakinleriyle paylaşılması

Yenilenebilir Enerji - güneş, dalga, biyogaz

Yarımada'da dalga enerjisinin izleme ve veri sağlama çalışması yapılması

Yarımada'da güneş enerjisinin planlanması ve geliştirilmesi

Yerel Enerji

Yarımada'da yenilenebilir enerji kooperatiflerinin kurulması

Yarımada'da çevre duyarlı yerel enerji geliştirme projelerinde inceleme esaslı ve web üzerinden çalışabilen topluluk-destekli fonlama (crowd-sourcing) gibi yeni seçeneklerin geliştirilmesi

Şekil 5. 7 Enerji Ana Eksen

ÇEVRE ve ENERJİ

Yarımada çevresel kalitesinin iyileştirilmesi ve korunması

Su Kaynakları ve İklim Değişikliği

- Yüzey suları ve yeraltı suyu kaynaklarının havza boyutunda planlanması
- Deniz suyu seviyesindeki değişimlerin ve kirlenici parametrelerin belirlenerek deniz ve kara flora ve faunasında etkilerinin irdelenmesi
- Yarımada da klimatolojik faktörlerin ölçüm ve değerlendirme birimlerinin kurulması
- Çölleşme ve kuraklık riskine karşı yeraltı barajlarının yapılması
- Sualtı parklarının geliştirilmesi (Seferihisar Doğanbey ve Çeşme Altınkum)

Çevre Yönetimi

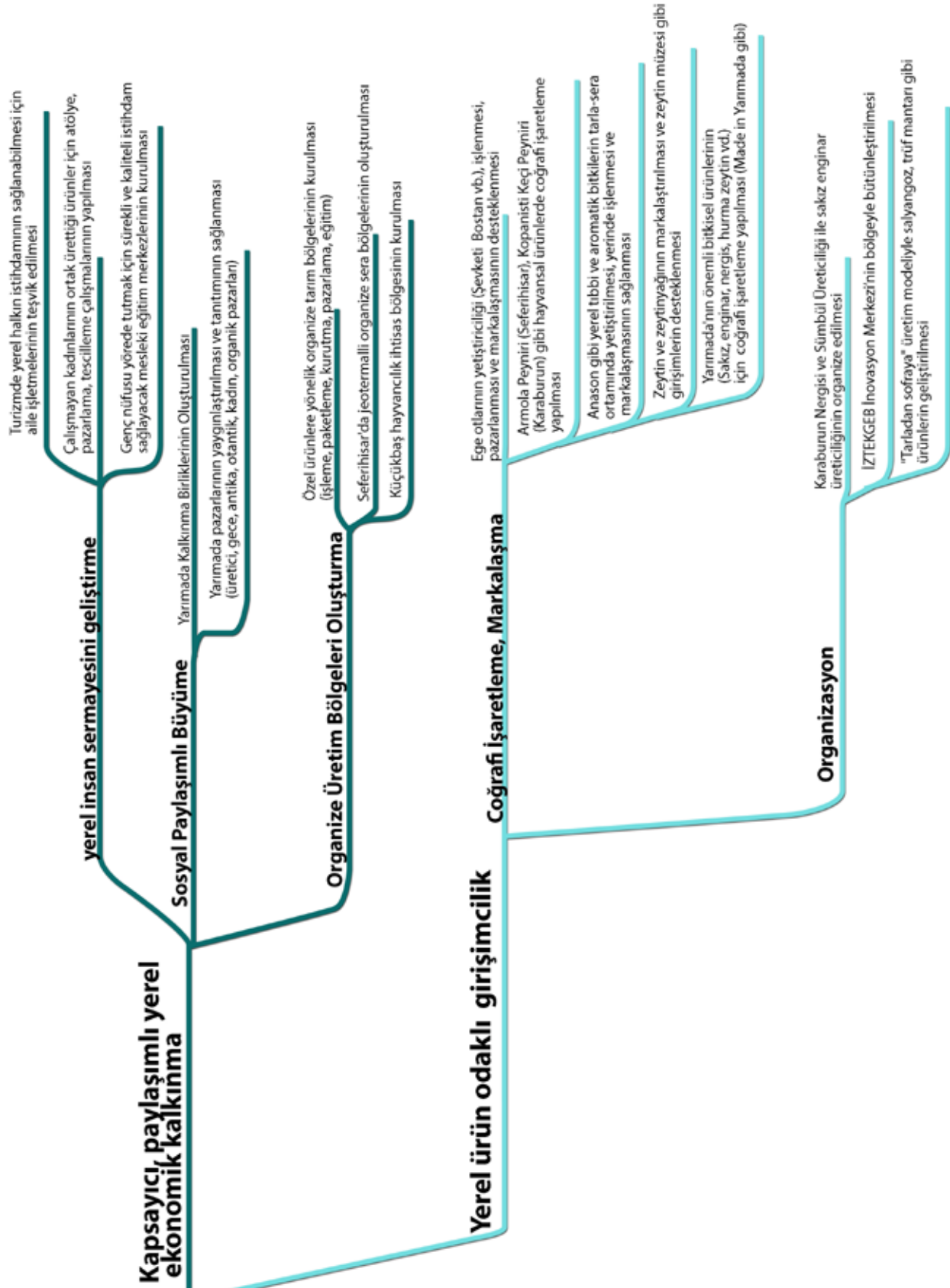
- Yarımada da doğal ve kültürel peyzaj alanlarının tespiti ve geliştirilmesi
- Öncelikle Karaburun'da ve kıyıya yakın artma tesisi olmayan diğer tüm yerleşmelerde atık su arıtma tesislerinin kurulması
- Yarımada da büyük yaz-kış nüfus farkı gözetilerek katı atık depolama sahalarının planlanması ve yönetiminin sağlanması
- Yarımada da denizel ve karasal ortamlarda rezerv alanlarının oluşturulması

Çevre Koruma

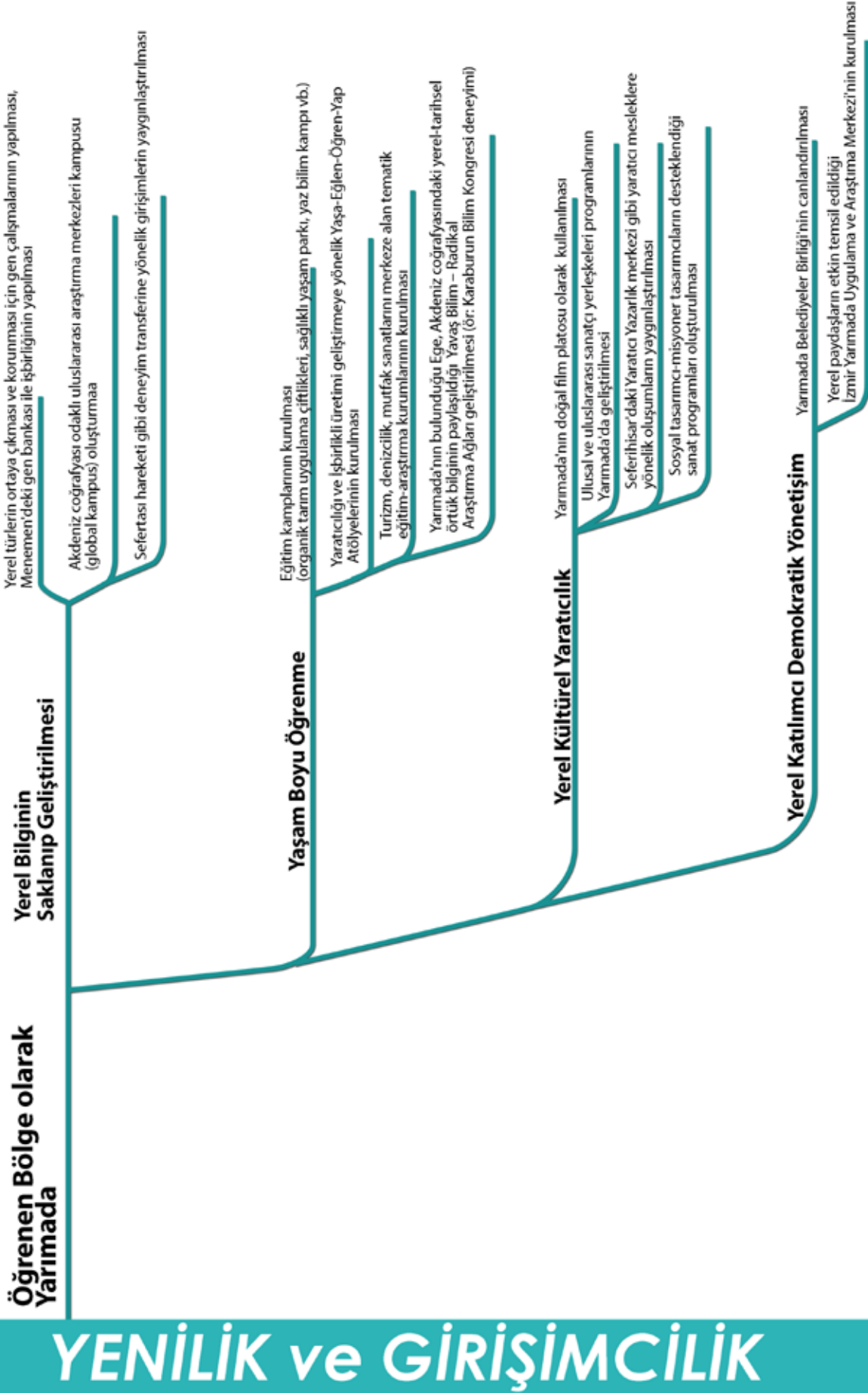
- Yarımada biyosfer rezerv alanları tespiti ve uygulanması
- Yarımada da önemli doğal alanların tespiti ve korunması için önlemlerin alınması

Şekil 5. 8 Çevre Ana Eksen

YENİLİK ve GİRİŞİMCİLİK

Şekil 5. 9 Yenilik ve Girişimcilik Ana Eksenleri 1

Şekil 5. 10 Yenilik ve Girişimcilik Ana Eksenleri 2

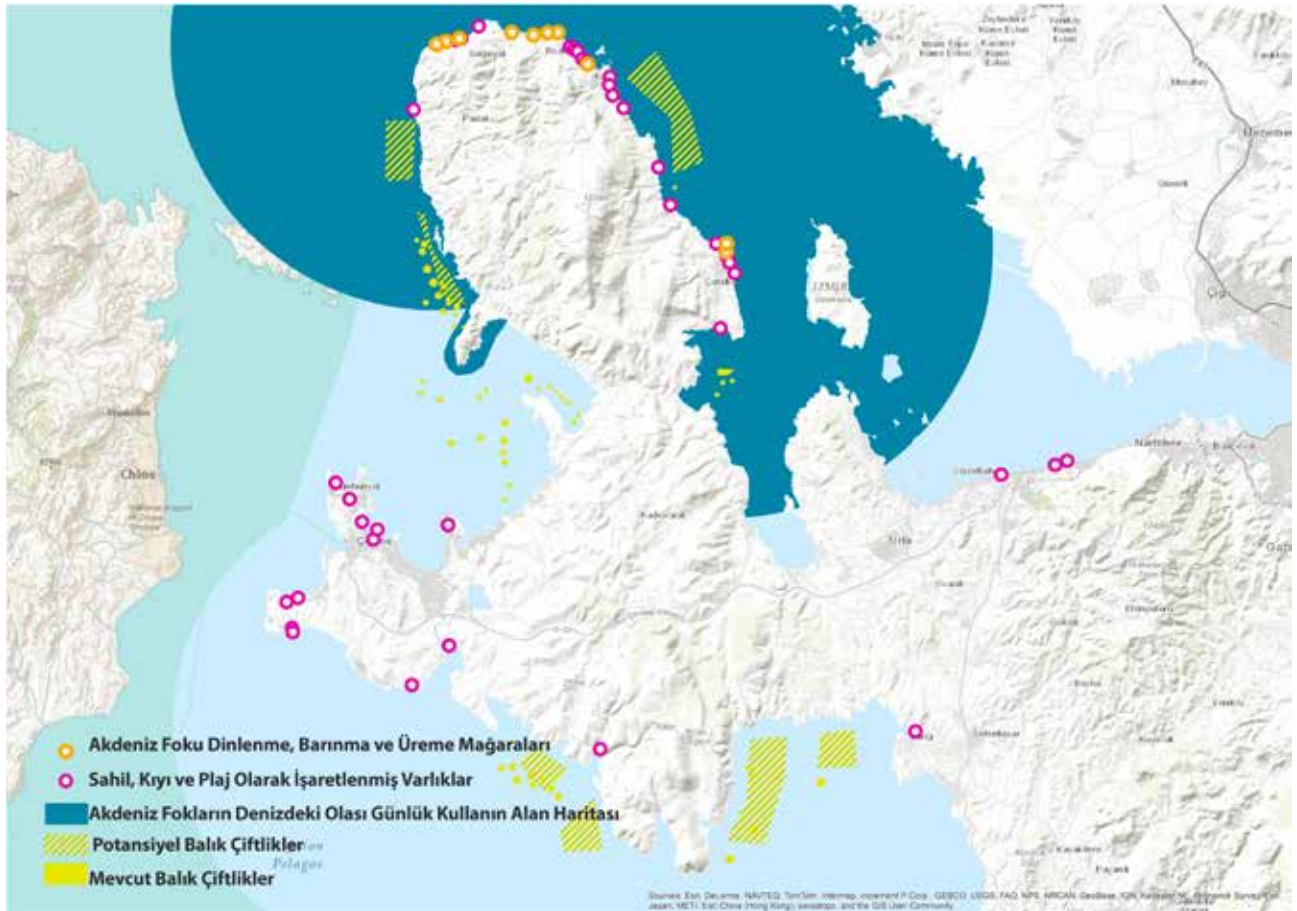
5.2. Gelişme Ekseni Hedeflerinin Değerlendirilmesi

5.2.1. Stratejik Hedeflerin Mekansal Etkileşim Analizi Örnekleri

Bu bölümde, çalıştaylarda çeşitli temalar altında belirtilen bazı varlıkların hedefler açısından birbiriyle uyumlu veya çatışmacı olup olmadığı test edilmiştir. Bu kapsamda, Yarımada bölgesinde birbiriyle etkileşimi negatif dışsalılık yaratabilecek üç örnek üzerinden inceleme yapılmıştır.

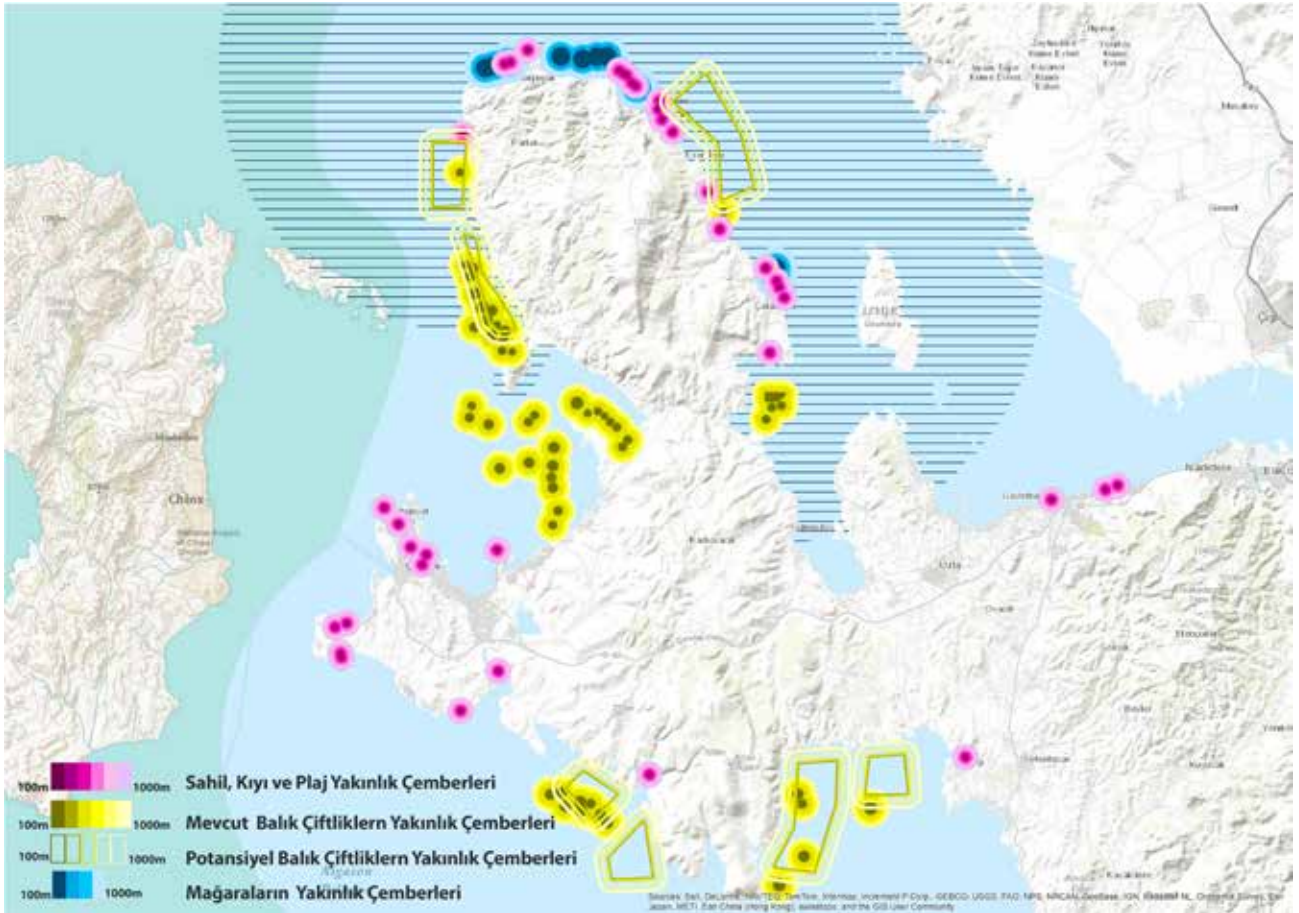
ÖRNEK 1: Balık Çiftlikleri – Kıyı Alanları Kullanımı Etkileşimi
İlk örnekte, çevre ve turizm temalarından elde edilen ve

mekansal stratejik hedefleri etkileyen iki stratejik yerel varlığın mekânsal sentezi oluşturulmuştur. İlçe Halk Çalıştaylarında turizm temasında sahil, kıyı ve plaj olarak işaretlenmiş varlıklar ile çevre temasında bulunan mevcut ve potansiyel balık çiftlikleri, ayrıca Akdeniz foku dinlenme barınma ve üreme mağaraları ve Akdeniz foklarının denizdeki olası günlük dolaşım alanları işaretlenmiştir (Şekil 5.11).

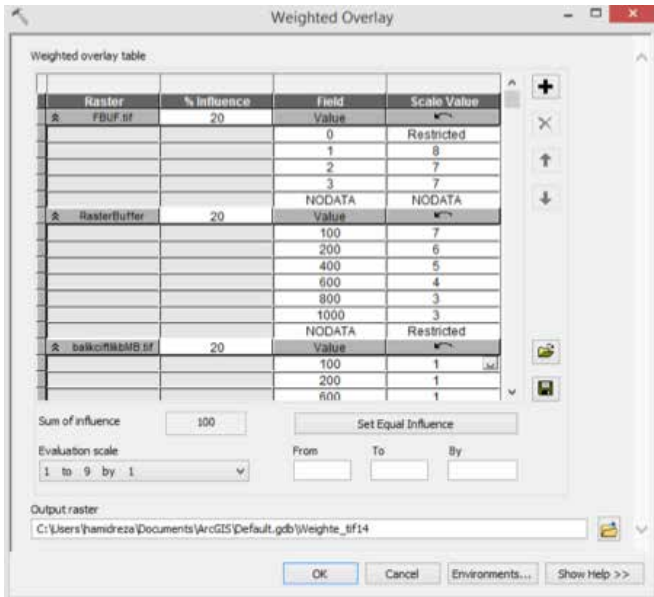
Şekil 5.11 Kıy, Plaj ve Sahillerin Yerleri, Mevcut/Potansiyel Balık Çiftlikleri, Fok Dolaşım Alanları

Mekânsal sentez çalışması çerçevesinde plajlar katmanının yakınlık analizi yapılmıştır. Böylelikle plajların 100 ile 1000 metre yakınlık çemberleri elde edilmiştir. Bunun yansıra, mevcut ve potansiyel balık çiftliklerinin de yakınlık çemberleri üretilmiştir. Daha sonra, bu vektörel bilgi raster formatına çevrilmiştir. Aynı işlem balık çiftlikleri için de yapılmıştır. Elde edilen raster görüntü Şekil 5.12'de verilmiştir.

Şekil 5. 12 Yakınlık Çemberleri

Daha sonra bu iki raster verinin ağırlıklandırılmış Mekânsal Örtüşme Analizi (Weighted Overlay Analysis) yapılmıştır. Şekil 5.13'te Weighted Overlay işlem penceresi görülmektedir.

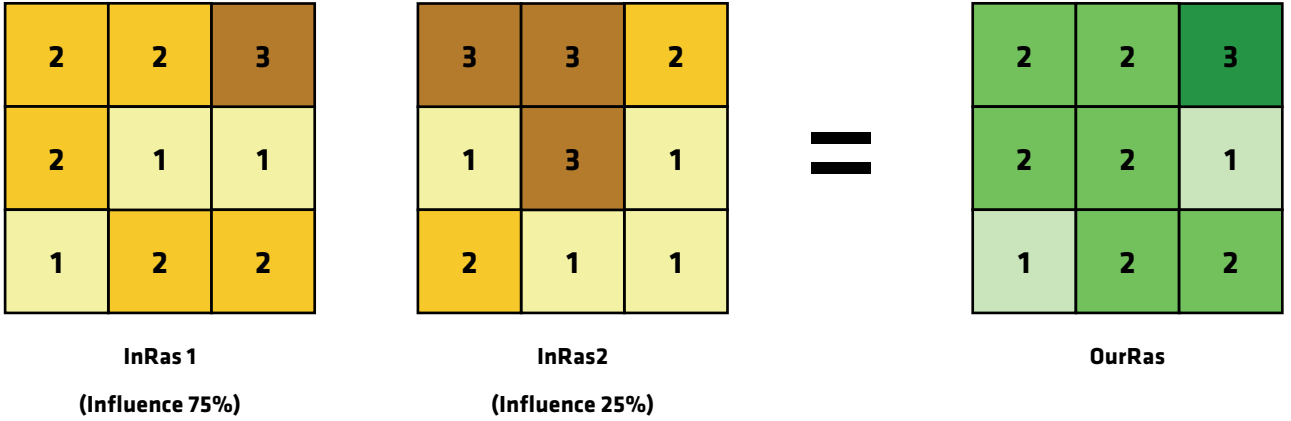

Şekil 5. 13 Ağırlıklandırılmış Mekânsal Örtüşme Analizi İşlem Penceresi

Ağırlıklandırılmış mekânsal örtüşme analizi işleminin çalışma mantığını anlatan gösterim Şekil 5.14'te verilmektedir.

Açıklama: Resimde, iki giriş raster 1-3 ortak bir ölçekle yeniden sınıflandırılmıştır. Her bir raster'a yüzdelik etkisi verilir. Hücre değerleri yüzde etkisi ile çarpılır ve çıkış rasteri oluşturmak için sonuçlar birbirine eklenir. Örneğin, sol üst hücreyi düşünelim. İki giriş için değerler $(20,75) = 1.5$ ve $(30,25) = 0.75$ olur. 1.5 ve 0.75 toplamı $2,25$ olarak hesaplanır. Ağırlıklandırılmış mekânsal örtüşme analizi işleminin çıkış raster'ı tamsayı olduğundan, son değer 2'ye yuvarlanır.

Yukarıda özetlenen işlemler sonucunda plajların mesafe çemberleri farklı ağırlıklandırılmış ve önem sırasına göre balık çiftlikleri ile çakışan bölgeler ortaya çıkarılmıştır. Şekil 5.15 ve 5.16'da muhtemel çatışma alanları görülmektedir.

Şekil 5. 14 İşlem Mantığı

Çatışma alan analiz sonuçlarına göre kuzeydeki kıyı tesislerinin Akdeniz Foku Dinlenme, Barınma ve Üreme Mağaraları için bir tehdit oluşturduğu, ayrıca mevcut ve potansiyel balık çiftliklerinin fokların günlük olası kullanım alanları içinde kaldığından yine bir tehdit yaratacağı söylenebilir. Balık çiftliklerinin özellikle Karaburun Yarımadası'nın kuzeydoğu bölgesindeki İnecek, Amberseki ile kuzeybatı bölgesindeki Denizgiren ve Küçükbahçe için bir risk yaratabileceği düşünülmektedir.

Akdeniz Foku dinlenme, barınma ve üreme mağaralarının bulunduğu kıyılarda, plaj düzenlemelerinin bu mağaralara zarar vermeyecek ve fokların mağaralara giriş ve çıkışını engellemeyecek şekilde yapılması gerekmektedir. Karaburun İlçe Belediyesi, mağaraların bulunduğu yerlerde yeni plaj düzenlemesi yapmamalı, mevcut plajları bu veriye göre yeniden düzenlemeli ve mağaraların yakınına halkı bilgilendirmek ve fokların zarar görmesini önlemek amacıyla bilgilendirme panoları asmalıdır.

Karaburun Yarımadası'ndaki mevcut balık çiftliklerinin ve potansiyel balık çiftliği alanlarının büyük bir bölümü; Akdeniz Foklarının denizdeki olası günlük kullanım alanı sınırları içinde kalmaktadır. Bu nedenle bu bölgede yeni balık çiftliklerine izin verilmemesi gereklidir. Mevcut tesislerin fokların yaşam alanlarına olan etkilerinin düzenli olarak izlenmesi ve olumsuz etkilenme düzeyine göre bu tesislere müdahale edilmesi gereklidir.

Kurulu olan mevcut balık çiftliklerinin mevcut plajlara ve plaj olma potansiyeli yüksek kıyılara olan etkilerinin ise, Yarımada'daki ilçe belediyelerince düzenli olarak izlenmesi, olası deniz suyu kirlenme düzeylerinin belirlenmesi gereklidir. Her iki etkileşimde de ilçe belediyeleri, Büyükşehir Belediyesi ve Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü ve sivil toplum örgütlerinin ve araştırma enstitülerinin işbirliği gereklidir. Plajlara ve plaj olma potansiyeli yüksek olan kıyıların yakınlara ise yeni balık çiftlikleri kurulmamalıdır.

Örnek 2: Rüzgar Santrali –Yerleşim Alanları Etkileşimi

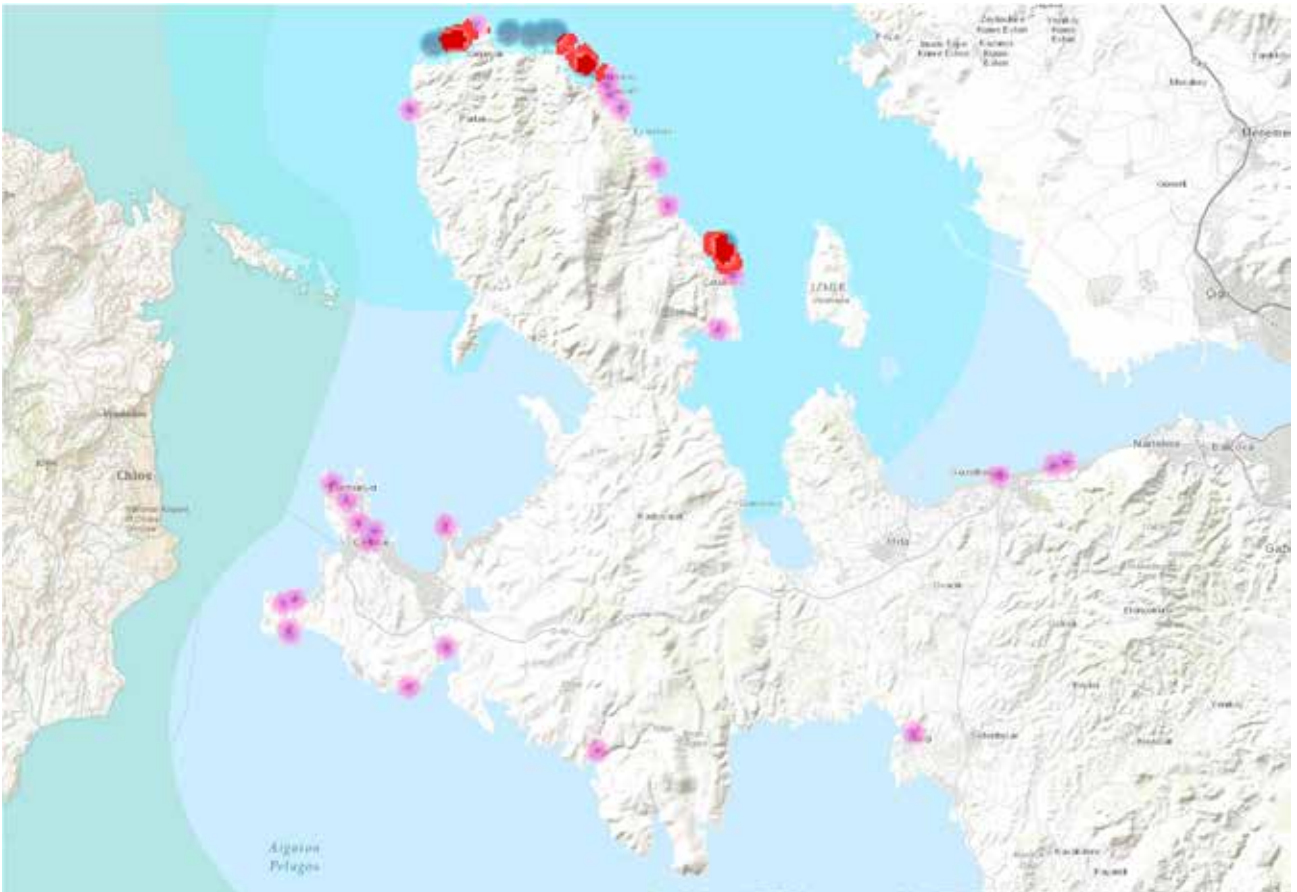
İkinci örnek, rüzgâr enerjisi santrallerinin mevcut yerleşim alanları ile etkileşimi üzerinedir. Özellikle Karaburun ve son olarak Urla ilçesinde bu yönde muhtemel negatif etkileşim olasılığı daha yüksek sesle dile getirilmektedir. Bu kapsamda, Yarımada yerleşimleri yukarıda özetlenen metotla daha yakından incelenmiştir. Şekil 5.17'de rüzgâr enerji türbinlerinin yeri, yerleşim alanları ile doğal ve arkeolojik sit alanları ve çevre koruma alanları görülmektedir.

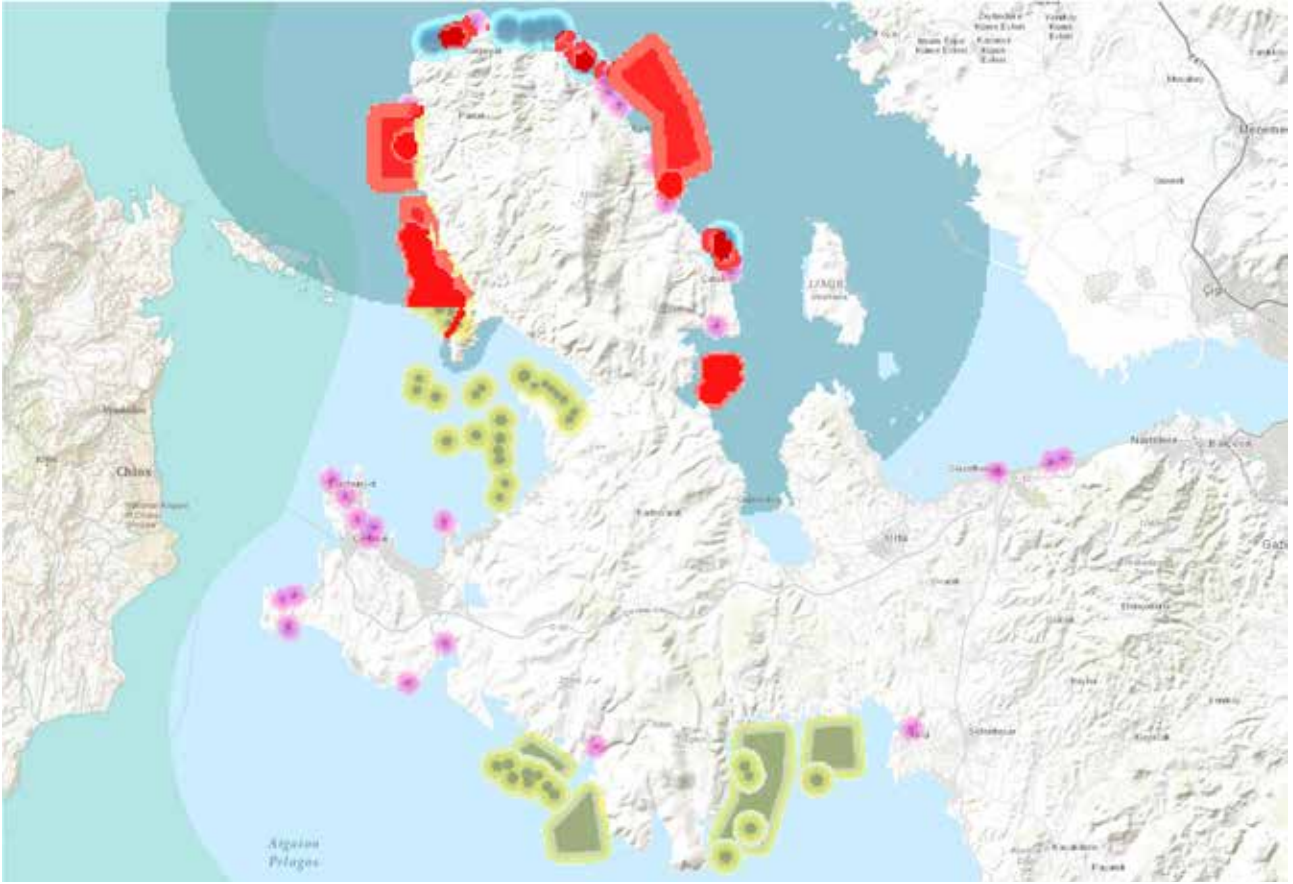
RES'lerin Yarımada'da itiraza konu olan olumsuz çevre etkilerinden ikisi ses ve görüntü kirliliğidir. Ayrıca, veri temini durumunda biyolojik çeşitlilik, kuş göç rotalarının olumsuz etkilenmesi gibi faktörler de değerlendirilmelidir. Analiz ölçütü olarak RES'lerin farklı mesafe çemberlerinde ürettiği desibel değerleri dikkate alınmıştır (0 m= 105 db, 25 m=95db, 40m=80db, 125m=50db, 400-500m=40db). Bu değerler baz alınarak 100, 300, 500 ve 1.000m mesafedesez etki çemberlerleri hazırlanmıştır. Ayrıca, 1500 ve 2000 metrede ise görüntü kirliliği majör olan alan tarif edilerek katmanlar oluşturulmuştur. Kırsal yerleşimleri göstermek için ise yerleşik alan sınırı oluşturularak bu sınıra direkt yaklaşım alanını tarif eden 100m mesafeli çemberler üretilmiştir (bkz. Köy Yerleşik Alan Yaklaşma Sınırı). Ayrıca, yerleşime duyarlı bölgeyi tarif etmek için de 300m mesafe çemberi üretilmiştir (Şekil 5.18).

Bu iki vektör katman "ağırlıklandırılmış mekânsal örtüşme analizi" için raster formatına çevrilerek bu iki veri seti ağırlıklandırılmıştır. Bu kapsamda, kültürel zenginliği, çevresel değerleri yüksek olan yerleşimler ile doğal ve arkeolojik sit alanları ve çevre koruma alanları için % 75 ağırlık verilmiş; RES'lerin sürdürülebilir enerji kaynağı olması da % 25 olacak şekilde derecelendirilmiştir. Mesafe çemberlerindeki uyum analizinde ilk 500 metreden uyumsuz; 1000 ve 1500 metrede ise en az uyumlu olacak şekilde ağırlıklandırılmıştır (Şekil 5.19 ve 5.20).

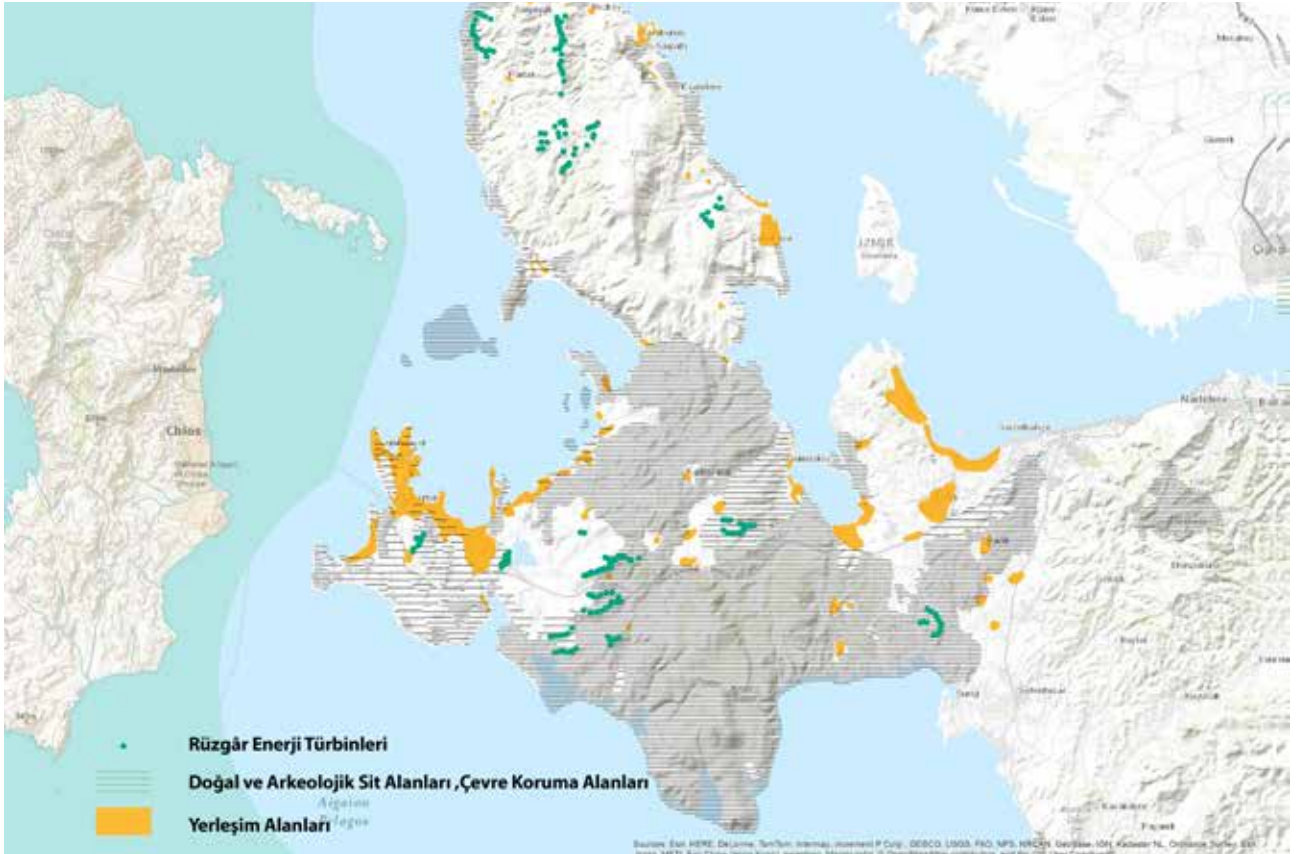
Şekil 5. 15 Muhtemel Çatışma Alanları: Plajlar ve Mağaralar (Üstte) Plajlar ve Balık Çiftlikleri (Altta)

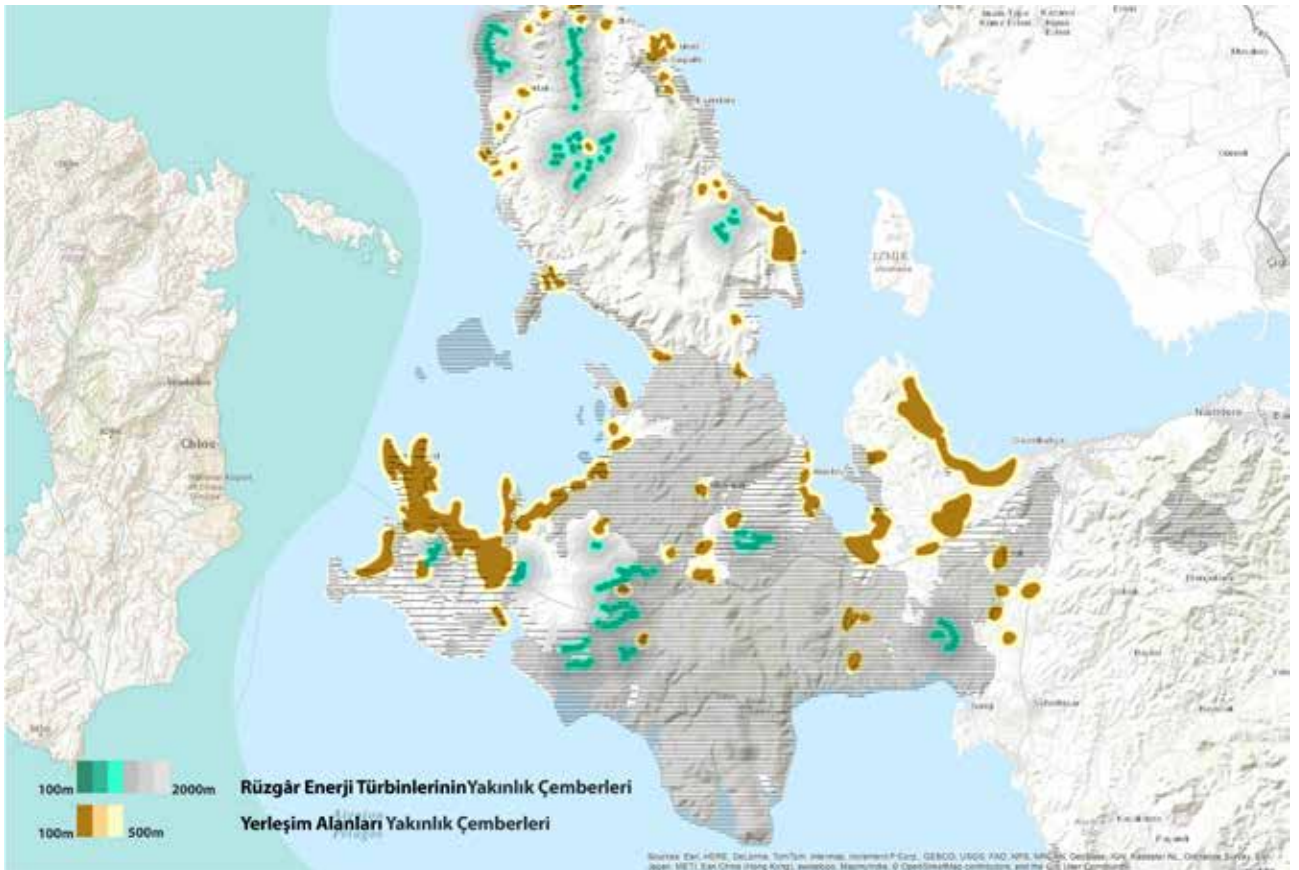

Şekil 5. 16 Muhtemel Çatışma Alanları: Akdeniz Fokları ve Balık Çiftlikleri (Üstte), Sentez (Altta)
Not: (En Yüksek=Kırmızı, En Düşük=Sarı)

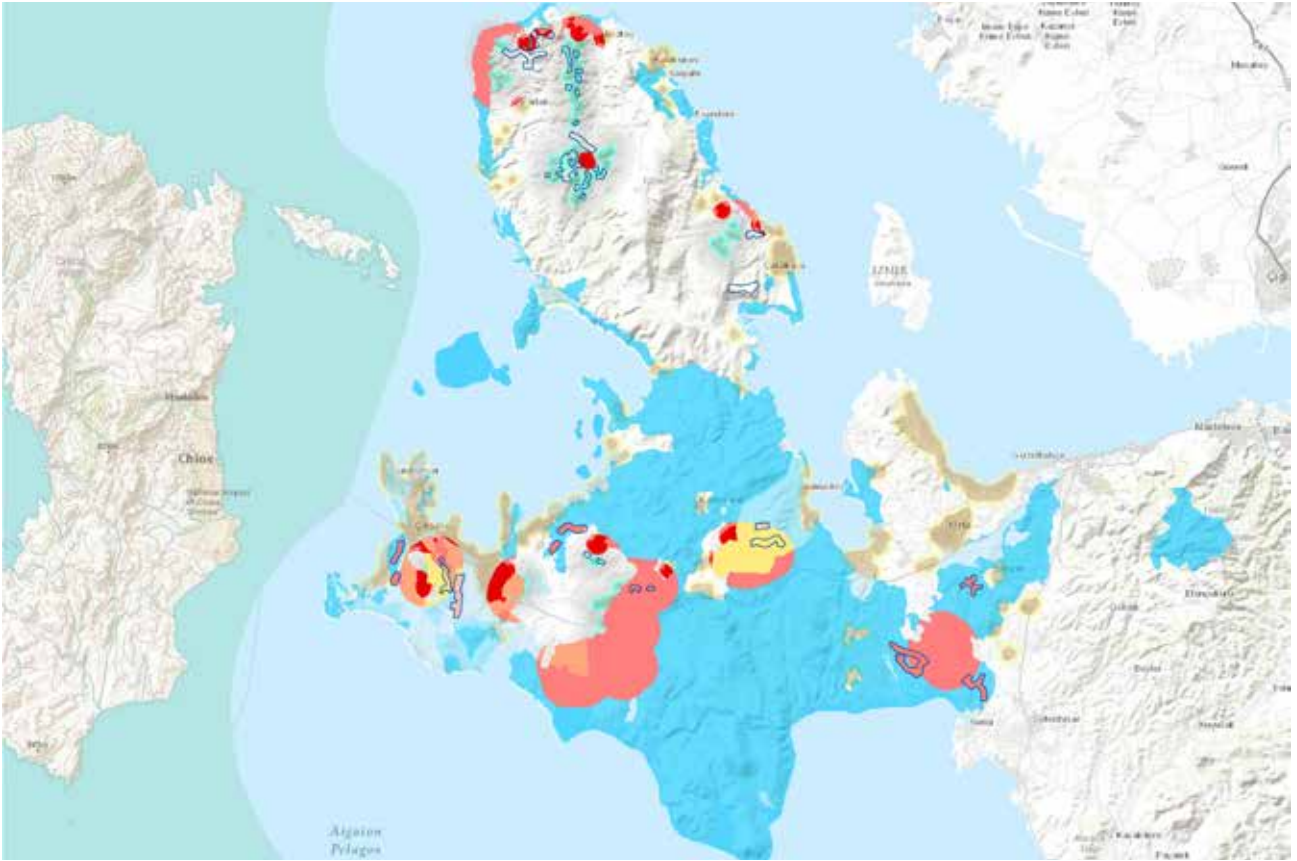

Şekil 5. 17 Rüzgâr Türbinleri, Yerleşim Alanları ve Çevre Koruma Alanlarının Durumu

Şekil 5. 18 Yakınlık Çemberleri

Şekil 5.21 Muhtemel Çatışma Alanları -Sentez- (En Yüksek=Kırmızı, En Düşük= Sarı, Çevre Koruma Alanları=Mavi)

Burada tespit edilen rüzgar türbinleri gerçekleşmiş yatırımlara ilişkindir. Lisans alan ve potansiyel olarak değerlendirilebilecek bölgeler işaret edilmiş (Şekil 5.21- Mavi kesik çizgili alanlar) ancak türbinlerin kesin yeri netleşmediğinden analize dahil edilmemiştir. Bu durumda Karaburun Yarımadası'ndaki RES yatırımlarında yerleşim alanlarına yakınlık nedeniyle kuzeyde Bozköy, Parlak, Sarpıncık, kuzeybatıda Küçükbahçe ile daha önce bölgedeki ilk tepkilere sahne olan Yaylaköy etkilenmektedir. Kuzeydoğuda ise Eğlenhoca'da riskli bölgeler görünmektedir (bkz. Şekil 5.20 ve 5.21).

Çeşme Yarımadası'nda ise Karaköy, Germiyan ve Alaçatı ve Ildır'da mekansal etkileşim olasılığı görülmektedir. Bu bölgedeki çatışma alanları daha çok çevre koruma alanları ile karakterize olmaktadır. Son zamanlarda ise Urla Yarımadası'nda Yağcılar, Kuşçular, Demircili köyleri arasında kalan bölgede yapılmak istenen RES'lere karşı bir halk tepkisi oluşmuş, Çeşme'deki protestolarda ise Çeşme Sürdürülebilir Yaşam Platformu, Karaburun Ortak Yaşam Platformu ve Yarımada Ortak Yaşam Platformu, Karaburun Kent Konseyi, Yağcılar ve Demircili Köyleri Çevre Koruma ve Geliştirme Derneği, Güzelbahçe Kültür Çevre ve Güzelleştirme Derneği gibi sivil toplum örgütlerinin öncü olduğu eylemler ön plana çıkmıştır. Doğal ve kültürel

peyzajın bozulma riski, halk sağlığına etkiler, biyoçeşitliliğin olumsuz etkilenmesi gibi gerekçelerle RES'lere karşı çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, taş ocakları, balık çiftlikleri, tarım alanlarının mevzi planlarla yapılaşmaya açılması gibi faktörler de Yarımada'nın çevre gündemini oluşturmaktadır.

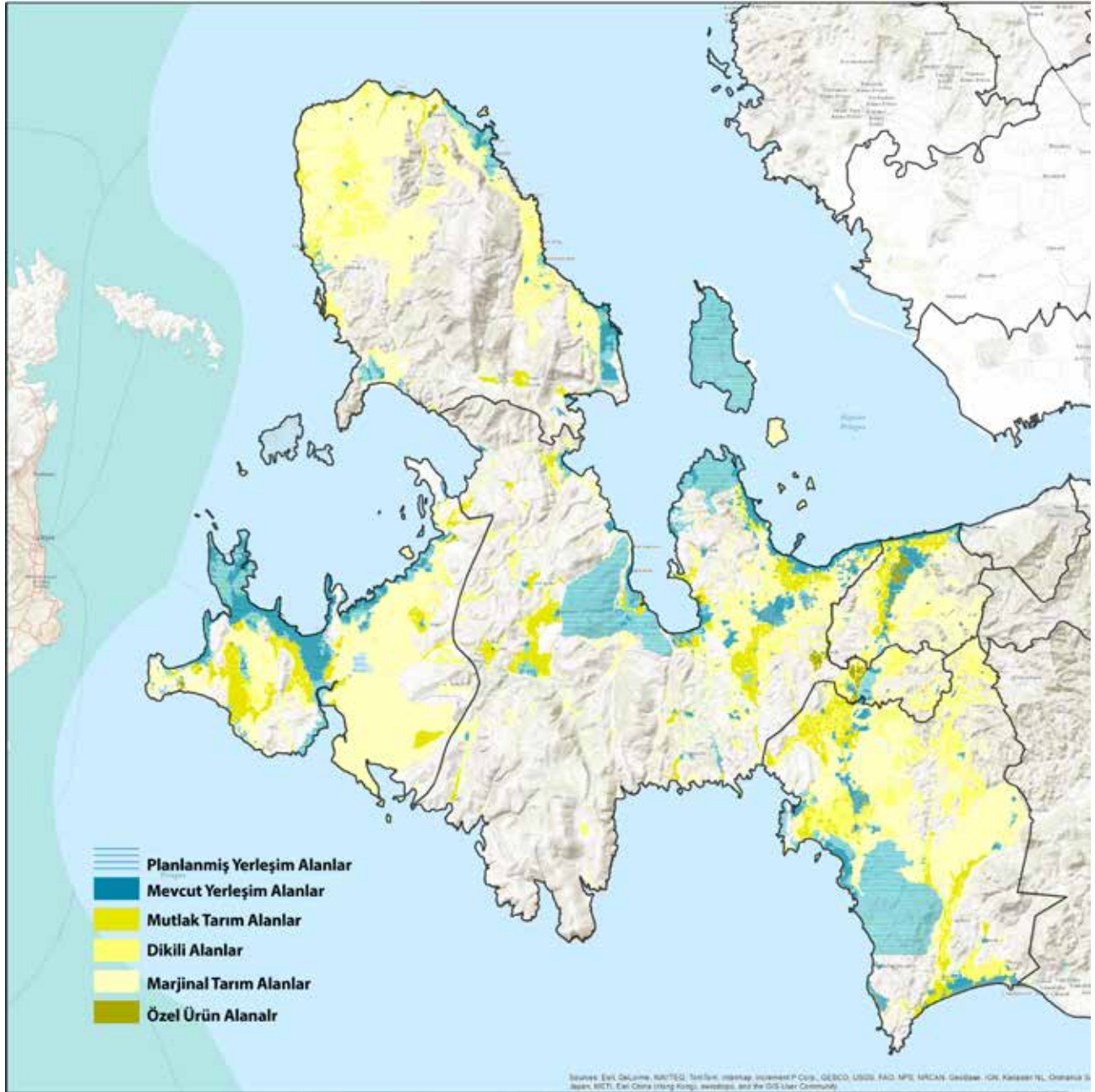
Yarımada'nın rüzgar potansiyelinin kullanımının hem yerleşim yerlerine, hem de Yarımada'nın flora ve faunasına zarar vermeksizin gerçekleştirilmesinin başarılması zorunludur. Çünkü Yarımada doğal ve kültürel varlıklarına dayanan turizm değeriyle öne çıkmaktadır ve bu değere zarar verilmemesi gereklidir. Bu bağlamda, yerleşim yerlerine çok yakın olarak konumlandırılmış türbinlerin çevrelerine olan etkilerinin düzenli olarak ölçülmesi ve olumsuz etkiye sahip türbinlerin uygun yerlere nakli sağlanmalıdır. Henüz kurulmamış, ancak yerleşim yerlerine çok yakın ve çevre koruma alanları veya çok nitelikli tarımsal üretim alanlarına yakın konumda kurulması planlanan türbinlerin ise kurulmasından vazgeçilmelidir. Bu konuda hem ilçe belediyelerinin kendi aralarında işbirliği yapmaları, olumsuz etkilerin bilimsel olarak tespit edilmesini sağlamaları ve Merkezi Yönetim birimleri ile iletişim içinde olmaları gereklidir. Bir sonraki örnekte tarım - yerleşim alanları ilişkisi ayrıntılı ele alınmıştır.

Örnek 3: Tarım ve Yerleşim Alanları Etkileşimi

Üçüncü örnekte, tarım alanları ile mevcut ve planlanmış yerleşim alanlarının etkileşimi gösterilmektedir. Yarımada, çok üst düzeyde doğal peyzaj değerlerine sahiptir, bunun yanı sıra sınırlı büyüklükte nitelikli tarım alanları vardır. Bu sınırlılığa karşın nitelikli tarım alanları Yarımada'nın belli bölgelerinde yerleşim alanlarının baskısıyla karşı karşıyadır. Kuşkusuz, başarılması gereken, Yarımada'nın doğal

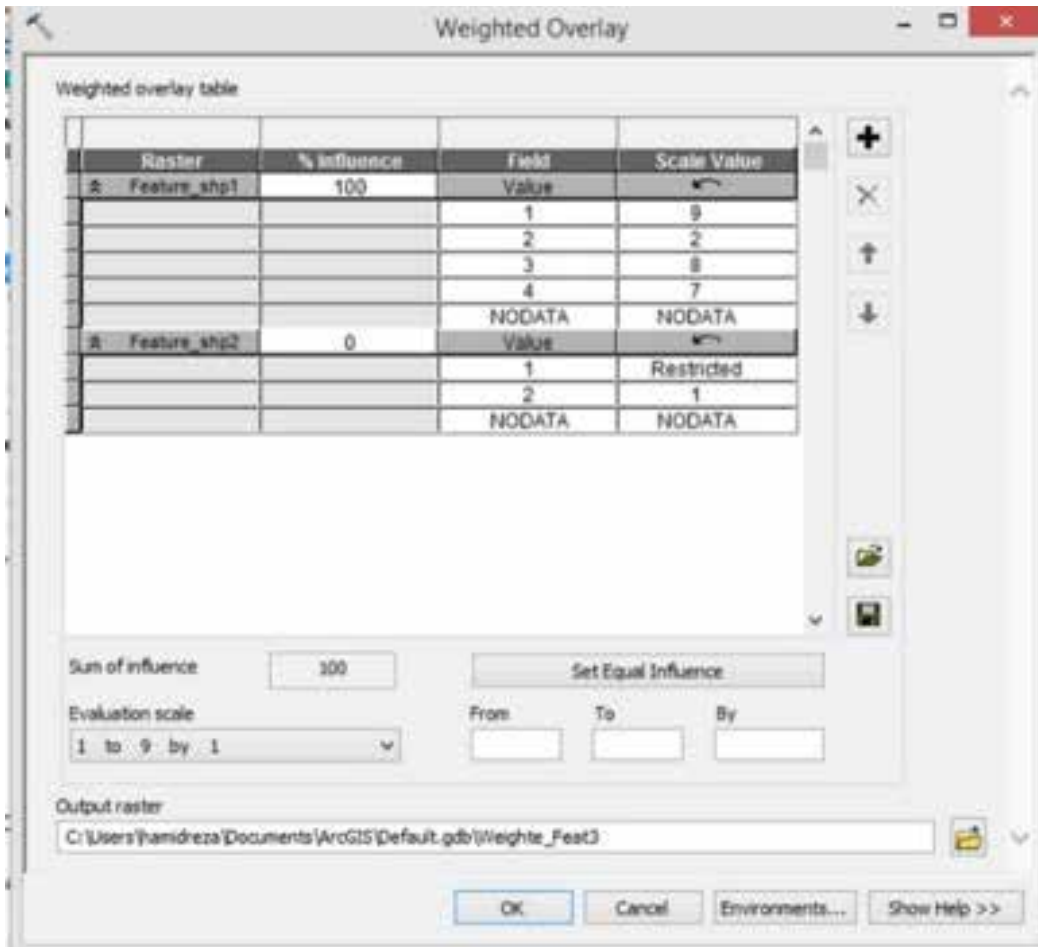
değerlerine zarar vermeden, yerel gelişmeyi sağlamak ve bu eşsiz coğrafyayı tüm değerleriyle birlikte, gelecek kuşaklara aktarabilmektir. Bu kapsamda Yarımada yerleşimleri diğer iki örnekteki Mekânsal Örtüşme Analizi yöntemiyle incelenmektedir. Şekil 5.22'te Yarımada'nın tarım toprak kategorileri ile yerleşim alanları (mevcut ve planlanmış) gösterilmektedir.

Şekil 5. 22 Tarım Alanları ve Yerleşim Alanlarının Yarımada Genelindeki Durumu

Kullanılmış olan veri seti, “İzmir İli Arazi Sınıflandırması Projesi” envanter çalışmasından alınmıştır. Söz konusu çalışmada Quickbird ve Ikonos Uydu Görüntüsü ile mevcut yerleşim alanları sayısallaştırılmıştır, ayrıca planlanmış alanlar için 1/5.000 ölçekli nazım planlar ve 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları kullanılmıştır. Mekânsal çatışma analiz kapsamında Esri ArcGIS “Mekânsal Örtüşme

Analizi (Weighted Overlay Analysis)” kullanılmıştır. Şekil 5.23’de Weighted Overlay işlem penceresi görülmektedir. Ağırlıklandırma yöntemine dayalı Ünsal (2012) çalışmasında kullanılan “Doğal Eşik Analizi Kriter Seti” sit, mera, orman, su yüzeyleri, tarım ve fay hatlarından oluşan arazi kullanımının ağırlıklandırılması ile oluşturulmuştur (Ünsal, 2012).

Şekil 5. 23 “Weighted Overlay” işlem penceresi

Çatışma düzeyleri de bu puanlamaya paralel olarak sınıflandırılmıştır ve en yüksek çatışma derecesi 5 ile ve en düşük çatışma derecesi ise 1 ile değerlendirilmiştir. En yüksek çatışmanın gözlendiği alanlar, çok nitelikli tarım alanları ile yerleşim alanlarının ve planlarda yerleşim alanı olarak belirlenmiş alanların, çakıştığı alanlar olarak tanımlanmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde, Yarımada bütününde, mevcut tarım alanları ile mevcut ve planlanmış yerleşim alanlarının etkileşiminin/çatışmanın analizi yapılacaktır. Bu kapsamda Yarımada yerleşimleri daha yakından ve ilçeler bazında incelenmiştir.

Urla

Urla İlçesinde tarım alanları ile yerleşim alanlarının çatıştığı alanların ilki otoyol ile kıyıdaki yerleşim alanları arasında kalmış olan ve dağınık biçimde yapılaşmış olan konut sitelerinin olduğu alanlardır.

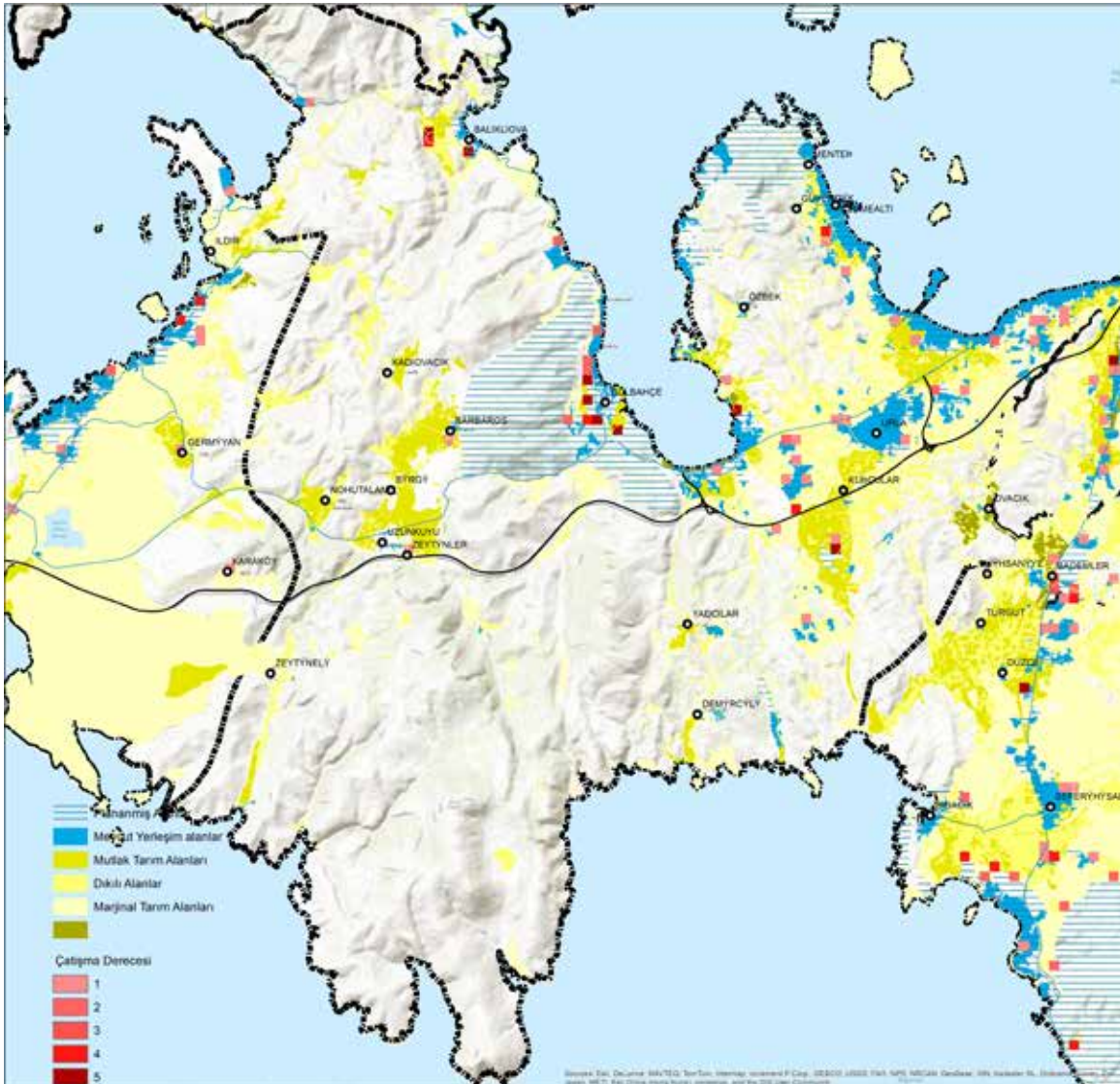
Urla İlçesi'ndeki yerleşim alanları ile tarım alanları arasındaki gerilimin yaşandığı ikinci alan ise, otoyolun Urla çıkışı ile eski İzmir-Çeşme Karayolu arasında kalan alanlardır. Bu alanların bir bölümü mutlak tarım alanı, bir bölümü dikili alandır ve bu alanların bir bölümü de yerleşim alanı olarak planlanmıştır (bkz. Şekil 5.24).

Urla İlçesi sınırları içinde üçüncü alan, Eski İzmir-Çeşme Karayolu'nun güneyinde ve kuzeyinde ve Karantina Adası ile bu Karayolu arasındaki alanlar, Harita'da görüldüğü gibi, "mutlak tarım alanı" niteliğindedir. Eski İzmir-Çeşme Karayolu ile Otoyol arasındaki ve Urla yerleşiminin batısındaki alanların büyük bir bölümü ise "dikili alanlar" niteliğindedir ve bu alanlarda konut siteleri yer

almaktadır. Aşağıdaki uydu görüntüsünde bu konut siteleri görülmektedir. Şekil 5.24'te bu alanlar mavi ve kırmızı renklerle gözükmektedir.

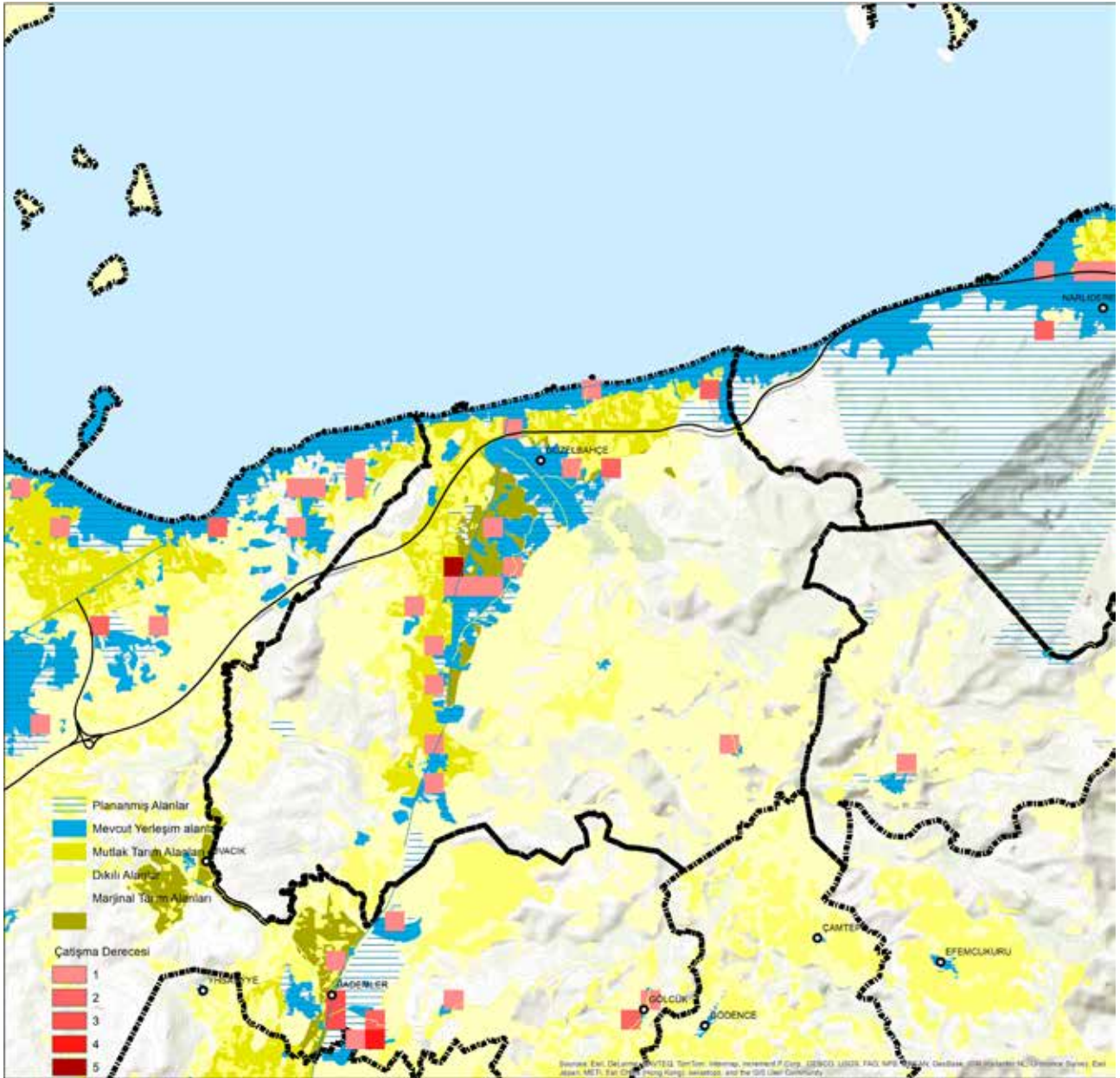
Urla İlçesi'ndeki, yerleşim alanları ve dikili alanlar arasındaki dördüncü gerilim alanı, Çeşmealtı'nın batısında ve Denizli ve Güvendik Mahalleleri ile kıyı yerleşimi arasındaki dikili alanlarda gözlenmektedir. Şekil 5.24'te kırmızı renkle gösterilen etkileşim açık biçimde algılanmaktadır.

Urla İlçesi'ndeki mutlak tarım alanlarının önemli bir bölümü; Urla yerleşiminin batısında, Kuşçular Köyünün kuzeyi ve güneyinde yer almaktadır. Bu alanlarda da yer yer, "konut siteleri" biçiminde yapılaşmalar yer almaktadır. Urla'daki son gerilim alanı, İçmeler yerleşiminin güneyi ve Balıklıova yerleşiminin batısında gözlenmektedir. Açılmakta olan yeni Karaburun yolu bu nitelikli tarım alanları üzerindeki baskıyı çoğaltmaktadır.

Şekil 5. 24 Urla İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları

Güzelbahçe

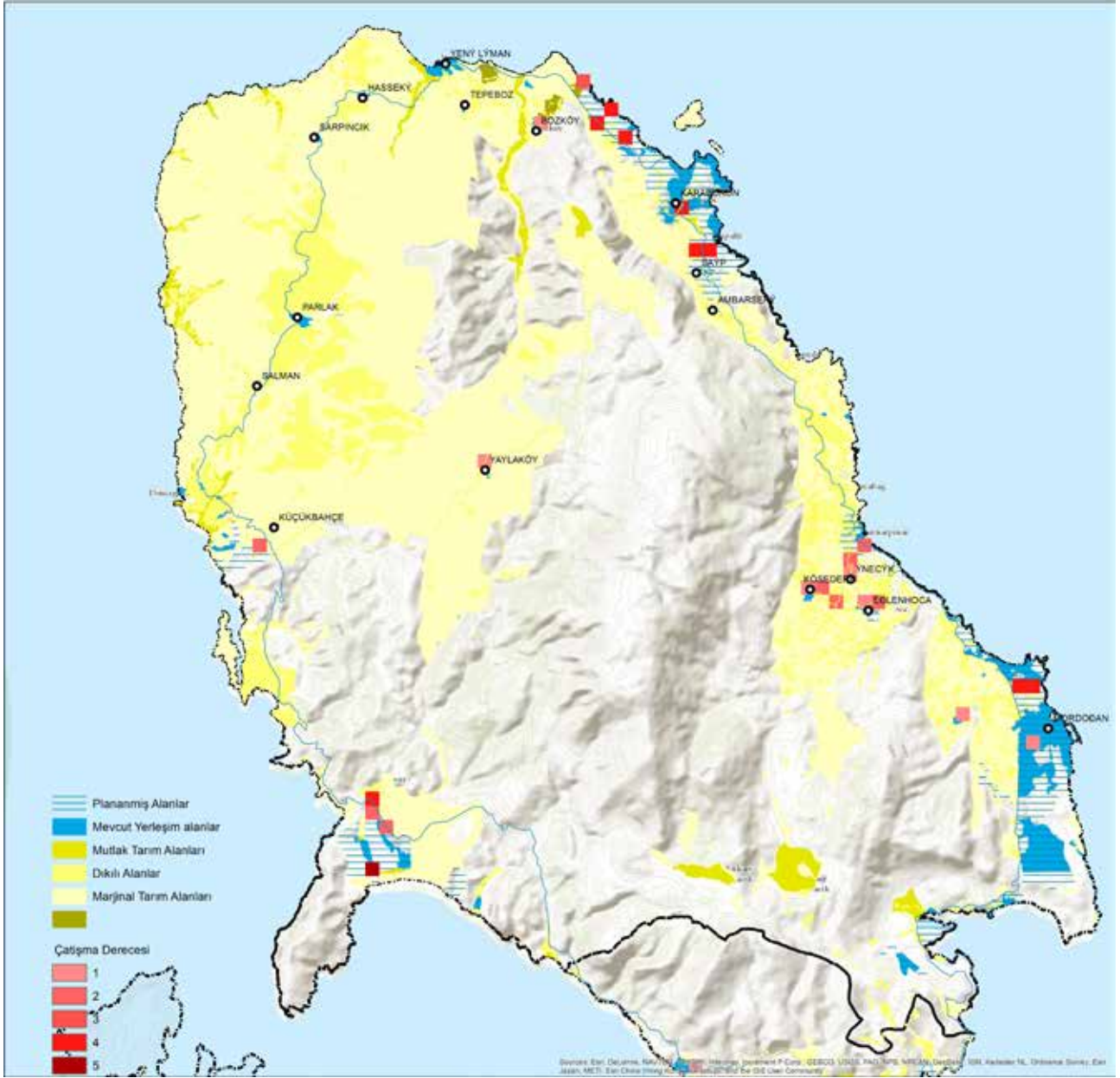

Şekil 5. 25 Güzelbahçe İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları

Güzelbahçe İlçesi'ndeki mutlak tarım alanları ile yerleşim alanları arasındaki ilk gerilim; İzmir-Çeşme Otoyolunun kuzeyi ve güneyinde gözlenmektedir. Güzelbahçe İlçesi'nin kıyı yerleşimiyle, Otoyol arasında kalan alanlar; "mutlak tarım alanları" ve "dikili alanlar" olarak sınıflanmıştır ve yerleşim alanları, bu tarım alanlarına doğru genişleme eğilimindedir. Benzer bir süreç, Otoyolun güneyinde de gözlenmektedir (bkz. Şekil 5.25).

Güzelbahçe İlçesi'nin güney kesiminde ve İzmir - Seferihisar Karayolunun özellikle de batısında yer alan "mutlak tarım alanları" ve "dikili tarım alanları"nın bulunduğu kesimde, mevzii imar planlarıyla yerleşime açılmış alanlar bulunmaktadır. İzmir-Seferihisar Karayolu'nun doğusu, daha yoğun ve yine çoğunlukla mevzii imar planlarıyla yapılaşmıştır. Bu gelişim, Karayolunun batısındaki mutlak tarım alanlarında da gelişme baskısı yaratabilir.

Karaburun

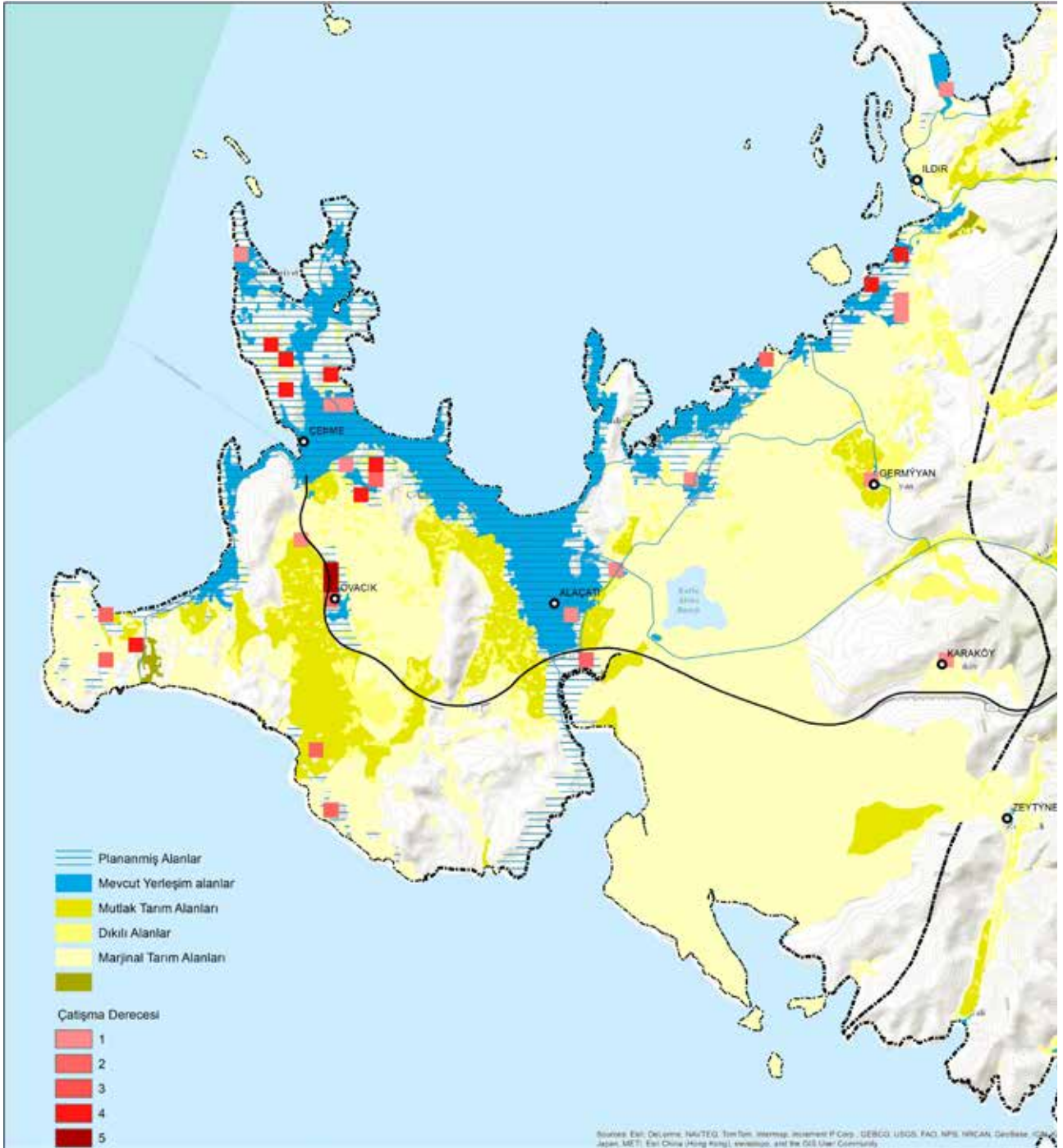
Şekil 5. 26 Karaburun İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları

Şekil 5.26'da da görüldüğü gibi, Karaburun İlçesi'nde mutlak tarım alanları çok azdır, İlçe'deki tarım alanlarının büyük bir bölümünü, dikili tarım alanları oluşturmaktadır. İlçe'de yerleşim alanları ile dikili tarım alanları arasındaki çatışma, çoğunlukla İlçenin doğu kıyılarında görülmektedir. Mordoğan'ın kuzeyi, Kaynarpınar çevresi, Karaburun Yerleşiminin Saip Köyü ve Yeni Liman çevresindeki gelişmeler ve planlanmış yerleşim alanları ile "dikili tarım alanları" çakışmaktadır. Bu dikili tarım alanlarının büyük bir bölümünü ise zeytinlik alanlar oluşturmaktadır.

Karaburun İlçesi'ndeki dikili alanlarda gözlenen bir başka yerleşim alanı, İlçenin batı kıyılarındaki Karareis Koyu kıyılarındadır. İris Gölü'nün güney-batısında yer alan tarım alanlarında, mevzii imar planlarıyla yapılaştığı tahmin edilebilecek, ikinci konut siteleri yer almaktadır (bkz. Şekil 5.26).

Çeşme

Çeşme İlçesi'ndeki mutlak tarım alanları, Ovacık yerleşiminin güneyinde ve Alaçatı'nın batısında yer almaktadır. Ovacık yerleşiminin güneyindeki kıyılarda yer alan ikinci konut siteleri ile mutlak tarım alanları çakışmaktadır. Çeşme İlçesinde, merkezin kuzeyinde ve Dalyanköy'ün batısındaki yerleşim alanları ise dikili alanlar ile çakışmaktadır (Şekil 5.27).

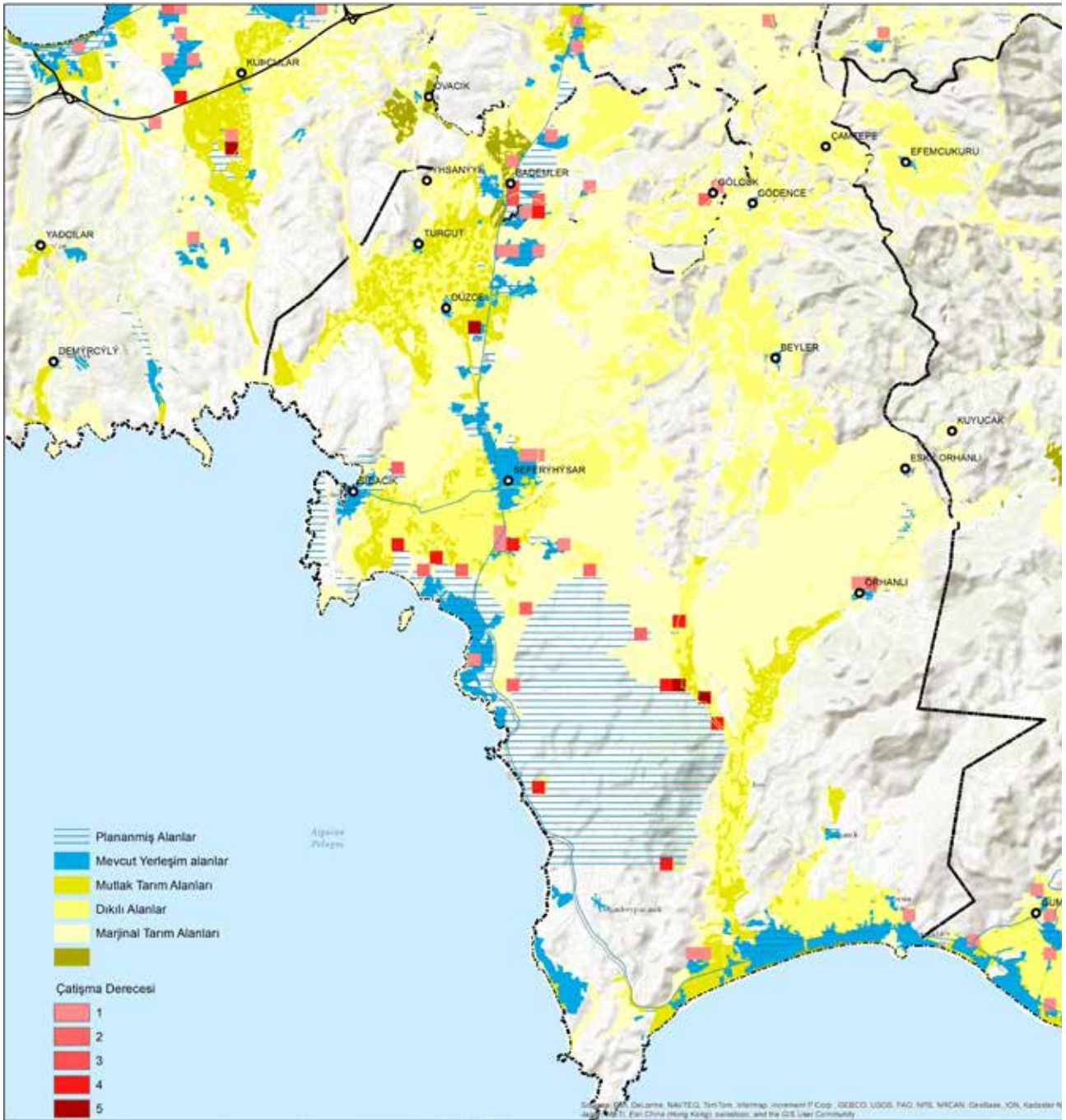
Şekil 5. 27 Çeşme İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları

Çeşme İlçesi'nde, Şifne ve İldır arasındaki çatışma alanları ise, dikili alanlar ile çoğunlukla ikinci konut sitelerinin bulunduğu bölgede görülmektedir. Çeşme İlçesi'nde, Limanın batısında yer alan Altinkum Mahallesi'nde yer alan ikinci konut alanları ise dikili alanlarla çevrilidir.

Seferihisar

Seferihisar İlçesi'nde mutlak tarım alanları ve yerleşim alanları arasındaki birinci gerilim alanı, İzmir-Seferihisar Karayolunun batısında yer alan, İhsaniye, Turgut ve Düzce köylerinin çevresinde yer almaktadır. Çoğunlukla mevzii imar planlarıyla yapılaşmış olan konut siteleri ise, Karayolunun doğusunda yer almaktadır ve bir bölümü de dikili alanlar ile çakışmaktadır. Ancak bu gelişmeler, Karayolunun batısında ve anılan mutlak tarım alanlarının bulunduğu bölgede de gelişmeleri tetikleyebilir. Nitekim Karayolunun batısında da, konut sitelerinin gelişimi başlamıştır (Şekil 5.28).

Şekil 5. 28 Seferihisar İlçesi Tarım-Yerleşim Alanı Arasında Muhtemel Çatışma Alanları

Seferihisar İlçesi'ndeki mutlak tarım alanları ile dikili tarım alanlarının yoğunlaştığı ikinci alan; Seferihisar yerleşiminin güneyi ve Seferihisar'ın batısında ve Sığacık ile Seferihisar arasındaki alandır. Bu alanlarda çoğunlukla narenciye ekili alanlardır. Özellikle Seferihisar yerleşiminin güneyinde ve kentin bitişiğinde olan mandalina bahçeleri, ciddi olarak yapılaşma baskısı ile karşı karşıyadır. Mutlak tarım alanları ve dikili tarım alanlarının yer aldığı bu bölgenin, deniz kıyısı olan kesiminde ise, ikinci konut alanları yerleşimleri bulunmaktadır. İlçe'nin askeri alanlar hariç, hemen tüm kıyıları işgal etmiş olan ikinci konut alanları, Kavakdere Vadisinin denize açıldığı bölgede, mutlak tarım alanları üzerinde gelişmiş olarak gözükmektedir (bkz. Şekil 5.28).

Seferihisar'daki son çatışma alanı ilçenin güney kıyılarıdır. Bu bölgede neredeyse kesintisiz olarak gerçekleşmiş olan ikinci konut siteleri ile bunların hemen kuzey bitişiğindeki dikili alanlar iç içedir. Bu dikili alanlar, ciddi bir biçimde yerleşim baskısıyla karşı karşıyadır.

Tarım ve yerleşim alanları etkileşiminin, ilçeler ayrıntısında ayrı ayrı analizi yapılmıştır. Bu analizler sonucunda, her ilçede tarım alanlarının yerleşim alanları baskısı altında

olduğu görülmektedir. Bugün yapılaşmış alan olarak görünen birçok alanın, yakın geçmişte tarım alanı olduğu, analizlerden de anlaşılmaktadır. Kaybedilmiş tarım alanlarının geri kazanılması artık imkansızdır, ancak bundan sonra bu değerli alanların kesinlikle korunması gereklidir. Yarımada, doğal ve kültürel değerleriyle bir bütündür ve bu bütünlüğün bozulmaması zorunludur. Bu nedenle, Yarımada'daki tüm ilçe belediyeleri, mevcut imar planlarını bu bağlamda irdelemelidir. Nitelikli tarım alanlarını, dikili alanları ve özel ürün arazilerini, tarım dışı amaçla kullanmayı öngören mevcut imar planları revize edilmelidir.

2014 yılından itibaren, Yarımada'daki tüm ilçe belediyeleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alacaktır ve ilçe belediyelerinin sınırları da tüm köyleri içerecektir. Tüzel kişiliklerini de kaybedecek olan bu kırsal yerleşimler, ilçe belediyelerinin mahalleleri haline geleceklerdir. Tüm ilçe belediyelerinde ve Büyükşehir Belediyesi'nde "kırsal alan planlama birimleri" kurulmalıdır ve kırsal yerleşimlerin tarım alanlarının korunması ve tarımsal üretiminin sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda, projeler geliştirmelidir.

5.2.2. Gelişme Hedeflerinin Zenginleştirilmesi: Eko-İnovasyon Süreci Örnekleri

Yarımada'nın mevcut doğal yapısının korunarak kalkınmasının temel yolu, üretim alanında eko-inovasyon süreçlerinin devreye girmesi ve kendi kaynaklarına uygun bir biçimde çevreyle dost enerji üretimine yönelmesidir. Yarımada bünyesinde ister yüksek teknoloji olsun, ister düşük teknoloji olsun bir sanayi yapısının bulunmaması ve sanayinin kurulmasının arzu edilmemesi, bölgeyi sanayi ürünleri ithalatçısı bir konuma sürüklemektedir. Bölgenin ihraç ürünleri ise temelde tarım olmak üzere turizm gibi hizmet alanlarıdır. Bu alanlarda ise standart ürün ve hizmetlerin sunumu nedeniyle düşük katma değerlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Bu nedenle, Yarımada'nın tarım, turizm, doğal kaynak (maden), balıkçılık ve RES temelinde gelişen enerji ürünleri üzerinden rekabetçi bir biçimde kalkınma yoluna girmesi, düşük katma değerli ürünleri ihraç eden ve yüksek katma değerli ürünleri ithal eden bir bölgenin yaratılmasına, Yarımada'nın dünyada benzer bir biçimde yaratılan yüzlerce atomistik tarımsal ürün ve turizm üzerinden rekabet eden bir bölge haline gelmesine neden olacaktır. Rekabet kuralları gereği bu yapı, bölgenin doğal yapısının bozulmaması kısıtını ihlal edecek bir noktaya rahatlıkla sürüklenecek ve bölge kendi doğal zenginliklerini tüketecek bir noktaya gelerek büyümesinin doruk noktasında kendini tüketecektir.

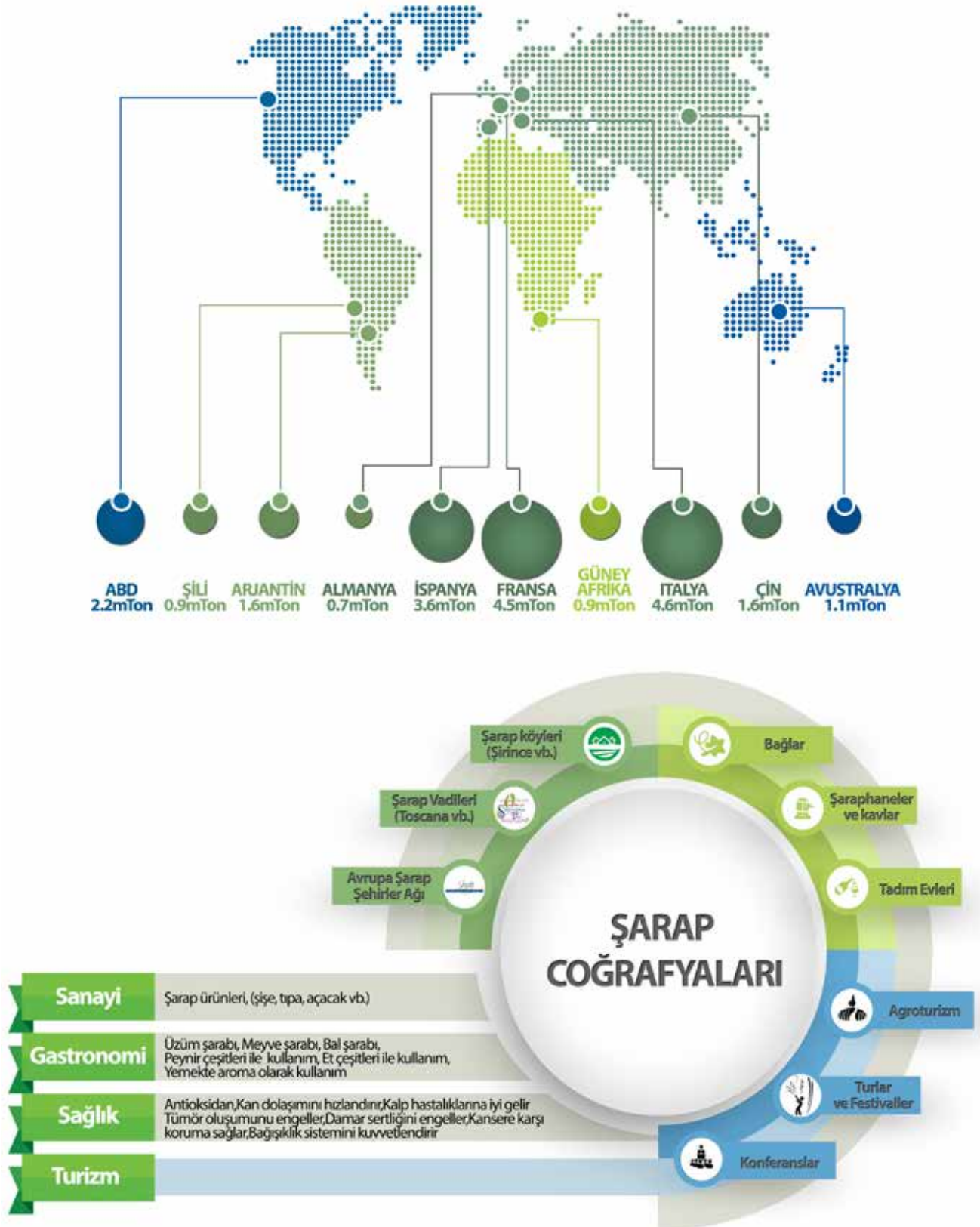
Bu nedenle, Yarımada gerçek zenginliği olan yerel varlıklarını kaybetmeye doğru giden böyle bir rekabetçi yapıya dönüşmemelidir. Rekabetçi piyasalardan uzaklaşmak ve

yüksek katma değerli ürün ve hizmetler üretebilmenin bilinen en iyi yolu yeniliklerden geçmektedir. Yeniliklerin bölge kaynaklarıyla uyumlu bir yapıya bürünerek ortaya çıkması, yani eko-inovasyon, kalkınma yolunun sürdürülebilir olmasının ön koşuludur. Bu bölümde önceki bölümde ortaya konulan Yarımada stratejik varlıkları içinden belirlenen iki tipik örnek üzerinden bölge, ülke, uluslararası düzeyde bazı karşılaştırmalı analizlere yer verilmiştir.

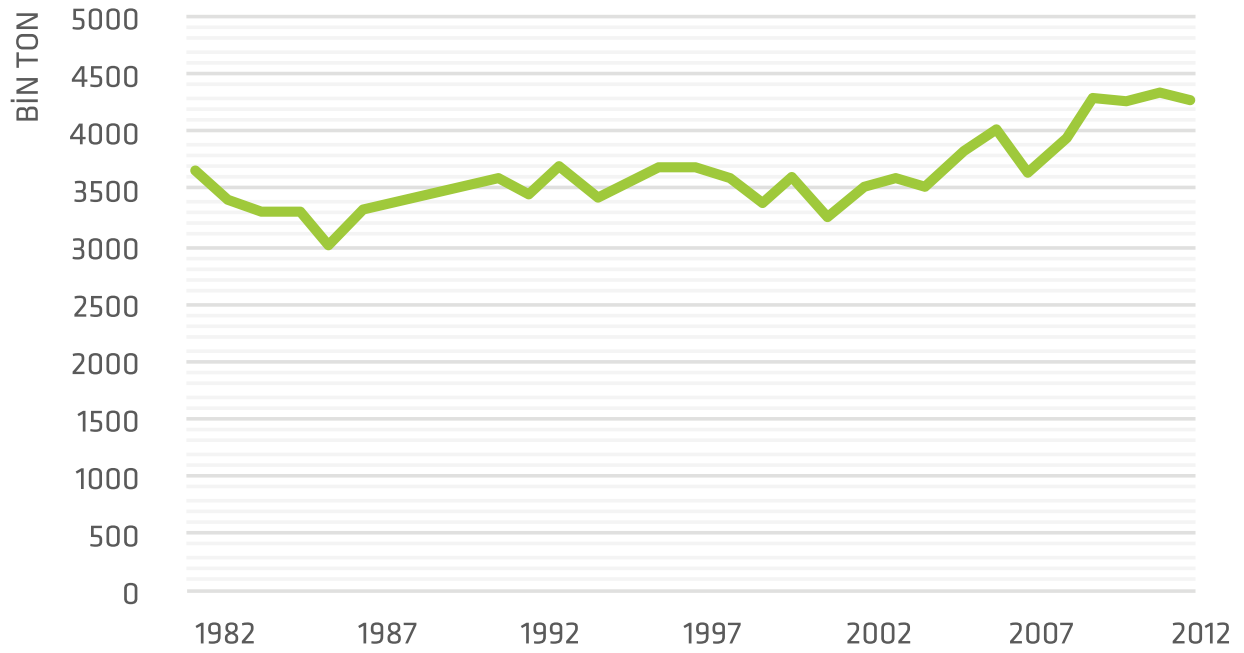
Örnek 1: Şarapçılık ve Şarap Turizmi

Şarap endüstrisi günümüzde küresel düzeyde 230 milyar dolardan fazla bir ticaret hacmine sahiptir ve yılda 26 milyon ton şarap üretilmektedir. Dünyada şarap üretiminde zirvedeki ilk beş ülke sırasıyla İtalya, Fransa, İspanya, ABD ve Arjantin'dir (Şekil 5.29). İlk beş ülke dünyadaki üretimin % 61'inden fazlasını yapmakta ve İtalya neredeyse küresel toplam üretimin % 17 sini karşılamaktadır. Avrupa ülkelerinde hem üretim hem de tüketim de azalma söz konusu iken ABD, Avustralya ve Latin Amerika ülkelerinde (Şili ve Arjantin) tüketim ve üretimde artış gözlenmektedir (Şekil 5.30).

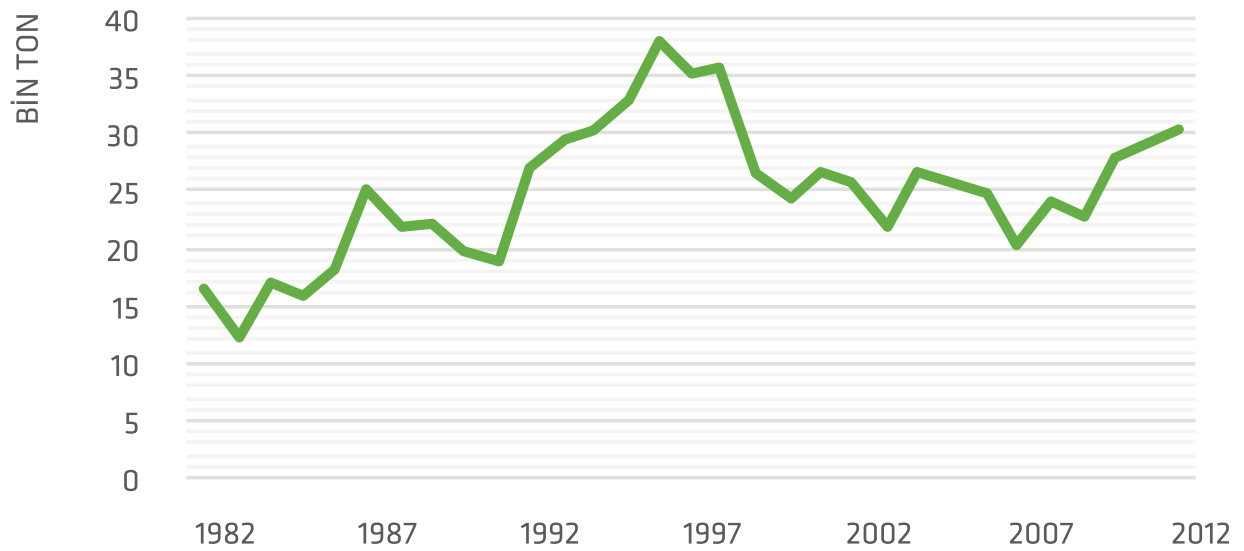
Türkiye'de her yıl yaklaşık olarak 275 milyon litre şarap üretilmektedir. Türkiye'deki başlıca üzüm dikim alanları Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Ege, Akdeniz, Marmara ve Karadeniz bölgeleridir. Türkiye üzüm yetiştiriciliği hacmi itibarıyla dünyada dördüncü olmasına rağmen şarapçılıkta söz sahibi değildir. Mahsulün % 30'u alkol-dışı ürünlerin

Şekil 5. 30 Dünya Şarap Üretimi ve Şarap Coğrafyaları

Şekil 5. 31 Türkiye'de 1982-2012 Arasında Üzüm (Üst) ve Şarap (Alt) Üretimi (Faostat , 2013)

Küresel Talep

Kişi başına şarap tüketimi ekonomik, coğrafik ve kültürel nedenler göz önüne alındığında farklılık göstermektedir. Kıta Avrupası toplamda uzak ara dünyanın geri kalanından büyük oranda çok daha fazla oranda şarap tüketmekte (Dünya tüketiminin yaklaşık % 66'sı). Kuzey Amerika'da bu oran % 13, Güney ve Latin Amerika % 9, Asya % 7, Okyanusya % 2,7 ve Afrika % 2,3. Dünya şarap tüketiminde 1980'lerden günümüze sürekli bir düşüş gözlenmektedir. Özellikle 1976-1980 arası dünya şarap tüketiminde 28,57 milyon ton düşüş söz konusudur ve 1980-1999 arası yılda ortalama % 1.19 düşüşler gerçekleşmiştir. Genç neslin yüksek alkollü içkilerle beraber biraya olan talebinin artması, yaşlıların sağlık endişeleri ve en önemlisi yasal kısıtlamalar bu duruma neden olarak gösterilebilir. Önemli bir nokta da bu düşüş özellikle Avrupa ve Asya'da meydana gelmiş olmasına rağmen yenedünya ülkelerinde şarap tüketiminde artış devam etmiştir. Milenyumdan itibaren eğilim tersine dönüp Avrupa'da tüketimin azalmasına rağmen ABD ve Çin'de artan tüketim dünya şarap tüketiminin yılda % 1 oranında artmasına neden olmuştur. Avrupa'da şarap tüketimi 1985-2005 yılları arasında düşmesine rağmen (kişi başına 31 lt'den 18 lt'ye) Premium (yüksek kalite) şaraplara olan talep artmıştır (kişi başına 10 lt'den 15 lt'ye) (Tablo 5.1).

Tablo 5. 1 Kişi Başı Şarap Tüketimi (lt) (Kaynak: International Organisation of Vine and Wine-OIV).

Sıralama	Kişi Başına Şarap Tüketimi (lt)
1	Lüksemburg
2	Fransa
3	İtalya
4	İspanya
5	Avustralya
6	Almanya
52	ABD
62	Güney Afrika

Şarap Turizmi ve Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik sadece çevre bakımından değil aynı zamanda siyasi, ekonomik ve sosyal bakış açısı içinde de önemli bir terim haline gelmiştir. Şarap imalatı binlerce yıldan fazla bir geleneğe sahip olmasının yanında şarabın tarımsal bir ürün olması nedeniyle sürdürülebilirlik şarapçılıkta önemli bir rol oynamaktadır.

Şarap turizmi son yıllarda kırsal alanlarda istihdam olanaklarını arttırması ve çoklu bağlantıları sebebiyle gelir yaratması bakımından öne çıkmaktadır. Pek çok "Yeni Dünya Şarap Bölgelerinde" ve artan bir şekilde geleneksel Avrupa şarap yetiştirme bölgelerinde kırsal dönüşümün etkileriyle mücadele eden bir yapı olarak da karşımıza çıkmaktadır.

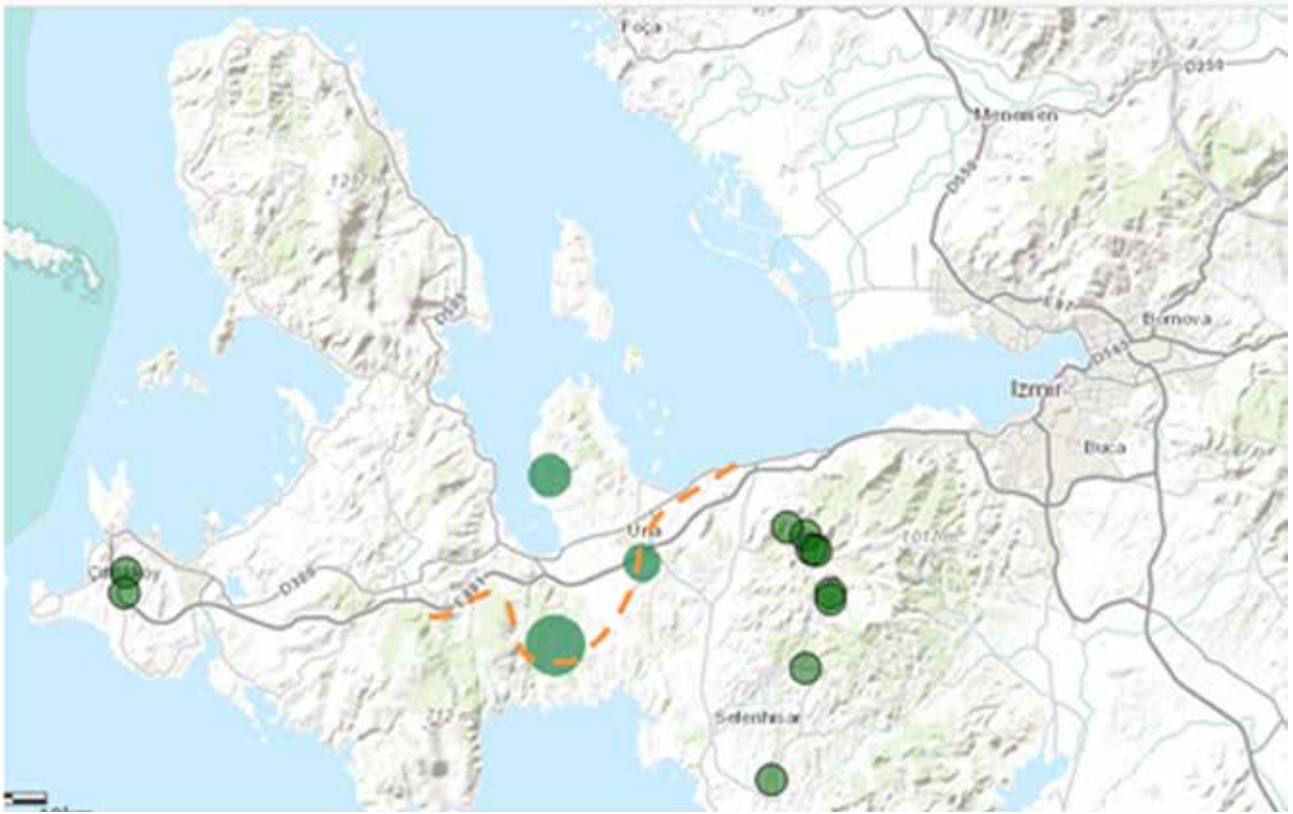
Karl Storchmann'ın A.B.D.'nin şarap üretimi bakımından en büyük ikinci eyaleti olan ve olağanüstü büyüme kaydeden Washington Eyaletindeki şarap endüstrisinin bölgedeki konaklama ve restoran faaliyetlerine ve gelirlerine olan etkisini ele aldığı makalesinde, şarap kalitesinin/niteliğinin şarabın niceliksel değerine oranla şarap turizminde daha sürükleyici olduğunu belirtmiştir. Bir diğer ifadeyle bölgesel şöhreti kaliteli şarap üreterek artırmak turistik faaliyetleri doğrudan olumlu yönde etkilemektedir. Storchmann çalışmasında bölgesel şöhretin, kısa dönemli olduğunu vurgulamış ve 2007 yılında bölgedeki otellerin gelirlerini % 40 oranında, restaurant gelirlerini ise % 17 oranında artırdığını belirtmiştir.

Kaliforniya şarap endüstrisinin A.B.D. şarap ekonomisinde önemli bir hâkimiyeti vardır. Ülkedeki üzüm bağlarının neredeyse % 80'i, ülkedeki yaklaşık 5.500 şarap imalathanesinin 2.400'ü, bu bölgede bulunmaktadır. A.B.D. şarabının % 90'ı Kaliforniya menşelidir. Neredeyse Amerikalılar tarafından üretilen her üç şişeden biri Kaliforniya şarabıdır ve harcanılan her bir doların 65 senti Kaliforniya'ya gitmektedir. Bölge, dünyadaki en büyük beşinci şarap ithalatçısı bölgedir ve geleneksel şarap üreticisi ülkelerin (Fransa, İtalya ve İspanya) gerisinden gelmektedir ama bu ülkelerin ihracat oranlarını düşürmektedir.

Kaliforniya'da şarapçılık kümelenmesinin başarılı olmasında üç anahtar faktör dikkate alınmaktadır: İlk olarak doğal çevre, iklim, toprak ve sulama olanağı. İkinci olarak tarihsel olarak altın aramaya gelenlerin (gold rush) şaraba olan taleplerine karşılık yüksek nakliyat harcamaları göz önüne alındığında orada üretime geçilmesi ve son olarak Avrupa'dan gelen göçmenlerin üzüm yetiştiriciliği ve şarap yapımına ilişkin bilgi ve tecrübeleri. Kaliforniya şarap kümelenmesinde turizm, 15 Milyon ziyaretçinin 1.3 Milyar Dolar gelir yaratması açısından önemlidir. Turistler açısından şarap kümelenmesinin cazibesi /çekiciliği gezip işletme sahipleriyle konuşabilecek küçük şaraphanelerden kaynaklanmaktadır.

Şarap turizmi, Avrupa'da da son yıllarda giderek gelişme göstermekte ve yaygınlaşmaktadır. Şarap turizminin artan değeri birçok ülkede kanıtlanmıştır. Günümüzde sadece şarap nedeniyle turistler tarafından tercih edilen şehirler, ülkeler vardır. Şarap bölgeleri, bölgenin çekiciliğiyle, bölgenin sahip olduğu onu diğerlerinden ayıran fiziksel, kültürel ve doğal çevrenin yapısıyla markalaşmaktadır. Hem doğal hem de kültürel çekicilikler bu bağlamda büyük önem taşımaktadır.

Türkiye, dünyanın dördüncü büyük üzüm üreticisi olmasına rağmen üzüm üzerinde katma değer yaratacak faaliyetleri yetersizdir. Ayrıca şarapçılık sektörü üzerinde son yıllarda giderek artan bir vergi yükü bulunmaktadır. Reklam ve tanıtım faaliyetlerine de izin verilmemektedir. Oysaki değişik bölgelerde katma değer yaratacak farklı

Şekil 5. 32 Yarımada'da Üzüm Bağ ve Şarapçılık Tesisi Olan Bölgeler ve Öneri Şarap Yolu Projesi (Turuncu Çizgi)

projelerle, üzüm üretimi daha efektif kullanılabilir. Basit bir karşılaştırmayla kilosu 2 Euro olan yaş üzüm iyi bir teknoloji ile üretilen şaraba dönüştürüldüğünde değeri 50 Euro'ya kadar çıkmaktadır. Bahsi geçen şarap örneği, iklim ve doğa koşulları, tarihi ve turistik zenginliklerle beraber harmanlanıp Agroturistik bir kapsamda sunumu yapıldığında katma değer Toskana örneğinde olduğu gibi 500 Euro'ya ulaşabilmektedir. Agro turizmin dünyadaki yüksek katma değerli uygulamalarını Amerika, Şili, Yeni Zelanda, Güney Afrika, İspanya, İtalya ve Fransa gibi ülkelerde görmek mümkündür. İtalya'nın Toskana Bölgesi'nde turizm faaliyeti, 8-10 odası olan butik otellerde yürütülmektedir. Neredeyse hiçbir lüksü olmayan, beyaz badanalı duvarı ve somyası olan bir odada kalmanın bedeli 300-400 Euro arasında değişmektedir. Burada turizmin hedef kitlesi, genelde yıpratıcı iş yaşamından sıyrılıp, el değmemiş tabiatla iç içe olmayı, tarımla uğraşarak stres atmayı amaçlayan gelir seviyesi üst düzey turistlerdir. Turistler, tüm gün tarımsal faaliyette bir işçi gibi çalışıp, şarap üretimi ve ağaç budama yöntemleri öğrenirken; üzerine elde etmiş olduğu ürüne yine bir bedel ödeyip tüketmektedir. Bu yanıyla, her adımda nasıl katma değer yaratılabileceğini oldukça iyi uygulayan Toskana, Yarımada için oldukça uygun bir modeldir.

Toskana bölgesinin öne çıkmasında iklim özelliklerinin, bağlarının mikro klima şartlarının üzüm yetiştirilmesine uygun olması, İtalyan ve Avrupalı şarap severlere yakın mesafede bulunması, bunların yanı sıra doğal ve tarihi

güzelliklere sahip olması önemli rol oynamaktadır. Toskana bölgesi ayrıca tüm Avrupa ülkeleri için bir Agroturizm cenneti ve Avrupa'dan gelen turistler bu bölgede gerçek anlamda agroturizm olanaklarından yararlanma fırsatı vermektedir. İtalya'da bölgenin tanıtımı için yapılan Şarap Eğitim Semineri ve Toskana Turu, 31 Ekim- 6 Kasım tarihlerinde yapılmaktadır. Bu altı günlük Chianti şarap turu, şarap severlerin olduğu kadar gurmelerin de ilgisini çekmektedir. Bölgeye yapılan bu gezi ile ziyaretçiler Toskana mutfakını ve şarap yapımı dünyasını yakından tanıma fırsatı bulmaktadır. Bu yerler, ziyaretçilerin içeriye girmesini, piknik alanlarını kullanmasını, ziyaretçilerin yerel hediyeler almasını, dünyanın diğer bölgelerinden şaraplar görülebilmesini, satın almadan önce birçok şarabın test edilebilmesini sağlamaktadır. İtalya'nın önde gelen uzmanlarının verdiği seminerler ile 50 farklı şarap tadabilme imkânı da sunulmaktadır. Köklü üretim yöntemleriyle yeni yöntemlerin harmanlanması ve yüksek kalite arayışı ile üretilen şaraplar, gelişen İtalyan şarapçılığının öncülüğünü yapmaktadır. Şarap bölgelerinin imajı, bir kırsal cennet olmaları, şarap müşterilerine hoş vakit geçirme olanakları, açık hava aktiviteleri sunulması ile gelişmiştir.

Yarımada bölgesinde Şarapçılık faaliyetleri özellikle Urla ilçesinde yoğunlaşmaktadır. Kuşçular, İçmeler, Demircili, Yağcılar Köyleri civarında bulunan 5 adet yerel girişimciye ait işletme bulunmaktadır. Bu nedenle bölge yerel basında "Urla Şarap Vadisi" olarak da tanınmaktadır.

Buradaki işletmelerin büyüklüğü 40-300 dönüm arasında değişmektedir ve butik üretime uygundur. Örneğin, İçmeler mevkiinde yer alan ve 2006 yılından itibaren faaliyet gösteren Urlice Şarapları 40 dönüm arazide yıllık 15-20 bin şişe üretim yapmaktadır. Yıllık 1000 kişi civarında ziyaretçisi vardır. Üretim ölçeğinin küçüklüğü birlikte hareket etmenin önemine işaret etmektedir. Aynı işletmenin girişi ile Urla'da bir Şarap Yolu Birliği kurulması önerilmektedir. Bu birliğin Avrupa Şarap Yolları'na (European Wine Route) kayıtlanması ve şarap turizmine katılması hedeflenmektedir (bkz. Şekil 5.32).

İtalya'nın Toskana bölgesi ile benzer yapıya sahip olan Yarımada; gerek iklim şartları, gerekse toprak özellikleri açısından üzüm üretimi açısından oldukça uygun bir bölgedir. Tarihsel olarak Karaburun ve Urla çevresinde, mübadele öncesinde yüksek seviyede şarap üretildiği bilinmektedir. Yarımada, iklim koşulları, tabiat güzellikleri, el değmemiş doğası, deniz turizmi ve jeotermal enerji potansiyeli ile Toskana'dan daha üstün bir potansiyele sahiptir. İtalya'da şarap, iklim şartlarına bağlı olarak yıllar arasında lezzet farklılıkları taşımıştır. Bu farklılıkları azaltmak amacıyla jeotermal enerjinin olanaklarından yararlanılmış ve jeotermal kaynakların kullanıldığı bağlarda yüksek standartlara sahip üzüm üretimi gerçekleştirilmiştir; Toskana'da sadece budama tekniklerini değiştirerek üzüm üretimi % 30 artmıştır. Bu örnekler eko-inovasyon süreçlerinin önemini göstermektedir.

Şarap Turizmi gelişimi üzerine yapılan çalışmalarda özellikle Avustralya hizmet kalitesi ve çeşitliliği bakımından ön plana çıkmaktadır. Şarap üreticileri, turistik tesisler ve kamu birimlerinin arasındaki güçlü sinerji bölgeyi turizm açısından cazip hale getirmektedir. Kaliforniya bölgesinde olduğu gibi Avustralya'da da işgücünün eğitimi ve şarap turistine sunulan hizmet kalitesinin önemi esastır. Dodd ve Beverland'ın yaptıkları farklı yaşam döngüleri analizine göre Avustralya'da şarap turizminin gelişimi beş aşamada betimlenmektedir: Şirketin kuruluşu, tanınması, bölgesel önemlilik, olgunluk ve düşüştür. Birinci aşama kırsal turizmdir, ziyaretçileri ağırlama olanakları kısıtlı, şarap üretim yerleri bilinmemekte ve üretim kapasiteleri az ve bağlantıları kısıtlı veya hemen hemen neredeyse yoktur. İkinci aşama "kırsal turizm" de kalite odaklı stratejiyle beraber temel ziyaretçi ağırlama olanakları ve bağlantılar (ağlar) gelişim göstermektedir. Tanınma aşamasında kamu birimleri ve özel şirketlerin işbirliği imkânı dolayısıyla yüksek üretim seviyesinin yanında ulusal ve uluslararası düzeyde bilinirlik mevcuttur. Olgunluk aşamasında ise şarap turizmi festivaller ve özel olaylar vasıtasıyla cazip hale gelmekte buna rağmen hem kalınacak yer kapasitesi bakımından hem de kurumsal yapılar ve şirketler arasındaki ağlar arasında bir değişiklik yoktur. Son olarak düşüş seviyesinde, bazı yapıların yok olması/kapanması, işbirliği eksikliği ve üretim azalışı eğilimi ortaya çıkmaktadır. Bölgeden bölgeye farklı durumlar göz önüne alınmalıdır. Çünkü komşu şarap üreticileri yaşam döngüsünün farklı bir evresinde olabilir.

Yarımada, potansiyel anlamda güçlü bir jeotermal enerji bölgesidir. Bu potansiyelin şarap üretiminde kullanılmasıyla birlikte yörede temiz enerji kaynakları kullanarak ısınma ve temiz elektrik enerjisi kullanma yoluna giderek, doğayı kirletmeden düşük maliyetli yüksek kaliteli şarap üretimi sağlanabilir. Jeotermal, şarap kalitesinin mevsimsel değişmelerden etkilenmesini önleyerek yüksek kaliteli şarap üretimi için önemli bir girdi sağlamaktadır. Toskana örneğindeki gibi tipik bağ evleri turistlerin tarım yapacağı, şarap üreteceği tesisler haline dönüştürüldüğünde, doğaya zarar vermeden geleneksel mimariye uygun üretim tesisleri altında agroturizmin başlaması, sürdürülebilir kalkınma için çok önemli bir itici güç yaratacaktır. Yarımada'nın uluslararası piyasalara sadece bir şarap markası olarak değil, şarap turizmi ile eşzamanlı açılımı, değer zincirinin üst basamaklarına tırmanmak için bir önkoşuldur. Yarımada'nın diğer şarap bölgelerinde olmayan bir diğer özelliği deniz kıyısına yakınlığıdır. Yarımada gibi farklı nitelikleri aynı anda bünyesinde barındıran nadir yerleşim bölgeleri, yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerin sunulmasında gerekli doğal altyapıya sahiptir. Bölgenin çekiciliği ve farklılıkları bir arada bulundurması, varlık-temelli bir girişimcilikle işlendiğinde markalaşmayı da beraberinde getirecektir.

Diğer bir konu da Yarımada'nın sahip olduğu tarımsal arazi varlığı açısından şaraplık bağ için ne kadar bir üretim alanının bulunduğudır. Yarımada için potansiyel bağ alanlarını belirlemek adına arazi envanteri incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır:

Yarımada'da yer alan 5 adet ilçenin orman ve yerleşim alanları dışında kalan arazileri 5403 sayılı kanun lejantına göre sınıflandırılmıştır. Tarımsal ürün deseni planlamasında dikkate alınacak alan sınırlarını oluşturan bu lejanta göre Yarımada arazileri, 'Mutlak Tarım Arazileri', 'Dikili Tarım Arazileri', 'Özel Ürün Arazileri' ve 'Marjinal Tarım Arazileri' olmak üzere dört grup altında toplanmışlardır. Arazilerin detaylı toprak özelliklerinin, verimliliklerine olan etki düzeyleri dikkate alınarak yapılmış bir sentez haritası özelliği taşıyan bu sınıflandırma şekline göre, Yarımada arazilerinin 47,049.33 hektarlık bölümü (% 70,56) çok sık toprak derinliğine sahip, dik-çok dik eğimli ve taşlılık yada kayalılık sorunları olan "Marjinal araziler" den oluşmaktadır. Bu arazilerin bağ tarımı için uygun olmadığı söylenebilir. Bunun yanında, Yarımada arazilerinin 12,174.51 hektarlık bölümü ise halen bağ, zeytin ve narenciye ağırlıklı olmak üzere dikili tarım arazilerinden oluşmaktadır (Şekil 5.33). Yarımada arazilerinin, üzerinde halen dikili tarım yapılmayan, ancak dikili tarıma uygun verimli 6,908.96 ha mutlak tarım arazileri ile 550,50 ha yüzölçümlü orta verimli özel ürün arazileri mevcuttur.

Yarımada için bağ potansiyeli olan araziler için özel ürün arazileri öncelikli olarak düşünülmelidir. Bu durumda 550 ha lık bir potansiyelden bahsedilebilir. Orta ve dik (% 8-18) eğimli, orta derin topraklı bu araziler, damlama sulama ile bağ tesis edilmesi için uygundur. Düz-düze yakın ve hafif eğimli (<% 8) ve çok verimli arazilerin yer aldığı

edilerek, Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi çerçevesinde sakızın ne ölçüde uygulanabilir bir seçenek olduğu gözden geçirilecektir. Bu değerlendirme, sakız ağacı yetiştiriciliği ve sakız üretiminin Yarımada'da mümkün olabileceğini öne süren tarımsal analizlere dayanmaktadır.

Sakız Adası ve Sakız Üretimi

Tarihsel olarak sakız üretimi ile özdeşleşen Sakız Adası, sakız üretiminde tekel konumundadır. Sakız, AB tarafından Sakız Adası'na özgü bir ürün olarak tescillenmiştir. Sakız Adası'ndaki sakız üretiminin kısa bir incelemesi, Karaburun Yarımadası'nda sakız üretme girişimlerine ilişkin yol gösterici olabilecektir. Sakız Adası'nda sakız üretimi, adanın güneyindeki 24 köyde yapılmaktadır. Burada yaklaşık olarak 2 milyon sakız ağacı vardır. Adanın kuzeyinde sakız üretme girişimleri başarılı olmamıştır. Buradan sakız ağacının Akdeniz havzasında yetişmesine rağmen, sakız üretiminin çok özel iklim koşullarını gerektirdiği anlaşılmaktadır. Üretim aile işletmeleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Üretimin en önemli özelliği emek yoğun olmasıdır. Sakız üretimi, kooperatifler birliği tarafından kontrol edilmektedir. Sakız Adası Sakız Üreticileri Birliği 1938 yılında kurulmuştur, 20 kooperatifi bünyesinde barındırmakta, yaklaşık 4850 üyesi bulunmaktadır (Tablo 5.4 ve Tablo 5.5).

Tablo 5. 4 Sakız Adası'nda bulunan kooperatifler ve üretici sayıları

Kooperatif	Üretici Sayısı
Agios Giorgis	202
Armolia	213
Vessa	57
Vouno & Flatsia	277
Exo Didima	37
Elata	100
Tholopotami	252
Kalamoti	310
Katalimassia	575
Kataraktis	165
Kini	229
Lithi	99
Messa Didima	310
Mesta	70
Mirmigi	78
Nenita	421
Neochori	670
Olimpi	189
Patrika	158
Pirgi	438
Toplam	4850

Tablo 5. 5 Sakız Adası Sakız Üreticileri Birliğinin Mali Yapısı

	2005	2006	2007	2008	2009
Çalışan	57	59	61	55	58
Ortaklar	4.850	4.850	4.850	4.850	4.850
Ciro (€)	14.486.610	14.429.910	15.858.908	15.721.357	13.213.386
Ödenmiş Sermaye (€)	7.370.358	8.334.632	8.997.779	10.364.938	8.350.292
Satış Miktarı (ton)	136.070	128.936	150.022	137.613	104.016
İhracat (ton)	85.894	73.466	91.775	85.227	62.939
Üretim (ton)	158.390	153.349	150.310	108.520	117.844
Sakız (çiklet) satışı (kutu)	26.802	29.019	28.802	25.560	19.059

İlk bakışta sakız üretimindeki tekel konumu ve katma değer sağlayıcı özelliklerine rağmen bu üretim yapısının bazı sorunlarının olduğu görülmektedir. Dünyadaki tekel konumuna rağmen sakız üretimi adanın ekonomisinde her zaman birincil konumda olmamıştır. Ada ekonomisinin en önemli unsuru son dönemdeki gerilemesine kadar deniz taşımacılığıdır. Ada diğer Yunan Adaları gibi turizme açılmamıştır. Sakız üretimi gemicilikten sonra gelmektedir. Gemicilikteki gerilemeden sonra sakız üretimi ve ona bağlı agro-turizm önem kazanmaya başlamıştır.

Sakız yüksek ekonomik değerine rağmen, üretim sürecinin niteliği dolayısıyla bazı olumsuz özelliklere sahiptir. Sakız üretimi neredeyse tamamıyla aile işletmeleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Üreticilerin büyük

bir bölümü ileri yaşlarda ve eğitim düzeyleri düşüktür. Geçimlerini sağlayacak başka bir beceriye sahip değillerdir. Sakız üretimini çok zahmetli olarak tanımlamakta ve çocuklarının yapmasını istememektedir. Gerçekten de eğitim düzeyleri giderek artan genç kuşakların sakız üretiminden uzaklaştıkları görülmektedir. Ayrıca, araçların üreticilerden daha çok kazandığı, tarımsal desteklerin yokluğu vurgulanmaktadır. Kooperatifler Birliği'nin katma değer yaratmadaki ve pazarlamadaki eksiklikleri de vurgulanmaktadır. Sakız Adası, çok çeşitli alanlarda kullanılan, yüksek ekonomik değere sahip ve üretiminde tarihsel olarak tekel konumuna sahip olduğu sakız üretimi konusunda sıkıntılar yaşamaktadır.

Şekil 5. 34 Sakız Ağacının Ekonomik ve Kültürel Özellikleri

Türkiye’de Sakız Üretimi Girişimleri

Sakız ağacı Yarımada’nın endemik bitki türüdür ve kültürünün bir parçasıdır (bkz. Şekil 5.34). Bu nedenle yok olmaya yüz tutan bu kültürün yeniden canlandırılması yönünde adımlar atılmıştır. Falım ve TEMA Vakfı 2008 yılında “Sakız Ağaçlarına Sevgi Açılıyor” projesi başlatmıştır. Proje çerçevesinde 3.000’e yakın fidan dikilmiştir. Ayrıca canlandırma, aşılama ve sakız ağaçlarının yok olma tehlikesine karşı klonlama çalışmaları yürütülmektedir. Projenin 2016 yılına kadar sürdürülmesi öngörülmektedir. Yüksek ekonomik değeri, yağmur ve rüzgâr erozyonuna karşı kullanılabilmesi sakız ağacını önemli kılmaktadır. Sakız ithalatının azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Sakız Adasındaki sakız üretim sürecinin özellikleri, Karaburun Yarımadası’nda sakız üretme girişimleri açısından dikkatle değerlendirilmelidir. Sakızın çok çeşitli kullanım alanları olan, arzı kısıtlı, dolayısıyla ekonomik değeri yüksek bir ürün olduğu görülmektedir. Yarımada’nın Çeşme, Karaburun gibi bazı bölümlerinde sakız üretimi mümkündür ve bu konuda uygulamalar da başlamıştır. Merkezi Karaburun’da bulunan Yarımada Sosyal Sorumluluk Derneği’nin Başkanı Mustafa Özer (Sakız Dede), şimdiye kadar 5.000 üzeri fidan yetiştirdiklerini, hedeflerinin “bin kadına onar fidan ile 10 bin ağaca ulaşmak” olduğunu belirtmiştir. Böylelikle Yarımada’da sosyal güvencesi olmayan kadınların ekonomik anlamda güçlenmesini ve toprakların da erozyondan kurtarılabilceğini ifade etmektedir.

Yarımada’da sakız üretiminin mümkün olduğu varsayımı altında, sakız üretiminin teşvik edilmesi Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi çerçevesinde değerlendirilebilir. Ancak, Yarımada Kalkınma Stratejisi’nin bu heterojen yapıyı nasıl ele alacağı önemlidir. Sakız üretimi teşviki bu bütünsel yaklaşımdan ayrı düşünülemez. Tüm heterojenliğine rağmen Yarımada’nın bir bütün olarak ele alınması dikkate değer bir yaklaşımdır. İzmir’e çok yakın bir coğrafi alanın her şeye rağmen Türkiye’nin birçok “turistik” bölgesinde yaşanan olumsuzluklardan kurtulmuş olması önemlidir. Sakız ağacı yetiştirme teşviklerine bu kapsamda bütüncül olarak bakılmalıdır. Büyük ölçüde boş bulunan Karaburun Yarımadası’nda sakız ağacı yetiştirilmesi girişimleri birçok bakımdan olumludur. Örneğin yabani sakız ağaçlarının bulunması, bunların su ve rüzgâr erozyonunu önlemede önemli olması, yeni tarımsal geçim kaynaklarının bulunması gibi. Sakız Adası’nın dünyada tek sakız üretimi yapan yer olması, Karaburun Yarımadası’ndaki girişimlere büyük ölçüde ışık tutacaktır.

Yarımada’da sakız üretimi mümkün olabilirse, öncelikle ithalatın bir bölümünü ikame edecektir. Daha sonra ağırlıklı olarak zeytincilik ve çiçekçilikten oluşan tarımsal üretimi çeşitlendirecek ve yeni tarımsal bir geçim kaynağı oluşturacaktır. Bu girişimin riskleri açısından Sakız Adası’ndaki üretim sürecinin olumsuz yanlarına bakmak gerekmektedir. Bunlar kısaca üretimin emek-yoğun ve zahmetli oluşu, üreticinin araçlar dolayısıyla çok fazla kazanamamasıdır. Bir ailenin geçimi için en az 200 ağaç

ve buna bağlı en az 4 dekar arazi gerekmektedir. İzmir İl Orman Müdürlüğü'nün Çeşme Altinkum bölgesinde yaptığı uygulamada 10 dönümlük orman arazisine 1.000 adet sakız fidanı dikilmiştir.

Sakız ağacının ürün vermesi 5 yaşında başlamakta ve yaklaşık 1 ağaçtan 10gr alınmaktadır. Ağaç 10 yaşında olgunluğa erişip verimi 500 gr ile 1 kilo arasına ulaşabilmektedir. 10 yıl sonra yatırımın geri dönüşü mümkün olmaktadır. Sakız ağaçlarının ömrü yüzlerce yıl olmasına rağmen 75 yaşına kadar ürün vermektedir. Her 65 yılda çelikleme yoluyla üretilen yeni bir sürgün eski ağaçla birlikte yetiştirilmektedir. Ağaçlar 3 yaşına kadar düzenli sulama istemektedir. Sonrasında yörenin endemik bitkisi olduğundan sulanmadan, doğal bir biçimde yetişmektedir. Sakız'ın en kolay üretim biçimi çeliklemedir ve maliyeti fidan başına yaklaşık 10-15TL'dir. Diğer taraftan 1 yaşına gelmiş bir Sakız fidanı satın alındığında maliyeti 100TL'yi bulmaktadır.

Sakız ağacı dağlık, taşlık ormanlık arazide daha iyi gelişmektedir. Deniz seviyesinden maksimum 400 m yükseklikte olmalı ve ağacın çok iyi güneş ve gölge alması önemlidir. Hava sıcaklığının 1 derecenin altında olmaması gerekmektedir. Bu şartlar Karaburun ve Çeşme'de sağlanabilir. Yaz kış yeşil kalan bitki özellikle Karaburun'daki Hacılar Köyü gibi terkedilmiş Rum köylerinde seyrek biçimde ve evlerin bahçelerinde doğal olarak bulunmaktadır ancak koruma altında değildir.

Yarımada'nın Karaburun gibi görece zor erişilen bölümlerinde bile arazi fiyatlarının son yıllarda önemli artış gösterdiği göz önüne alındığında, toprak rantından elde edilen gelirler zahmetli tarımsal üretimden elde edilen gelirlerle

karşılaştırılacaktır. Ayrıca, aşılınması öngörülen yabani sakız ağaçlarının büyük bölümü orman arazisi olarak tanımlanan alanlarda bulunmaktadır. Burada iki tür sorunun ortaya çıkması olasıdır. En az yapılaşmanın olduğu Karaburun'da bile toprak rantından elde edilen kazanç herhangi bir tarımsal üretimden elde edilen kazancı çok aşmaktadır. Bu durumda, zahmetli bir tarımsal üretim yerine zahmetsiz rant geliri tercih edilecektir. Bu nedenle projenin başarısı Yarımada'da rant üreten imar düzeninin disiplin altına alınmasıyla da yakından ilintilidir. Toprak rantından kolay ve çok büyük getiriler elde etme şansına sahip olanlar hiçbir üretici faaliyette bulunmayacaktır. Çeşme'de geçmişte sakız üretimi yapıldığı ancak üretim alanlarının yapılaşma ve turizm sonucu yok olduğu unutulmamalıdır. İmar disiplini sağlamadığında Yarımada'da Sakız üretimine ilişkin kalkınma stratejisinin uygulama şansı azalacaktır.

Bu bölümde eko-inovasyon süreçlerinin iyileştirilmesi gereken iki temel örnekten bahsedilmiştir. Butik alanlarda yüksek etki sağlayabilecek varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin rekabet avantajlarının tespit edilmesi aşağıdaki alanlarda gerekli görülmektedir:

- Yerelde kalkınmayı destekleyecek ve bölgenin yüksek katma değer sağlayabilecek niş tarım ürünlerinin markalaşması (özellikle nergis, enginar, hurma zeytin ve Ege otları)
- Jeotermal enerjinin entegre kullanım alanları (Tarım ihtisas bölgeleri, Termal turizm vb.)
- Özel ilgi alanlarına yönelik alternatif turizm seçenekleri (Haftasonu turizmi, günübirlik turizm, yaratıcı turizm, eko-turizm)

5.3. Gelişme Hedeflerinin Konumlandırılması: Çok Katmanlı Gelişme Perspektifi

5.3.1. Bölgesel ve Yerel Düzeydeki Fiziki Planlarda Yarımada Kalkınma Stratejisi

Urla, Çeşme, Karaburun, Seferihisar ve Güzelbahçe ilçelerinden oluşan Yarımada'ya yönelik, "Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi" çalışması yürütülürken, gerek ulusal ve uluslararası strateji belgeleri, gerekse de bölge, il ve kent ölçeğinde yapılmış olan fiziki planlama çalışmaları irdelenmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, Yarımada'yı doğrudan ilgilendirdiği düşünülen, beş üst ölçekli plan çalışması kısaca ele alınacak ve özellikle, Yarımada'ya yaklaşımları ve Yarımada için geliştirilen plan kararları anlaşılmasına çalışılacaktır.

Bu planlardan ilki, İzmir Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmış olan, "2014-2023 İzmir Bölge Planı" çalışmasıdır. "Güçlü ekonomi", "Yüksek Yaşam Kalitesi" ve "Güçlü Toplum" gelişme eksenlerinde stratejik önceliklerin belirlendiği çalışmada; sürdürülebilir tarımsal üretim, sürdürülebilir turizm, yenilenebilir enerji üretimi, kaliteli yaşam çevresi, erişilebilir Yarımada, mesleki eğitim ve yaşam boyu öğrenme, kırsal yaşam koşullarının ve istihdamın geliştirilmesi ve iyi yönetim ve güçlü sivil toplum; öne çıkan ve Yarımada'da karşılığını çok net olarak bulan önceliklerdir.

İncelenen ikinci Plan, “1/100 000 ölçekli İzmir – Manisa – Kütahya Çevre Düzeni Planı”dır. 2007 yılında onaylanmış olan bu Çevre Düzeni planı, yargı kararıyla iptal edilmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı internet sitesinde “İzmir-Manisa Çevre Düzeni Planı”nın yapılmış olduğu bilgisine ulaşılmıştır ancak Plana ulaşılamamıştır. Bu nedenle, iptal edilmiş olsa da, bir alt bölge fiziki planında, Yarımada’ya nasıl bakıldığını anlamak için, Plan incelenmiştir. Bu çalışmada, Yarımada açısından Çeşme ve Alaçatı’da belirlenmiş olan “Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri” ve “termal turizm” öne çıkmaktadır. Rüzgar enerjisi ve Seferihisar’daki jeotermal potansiyeli ise, Planda öne çıkan ve Yarımada’yı doğrudan ilgilendiren diğer bileşenlerdir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yaptırılmış olan; “İzmir İli Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projesi”, incelenen üçüncü plandır. Yarımada’daki ikinci konut yapılaşması ve bunun sorunlarını ayrıntılı olarak ele alan bu çalışmada da, rüzgar enerjisi potansiyeli, balık çiftlikleri ve yerel halk için bu yatırım alanının sorun olması, öne çıkan konulardır. Özellikle Yarımada’nın güney kıyılarındaki doğal ve ekolojik yapının korunması gerekliliği, Plan’ın bir başka önceliğidir.

Dördüncü Plan; “İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı”dır. Yarımada’nın üç ilçesi, bu Plan’ın sınırları içinde yer almaktadır. Merkez Kent ile birlikte altı alt yörenin tanımlandığı planlama çalışmasında, Yarımada’nın bir bölümü; “Urla Program Alanı-Güney Kentsel Gelişim Alt Yöresi” sınırları içinde yer almaktadır. Plan’da bu alt yöre; düşük yoğunluklu yaşam merkezi ve tarım, eğitim, konut sektörlerinde gelişmiş bir alt yöre olarak tanımlanmıştır. Tarımsal iyileştirme, yumuşak turizm, sağlık turizmi, spor kampçılığı ise, bu alt yörede öne çıkan yatırım alanları olarak tanımlanmıştır.

Bu Plan’ın yargı kararı ile iptal edilmesinden sonra hazırlanan ve 2012 yılında onaylanmış olan; 1/25.000 ölçekli İzmir Büyükşehir Belediyesi Çevre Düzeni Planı ise, incelenmiş beşinci plandır. Batı aksı ve Yarımada özelinde, gerek değerlendirme gerekse de geliştirilen plan kararları açısından bu iki plan büyük benzerlikler göstermektedir.

2014-2023 İzmir Bölge Planı, İzmir Kalkınma Ajansı, İkinci Taslak – Kasım 2013

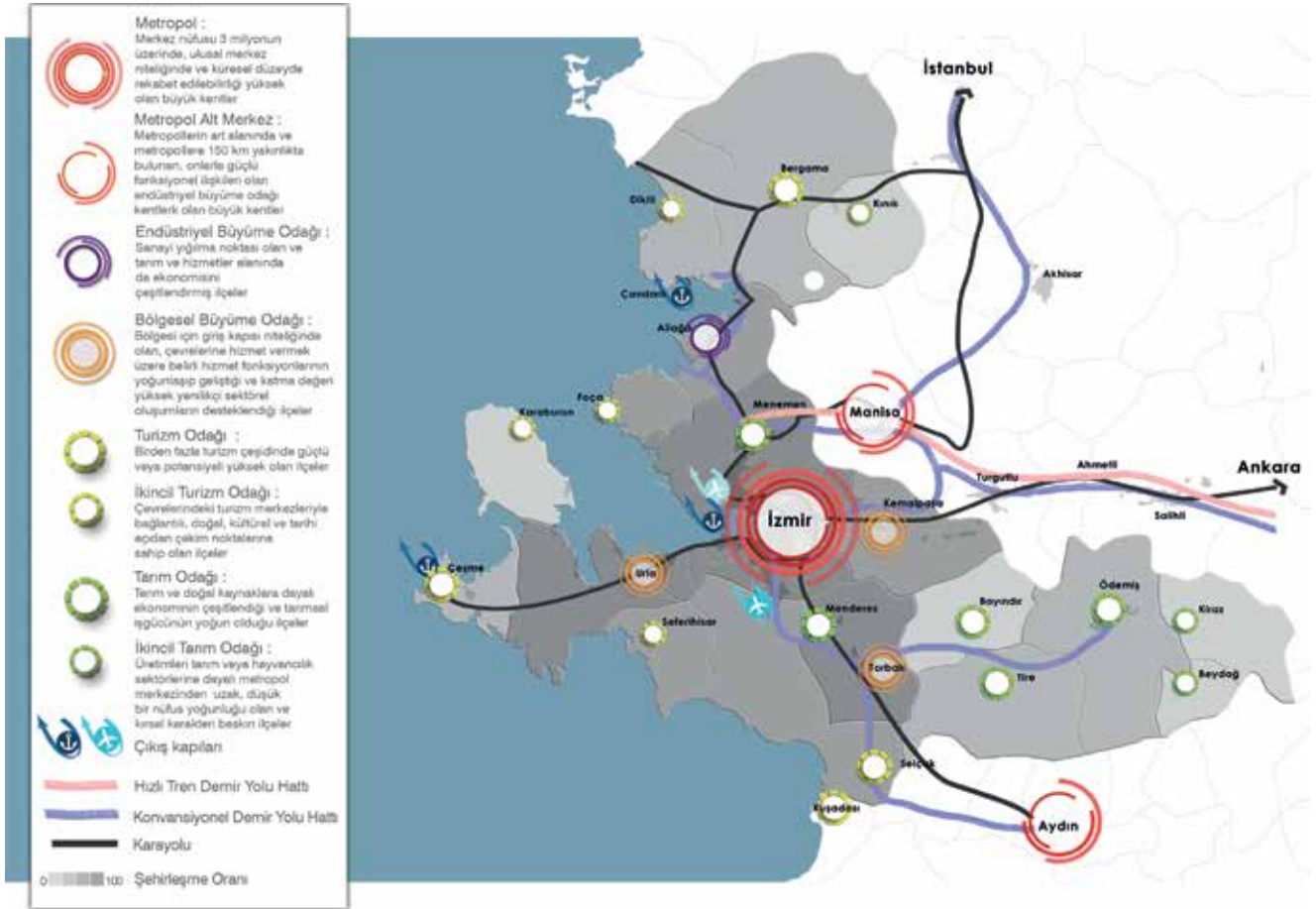
İzmir Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmış olan Bölge Planı’nın vizyonu; “Bilgi, tasarım ve yenilik üreten, Akdeniz’in çekim merkezi İzmir” olarak belirlenmiştir. Planda belirlenen üç gelişme eksenine ise; Güçlü Ekonomi, Yüksek Yaşam Kalitesi ve Güçlü Toplumdur (İZKA, 2013c: 10).

Tarım, sanayi, turizm, hizmetler, enerji vb. sektörel analizlere dayanarak ve daha önceden belirlenmiş olan gelişme eksenlerine paralel olarak; stratejik öncelikler ve hedefler belirlenmiştir. Bu öncelikler ve hedefler, mekandan

bağımsız olarak belirlenmiştir. Ancak, Yarımada’nın genel yapısı göz önüne alındığında, hangilerinin Yarımada’da karşılığını bulabileceği öngörülebilir:

- Bölgesel turizm odaklarının belirlendiği ve kuzeyde Bergama, Kınık ve Dikili’den başlayarak, güneyde Selçuk’a dek uzanan “tarih turizm aksı”, Batıda Yarımada’yı merkeze alan “kıyı turizmi” ve “öneri kıyı turizmi” ile birleşmektedir.
- Sağlık hizmetlerine erişimde, bölge içi dengesizliklerin azaltılması hedefine paralel olarak, İzmir Bölge Planı’nda, Yarımada’da yaz aylarında sağlık hizmetlerinin artırılması ve Urla’da da bir sağlık hizmet merkezinin geliştirilmesi önerilmektedir.
- Sürdürülebilir çevre önceliği bağlamında; İldeki diğer hassas ekosistemlerin yanı sıra, Alaçatı, Zeytineli ve Karaburun Yarımadası’ndaki hassas ekosistemlerin ve biyoçeşitliliğin korunması hedeflenmiştir. İl bütününde belirlenmiş olan çevresel öncelik alanlarından, Yarımada ile ilgili olanlar; içme suyu yönetimi, atık su yönetimi kapsamında kanalizasyon ve arıtma tesisi yapımı, katı atık yönetimi ve düzenli depolama, biyolojik çeşitliliğe sahip hassas ekosistemlerin korunması öne çıkmaktadır. Yarımada için belirlenmiş olan bir başka çevresel öncelik alanı ise; deniz ve kıyı alanlarının yönetimine ilişkindir. Yarımada’yı doğrudan ilgilendiren bir başka hedef, bütüncül kıyı yönetimi ile ilgilidir. İzmir Bölge Planı’nda öne çıkan ve geliştirilecek proje alanlarından birisi olarak tanımlanan alanlar ikinci konut alanlarıyla ilgilidir. Bu bağlamda; Dikili, Foça, Urla, Çeşme, Seferihisar ve Menderes kıyılarında yoğunlaşmış olan ikinci konutların turizm amaçlı kullanımını özendirecek projelerin geliştirileceği belirtilmiştir (İZKA 2013c: 135).
- Kırsalda yaşayan nüfusun istihdamının geliştirilmesine yönelik belirlenmiş olan hedef ifadesi; “Kırsal alanlarda yaşam koşulları ve iş imkanları geliştirilecektir” biçimindedir. Bu bağlamda yapılacaklar şunlardır: “Kırsalda tarım dışı gelir kaynakları sağlanması bakımından ekoturizm, doğa turizmi, köy pansiyonculuğu, otantik ve katma değeri yüksek el sanatları, yerel ürünler gibi tarım dışı ekonomik faaliyetler desteklenecektir. Tarım ürünlerinin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik tarıma dayalı sanayi geliştirilecektir. Kırsal alanda e-ticaret olanakları geliştirilecektir. Kırsalda İzmir ve Ege köy hayatı, mimarisi, sokak mimarisi konularında çevre iyileştirme, restorasyon, restitüsyon çalışmaları sürdürülecektir. Kırsalda mevcut doğal ve tarihi öneme sahip ören yerleri, doğal gezi alanları vb. yerlerde işaret tabelaları, ışıklandırma, park ve tuvalet alanları gibi altyapı iyileştirmeleri gerçekleştirilecektir. Kırsalda ulaşım bağlantıları ve tarımsal üretim bölgeleri arasındaki bağlantı yolları iyileştirilecektir” (İZKA 2013c: 179).

Bölge planına yönelik temel önerilere zemin oluşturulacak bilgi katmanlarının sentezlendiği, bölgesel mekânsal gelişme şemasında Yarımada; kuzeyden ve güneyden gelen turizm koridorlarının kesişme noktasında yer almaktadır. Yarımada'da Urla bölgesel büyüme odağı, Seferihisar, Karaburun ve Çeşme ilçeleri ise turizm odakları olarak tanımlanmıştır (İZKA 2013c: 191) (Şekil 5.35).

Şekil 5. 35 Bölgesel Gelişme Odakları (İZKA 2013c: 191)

1/100 000 ölçekli İzmir – Manisa – Kütahya Çevre Düzeni Planı

Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yaptırılarak 2007 yılında onaylanan 1/100 000 ölçekli Çevre Düzeni Planı, yargı kararı ile iptal edilmiştir (İBKAY: 46). Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın internet sitesinde, İzmir-Manisa illerini kapsayan, yeni bir 1/100 000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nın hazırlandığı bilgisine ulaşılmıştır (22.1.2014 tarihi itibarıyla), ancak plana ulaşılamamıştır. Bu nedenle aşağıda, 2007 yılında onaylanmış olan planın raporundan yararlanarak, Yarımada'ya ilişkin olarak geliştirilmiş kararlar özetlenmektedir.

Çevre Düzeni Planı çalışmasında taslak planın elde edilmesi öncesinde, araştırmada elde edilen verilerin değerlendirmesinin yanı sıra, gelişmeye ilişkin farklı senaryoların tartışması yapılmış, bu farklı senaryolar

uyarınca geliştirilen planlama kararları doğrultusunda, biri diğerinden farklılaşan iki farklı plan taslağı elde edilmiştir. İki farklı seçenek; mevcut gelişme eğilimlerinin süreceği, planlama ile gelişmeye etkinin en alt düzeyde gerçekleştirileceği seçenek ile yeni yatırım kararları ile gelişmenin desteklenmesini öngören müdahaleci seçenek olarak ortaya çıkmıştır (İzmir, Manisa, Kütahya ÇDP Özet Raporu: 32). Çevre Düzeni Planı çalışmasının ikinci aşamasında üretilen seçeneklerin tartışılmasından ve değerlendirilmesinden sonra tek bir çevre düzeni planı oluşturulmuştur. Hazırlanmış olan bu çevre düzeni planında, ikinci seçenek temel alınmış, koruma-kullanma dengesi gözetilerek plan kararlarının oluşturulduğu belirtilmiştir (İzmir, Manisa, Kütahya ÇDP Özet Raporu: 33).

Bu yaklaşımda Yarımada'yı doğrudan ilgilendiren öngörüler ve planlama kararları şöyle özetlenebilir;

- Urla'nın batısında Gülbahçe'de İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün bulunduğu alan çevresinde genişlemesi desteklenecektir.
- EXPO vb. organizasyonlar için İYTE'nin genişleme alanının kullanılacağı kabulüyle, Urla ilçesinde ve çevrede yeni kentsel gelişme alanları düzenlenecektir.
- Çeşme-Alaçatı çevresinde planlanmış olan turizm yatırımları gerçekleştirilecektir. Bu durum, yakın çevrede turizme koşut yeni gelişmeleri tetikleyecektir.
- İzmir'de eğitim alanlarına gereksinim artacaktır. Bu kapsamda; kuzeyde ve batıda yeni üniversite kuruluşu için alan gereksinimi oluşacaktır.
- Hazırlanmış olan Çevre Düzeni Planı'nda 9 ayrı program alanı oluşturulmuştur. Yarımada; İzmir Merkez Kent Program Alanı sınırları içinde yer almaktadır.
- Yerleşim: "Mevcut imar planları 2025 yılı nüfusunun gereksinimini karşılayan yerleşmelerden Ödemiş, Çeşme, Karaburun ve Yenışakran'da imar planlarının gereksinimin oldukça üzerinde olduğu görülmektedir" (İzmir, Manisa, Kütahya ÇDP özet raporu: 49).
- Turizm: "turizm konusunda alınan kararlar, alınmış Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi kararları ile termal turizm alanlarına ilişkin kararların etkileri düşünülerek Bergama, Dikili, Çeşme ve Alaçatı bölgelerinde düzenlemeler yapılmış ve gelişme alanları planlanmıştır" (İzmir, Manisa, Kütahya ÇDP özet raporu: 50).
- Enerji: "İzmir'de; Çeşme-Alaçatı çevresinde, Karaburun ve Mordoğan çevresinde, Urla'da Balıklıova, Barbaros, Özbek, Kuşçular, Ovacık, Demircili ve Yağcılar çevrelerinde... yer seçimi kesinleşmiş olan Rüzgar Enerjisi Santralleri plan kararına dönüştürülmüştür". Ayrıca, "kentsel alan içinde kalan Balçova dışındaki kaynakların bulunduğu alanlarda, Seferihisar Doğanbey'de, ...jeotermal kullanarak elektrik üretecek termal enerji santrallerinin kurulması için öneriler geliştirilmiştir" denilmektedir. "Planlama Bölgesi içinde jeotermal kaynakların turizmde kullanımını kolaylaştırmak, geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş olan İzmir Çeşme Paşalimanı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (KTKGB), İzmir Seferihisar Doğanbey Termal Turizm Merkezi gibi Termal Turizm Bölgeleri ve merkezlerinde turizm amaçlı düzenlemeler yapılmıştır" ifadesi yer almaktadır (İzmir, Manisa, Kütahya ÇDP özet raporu: 73).

İzmir İli Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projesi Kıyı Alanları Mekansal Strateji Planı

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü tarafından 2008 ve 2009 yıllarında Antalya, Samsun, Sinop kıyı alanları için, Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projeleri yapılmıştır. Kıyı alanlarında uyumlu ve dengeli kullanımı teşvik etmek için tüm sektörleri kapsayan bütünsel ve karar alma süreçlerini sağlamayı amaçlayan, planlama çalışması, 2011 yılında da "İzmir İli Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projesi" (İZMİR BKAY) olarak yapılmıştır.

İZMİR BKAY'ın amacı; kıyılarımızda biriken bir dizi sorunun olduğu ve mevcut planlama uygulama sistemi ile kurumsal ve yasal yapının bu sorunların çözümünde yetersiz kalması ve yeni bir planlama ve yönetim anlayışının gerekliliğinden hareketle; İzmir kıyı alanlarında yapılacak, arazi kullanım planları, sektörel plan ve projelere esas olacak yol gösterici veriler, uygulama ilkeleri ve mekânsal gelişme stratejilerini hazırlamak ve uygulamaya yönelik yönetim modelinin geliştirilmesidir (İzmir BKAY: 29).

İzmir İli kıyıları, 11 alt bölgeye ayrılarak plan çalışmaları yürütülmüştür (Şekil 5.36) Doğal verilerin ve koruma kararlarının analizinin yapıldığı çalışmada, arazi kullanım verileri de irdelenmiştir:

- Yerleşim: Urla aksı'nda 23890 adet, Karaburun'da 4.575 adet, Çeşme'de 31790 adet, Urla güneyinde 450 adet ve Seferihisar İlçesi'nde 18470 adet olmak üzere, Yarımada İlçelerinde yaklaşık 70.000 adet ikinci konut yer almaktadır (İzmir BKAY: 38).
- Enerji: Kıyılara ilişkin yatırım kararlarının incelendiği çalışmada; Yarımada, enerji yatırım kararlarıyla öne çıkmaktadır. Özellikle rüzgar enerji santrallerinin dağılımında, Yarımada'da Karaburun, Çeşme, Urla ve Seferihisar İlçelerinde yoğunluk görülmektedir.
- Altyapı: Yat limanları ise bir diğer kıyı yatırımdır ve Karaburun'da 300 kapasiteli, Ürkmez'de 625 kapasiteli olmak üzere, iki adet yat limanının ihale ve planlama aşamasında olduğu görülmektedir (İzmir BKAY: 97).
- Tarım: Yarımada için çok önemli ve zaman zaman yerel halk için çok önemli sorun alanlarından birisi olarak görülen yatırım alanlarından birisi, su ürünleri yetiştiriciliği ve balık çiftlikleri yatırımlarıdır. Mayıs 2012 verilerine göre, İzmir İli kıyılarında 69 adet su ürünleri üretim tesisi yer almaktadır ve bunların çok büyük bir bölümü, Yarımada'da yer almaktadır. Mevcut balık çiftliklerinin yanı sıra, potansiyel su ürünleri yetiştirme alanları da, Yarımada'nın kuzeyi ve güneyinde belirlenmiştir (İzmir BKAY: 106)

Şekil 5. 36 Bölgeler ve Alt Bölgeler (İzmir BKAY: 134)

Mekansal ve çevresel sorunlar, çevre ve koruma önceliklerinin ve öncelikli sektörler ve kullanımların belirlendiği planlama çalışmasında; mekansal gelişim potansiyelleri ve gelişme öncelikleri belirlenmiştir. Yarımada'ya yönelik olarak belirlenmiş olan öncelikli sektörler ve kullanımlar şöyle özetlenebilir:

- Urla aksı: Kıyı kaynaklarına dayalı turizm ve rekreasyon amaçlı gelişmeler, kentsel kıyı düzenlemeleri,
- Karaburun: Kıyı kaynaklarına dayalı turizm ve rekreasyon amaçlı gelişmeler, yat turizmi, su ürünleri avcılığı ve su ürünleri yetiştiriciliği,

- Çeşme: Kıyı ve termal kaynaklara dayalı turizm gelişimi, kruvaziyer ve yat turizmi, amatör denizcilik, deniz ulaştırması ve ro-ro limanı, su ürünleri avcılığı,
- Urla güney: Su ürünleri yetiştiriciliği,
- Seferihisar: Kıyı ve termal kaynaklara dayalı turizm gelişimi yat turizmi, amatör denizcilik, yazlık konutların turizm amaçlı kullanımı için projeler, su ürünleri avcılığı ve amatör balıkçılık (İzmir BKAY: 135-143).

İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı (İKBNİP)

Büyükşehir sınırlarını kapsayan 1/25.000 ölçekli İzmir Kentsel Bölge Planı Nazım İmar Planı (İKBNİP), İzmir Büyükşehir Belediyesi (İBŞB) tarafından 16.03.2007 tarihinde 315 sayılı karar ile İzmir Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanmış ve 2009 yılında revize edilmiştir (İBKAY: 50). İdari Yargıda iptal edilen bu Plandan sonra, 12.09.2012 tarihinde; İBŞB Çevre Düzeni Planı, Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanmıştır. Sırasıyla İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı, daha sonra da İBŞB Çevre Düzeni Planı, Yarımada'ya yaklaşımları açısından incelenmiştir.

İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planının genel strüktürü, yeşil bir kuşakla sınırlandırılmış merkez kent dışında, kuzeyde Aliağa, doğuda Kemalpaşa, güneyde Torbalı, batıda ise Urla merkezli dört kentsel gelişme ve Tahtalı Barajı koruma amaçlı alt yöresinden oluşmaktadır. Merkez kentle birlikte altı alt yöreyi içeren planlama alanında tanımlanmış olan, Batı Kentsel Gelişme Alt Yöresi; Güzelbahçe, Urla, Seferihisar ilçe belediyelerini içermektedir. Urla, Mordoğan, Güzelbahçe, Yelki, Seferihisar, Doğanbey, Ürkmez, Gümüldür, Özdere ve Selçuk yerleşmelerini kapsayan 129770 ha alanı içermektedir (Şekil 5.37). Bu alt yörenin 2005 nüfusu, 180060 kişidir, Plan Nüfusu ise 474076 kişi olarak öngörülmüştür. İKBNİP'in Urla Program Alanı – Güney Kentsel Gelişme Alt Yöresi Stratejileri şöyle tanımlanmıştır:

- Kimlik: Düşük yoğunluklu yaşam merkezi
- Rol: İKBNİP'nin konut gelişme merkezi
- Gelişmiş sektörleri: Tarım, eğitim, konut
- Yatırım sektör/konu/tema alanları: Tarımsal iyileştirme, sulama, hobi bahçeciliği, yumuşak turizm, pansiyonculuk, sağlık turizmi, spor kampçılığı

2030 yılı projeksiyonuna göre, tarım sektöründe istihdamda Güzelbahçe ve Selçuk ilçelerinde azalma, Seferihisar, Urla, Karaburun ilçelerinde artış gözlenirken, hizmet sektöründe alt yörenin tümünde artış olacağı öngörülmektedir (İKBNİP Raporu: 385).

Batı Kentsel Gelişme Alt Yöresi için geliştirilmiş olan genel stratejiler, şöyle özetlenebilir:

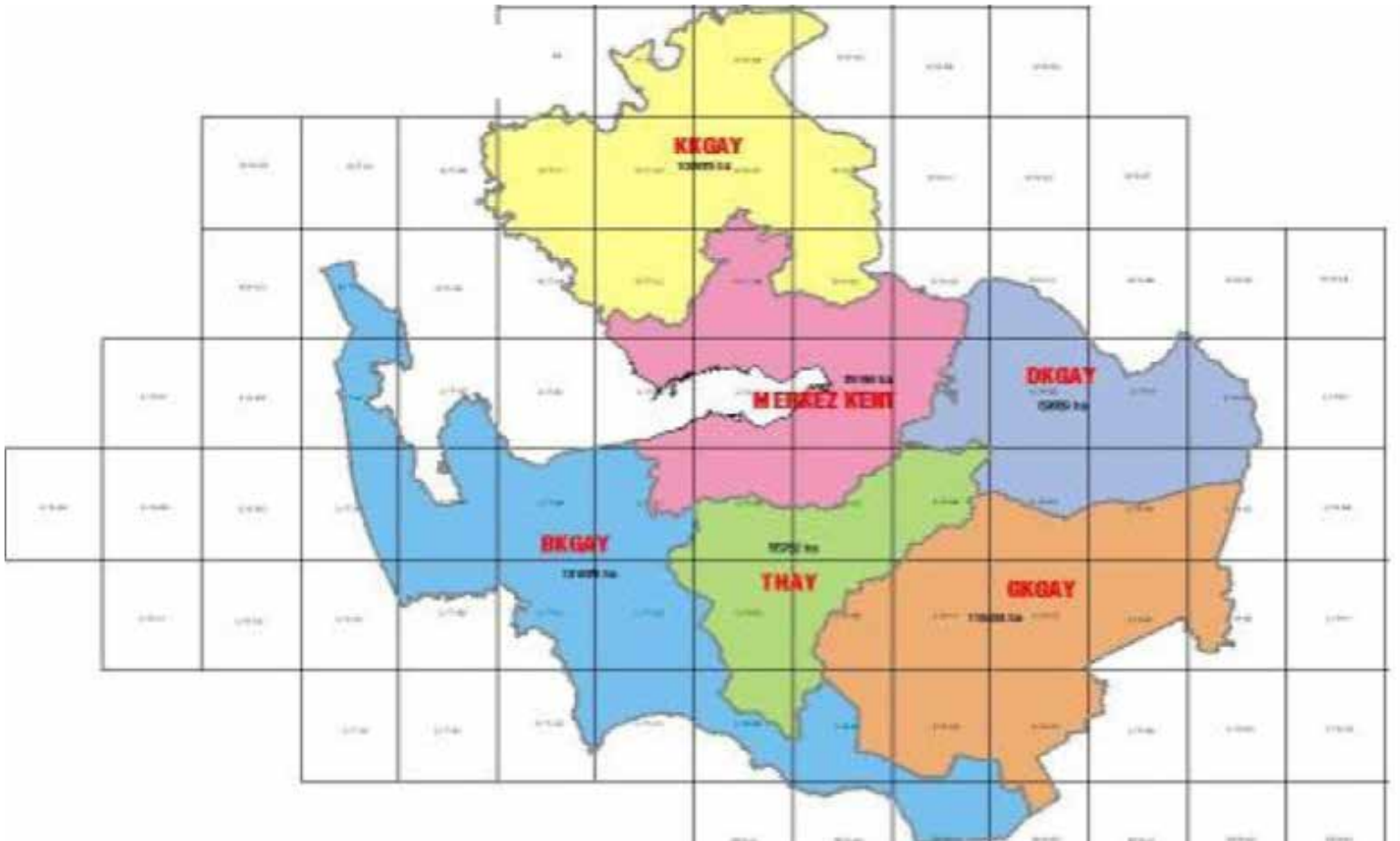
- Türkiye'nin en önemli, ancak bir kısmı henüz toprak altında olan tarih değerlerine sahip bir alt yöresi konumundaki BKGAY'nin var olan bu potansiyelinin (kültür-inanç-tarih) kıyı turizmiyle bütünleştirilerek gerçek anlamda bir turizm faaliyeti oluşturulması ve dolayısıyla da ekonomik girdi yaratılması,
- Kıyının turizm amaçlı kullanımının gerektirdiği altyapı (yat limanı, marina, tekne tamir konaklama-art alan tesisleri - balıkçı barınakları) tesislerinin yapım sürecinin hızlandırılması,

- Tarım sektörünün de yörenin önde gelen sektörlerinden olduğu dikkate alınarak tarım geliştirme politikalarının oluşturulması, sürdürülebilir bir tarım mekanizmasının yaratılması, bu sayede tarımın turizm lehinde azalma eğiliminin önlenmesi,
- Tarih koridorunun bağlantısını sağlayan demiryolu ulaşımının elektrifikasyonu,
- Bazı alanlarda hem özel nitelikli tarım alanlarının korunabilirliğinin artırılması, hem de turizme katkı sağlamak amacıyla eko-turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi,
- Batı Kentsel Gelişme Alt Yöresinin; İYTE ve Kent Merkezi ile direkt ilişkisi nedeniyle düşük yoğunluklu yaşam merkezi olarak geliştirilmesi. Bu kapsamda tarımsal iyileştirme, sulama, pansiyonculuk, hobi bahçeciliği, tarım-sağlık turizmi, spor kampçılığı bazında gelişmelerin desteklenmesi,
- Bu kapsamda tarım alanlarında süre gelen mevzii 2.konut yapılaşmalarının da bölgenin potansiyel tarım ürünlerinin korunması ve değerlendirilmesi, giderek de Turizm Amaçlı kullanımına dönüşecek "Tarımsal işletme+Konut Bölgeleri" ile "Çiftlik Turizm" bölgelerinin oluşturulması ve planda tarım alanlarının, özel mahsul alanları öncelikli olarak belirlenmek üzere yaygınlaştırılması,
- Bölgenin konumu, halihazırda barındırdığı fonksiyonlar ve kent merkezi ile olan yoğun ilişkisi nedeniyle F.Altay-İYTE alanı arasında HRS bağlantısı önerilmesi ve söz konusu karar ile bölgenin İ.K.B.'nin konut gelişme merkezi ve giderek 2. merkezinin olma özelliğinin desteklenmesi,
- Balıklıova-Çeşmealtı-Ahmetbeyli-Özdere-Seferihisar akslarını da kapsayacak şekilde kıyı güneş-kum turizmi-yatçılık öngörülen alanlarda marina, tatil köyü, pansiyon, kamping, apart otel, hotel, butik oteller, yat yamaşma, balıkçı barınağı, iskele, turizm tesis alanları, günübirlik tesis, hizmet üniteleri, piknik ve organize karavan alanlarının geliştirilmesi,
- Urla Yarımada kesiminde Orman Alanları arasında tanımlanan ve Doğa Turizmi (doğa sporları, çiftlik turizmi, golf turizmi) öngörülen alanlarda, eko turizm, çadırli kamp, piknik günübirlik, organize karavan alanları, orman içi dinlenme yerleri+hizmet üniteleri, turizm tesis, pansiyon, otel, motel, hostel kırsal konaklama tesisleri, tema parklarının geliştirilmesi,
- Seferihisar-Selçuk akslarını da kapsayacak şekilde Konaklama+Kongre Turizmi öngörülen alanlarda ise turizm kompleksleri, zincir tesisler, eğlence merkezleri, tema parkları, golf tesislerinin geliştirilmesi,

- Karakoç Termal potansiyelinin Uluslararası niteliklere yönelik Termal Turizm Alanı ve yakın çevresinin Eko Turizm Alanı olarak geliştirilmesi,
- Bölgenin bir diğer önemli potansiyeli olan termal özelliğinin turizm ve tarım (seracılık) sektörlerinde yaygın kullanım ile geliştirilmesi,
- Seferihisar bölgesinin, Turizm+Turizm 2.konut, Sağlık Turizmi ve Spor Kampçılığı alanlarında geliştirilmesi, etkin deprem riskinin bölgede daha yoğun olduğunu gösteren bulgular nedeniyle yeni oluşturulacak alanlarda yapılaşmanın yatayda ve düşük yoğunluklu olmasına yönelik plan kararları geliştirilmesi, uygulamanın mevcut onaylı planlar kapsamında da

geçerli olması, yoğunluk ve plan kararlarının alt ölçekli planlarda irdelenmesi,

- Sağlık turizmine yönelik tesislerin (hastane, apart otel, butik otel vb) yer alabileceği Sağlık Tesisi Alanı, Mordoğan Kocadağ, Urla, Arapdağı, Çıtılık Dağı, Akçahisar, Seferihisar Korkmaz Dağı, Ulucak Karahasan Dağı, Kemalpaşa Üçkuyularstepe, Foça Arslanburuntepe, Kozbeyli, Değirmentepe, Aliğa Yunt Dağı, Horozgediği, Karpuzcular Dağlarında yenilebilir enerji kaynaklarından Rüzgar Enerjisi olanaklarının etüdü ile faaliyetin gereksinimi olan Santral Alanlarının, yörelerin öncelikleri dikkate alınarak tanımlanması kararları alınmıştır (İKBNİP Raporu: 413).

Şekil 5. 37 İKBNİP alt yöre sınırları (İKBNİP Raporu: 89)

1/25.000 Ölçekli İzmir Büyükşehir Bütünü Çevre Düzeni Planı

Planda yapılan değerlendirmede; Batı Aksı şöyle ele alınmıştır; Batı aksında:

“Yasal, fiziki, doğal eşikler gelişmenin sınırlarını çizmektedir. Tarım alanları askeri alanlar, koruma alanları, su-baraj havzaları, fay hatları gelişme akslarını belirlemektedir. Kıyılarda oluşan balık çiftlikleri turizm yatırımları için bir eşik niteliğindedir. Yapılanmaya kapalı eşikler dışında kalan büyük açık alan kullanımı alanları kısıtlı arazi stoğunu önemli ölçüde arttıracak nitelik ve konumdadır. Tarımsal potansiyelin desteklenip turizm odaklı olarak da kullanılması, eşiklerin bölgenin rol/işlev/kimlik belirlemesi içinde kısıtlı kaynakların doğru ve etkin kullanımını sağlayacaktır” (İBŞBÇDP Plan Açıklama Raporu: 82).

Plan Açıklama Raporu'nda; Plan sınırları içinde yer alacak olan önemli projeler tanımlanmıştır. Bunlar arasında Yarımada'yı da etkileyen Ulaşım Master Planı'nda da belirtilen Tramvay Projesi'dir: “Tramvaylar, kent içi ulaşımda “keyifli bir alternatif” olması düşünülmektedir. Bu amaçla, Alsancak- Fahrettin Altay arasında Konak Tramvayı, Salhane Banliyö istasyonu ile Bornova Merkez metro istasyonu arasında Bornova Tramvayı, Alaybey banliyö istasyonundan İzmir Doğal Yaşam Parkı arasında Karşıyaka Tramvayı, Buca da mevcut buca hattını içine alacak şekilde yoğun tarihsel yapıların bulunduğu dar alanlarda toplu taşıma gerçekleştirmek üzere Buca tramvayı ve son olarak Narlıdere Metro son istasyonu ile Urla Yüksek Teknoloji Enstitüsü arasında taşımacılık yapacak Urla Tramvayı planlanmıştır. Bu koridorlarda yoğun taşımacılık yapan belediye otobüslerinin görevini artık modern tramvaylar yerine getirebilecektir” (Plan Açıklama Raporu: 84).

İBŞB Çevre Düzeni Planı, İKBNİP ile benzer vizyona sahiptir ve buradan hareketle geliştirilen plan kararları içinde, Yarımada'yı doğrudan etkilediği düşünülen plan kararları şunlardır;

- Seferihisar aksı gelişme bölgesi ile Tahtalı Baraj Koruma Havzası arasında kalan alanı Özel plan koşulları ile yapılaşması önemli ölçüde kontrol altında tutulmuştur, bu alan Güzelçamlı, Seferihisar, Gelinalan, Kavakdere, Ürkmez Barajları ile DSİ Sulama havzalarını içermektedir. Bu alanların yöre gelişmesinin temel unsurları doğrultusunda doğru kullanımını sağlamak üzere uzun koruma bandı dışındaki alanların özel nitelikli tarım alanları kapsamında ele alınması, ayrıca planda tarif edilmiş yerleşme ve kullanımlar dışında yapılaşmanın yer almaması öngörülmektedir.
- Kıyı kesimlerindeki 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları ve buna bağlı alt ölçekli imar planları kaynaklı olarak bölgenin, tercihli turizm ve ikinci konut alanı şeklinde düzenlenmiş olması ve tercihin de mülkiyet

sahiplerine bırakılmış olması nedeniyle, turizmin gelişmesi için uygun alanlarda ikinci konut gelişmesinin ortaya çıkmış olduğu, dolayısıyla da bütünlüklü bir turizm gelişmesinin engellenmiş olduğu görülmüştür. Batı Kentsel Alt yöresi içinde kalan Özdere, Gümüldür, Ürkmez, Doğanbey, Seferihisar bu gelişmenin görüldüğü yerleşmelere örnek olarak gösterilebilir. Turizm alanlarına ilişkin planlama kararlarının geliştirilmesi aşamasında; onaylı imar planı kararları doğrultusunda, ağırlıklı olarak arazi sahiplerinin tercihinin bırakılarak ikinci konut alanı olarak gelişmiş olan ancak; turizm gelişmesine uygun olabilecek bu alanların, bugün itibarıyla yitirilmiş olduğu, bu nedenle de henüz yapılaşmamış olan alanlarda öncelikle turizm kararlarının geliştirilmesinin esas olduğu ilke olarak benimsenmiştir.

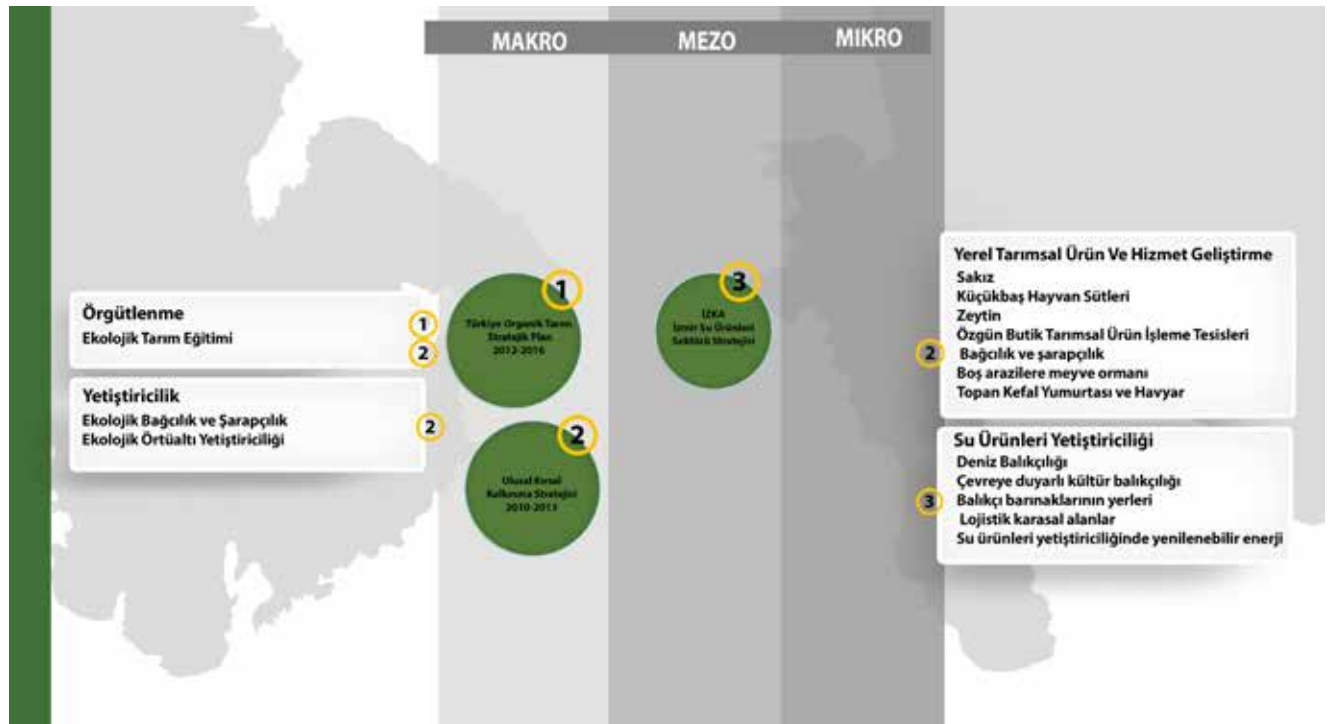
- Batı aksında yer alan ve Güzelbahçe'nin güney-batısında bulunan Yelki mahallesinin var olan onaylı imar planlarındaki yapılaşmamış olan konut alanları, Merkez kentin gelecekte ortaya çıkabilecek konut ihtiyacı göz önünde bulundurularak, plan kararı olarak korunmuştur. Güzelbahçe – Yelki yerleşmelerinden başlayarak Seferihisar – Selçuk kıyı bandını içine alan altyörede, İzmir metropoliten kentin güneybirlik etkisi altında olan kıyı kesimi, turizm potansiyeli bakımından önem kazanmaktadır.
- Bu akstaki ilçelerde sanayi kullanımlarının oranı oldukça düşüktür. Bölgede gerek doğal eşiklerin (sit alanları, orman alanları) çok büyük alanları kaplaması, gerekse gelişmiş sektörlerinin tarımsal faaliyetler ve turizm olması sanayi sektörünün gelişimini engellemiştir.
- Alanda aktif faylar bulunmakta olup, aktif fayların varlığı nedeniyle jeotermal kaynak alanları yer almaktadır. Özellikle Seferihisar ilçesinde bulunan jeotermal kaynaklar sağlık turizmi, jeotermal enerji üretimi ve seracılıkta kullanılabilecek önemli kaynaklardır. Cumalı İlçesi, Gelinboğan Ilıcısı, Hamamönü Ilıcısı, Karakoç Kaplıcaları, Kedalan Ilıcısı, Malgaca İçmeleri, Malkoç İçmeleri, Doğanbey Kaplıcası bölgede yer alan önemli sıcak su kaynaklarıdır.
- Genel olarak koyların oluşturduğu doğal peyzaj nitelikleri, kıyı kuşağının ormanlar, makilik ve zeytinliklerle örtülü bitki dokusu, iklim özellikleri, kıyı boyunca yer alan arkeolojik alanlar, antik kentler gibi kültürel değerlerin yanı sıra kıyıda yerleşmelerin yarattığı servis imkanları ve otantik değerler bölgede turizm potansiyeli yaratmakta olup, genel yapısı itibarıyla önemli bir kıyı ve turizm potansiyeline sahiptir.

- Alt yöre etrafında yeşil kuşakların gerçekleştirilmesi merkez kentin daha fazla saçaklanmasının önlenmesine katkıda bulunması,
- Tarım sektörünün de yörenin önde gelen sektörlerinden olduğu dikkate alınarak tarım geliştirme politikalarının oluşturulması, sürdürülebilir bir tarım mekanizmasının yaratılması, bu sayede tarımın turizm lehinde azalma eğiliminin önlenmesi,
- Bazı alanlarda hem özel nitelikli tarım alanlarının korunabilirliğinin artırılması hem de turizme katkı sağlamak amacıyla eko-turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi,
- Batı Kentsel Gelişme Alt Yöresi İYTE ve Kent Merkezi ile direkt ilişkisi nedeniyle düşük yoğunluklu yaşam merkezi olarak geliştirilmesi Bu kapsamda tarımsal iyileştirme, sulama, pansiyonculuk, hobi bahçeciliği, tarım-sağlık turizmi, spor kampçılığı bazında gelişmelerin desteklenmesi benimsenmiştir.
- Urla'nın alt ölçekli planlarında turizm gelişimi çok sınırlı tutulmuş olup kıyıda yoğunluklu olarak konut kullanımlarına yer ayrılmıştır. Bu yüzden ilçede kıyı turizmi için yeterli bir alan ayrılmadığından bölgenin termal kaynak potansiyeli değerlendirilerek aktif fayların yakınında, Çamlı Köy'ünden başlayıp Seferihisar İlçesi'nin merkez yerleşiminin kuzeyine kadar uzanan ve Seferihisar yolunun doğusunda yer alan bölgeyi kapsayan ve içerisinde mevzii imar planlarıyla kısmen yapılaşmanın başladığı bölgede ağırlıklı olarak turizm, tercihi kullanım alanları ve içerisinde kamu kurumları ile özel ve tüzel kişiler tarafından yapılacak eğitim sitesi, yüksek öğretim ve/veya sağlık tesislerinin yer alabileceği kentsel sosyal altyapı alanlarının ayrıldığı bir yerleşim bölgesi planlanmıştır (Plan Açıklama Raporu: 146-151).

5.3.2. Tematik Strateji Belgelerinde Yarımada Kalkınma Stratejisi

Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi ana temaları ile uyumlu olduğu düşünülen diğer strateji belgeleri makro (ulusal ve bölgesel belgeler), mezo (il bütününe ilgilendiren belgeler) ve mikro (sadece Yarımada ilçelerini kapsayan belgeler) ölçeklerde ele alınarak çok katmanlı gelişme perspektifi açısından uyumluluğu değerlendirilmiştir. Burada özet tablolar biçiminde verilen çok ölçekli gelişme perspektifi katmanları ekler bölümünde ayrıntılı biçimde verilmektedir (bkz.Ek B).

Tarım teması kapsamında incelenen farklı ölçekteki 3 adet strateji belgesinde ekolojik tarım eğitimi, ekolojik bağcılık ve örtüaltı yetiştiriciliği, yerel tarımsal ürün ve hizmet geliştirme ile su ürünleri yetiştiriciliği hakkında uyumlu olabilecek makro ve mezo ölçekli stratejiler belirlenmiştir (Şekil 5.38). Örneğin, İZKA İzmir Su Ürünleri Sektörü Stratejisi'nde yer alan "Enerji ihtiyacının alternatif enerji kaynaklarıyla karşılanması" hedefi ile uyumluluk tespit edilmiştir.

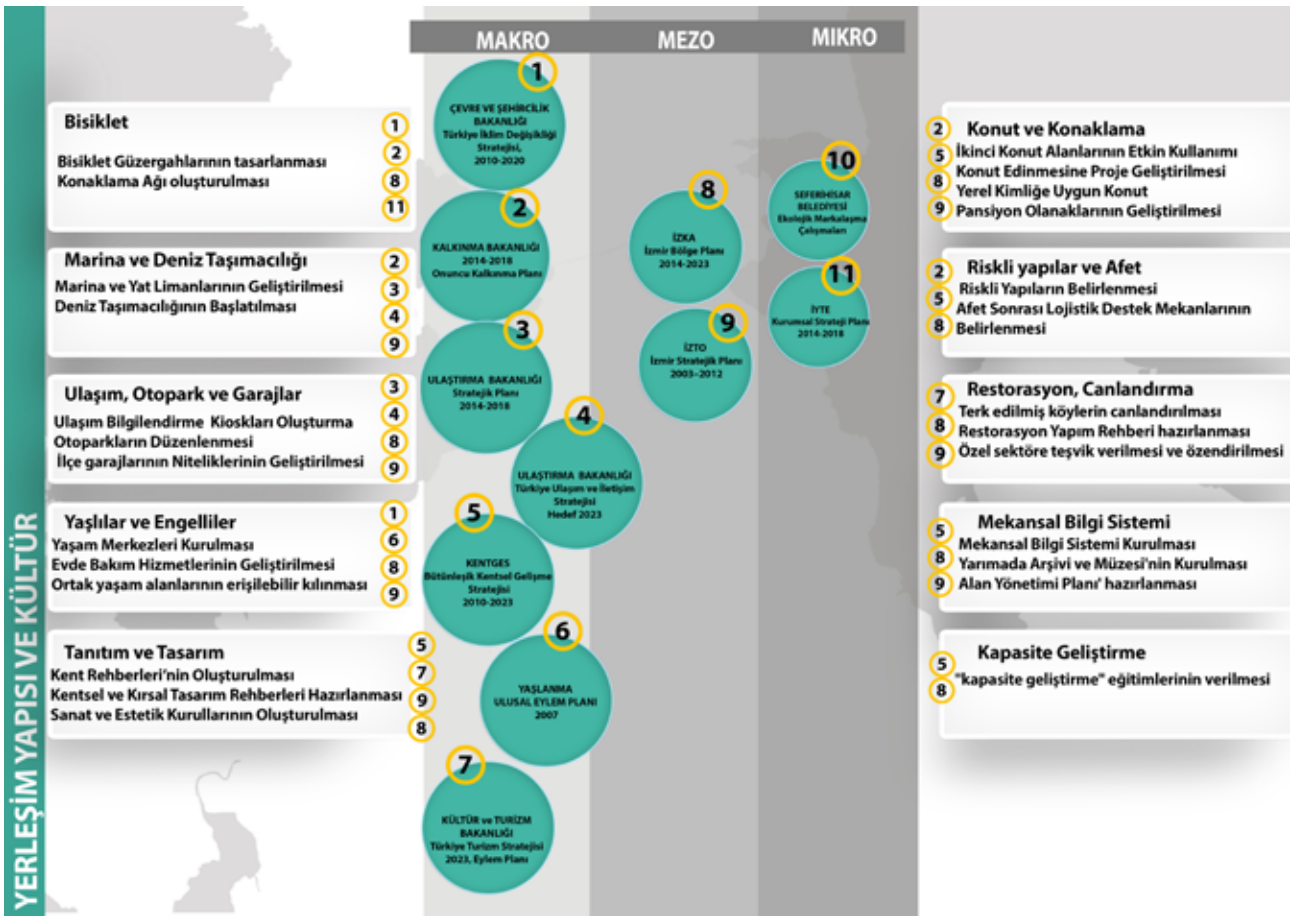

Şekil 5.38 Tarımla İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu

Yerleşim yapısı ve kültür temasında bisiklet, marina/ yat limanları ve deniz taşımacılığı, ulaşım, otopark ve garajlar, yaşlılar ve engelliler, tanıtım ve tasarım, konut ve konaklama, riskli yapılar ve afet, restorasyon ve canlandırma, kapasite geliştirme ile ilgili konu başlıkları altındaki hedefler 11 adet farklı ölçekte strateji belgesiyle karşılaştırılmıştır (bkz. Şekil 5.39). Örneğin, mezo ölçekli İZTO (2003-2012) strateji belgesinde Yarımada bölgesi için çok önemli olan ikinci konutlarla ilgili bir öneri geliştirilmektedir: “İkinci konutları, kurulması önerilen turizm şirketi vasıtasıyla turizme kazandırılması teklif

edilmektedir. Şöyle ki; ikinci konut sahiplerinin de içerisinde bulunacağı ölü sezon turizm hareketine başlanacaktır” (sf. 23). Bu öneri Yarımada stratejisinde yer alan ikinci konutların etkin kullanımı hedefi ile benzerlik göstermektedir.

Makro ölçekli KENTGES strateji belgesinde ise doğal ve kültürel varlıkların envanterlerinin tamamlanması, doğal ve ekolojik alanlarda biyolojik çeşitliliğin korunması için bilgilendirme, uyarı, izleme ve denetim sistemi oluşturulması gibi konular Yarımada strateji belgesinde önerilen Yarımada Mekansal Bilgi ve İzleme sistemini destekler niteliktedir.

Şekil 5. 39 Yerleşim Yapısı ve Kültürle İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu

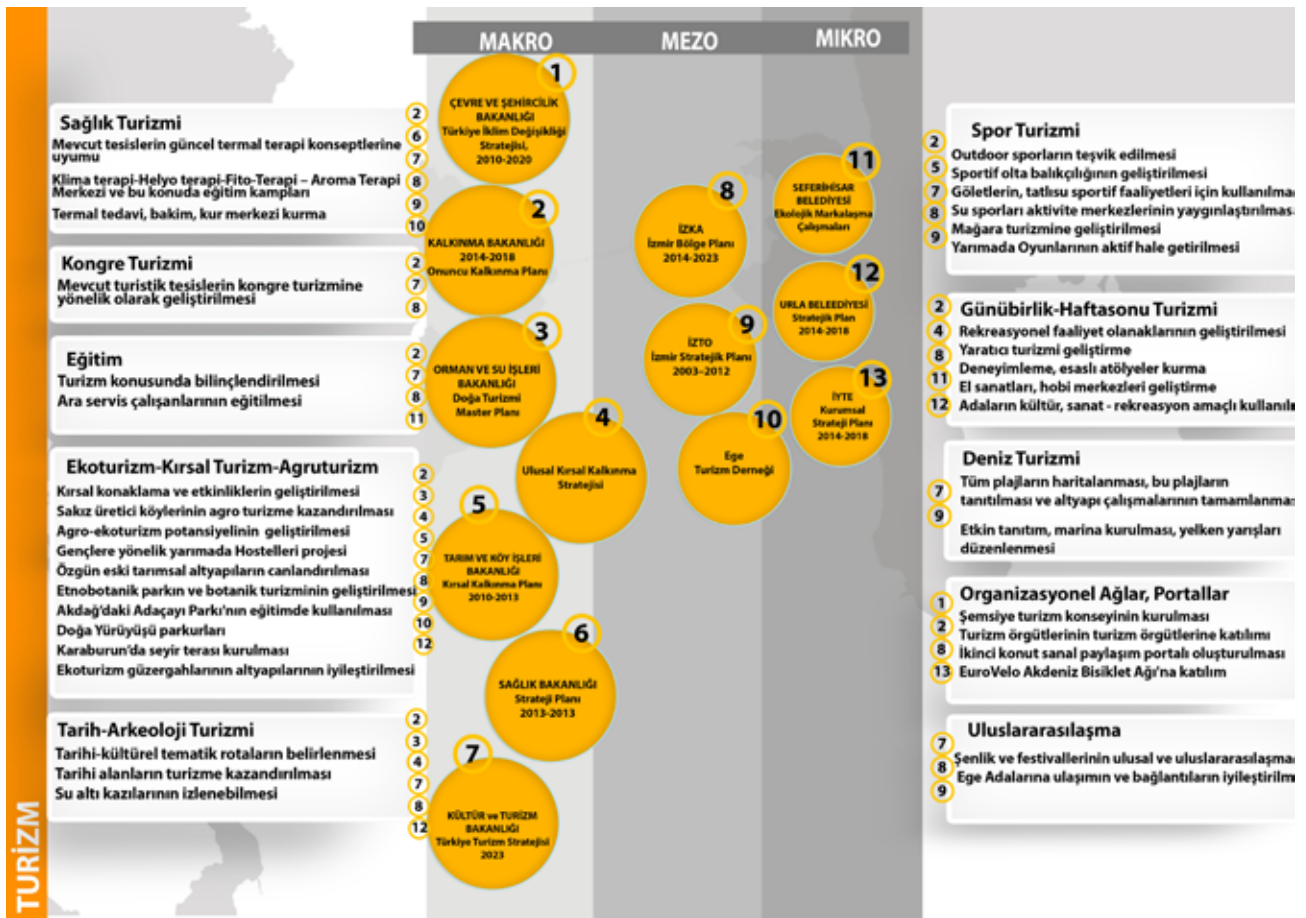
Turizm temasında turizm türleri (sağlık turizmi, kongre turizmi, eko turizm-kırsal turizm-agroturizm, tarih- arkeoloji turizmi, spor turizmi, günübirlik-haftasonu turizmi, deniz turizmi), turizm eğitimi, uluslararasılaşma ile organizasyonel ağ ve portallara bağlanma başlıklarında çeşitli ölçeklerde toplam 13 strateji belgesi taranmıştır (bkz. Şekil 5.40).Örneğin, İZKA (2014-2023) İzmir Bölge Planı'nda Karaburun, Çeşme, Seferihisar, Urla ilçelerinde ekoturizme yönelik yatırımların özendirilmesi hedeflenmiştir (sf. 87). Yarımada strateji belgesinde “Doğal ve kültürel varlıkları ile turizmi çeşitlenen Yarımada’alt ekseninde yer

alan 25 varlık-odaklı kalkınma fikrinden 10’u ekoturizme yöneliktir. Yine, mikro ölçekli “Seferihisar Ekoturizm ve Markalaşma Sektör Analizi” belgesinde bölgedeki değerlerin ekoturizme entegrasyonu ve ekolojik bilincin geliştirilmesi önerilmektedir.

Makro ölçekli İZKA (2014-2023) İzmir Bölge Planı'nda Ege Adaları ve Akdeniz’e açılma ve turizmin uluslararasılaşması ile ilgili olarak “Akdeniz’in Çekim Merkezi İzmir” stratejik önceliği altında “İzmir’in kültür ve turizm olanakları tanıtılacaktır” denilmektedir (sf. 45). Mezo ölçekli İZTO

(2003-2012) strateji belgesinde “Ege Adaları’ndan Midilli, Sakız ve Sisam’la İzmir arasında sınır ticareti ve ulaşım ilişkilerinin yük ve yolcu taşımacılığı açılarından kurulmasına çalışılmalıdır” ifadesi yer almaktadır (sf. 14). İzmir Büyükşehir Belediyesi 2010 – 2017 Stratejik Planı’nda “Akdeniz’de dolaşan yatçılar ve kruvaziyer gemileri açısından İzmir’in sahip olduğu doğal konumunun değerlendirilmesiyle bir cazibe merkezi haline getirilmesi” hedeflenmiştir (sf. 69). Nitekim, son yıllarda İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir’in Akdeniz Havzası içinde gelişimi yönünde bir dizi tarih,

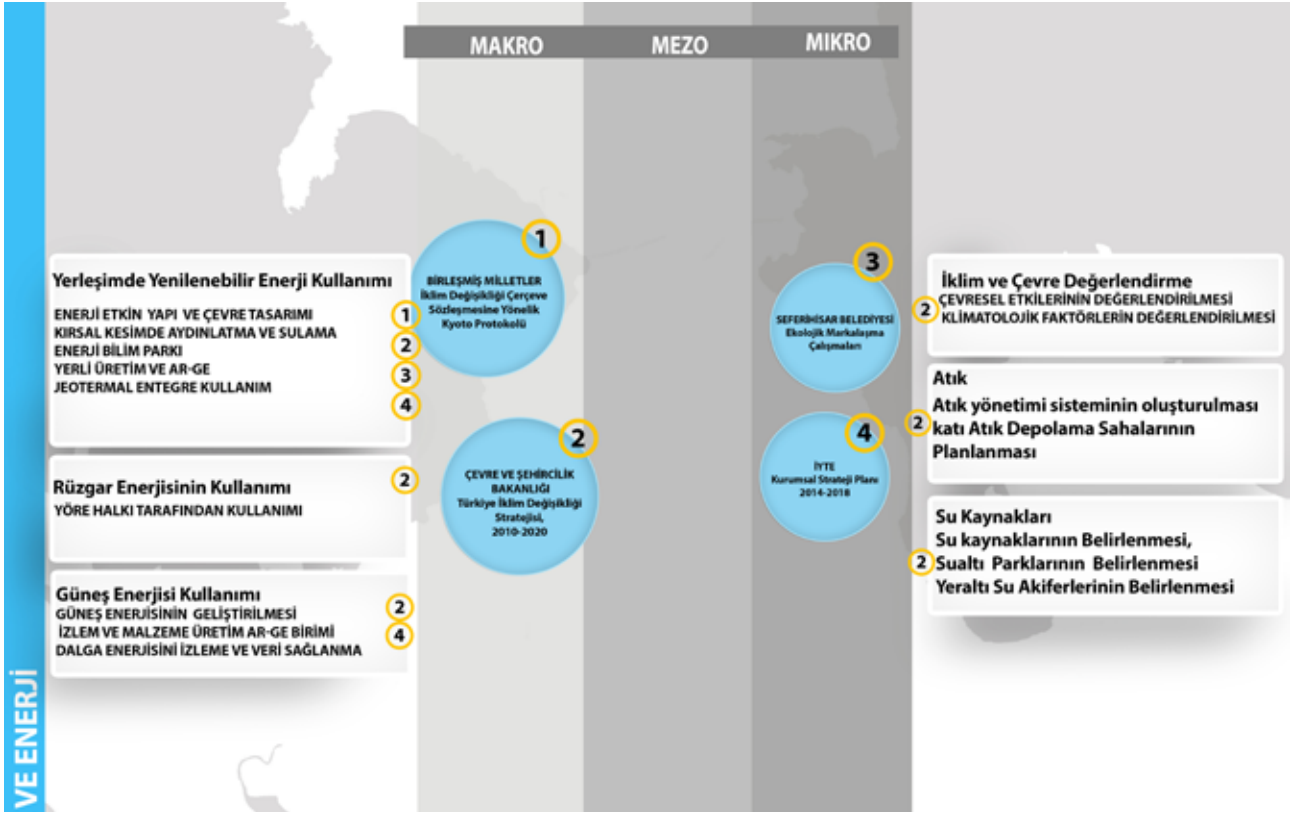
tasarım, ekoloji, sanat konularını geliştirmesi hedeflenen Akdeniz Akademisi’ni kurmuştur. Yarımada Strateji belgesinde bölgede halihazırda Akdeniz kültürüne hitap eden yerel festivallerin uluslararasılaştırılması (Ör: Alaçatı Ege Otları Festivali), Ege adalarına ulaşımın ve kültürel bağlantıların iyileştirilmesi öneriler arasındadır. Ülkemizde Seferihisar’ın öncülüğünü yaptığı Yavaş Şehirler Ağı (Citta Slow Network) gibi Akdeniz kentleri ve Ege Adaları ile işbirliği geliştiren ağlara ilişkin örnekler Yarımada strateji belgesinde de yer almaktadır.

Şekil 5. 40 Turizmle İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu

Çevre ve Enerji temasında çeşitli ölçeklerde 6 strateji belgesi incelenmiştir (bkz. Şekil 5.41). İncelenen makro ölçekli stratejilerde yenilenebilir enerji teknolojilerini geliştirmenin önemi vurgulanmaktadır. Örneğin, Birleşmiş Milletler Kyoto Protokolü belgesinde “Yeni ve yenilenebilir enerji türleri, karbondioksiti gideren teknolojiler ile çevre dostu ileri ve yenilikçi teknolojilerin araştırılmaları, teşvik

edilmeleri, geliştirilmeleri ve kullanımlarının artırılması” önerilmektedir. Aynı şekilde Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi vizyonunda da “İklim değişikliği politikalarını kalkınma politikalarıyla entegre etmiş; enerji verimliliğini yaygınlaştırmış; temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını arttırmış” bir Türkiye’den bahsetmektedir (sf. 65).

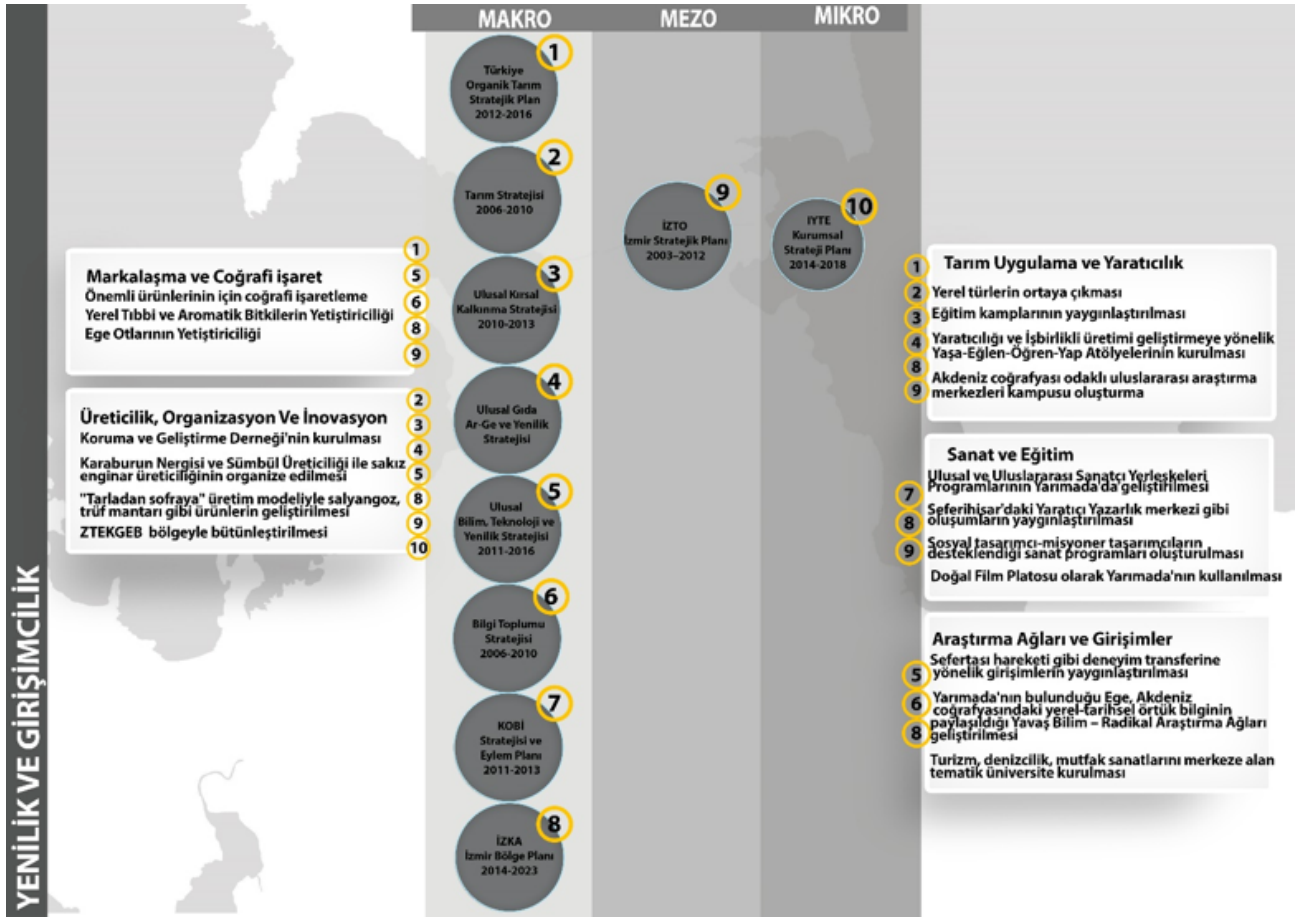
Şekil 5. 41 Çevre ve Enerjiyle İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu

İZKA (2014-2023) İzmir Bölge Planı ve İZTO (2003-2012) İzmir Stratejik Planı'nda Yarımada bölgesinde rüzgar ve jeotermal enerji yatırımları ve entegre kullanımı hakkında öneriler bulunmaktadır. Örneğin, İZTO strateji belgesinde "Seferihisar Karakoç yöresi özel turizm alanında jeotermal kaynaklar değerlendirilerek turizm yatırımların teşvik edilmesi" önerilmektedir. Yarımada Strateji belgesinde ise jeotermal enerjinin turizmin yanında tarım ve kentsel ısıtma gibi alanlarda entegre ve sürdürülebilir kullanım seçenekleri önerilmiştir. Jeotermalin çevresel etkisi açısından dikkat edilmesi gereken bir konu özellikle ısıtmada kullanılan yüksek sıcaklık değerlerindeki jeotermal suyun reenjesyonu konusunda hassas davranılmasıdır. Bu durum hem kaynakların sürdürülebilirliği hem de arıtma yapılmadan doğaya bırakılması sırasında yüzey ekolojilerine verebileceği zararlı etkilerin küçültülmesi yönünde anlamlıdır.

İZKA (2014-2023) İzmir Bölge Planı'nda ise "İzmir'de rüzgar enerjisi yatırımları Bergama, Dikili, Foça, Aliağa, Çeşme, Karaburun, Urla, Seferihisar ilçelerinde, çevresel ve sosyal etkiler de gözeticilerle gerçekleştirilecektir" denilmektedir (sf. 81). Yarımada Strateji Belgesi yenilenebilir enerjinin bölge içindeki öneminin altını çizerek ve çevre ve yerleşim kültürüne uygun gelişimi yönünde stratejiler ve analizler üretilerek katkıda bulunmuştur. Özellikle, son dönemde Yarımada bölgesinde rüzgar enerjisi santrallerinin yayılımı konusunda ortaya çıkan endişeler önümüzdeki süreçte

yenilenebilir enerjinin yönetişiminin ve çevre duyarlı gelişiminin gereğini ortaya çıkartmaktadır.

Mikro ölçekte ise İYTE 2014-2018 Kurumsal Strateji Planı'nda "Kampüste mevcut yenilenebilir enerji kaynaklarının (rüzgar, jeotermal gibi) etkin kullanımı ile kendi enerji ihtiyacını karşılayabilen Yeşil bir Kampus olma" hedefi görülmektedir (sf. 61). İYTE Jeotermal Araştırma Merkezi (JEOMER) ve içinde jeotermal alanı bulunan Türkiye'deki tek üniversite kampüsü olması nedeniyle yörede jeotermalin sürdürülebilir gelişimi konusunda öncü rol üstlenebilecek seviyededir. Yine, İYTE Kampus alanında bulunan İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nde 120 şirketten 6'sı yenilenebilir enerji konusunda faaliyet gösteren Ar-Ge şirkettir. Ancak, İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi'nde de bahsedildiği gibi yenilenebilir enerji sektöründe Ar-Ge harcamaları çok düşüktür ve 2007-2010 yılları arasında İzmir'de yenilenebilir enerji alanında patent başvurusu gerçekleştirilmemiştir. Bu nedenle, Yarımada Stratejisinde özellikle uzmanların vurguladığı bir konu olarak "Yarımada'da yenilenebilir enerji malzemelerine ilişkin yerli üretiminin geliştirilmesi ve Ar-Ge birimi kurulması" hedefi önem taşımaktadır. Yine mikro ölçekte, Seferihisar Belediyesi Ekolojik Markalaşma Çalışmaları kapsamında Belediyenin park ve bahçeler gibi ortak kullanım alanlarını yenilenebilir enerji ile aydınlatarak ilk adımı atması öngörülmüştür.

Şekil 5. 42 Yenilik ve Girişimcilikle İlgili Çeşitli Ölçeklerdeki Strateji Belgelerinin Uyumluluğu

Yenilik ve Girişimcilik temasında çeşitli ölçeklerde 10 farklı strateji belgesi incelenmiştir (Şekil 5.42).

Yenilik ve girişimcilik diğer tüm temaları dikey kesen bir eksen olarak görülmelidir. Bu nedenle, özellikle makro strateji belgelerinin içinde tarım, sanayi, turizm gibi alanlarda yenilik ve girişimcilik kapasitesinin artırılması ile ilgili konular yer almaktadır.

Makro ölçekteki strateji belgelerinde İzmir'in bir üniversiteler kenti olarak gelişebileceği (ör: İZKA 2014-2023 İzmir Bölge Planı: 152) bu yönde Türkiye'deki en şanslı kentlerden biri olduğu belirtilmektedir. Yarımada bölgesi eğitim, sağlık, turizm gibi hizmet endüstrilerinin gelişebileceği bir coğrafyada yer almaktadır. Bu yönde yine makro ölçekli Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi'nde (2011-2016) "Üniversitelerde sanayi ihtiyaçlarını ve yerel özellikleri de dikkate alan tematik olarak yapılanmış araştırma merkezlerinin yaygınlaştırılması sağlanacaktır" denilmektedir. Yarımada strateji belgesinde tematik araştırma merkezleri, uluslararası üniversitelerle işbirlikleri konuları özellikle içinde bulunduğu Akdeniz coğrafyası ile gelececek şekilde önerilmiştir.

Mikro ölçekte ise İYTE 2014-2018 Kurumsal Strateji Planı'nın Teknoloji, İnovasyon ve Yaratıcılık ana gelişme ekseninde belirtilen hedefler Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi ile uyumludur. Yarımada strateji belgesinde özellikle İlçe Halk

Çalıştaylarında ilk sırada çıkan bilgi varlığı olan İYTE ve İZTEKGEB İnovasyon Merkezi'nin bölgeyle bütünleştirilmesi yerel araştırma ve girişimcilik kapasitesini besleyecektir.

5.4. Gelişme Hedeflerinin İzlenmesi

Bölüm 5.2.1'de verilen mekansal etkileşim analizlerinin de gösterdiği gibi doğal ve kültürel varlık envanteri açısından çok zengin olan Yarımada bölgesi için ayrıntılı mekansal verilerin üretimi, güncellenmesi ve bunun üzerinden hassas ekosistemlerin izlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi çalışması süresince kullanılan mevcut mekansal veriler Bütünleşik Kıyı Yönetimi gibi tematik mekansal strateji çalışmalarından, İzmir için üretilmiş 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı belgelerinden, ESRI ortofoto veritabanı'ndan (World Imagery) elde edilmiştir. Ayrıca, proje ekibinden yer alan Prof.Dr. Yusuf Kurucu'nun koordinatörlüğünü yaptığı ve İzmir İl Özel İdaresi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi,

Şekil 5. 43 Yarımada Bilgi Sisteminde Son Kullanıcının Veri Yorumlamasına Yönelik Bir Öneri

Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Orman Bölge Müdürlüğü işbirliğiyle yapılan “İzmir İli Arazi Sınıflandırması” (2013) projesinden alınmıştır.

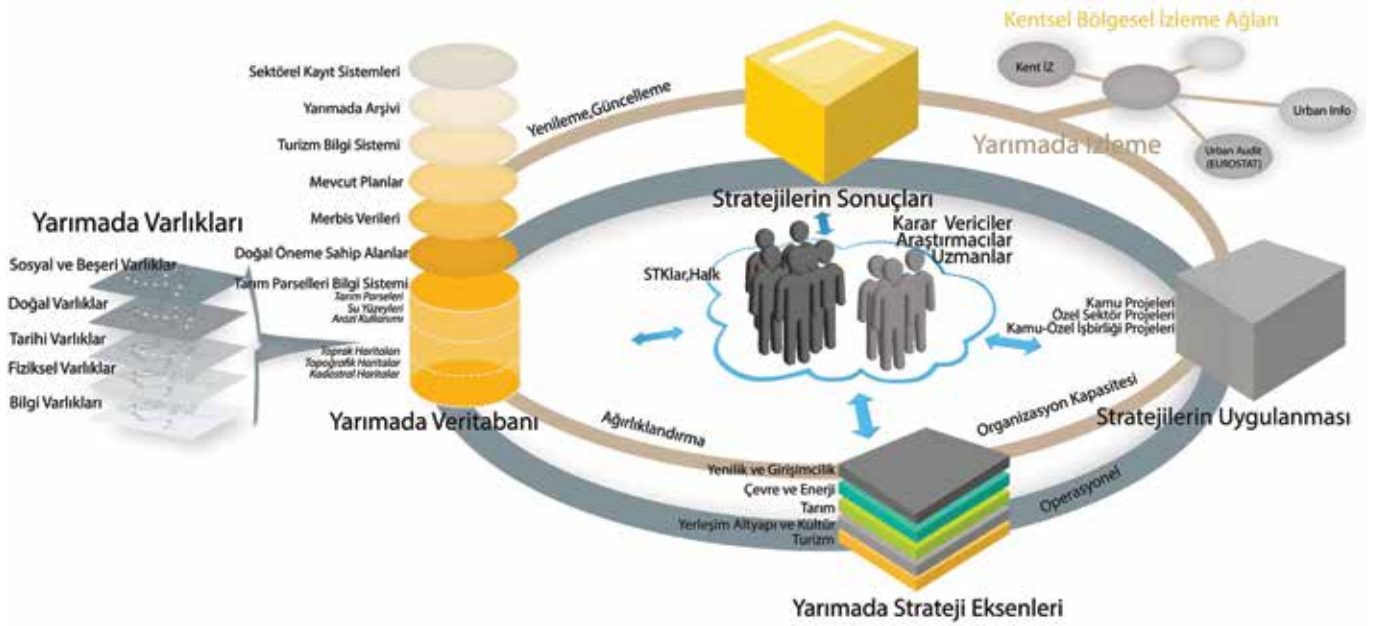
Yarımada stratejisinin diğer bir önemli özelliği ise İlçe Halk Çalıştayları sürecinde katılımcılarla birlikte önemli doğal ve kültürel varlıkların tematik haritalar üzerine işlenmesi ve sonucunda oluşan web-tabanlı coğrafi bilgi sistemi arayüzünün oluşturulmasıdır. Deneme amaçlı üretilen sistem rahatlıkla izleme sisteminin bir parçası olarak çalışabilir. Özellikle yorum ekleme, varlıkları derecelendirme ve hatta yeni veri girişine izin veren katmanlar oluşturulabilir (bkz. Şekil 5.43). Böylelikle Yarımada'nın korunması ve stratejik varlıklara yönelik sahiplenme ve farkındalığın artması yönünde verinin demokratikleştirilmesi de sağlanmış olacaktır.

Yarımada İzleme Sistemi bileşenleri göz önünde bulundurulduğunda öncelikle Yarımada varlıklarına yönelik envanter çalışmaları ve ulusal-kentsel bazda yapılan çalışmaların tamamlanmış olması gereklidir (Şekil 5.44). Bu yönde “İzmir İli Arazi Sınıflandırması” projesi gibi bazı güncel ve ayrıntılı çalışmalara rastlamak olanaklıdır. Bunların yanında “Seferihisar Doğa Mirası” projesi gibi devam eden çok önemli çalışmalar da bulunmaktadır. Bu tür projelerin yaygınlaştırılması ile önemli veri açıklarını kapatmak mümkün olacaktır. Diğer yandan ulusal bazlı yürüyen bazı projelerden de Yarımada bölgesine yönelik gerçek zamanlı veri temini mümkün olabilecektir. Örneğin, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün 2011 yılında başlattığı “Tarım Parselleri

Verim Modeli” ağırlıklı olarak tarımsal amaçlar için, uydru görüntüleri ve/veya hava fotoğraflarının kullanılarak tarım parsellerinin ve bitki örtüsünün belirlendiği, oluşturulan her bir parsel için toprak-topoğrafya-iklimsel verilerin işlendiği, kadastral veriler ile mülkiyet özelliğinin de kazandırıldığı çok detaylı ve güncellenebilir bir veritabanıdır. Bu veritabanı sayesinde tarım arazilerindeki üretim parsel bazında kayıt altına alınmaktadır.

Tarımsal/kırsal veritabanlarının yanısıra yerleşim yapısına ışık tutan kent bilgi sistemi kurma çalışmaları ülkemizde 1990ların başından beri sürmektedir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. Maddesi coğrafi kent bilgi sisteminin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Güncel durumda İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları dışında kalan Karaburun ve Çeşme ilçeleri'ne ait ayrıntılı bir veritabanları bulunmamaktadır. 2012 yılında getirilen 6360 sayılı Kanunla İzmir Büyükşehir sınırları il bütününe kapsayacağından bu iki Yarımada ilçesi de kentsel veritabanları ile entegre edilecektir.

Yarımada İzleme Sistemi'nin diğer bir bileşeni Yarımada Stratejisi eksenleri ve ilgili stratejik hedeflerdir. Bu hedeflerin uyumluluğu ve çatışmasının oluşturabileceği etkilerin hesaplanması da Yarımada veritabanı sayesinde mümkün olabilecektir. Buradan yola çıkarak senaryo-bazlı çalışmaların ve tahminlemelerin de üretilmesi mümkündür. Yarımada stratejilerinin uygulanması tüm sistemin rasyonel çalışmasını gerektirdiğinden yerel organizasyon kapasitesinin geliştirilmesi uygulama safhasında büyük önem arz edecektir. Stratejik hedefler sonucu ortaya çıkacak projelerin de performanslarının izlenmesi ve ölçülmesi

Şekil 5. 44 Yarımada İzleme Sistemi Bileşenleri

izleme sistemine değer katabilecek diğer bir uygulamadır. Ülkemizde belediyelerin performansını ölçmeye yönelik İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen 'Belediyelerde Performans Ölçümü Projesi' (BEPER) bir örnektir. Bu proje güncel durumda uygulanmasa da uygulama ve denetleme amaçlı (hizmet büyüklüğü, maliyeti, kalitesi, yönetsel etkinlik, çevre koruma) bir performans izleme önerisi sunmaktadır (Bilge, 2007).

Oluşturulan mekansal izleme sisteminin diğer kentsel-bölgesel izleme sistemleri ile de entegrasyonunun sağlanması önemlidir. KENTGES stratejisinde belirtilen KentİZ gibi izleme modelleri bu anlamda örnek olabilir. 2014-2023 İzmir Bölge Planı'nın İZKA Kalkınma Kurulu içinden belirlenen, "İZBP İzleme ve Değerlendirme Komitesi" tarafından izleneceği ve değerlendirileceği ifade edilmektedir (İZKA, 2013c). İzmir Bütünleşik Kıyı Yönetimi Planı'nda ise kıyılarının izlenmesi için oluşturulacak 'Kıyı Konseyi' içinde bir Planlama ve Uygulamaları İzleme Birimi önerilmiştir. Tüm bu öneri yapıların mutlaka bir mekansal bilgi sistemi entegrasyonu içinde ele alınması gereklidir.

Son olarak, ortaya konulan izleme sisteminde yer alacak göstergelerin üretimine zemin teşkil edecek veri yönetimi altyapısının oluşturulması gerekecektir. Bu tür sistemlerde verinin güncel tutulması hayati bir önem taşımaktadır. Bu da veri yaşam döngüsü içinde (yaratma, kullanma, paylaşma, yeniden işlevlendirme, güncelleme, silme) veri üretmekle görevli kurumların hazır olma düzeyi ile ilgilidir. Eğer kurumların hazır olma düzeyi önceden tespit edilebilirse verilerin kalitesi ve ilgili paydaşların sorumluluk/ilgililik

düzeyi hakkında da fikir edinilebilir. Bunu ölçümlemek için bir kontrol listesi oluşturulabilir. Bu listenin içeriği aşağıdaki başlıklarda sorgulanabilir:

- Veri sistemi altyapısı hazır mı? Veri kalitesi, veri güvenliği
- Yasal altyapı hazır mı? Veri üretim, paylaşım iletim kuralları, prosedürleri
- Kurumsal altyapı hazır mı? Kurum içinde göstergenin üretimi, kontrolünü yürüten bir koordinasyon biriminin varlığı
- İnsan altyapısı hazır mı? İstenilen kalitede ve güvenilirlikte veri üretimi için personelin bilgi ve becerisinin yeterliliği
- Teknolojik altyapı hazır mı? Gerekli teknik ekipman, yazılım (ör: coğrafi bilgi sistemi yazılımları), donanımın mevcudiyeti
- Liderlik ve katılım hazır mı? Yapılan çalışma yerel düzeyde (belediye, kamu kurumları, kent konseyi, sivil toplum örgütleri) ne ölçüde sahipleniliyor, ne ölçüde benimseniyor ve destekleniyor?
- Finansal kaynaklar hazır mı? Veri toplama ve üretiminin maliyeti kurumlara para, zaman, enerji açısından ne ölçüde ek yük getiriyor?

İzleme sisteminde yer alacak temel göstergeler stratejik gelişme eksenlerine göre EK C.'de verilmiştir.

Bu bölümde öncelikle varlık-odaklı sürdürülebilir kalkınmanın temel taşları ve bunun üzerinde geliştirilen yol haritasının bileşenleri açıklanmaktadır. Ardından bu yol haritasına göre oluşturulmuş varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin hangi sıra ve zaman dilimlerinde yer alabileceğine yönelik bir gelişme senaryosu sunulmaktadır. Son olarak, böyle bir yapının paydaşları ve yönetim sürecine yönelik öneriler ele alınmaktadır.

6. Yarımada Stratejik Yol Haritası / Gelişme Senaryosu

6.1. Yol Haritası Bileşenleri

Yol haritası çalışması gelişme eksenleri ve altında yer alan varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin uygulanmasına yönelik atılması gerekli adımların neler olabileceğinin belirlenmesine yardımcı olacaktır. Bu çalışmada benimsenen varlık-odaklı sürdürülebilir kalkınma, kısa vadeli sorun odaklı çözümler yerine uzun vadeli yatırımlara ve yerel kalkınmayı sağlayacak ana blokların zaman içinde inşa edilmesine dayanmaktadır. Dolayısıyla, yerel varlıkları harekete geçirecek uzun vadeli bir yol haritası için kamuoyu oluşturulması, finansman sağlama yöntemlerinin geliştirilmesi, öncelikli fizibilite/araştırma konularının belirlenmesi, zaman planlarının yapılması ve izleme sisteminin oluşturulması şarttır. Ayrıca, sürecin uygulanmasında liderlik, uygun altyapı (fiziksel, beşeri, finansal) ve piyasa taleplerine cevap verebilen organizasyon kapasitesinin de sağlanması gereklidir.

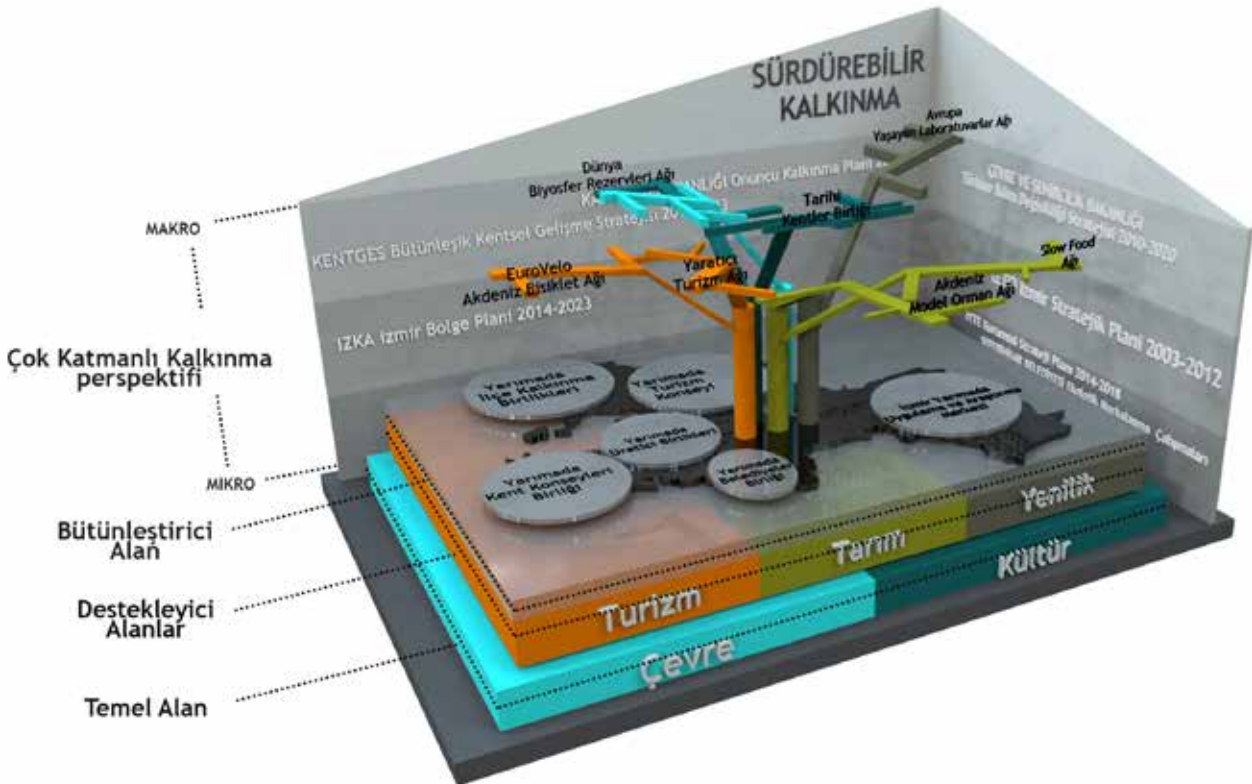
Bu çerçevede, Şekil 6.1'de sunulan yol haritasının bileşenleri aşağıdaki özetlenmektedir:

- Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'ndeki temel alan çevre ve kültür üzerinden şekillenmektedir. Bunun nedeni bölgenin sürdürülebilir gelişimi için çok önemli olan doğal ve kültürel varlıklarının koruma, biriktirme ve gelecek nesillere aktarma yönünde yapılacaklarla ilgilidir. Bir varlık yönetimi çerçevesi kurmak yaşamsal olan temel alan için ilk adım olacaktır. Bu adım, önceki bölümde de ifade edilen mekansal veri destekli bir Yarımada Bilgi Sistemi oluşturup izleme sistemi kurarak operasyonel hale getirilebilir.
- Yol haritasının ikinci temel bileşeni, çevre ve kültür temel alanları üzerinde yükselen ve tarım, turizm, yenilik temalarında oluşan destekleyici alan olacaktır. Destekleyici alan, temel alandaki varlık temelini bozmadan geliştirici, iyileştirici, gelir getirici yönde faaliyetlerin organizasyonu, bir başka deyişle ekonomik sürdürülebilirlik açısından değerlidir. Ekonomik sürdürülebilirlik ise ancak bilgi varlıklarının devreye girmesiyle, yani yörenin yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır.

- Bu kapasitenin geliştirilmesi ise bizi üçüncü adım olan bütünleştirici alana yöneltilmektedir. Kapasite, değer verilen işlevleri başarabilme kabiliyeti olarak tanımlanabilir. Bir şeye sahip olmakla, o şeyden yararlanmak arasında önemli farklılık vardır. Ancak kapasitesi varsa faydalı hale gelecektir. Kapasite noksanlığı, sahip olunan şeylerin faydaya dönüşmesinde ciddi bir engeldir. Amartya Sen'ci anlamda kapasite yaklaşımı gelir artışı merkezli geleneksel yaklaşım yerine kişilerin yaşam kalitelerinde iyileşme ve bireysel özgürlüklerin artışı önemsemektedir. Dolayısıyla, öğrenen bölge anlayışını, deneyimi ve örtük bilginin kodlanmasını ön plana almak gerekecektir. Bu da yerel organizasyonların gücü ve kapasitesi ile yakından ilgilidir. Bu çerçevede, temel alan ve destekleyici alanları kuşatacak, inisiyatif yaratacak yerel yapılar bütünleştirici alanda önerilmiştir. Bütünleştirici alanı oluşturan yönetsel yapılar Bölüm 6.3'teki yönetim stratejisinde ayrıntılı ele alınmaktadır.
- Tematik ağlar yol haritasının uç noktasını oluşturmaktadır. Yarımada'yı bölgesine, ulusal ve uluslararası platformlara taşıyacaktır. Yarımada yerleşimleri ile benzer türde ağlar ile dayanışmacı,

ihhtisaslaşmayı geliştirici yönde işbirlikleri doğabilecekken, Yarımada yerleşimlerinden farklı türde olan kentlerle olan ağ ilişkilerinde ise çeşitlilik ve dolayısıyla dayanıklılık artacaktır. Varlık-odaklı kalkınma fikirleri arasında bu çeşitlenmeyi ve ihtisaslaşmayı teşvik edecek EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı, Uluslararası Yaratıcı Turizm Ağı (turizm); Akdeniz Model Orman Ağı, zaten kurulu olan ve hareket alanı genişleyebilecek Slow Food Ağı (tarım); Tarihi Kentler Birliği (yerleşim), Dünya Biyosfer Rezervi Ağı (çevre) ve Avrupa Yaşayan Laboratuvarlar Ağı (yenilik) örnek olarak önerilmiştir.

- Çok katmanlı kalkınma perspektifi tüm bu yol haritası bileşenlerini kuşatan bir ortam, arka zemin görevi üstlenmektedir. Temel ve destekleyici alanlarda farklı kurumlarca üretilen çeşitli ölçeklerdeki strateji ve politika adımları dikkatle izlenmeli ve Yarımada stratejisi ile ilişkilendirilerek yerel sürdürülebilir kalkınma için operasyonel hale getirilmelidir. Bu konuda yine yönetim stratejisinde ele alınan Yarımada Kordinasyon Kurulu gibi eşgüdüm sağlayıcı oluşumlara ihtiyaç vardır.

Şekil 6.1 Yol Haritası Bileşenleri

6.2. Eylemler ve Gelişme Senaryosu

Bu bölümde senaryo, her bir varlık-odaklı kalkınma fikriyle ilgili zaman planlı eylemler bütünü olarak tanımlanmış ve kullanılmıştır. Önem sırası ve öncelikleri belirtmek için çevrimiçi Delfi Anketi sonuçları kullanılmıştır. Zamanlama oluşturulurken kısa vadeli (1 yıl ve daha kısa süreli), orta vadeli (1-3 yıl arası) ve 3 yıldan uzun sürede gerçekleştirilebilecek fikirler Gantt Şeması olarak verilmiştir.

Tarım	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ekolojik tarım eğitiminin MYO ve/veya Çiftçi Eğitim Merkezleri yoluyla bölgede yaygınlaştırılması										
Yarımada bölgesinde ekolojik bağcılık ve şarapçılığın geliştirilmesi (ör: organik şarap fabrikası, butik otel, tadım evi)										
Özgün butik tarımsal ürün işleme tesislerinin geliştirilmesi										
Küçükbaş hayvan sütlerinin katma değerli ürünlere dönüştürülmesi (Mandıra, peynir üretimi vb.)										
Yerel zeytin varietelerinin (ör: Urla Erkencesi- Hurma Zeytin) yetiştiriciliğinin ve hasat sonrası işleme ve depolama yöntemlerinin geliştirilmesi										
Doğal yayılış alanındaki sakızlardan eterik yağ elde edilmesi ve pazarlanması, ayrıca değişik sakız formların reçinesinin belirlenmesi ve tescil edilmesi										
Karaburun topan kefal yumurtası üreticiliği ve havyar üretiminin araştırılması										
Seferihisar'da Ekolojik Örtüaltı Yetiştiriciliği (Jeotermal Enerji ile)										
Deniz Balıkçılığının geliştirilmesi										
Balıkçılıkta lojistik karasal alanların oluşturulması										
Su ürünleri yetiştiriciliğinde yenilenebilir enerjinin kullanım imkanlarının geliştirilmesi										
Balıkçı barınaklarının yerlerinin iyileştirilmesi										
Gıda ormanı ve serada meyve ormanı kurulması (sakız, badem vb.)										

Yerleşim Yapısı ve Kültür	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ortak yaşam alanlarının engelliler ve tüm dezavantajlı gruplar için erişilebilir kılınması										
Anakent ve iç körfeze kıyısı olan ilçeler arasında deniz ulaşımının geliştirilmesi ve diğer toplu taşıma sistemleri ile entegrasyonu										
Yarımada Mekânsal Bilgi Sistemi (Kültür Varlıkları ve Doğal Yapı Coğrafi Envanteri)										
Deniz Taşımacılığının Başlatılması, Vapur Hattının Oluşturulması										
Kırsal Yerleşimlerde Konut Gerekliğini Yerel Kimliğe Uygun Biçimde Karşılamanın Desteklenmesi; Proje, Malzeme ve üretim Desteğinin Sağlanması										
Yarımada'daki önemli arkeolojik alanların Alan Yönetimi Planlarının hazırlanması										

Yerleşim Yapısı ve Kültür	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
İlçe Belediyelerinde, Koruma Bölge Kurullarında, Yapı Denetim Firmalarında ve Mimari Bürolarda çalışan mimar ve mühendislere, nitelikli yapı üretimi ve restorasyonu konularında, "kapasite geliştirme" eğitimlerinin verilmesi										
Yarımada'nın varlıkları ile ilgili bilgi vermek ve tanıtımını sağlamak amacıyla Yarımada Kent Rehberleri'nin oluşturulması										
Tarihi binaların restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmaları için özel sektöre teşvik verilmesi ve özendirilmesi (Müze, sanat merkezi, butik otel vd.)										
Yerleşimlere özel ve doku odaklı kentsel ve kırsal Tasarım Rehberleri hazırlanması										
Afet sonrası lojistik destek mekânlarının ve toplanma alanlarının belirlenmesi										
Riskli yapıların belirlenmesi, güçlendirilmesi ve/veya yenilenmesi										
Yarımada'daki terk edilmiş köylerin canlandırılmasına ilişkin alternatif proje üretim sürecinin başlatılması (ör: sağlık köyü, yaşlı köyü)										
Yerleşim yerlerinde bisiklet güzergâhlarının tasarlanması, bisiklet parklarının oluşturulması ve konaklama ve kamping noktaları ağı oluşturulması										
Yarımada'da yaşayan orta ve alt gelir düzeyine sahip ailelerin konut edinmesine yönelik projelerin geliştirilmesi										
Yarımada'da evde bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ve koordinasyonu										
Bilgi paylaşılan, ortak karar alınan, ortak etkinlik yapılan, eğitim ve sağlık hizmetlerinin alındığı bir yaşam merkezi olan çağdaş köy odaları'nın kurulması										
Sokak-Cadde-Kıyı-Parklarda, çatı ve kamusal yüzeylerde eko-aydınlatma (güneş ve diğer yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı) çözümlerinin geliştirilmesi										
Yarımada'daki plajlar, günübirlik tesis alanları, spor alanları, aktarma noktaları vb. alanlarda depo otoparkların düzenlenmesi										
Yarımada ilçe garajlarının niteliklerinin geliştirilmesi										
Yarımada Arşivi, Kütüphanesi ve Müzesi'nin Kurulması										
Yarımada'da yapılacak restorasyon projelendirme ve uygulamalarına yönelik "Restorasyon Yapım Rehberi" hazırlanması										
Yaşlı ve engelli bireyler için Yaşam Merkezleri kurulması ve Yarımada Ağı oluşturulması										
Yarımada Ulaşım bilgilendirme altyapısı ve turizm danışma kioskuları oluşturma										
İlçe Belediyelerinde sanat ve estetik Kurullarının Oluşturulması										
Yarımada'nın doğal bir liman Olma özelliği kullanılarak Marina ve Yat Limanlarının geliştirilmesi										
Yarımada köy yollarının iyileştirilmesi										

Yerleşim Yapısı ve Kültür	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Çok önemli ve öncelikli yapıların ilçe belediyelerince kamulaştırılıp restorasyonlarının ve yeniden işlevlendirilme çalışmalarının yapılması										
İlçe merkezlerinde üniversite öğrencilerine yönelik pansiyon olanaklarının geliştirilmesi										
Yarımada'da kent konseyleri birliği kurulması										
İkinci konut alanlarının çevrelerinin iyileştirilmesi ve etkin kullanımının sağlanması										
Öğrenciler arasında yarımadalılık ve yerel kültür bilincinin geliştirilmesine yönelik ders müfredatı geliştirilmesi										
Yarımada'da boş duran bağ evlerinin yeniden işlevlendirilmesi										

Turizm	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Yarımada bütününde bir şemsiye turizm konseyinin oluşturulması ve bunun altında ilçelere ya da turizm türlerine yönelik altyapıların kurulması										
Yarımada turizm örgütlerinin dünyadaki turizm örgütlerine / ağlarına katılımının teşvik edilmesi										
Çeşme Kalesi ve Bağlararası Şaraphanesi gibi alanların turizme kazandırılması										
Yarımada agro-ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve geliştirmeye yönelik projelerin üretilmesi										
Tarihi-kültürel tematik rotaların belirlenmesi										
Turizm hizmetlerinde ara servis çalışanlarının eğitilmesi ve yörede barınma koşullarının oluşturulması										
Karaburun'da bir etnobotanik park kurulması (EÜ. Mordoğan Deneme Üretim İstasyonu içerisinde Mordoğan Nergis Çiçeği Parkı'nın kurulması)										
Ege Adalarına ulaşımın iyileştirilmesi, kültürel ve ticari bağlantıların güçlendirilmesi										
Ege Turizm Derneği tarafından yayınlanan ekoturizm rotalarının tanıtılması ve altyapılarının iyileştirilmesi										
Termal su kullanan mevcut otellerin günümüz konseptlerine uyumunun teşvik edilmesi										
Sakız üretici köylerinin kurulması agro turizme kazandırılması										
İzmir üniversitelerinin turizme yönelik eğitim desteği ile yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi										
Yarımada şenlik ve festivallerinin ulusal ve uluslararası hale getirilmesi (bağbozumu, zeytin vb.)										
Su sporları aktivite merkezlerinin yaygınlaştırılması ve mevcut tesislerin iyileştirilmesi										
Deniz turizmi kapsamında tüm plajların haritalanması, bu plajların özelliklerinin tanıtıldığı broşürlerin hazırlanması ve altyapı çalışmalarının tamamlanması										
Doğa Yürüyüşü parkurlarının oluşturulması ve bu parkurlara yönelik altyapı çalışmalarının yapılması										
Kaya tırmanışı gibi yeni gelişen rekreasyon ve adrenalin amaçlı sporların (outdoor sporlar) Yarımada'da gelişiminin teşvik edilmesi										

Turizm	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sportif olta balıkçılığının geliştirilmesi(Ör: Kanolarla olta balıkçılığı, antik dönemde balıkçılık için kullanılan tekneler ile olta balıkçılığı)										
Fito terapi-Aroma Terapi Merkezi,Klima terapi-Helyo terapi'nin Yarımada'da geliştirilmesi ve bu konuda eğitim kamplarının düzenlenmesi,										
Çeşme'den başlayarak EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı'nın tüm Yarımada ve İzmir üzerinden Türkiye'ye girişinin sağlanması										
Yarımada'ya özgü eski tarımsal altyapıların canlandırılması ve turizmde kazandırılması										
Gençlere yönelik hostellerin yapılması, kamping alanlarının geliştirilmesi (Yarımada Hostelleri projesi)										
Seferihisar Kokar Mevkisi, Güzelbahçe Inkaya Mağarası gibi alanların mağara turizmne açılması										
Adaların kültür, sanat - rekreasyon amaçlı kullanılması										
Yarımada kırsal alanlarında çiftlik pansiyonlarının, ev pansiyonculuğunun, köy-kır düğün organizasyonlarının geliştirilmesi										
Mevcut turistik tesislerin kongre turizmne uyumlu geliştirilmesi										
Deniz turizmni geliştirme etkin tanıtma yapılması marina kurulması yelken yarışı										
Karaburun Akdağ'da 1200 m'de karstik oyuk icinde kendiliğinden oluşan Adaçayı Parkı'nın eğitimde kullanılması										
Günübirlik turizmne yönelik rekreasyonel faaliyet olanaklarının geliştirilmesi										
Bölgede geleneği olan Yarımada Oyunları'nın yeniden aktif hale getirilmesi										
Su altı kazılarının izlenebilmesi için altı pencereli/aynalı teknelerin kullanılması										
Yarımada ikinci konutlarına yönelik sanal paylaşım portalı oluşturulması										
Karaburun'da bir seyir terası kurulması ve buraya ulaşımın teleferik ya da funiküler raylı sistemler ile sağlanması										

Çevre ve Enerji	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Öncelikle Karaburun'da ve kıyıya yakın arıtma tesisi olmayan diğer tüm yerleşmelerde atık su arıtma tesislerinin kurulması										
Yarımada'da katı atık depolama sahalarının planlanması ve yönetiminin sağlanması										
Yarımada'da rüzgâr enerjisinin yöre halkı tarafından kullanımının etkinleştirilmesi										
Yarımada'da yenilenebilir enerji malzemelerine ilişkin yerli üretimin geliştirilmesi ve Ar-Ge birimi kurulması										
Kırsal kesimde aydınlatma ve sulamada yenilenebilir enerji kullanımının geliştirilmesi										

Çevre ve Enerji	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Jeotermal kaynaklarının bütüncül kullanılmasına yönelik girişimlerin arttırılması										
Yarımada'da yenilenebilir enerji kaynaklarının çevresel etkilerinin değerlendirilmesi										
Yarımada'da doğal ve kültürel peyzajların tespiti ve geliştirilmesi										
Jeotermal enerjinin alternatif kullanım olanaklarının çeşitlendirilmesi çalışması										
Enerji etkin bina ve peyzaj tasarım çalışmalarının yaygınlaştırılması										
Yarımada'da güneş enerjisinin planlanması ve geliştirilmesi										
Urla'da Uygulamalı Yenilenebilir Enerji Bilim Parkı kurulması										
Yarımada'nın jeotermal potansiyelinin saptanması ve geliştirilmesi										
Yarımada su kaynaklarının belirlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi										
Yarımada'da klimatolojik faktörlerin ölçüm ve değerlendirme birimlerinin kurulması										
Yarımada biyosfer rezerv verilerinin değerlendirilmesi ve uygulamasına yönelik çalışmaların yürütülmesi										
Yarımada'da denizel ve karasal ortamlarda rezerv alanlarının oluşturulması										
Güneş enerjisi izleme ve malzeme üretim Ar-Ge birimi kurulması										
Yarımada'da dalga enerjisini izleme ve veri sağlama çalışması										
Çölleşme ve kuraklık riskine karşı yeraltı barajlarının yapılması										

Yenilik ve Girişimcilik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Yarımada'nın önemli ürünleri (Sakız, enginar, nergis, hurma zeytin vb.) için coğrafi işaretleme ve marka tescili yapılması (Made in Yarımada)										
İzmir Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin kurulması										
Yarımada Belediyeler Birliği'nin canlandırılması										
Yerel varlıkları yaşatma ve desteklemeye yönelik meslek ve beceri edindirme amaçlı öğrenme merkezleri kurma (taş ustası vb.)										
Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme										
Turizm, denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite										
Organize tarım bölgelerinin kurulması (işleme, paketleme, kurutma, pazarlama, eğitim)										
Yarımada Kalkınma Birliklerinin oluşturulması										
Karaburun Nergisi ve Sümbül üreticiliği ile sakız enginar üreticiliğinin organize edilmesi										
Yerel türlerin ortaya çıkması ve korunması için gen çalışmalarının yapılması, Menemen'deki gen bankası ile işbirliğinin yapılması										
Eğitim kamplarının yaygınlaştırılması (organik tarım uygulama çiftlikleri, sağlıklı yaşam parkı, yaz bilim kampı vb.)										
Yarımada pazarlarının yaygınlaştırılması (üretici, gece, antika, otantik, kadın, organik pazarları)										
Ege Otlarının (Şevketibostan vb.), İşlenmesi Pazarlanması, Markalaşması										

Yenilik ve Girişimcilik	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
IZTEKGEB Inovasyon Merkezi'nin bölgeyle bütünleştirilmesi										
Anason gibi yerel Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Tarla-Sera ortamında yetiştiriciliği, yerinde işlenmesi, markalaşma										
Turizmde yerel halkın istihdamının sağlanabilmesi için aile işletmelerinin teşvik edilmesi										
Jeotermal Organize Sera Bölgelerinin oluşturulması										
Ev kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye, pazarlama, tescilleme										
Armola Peyniri, Kopanisti Keçi Peynirinin Coğrafi İşaretinin alınması										
Yaratıcı ve İşbirlikli üretimi geliştiren Yaşa-Eğlen-Öğren-Yap Atölyelerinin kurulması										
Yarımada'nın bulunduğu Ege, Akdeniz coğrafyasındaki yerel-tarihsel örtük bilginin paylaşıldığı Yavaş Bilim – Radikal Araştırma Ağları geliştirilmesi (ör: Karaburun Bilim Kongresi deneyimi)										
Akdeniz coğrafyası odaklı "Uluslararası Yetkinlik Merkezleri Kampüsü" kurulması										
Ulusal ve Uluslararası Sanatçı Yerleşkeleri Programlarının Yarımada'da geliştirilmesi										
Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması										
"Tarlardan Sofraya" üretim modeliyle salyangoz, trüf mantarı gibi ürünlerin geliştirilmesi										
Seferihisar'daki Yaratıcı Yazarlık merkezi gibi oluşumların yaygınlaştırılması										
Doğal Film Platosu olarak Yarımada'nın kullanılması										
Sosyal tasarımcı-misyoner tasarımcıların desteklendiği sanat programları										
Sefertası hareketi gibi deneyim transferine yönelik girişimlerin yaygınlaştırılması										

6.3. Yönetişim Stratejisi

Bilgi toplumu ve küreselleşme süreci ile birlikte ekonomik kalkınma olgusu çeşitli açılardan başkalaşım geçirmiştir. Bir yönü ile kalkınmanın sürdürülebilirliği; diğer yönü ile kalkınmanın yerleşerek konunun kentsel bazda, kentin hinterlandı ile birlikte ele alınması şeklinde bir içerik değişikliği olmuştur. Bu durum kalkınma sürecinin aktörlerinin de değişmesine yol açmıştır. Geleneksel kalkınma yaklaşımında, sermayenin ve sermaye yatırımlarının merkezi devletçe yönlendirildiği bir kalkınma anlayışı söz konusudur. Oysa yerel kalkınmada, kentin yerel yönetimi olarak belediyeler, yerel özel sektör, yerelde hizmet sunan kurumlar ve vatandaş katılımı, merkezi devletten önce sürdürülebilir yerel kalkınmanın aktörleri olarak öne çıkmışlardır. Zira, yeni kalkınma anlayışında, çevre, toplum ve ekonominin birbirinden ayrı ve kopuk değil bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gereği doğmuştur.

Günümüzün yerel katılımcı ağ yönetişim yaklaşımı, özel girişimcilerin de sosyal sorumluluk bilinci içinde; toplumun, STK'ların ve vatandaşın, çevre ve toplum talepleri yönündeki destek ve kısıtlarını dikkate alarak davranması gereğini güçlü biçimde gündeme taşımış bulunmaktadır. Yol haritası bileşenlerinden "bütünleştirici alanda" bölgenin sahibi olan temel aktörlerin tanımlanması ve aralarındaki işbirliğinin tarif edilmesi gerekmektedir. Burada iki tür yapılanmadan bahsedilebilir:

- **Mevcut Yönetişim Yapılarının İyileştirilmesi:** Bölgede geleneği olan kökleşmiş yerel yapıların iyileştirilerek sürdürülmesi önerilmektedir. Örneğin, Yarımada Belediyeler Birliği'nin aktif hale getirilmesi (yerleşim), ilçelerde aktif olan üretici birliklerinin Yarımada çatısı altında bir üst birlik olarak toplanması (tarım), ilçelerdeki kent konseylerinin birleştirilerek Yarımada Kent Konseyleri Birliği'ni oluşturması (çevre), 2023 Turizm Stratejisi çerçevesine uyumlu olarak Yarımada Turizm Konseyi (turizm) oluşturulması sayılabilir. Bu tür oluşumlar Yarımadalılık bilincini ve bir bütünleşme stratejisini besleyecektir.
- **Yeni Birimlerin Kurulması:** Bu başlıkta aslında alan yönetimini kolaylaştıracak yönetsel mekanizmalar önerilmektedir. Örneğin, kırsalın büyük önem taşıdığı Yarımada'da köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması, yerel yönetimlerde kırsal yerleşimlerin temsil gücünü azaltacaktır. Bu sorunu hafifletmek için İlçe belediyelerinde ve Büyükşehir Belediyesinde bir "kırsal planlama birimi" kurulmalıdır. Ayrıca yine her ilçede köy muhtarlarından oluşan "muhtarlar meclisleri" oluşturularak yerel temsilin aşağıdan-yukarıya sürekliliği sağlanmalıdır. Diğer taraftan, İstanbul Tarihi Yarımada'ya özgü kurulan araştırma merkezi (İSTYAM) benzeri bir yapı İzmir Yarımadası için de düşünülebilir. İzmir Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi (İZYAM) olarak konumlandırılacak bu

bilimsel yapı organizatörlüğünde "Yarımada Bilgi Sistemi" gibi mutlaka kurulması gereken sistemler hayata geçirilebilir. İZYAM içinde eğitim, araştırma, karar destek için veri üretimi ve bu verinin açık platformlardan şeffaf paylaşımı ana hedef olacaktır. Ayrıca, İZYAM gibi bir araştırma-eylem odaklı kuruluş, yol haritasında tarif edilen tematik ağlara da açılımı sağlayan bir görev üstlenebilir. Yerel topluluk ve ağların oluşturulması konusunda bir iletişim merkezi olarak faaliyet gösterebilir.

Yukarıda bahsedilen yapıların işbirliğinin kurumsallaşması için bir koordinasyon birimi olacak, çalışmaların eşgüdümünü sağlayacak "Yarımada Koordinasyon Kurulu"nun kurulması önerilmektedir. Kurulun üyeleri yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum örgütleri ve kamu kurumlarının temsil edildiği bir düşünce kuruluşu (think-tank) şeklinde Yarımada Belediyeler Birliği çatısı altında sürdürülebilir hale getirilebilir. İzmir'deki ve ulusal düzeydeki kurumlar ile strateji ve uygulama eşgüdümü Koordinasyon Kurulu tarafından sağlanmalıdır. Bu kurulun 6 aylık periyotlarda Yarımada sürdürülebilir kalkınma ve koordinasyon toplantısı yapması öngörülmektedir. Öneri kurulun görevleri arasında;

- Varlık-odaklı proje fikirlerinin hayata geçirilmesi için temel aktörlerin bir araya getirilmesi,
- Finansman modellerinin oluşturulması,
- Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nin performansının izlenmesi,
- Yarımada'nın kendine özgü ayrıcalıklarının korunması,
- Bölge içi ve dışı ağ-etkileşiminin kurumsallaştırılması ve yakından takip edilmesi gibi konular yer alacaktır.

Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi içinde izlenen yerel katılımcı süreçte şimdiden belirli bir sosyal desteği sağlama yolunda kazanımlar elde edilmiştir. Çalışma süresince birlikte oluşturulan strateji taslağı çeşitli tematik alanlarda etkili olan kurum ve yapılarla paylaşarak görüş alınmıştır. 'Odak Grup Görüşmeleri' olarak adlandırılan bu süreçte EBSO Enerji Grubu ile yenilenebilir enerji konusu tartışılmış, Seferihisar Doğa Okulu ile biyolojik çeşitlilik, yaban hayatı ve ekonomik sürdürülebilirlik konularında görüş alışverişi yapılmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne Belediyenin katalizörlüğünde gerçekleştirilebilecek varlık-odaklı kalkınma fikirleri hakkında bir sunuş yapılmıştır. Futüristler Derneği ile dünyadaki megatrendlere uygun, bölgede çok özel olan niş ürün ve üretim bölgelerinin katma değerini arttırıcı yönde neler yapılabilir soruları tartışılmıştır. Son olarak, İzmir Üniversiteler Platformu'na strateji belgesinde İzmir Üniversiteleri ile ilgili işbirliği konularının neler olabileceği hakkında bir bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmelerde yeni fikir, rapor gibi belgelerin yanında önemli geri bildirimler sağlanmış ve değişiklikler strateji belgesine de yansıtılmıştır.

Yukarıda özetlenen odak grup stratejisi, politik destek, liderlik, stratejik tematik ağlar ve iyi iletişim ile desteklenirse mobilizasyon için gerekli olan organizasyon kapasitesi ve farkındalık sağlanmış olacaktır. Bu çalışmayı yerel paydaşlarla beraber üretilmiş bir mutabakat metni gibi okursak bu çerçeveden operasyonlar üretmek ve önceliklere karar vermek için açık bir diyalog ortamının da başlatılmasına ihtiyaç vardır. Bundan sonraki süreçte uygulayıcı paydaşlarla (sivil toplum, akademi, yerel yönetim, girişimciler) “Yarımada Koordinasyon Kurulu” çatısı altında bir araya gelerek varlık-odaklı kalkınma fikirlerini realite haline getirecek sinerji yönetimi sürecinin başlatılması gerekmektedir.

Yarımada'nın sürdürülebilir kalkınmasında koordinasyonu sağlayacak en temel aktör İzmir Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeleridir. Bu kurumların temel altyapı hizmetleri sağlamanın yanında en öncelikli katkısı çevresel konularda aktif tutum alması olacaktır. Seferihisar Doğa Mirası gibi projeler Yarımada Belediyeler Birliği tarafından bölge geneline genişletilerek örnek bir yaban hayatı, biyoçeşitlilik çalışmasına dönüştürülmelidir. İzmir Büyükşehir Belediyesi bölgenin hassasiyetleri iyi yönetebilmek adına doğal ve kültürel yapının envanteri, yasal tespiti, haritalanması ve analizine imkan verecek bir mekânsal bilgi sistemini Yarımada örneğinden başlayarak kurmalı ve daha sonra havzalar bütününde genişletmelidir. Karaburun Kent Konseyi'nin UNESCO Biyosfer Rezerv Alanı olma fikri desteklenmeli ve gerekli girişimlerde bulunulmalıdır. Yine Ildır'daki Eritrai Antik Kenti'nin Efes'teki gibi bir “Alan Yönetimi” çerçevesi geliştirilmelidir. İkinci konu, kırsal geniş olan Yarımada'nın Bütünşehir olma süreci sonrası nasıl şekilleneceğidir. Halihazırda İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde olan Urla bu metropol baskısını en çok yaşayan ilçedir. Seferihisar'da başlatılan “Geleceğin Köyleri Hareketi” tam bu sürece tepki olarak gelişmiştir. Yarımada'da her biri kendi başına model olabilecek kırsal yerleşimler vardır. Urla Kadıovacık Köyü ilk “Sıfır Karbon” Köy olma, Ildır Köyü Antik Eritrai nedeniyle Alaçatı ile kıyaslanan turizm potansiyeline, Urla Bademler Köyü ilk köy tiyatrosu ve etkin üretici birliği ile, Seferihisar Orhanlı Köyü Doğa Okulu girişimi ile, Kavakdere, Kuşçular, Yağcılar, Ovacık bölgeleri organik tarıma uygun yapıları ile öne çıkmaktadır. Ayrıca Karaburun'da terk edilmiş Rum köy yerleşimleri bulunmaktadır. Ekolojik çeşitliliği korumanın en iyi yolu kırsaldakini orada yaşatabilmekten geçmektedir. Bu nedenle, belediyelerin yönetim şemasında 'kırsal planlama' birimleri mutlaka yer almalıdır. Üçüncü temel konu, Tüm Akdeniz gibi iyi bir zeytin ve üzüm coğrafyası olan Yarımada'nın, Organik Yarımada'ya dönüşmesinin başarılmasıdır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerelde kalkınma anlayışı ile başlattığı ve bölgede uyguladığı “Organik Yarımada projesi” daha güçlü ve organize tarım ihtisas bölgeleri ile desteklenerek yaygınlaştırılmalıdır.

Katalizör rolü büyük olan diğer bir temel aktör İzmir Üniversiteleridir. Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisinde üniversitelerle ilgili fikirler incelendiğinde İzmir Üniversitelerinin dört temel alanda görev alabileceği

görülmektedir. Birincisi, Yarımada Mekânsal Bilgi Sisteminin kurulmasıdır. Böyle bir sistemin konumlandığı yer “İzmir Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi” gibi disiplinlerarası çalışmalara imkan sağlayacak bir yapı olabilir. İkincisi, Yarımada'nın varlık stokuna uygun Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının yürütülmesidir. Yenilenebilir enerji malzemelerine ilişkin yerli üretimin geliştirilmesi ve Ar-Ge birimleri kurulması, bir eğitim ve rekreasyon işlevini de üstlenebilecek Yarımada Yenilenebilir Enerji ve Bilim Parkı için girişimlerde bulunulması, ayrıca, İZTEKGEB İnovasyon Merkezi ve Teknopark çatısı altında bu tür Ar-Ge çalışmalarının teşvik edilmesi gerekli görülmektedir. Üçüncüsü, Yarımada'da çok yüksek çıkan organik tarım ve ekonomik değeri yüksek olabilecek ihtisaslaşmış tarımsal ürünlere yönelik ekolojik tarımı destekleyecek model çiftlikler ve uygulamalı eğitim merkezleri geliştirilmesi, ayrıca, yaz bilim kamplarının açılması önemlidir. Eğitim, araştırma ve rekreasyonu birleştirebilecek diğer bir öneri de Karaburun'da bir etnobotanik parkın kurulmasıdır. Bu yönde Yarımada bölgesinde bulunan Ege Üniversitesi Mordoğan Deneme, Araştırma ve Uygulama İstasyonu çok güzel bir olanak sunmaktadır. Son olarak, İzmir Üniversiteleri, Uluslararası Üniversitelerle işbirliği içinde “eğitim serbest bölgesi” mantığında ve “Akdeniz Araştırmaları” temasıyla oluşturdukları “Uluslararası Yetkinlik Merkezleri Kampüsü” gibi bir oluşuma destek verebilirler.

Özel sektör ise Urla Şarap Vadisi, ege otlarının pazarlanması ve markalaştırılması, Yarımada pazarları platformu gibi alanlarda öncülük edebilir. Özel sektörün hangi alanlarda kendisi, hangi alanlarda kamu-özel işbirliği ile hareket edeceğine yönelik çerçevenin yatay örgütlenmeli bir koordinasyon modeliyle ticaret ve sanayi, esnaf ve sanatkarlar odaları ve işadamları dernekleri vasıtasıyla ve Yarımada ve İzmir'den başlayarak dış yatırımcıyla müzakere süreci başlatılabilir.

Aşağıdaki bölümde, tüm temel aktörlere yönelik, varlık-odaklı kalkınma fikirlerine göre konumlarını gösteren bir “Paydaş Etki Değerlendirmesi” yer almaktadır.

Paydaş Etki Değerlendirmesi

Stratejik gelişme eksenlerinde tarif edilen varlık-odaklı kalkınma fikirleri için EK A'da ayrıntısı verilen özet tablolardan yapılan kategorizasyonda 6 tür temel paydaş belirlenmiştir:

- Sivil Platformlar, Kent Konseyleri, Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Halk
- Özel Sektör
- Kooperatif, Birlik, Vakıf, Esnaf, Ticaret ve Sanayi Odaları, Meslek Odaları
- Üniversiteler ve Araştırma Kuruluşları
- Yerel Yönetimler: İlçe Belediyeleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi
- Bölgesel, Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar

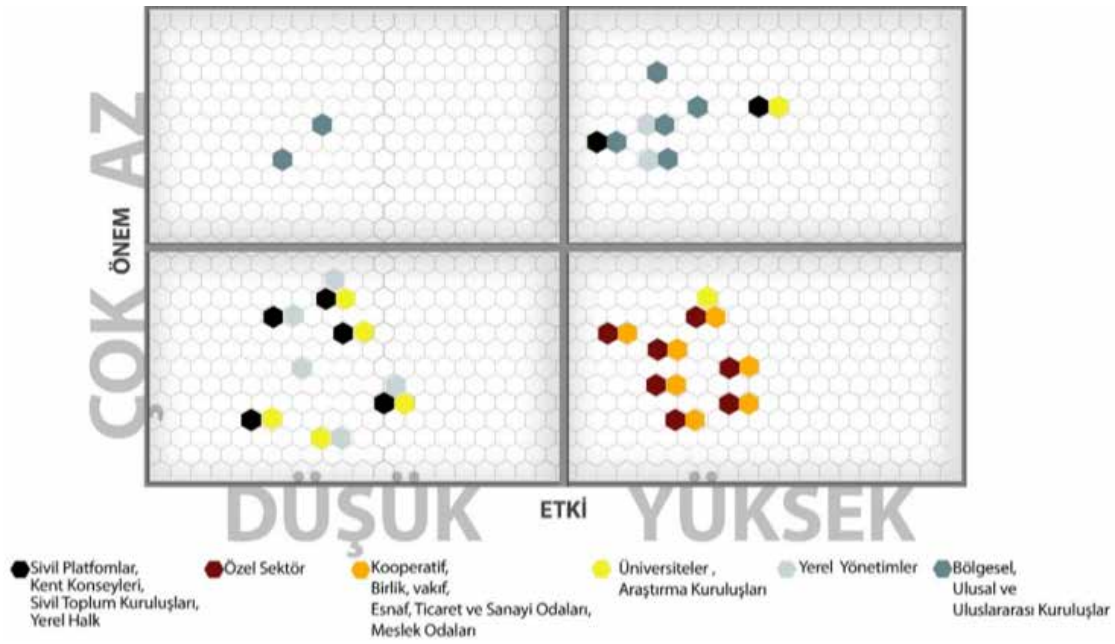
Bu paydaşlara yönelik önem/etki matrisi hazırlanmıştır (Tablo 6.1). Bu tabloda paydaşların projelerle ilgisi ve yürütme gücüne göre yapılabilecekler nominal grup tekniği kullanılarak belirlenmiş ve görselleştirilmiştir. Aşağıda her ana tema için dikkat çeken durumlara ilişkin kısa değerlendirmeler verilmektedir.

Tablo 6. 1 Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirler İçin Paydaş Önem/ Etki Matrisi

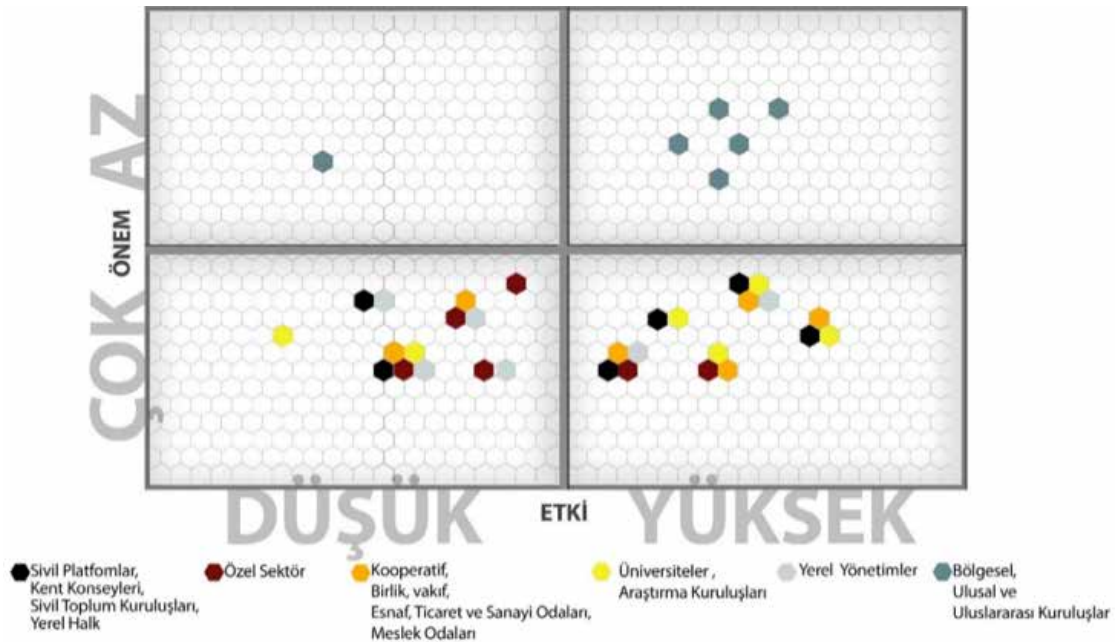
Önem / Etki	Düşük	Yüksek
Az	(AD) Farkındalık yarat	(AY) Bilgilendir
Çok	(ÇD) Dahil Et	(ÇY) Birlikte Çalıştır

Tarım

Tarım temalı projelerde özellikle kooperatif ve birliklerin oluşturduğu üst yapılar ile üniversite ve araştırma kuruluşlarının birlikte daha yakın çalışma gereği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşlara, bölgede butik ve niş tarımsal ürünlerin geliştirilmesi ve katmadeğerinin zenginleştirilmesi, su ürünleri yetiştiriciliğinin çevresel etkisi gibi konularda farkındalık yaratılması ihtiyacı gözlenmektedir (Şekil 6.2 ve 6.3).

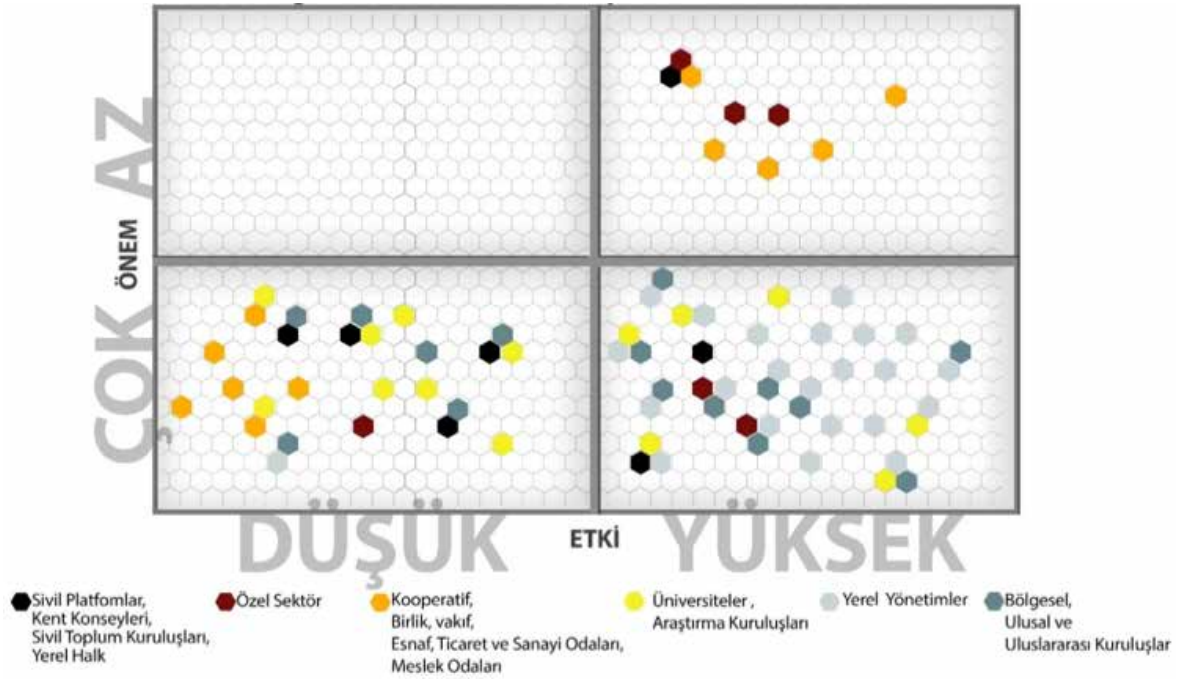
Şekil 6. 2 SE1: Organik Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar

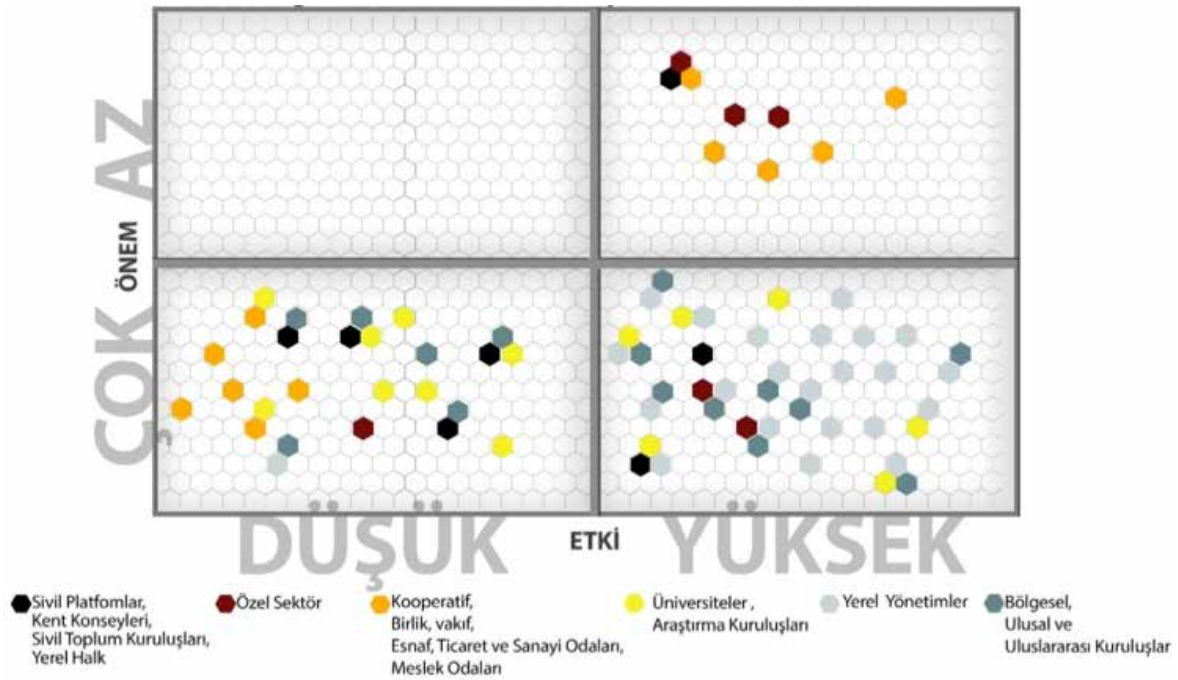
Şekil 6. 3 SE2: Temiz Deniz-Temiz Kıyı, Projelere Göre Paydaşlar

Yerleşim Yapısı ve Kültür

Yerleşim yapısı ve kültür ana temasında önerilen stratejilerde özellikle odalar, üst birlikler ve özel sektörün bu alanda yapılabilecek projelerle ilgili bilgilendirilmesi önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin rolü yerleşim yapısı ve kültür temasındaki projelerde önemlidir. Bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşlar ve üniversiteler ile birlikte çalışması projelerin yapılabilirliğini yükseltecektir (Şekil 6.4 ve 6.5).

Şekil 6. 4 SE3: Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler, Projelere Göre Paydaşlar

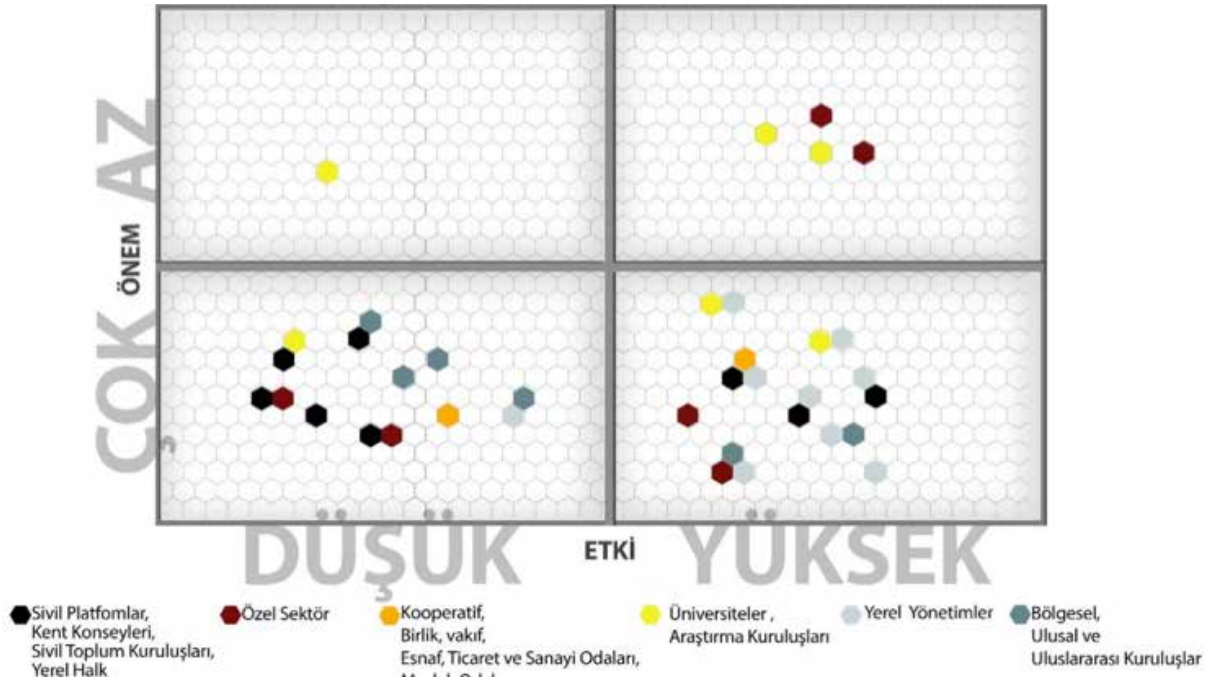

Şekil 6. 5 SE4: Kültürel Varlıkları ile Öne Çıkan Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar

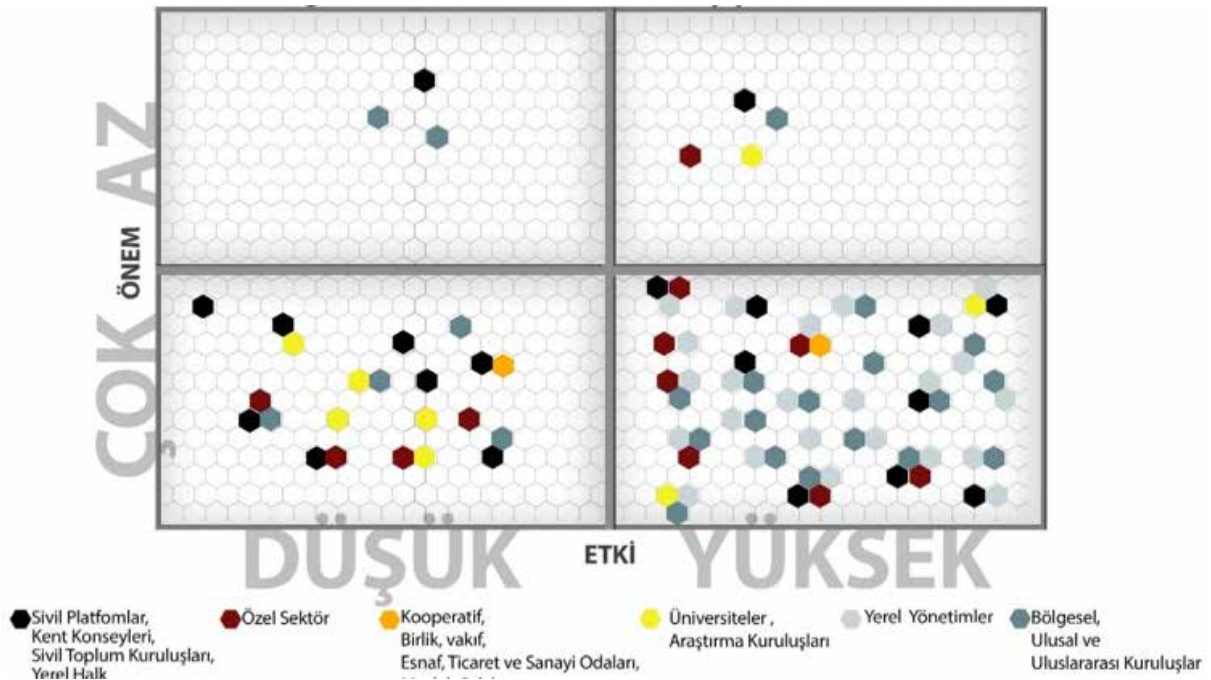

Turizm

Turizm ana temasında çok sayıda proje vardır ve aktörlerin dağılımı çeşitlilik göstermektedir. Örgütlü, eğitilmiş turizm strateji ekseninde üniversitelerin yöredeki sektörel taleplere yönelik bilgilendirilmesi ve farkındalık yaratılması önemli görülmektedir (bkz Şekil 6.6). Ayrıca, geliştirilecek alternatif turizm projelerinde yöredeki doğal ve kültürel varlıkların hassasiyetini de düşünerek sivil toplum kuruluşlarının mutlaka dahil edilmesi, yerel yönetimlerin ise etkin bir biçimde diğer gruplarla birlikte çalışması gereği görülmektedir (Şekil 6.7).

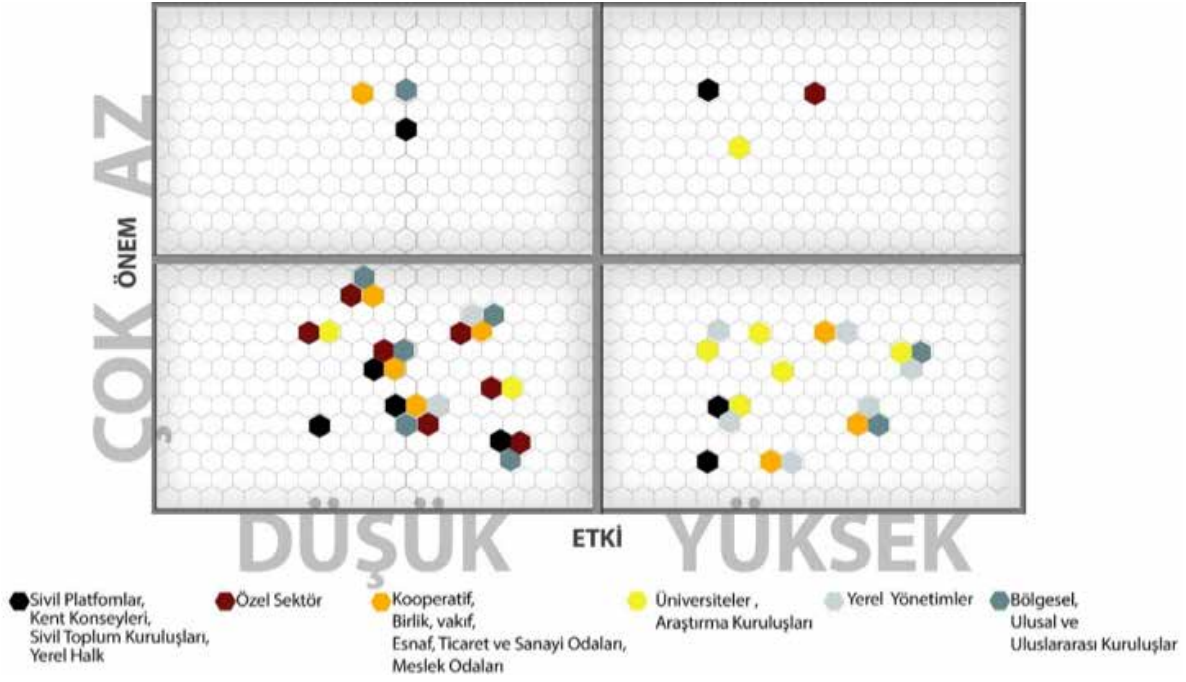
Şekil 6. 6 SE5: Planlı-Örgütlü-Eğitilmiş Turizm, Projelere Göre Paydaşlar

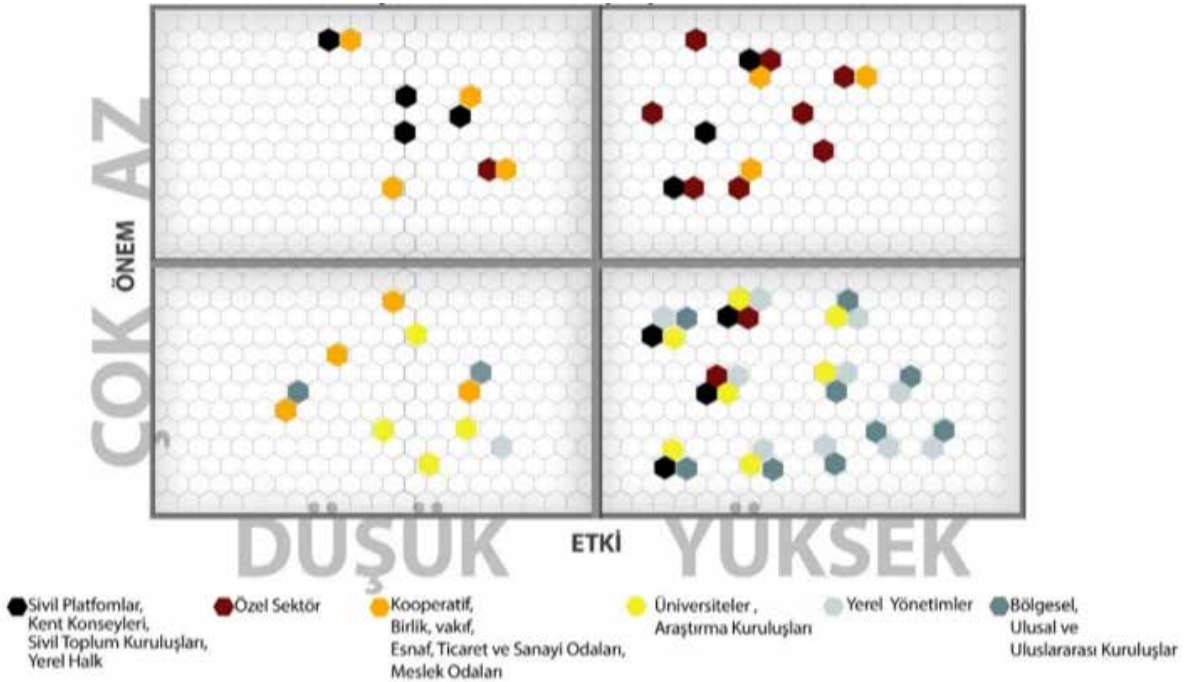
Şekil 6. 7 SE6: Doğal-Kültürel Varlıklarıyla Turizmi Çeşitlenen Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar

Çevre ve Enerji

Enerji konusu genellikle ulusal, bölgesel düzeyde ele alınsa da Yarımada için yöredeki aktörlerin birlikte çalışma ihtiyacı net bir biçimde gözlenmektedir. Özellikle, önerilen yenilenebilir enerji projeleri için üniversiteler ve sivil platformların daha fazla birlikte çalışma ihtiyacı olduğundan bahsedilebilir (Şekil 6.8). Diğer taraftan, çevrenin korunması ve iyileştirilmesi için yerel yönetimler, ulusal ve uluslararası kuruluşların işbirliği gerekli görülmektedir. Burada tematik işbirliği ağlarının oluşturulması projelerin hayata geçmesi için yararlı olacaktır (ör: Dünya Biyosfer Rezervleri Ağı) (Şekil 6.9).

Şekil 6. 8 Se7: Yenilenebilir Enerji Kaynaklarıyla Öncü Yarımada, Projelere Göre Paydaşlar

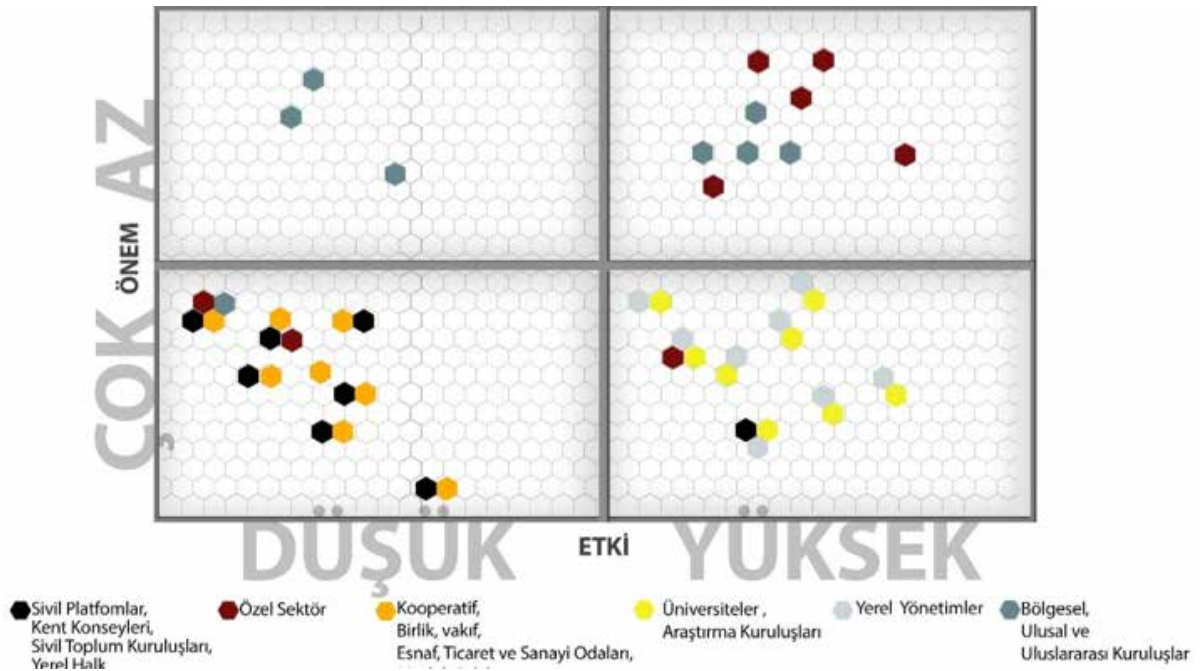

Şekil 6. 9 Se8: Yarımada Çevresel Kalitesinin Korunması, Projelere Göre Paydaşlar

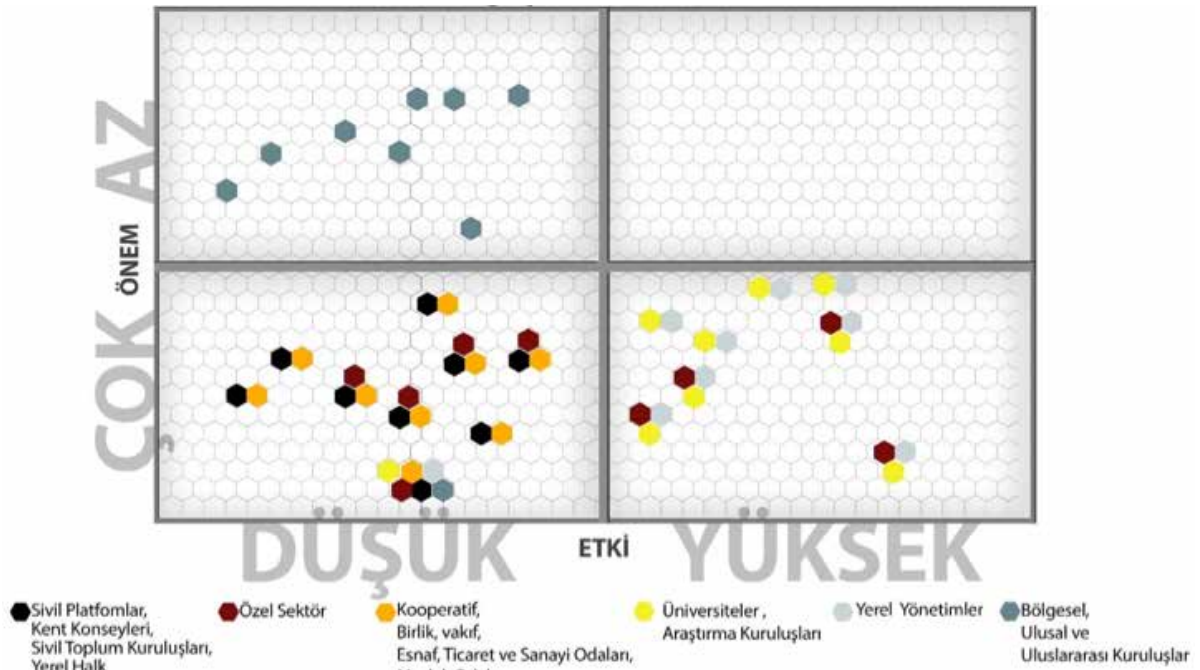

Yenilik ve Girişimcilik

Bölgenin kapsayıcı ve paylaşımlı biçimde yerel ekonomik gelişimini gerçekleştirilmesi özellikle üniversite ve yerel yönetimlerin daha sıkı işbirliğiyle ve birlikte çalışmasıyla mümkün olabilir görünmektedir. Sivil platformların da çalışmalara mutlaka dahil edilmesi gereklidir. Yörede Karaburun ve Seferihisar'da örnekleri bulunmaktadır (Şekil 6.10). Yerel ürün-odaklı girişimciliğin yöredeki öneminin kavranması, özellikle bölgesel, ulusal ve uluslararası kuruluşlar özelinde farkındalık yaratılması ve bilgilendirme gereklidir (Şekil 6.11).

Şekil 6. 10 Se9: Kapsayıcı, Paylaşımlı Yerel Ekonomik Kalkınma, Projelere Göre Paydaşlar

Şekil 6. 11 SE10: Yerel ürün-odaklı Girişimcilik, Projelere göre paydaşlar

7. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışmada, Yarımada olarak tanımlanan Urla, Çeşme, Karaburun, Seferihisar ve Güzelbahçe ilçelerini kapsayan bölgede varlık-odaklı yaklaşımla bir yerel sürdürülebilir kalkınma stratejisi geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ana çıkış noktası olan “Varlık-odaklı yaklaşım” katılımcı kalkınma programlarında bir yerin eksiklikleri yerine sahip olduğu güçlü yanlara ve varlıklara odaklanmasındır. Bu yaklaşım söz konusu toplumun erişiminin olduğu kaynakları kullanarak hedeflenen sonuçlara ulaşılmasını öngörür. Sahip olunan varlıkların ve potansiyellerin yerel halk tarafından algılanması, bunların kalkınmada bir faktör olarak kabul edilmesine yol açmaktadır. Bu doğrultuda yerel katılımcı bir süreçle çalışmalar üç aşamada yürütülmüştür.

İlk aşamada yönetim, yenilik ve girişimcilik, çevre ve enerji, yerleşim yapısı ve kültür, turizm ve tarım olarak belirlenen beş ana tema doğrultusunda bölgenin yapısı ve yerel varlıklarına yönelik bilgiler derlenip yorumlanarak bir mevcut durum analizi oluşturulmuştur.

Çalışmanın ikinci aşamasında, beş Yarımada ilçesinin bağlı belde ve köylerinin bir araya getirildiği ve ilçe merkezlerinde düzenlenen İlçe Halk Çalıştayları düzenlenmiştir. Bu çalıştaylarda, mevcut durum analizinde de kullanılan analiz temaları çerçevesinde oluşturulmuş gruplarda katılımcılara yerel varlıkların tanımlanması ile bunlara dayalı varlık-odaklı kalkınma fikirlerinin neler olabileceği sorulmuştur. Yarımada'daki eğilimler Ufuk Tarama Çalıştay'ında yine İlçe Halk Çalıştay'ı katılımcıları ve Yarımada'ya yönelik faaliyetlerde bulunan çeşitli kesimlerce bir bütün olarak ağırlıklandırılmış ve konu öncelikleri belirlenmiştir. Daha sonra yapılan Uzman Paneli ile varlık-odaklı kalkınma fikirleri stratejik gelişme eksenleri altında rafine edilerek geliştirilmiştir. Beş ana tema, 10 stratejik gelişme eksenine ve alt eksenine altında toplam 130 varlık-odaklı kalkınma fikri ortaya çıkmıştır:

- Organik Yarımada
- Temiz Kıyı, Temiz Deniz
- Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler
- Kültürel ve Tarihi Varlıkları İle Öne Çıkan Yarımada
- Planlı, Örgütlü, Eğitimli Turizm
- Doğal ve Kültürel Varlıkları İle Turizmi Çeşitlenen Yarımada
- Yenilenebilir Enerji Kaynakları İle Öncü Yarımada
- Kapsayıcı, Paylaşımlı Yerel Ekonomik Kalkınma
- Yerel Ürün Odaklı Girişimcilik
- Öğrenen Bölge Olarak Yarımada

Projenin üçüncü aşamasında “Çevrimiçi Delfi Anketi” ve “Odak Grup Çalışmaları” yapılmış geribildirimler alınmıştır. Bu sırada eksenler altında belirtilen fikirlerin birbiri ile uyumu test edilmiş, bu doğrultuda bazı anahtar konularda

(RES –yerleşim alanı ilişkisi gibi) mekânsal etkileşim analizleri üretilmiştir. Ayrıca, kalkınma fikirlerinin çok katmanlı gelişme perspektifi ve mevcut üst ölçekli mekânsal planlar taranarak uyumluluğu da ortaya konulmuştur. Projenin stratejik gelişme eksenlerini kesen “Yerel Katılımcı Ağ Yönetişim”in geliştirilmesi için çok katmanlı gelişme perspektifi ortaya konulmuş mekânsal bilgi sistemi öncelikli bir izleme modeli önerilmiştir. Yol haritası ve gelişme senaryosu geliştirilmiştir.

Bu çalışmaların sonuçlarına yönelik genel değerlendirmede beş tematik alan için öncelikle ele alınması ve dikkat edilmesi gereken konular aşağıda belirtilmektedir:

Tarım

- Yörede hemen her ilçenin kendine özgü tarım ürünleri destekleyici yönde Yarımada çapında bir örgütlenme olarak “Yarımada Tarım Kalkınma Kooperatifleri Birliği” oluşturulmalıdır.
- “Tarladan sofraya” modeli, hem işletmeci hem de kırsalın ve köylünün birlikte kazanç elde etmesini sağlayan, kırsal pazara açan ve işletme için fark yaratan bir model olup, Yarımada'da yaygınlaştırılmalıdır. Tarım, yörede gelişen hizmetler sektörü ile (ör: agro-turizm) entegre edilmelidir.
- Yarımada genelinde organize ihtisas bölgeleri, istihdam yapısında radikal bir değişim yaratabilir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2008 yılında başlattığı organik tarım projesinde Seferihisar'ın Orhanlı Köyü pilot alan olarak belirlenmiştir. Orhanlı- Kavakdere mikro havzasının tamamen organik tarım havzası haline getirilmesi daha hızlı ve sürdürülebilir olacaktır. Çünkü havzanın sınırları içerisinde, herhangi kimyasal maddelerin havzaya girişine sebep olacak bir yapılaşma yoktur. Havza içerisinde doğanın bozulmamış olmasına bağlı olarak organik tarımsal üretim için geçerli bütün ekosistemler sağlam kalmıştır. “Kavakdere Organik Tarım Vadisi projesi” ile küçük ve dağınık parsellerde yapılan organik tarım üretiminin yerine organik üretimin bütün havza bazında yapılacak örnek bir organik tarım havzası oluşturulmalıdır.
- Bölge tarımsal üretiminde küçükbaş hayvancılık Karaburun, Seferihisar gibi bazı ilçelerde çok yaygın olarak yapılmaktadır. Yetiştiriciliği bilen uzmanların katılımıyla “Hayvancılık İhtisas Bölgeleri” oluşturulmalıdır.
- Bölgenin kırsalda yaşanan nüfus yapısını göz önünde bulundurarak tarımsal istihdamı olumsuz etkileyen kırsaldan beyin göçünü önlemeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır (bkz. Eksen 9).
- Yarımada arazi envanterine dayanarak, tarımsal potansiyel değerlendirmesi, alt bölgelendirme ve

marka ürünlerin planlamasına yönelik araştırmalar tasarlanmalıdır.

- Bölgedeki mikro havzalar biçiminde yüksek verimli mutlak tarım arazileri, geleneksel tarımsal uygulamalar yerine yüksek getirisi olan örtü altı ve organik üretimle organize edilmelidir. Yenilenebilir enerji kaynaklarından (jeotermal) yararlanılmalıdır.
- “Temiz kıyı-Temiz deniz” hedefine uygun olarak yöredeki kıyı balıkçılığı için uygun yerler gösterilmeli ve kıyı lojistik alanları oluşturularak teşvik edilmelidir.

Yerleşim Yapısı ve Kültür

- Yarımada, doğal ve kültürel değerleri ile bütünlük oluşturan ve bu bütünlüklü yapısıyla geleceğe taşınması gereken ve bu değerlere dayanarak yerel gelişimin sağlanabileceği bir coğrafyadır. Bu nedenle; Yarımada'ya yönelik olarak geliştirilecek her türlü yatırım kararının bu öncelik ve bütünlük göz önünde tutularak gündeme getirilmesi ve değerlendirilmesi gereklidir. Bu değerli bütünlük korunamazsa, Yarımada'nın yerel gelişiminin ve İzmir'e ve ülkemize katkısının olması düşünülemez. Bu nedenle, tüm paydaşların hem yerelde, hem de ülke genelinde Yarımada'nın değerlerinin korunmasının gerekliliği konusunda bilinç oluşturulmasına katkı koymaları zorunludur. Yarımada'nın sahip olduğu değerleri ortaya çıkarmaya dönük bilimsel araştırmalar yapılmalı ve desteklenmelidir. Araştırma sonuçları, yerel yönetimlerce paylaşılmalı ve kamuoyuna duyurulmalıdır.
- Yarımada, sahip olduğu jeotermal kaynak zenginliği ile ilişkili olarak, bir yandan da deprem riski yüksek bir coğrafyadır. Bu nedenle, mevcut yerleşimlerdeki yapı stoku incelenmeli, riskli yapılar belirlenerek güçlendirme veya yenileme çalışmalarını yapılmalıdır. Burada önemli rol ilçe belediyelerine ve Büyükşehir Belediyesine düşmektedir. Bu konuda bir diğer önemli iş, özellikle daha yoğun nüfusun yaşadığı kentsel yerleşim alanlarında, fiziki planlamaya esas olacak, ayrıntılı jeolojik, jeofizik ve jeoteknik etütlerin yapılması ve bu etütlere göre mevcut imar planlarının revize edilmesidir. Fay hatları çevresinde koruma bantlarının oluşturulması ve yeni yapıların deprem riskine karşı dayanıklı olarak inşa edilmesinin koşullarının, yapılmış olan etütlere dayanarak belirlenmesi gereklidir.
- Yarımada'daki yerleşim alanlarının çok yakınına dek kurulmaya başlanan rüzgar türbinlerinin, Yarımada'nın doğal ve kültürel değerlerine zarar vermeyecek şekilde konumlanması sağlanmalıdır. Kurulu tesislerin, çevresindeki yaşam alanlarına ve tarım alanlarına olası olumsuz etkileri bilimsel olarak izlenmeli ve olumsuz etkinin belirlenmesi durumunda, bu türbinler daha uygun yerlere taşınmalıdır.

- Yarımada'daki mevcut balık çiftliklerinin, Akdeniz Foku yaşam alanlarına ve mevcut plajlara olan etkileri bilimsel olarak ve sürekli olarak izlenmeli, olumsuzluk tespit edilmesi durumunda, bu tesisler taşınmalıdır. Özellikle turizm potansiyeli yüksek olan kıyılarda ve fok yaşam alanlarında yeni balık çiftlikleri kurulmamalıdır. İlçe belediyeleri, Büyükşehir Belediyesi ve Merkezi Yönetimin işbirliği, bu bağlamda çok önemlidir.
- Köylerde çoğunlukla boş kalmış olan ilkokul yapılarının, köylülerin toplanabileceği, sağlık ve eğitim hizmeti alabileceği, kültürel etkinlikler düzenleyebilecekleri, yaşam merkezlerine dönüştürülmesi, yerel aidiyet duygusunun sürdürülebilirliğinin sağlanmasında, katılım ve paylaşım süreçlerinin zenginleştirilmesinde yarar sağlayabilecektir. Büyükşehir Belediyeleri ve İlçe Belediyelerinin işbirliğiyle, en büyük köylerden başlayarak bu merkezler oluşturulmalıdır.
- Yarımada'ya toplu taşıma araçlarıyla ve özellikle deniz yoluyla ulaşım olanakları artırılmalıdır ve bu ulaşım olanaklarının bilgisi hem yerelde hem de ulusal ve uluslararası düzeyde açık ve güncel olarak ve çok çeşitli platformlar aracılığıyla paylaşılmalıdır. İlçe belediyeleri, turizm yatırımcıları ve Büyükşehir Belediyesi; Yarımada bütününde bu bağlamda işbirliği yapmalıdır.
- Yarımada'daki kentsel ve kırsal yerleşimlerin sahip olduğu yerleşim kimliğinin sürdürülebilmesine yönelik olarak, kentsel yerleşimlerde “kentsel tasarım rehberleri” ve kırsal yerleşimlerde, yerleşimlerin niteliğine uygun olarak yeni yapılaşmaları yönlendirecek yapılaşma koşullarının belirlenmesi gereklidir. Bu konuda İzmir İli için hazırlanmış olan, “Kırsal Alan Envanter” çalışması, büyük bir birikim sağlamıştır (Tunçoku vd.,2012) ve bu birikimden yararlanılmalıdır.
- Tüm stratejik eksenlerde gelişimi destekleyecek, Yarımada'daki doğal ve kültürel varlıkların bilgisinin, mekana referanslı olarak toplandığı, güncellendiği ve paylaşıldığı, “Yarımada Mekânsal Bilgi Sistemi” kurulmalıdır. Yarımada Belediyeler Birliği projenin hayata geçirilmesinde öncü olmalıdır.

Turizm

- Yarımada'da turizm sektörünün sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için, yerel yatırımcı güçlendirilmelidir. Dış kaynaklı yatırımcıların Yarımada'da kitlesel tüketim odaklı girişimlerde faaliyet göstermeye başlaması doğal ve tarımsal yapı ile çelişen uygulamaların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.
- Turizm sektöründe kaliteli hizmet sunumu önemli bir tercih unsurudur. Bu nedenle, Yarımada yerel halkının kaliteli hizmet ve evsahipliği konusunda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar öncelikle ele alınmalıdır. Turizm için ana hizmet alanı olarak belirtilen konaklama hizmeti, bu kapsamda, öncelikli bir yere

sahiptir ve konaklama işletmelerindeki hizmet kalitesi turistik tüketiciyi destinasyona çeken ana etkenlerden bir tanesidir. Yarımada'da gelişimi öngörülen butik ev ve çiftlik pansiyonculuğuna yönelik faaliyetlerde bulunacak kişilere yönelik girişimcilik eğitimleri öncelikli olmalıdır.

- Kırsal Turizm-Agroturizm-Ekoturizm faaliyetleri ile Yarımada'nın doğal, kültürel ve tarımsal yapısı ile önemli olan ve korunması gereken alanları, turizm faaliyetlerine konu olacaktır. Bu nedenle, doğru planlama ve yönetim stratejilerinin oluşturulmaması geri dönüşü olmayan büyük hasarlara yol açabilir. "Yarımada Bilgi Sistemi"nin içinde turistik taşıma kapasitelerinin (günlük ziyaretçi sayısı, etkinlik sayısı vb.) belirlenmesi de önem kazanmaktadır. Ayrıca, uzun süredir dile getirilen Yarımada ölçeğinde Turizm Master Planının oluşturulması ve etkin bir denetim mekanizmasının geliştirilmesi şarttır.
- Yarımada, Akdeniz foku, ada martısı gibi uluslararası ve ulusal mevzuat tarafından korunmakta olan türleri barındırmaktadır. Akdeniz foku örneğinde, fok gözlemlerinin fazla olduğu alanlarda insan faaliyetinin de yüksek olduğu görülmektedir. En yoğun insan faaliyetinin bulunduğu alanlar; Yeniliman, Büyükada, Küçükada, Aslanburnu ve Ayıbalığı mevkiileridir. Yarımada'da turizm gelişim alanları belirlenmeden önce, önemli türlere ve hassas ekosistemlere yönelik verilerin ortaya konmasına yönelik çalışmalar ivedilikle yürütülmelidir.
- Yarımada'nın tarihsel ve kültürel öneme sahip eserlerine ilişkin envanter çalışmaları bulunmamaktadır. Bu nedenle, oluşturulacak mekânsal veri tabanının, turizm kapsamında doğru plan kararlarının alabilecek şekilde desteklenebilmesi için envanter çalışmalarının öncelikle ele alınması gerekmektedir.
- Yarımada'da geçmişten günümüze yaşanan turizm gelişimi incelendiğinde genellikle ikinci konutlara dayalı olduğu görülmektedir. Kıyı alanları çevresinde ve özellikle tarım alanları üzerinde yoğunlaşan bu ikinci konutlar, doğal, kırsal ve kentsel peyzaj üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle, mevcut ikinci konutların turizm kapsamında kullanılabilmesi için yenilikçi yaklaşımların geliştirilmesi gerekmektedir.
- Yine ikinci konutların ve turistik tesislerin büyük oranda tarım alanları üzerinde gelişmesi, tarım alanlarının atıl durumda kalmasına neden olmaktadır. Tarımın Yarımada'nın en önemli ekonomik sektörü durumunda olduğu ve tarımsal kimliğin korunmasının en önemli turistik çekiciliklerden birisi olduğu unutulmamalıdır. Bu çerçevede, mevcut tarım yapısının güçlendirilmesinin yanı sıra tarım alanlarının hem tarım hem de turizm kapsamında kullanılabilirdiği çözüm önerileri üzerinde durulmalıdır. Tarım alanları arasında kısa yürüyüş parkurları ve piknik olanakları, yöresel yiyeceklerin sunulduğu tesisler gibi küçük müdahaleler ile tarım alanlarının turistik hizmet verebilecek alanlara dönüştürülmesi mümkün olacaktır.

- Uzun yıllar boyunca ulaşım imkanlarının kısıtlı olması nedeniyle doğal yapısını büyük oranda koruyan Karaburun'da yapımı devam etmekte olan karayolunun turizm açısından olumsuz etkilerinin olacağı düşünülmektedir. Özellikle artan kitle turizmi ve ikinci konut talebinin ilçenin hem kıyı alanları hem de bu bölgede yoğunlaşan Akdeniz foku popülasyonu ile çok sınırlı olan tarım alanları üzerinde baskı oluşturacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda, ilçenin bu olumsuzluklardan etkin bir biçimde korunabilmesi, sadece çevre açısından değil, turizm sektörünün sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır.
- Terkedilmiş Rum köylerinin restorasyonlarının gerçekleştirilerek turizme kazandırılması hem bu kültürün yaşatılması hem de turizm potansiyelinin korunması için önem taşıyacaktır.
- Yarımada'nın turizm açısından en zayıf noktalarından birisi de su sorunudur. Suyun en az olduğu yaz aylarında kitle turizmine bağlı nüfus artışının yaşanması, büyük bir su sorununu da gündeme getirmektedir. Bu nedenle, turistik tesislerde etkin su kullanımına yönelik araçların uygulanması, hem yerel halk hem de turistlere yönelik su kullanım bilincinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir.
- Yarımada'da hizmet vermekte olan turistik tesislerin sayısının az ve mevcut tesislerin büyük bir kısmının nitelik bakımından yetersiz oluşu, turizm rekabeti açısından Yarımada'yı olumsuz etkilemektedir. Bu çerçevede mevcut tesislerinin hem fiziksel hem de hizmet kalitelerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar ivedilikle ele alınmalıdır.
- Yarımada'da mimari dokusuyla öne çıkan alanlarda (Alaçatı merkez, Urla, Karaburun Taş evleri vb.) bu kimliğin korunması ve turizm ve rekreasyon işlevini güçlendirmesi önem taşımaktadır.
- Yarımada'da faaliyetlerini arttırarak devam etmekte olan RES'ler, taş ocakları vb. uygulamalar yörenin turizm kimliğine zarar vermektedir. Bu nedenle, Yarımada'da öncelikli değer taşıyan kimliklerin belirlenmesi ve bu yapıya zarar veren faaliyetlerin ivedilikle durdurulması gereklidir. Ayrıca, mevcut faaliyetlerin Yarımada'da ortaya çıkardığı bozulmuş doğa alanlarının yeniden kazandırılmasına yönelik faaliyetler alternatif turizm açısından önemli faydalar yaratacaktır.
- Yarımada'da mağaralar ve fosil yatakları bulunmaktadır. Bu nedenle, yörede jeoturizm geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması önemlidir.

Çevre ve Enerji

- Yakın jeolojik geçmişinde büyük depremlerin yaşandığı Yarımada, gelecekte deprem üretme potansiyeline sahip diri (aktif) faylar üzerinde bulunmaktadır. Bu nedenle, Yarımada'da depremlerin sebep olabileceği zararlardan korunma veya en az düzeyde etkilenmek

için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmaların başında yöredeki yerleşim yerlerine ilişkin mikrozonlanma haritalarının yapılması ve aktif fay zonlarının geçtiği kesimlerde tampon (hiç bir yapının yapılamayacağı) bölgelerin belirlenmesi gerekmektedir. Yarımada'da depremin oluşturacağı risklerin azaltılması yönünde yapılacak gerçekçi planlar ve uygulamalar hem insan güvenliğini sağlayacak hem de Yarımada ekonomisini daha az zarara uğratacaktır.

- Yarımada'da son yıllarda turizm ve tarım ile ilgili aktiviteler hızlı bir şekilde artmaktadır. Bu iki sektörün de gelişmesindeki en önemli parametrelerinden biri sudur. Yarımada'da su kaynakları az olduğu için bu kaynakların sürdürülebilirliğine yönelik çalışmaların yapılması son derece önemlidir. Ayrıca, yöredeki tatlı su kaynakları, önemli ölçüde deniz suyundan etkilenmektedir. Bunun önlenmesine yönelik hidrojeolojik çalışmalar yapılmalıdır. Tüm bunlara ek olarak Yarımada'da iklim değişiminin su kaynaklarına (özellikle yeraltı suları) etkisi araştırılmalıdır.
- Yarımada'nın doğal afetlerden (sel, taşkın, heyelan, kaya düşmesi gibi) etkilenme riski vardır. Bu nedenle, afet risklerinin minimize edilmesine yönelik detaylı mühendislik jeolojisi, hidrolojik ve hidrojeolojik mühendislik çalışmaları yapılmalıdır.
- Karaburun Yarımadası'nın jeolojik özellikleri de son derece ilginçtir. Bölgede çeşitli yaş ve türde kaya toplulukları yer almaktadır. Bu kaya toplulukları, Roma döneminde işletilmiş mermer ocakları (Gerence körfezinde) ve terkedilmiş metalik maden yatakları (cıva yatakları gibi) bünyesinde barındırmaktadır. Bu alanların korunup turizme kazandırılmasında yarar vardır. Böylece bu kesimler hem korunmuş hem de Yarımada ekonomisine katkı sağlamış olacaktır.
- Yarımada jeotermal kaynaklar açısından Batı Anadolu'nun en önemli yerlerinden biri olup yakın gelecekte termal turizmde Dünya markası olma yolundadır. Yarımada'da yer alan Seferihisar, Çeşme-Şifne ve Urla-Gülbahçe jeotermal kaynakları bölge ekonomisi için önceliklidir. Henüz aktif olarak kullanılmayan Seferihisar İlçesi jeotermal sahalarında geniş bir alana yayılmış çok sayıda jeotermal kaynak yer almaktadır. Seferihisar alanı, elektrik üretimi, seracılık, bölgesel ısıtma ve termal turizm için uygun kaynaklara sahiptir. Çeşme çevresindeki jeotermal kaynakların, termal otellerin, termal tedavi merkezlerinin termal su gereksinimlerini karşılamakta yeterli olup olmadığını anlamak için hem İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü sınırları içindeki Gülbahçe Jeotermal Sahası hem de Çeşme Jeotermal Sahasında detaylı ve derin araştırma sondajları yapılmalıdır. Bu araştırmaların yapılması bu alandaki kaynakların geliştirilmesini sağlayacak ve ülke ekonomisine önemli oranda katkı sağlayacaktır.
- Yarımada'daki mevcut katı atık depolama sahalarının su ve toprağa etkisinin ve katı atıkların yönetimine ilişkin araştırma çalışmalarının yapılması gereklidir.

- Yarımada'yı oluşturan doğal ve kültürel peyzajların tespit edilmesi gereklidir. Bu tespitte Yarımada'nın fiziksel, ekolojik, sosyo-kültürel verilerine dayalı olarak peyzajların belirlenmesi, Yarımada koruma ve geliştirme faaliyetlerinin peyzaj tabanlı bu veri seti üzerinden yürütülmesi şarttır.
- Çevre sorunlarının çözümünde Yarımada'da havza bazında planlama çalışmalarına geçilmesi zorunlu hale gelmiştir. Yarımada sınırlarını aşan, havza bazında bölgenin ele alınması su kaynaklarının etkin şekilde planlanması ve kullanımı, kirlilik kaynaklarının bertaraf edilmesi gibi doğal kaynakların yönetimi yanında entegre tarımsal planlamanın Yarımada'da yaygınlaşmasını sağlayacak, bu suretle çevreye duyarlı tarım, riskli tarım ve mera arazilerinin korunması, ekolojik yönden önem taşıyan ortamların ve canlıların olumsuz etkilenmemesi sağlanacaktır. Özellikle Yarımada'da yer alan göletlerin ve içinde bulundukları havzalarda tarım ve biyoçeşitliliğin, peyzaj verimliliğinin ve görsel niteliklerinin korunması gereklidir.
- Rüzgar santralleri, taş ocakları, balık çiftlikleri, yat limanı gibi devam eden ve öngörülen faaliyetlerin ve çevresinde oluşturduğu mevcut ve potansiyel etkilerin tespiti, yukarıda tarif edilen mekansal bilgi sistemi ve doğal/kültürel peyzajlara olan etkilerin tespiti çerçevesinde yapılmalıdır. Bu yolda yapılan çalışmanın ÇED (Çevresel Etki Değerlendirmesi) sürecinin bir basamağı olarak yasal tariflemesi yapılmalıdır. Yarımada'da "Rüzgar Gücü İzleme ve Tahmin Merkezi" (RİTM) kurulmalıdır.
- Mevcut ve potansiyel baskıların Yarımada peyzajlarını parçalaması, yaban hayatı ve canlılarının yaşamını olumsuz etkilerinin tespit edilmesi ve bu temelde baskı ve tehditlerin kaynağı ve etki düzeylerinin belirlenmesi önemli bir faaliyet konusu olarak gündeme alınmalıdır. Bu yolda yapılan çalışmalar yanında Seferihisar Doğa Derneği'nin faaliyetleri bu çerçevede ele alınmalıdır.
- Özellikle Karaburun'da yapılan yol çalışmasının doğal ve kültürel peyzajlarda neden olduğu fiziksel, ekolojik, sosyo-kültürel etkilerin ayrı bir başlık altında araştırılarak bu yolun peyzajlardaki etkilerini azaltma yolunda önlemler 'eylem planı' çerçevesinde geliştirilmelidir.
- Çamlı Barajı ve çevresinin içme suyu ihtiyacını karşılaması, barajı besleyen hidrolojik örüntünün ve de içinde bulunduğu havzanın korunması temel gerekçeleriyle madencilik faaliyetlerine izin verilmemelidir.
- Kıyı bölgelerinde kara ve deniz kaynaklı sorunlarının tespiti, izlenmesi ve yönetimi özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca hazırlanan "İzmir Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi" çalışmasını da veri alan Yarımada mekansal bilgi sistemi üzerinden yapılmalıdır. Deniz ve kara canlılarının üreme ve yaşam alanları izlenerek "rezerv alanları" oluşturulmalıdır.

- 2014 Mart ayından sonra yürürlüğe girecek Yeni Bütünşehir Yasasının kırsal peyzajlarda olumsuz etkilerine karşı; geleneksel-kırsal kimliğin ve tarımın Yarımada'nın doğal ve kültürel mirası olarak tanımlanarak korunması, restore edilmesi gereklidir.
- Karaburun'da devam eden "Biyosfer Rezerv Alanı" ve "Özel Çevre Koruma Bölgesi" ilan edilmesi çalışmalarına bu bölgelerin sınırlarının belirlenmesi ve etkinliklerinin artırılması yolunda, yasa-yönetmeliklerde katkı sağlanmalıdır.
- Bölgede yeraltı suyu seviyelerinde değişim, kuraklık, kıyı erozyonu ve tuzlanma, deniz suyu seviyesi yükselmesi gibi iklim değişikliği kaynaklı etkilerin izlenmesi ve özellikle kıyı bölgelerinde alınması gereken önlemlerin, Yarımada'da iklim değişikliği etkilerine uyum ve azaltma yolunda bir çalışma ve buradan üretilecek bir eylem planıyla somutlaştırılması öncelik taşımaktadır. Bu yolda, 3 yıllık bir zaman diliminde hazırlanacak "İklim Değişikliği Master Planı" çalışması ivedilikle başlatılmalıdır. Bu çalışmadan sonra ya da bu çalışmayla eşgüdümlü olarak ilgili faaliyetler (meteorolojik verilerin ölçüm ve değerlendirme birimleri kurulması gibi) yürütülmelidir.
- EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı, doğa yürüyüşü parkurları, Şarap Vadisi gibi projeler aynı zamanda Yarımada'nın ve ilçelerin doğal ve kültürel değerlerinin korunması ve tanıtılmasına hizmet edeceği için bu yönde faaliyetler "aktif çevresel korumacılık" programı altında hayata geçirilmelidir.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarını temel alan 'enerji etkin bina ve peyzaj tasarımı' çalışmalarının bütünlük bir yapıda hayata geçirilmesi gerekir. Öncelikle pilot bölgelerde (Urla Kent Merkezi, Seferihisar Sığacık gibi) yürütülecek proje çalışmalarıyla Yarımada'da yaygınlaştırılmalıdır.
- Yarımada'nın tüm ilçeleri, doğal tarihi ve kültürel zenginlikler açısından oldukça zengin olup; oluşturulacak koridor konseptleri, tematik rota ve kültür ağları hem yerel ekonomik bütünleşme, hem de turizm-kültür koridorları şeklinde hizmete sunulması Yarımada için önemli bir yenilik kaynağı olacaktır.
- Yarımada'da biyoçeşitliliğin, geleneksel bilginin ve kültürel faaliyetlerin korunması varlık-odaklı girişimciliği besleyecektir. Seferihisar'da yerel tohumların yok olmaması için kurulan Tohum Bankası, Seferihisar Belediyesi'nin desteğiyle kurulan Can Yücel Devrim Ormanı, Seferihisar Doğa Okulu türü girişimlerin yaygınlaştırılması özendirilmelidir.
- Yarımada mikro üretim bölgeleri ve merkezsiz yapısıyla butik anlayışta ele alınmalıdır. Kitlesele yatırım ve yığılmanın artması, örneğin Urla'da ortaya çıkan nüfus yığılması, girişimcileri tüketim bazlı yatırımlara itmektedir. Bölgede gelişen bu tür girişimcilik tipinin sürdürülebilir kalkınma hedefiyle uyumlu olmaması nedeniyle, girişimcilik konusunda yerel yönetimlerin işlev yüklenmesi gereklidir. Seferihisar'da yerel yönetim, Karaburun'da ise sivil toplum örgütlerinin sürüklediği sosyal girişimcilik modeli yaygınlaştırılmalıdır.
- Yukarıda herbir tematik alanda tanımlanan hususlar; Yarımada'da kurumlararası ve bu yolda merkezi ve yerel yönetimler, kamu kurumları, üniversiteler ve araştırma kurumları, sivil toplum kuruluşları arasında sinerji yönetimini ve veri paylaşımını gerektirmektedir. Aksi taktirde, bu çalışmanın ana omurgasını oluşturan 'varlık odaklı yaklaşımla Yarımada'nın doğal ve kültürel değerlerine dayalı sosyal-ekonomik gelişme' süreçleri ve proje paketleri sağlıklı işlemeyecektir.
- Sonuç olarak, ekonomi-ekoloji çatışmasına düşmeden sürdürülebilir bir Yarımada ve İzmir üzerinde geniş tabanlı bir uzlaşma kültürünün oluşturulması gerekmektedir. Aktivist ve doğa duyarlı bir sivil toplum yapısı olan Yarımada bu hedefi başaracak güçtedir. Çalışmanın birlikte üretimine katkı sağlayan yerel paydaşların, varlık-odaklı fikirlerin operasyonel düzeye gelmesinde paylaşımlı ve açık bir diyalog içinde süreci yürütebilmesi İzmir'in ve Yarımada'nın çevreye, doğaya, insana saygılı sakin ve gerilimsiz yaşam biçiminin koruyarak geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

Yenilik ve Girişimcilik

- Yarımada nüfusu giderek yaşlanmakta ve kalkınma sürecinde gerekli olan nitelikli genç insan gücünü kaybetmektedir. Bu nedenle bölgede yenilikçiliği besleyen beşeri sermaye oluşumunu destekleyici yetenek yönetimi planları gerçekleştirilmelidir.
- Yarımada'da oluşacak varlık-odaklı girişimcilik, İzmir, Ege, Türkiye Ekonomisi ile Küresel bağlantılara açılarak, onlarla oluşturulan interaktif bağlantılar üzerinden yeni kaynak ve bilgi transfer etmesi şeklinde (açık inovasyon) gerçekleştirilebilir. Bunun için living lab, fablab gibi yenilikçi uygulamalar teknoparktaki İnovasyon Merkezi, ya da Seferihisar'daki Bilim Dükkanı gibi girişimlerin kolaylaştırıcılığı altında yörede desteklenmelidir.
- Genç ve kadın işgücünü üretime katmak için geliştirilmiş organik pazar ve üretici pazarı girişimleri yörede desteklenmelidir.

Kaynakça

- Adelaja, S., Forsyth, M. ve Powell, N., 2006: "Asset-Based Economic Development Strategies for Pontiac", Working Paper 3, Land Policy Institute, Michigan, USA
- Akin, H. M., 2006: Türkiye'de Sürdürülebilir Ekoturizmin Gelişimi: Kaçkar Dağları Milli Parkı Örneği, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Hatay
- Anonim a, 2012: Urla ilçesi Arazi Sınıflandırması projesi, İzmir İl Özel İdaresi Yayını, İzmir
- Anonim b, 2012: Seferihisar İlçesi Arazi Sınıflandırması Projesi, İzmir İl Özel İdaresi Yayını, İzmir
- Anonim c, 2012: Karaburun İlçesi Arazi Sınıflandırması Projesi, İzmir İl Özel İdaresi Payını, İzmir
- Anonim d, 2012: Çeşme İlçesi Arazi Sınıflandırması Projesi, İzmir İl Özel İdaresi Yayını, İzmir
- ARC, 2004: "Appalachia", Report for Appalachian Regional Commission, Washington, DC, USA
- Baba, A. 2013: Gülbahçe Jeotermal Kaynağı Geliştirme Projesi, İZKA DFD Projesi (TR31/12/DFD01/0015), İzmir
- Baba, A. ve Sözbilir, H., 2012: Gülbahçe ve çevresindeki jeotermal kaynaklarının hidrojeolojik ve hidrojeokimyasal modellenmesi. İYTE Bilimsel Araştırma Projesi, No: 2011IYTE21, İzmir
- Baba, A., Mungan, G.G., Tarcan, G., Sözbilir, H., 2012: Hydrogeochemical properties of Gulbahce (Urla-Izmir) Geothermal System, Karaburun Peninsula, western Turkey, International Earth Science Colloquium on the Aegean Region, IESCA-2012, 1-5 October 2012, Izmir, Turkey, p.219
- Barbier, E., 1997: Nature and technology of geothermal energy: a review. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 1:1-71
- Berber, M., 2004: İktisadi Büyüme ve Kalkınma, Derya Kitabevi, Trabzon
- Berber, E. ve Saygı K.S. 2013: Tarih Öncesinden Günümüze Güzelbahçe Tarihi, Güzelbahçe Belediyesi Kültür Yayını, İzmir
- Berber, E., 1999: Yeni Onbinlerin Gölgesinde bir Sancak: İzmir (30 Ekim 1918 – 15 Mayıs 1919), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Beverland, M., & Dodd, T., 2001: Winery Tourism life-cycle development: a proposed model. Tourism recreation Research, p. 11-21
- Beverland, M., & Dodd, T., 2013: The development of wine tourism in the Conegliano. V. Boatto, & L. F. Bianchin içinde, Wine Economics And Policy. Elsevier
- Bilge, S., 2007: Belediyelerde Performans Ölçümü (BEPER) Projesi, e-akademi, <http://www.e-akademi.org/makaleler/sbilge-3.htm>
- Bozkurt, Ç. ve Bozkurt, E., 2008: Pattern of normal faulting in the Gediz Graben, SW Turkey. Tectonophysics, 473, 234-260
- Böke, P., 2006: İzmir Felaketi'ne Dair, Avrupalı mı Levanten mi?, Bağlam Yayınları, İstanbul
- Civelek, M., Dalgın, T., Çeken, H., Ekiztepe, B., 2013: Menemen Yöresinde Agro-Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 3 (2): 01-07
- Çamlı Muhtar Mehmet Çakır ile Söyleşi, 2013: Görüşmeyi yapan: Zeynep Durmuş Arsan, 23.08.2013
- Çelebi, 2005: Seyahatname, İstanbul: İskele.
- Darkot, B. ve Tuncel, M., 1978: Ege Bölgesi Coğrafyası, İstanbul Üniversitesi Yayınları: 2365, Coğrafyası Enstitüsü Yayınları No:99, İstanbul, 94 s
- Dickson, M.H. and Fanelli, M., 2009: "What is geothermal energy?". <http://www.geothermal-energy.org/geo/geoenergy.php>
- Doğa Derneği, 2006: Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları I. Cilt, Eken, G., Bozdoğan, M., İsfendiyoğlu, S., Kılıç, D.T. ve Lise, Y., (Eds.), Doğa Derneği, Ankara, 471s

- Dedehayır, H. 2012: "Sürdürülebilir Kültür Turizmi." Çekül Vakfı, 15.11.2012, <http://www.cekulvakfi.org.tr/makale/surdurulebilir-kultur-turizmi> (erişim tarihi: Ağustos 2013)
- DPT, 2004: İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, Ankara
- DSİ, 2013: Su Kaynakları, Devlet Su İşleri İzmir Bölgesi, İzmir
- Ebruli Tur sahibi Resmiye Dinlenmez ile Söyleşi, 2013: Görüşmeyi yapan: Zeynep Durmuş Arsan, 18.09.2013
- Ege Turizm Derneği, 2009: İzmir'in Ekoturizm Güzergahları, Yayın No:19, İzmir
- Emekli, G., 2005: Urla Kent Coğrafyası, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, İzmir, 195s
- Emiroğlu, M., 1988: Urla Yarımadasında nüfusun gelişmesi, Ankara Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 32 (12): 237-265
- Emre, Ö., Özalp, S., Doğan, A., Özaksoy, V., Yıldırım, C., Göktaş, F., 2005: İzmir Yakın Çevresinin Diri Fayları ve Deprem Potansiyelleri, MTA Rapor No: 10754
- Emre, T., 1997: Genel Jeoloji Çalışmalarında Rapor Hazırlama Saha Jeolojisi, 2. D.E.Ü. Mühendislik Fakültesi Basım Ünitesi, İzmir
- Erdoğan, B., 1990: İzmir-Ankara Zonu ile Karaburun Kuşağı Tektonik İlişkisi, MTA Dergisi, 110
- Erkan, H., 1998: Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İzmir
- Friedmann, J., 2006: The wealth of cities: Towards an Assets-based Development of Newly Urbanizing Regions, 3rd World Urban Forum. Vancouver, Canada
- Fuller, D., Guy, T., and Pletsch, C., 2002: Asset Mapping: A Handbook, Canadian Rural Partnership: Ottawa, Ontario.
- Gezin, İ., 2009: Tarih Boyunca Çeşme, Şenocak Yayınları, İzmir
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, 2012: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü Tarımsal Yapı 2012 Yılı Kayıtları, İzmir
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü, 2012: Kırsal Kalkınma ve Örgütlenme Şube Müdürlüğü 2012 Yılı Kayıtları, İzmir.
- Goffman, D., 1995: İzmir ve Levanten Dünya (1550 – 1650), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul
- Gülderen, K. 2007: Çeşme (İzmir) Kent Coğrafyası, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, İzmir, 225s (yayınlanmamış)
- Günerhan, S.A., 2012: Doğal öneme sahip alanlar kapsamında sürdürülebilir kent olgusu üzerinde araştırmalar: İzmir ili örneği, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 253 s
- Güney Ege Kalkınma Ajansı, 2012: Jeotermal Enerjinin Seracılıkta Kullanımının Önündeki Engellerin Tespiti Projesi Araştırma Raporu, Denizli
- Güntürkün, B. ve Telci, C. 1996: Karaburun, Karaburun Koruma Derneği, İzmir
- Gürkan I., 2008: Tourism as an Agent of Change: İzmir-Alaçatı Case in Turkey, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, ODTÜ, Ankara
- Hepcan, Ç.C., 2008: Doğa Korumada Sürdürülebilir Bir Yaklaşım, Ekolojik Ağların Belirlenmesi ve Planlanması: Çeşme-Urla Yarımadası Örneği, Doktora Tezi, E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İzmir, 204s (yayınlanmamış)
- Hitzel, F., 2013: "Osmanlı Döneminde İzmir: Akdeniz'in Mücevheri" 18. ve 19. Yüzyıllarda İzmir: Batılı bir Bakış, Arkas Sanat Merkezi İzmir: 69-81.
- ICOMOS Charter of Cultural Tourism, 1976: International Seminar on Contemporary Tourism and Humanism, 8-9.11.1976, www.icomos.org/tourism/tourism_charter.html (erişim tarihi: Ağustos 2013)
- İldırı Muhtarı Seyhan Mete ile Söyleşi, 2012: Görüşmeyi yapan: Zeynep Durmuş Arsan, Tarih: 30.11.2012
- İBŞB, 2006: İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı Raporu, İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir
- İlhan, H., 1996: Çeşme Yöresi Fiziki Coğrafyası, E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Bornova, İzmir, 103s (yayınlanmamış)

- İZKA, 2009a: İzmir'de Turizm Çeşitleri ve Turizm Yatırımları İhtiyaç Analizi, İzmir Kalkınma Ajansı, İzmir
- İZKA, 2009b: İzmir Mevcut Durum Analizi, İzmir Kalkınma Ajansı, İzmir
- İZKA, 2010: İzmir Kentsel Pazarlama Stratejik Planı (2010-2017), İzmir Kalkınma Ajansı, İzmir
- İZKA, 2011: İzmir 2010 – 2013 Bölge Planı İlçe Lansman Süreci (İZBP) Sonuç Raporu ve İlçe Raporları, İzmir
- İZKA, 2012a: İzmir 2012 Kültür Ekonomisi ve Kültür Altyapısı Envanteri ve İzmir Kültür Ekonomisi Geliştirme Stratejisi, İzmir Kalkınma Ajansı ve Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İzmir
- İZKA, 2012b: İzmir Sivil Toplum Araştırması, İzmir Kalkınma Ajansı ve Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi, İzmir
- İZKA, 2012c: İzmir Bölgesel Yenilik Stratejisi, İzmir
- İZKA, 2013a: 2014-2023 İzmir Bölge Planı İlçe Toplantıları, İzmir
- İZKA, 2013b: İzmir İli Bölge Planı Hazırlanmasına Yönelik Fonksiyonel Bölge ve Alt Bölgelerin ve Bölgelerarası İlişkilerin Tespiti Çalışması, İzmir Kalkınma Ajansı ve Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İzmir
- İZKA, 2013c: 2014-2023 İzmir Bölge Planı (onay aşamasında), II. Taslak, İzmir Kalkınma Ajansı, Ağustos 2013, İzmir
- İZKA, 2013d: İzmir Bilgi Toplumu Temelli Kalkınma Stratejisi, İzmir
- İZKA, 2013e: İzmir Turizm Mevcut Durum Raporu, İzmir Kalkınma Ajansı, Şubat 2013, İzmir
- İzmir İl Özel İdaresi, 2013: İzmir İli Arazi Envanteri Projesi, Urla, Çeşme, Karaburun, Güzelbahçe, Seferihisar ilçeleri Sonuç Raporları, İzmir
- İzmir Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, 2012: İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, İzmir (3 cilt).
- İZTO, 2008a: İzmir Ticaret Odası Çeşme İlçe Raporu, İzmir.
- İZTO, 2008b: İzmir Ticaret Odası Güzelbahçe İlçe Raporu, İzmir.
- Karaburun Kent Konseyi, 2013: Karaburun Yarımadası Biyosfer Rezerv Alanı Raporu, Karaburun Kent Konseyi Doğa Koruma Çalışma Grubu Yayınlanmamış Rapor
- Kavakdere Muhtarı Hikmet Bilir ile Söyleşi, 2013: Görüşmeyi yapan: Zeynep Durmuş Arsan, 29.08.2013
- Kaya, O., 1979: Ortadoğu Ege çöküntüsünün Neojen stratigrafisi ve tektoniği, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni, 7/ 22, 35-58
- KEİPA, 2012: KEİ Üye Devletlerinde Bağcılık ve Şarapçılık Sektörlerinin Geliştirilmesi Perspektifleri, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi, Novi Sad
- Kıraç, C. O. ve N. O. Veryeri, 2009: Karaburun Yarımadası ve Akdeniz Foku (Monachus monachus), Çevre ve Orman Bakanlığı – Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 40 s
- Kıbrıçioğlu, A.,1998: İktisadi Büyümenin Belirleyicileri ve Yeni Büyüme Modellerinde Beşeri Sermayenin Yeri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 53: 207-230
- Koçman, A.,2005: Çeşme'de (İzmir) Kıyı Kumullarındaki Güncel Gelişmeler, Türkiye Kuvaterner Sempozyumu V, 02-03 Haziran 2005, İstanbul
- Koçman, A., Gümüş, H., 1995: Çeşme Yöresinde İklim Koşulları ve Hidrojeolojik Özelliklerin Yerleşme ve Turizm Açısından Önemi, I. Uluslararası Çeşme Tarihi ve Kültür Sempozyumu, Bildiri Kitabı, Çeşme, 165s
- Kretzmann J. ve McKnight, J.,1993: Building Communities from the Inside Out: A Path Toward Finding and Mobilizing a Community's Assets, ACTA Publications, Chicago: Illinois, USA
- Kütükoğlu, M. S., 2000: XV ve XVI. Asırlarda İzmir Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, İzmir
- Kütükoğlu, M.S., 2010: XVI. Asırda Çeşme Kazasının Sosyal ve İktisadi Yapısı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara
- Lindal, B., 1973: Industrial and other applications of geothermal energy. Geothermal Energy, Armstead, H.C.H. (Ed.), UNESCO, Paris, 135-148
- Maeso, J., 2013: "Bir Kentin Yansımaları: Yolculuğa Davet," 18. ve 19. Yüzyıllarda İzmir: Batılı bir Bakış, Arkas Sanat Merkezi, İzmir: 25-33.
- Mater, B.,1982: Urla Yarımadasında Arazinin Sınıflandırılması ile Kullanılışı Arasındaki İlişkiler, İstanbul Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2683, İstanbul, 223s

- MEB, 2012: İzmir İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı Hazırlık Çalışmaları ile Eğitim-Öğretim ve Yönetim Faaliyetleri Rehberlik ve Denetim Raporu, İzmir
- Moser, C., 2006: "Asset-based approaches to poverty reduction in a globalized context" Background paper for workshop entitled 'Asset-based Approaches to Poverty Reduction in a Globalized Context', Washington DC: Brookings Institute
- Mueller, R. A., & Sumner, D. A., 2005: Clusters Of Grapes And Wine. "Clusters" at the Annual Meeting of the American Agricultural Economics Association, Providence
- Nurlu E., Erdem U., Ozturk M., Guvensen A., Turk T., 2008: Landscape, Demographic Developments, Biodiversity and Sustainable Land Use Strategy: A Case Study on Karaburun Peninsula, Izmir, Turkey, 357-368, Use of Landscape Sciences for the Assessment of Environmental – Security, Petrosillo, I., Müller, F., Jones, K.B., Zurlini, G., Krauze, K., Victorov, S., Li, B.-L. and Kepner, W.G. (Eds.), Springer, The Netherlands, 497 p
- Nurlu, E., Erdem, Ü., Güvensen, A. ve Erdoğan, N., 2009: CORINE Standartlarına Göre Karaburun Yarımadası Örneğinde Alan Kullanımı/Arazi Örtüsü Değişiminin Saptanması Üzerine Araştırma, Proje Raporu, E.Ü. Bilimsel Araştırma Fonu, Proje No: 2005-ÇSUM-005, İzmir, 55s (yayınlanmamış)
- Ocakoğlu, N., Demirbağ E. and Kuşçu İ., 2004: Neotectonic structures in the area offshore of Alaçatı, Doğanbey and Kuşadası(western Turkey): evidence of strike-slip faulting in the Aegean extensional province, Tectonophysics, 391, 67-83
- Ocakoğlu, N., Demirbağ, E. and Kuşçu, İ., 2005: Neotectonic structures in İzmir Gulf and surrounding regions (western Turkey):Evidences of strike-slip faulting with compression in the Aegean extensional regime. Marine Geology, 219, 155-171
- Oktay, N., 2006: PEST Analizi, Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü (TÜSSİDE), Ankara
- Orhan, T., Karahan, F., 2010: Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 11 (1):27-42
- Orhanlı Muhtar Şükrü Ener ile Söyleşi, 2013: görüşmeyi yapan: Zeynep Durmuş Arsan, 29.08.2013
- Özhan, E., 1997: Kıyılarımızda Ekoturizmin Geliştirilmesinde Kentsel Tasarımın Rolü, "Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları I. Ulusal Konferansı"; ODTÜ, TÜBİTAK, KAY; Ankara
- Pınar, İ., 2010: Seyyahlar İzinde Seferihisar, Seferihisar Belediyesi Kültür Yayınları, İzmir
- Pınar, İ., Bulut, Ç., Sarı, F.Ö., Halaç, D.S., 2013: İzmir Turizm Mevcut Durum Raporu, İZKA, Şubat, 2013, İzmir
- Reis, P., 1988: Kitab-ı Bahriye, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara
- Sarıçam, S. Y., 2007: İzmir il bütününde biyosfer rezerv alanları ve saptanması üzerine araştırmalar "Karaburun Yarımadası örneği", Doktora Tezi, E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, İzmir 227s (yayınlanmamış)
- Seferihisar Doğa Mirası Projesi, 2013: "3 (Üç) Canlı Grubunun Envanteri ve Üç Alt Projenin Koordineli Yürütülmesi Hizmet Alım İş". Ara Rapor, 23.08.2013, Seferihisar. 56 s
- Seferihisar Ekoturizm ve Markalaşma Sektör Analizi Projesi, 2012: İZKA 2011 Yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı, Seferihisar Turizm Altyapı Geliştirme Birliği, Seferihisar Kaymakamlığı ve Seferihisar Belediyesi, İzmir.
- Semenderoğlu, A., 1999: Urla-Çeşme Yarımadası'nda Doğal Ortam İle Sosyo-Ekonomik Faaliyetler Arasındaki İlişkiler, Doktora Tezi, D.E.U. Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya ABD. İzmir, 286s (yayınlanmamış)
- Sen, A., 2004: Özgürlükle Kalkınma [Development as Freedom], Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- Sezer, İ. L., 1988: İklim ve vejetasyon sınıflandırması konusunda yeni bir indis denemesi, Ege Coğrafya Dergisi. 4: 161-202
- Sezer, İ. L., 1993: Karaburun Yarımadası'nın fiziki coğrafyası, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Bornova, İzmir, 382s (yayınlanmamış)
- Soykan, F., Sezer, İ. L. ve Işık, Ş., 1993: Karaburun Yarımadası'nın doğal özellikleri, tarihsel coğrafyası ve turizm potansiyeli, Ege Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, İzmir, 444s
- Sözbilir, H., Sarı, B., Uzel, B., Sümer, Ö. And Akkiraz, S., 2011: Tectonic Implications Of Transtensional Supradetachment Basin Development In An Extension-Parallel Transfer Zone: The Kocacay Basin, Western Anatolia,Turkey. Basin Research, 23, 423-448
- Storchmann, K., 2010: The Economic Impact of the Wine Industry on Hotels and Restaurants: Evidence from

Washington State, Journal of Wine Economics, Volume 5, Number 1, 164-183 p

- Szolnoki, G., 2013: A cross-national comparison of sustainability in the wine industry, Journal of Cleaner Production, 243-251 p
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007: Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2013: İzmir İli Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projesi, Kıyı Alanları Mekânsal Strateji Planı, Ankara
- T.C. Kültür ve Turizm İzmir İl Müdürlüğü, 2013: İzmir Ekoturizm Güzergâhları, <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/belge/1-101060/izmir-eko-turizm-guzergahlari.html>
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2013: İzmir İlinde Doğa Turizmi Master Planı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü IV. Bölge Müdürlüğü İzmir Şube Müdürlüğü, İzmir, 138 s
- Tunçoku, S., Arslan Avar, A., İnceköse, Ü. ve Akış, T., 2012: İzmir Kırsal Alan Yerleşim ve Konut Envanteri. T.C. İzmir İl Özel İdaresi, İzmir (6 Cilt)
- Türker, M. ve Aydın, Z., 2010: Ekoturizmin Orman Köyleri Kalkınmaları Üzerindeki Sosyo-Ekonomik Etkilerinin Ölçümü (Camili Biyosfer Alanı Örneği), III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi 20-22 Mayıs 2010, Cilt I., 115-129
- Urla-Çeşme-Karaburun Yarımadası Yarışma Raporu, 2009: İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir
- Ünsal, I., 2012: "Alan Kullanım Kararlarına Yönelik Doğal Eşik Analizi Modeli Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma: Urla (İzmir) Örneği", Ege Üniversitesi, İzmir
- Velibeyoğlu, K. 2009: Bardağın Yarısu Dolu: Yerel Kalkınmada Varlık-temelli Yaklaşım, Ege Mimarlık, 71: 42-45
- Ververi, N., 2006: İzmir Körfezi, Karaburun Yarımadası'nda Akdeniz Foku (Monachus monachus) Habitat Biyolojik Çeşitlilik Analizi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Hidrobiyoloji Anabilim Dalı, Ankara, 150 s (yayınlanmamış)

İnternet Kaynakları:

- Url1: <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr> (İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)
- Url 2: www.izmir.bel.tr (İzmir Büyükşehir Belediyesi)
- Url 3: www.guzelbahce.bel.tr
- Url 4: www.urla.bel.tr
- Url 5: www.iyte.edu.tr
- Url 6: www.iztekgeb.com
- Url 7: www.seferihisar.bel.tr
- Url 8: www.yarimada.org Şarman D. 1.7.2013, Yerel Haber
- Url 9: www.portalacati.com.tr
- Url 10: <http://citta-slow.blogspot.com/2010/02/beyler-koyu.html>
- Url 11: www.tarim.gov.tr (T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Resmi Web Sitesi)
- Url 12: www.izto.org.tr (İzmir Ticaret Odası Resmi Web Sitesi)
- Url 13: Europa Nostra: Kültür Turizmi Hakkında Malta Bildirgesi, 2006: www.mo.org.tr/UIKDocs/europanostramalta2006.pdf (erişim tarihi: Ağustos 2013)
- Url 14: www.karaburun.bel.tr
- URL15: Virginmedia, 2009: <http://www.virginmedia.com/images/geothermal1.jpg>
- Url 16: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, www.eie.gov.tr
- Url 17: Güzelbahçe'ye Kültür Evi, (2013). 21.05.2013, <http://www.guzelbahce.bel.tr> (erişim tarihi: 19.09. 2013)
- Url 18: Seferihisar Müzesini Kuruyor, <http://www.sakinsehirseferihisar.com/seferihisar-muzesini-kuruyor.html> (erişim tarihi: 17.09.2013)
- Url 19: Kostem Organik Zeytin Çiftliği, <http://www.kostemciftligi.com>(erişim tarihi: 19.09.2013)
- Url 20: <http://www.winecountry.it/regions/tuscany/> (erişim tarihi: 25.01.2014)
- Url 21: "Prof. Dr. Ersin Doğer ile Söyleşi: Palavrayı Bırakın, Gerçek İzmirli Yok!," Yazan: Gönül Soyoğul, Ege'de SonSöz, URL: <http://www.egedesonsoz.com/roportaj/Palavrayi-birakin-gercek-izmirli-yok/312>, 06.05.2013, Son ziyaret tarihi: 07.04.2014.

Ekler

EK A. Varlık-Odaklı Kalkınma Fikirleri Özet Tabloları

EKSEN 1	Organik Yarımada	Zaman (Yıl)			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1	1-3	3			
Örgütlenme	Ekolojik tarım eğitiminin MYO ve/veya Çiftçi Eğitim Merkezleri yoluyla bölgede yaygınlaştırılması		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Bölgesel üretici birliklerinin organik pazarlarda temsil edilmesiGeliştirilmesi		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
Yetiştiricilik	Yarımada bölgesinde ekolojik bağcılık ve şarapçılığın geliştirilmesi (ör: (organik şarap fabrikası, butik otel, tadım evi)			x	STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Seferihisar'da jeotermal enerji ile ekolojik örtüaltı yetiştiriciliğinin geliştirilmesi			x	İBB, STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Seferihisar	Yok
Yerel Tarımsal Ürün ve Hizmet Geliştirme	Doğal yayılış alanındaki sakızlardan eterik yağ elde edilmesi ve pazarlanması, ayrıca değişik sakız formların reçinesinin belirlenmesi ve tescil edilmesi		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Çeşme	Yok
	Küçükbaş hayvan sütlerinin katmadeğerli ürünlere dönüştürülmesi (Mandıra, peynir üretimi vb.)		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Yerel zeytin varietelerinin (ör: Urla Erkencesi- Hurma Zeytin) yetiştiriciliğinin ve hasat sonrası işleme ve depolama yöntemlerinin geliştirilmesi			x	STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Özgün butik tarımsal ürün işleme tesislerinin geliştirilmesi		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Orman tahsisli uygun arazilerde gıda ormanı kurulması (sakız, badem vb.)		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok

EKSEN 2		Temiz Deniz, Temiz Kıyı					
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Su Ürünleri Yetiştiriciliği	Deniz balıkçılığının geliştirilmesi		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Yeni balık çiftliklerine, kapasite artırma taleplerine izin verilmemesi ve bölgedeki mevcut kültür balıkçılığının oluşturduğu çevresel etkilerin belirlenmesi		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Karaburun topan kefal yumurtası üreticiliği ve havyar üretiminin araştırılması		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
Lojistik ve Altyapı	Balıkçı barınaklarının yerlerinin iyileştirilmesi		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Balıkçılıkta lojistik karasal alanların oluşturulması		x		STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Su ürünleri yetiştiriciliğinde yenilenebilir enerjinin kullanım imkanlarının geliştirilmesi			x	STK'lar, Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok

EKSEN 3	Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Ulaştırma ve Altyapı	Yarımada'nın doğal bir liman olma özelliği kullanılarak marina ve yat limanlarının geliştirilmesi	x			İBB, Ulaştırma, Denicilik ve Haberleşme Bakanlığı, İlçe Belediyeleri, İzmir Denizcilik İşletmeleri	Yarımada	Yok
	Deniz taşımacılığının başlatılması ve vapur hatlarının oluşturulması		x		İBB, Ulaştırma, Denicilik ve Haberleşme Bakanlığı, İlçe Belediyeleri, İzmir Denizcilik İşletmeleri	Yarımada	Yarımada sahil yerleşmeleri arasında deniz ulaşımının potansiyelinin belirlenmesi fizibilite çalışması
	Yarımada köy yollarının iyileştirilmesi	x			Valilik, Kaymakamlık, BelediyelerYarımada Belediye Birlikleri	Yarımada	Yok
	Yerleşim yerlerinde bisiklet güzergahlarının tasarlanması, bisiklet parklarının oluşturulması, konaklama ve kamping ağı oluşturulması	x			Valilik, Kaymakamlık, Belediyeler	Yarımada	Yok
	Yarımada ulaşım bilgilendirme altyapısı ve danışma kioskları oluşturulması	x			ilçe Belediyeleri	Yarımada	Yok
	Anakent ve iç körfeze kıyısı olan ilçeler arasında deniz ulaşımının geliştirilmesi ve diğer toplu taşıım sistemleri ile entegrasyonun sağlanması		x		ilçe Belediyeleri, İBB	Yarımada	Ulaşım talebi analizi
	Yarımada'daki plajlar, günübirlik tesis alanları, spor alanları, aktarma noktaları vb. alanlarda depo otoparkların düzenlenmesi	x			İlçe Belediyeleri	Yarımada	Yok
	Yarımada ilçe garajlarının niteliklerinin geliştirilmesi	x			İlçe Belediyeleri	Yarımada	Yok
Kentsel Servisler	Yaşlı ve engelli bireyler için yaşam merkezleri kurulması ve yarımada ağı oluşturulması	x			Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İBB, Valilik	Yarımada	Yok
	Sokak-cadde-kıyı-parklarda, çatı ve kamusal yüzeylerde eko-aydınlatmanın (güneş ve diğer yenilenebilir enerji kaynakları) kullanılması	x			Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, ilçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Endüstriyel Tasarım, Şehir Planlama, Elektrik Elektronik bölümleri, TMMOB Mimarlar Odası, Serbest Mimarlar Derneği	Yarımada	Yok
	Yarımada'nın varlıkları ile ilgili bilgi vermek ve tanıtımını sağlamak amacıyla Yarımada kent rehberleri ve tematik haritalarının hazırlanması	x			Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İBB, Valilik	Yarımada	Yok
	Ortak yaşam alanlarının engelliler ve tüm dezavantajlı gruplar için erişilebilir kılınması	x			Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İBB, Valilik	Yarımada	Yok
	Yarımada'da Evde Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Koordinasyonu	x			Sağlık Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İBB, Valilik	Yarımada	Yok

EKSEN 3							
Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler							
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Kentsel Tasarım ve Estetik	İlçe belediyelerinde; üniversitelerin ilgili bölümlerinin ve meslek odalarının temsilcileri ve yerelde yapı tasarlayan ve üreten mimar ve mühendislerin temsilcilerinden oluşan, "sanat ve estetik kurul"ların oluşturulması	x			İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Endüstriyel Tasarım, Şehir Planlama, Elektrik Elektronik bölümleri, TMMOB Mimarlar Odası, Serbest Mimarlar Derneği	Yarımada	Yok
	Yerleşimlerin dokusuna uyumlu, özgün yeni yapıların yapılmasını engellemeyecek biçimde; yerleşimlere özel kentsel ve kırsal tasarım rehberlerinin hazırlanması		x		Valilik, İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Endüstriyel Tasarım, Şehir Planlama, Elektrik Elektronik bölümleri, TMMOB Mimarlar Odası, Serbest Mimarlar Derneği	Yarımada	Yarımada kırsal ve kentselyerleşimler ve konut envanterlerinin tamamlanması
Konut Barınma	Mevcut ikinci konut alanlarının çevrelerinin iyileştirilmesi ve etkin kullanımının sağlanması ve yeni ikinci konut alanlarının gelişiminin engellenmesi	x			İlçe Belediyeleri, Site Yöneticileri, Emlakçılar	Yarımada	Yok
	Yarımada'da yaşayan orta ve alt gelir düzeyine sahip ailelerin konut edinmesine yönelik projelerin geliştirilmesi	x			TOKİ, İBB, İlçe Belediyeleri	Yarımada	Yok
	Kırsal yerleşimlerde konut gereksinimini yerel kimliğe uygun biçimde karşılanmasının desteklenmesi (proje, malzeme ve üretim desteği sağlanması)	x			Valilik, İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Şehir Planlama, Mimari Restorasyon ve İnşaat Bölümleri, TMMOB Jeoloji ve İnşaat Mühendisleri Odası	Yarımada	Yok
	İlçe merkezlerinde üniversite öğrencilerine yönelik pansiyon olanaklarının geliştirilmesi	x			İlçe Belediyeleri, Yarımadadaki Üniversiteler ve meslek yüksekokulları	Yarımada	Yok
Afet Risklerinin Azaltılması	Yarımada'daki riskli yapıların belirlenmesi, güçlendirilmesi ve/veya yenilenmesi		x		Valilik, İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Jeoloji ve İnşaat Bölümleri, TMMOB Jeoloji ve İnşaat Müh. Odası	Yarımada	Yerleşim Yerlerinde Ayrıntılı Jeolojik Jeofizik etüdlerin Yapılması
	Yarımada'da afet sonrası lojistik destek mekanlarının ve toplanma alanlarının belirlenmesi	x			Valilik, İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Jeoloji ve İnşaat Bölümleri, TMMOB Jeoloji ve İnşaat Müh. Odası	Yarımada	Yok
Yerel Temsil	Yarımada'da Kent Konseyleri Birliği kurulması	x			Urla, Güzelbahçe ve Karaburun Kent Konseyleri İlçe belediyeleri, Üniversiteler, Yarımadadaki STKlar	Yarımada	Yok
	Bilgi paylaşılan, ortak karar alınan, ortak etkinlik yapılan, eğitim ve sağlık hizmetlerinin alındığı bir yaşam merkezi olan Çağdaş Köy Odaları'nın geliştirilmesi	x			İlçe Belediyeleri, Milli Eğitim Müdürlüğü, Üniversitelerin Mimarlık, Şehir Planlama, Mimari Restorasyon ve İnşaat Bölümleri, TMMOB Mimarlar Odası, İlçe Muhtarlıkları	Yarımada	Yok

EKSEN 4 Kültürel Varlıkları İle Öne Çıkan Yarımada						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl		
Restorasyon, Yeniden İşlevlendirme, Alan Yönetimi	Yarımada'daki terk edilmiş köylerin canlandırılmasına ilişkin çalıştaylar ve alternatif proje üretim sürecinin başlatılması		x		Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeler, Üniversitelerin Mimarlık, Mimari Restorasyon ve Mimarlık Tarihi Bölümleri, TMMOB, Serbetst Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği	Yarımada
Kent Belgesi ve Yarımada Bilgi Sisteminin	Tarihi binaların restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmaları için özel sektöre teşvik verilmesi ve özendirilmesi (sanat merkezi, butik otel vd.)		x		Valilik, İBB, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeler, Üniversitelerin Mimarlık, Mimari Restorasyon ve Mimarlık Tarihi Bölümleri, TMMOB, Serbetst Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği, özel Girişimciler	Yarımada
	Restorasyon projelerinin elde edilmesi ve imalat aşamasında çalışacak teknik elemanların ve yapı ustalarının eğitime yönelik, Kültür Bakanlığı normlarına da uygun olan "restorasyon rehberi" hazırlanması		x		TMMOB Mimarlar Odası, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Üniversitelerin Mimarlık, İnşaat ve Mimarlık Rstorasyon Bölümleri	Yarımada
	İlçe Belediyeleri'nde, Koruma Bölge Kurulları'nda, yapı denetim firmalarında ve mimari bürolarda çalışan mimar ve mühendisler, nitelikli yapı üretimi ve restorasyonu konularında, "kapasite geliştirme" eğitimlerinin verilmesi	x			Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeler, Üniversitelerin Mimarlık, Mimari Restorasyon ve Mimarlık Tarihi Bölümleri, TMMOB, Serbetst Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği	Yarımada
	Yarımada'daki önemli arkeolojik alanların alan yönetimi planlarının hazırlanması		x		İl Kültür Müdürlüğü, Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık Bölümü	Yarımada
	Çok önemli ve öncelikli yapıların Büyükşehir ve İlçe Belediyelerince kamulaştırılıp veya yerel girişimcilerce restorasyonlarının ve yeniden işlevlendirilme çalışmalarının yapılması	x			İl Kültür Müdürlüğü, Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Mimari Restorasyon ve İnşaat Bölümleri	Yarımada
						Yarımada'da bulunan terk edilmiş köylere ilişkin yapı, mülkiyet vb. etüd çalışmasının yapılması
						Rölevesi alınmış ve tescil edilmiş taşınmaz kültür varlıklarının önem, değer ve karşı karşıya kaldıkları risklere göre gruplandırılması ve restorasyon önceliklerinin belirlenmesine dönük fizibilite projesi.
						Yarımada'da gerçekleştirilecek restorasyon projelendirme ve uygulamalarını denetleyecek "Kalite Denetleme Üst Kurulu" oluşturulup, asgari ölçütlerin belirlenmesi etüd çalışması
						Yok
						Yarımada'da yer alan Er-yhrai, Yeos, Lebedos ve Klazomenai arkeolojik sit alanlarının jeofizik etüdlerrinin yapılması, Arkeolojik sit alanı yakınında yaşayanların karşı karşıya kaldıkları sorunlara ilişkin analiz çalışmalarının yapılması, sorunların belirlenmesi ve olası çözüm yollarının geliştirilmesi
						Yok

EKSEN 4								Kültürel Varlıkları İle Öne Çıkan Yarımada				
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması					
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl								
Kent Bel- leği ve Ya- rımada Bilgi Sis- teminin Oluşturul- ması	Yarımadada atıl durumdaki bağ evlerinin yeniden işlevlendirilme- si	x			İl Kültür Müdürlüğü, Vali- lik, Kültür Varlıklarını Ko- ruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeleri, Üniversitele- rin Mimarlık, Mimari Res- torasyon ve İnşaat Bö- lümleri	Yarımada	Yok					
	Yarımada Mekansal Bilgi Siste- mi'nin(Kültür Varlıkları ve Doğal Yapı Coğrafi Envanteri) kurulma- sı	x			Yarımada Belediyeler Bir- liği, İYTE, İBŞB, Valilik, Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şubesi, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği, TM- MOB Mimarlar Odası, Ser- best Mimarlar Derneği	Yarımada	Yok					
	Yarımada arşivi, kütüphanesi ve müzesinin kurulması	x			Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeleri, Üniversite- lerin Mimarlık, Mimarlı Tarihi ve Mimarlık Rsto- rasyon Bölümleri, Serbest Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği	Yarımada	Yarımada'daki tescilli ta- şınmaz kültür varlıkları- nın rölevesi olanların tespit edilmesi ve belge- lerin toplanması, röleve- si olmayan kültür varlık- larından rölevesi öncelik- le çıkarılması gerekenle- rin belirlenmesi, röleve çıkarılması ve varsa res- tore edilenlerin restoras- yon projelerinin envan- terinin hazırlanması					
	Öğrenciler arasında Yarımadalılık ve yerel kültür bilincinin geliştiril- mesine yönelik ders müfredatı geliştirilmesi	x			Üniversiteler, Valilik, Milli Eğitim Bakanlığı, İlçe Be- lediyeleri, Kaymakamlık	Yarımada	Yok					

EKSEN 5	PLANLI, ÖRGÜTLÜ, EĞİTİMLİ TURİZM						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Organizasyonel Ağlar, Portal-lar	Yarımada bütününde bir şemsiye turizm konseyinin oluşturularak çatısında ilçelere yada turizm türlerine yönelik uzmanlık altyapılarının kurulması		x		Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeler, Üniversitelerin Mimarlık, Mimari Restorasyon ve Mimarlık Tarihi Bölümleri, TMMOB, Serbest Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği	Yarımada	Yok
	Yarımada şemsiye turizm konseyinin dünyadaki turizm örgütlerine / ağlarına katılımının teşvik edilmesi		x		Valilik, İBB, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeler, Üniversitelerin Mimarlık, Mimari Restorasyon ve Mimarlık Tarihi Bölümleri, TMMOB, Serbetst Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği, özel Girişimciler	Yarımada	Yok
	Yarımada ikinci konutlarına yönelik sanal paylaşım portalı oluşturulması	x			TMMOB Mimarlar Odası, Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, Üniversitelerin Mimarlık, İnşaat ve Mimarlık Rstorasyon Bölümleri	Yarımada	Yok
	Çeşme'den başlayarak EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı'nın tüm Yarımada ve İzmir üzerinden Türkiye'ye girişinin sağlanması		x		Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, İlçe Belediyeler, Üniversitelerin Mimarlık, Mimari Restorasyon ve Mimarlık Tarihi Bölümleri, TMMOB, Serbetst Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği	Yarımada	Yok
Uluslararasılaşma	Yarımada şenlik ve festivallerinin ulusal ve uluslararası hale getirilmesi (bağbozumu, zeytin vb.)		x		Yarımada Belediyeler Birliği, İYTE, İBŞB, Valilik, Tarihse Çevre ve Kültür Varlıkları Şubesi, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği, TMMOB Mimarlar Odası,Serbest Mimarlar Derneği	Yarımada	Yok
	Ege Adalarına ulaşımın iyileştirilmesi, kültürel ve ticari bağlantıların güçlendirilmesi		x		Valilik, Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu,İlçe Belediyeleri, Üniversitelerin Mimarlık, Mimarlı Tarihi ve Mimarlık Rstorasyon Bölümleri, Serbest Mimarlar Derneği, ÇEKÜL, Tarihi Kentler Birliği	Yarımada	Yok
Yerel Turizm Hizmet Sektörünün Eğitimi	İzmir Üniversitelerinin turizme yönelik eğitim desteği ile yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi	x			İzmir Üniversiteleri, Belediyeler, STK'lar, Özel Sektör	Yarımada	Yok
	Turizm hizmetlerinde ara servis çalışanlarının eğitilmesi	x			İzmir Üniversiteleri, Belediyeler, STK'lar, Özel Sektör	Yarımada	Yok
	Mevcut turistik tesislerin kongre turizmine yönelik olarak geliştirilmesi		x		Özel Sektör Temsilcileri, İlgili STK'lar, Belediyeler (Öncülük), Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Üniversiteler	Yarımada	Yok

EKSEN 6	Doğal ve Kültürel Varlıkları ile turizmi çeşitlenen Yarımada						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Ekoturizm- Kırsal Turizm- Agro Turizm	Yarımada kırsal alanlarında çiftlik pansiyonlarının, ev pansiyonculuğunun, köy-kır düğün organizasyonlarının geliştirilmesi (Ör:Yağcılar köyü)		x		Belediyeler(Öncülük), Üniversiteler, ilgili STK'lar, Özel sektör temsilcileri, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, TC. Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, İZKA veya AB Hibeleri	Yarımada	Yok
	Sakız üretici köylerinin kurulması ve agro turizme kazandırılması			x	Belediyeler(Öncülük), Üniversiteler, ilgili STK'lar, Özel sektör temsilcileri, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, TC. Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, İZKA veya AB Hibeleri, Kooperatifler, Üretici Birlikleri	Çeşme	Yok
	Yarımada agro-ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve geliştirilmesi		x		Belediyeler(Öncülük), Üniversiteler, ilgili STK'lar, Özel sektör temsilcileri, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, TC. Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Yarımada	Yok
	Yarımadaya özgü eski tarımsal altyapıların canlandırılması (Örn. Haseki köyü yakınlarında bulunan Rumlar döneminden kalma terasların hayata döndürülmesi)		x		Üniversiteler, ilgili STK'lar Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Belediyeler	Yarımada	Var(Yarımada'nın belirli bölümlerinde gizli kalmış (özellikle köylerde) ürünlerin ortaya çıkarılması)
	Karaburun'da bir etnobotanik parkın kurulması ve eğitime yönelik botanik turizminin geliştirilmesi		x		Belediyeler, Üniversiteler, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü	Karaburun	Yok
	Karaburun Akdağ'da 1200 m'de karsitik oyuk içinde kendiliğinden oluşan Adaçayı Parkı'nın eğitimde kullanılması		x		Üniversiteler, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Özel Sektör Girişimleri, MEB İl Müdürlüğü, İZKA ve AB Hibeleri	Karaburun	Var(Bu alanın ekolojik hassasiyetinin belirlenmesi)
	Doğa Yürüyüşü parkurlarının oluşturulması ve bu parkurlara yönelik altyapı çalışmalarının yapılması	x			Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü (Sorumlu), DSİ,Orman Bölge Müdürlüğü, Yarımada Belediyeleri, ilgili STK'lar (Dağcılık Kulübü vb.), Kaynak İZKA, Belediyeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Yarımada	Yok
	Karaburun'da seyir teraslarının oluşturulması		x		Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Karaburun Belediyesi, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü	Karaburun	Yok
	Ege Turizm Derneği tarafından yayınlanan ekoturizm güzergahlarının tanıtılması ve bu güzergahların altyapılarının iyileştirilmesi	x			Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Belediyeler, Orman Bölge Müdürlüğü, Ege Turizm Derneği, Dağcılık Kulübü gibi ilgili STK'lar	Yarımada	Yok

EKSEN 6	Doğal ve Kültürel Varlıkları ile turizmi çeşitlenen Yarımada						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Tarih-Arkeoloji Turizmi	Tarihi-kültürel tematik rotaların belirlenmesi (Arkeoloji rotası, gastronomi rotası, Karavan turizmi ve rotası vd.), tanıtım ve altyapılarının yapılması	x			Belediyeler (Öncülük), Orman Bölge Müdürlüğü, Dağcılık Kulübü gibi ilgili STK'lar, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İZKA (Hibe)	Yarımada	Yok
	Çeşme Kalesi ve Bağlararası şaraphanesi gibi alanların turizme kazandırılması		x		Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Yarımada Belediyeleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Vakıflar Müdürlüğü, ilgili STK'lar, İZKA (hibe-teşvik-özendirme)	Çeşme	Yok
	Su altı kazılarının ve dalış turizminin geliştirilmesi, Urla Sualtı Arkeoloji Müzesi'nin çekim merkezi haline getirilmesi	x			Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Belediyeler, Özel Sektör	Urla	Yok
Spor Turizmi	Kaya tırmanışı gibi yeni gelişen rekreasyon ve adrenalin amaçlı sporların Yarımada'da geliştirilmesi	x			Özel Sektör temsilcileri, ilgili STK'lar, Belediyeler (Öncülük), Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Yarımada	Yok
	Sportif olta balıkçılığının geliştirilmesi (Ör: Kanolarla olta balıkçılığı, antik dönemde balıkçılık için kullanılan tekneler ile olta balıkçılığı)		x		Yarımada Belediyeleri, ilgili STK'lar (Olta Balıkçıları Federasyonu vb.), Özel Sektör	Yarımada	Yok
	Su sporları aktivite merkezlerinin yaygınlaştırılması ve mevcut tesislerin iyileştirilmesi	x			Özel Girişimciler, Orman Bölge Müdürlüğü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Yarımada Belediyeleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi, ilgili STK'lar	Yarımada	Yok
	Seferihisar Kokar Mevkisi, Güzelbahçe İnkaya Mağarası gibi alanların mağara turizmine açılması		x		Belediyeler, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Gençlik ve Spor Bakanlığı, özel sektör ve ilgili STK'lar	Yarımada	Yok
	Bölgede geleneği olan Yarımada Oyunları'nın yeniden aktif hale getirilmesi		x		Belediyeler (Öncülük), Orman Bölge Müdürlüğü, Dağcılık Kulübü gibi ilgili STK'lar, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, İZKA (Hibe)	Yarımada	Yok
Deniz Turizmi	Deniz turizmi kapsamında tüm plajların haritalanması, tanıtım broşürlerinin hazırlanması ve altyapı çalışmalarının tamamlanması (tuvalet, soyunma kabini vd.)	x			Belediyeler (Öncülük), ilgili STK'lar, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, İZKA (hibe)	Yarımada	Yok
	Deniz turizmini geliştirme yönünde yeni marinaların kurulması ve yelken yarışları ve eğitiminin düzenlendiği bir yelken merkezine dönüşmesi		x		Ulaştırma, Haberleşme ve Denizcilik Bakanlığı, İzmir Bölge Müdürlüğü, Belediyeler, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü	Yarımada	Yok
Termal Turizm-Sağlık Turizmi (Sağlıklı Yaşam Turizmi)	Termal su kullanan Yarımada otellerinin günümüz sağlık turizmi konseptlerine uyumunun teşvik edilmesi		x		Özel Sektör temsilcileri, ilgili STK'lar, Belediyeler (Öncülük), Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Sağlık İl Müdürlüğü, İZKA (hibe)	Çeşme/Seferihisar	Yok
	Fito-Terapi – Aroma Terapi Merkezi-Klima terapi-Helyo Terapi'nin Yarımada'da geliştirilmesi ve bu konuda eğitim kamplarının düzenlenmesi		x		Üniversiteler, İl Sağlık Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Karaburun Belediyesi	Karaburun	Yok

EKSEN 6	Doğal ve Kültürel Varlıkları ile turizmi çeşitlenen Yarımada						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Günübirlik Turizm-Haftasonu Turizmi	Günübirlik turizme yönelik rekreasyonel faaliyet olanaklarının geliştirilmesi (Kahvaltı, yürüyüş, sörf, yelken, sahil yolu, piknik alanı deniz ulaşımını geliştirme vd.)	x			Özel Girişimciler, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Yarımada Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, ilgili STK'lar	Yarımada	Yok
	Yaratıcı turizmin geliştirilmesi (deneyimleme, esaslı atölyeler, el sanatları, hobi merkezleri kurma)		x		Üniversiteler, MEB İl Müdürlüğü, ilgili STK'lar, Belediyeler, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü, Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü, Gıda,Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	Yarımada	Yok
	Adaların kültür, sanat - rekreasyon amaçlı kullanım olanaklarının değerlendirilmesi		x		Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü (Sorumlu), DSİ, Orman Bölge Müdürlüğü, Yarımada Belediyeleri, ilgili STK'lar (Dağcılık Kulübü vb.), Kaynak İZKA, Belediyeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Yarımada	Var (Adanın ekolojik hassasiyetinin belirlenmesi)
	Gençlere yönelik hostellerin yapılması, kamping alanlarının geliştirilmesi (Yarımada Hostelleri projesi)		x		Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü (Sorumlu), DSİ, Orman Bölge Müdürlüğü, Yarımada Belediyeleri, ilgili STK'lar (Dağcılık Kulübü vb.), Kaynak İZKA, Belediyeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı	Yarımada	Yok

EKSEN 7	Yenilenebilir Enerji Kaynakları ile Öncü Yarımada						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd / Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl			
Yerleşim-de Enerji	Ekolojik, enerji etkin bina ve peyzaj tasarımı çalışmalarının yaygınlaştırılması ve uygulamaların denetlenmesi		x		Üniversiteler, İZKA, Belediyeler, STK, Çevre ve Şehircilik	Yarımada	Yok
	Kırsal kesimde aydınlatma, içme suyu pompajı ve ve tarımsal sulamada yenilenebilir enerji kullanımının geliştirilmesi		x		Üniversiteler, İZKA, Belediyeler, STK, Çevre ve Şehircilik, Enerji Bakanlığı	Seferihisar	Yok
	Yarımada'da Uygulamalı Yenilenebilir Enerji Bilim Parkı kurulması		x		İYTE, İZKA, Belediyeler, STK, İYTE TEKNO KENT	Urla	Yok
Yenilenebilir Enerji - jeotermal, rüzgar	Yarımada'da Uygulamalı Yenilenebilir Enerji Bilim Parkı kurulması			x	Üniversiteler, İZKA, Dünya Bankası gibi finans sağlayıcı kurumlar, MTA, İzmir jeotermal, Çeşme Jeotermal, Belediyeler, Çevre ve Şehircilik, Özel sektör, Valilik	Yarımada	Jeotermal potansiyelinin olup olmadığının belirlenebilmesi için ön fizibilite çalışması gerekmektedir.

EKSEN 7 Yenilenebilir Enerji Kaynakları ile Öncü Yarımada						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl		
	Yarımada'da rüzgar enerjisinin yöre halkı tarafından kullanımı- nın etkinleştirilmesi (ör: siteler, köyler ve ilçe belediyelerin altyapı tesislerinde)		x		Üniversiteler, İZKA, Dünya Bankası gibi fi- nans sağlayıcı kurumlar, Belediyeler, Çevre ve Şehircilik, Özel sektör, STK	Yarımada
	Yarımada'da rüzgar enerji santralleri- nin; özellikle kırsal yerleşim alanlarına, hayvancılığa, doğal yaşama etkileri konusunda, bilim- sel araştırmaların yapılması ve yöre yaşayanlarıyla paylaşılması		x		Üniversiteler, İZKA, Dünya Bankası gibi fi- nans sağlayıcı kurumlar, Belediyeler, Çevre ve Şehircilik, Özel sektör, STK	Yarımada
	Yarımada'da ye- nilenebilir enerji ekipmanlarına ilişkin yerli üretiminin ge- liştirilmesi, test ve sertifikasyon merke- zi kurulması		x		Üniversiteler, İZKA, Belediyeler, Özel Sektör	Urla
Yenilene- bilir Enerji - güneş, dalga, biyogaz	Yarımada'da dalga enerjisini izleme ve veri sağlama çalışması yapılması		x		Üniversite, DPT, İZKA, Tübitak, Özel sektör, Belediyeler, Çevre ve Şehircilik, Meteoroloji	Karaburun
	Yarımada'da gü- neş enerjisinin planlanması ve geliştirilmesi		x		Üniversite, DPT, İZKA, ENAR, Özel sektör, Belediyeler, Çevre ve Şehircilik	Yarımada

EKSEN 8						
Yarımada çevresel kalitesinin iyileştirilmesi ve korunması						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl Üstü		
Su Kaynakları ve İklim Değişikliği	Yüzey suları ve yeraltısuyu kaynaklarının havza boyutunda planlanması		x		Üniversiteler, İZKA, Belediyeler, DSİ, STK	Yarımada
	Sualtı parklarının geliştirilmesi (Seferihisar Doğanbey ve Çeşme Altinkum)			x	Üniversiteler, İZKA, Büyükşehir Beled., İlçe Belediyeleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Özel Sektör, Denizcilik Bakanlığı, Turizm İşletmeciliği	Yarımada
	Yarımada'da klimatolojik faktörlerin ölçüm ve değerlendirme birimlerinin kurulması		x		Üniversiteler, İZKA, Belediyeler, Meteoroloji Genel Müdürlüğü	Yarımada
	Çölleşme ve kuraklık riskine karşı yeraltı barajlarının yapılması		x			
	Deniz suyu seviyesindeki değişimlerin ve kirlenici parametrelerin belirlenerek deniz ve kara flora ve faunasında etkilerinin irdelenmesi		x		Üniversite, DSİ, İZKA, Belediyeler	Yarımada
						Ön Etüd/Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
						1-Yüzey ve yeraltısuyu havzalarının belirlenmesi 2-Su bütçesinin yapılması 3-Yeraltısuyu potansiyelinin belirlenmesi 4-Yeraltısuyu potansiyelinin geliştirilmesi(olası yer altı barajlarının yapılabilecek kesimlerinin ortaya konması) 5-Tatlı su kaynaklarının denize boşaldığı kesimlerin belirlenmesi(İldır, mordoğan ve Seferihisar gibi) 6-Su sürdürülebilirliğine ilişkin çalışmaların yapılması (tarımda kullanımı, evsel kullanımı gibi) 7-Su kalitesinin incelenmesi ve değerlendirilmesi 8-Denizsuyu - tatlı su gitrişimine ilişkin çalışmaların yapılması(aşırı çekim) 9-Su kaynaklarının sürdürülebilirliğine ilişkin eğitim
						Sualtı parklarının oluşturulması(Altinkum-Çeşme, Doğanbey-Seferihisar)
						1.İklim Değişikliği Master Plan Hazırlanması
						Yok
						1.Yarımada'da denize boşalmanın olduğu noktaların tespiti çalışması 2-Denizsuyu seviyesindeki değişim ve taşkın alanlarına yönelik risk haritalarının hazırlanması

EKSEN 8 Yarımada çevresel kalitesinin iyileştirilmesi ve korunması							
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd/Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl Üstü			
Çevre Yönetimi	Yarımada'da büyük yaz-kış nüfus farkı gözetilerek katı atık depolama sahalarının planlanması ve yönetiminin sağlanması		x		Üniversiteler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Özel Sektör, Belediye, İZSU, ÇEVKO, AB Fonu, Pil Derneği	Yarımada	1-Yarımada'da katı atık ve özelliklerinin belirlenmesi 2-Yarımada'da mevcut atık sahalarının yerleri ve etkileri 3-Yarımada'da atıkların depolanabileceği yeni yerlerin tespiti 4-Yarımada'da atığın minimize edilmesine yönelik yoğun eğitim 5-Yarımada'da atığın değerlendirilmesine ilişkin yapının oluşturulması-(Bu veriler ışığında BİYOGAS tesisinin kurulması) 6-Yarımadaya özgün etkin bir atık yönetimi sisteminin oluşturulması
	Yarımada'da denizel ve karasal ortamlarda rezerv alanlarının oluşturulması			x	Üniversiteler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, İl Çevre Müdürlüğü, Orma Bakanlığı, İlçe Belediyeleri, Kaymakamlıklar	Yarımada	Yok
	Yarımada'da doğal ve kültürel peyzaj alanlarının tespiti ve geliştirilmesi		x		Üniversite, İl Kültür Müdürlüğü, İl Kültür Müdürlüğü, İlçe belediyeleri, Kaymakamlıklar, Çevre Odaklı STK'lar	Yarımada	Yok
	Öncelikle Karaburun'da ve kıyıya yakın arıtma tesisi olmayan diğer tüm yerleşmelerde atık su arıtma tesislerinin kurulması		x			Yarımada	Yok
Çevre Koruma	Yarımada biyosfer rezerv alanları tespiti ve uygulanması			x	Üniversiteler, UNESCO, Belediyeler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Su ve Orman İşleri, Uluslararası Kuruluşlar, İZKA, Tübitak, A-B Fon	Yarımada	Biyosfer rezerv alanlarının belirlenmesi-etüd çalışmaları, Kıyıların sürdürülebilirliği-etüd çalışmaları, Sit olgusu öneminin yerel balıkçılığın sürdürülebilirliği için -eğitim geliştirmesi- eğitim
	Yarımada'daki önemli doğa alanlarının tespiti ve korunması için önlemlerin alınması		x		Üniversiteler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Belediyeler, A-B Fon, Doğa Derneği gibi Yeşil STK'lar	Yarımada	Doğa derneği ile önemli doğa alanları çalışmasının Yarımada için güncellenmesi çalışması

EKSEN 9 Kapsayıcı, paylaşımlı yerel ekonomik kalkınma							
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd/ Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl üstü			
Yerel insan sermayesini geliştirme	Turizmde yerel halkın istihdamının sağlanabilmesi için aile işletmelerinin teşvik edilmesi		×		Belediyeler, Valilik, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İZKA	Yarımada	Yok
	Çalışmayan kadınlarının ortak ürettiği ürünler için atölye, pazarlama, tescilleme çalışmalarının yapılması	×			Belediyeler, Kent Konseyi, İZKA, Yerel Kooperatifler	Yarımada	Yok
	Genç nüfusu yörede tutmak için sürekli ve kaliteli istihdam sağlayacak mesleki eğitim merkezlerinin kurulması		×		İŞKUR, Belediyeler, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kent Konseyi, Valilik, AB Projeleri	Yarımada	
Sosyal paylaşımlı büyüme	Yarımada Kalkınma Birliklerinin Oluşturulması		×		Belediyeler, Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Yerel STK ve Platformlar, Gıda, tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok
	Yarımada pazarlarının yaygınlaştırılması ve tanıtımının sağlanması (üretici, gece, antika, otantik, kadın, organik pazarları)	×			Belediyeler, Esnaf ve Sanatkarlar Odası, Yerel STK ve Platformlar	Yarımada	Yok
Organize ihtisas bölgeleri oluşturma	Özel ürünlere yönelik organize tarım bölgelerinin kurulması (işleme, paketlenme, kurutma, pazarlama, eğitim)						Yok
	Seferihisar'da jeotermalli organize sera bölgelerinin oluşturulması			×	Jeotermal Şirketleri, Belediyeler, Tarım Üretici Birlikleri	Yarımada	Yok
	Küçükbaş hayvancılık ihtisas bölgesinin kurulması			×	Üniversitelerin ilgili Fakülteleri, Araştırma Enstitüleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kooperatifler ve Birlikler	Yarımada	Yok

EKSEN 10						
Yerel ürün odaklı girişimcilik						
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl üstü		
Coğrafi İşaretleme, Markalaşma	Yarımada'nın önemli bitkisel ürünlerinin (Sakız, enginar, nergis, hurma zeytin vd.) için coğrafi işaretleme yapılması (Made in Yarımada gibi)		x		Türk Patent Enstitüsü, İzmir Ticaret Borsası, İzmir Ticaret Odası, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Üniversitelerin ilgili birimleri, Araştırma Enstitüleri, Tüketici Dernekleri	Yarımada
	Armola Peyniri (Seferihisar), Kopanisti Keçi Peyniri (Karaburun) gibi hayvansal ürünlerde coğrafi işaretleme yapılması		x		Türk Patent Enstitüsü, İzmir Ticaret Borsası, İzmir Ticaret Odası, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Üniversitelerin ilgili birimleri, Araştırma Enstitüleri, Tüketici Dernekleri, Belediyeler	Seferihisar, Karaburun
	Anason gibi yerel tıbbi ve aromatik bitkilerin tarla-sera ortamında yetiştirilmesi, yerinde işlenmesi ve markalaşmasının sağlanması			x	İzmir Ticaret Borsası, İzmir Ticaret Odası, Üniversitelerin ilgili birimleri, Araştırma Enstitüleri (EÜ Herberyum Arş. Mrk)	Yarımada
	Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması ve zeytin müzesi gibi girişimlerin desteklenmesi		x		Belediyeler, Yerel girişimciler, STK'lar, Zeytin Üretici Birlikleri, Kooperatifler	Yarımada
	Ege otlarının yetiştiriciliği (Şevketi Bostan vb.), işlenmesi, pazarlanması ve markalaşmasının desteklenmesi	x			Belediyeler, Yerel girişimciler, STK'lar, Üretici Birlikleri, Kooperatifler, Kent konseyi	Yarımada
Organizasyon	Karaburun Nergisi ve Sümbül Üreticiliği ile sakız enginar üreticiliğinin organize edilmesi	x			Belediyeler, Üretici Birlikleri, Kooperatifler, İzmir Ticaret Borsası	
	Tarladan sofraya üretim modeliyle salyangoz, trüf mantarı gibi ürünlerin geliştirilmesi		x		Belediyeler, Yerel girişimciler, STK'lar, Üretici Birlikleri, Kooperatifler, Kent konseyi	Yarımada
	İZTEKGEB İnovasyon Merkezi'nin bölgeyle bütünleştirilmesi			x	İzmir ileri teknoloji Enstitüsü, İzmit Teknoloji Geliştirme Bölgesi (İZTEKGEB), Belediyeler, Yerel kalkınma Platformları, Girişimcilik Dernekleri	Yarımada

EKSEN 11 Öğrenen Bölge olarak Yarımada							
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd/ Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl üstü			
Yerel Bilginin Saklanıp Geliştirilmesi	Yerel türlerin ortaya çıkması ve korunması için gen çalışmalarının yapılması, Menemen'deki gen bankası ile işbirliğinin yapılması			x	Menemen Tarımsal Araştırmalar Enstitüsü(TAGEM), Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Doğa Derneği, Buğday Derneği, Belediyeler	Yarımada	Eksenlerin gerektirdiği 1/5000 ölçekli tarımsal ve doğal varlık envanteri çalışması
	Akdeniz coğrafyası odaklı uluslararası araştırma merkezleri kampusu (global kampus) oluşturma			x	İzmir Üniversiteleri, Akdeniz Genç Araştırmacılar Ağı,TUBİTAK	Yarımada	Yok
	Sefertası hareketi gibi deneyim transferine yönelik girişimlerin yaygınlaştırılması	x			Seferihisar Belediyesi, Yarımada Belediyeleri, Halk Eğitim merkezleri, İzmir Üniversitelerinin ilgili bşşimleri, Doğa Derneği gibi STK'lar	Yarımada	Yok
Yaşam Boyu Öğrenme	Eğitim kamplarının kurulması (organik tarım uygulama çiftlikleri, sağlıklı yaşam parkı, yaz bilim kampı vb.)		x		İzmir Üniversiteleri, TUBİTAK, Gıda,Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Doğa Derneği, Buğday Derneği, Belediyeler	Urla	Yok
	Yaratıcılığı ve işbirlikli üretimi geliştirmeye yönelik Yaşa-Eğlen-Öğren-Yap Atölyelerinin kurulması		x		Belediyeler, Yerel STK ve Vakıflar, Yerel Girişimciler, İzmir Üniversitelerinin gerekli birimleri	Yarımada	Yok
	Yarımada'nın bulunduğu Ege, Akdeniz coğrafyasındaki yerel-tarihsel örtük bilginin paylaşıldığı Yavaş Bilim – Radikal Araştırma Ağları geliştirilmesi (ör: Karaburun Bilim Kongresi deneyimi)			x	Doğa Derneği gibi STK'lar, İzmir Üniversitelerinin gerekli birimleri, Yarımada Beşediyeleri	Seferihisar, Karaburun	Yok
	Turizm, denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik eğitim-araştırma kurumlarının kurulması			x	İzmir Üniversiteleri, Belediyeler, Yerel Girişimci Platformları	Seferihisar, Çeşme	

EKSEN 11 Öğrenen Bölge olarak Yarımada							
Gelişme Alt Eksenleri	Proje Konusu	Zaman			Proje Paydaşları	İlçe	Ön Etüd/ Fizibilite Çalışmasına İhtiyaç Var İse Açıklaması
		0-1 yıl	1-3 yıl	3 yıl üstü			
Yerel Kültürel Yaratıcılık	Yarımada'nın doğal film platosu olarak kullanılması			x	Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Üniversitelerinin gerekli birimleri, STK'lar	Yarımada	Yok
	Seferihisar'daki Yaratıcı Yazarlık merkezi gibi yaratıcı mesleklere yönelik oluşumların yaygınlaştırılması		x		İzmir Üniversitelerinin gerekli birimleri, Yarımada Belediyeleri	Yarımada	Yok
	Sosyal tasarımcı-misyoner tasarımcıların desteklendiği sanat programları oluşturulması			x	İzmir Üniversitelerinin gerekli birimleri, Yarımada Belediyeleri, İzmir Akdeniz Akademisi, İZKA	Yarımada	Yok
	Ulusal ve uluslararası sanatçı yerleşkeleri programlarının Yarımada'da geliştirilmesi			x	Kültür ve Turizm Bakanlığı, İzmir Üniversitelerinin gerekli birimleri, Yarımada Belediyeleri, İzmir Akdeniz Akademisi, İZKA	Yarımada	Yok
Yerel Katılımcı Demokratik Yönetişim	Yarımada Belediyeler Birliği'nin canlandırılması	x			Yarımada Belediyeleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Valilik	Yarımada	Yok
	Yerel paydaşların etkin temsil edildiği İzmir Yarımada Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin kurulması			x	İzmir Üniversitelerinin gerekli birimleri, Yarımada Belediyeleri	Yarımada	Yok

EK B. Tematik Strateji Belgelerinde Yarımada Kalkınma Stratejisi Dökümleri

Eksen 1.1: Örgütlenme

Hedef A: Ekolojik Tarım Eğitimi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, Türkiye Organik tarım stratejik planı 2012-2016	Organik tarım birimi elemanları tarafından çiftçi eğitimleri ve yayım çalışmaları yürütülmektedir. Toplam 1.745 Organik Tarım Birimi (OTB) elemanı ve 70.625 çiftçinin organik tarım konusunda eğitimi yapılmıştır.
	T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi	Üreticilerin Örgütlenme ve Bilgi Düzeyinin Yükseltilmesi . Üreticilerin eğitim ve örgütlenme düzeyinin yükseltilerek, kolektif etkinliğinin artırılması. Öncelik 4.1: Çevreci Tarım Uygulamalarının Geliştirilmesi.
	T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013)	Kırsal Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi stratejik amacı çerçevesinde, organik tarım faaliyetlerinin yaygınlaştırılması.

Eksen 1.2: Yetiştiricilik

Hedef A: Ekolojik Bağcılık ve Şarapçılık

Hedef B: Ekolojik Örtüaltı Yetiştiriciliği

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	T.c. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013)	Jeotermal enerjinin konut ve sera ısıtılmasında kullanılması.

Eksen 1.3: Yerel Tarımsal Ürün ve Hizmet Geliştirme

Hedef A: Sakız

Hedef B: Küçükbaş Hayvan Sütleri

Hedef C: Zeytin (2 madde)

Hedef D: Özgün Butik Tarımsal Ürün İşleme Tesisleri

Hedef E: Bağcılık ve şarapçılık (2 madde)

Hedef F: Boş arazilere meyve ormanı

Hedef G: Topan Kefal Yumurtası ve Havyar

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	T.c. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013)	Kırsal Ekonominin Çeşitlendirilmesi Önceliği çerçevesinde Tarımsal Ekonomik Faaliyetlerin geliştirilmesi. Tarımsal alternatif üretim faaliyeti yürüten işletmelerin “niş pazar” olanaklarını değerlendirmesi için örgütlenme ve pazarlama altyapılarını güçlendirmesi. İnsan kaynaklarının, örgütlenme düzeyinin ve yerel kalkınma kapasitesinin geliştirilmesi.
	T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi	Yerel bilgi, beceri ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı yoluyla; yerel koşullara uygun yeni türlerin adaptasyonu gibi faaliyetlerle tarımsal üretimin çeşitlendirilmesi. Yüksek kaliteli yöresel ve organik ürünlere giderek artan talep, tüketicinin çevre, gıda kalitesi ve güvenliği konularında artan duyarlılığı kırsal alanlara varlıklarını değere çevirme konusunda yeni fırsatlar sunmaktadır.

Eksen 2.1: Su Ürünleri Yetiştiriciliği

Hedef A: Deniz Balıkçılığı

Hedef B: Çevreye duyarlı kültür balıkçılığı

Hedef C: Balıkçı barınaklarının yerleri

Hedef D: Lojistik karasal alanlar

Hedef E: Su ürünleri yetiştiriciliğinde yenilenebilir enerji

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Mezo	İZKA, İzmir Su Ürünleri Sektörü Stratejisi	Enerji ihtiyacının alternatif enerji kaynaklarıyla karşılanması. Sektörde iyi çevre yönetimi uygulamalarının desteklenmesi. Sürdürülebilir balıkçılık/su ürünleri yönetim sistemini kurmak ve işletmek.

Eksen 3.1: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Bisiklet" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yerleşim yerlerinde bisiklet güzergahlarının tasarlanması, bisiklet parklarının oluşturulması ve konaklama ve kamping noktaları ağı oluşturulması

Hedef B: Çeşme'den başlayarak EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı'nın tüm Yarımada ve İzmir üzerinden Türkiye'ye girişinin sağlanması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	"Yaya ve bisiklet gibi alternatif ulaşım türlerine yönelik yatırım ve uygulamalar özendirilecektir.
	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	Şehirlerde bisiklet gibi çevre dostu ulaşım araçlarının kullanımının yaygınlaştırılmasına ve yaya ulaşımına imkân veren düzenlemeler özendirilecektir.
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	HEDEF 4: Kentsel gelişimde çevre yönetimi, yeşil ulaşım, verimli ve temiz enerji kullanımı önceliklendirilecektir. HEDEF 6: Kentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilecektir.
Mikro	İYTE / 2014-2018 Kurumsal Strateji Planı	'Yeşil Kampüs' oluşturmaya yönelik proje destekleri için ulusal ve uluslararası kamu ve özel kuruluşlar ile gerekli girişimlerde bulunulması.

Eksen 3.2: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Marina/Yat Limanları ve Deniz Taşımacılığı" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımada'nın Doğal bir Liman Olma Özelliği Kullanılarak Marina ve Yat Limanlarının Geliştirilmesi

Hedef B: Deniz Taşımacılığının Başlatılması, Vapur Hattının Oluşturulması

Hedef C: Anakent ve iç körfeze kıyısı olan ilçeler arasında deniz ulaşımının geliştirilmesi ve diğer toplu taşıma sistemleri ile entegrasyonu

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Yük ve yolcu ulaştırma hizmetlerinin etkin, verimli, ekonomik, çevreye duyarlı, emniyetli bir şekilde sağlanması; yük taşımacılığında, kombine taşımacılık uygulamalarının geliştirilerek demiryolu ve denizyolunun paylarının artırılması, kalitenin ve güvenliğin yükseltilmesi ve ulaştırma planlamasında koridor yaklaşımına geçilmesi esastır. Liman yönetiminde dağınıklığın giderilmesini ve kamu tarafından belirlenecek politikaların her bir limanın ihtiyaçları da göz önüne alınarak uygulanmasını sağlayacak Türkiye'ye uygun bir liman yönetim modeli hayata geçirilecektir.
	Ulaştırma Bakanlığı / 2014-2018 Stratejik Planı	Denizciliğimizi işlevsel hale getirmek için; ulaştırma limanı, yat limanı, balıkçı barınakları inşa edilmiş, tek bölgeye sıkışan gemi inşa sektörü, kıyı şeritlerimize planlı bir şekilde yaygınlaştırılmıştır. Sahillerimiz ve karasularımız güvenlik sistemleriyle izlemeye alınmıştır. Ülkemizde ulaştırma, bilgi ve iletişim teknolojilerinde istikrarlı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Karayolları, limanlar, demiryolları, havaalanları, lojistik merkezleri planlanmakta ve inşa edilmektedir. Türkiye bölgesinde önemli bir liman / lojistik hub olma potansiyeline sahiptir. Komşu ülkelere göre daha modern yat limanları bulunmaktadır. Yatçılıkta vergilerin düşürülmesi ve Türk Bayrağına geçiş sağlanması. Bir liman yönetim modeli belirlenmesi için etüt-proje çalışması yapılması. Liman işletmeciliği meslek standartlarını geliştirmek amacıyla mevzuat hazırlanması, eğitim seminerleri düzenlenmesi, liman işletmeciliği faaliyetlerinde bulunanların yetkilendirilmesi.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
	Ulaştırma Bakanlığı / Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisi Hedef 2023	Mevcut durumda kıyılarımız boyunca hizmet veren 182 adet liman tesisi, 197 adet balıkçı barınağı, 48 adet marina, 67 adet tersane olmak üzere toplam 494 adet kıyı tesisi bulunmaktadır. Yatçıların denizde gün içinde yol alabilecekleri menzilde uğrak yapabilecekleri marina ve marinetler oluşturulacak, mega yatlara hizmet veren tam donanımlı en az 4 marina kurulacaktır. Trans-Avrupa ağları ile liman bağlantılarının sağlanması, tersane ve marina kapasitelerinin artırılması gibi altyapı projeleri yapılacaktır. Tüm liman ve organize sanayi bölgelerinin bölünmüş yollarla bağlantıları kurulacaktır. Yapılacak liman, tersane, gemi yan sanayi gibi deniz kıyı yapıları yatırımları, şehirlerin gelişimi, sanayi, ticaret ve tarımın ağırlık merkezlerini dikkate alarak yapılacak bütüncül planlara uyumlu olarak gerçekleştirilecektir. En az bir limanın, dünyanın en büyük on limanı arasında yer alması sağlanacaktır. 55 adet balıkçı barınağının kademeli olarak yat limanına dönüştürülmesi ya da ortak kullanım modeli oluşturulacaktır. Ege'de Adalara yönelik hizmet verecek bir adet ana liman (home port) statüsünde kruvaziyer liman inşa edilecek ve kruvaziyer limanların bulunduğu bölgedeki tarihi ve turistik yerlere rahat ulaşım imkanları sağlanması yönünde çalışmalar yapılacaktır. Akdeniz, Ege ve Karadeniz'de en az birer adet ana aktarma limanı (hub-port) inşa edilmesi önem arz etmektedir. Ülkemiz deniz turizmi açısından bir cazibe merkezidir. Bu kapsamda yat bağlama kapasitemizin yeni yatırımlarla ve balıkçı limanlarının atıl kapasitesinin yatlara da hizmet verecek hale dönüştürülmesi suretiyle artırılması gerekmektedir.
Mezo	İZTO / 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Denizyolu taşımacılığının yalnızca yüke dönük olması ve mevcut yük limanının yarattığı çevre ve gürültü kirliliği sebebiyle limanın daha uygun bir yere taşınması beklenmektedir. Denizyolu ile yolcu taşımacılığının da sisteme eklenmesi için araştırma konusu edilmesi gerekmektedir. Ayrıca turizmin gelişmesi açısından bir yat limanının ve kış aylarındaki bakımlar için bir marinanın eksikliği ifade edilmektedir. İl düzeyinde balıkçı barınakları ve yat limanları ağına gerekli öncelikler verilmelidir. Mevcut iskelelerde rehabilitasyona gidilmeli, mevcut filo ya yüksek hızlı, konforlu deniz taşıtları ilave edilmeli, araba vapurları da kapasite ve teknolojik açıdan gözden geçmelidir. İç körfez girişi taranmalıdır. Yarımada - Urla: Mevcut yat limanda kapasitenin artırılarak yeni bir marinanın inşaatına başlanmış olmasına karşın uygulama yarım kalmıştır. Ayrıca balıkçı barınağına gereksinim vardır. İzmir'de deniz ulaşımından yeterince yararlanılamadığı düşünülmekte ve hafta sonlarında Urla'ya Karşıyaka ve Konak'tan vapur seferleri konulması istenmektedir. Yarımada - Karaburun: Mordoğan balıkçı barınağının yat limanı olarak kullanılması için gerekli düzenlemelerin yapılması ve ulaşım bağlantılarının standartlara uygun hale getirilmesi. Yarımada - Çeşme: Çeşme yat limanının gerekli standartlara kavuşturularak işletmeye açılması ve gümrüklü saha tesisi. Çeşme'de Ro-Ro limanına bağlı olarak hizmetler sektörünün ulaştırma kesiminde ağırlık kazanmasının sağlanması (nakliye, turizm, seyahat, gümrükçülük vb.) Çeşme'de yat limanları kapasitelerinin doyma noktasına yaklaşmasıyla, Dalyan ve Şifne yat limanlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi. Yarımada - Seferihisar: Sığacık yat limanının tamamlanmasındaki engellerin ortadan kaldırılması ve iç-dış yat turizmine açılması.

Eksen 3.3: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Ulaşım, Otopark ve Garajlar" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımada ulaşım bilgilendirme altyapısı ve danışma kioskları oluşturma

Hedef B: Yarımada'daki plajlar, günübirlik tesis, spor alanı, aktarma noktaları vb. alanlarda depo otoparkların düzenlenmesi

Hedef C: Yarımada ilçe garajlarının niteliklerinin geliştirilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Ulaştırma Bakanlığı / Türkiye Ulaşım ve İletişim Stratejisi Hedef 2023	Trafik güvenliği çerçevesinde yeterli işaretlemeler ve bilgilendirmelerin yanı sıra trafik denetimine ve yol kullanıcılarının eğitimine önem verilecektir. Toplu taşımacılığı cazip hale getirerek, iletişim sistemleri ile güzergah, araç geçiş zamanı ve sıklığı, ücret, aktarma yerleri gibi hususlarda bilgilendirmelerin etkinliği artırılacaktır. Büyükşehirlerde kent içi ulaşım ağında dinamik yolcu, sürücü ve yaya bilgilendirme sistemlerinin kurulması için çalışmalar yapılacaktır. Yürürlükteki otopark yönetmeliğinde bulunan ölçütler güncelleştirilecektir. Otoparklar daha çok kent merkezinin dışında "park et, bin" uygulamasını cazileştirmek üzere hizmet düzeyi yüksek toplu taşıma sistemleri ile bütünleştirilecek, ayrıca iskele ve istasyon vb. Toplu taşıma yerlerinde tesis edilecektir.
	KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme St.	Otopark kapasitelerinin ve fiyatlandırma uygulamalarının kent merkezlerine otomobille ulaşımı ve uzun süreli taşıt park etmeyi caydırıcı nitelikte düzenlenmesi. Kentlerde "ulaşım kontrol merkezleri" kurulması, küresel yer belirleme sistemi ya da küresel konumlandırma sistemi alıcıları ile hareketliliğin gerçek zamanlı olarak takip edilmesi, iletişim teknolojileri (internet, GSM vb.) ile bilgilendirmenin yapılması gerekmektedir. Toplu taşıma türleri arasında fiziksel entegrasyon, aktarma istasyonları ve durakların düzenlenmesi, bilgi teknolojileri ile zaman çizelgelerinin takibi, konumsal olarak izlenmesi, farklı ulaşım türleri arasında ücretlendirme konularında entegrasyon sağlanması, kentteki mevcut toplu taşıma araç stokunun bakımı ve yenilenmesinin düzenli olarak yapılması; konforlu, güvenilir, temiz ve çekici hale getirilmesi beklenmektedir.
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Özellikle turizm ve ikinci konut yörelerinde yaz aylarında gelişen trafik ve otopark taleplerine uygun düzenlemeler yapılmalıdır. İzmir-Çeşme karayolunun otoyolu tercih etmeyen trafik tarafından kullanılması sonucunda aşırı yoğunluk yaşanmakta, bunun yanı sıra yaz aylarında yoğunlaşan nüfus hareketleriyle otopark sorunu artmaktadır. Çeşme, Seferihisar ilçelerinde özellikle yaz aylarında otopark sorunları yaşanmaktadır.
	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Kent içi ulaşımında farklı toplu taşıma türleri ve özel araç ulaşımı arasında bütünleşme sağlayacak uygulamalar geliştirilecektir.İskele, raylı sistem ve otobüs duraklarına yakın uygun alanlar belirlenerek ihtiyaca cevap verebilecek otopark alanları inşa edilecektir.

Eksen 3.5: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Yaşlılar ve Engelliler" ile İlgili Hedefler:

Hedef A: Yaşlı ve Engelli bireyler için Yaşam Merkezleri Kurulması ve Yarımada Ağrı Oluşturulması

Hedef B: Yarımada'da Evde Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Koordinasyonu

Hedef C: Ortak yaşam alanlarının engelliler ve tüm dezavantajlı gruplar için erişilebilir kılınması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Yaşlanma Ulusal Eylem Planı 2007	"Yaşlılıkta Sağlık ve Refahın Arttırılması" konulu ikinci komisyon raporunda, yaşam boyu sağlığın geliştirilmesi ve refahın arttırılması; sağlık ve bakım hizmetlerine tam erişimin sağlanması hedeflenmiştir. 55 ve daha yukarı yaşlarda olup sosyal ve/veya ekonomik yönden yoksunluk içinde bulunan, kuruluş bakımına ihtiyacı olan yaşlı bireylerin özel huzurevlerinde, özel bakıma ihtiyaç duyan yaşlıların ise bakımevlerinde bakım ve korumaları sağlanmaktadır. Yaşlı bakımı ve hizmetleri konusunda bilinçli, nitelikli "yaşlı bakım elemanı" ile ara insan gücüne olan ihtiyacın karşılanması amaçlanmıştır. Bu elemanlarla Türkiye'de yaşlı hizmetleri alanında ihtiyaç duyulan ara insan gücüne olan gereksinim sağlanmış olacaktır. Yatan hastaların rehabilitasyonu, bakımı, eve çıktıklarında evde bakım ve uyum problemleri fizyoterapist tarafından sağlanmalıdır. Yaşlı-engelli bakım elemanı yetiştirme sertifika programları düzenlenmekte ve bu alanda hizmet sunulmaktadır. Özel huzurevlerinin yanı sıra büyük şehirlerde, gerçek kişiler ile ticaret şirketi şeklinde yapılanmış tüzel kişilere ait polikliniklerde evde bakım hizmeti verilmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması, özellikle Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentlerde huzurevleri ve küçük birimlerden oluşan yaşlı evleri gibi kuruluşların sayılarının artırılması öngörülmüştür.
	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Sosyal hizmet ve yardımlar alanında hizmet standartlarının oluşturulması, nitelikli personel istihdamı ve denetimin geliştirilmesi yanında fiziki çevre şartlarının engellilere uygun hale getirilmesi, engellilerin eğitime ve işgücü piyasasına katılımının arttırılması ve bakım hizmetlerinin niteliğinin yükseltilmesi, artan yaşlı nüfusa yönelik hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve yaygınlaştırılması ihtiyacı önemini korumaktadır. Engellilere yönelik eğitim, istihdam ve bakım hizmetlerinin etkinliği ve denetimi arttıracak, bu kapsamda kaynaklar daha verimli kullanılacak ve fiziksel çevre şartları engellilere uygun hale getirilecektir. Yaşlıların kendi çevrelerinden uzaklaşmadan evlerinde bakımını sağlamaya yönelik hizmetler çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacak ve yaşlılara yönelik kurumsal bakım hizmetlerinin sayı ve niteliği arttırılacaktır.
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Yaşlılar ve engellilerin şehirde rahat yaşayabilmeleri için gerekli önlemlerin alınamaması, sağlıklı şehirleşme önündeki problemlerden biridir. Strateji alt yörelerine yönelik hazırlanacak Nazım İmar Planlarına bağlı Uygulama İmar Planlarında ve Kentsel Tasarım projelerinde engellilerin rahat hareket etmesini sağlayacak uygulama standartlarının getirilmesi sağlanmalıdır.
	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	KKentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilecektir. Engelli ve yaşlılara yönelik bakım hizmetlerinin etkinliği ve erişilebilirliği arttırılacaktır. Göçle gelenler, engelliler ve yaşlılar gibi özel politika gerektiren grupların sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama aktif katılımları desteklenecektir. Sağlık turizmi tıp, termal ve yaşlı-engelli turizmi olarak 3 aşamada değerlendirilecektir. Hasta, yaşlı, engelli bakımı, obezite, fizik tedavi ve rehabilitasyon gibi alanlarda hizmet sunacak merkezler, bu bölgenin ekonomik çeşitliliğine katkı sunacaktır. Başta yaşlılar, çocuklar, gençler, kadınlar ve engelliler olmak üzere toplumun geneline yönelik parklar, kültürel tesisler, spor alanları vb. Sosyal donatı ve rekreasyon alanları yaygınlaştırılacaktır. Çevre ve engelli dostu yeni gemilerin teslimatı 2013-2017 yılları arasında gerçekleştirilecektir. Kentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilecektir. İlk ve ortaöğretimde başta engelliler ve kız çocukları olmak üzere tüm çocukların okula erişimi sağlanacaktır. Engellilerin eğitim kurumlarına fiziksel erişimine yönelik tedbirler alınacaktır. Özel eğitim kapsamında eğitime kazandırılacak engellilerin sayısı, engellilik türü ve mekansal dağılımının tespit edilmesi ve güncellenebilir olarak kayıt altına alınması için bölgesel analizler gerçekleştirilecektir. Engellilere yönelik rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri iyileştirilecektir. Engellilerin eğitime erişimi amacıyla ailelerine ve toplumun geneline yönelik farkındalık çalışmaları yapılacaktır. TÜİK tarafından gerçekleştirilen 2011 yılı Nüfus ve Konut Araştırması bulgularına göre İzmir'de 206.142 engelli bulunmaktadır. Ancak bu engellilerin ne kadarının işgücüne katıldığı, ne kadarının işsiz olduğuna ilişkin herhangi bir veri bulunmamaktadır. Engellilere yönelik doğru politikalar üretebilmek için öncelikle sağlıklı işgücü verilerinin bulunması, ardından iş ve meslek bazında beceri gereksinimleri ortaya konularak engel gruplarına yönelik mesleki yönlendirme çerçevesinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, bölge düzeyinde engellilerin işgücü verilerinin düzenli olarak üretilmesi ve takip edilmesi önem arz etmektedir. Engellilere yönelik mesleki eğitimlerin işgücü piyasası ihtiyaçlarını karşılama düzeyinin artırılmasına yönelik olarak ilgili kurumlar ile sektör temsilcilerinin işbirliği geliştirilecektir. Başta zihinsel, bedensel engelliler olmak üzere üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler de dahil tüm özel öğretim gruplarına yönelik özel eğitim hizmeti üreten birimlerin okullaşma oranı, temel erişim verileri vb. Verilere dayalı doğru bir planlamayla kapasitelerinin artırılması ve niteliğinin iyileştirilmesine ihtiyaç devam etmektedir. Bu kapsamda üniversitelerle özel ihtisas birimlerinin işbirliği artırılmalı ve toplumsal farkındalık çalışmalarıyla engelli kesimin okulöncesienden yükseköğretime eğitimin tüm basamaklarında erişimlerinin desteklenmesi gereklidir. Yaşlı nüfus oranının daha yüksek olduğu ilçeler başta olmak üzere yaşlılara yönelik bakım hizmetleri yaygınlaştırılacak ve hizmet kapasitesi (insan kaynakları, mesleki yeterlilik, teknik kapasite, toplam birim kapasitesi, vb.) Arttırılacaktır. Özellikle engelli ve bakıma muhtaç yaşlıların söz konusu hizmetlere erişimi kolaylaştırılacaktır. Engelli ve yaşlılara yönelik bakım hizmetleri konusunda nitelikli işgücü yetiştirilmesine yönelik olarak mesleki eğitim kurumları ile istihdam sağlayıcı kurumlar arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanacaktır.

Eksen 3.6: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Tanıtım ve Tasarım" İle İlgili Hedefler

Hedef A: Yarımada'nın varlıkları ile ilgili bilgi vermek ve tanıtımını sağlamak amacıyla Yarımada Kent Rehberleri'nin Oluşturulması

Hedef B: Yerleşimlere Özel ve Doku Odaklı Kentsel ve Kırsal Tasarım Rehberleri Hazırlanması

Hedef C: İlçe Belediyelerinde Sanat ve Estetik Kurullarının Oluşturulması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Eylem Planı 2007-2013	Uluslararası standartlarda kentsel sembol oluşturacak şehir müzeleri kurulacaktır. Özgün sanatsal koleksiyonların ve güncel eserlerin sergilenmesi yanında uluslararası sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapacak merkezler oluşturulacaktır. Uluslar arası sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapabilecek ve katılımcılar ile izleyicilerin her türlü ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik yapı ve tesisleri barındıran sanat köyleri oluşturulacaktır. Yerel halk, turistik ürün, hediyelik eşya yapımı, servis, kalite ve işletmelerin yönetimi konusunda eğitilecektir.
	KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi 2010-2023	Kent rehberleri hazırlanacaktır. Konut alanları ile ilişkili olarak, kentte bulunan ulaşılabilir tesislerin (idari, sağlık, kültürel, eğlence merkezleri vb. Yerlerin) gösterildiği, uygun toplu taşıma sistem ve güzergahlarının açıklandığı, bunların kullanılabilirlik düzeylerinin belirtildiği, kolay anlaşılabilir, farklı dağıtım ve yayın biçimlerinde "kent rehberleri"nin hazırlanması önerilmektedir.
	Bilgi Toplumu Stratejisi 2006-2010	
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	
	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Küresel turizmin yerel farklılıkları dikkate alması ve kültürün öne çıkan gelişimi, yerel mutfak, "yavaş şehir" gibi yeni turizm ürünlerini ortaya çıkarmaktadır. Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te belirtildiği üzere tanıtımda, dünyadaki gelişmeler izlenerek kampanyaların varış noktası odaklı olması. Kentin sahip olduğu kültür ve turizm potansiyelini değerlendirmesi, yatırımcılar ve sektör çalışanları için cazibe merkezi haline getirilmesi kentin geleceği için önemli olup bu konuda tanıtım faaliyetleri ile farkındalığın artırılması gerekmektedir. İzmir'in kentsel pazarlaması ile ilgili kişi ve kurumlar arası koordinasyonu sağlayacak kentsel pazarlama ofisi/tanıtım platformu kurulacaktır. Turizm türlerinde tanıtımı İzmir kent marka şemsiyesi altında yapılandırılacaktır.

Eksen 3.7: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "konut ve konaklama" ile ilgili Hedefler:

Hedef A: İkinci Konut Alanlarının Çevrelerinin İyileştirmesi ve Etkin Kullanımının Sağlanması

Hedef B: Yarımada'da Yaşayan Orta ve Alt Gelir Düzeyine Sahip Ailelerin Konut Edinmesine Yönelik Projelerin Geliştirilmesi

Hedef C: Kırsal Yerleşimlerde Konut Gerekisini Yerel Kimliğe Uygun Biçimde Karşılanmasının Desteklenmesi; Proje, Malzeme ve Üretim Desteğinin Sağlanması

Hedef D: İlçe Merkezlerinde Üniversite Öğrencilerine Yönelik Pansiyon Olanaklarının Geliştirilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	KALKINMA BAKANLIĞI/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Kentsel dönüşüm projeleri, farklı gelir gruplarının yaşam alanlarını kaynaştıran, işyeri-konut mesafelerini azaltan, şehrin tarihi ve kültürel birikimiyle uyumlu, sosyal bütünleşmeyi destekleyen bir yaklaşımla gerçekleştirilecektir. Dar gelirli başta olmak üzere, halkın temel konut ihtiyacının daha yüksek oranda karşılanması için gerekli önlemler alınacak; barınma sorununa sağlıklı ve alternatif çözümler geliştirilecektir. Kamunun, konut piyasasında yönlendirici, düzenleyici, denetleyici ve destekleyici rolü güçlendirilecek, altyapısı hazır arsa üretimi hızlandırılacaktır.
	KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi 2010-2023	Barınma ve konut gibi temel hakların yanı sıra, güvenli, risklerden arındırılmış sağlıklı bir çevrede yaşama, eğitim, sağlık gibi kamusal hizmetlerden yararlanma, atık su sistemi ve içme suyu sağlama gibi altyapıya erişim konuları bireysel ve toplumsal haklardır. Farklı gelir grupları için plan kararları, yöresel doku ve mimariye uygun konut üretilecektir.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Alt yörelerde yer alan mevcut ikinci konut stoklarının, bu yöreler için öngörülen işlevlere uygun olarak diğer kullanım biçimlerine teşvik edilmesi yönünde çalışmalar yapılmalıdır. Toplu konut uygulamalarıyla ilgili mevcut stoklar eritilinceye kadar yeni yerleşim alanlarının açılmasına izin verilmemelidir. Urla-Seferihisar mevcut ve öneri mevzi konut yerleşim alanlarının yoğunluk ve yapı düzeni olarak, doğa koruma ilkelerine uygun olarak ele alınması. Urla ilçe merkezinde konut stoğu yığılması nedeniyle bu stok eritilene kadar yeni toplu konut uygulamalarının özendirilmemesi.
	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Yeni üretilen konutların güvenli, farklı ihtiyaçlara uygun nitelikte ve ekonomik açıdan erişilebilir olması, ayrıca konut çevrelerinin mevcut kentte eksikliği çekilen yeşil alan, sosyal donatılar gibi kentsel standartlar açısından yeterli olması önem taşımaktadır. Sağlıklı, güvenli ve erişilebilir konut üretimi önceliklendirilecektir. Urla, Çeşme, Seferihisar kıyılarında yoğunlaşmış olan ikinci konutların turizm amaçlı kullanımını özendirecek projeler geliştirilecektir. Dar gelirli başta olmak üzere, halkın temel konut ihtiyacının daha yüksek oranda karşılanması için gerekli önlemler alınacak; barınma sorununa sağlıklı ve alternatif çözümler geliştirilecektir. Kamunun, konut piyasasında yönlendirici, düzenleyici, denetleyici ve destekleyici rolü güçlendirilecek, altyapısı hazır arsa üretimi hızlandırılacaktır. Kırsalda tarım dışı gelir kaynakları sağlanması bakımından ekoturizm, doğa turizmi, köy pansiyonculuğu, otantik ve katma değeri yüksek el sanatları, yerel ürünler gibi tarım dışı ekonomik faaliyetler desteklenecektir.

Eksen 3.8: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Riskli Yapılar ve Afet" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Riskli Yapıların Belirlenmesi, Güçlendirilmesi ve/veya Yenilenmesi

Hedef B: Afet Sonrası Lojistik Destek Mekanlarının ve Toplanma Alanlarının Belirlenmesi Projesi

Hedef C: Kırsal Yerleşimlerde Konut Gerekisini Yerel Kimliğe Uygun Biçimde Karşılanmasının Desteklenmesi; Proje, Malzeme ve Üretim Desteğinin Sağlanması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	KALKINMA BAKANLIĞI/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Afet sonrası müdahaleye yönelik politikalar yerine, afet öncesi risk azaltmaya yönelik politikalar önemini korumaktadır. Afetler konusunda risk azaltma, hazırlık, müdahale ve afet sonrası iyileştirme çalışmalarının bir bütünlük içinde yürütülebilmesi için kılavuz olarak kullanılacak Ulusal Afet Stratejisinin hazırlıkları devam etmektedir. Makroekonomik, sektörel ve mekansal planlama süreçlerinde afet risk ve zararlarının dikkate alınması; afetlere karşı toplumsal direncin ve bilinç düzeyinin artırılması; afetlere dayanıklı ve güvenli yerleşimler oluşturulması temel amaçtır.
	KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi 2010-2023	Afet öncesi "korunma" ve afet sonrası "müdahale ve iyileştirme" süreçlerini kapsayan afet ve/veya risk yönetiminin bütüncül bir yaklaşımla kurgulanması ve bu konunun ilgili mevzuata yansıtılması gerekli görülmektedir. Doğal, teknolojik ve iklim değişikliği gibi risklerin ulusal/ bölgesel ve yerel düzeylerde yönetilebilir hale getirilmesi gerekmektedir. Ulaşım sistemleri ve önemli ulaşım tesislerinin afetlere dirençli bir biçimde projelendirilmesi, bakımı ve denetimi için düzenlemeler yapılacaktır. Afet yönetim sisteminin bütüncül ve etkin bir hale getirilmesi için mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecektir.
MESO	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Afet yönetimi kapasitesi güçlendirilecektir. Yaşam mekânlarının afetlere dayanıklı, çevreye duyarlı, kültürel değerleri esas alan, sosyal dayanışmayı ve kaynaşmayı teşvik edecek şekilde tasarlanması ve inşa edilmesi gerekmektedir. Sağlıklı ve doğal afetlere hazırlıklı bir kent yaratılması hedeflenmiştir. Kentsel dönüşüm uygulamaları ile afet risklerinin azaltılması, sosyal ve teknik altyapı açısından kentin daha yaşanabilir hale getirilmesi, kentsel alanları ayrıştırmayacak biçimde işlev ve tasarımın öne çıkartılması, yerel özelliklere, kent estetiğine ve karakterine uygun yaklaşımlar geliştirilmesi, çevreye duyarlı yapı ve yerleşmelerin oluşturulması önceliklendirilecektir. Afetlerde yaşamsal öneme sahip olan hastaneler, itfaiye ve güvenlik teşkilatı gibi sağlık ve acil durum hizmetleri sunan birimlerin altyapısı geliştirilecektir.

Eksen 4.1: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Restorasyon, Canlandırma" ile İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımada'daki terk edilmiş köylerin canlandırılmasına ilişkin çalıştaylar ve alternatif proje üretim sürecinin başlatılması

Hedef B: Yarımada'da yapılacak restorasyon proje ve uygulamalarına yönelik "Restorasyon Yapım Rehberi" hazırlanması

Hedef C: Tarihi binaların restorasyonu ve yeniden işlevlendirme çalışmaları için özel sektöre teşvik verilmesi ve özendirilmesi (Müze, sanat merkezi, butik otel kurma vd.)

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Eylem Planı 2007-2013	Tarihi, kültürel ve mimari özelliği olan yapıların ve ören yerlerinin restorasyonu, onarımı ve çevre düzenlemesi kent içinde ve çevresinde tarihi, kültürel ve arkeolojik değer taşıyan yapı ve örenyerleri ile yapı kalıntılarının kentsel değerleri zenginleştirmek amacıyla kazı ve restorasyon çalışmaları yapılacaktır. Uluslararası standartlarda kentsel sembol oluşturacak şehir müzeleri kurulacaktır. Özgün sanatsal koleksiyonların ve güncel eserlerin sergilenmesi yanında uluslararası sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapacak merkezler oluşturulacaktır. Yörenin etnografik ve ekolojik özelliklerinin sergilendiği müze evlerin açılmasına çeşitli teşvikler verilecektir. Yörenin özelliklerinin araştırılmasına imkan verecek ve bunun bilimsel anlamda gösterimini sağlayacak araştırma istasyonları ve doğa- bilim müzeleri kurulacaktır. Müzelerin kurulmasına yönelik teknik destek sağlanacaktır.
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	İkinci konutları, kurulması önerilen turizm şirketi vasıtasıyla turizme kazandırılması teklif edilmektedir. Şöyle ki; ikinci konut sahiplerinin de içerisinde bulunacağı ölü sezon turizm hareketine başlanacaktır. Yaz aylarında ikinci konutların kullanım hakkının ikinci konut sahiplerinin ve diğer aylarda müteşebbislerin olacağı bir turizm birlikteliği kurulacaktır. Bu birliktelik site bazında olacak şekilde planlanacaktır. Her bir site bir işletme şeklinde düşünülerek hareket edilecektir. Turizm şirket, işletme bünyesindeki ikinci konutları tadilatından geçirerek standart bir şekilde tadilat yapacaktır. Sonra mobilyalı ve temel ihtiyaçları karşılayacak şekilde donatılacaktır. Bu restorasyon çalışmaları için tıpkı kobi'lerde olduğu gibi teşvik ve kredi alınması için yasal zeminin oluşturulması için izmir ve bölge milletvekillerinin yardımı alınabilir. Çünkü turizm işletmelerinin kobi gibi algılanması gerektiği 8. Kalkınma planının muhtevasında vardır.
	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Kırsalda izmir ve ege köy hayatı, mimarisi, sokak mimarisi konularında çevre iyileştirme, restorasyon, restitüsyon çalışmaları sürdürülecektir. kültürel mirasını sergileyebileceği müzelerin yetersiz olduğu, hem nitelik hem de çeşitlilik olarak iyileştirme yapılması gerekmektedir. Mevcut arkeolojik envantere uygun olarak yerinde müzelandirme ve sergileme kapasiteleri arttırılmalıdır. Çeşme'de müzenin yetersizliği, alaçatı'da ise eğitim veren lise bulunmaması sosyal donatı eksikliğidir. İlçe, çeşme kalesi ve ildirir'dan çıkan arkeolojik eserlerin sergilendiği bir müze görünümü ile yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Restore edilen kervansaray ile bu ikili, çeşme'nin tarihi potansiyelini oluşturmaktadır.

Eksen 4.2: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "mekansal bilgi sistemi" ile ilgili Hedefler:

Hedef A: Yarımada Mekansal Bilgi Sistemi(Kültür Varlıkları ve Doğal Yapı Coğrafi Envanteri)

Hedef B: Yarımada Arşivi, Kütüphanesi ve Müzesi'nin Kurulması

Hedef C: Yarımada'daki önemli arkeolojik yerlerde 'Alan Yönetimi Planı' hazırlanması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme St.	Dokuzuncu Kalkınma Planının vizyonu; "İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küreselölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB'ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye'dir." Bu vizyonun öngördüğü ve KENTGES kapsamında ele alınan ve ilişkilendirilen ekonomik ve sosyal gelişme eksenleri ise Tablo-1'de de yer aldığı gibi; Rekabet gücünün artırılması, Beşeri gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi, Kamu hizmetlerinin kalite ve etkinliğinin artırılmasıdır. Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Yaygınlaştırılması. Ülke genelinde mekânsal veri üreten ve kullanan kurum ve kuruluşlar arasında uyum ve eşgüdüm etkin bir bilgi sistemi kullanılarak sağlanacaktır. Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi ve Mekânsal Planlama Portalının kurulmasına ve işletilmesine yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Kent Bilgi sistemlerinin kurulmasında ve işletilmesinde ikincil mevzuat düzenlemeleri yapılacaktır. Altyapı proje ve yatırımlarında şebeke kayıplarını azaltabilecek, arızaları tespit edecek, abone kayıtlarını tutacak SCADA ve bilgi sistemlerinin kullanılması gerekli görülmektedir.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme St.	Ulusal düzeyde doğal ve kültürel varlıkların envanterlerinin tamamlanması, bilgiye kademeli erişim imkanlarının sağlanması gerekmektedir. Koruma alanlarında uyarı sistemleri kurulacaktır. Koruma statüsünde olan doğal ve ekolojik alanlara ilişkin bilgilendirme, uyarı, izleme ve denetim sistemi oluşturulması faaliyetleri ile Çevre ve Orman Bakanlığı bünyesinde korunan alanlarda biyolojik çeşitliliğin izlenmesi amacıyla kurulan “Nuh’un gemisi biyolojik çeşitlilik izleme birimi”nin faaliyetlerinin ortaklaşa yürütülmesi gerekmektedir. STK’ların, meslek odalarının, üniversitelerin, yerel yönetimlerin ve yaşayanların katılımının; komiteler kurulması, bilgi merkezlerinin oluşturulması, kitle iletişim araçları ve kent konseyleri aracılığıyla sağlanacağı düşünülmektedir. Merkezi ve yerel düzeyde haberleşme, acil durum çağrı ve bilgi iletişim sistemleri altyapısı ile acil müdahale ve yardımlar için ulaşım sistemleri geliştirilecektir. Karar süreçlerini yönlendirici katılım kılavuzları hazırlanacaktır. Vatandaşların mekânsal planlama çalışmalarına katılım usul ve esaslarını ortaya koyan rehber dokümanlara ihtiyaç vardır. Bu tür bir çalışmada bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami ölçüde faydalanılması, bilgilendirme ve izleme süreçlerinin tanımlanması ve sürecin kurumsallaşması ihtiyacı gözetilmelidir. Mahalle muhtarlarının, apartman ve site yönetimlerinin, yerel yönetimlerde ve kent konseyleri ile oluşturulacak yeni mekanizmalarda dikkate alınmasında yarar görülmektedir. Ulusal düzeyde Şehircilik ve Planlama Müzesi oluşturulması, kent arşivlerinin koruma altına alınması, kültürel miras envanterinin çıkartılması, kent mimarlık atlaslarının hazırlanması gerekli görülmektedir.
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Yöresel gelişmenin sağlıklı olarak yörüngesine oturtulması ve giderek metropoliten planlamanın koşullarının yerine getirilebilmesi için; a) Yöresel mevcut bilgi – veri olanaklarının değerlendirilmesi.
	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Kentsel hizmetlerin kesintisiz ve birbiriyle bütünleşik olarak sunumunda ve risk önleme çalışmalarında etkinlik sağlamaya yönelik olarak Coğrafi Bilgi Sistemi altyapısı geliştirilecek ve Kent Bilgi Sistemleri uygulamaları yaygınlaştırılacaktır. Bölge düzeyinde coğrafi bilgi ve verilerin ulusal standartlara uyumluluğunun artırılması ve entegrasyonuna yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Eksen 4.3: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi’nden “Kapasite Geliştirme” ile ilgili Hedefler:

Hedef A: İlçe Belediyeleri’nde, Koruma Bölge Kurullarında, Yapı Denetim Firmalarında ve Mimari Bürolarda çalışan mimar ve mühendislere, nitelikli yapı üretimi ve restorasyonu konularında, “kapasite geliştirme” eğitimlerinin verilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme St.	Belediyeler ve il özel idarelerindeki teknik elemanlara yönelik mesleki ve teknik eğitim programları düzenlenecektir. Ülke genelinde mekânsal veri üreten ve kullanan kurum ve kuruluşlar arasında uyum ve eşgüdüm etkin bir bilgi sistemi kullanılarak sağlanacaktır. Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi ve Mekânsal Planlama Portalının kurulmasına ve işletilmesine yönelik düzenlemeler yapılacaktır. Nitelikli kentsel tasarım plan ve projelerinin elde edilme yöntemleri geliştirilecektir. Kentleşme, imar ve mekânsal planlama konularında Ar-Ge faaliyetlerinde bulunacak ulusal düzeyde bir araştırma birimi oluşturulacaktır. Dengeli gelişen ve kontrollü büyüyen kent Makroformunun oluşturulması için imar programları belirlenen esaslara göre düzenlenecektir. Koruma ile ilgili kapasite geliştirmek üzere eğitim programları düzenlenecektir.
Mezo	İZKA/ 2014-2023 İzmir Bölge Planı	İzmir, tarihi boyunca çok önemli bir liman kenti olmuş, konumu ve bu yapısı ile her zaman dışa açık bir nitelik sergilemiştir. Bu nitelik hem sosyal hem ekonomik olarak İzmir’e rekabet etme, kapasite geliştirme ve uyum sağlamada avantaj kazandırmıştır. Bölgesel yenilik kapasitesinin izlenmesi sağlanacaktır. İzmir’de tasarım alanında kapasite, farkındalık ve talep artırılabilecektir. Kümelerin yönetim kapasitesi iyileştirilecektir. Afet yönetimi kapasitesi güçlendirilecektir.

Eksen 5.1: Organizasyonel Ağlar, Portallar

Hedef A: Şemsiye turizm konseyinin ve alt yapılarının kurulması

Hedef B: Turizm örgütlerinin turizm örgütlerine / ağlarına katılımı

Hedef E C: İkinci konut sanal paylaşım portalı oluşturulması

Hedef D: Çeşme'den başlayarak EuroVelo Akdeniz Bisiklet Ağı'na katılım

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Turizmde merkezi-yerel-sivil aktörleri içeren yönetim mekanizmalarının işler kılınması. Yeni örgütlenme yapısında kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımları ile kurumlar oluşturulacak ve bu kurumlar kamu, özel sektör ve sivil topluma karşı sorumlu olarak sektörde yönlendirici çalışmalar yürütecektir. İyi yönetim ilkesi çerçevesinde ulusal, bölgesel, il ve noktasal konseyler bazında kurumsallaşmaya gidilmesi. Belirli bir kalitede çevreye ve örgütlenmeye sahip turizm yerleşim alanlarının gelişiminin öngörülmesi, Turistik tesis ve şehir merkezleri arasındaki ulaşımın niteliğinin artırılarak çeşitlendirilmesi için bisiklet yolları ve yaya yolları düzenlemeleri yapılmasının sağlanması.
	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Yerel yönetimlerin, STK'ların ve halkın turizmle ilgili kararlara katılımının sağlanması, Kalkınma faaliyetlerinde kamu-özel-sivil toplum işbirliğinin artırılması. Yüksek katma değerli internet girişimlerinin ortaya çıkması ve gelişimi desteklenmesi. Spor alanlarının, parkların, yürüyüş ve bisiklet parkurlarının geliştirilmesi. Yaya ve bisiklet gibi alternatif ulaşım türlerine yönelik yatırım ve uygulamalar özendirilmesi.
	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	Bisiklet gibi çevre dostu ulaşım araçlarının kullanımının yaygınlaştırılması.
MEZO	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Yerel, bölgesel ve merkezi düzeyler arasında çok düzlemli yönetimin geliştirilmesi. Bölgesel yönetim yapılarının etkinliği artırılması ve yeni işbirliği mekanizmaları oluşturulması. Turizm sektöründe yerel istihdam sayısı, mesleki becerileri ve kalitesinin artırılması. Yerel kontrollü yönetim mekanizmalarının sağlanması. Kentsel gelişimde çevre yönetimi, yeşil ulaşım, verimli ve temiz enerji kullanımının özendirilmesi. Kentsel ulaşım altyapısı yaya, bisiklet ve engelli ulaşımına uygun hale getirilmesi.
Mikro	İYTE / 2014-2018 Kurumsal Strateji Planı	'Yeşil Kampüs'ün finansı için ulusal ve uluslararası kamu ve özel kuruluşlar ile girişimlerde bulunulması.

Eksen 5.2: Uluslararasılaşma

Hedef A: Şenlik ve festivallerinin ulusal ve uluslararasılaşması

Hedef B: Ege Adalarına ulaşımın ve bağlantıların iyileştirilmesi,

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Uluslararası organizasyonlara katılım ve evsahipliğinin tanıtımda kullanılması. Yöresel etkinlikler uluslar arası standartlara uygun biçimde geliştirilmesi.
Mezo	İZTO/İzmir Stratejik Planı 2003-2012	Midilli-Sakız ve Sisam adaları ile sınır ticaretinin kurulması ve ulaşım ilişkilerinin artırılması. yönünde girişimler yapılması ve sonuç alınmasında girişimlerde bulunulması,
	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Kültürel etkinliklerin uluslararası düzeyde ve çok yönlü geliştirilmesi. İzmir'in etkinliklerden haberdar olması için etkin iletişim ağları oluşturulması.

Eksen 5.3: Yerel Turizm Hizmet Sektörünün Eğitimi

Hedef A: Turizm konusunda bilinçlendirilmesi

Hedef B: Ara servis çalışanlarının eğitilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Sürdürülebilir turizm konusunda kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarının bilinçlendirilmesi. Turizm Eğitimi ve sertifikasyon ile işgücü kalitesinin artırılması. Turizm eğitiminin meslek odaklı olması ve ölçülebilir sonuçlar içermesi. Turizm sektörünün her bileşeninde Toplam Kalite Yönetiminin Etkin Kılınması. Bilimsel çalışmalarla tarihi, kültürel ve sanatsal değerlerin ortaya çıkması ve toplumsal bilinç oluşturulması. Turizm politikasını yönlendirecek yönetici ve araştırmacıların yetiştirilmesine yönelik akademik eğitim politikaları belirlenirken, turizm sektörüne kalifiye eleman yetiştirecek mesleki eğitim bir arada ele alınacaktır. Turizm sektöründe nitelikli ve yeterli işgücünün yetişmesine öncelik verilmesiturizm Eğitimi ve Öğretimine yeni turizm çeşitlerinin eklenerek değişen turizm arz ve talebini karşılayabilecek eleman yetiştirilmesi. Yaygın turizm eğitimi için işitsel ve görsel iletişim imkanlarının kullanılması. Yaygın turizm eğitimi ile sektörde çalışan kişilerin beceri ve niteliklerinin artırılması. Sektörün eğitimi ile hizmetin kalitesinin artırılması.
	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumun geliştirilmesi. İşgücünün talep edilen becerileri kazanabilmesi için yaşam boyu eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi. Turizm sektöründeki işgücü kalitesinin artırılması. Meslek edindirme merkezlerinin hayat boyu öğrenme merkezi olarak yeniden yapılandırılması. Sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi, turizmin olumsuzluklarının azaltılması. Çalışan personelin nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesi.
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	İşgücünün sektörel ihtiyaç ve beklentileri karşılaması. İzmir'deki meslek liseleri ile üniversitelerdeki eğitim programlarının ihtiyaca göre tasarlanması. Mesleki eğitimin kalitesi artırılması. Hayat boyu öğrenme hizmetlerinin yaygınlaştırılması.
Mikro	Seferihisar Turizm Altyapı Hizmet Birliği Başkanlığı Seferihisar Kaymakamlığı, Seferihisar Belediyesi /Ekoturizm ve Markalaşma Sektör Analizi	Değerlerin ekoturizme entegrasyonu ve ekolojik bilincin geliştirilmesi.

Eksen 6.1: Ekoturizm-Kırsal Turizm-Agruturizm

- Hedef A: Kırsal konaklama ve etkinliklerin geliştirilmesi
Hedef B: Sakız üretici köylerinin kurulması agro turizme kazandırılması
Hedef C: Agro-ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi ve geliştirilmesi
Hedef D: Gençlere yönelik yarımada Hostelleri projesi
Hedef E: Özgün eski tarımsal altyapıların canlandırılması
Hedef F: Etnobotanik parkın kurulması ve botanik turizminin geliştirilmesi
Hedef G: Akdağ'daki Adaçayı Parkı'nın eğitimde kullanılması
Hedef E H: Doğa Yürüyüşü parkurları
Hedef E I: Karaburun'da seyir terası kurulması
Hedef J: Ekoturizm güzergahlarının altyapılarının iyileştirilmesi ve tanıtılması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin turizm kapsamında markalaştırılması. Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi. Belli bir güzergahın belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi. Doğa Temelli turizmin planlı gelişmesi. Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliği ile agroturizm, macera turizmi, mağara turizmi faaliyetleri için eylem planların hazırlanması. Türkiye'nin her bölgesinde alternatif turizmin geliştirilmesi. Doğa amaçlı turizm türlerinin turizm altyapısının ve niteliği artırılması. Doğa amaçlı turizmin yapılacağı yörelerde ana tur güzergahları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktalarının belirlenmesi. Tarihi, kültürel ve mimari özelliği olan yapıların ve ören yerlerinin restorasyonunun yapılması. Varış noktası olarak geliştirilecek koridorlar boyunca ulaşım çeşitlendirilerek niteliğinin geliştirilmesi.
Makro	Orman ve Su İşleri Bakanlığı / Doğa Turizmi Master Planı	Sürdürülebilir doğa turizmi ürünlerinin yerel çevre ile uyum içinde işlenmesi. İzmir'de Doğa Turizmi yatırım projelerine yatırımların artırılması. Doğa turizmini yüksek potansiyele sahip ilçelerde öne çıkarılması.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Sağlık turizmi başta olmak üzere, turizmin çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm türlerinin gelişimi.
	DPT/Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi	Tarım dışı yöresel ürünlerin turistik ürüne dönüştürülmesine yönelik girişim ve faaliyetlerin desteklenmesi. Turizm ve rekreasyon faaliyetleri ile bunlarla ilgili hizmetlerin iyileştirilmesi. Tanıtım faaliyetlerinin etkinleştirilmesi. Kırsal alanlarda turizmde yapılanma ve fon yaratılması. Turizme uygun alt ve üst yapı geliştirme modellerinin oluşturulması. Turizmin ekonomik ve çevresel etkilerinin tespiti ve takibinin kurumsallaştırılması. Turizmin kırsal alan ekonomisine katkısı artırılması.
	TARIM ve KÖY İŞLERİ BAKANLIĞI/Kırsal Kalkınma Planı 2010-2013	Korunan Alanlarda ve Civarında Eko-Turizmin Geliştirilmesi. Kırsal turizm için barınma kapasitesinin artırılması. Yöresel kültür mirasını barındıran özellikli köylerin korunması. Agro-Turizm altyapısının geliştirilmesi.
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Sürdürülebilir turizmin yaygınlaştırılması. Kırsalda tarım dışı gelir kaynakları olarak turizm ve turizm ürünlerinin desteklenmesi, Farklı turizm türlerinin ilçeler bazında tanıtılması. Turizm sektöründe faaliyetler gösterenlerin farkındalıklarının artırılması. Karaburun, Çeşme, Seferihisar, Urla, ilçelerinde ekoturizme yönelik yatırımların özendirilmesi. Kırsaldaki ören yerleri ve gezi alanlarının altyapı iyileştirmelerinin yapılması.
	İZTO/İzmir Stratejik Planı 2003-2012	Sakız ağacı üretimi projesi oluşturulması.
	Ege Turizm Derneği	Yarımadadaki terk edilmiş köylerin geriatri turizmine yönelik kullanılması. Dağlık alanların sakız üretimi için kullanılması. Urla zeytinyağında katma değerli ürün üretimini turizm ile entegre edilmesi. Tarihi zeytinyağı işleme merkezinin turistik müzeye dönüştürülmesi. Turizm ormanlarının kurulması.
Mikro	Urla Belediyesi / Stratejik Plan 2014-2018	Yerel ürünler ile turizm sektörü arasındaki bağlantının güçlendirilmesi, kent marka çalışmaları ile bütünleştirilmesi

Eksen 6.2: Tarih-Arkeoloji Turizmi

Hedef A: Tarihi-kültürel tematik rotaların belirlenmesi

Hedef B: Tarihi alanların turizme kazandırılması

Hedef C: Su altı kazılarının izlenebilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin turizm kapsamında markalaştırılması. Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi. Belli bir güzergahın belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi. Tarihi, kültürel ve mimari özelliği olan yapıların ve ören yerlerinin restorasyonun yapılması. Doğa amaçlı turizmin yapılacağı yörelerde ana tur güzergahları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktalarının belirlenmesi. Varış noktası olarak geliştirilecek koridorlar boyunca ulaşım çeşitlendirilerek niteliği geliştirilecektir. Tarihi dokuların ve eski merkezlerin yenilenmesi. Kültürel ve sanatsal gösterilerin sergileneceği tesisler ve mekanların yapılması.
	Orman ve Su İşleri Bakanlığı / Doğa Turizmi Master Planı	Sürdürülebilir doğa turizmi ürünlerinin yerel çevre ile uyum içinde işlenmesi, İzmir'de Doğa Turizmi yatırım projelerine yatırımların artırılması, Doğa turizminin yüksek potansiyele sahip ilçelerde öne çıkarılması,
	DPT/Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi	Mimari ve kültürel açıdan önem taşıyan kırsal yerleşimlerin, binaların restore edilmesi ve korunması, turizme kazandırılması
Makro	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Sağlık turizmi başta olmak üzere, turizmin çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm türlerinin gelişimi,
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Yeşil büyüme yaklaşımı doğrultusunda turizm yatırımlarının çevreyi koruyucu anlayışla ele alınması,

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Mikro	Seferihisar Turizm Altyapı Hizmet Birliği Başkanlığı Seferihisar Kaymakamlığı, Seferihisar Belediyesi /Ekoturizm ve Markalaşma Sektör Analizi	Değerlerin ekoturizme entegrasyonu ve ekolojik bilinci geliştirmek
	Urla Belediyesi / Stratejik Plan 2014-2018	Tarihi-kültürel alanların restorasyonu, ilçedeki “özelliksiz binaların” turizm amaçlı iyileştirilmesi

Eksen 6.3 : Spor Turizmi

Hedef A: Outdoor sporların Yarımada gelişiminin teşvik edilmesi

Hedef B: Sportif olta balıkçılığının geliştirilmesi

Hedef C: Göletlerin, tatlısu sportif-rekreasyon faaliyetleri için kullanılması

Hedef D: Su sporları aktivite merkezlerinin yaygınlaştırılması

Hedef E: Mağara turizmüne geliştirilmesi

Hedef F: Yarımada Oyunlarının aktif hale getirilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi. Altyapının güçlendirilmesi ve turizm sezonunun tüm yıla yayılması. Doğa Temelli turizmin planlı gelişmesi. Spor ve rekreasyon alanlarının planlanması. Belli bir güzergahın belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi.
	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Fiziksel hareketliliğini teşvik edecek programların geliştirilmesi, uygun rekreasyon alanlarının oluşturulması. Sağlık turizmi başta olmak üzere, turizmin çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm türlerinin gelişimi.
	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı / Kırsal Kalkınma Planı 2010-2013	Av turizminin yaygınlaştırılması.
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Spor etkinliklerinin arttırılması.
	İZTO/İzmir Stratejik Planı 2003-2012	Kutlu Aktaş Barajının koruma bantlarının bakı noktalarının rekreatif amaçlı kullanıma açılması. Alaçatı koyunun sörf merkezi olarak uluslararası standartlara uygun tesislerle donatılması.

Eksen 6.4 : Deniz Turizmi

Hedef A: Tüm plajların haritalanması, bu plajların tanıtılması ve altyapı çalışmalarının tamamlanması

Hedef B: Etkin tanıtım, marina kurulması, yelken yarışları düzenlenmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin turizm kapsamında markalaştırılması. Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi. Deniz turizmi olanakları geliştirilmesi. Nitelikli ve sürdürülebilir deniz turizminin geliştirilmesi. Ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte markalaşmanın ve etkin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine başlanması. Trabzon, Kuşadası, Samsun, İzmir ve Mersin'deki Kruvaziyer gemi kabul edilen limanların yenilenecek genişletilmesi. İstanbul, Antalya ve İzmir'de bulunan yat limanlarının mega yatları kabul edecek şekilde revize edilmesi sağlanması. Kruvaziyer yolcu taşımacılığına yönelik altyapı ve üst yapının tamamlanması. İstanbul, Antalya ve İzmir'deki yat limanlarının Mega Yatları olacak şekilde geliştirilmeleri.
Mezo	İZTO/İzmir Stratejik Planı 2003-2012	Çeşme yat limanının işletmeye açılması ve gümrüklü saha tesisi, Dalyan ve Şifne yat limanlarının geliştirilmesi ve değerlendirmeye alınması, Mordoğan Balıkçı barınağının yat limanı olarak kullanılması için gerekli düzenlemelerin yapılması,

Eksen 6.5 : Termal Turizm- Sağlık Turizmi (Sağlıklı Yaşam Turizmi)

Hedef A: Mevcut tesislerin güncel termal terapi konseptlerine uyumu

Hedef B: Klima terapi-Helyo terapi-Fito-Terapi – Aroma Terapi Merkezi ve bu konuda eğitim kampları

Hedef C: Termal tedavi, bakım, kur merkezi kurma

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin turizm kapsamında markalaştırılması. Altyapının güçlendirilmesi ve turizm sezonunun tüm yıla yayılması. Mevcut işletmelere sağlık ve zindelik birimlerinin entegre edilmesi. Öncelikli turizm türlerinin (kültür, termal ve kış) teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi. Jeotermal kaynakların bulunduğu bölgelerde tüm kaynakların değerlendirilmesi. Kültür ve Turizm Bakanlığınca ilan edilen termal turizm merkezlerinin planlama çalışmalarının tamamlanması. Avrupa'da termal turizm konusunda birinci varış noktası olunması. Jeotermal Turizm Merkezi ve/veya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi alanlarının belirlenerek turizm yatırımcılarına tahsisi. Mevcut sağlık ve zindelik birimlerinin entegre edilmesi.
	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Sağlık turizmi başta olmak üzere, turizmin çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm türlerinin gelişimi. Medikal turizmde 5,6 milyar dolar gelir elde edilmesi. 750.000 medikal yabancı hastanın tedavi edilmesi. Medikal turizmde dünyanın ilk 5 destinasyonu içerisinde olunması. Hastane, termal otel, ileri yaş ve engelli bakım merkezleri vb. sağlık turizminde kullanım imkanlarının artırılması. Termal turizmde 3 milyar dolarlık gelir elde edilmesi. Termal turizmde 1.500.000 (600.000 tedavi amaçlı) yabancı termal turiste hizmet sunulması. Termal turizmde 100.00 yatak kapasitesinin oluşturulması.
	Sağlık Bakanlığı 2013-2018 Strateji Planı	Türkiye'de sağlık turizmini güçlendirilmesi. Sağlık turizmi kapsamında tanıtım yapmak ve cazibe oluşturulması. Sağlık turizmi kapsamında verilen hizmet sunumunun kalitesini iyileştirilmesi. Sağlık turizmi hizmet kapsamını genişletilmesi. Sağlık turizmi yönetişiminin iyileştirilmesi.
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	İzmir'in sağlık alanında uluslararası bir çekim merkezi olması. Sağlık turizminde insan kaynaklarının ve altyapı geliştirilmesi, tanıtım etkinleştirilmesi. Sağlık turizmi gibi farklı turizm türlerinin ilçeler bazında tanıtılması.
	İZTO/İzmir Stratejik Planı 2003-2012	Seferihisar Karakoç yöresi özel turizm alanında jeotermal kaynakların değerlendirilmesi, turizm yatırımların teşvik edilmesi ve yüksek yatak kapasiteli otellerin yer alması için çalışmalar yapılması.
	Ege Turizm Derneği	Yarımadadaki terk edilmiş köylerin geriatri turizmine yönelik kullanılması.

Eksen 6.6 : Günübirlik-Haftasonu Turizmi

Hedef A: Rekreatif faaliyet olanaklarının geliştirilmesi

Hedef B: Yaratıcı turizmi geliştirme deneyimleme, esaslı atölyeler kurma, el sanatları, hobi merkezleri geliştirme

Hedef C: Adaların kültür, sanat - rekreasyon amaçlı kullanılması

Hedef D: Gençlere Yönelik Yarımada Hostelleri projesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi. Belli bir güzergahın belli temalara dayalı olarak turizm amacıyla geliştirilmesi. Varış noktası olarak geliştirilecek koridorlar boyunca ulaşım çeşitlendirilerek niteliği geliştirilecektir. Toplumun farklı kesimlerine uygun kalite ve fiyatta turistik ürün alternatiflerinin sunulması. Dezavantajlı gruplar ve genç nüfusun turizmden daha fazla yararlanması için sosyal turizm projelerinin geliştirilmesi. Üniversite ve orta öğretim çağındaki bireylere ve bekar orta yaş grubuna hitap eden turistik program alternatiflerinin geliştirilmesi.
	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Fiziksel hareketliliğini teşvik edecek programların geliştirilmesi, uygun rekreasyon alanlarının oluşturulması. Sağlık turizmi başta olmak üzere, turizmin çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm türlerinin gelişimi. Spor alanlarının, parkların, yürüyüş ve bisiklet parkurlarının geliştirilmesi.
Makro	DPT/Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi	Turizm ve rekreasyon faaliyetleri ile bunlarla ilgili hizmetlerin iyileştirilmesi. Tanıtım faaliyetlerinin etkinleştirilmesi. Kırsal alanlarda turizmde yapılanma ve fon yaratılması. Turizme uygun alt ve üst yapı geliştirme modellerinin oluşturulması. Turizmin ekonomik ve çevresel etkilerinin tespiti ve takibinin kurumsallaştırılması. Turizmin kırsal alan ekonomisine katkısı artırılması.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Kırsalda tarım dışı gelir kaynakları olarak turizm ve turizm ürünlerinin desteklenmesi. Kırsaldaki ören yerleri ve gezi alanlarının altyapı iyileştirmelerinin yapılması.
Mikro	Seferihisar Turizm Alt. Hiz. Birliği Başk./ Seferihisar Kaym./ Seferihisar Bel./ Ekoturizm ve Markalaşma Sektör Analizi	Ekolojik markalaşmayı destekleyen yaratıcı yeni iş alanlarıyla işbirliğine, istihdama katkı sağlanması,
	Urla Belediyesi / Stratejik Plan 2014-2018	Plaj iyileştirme ve yapay plaj alanı fizibilite, projelendirme ve uygulama çalışmalarının yürütülmesi,

Eksen 6.7: Kongre Turizmi

Hedef A: Mevcut turistik tesislerin kongre turizmine yönelik olarak geliştirilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kültür ve Turizm Bakanlığı / Türkiye Turizm 2023 Stratejisi	Zengin kültürel ve doğal değerlere sahip kentlerimizin turizm kapsamında markalaştırılması. Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi. Turizm tesislerinin yenilenmesi. Kongre turizminin canlandırılması. Kongre turizmine altyapısı uygun iller İstanbul, Ankara, İzmir, Konya, Bursa, Mersin öncelikle ele alınması. Kongre Merkezi bölgelerinin nitelikli turizm tesislerine ve uluslararası havaalanına sahip olması.
	Kalkınma Bakanlığı/ 2014-2018 Onuncu Kalkınma Planı	Sağlık turizmi başta olmak üzere, turizmin çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm türlerinin gelişimi.
Mezo	İZKA / 2014-2023 İzmir Bölge Planı	Farklı turizm türlerinin ilçeler bazında tanıtılması.

Eksen 7.1: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Yerleşimde Yenilenebilir Enerji Kullanımı" ile İlgili Hedefler:

Hedef A: Enerji etkin bina ve peyzaj tasarım çalışmaları

Hedef B: Kırsal kesimde aydınlatma ve sulamada yenilenebilir enerji kullanımı

Hedef C: Yarımadada uygulamalı yenilenebilir enerji Bilim Parkının kurulması

Hedef D: Yarımadada yenilenebilir enerji malzemelerine ilişkin yerli üretiminin geliştirilmesi ve Ar-Ge birimi kurulması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Birleşmiş Milletler /İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine Yönelik Kyoto Protokolü	2. Madde (iv) "Yeni ve yenilenebilir enerji türleri, karbondioksiti gideren teknolojiler ile çevre dostu ileri ve yenilikçi teknolojilerin araştırılmaları, teşvik edilmeleri, geliştirilmeleri ve kullanımlarının artırılması".
	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	Ulusal Vizyon: "Türkiye'nin iklim değişikliği kapsamındaki ulusal vizyonu; iklim değişikliği politikalarını kalkınma politikalarıyla entegre etmiş; enerji verimliliğini yaygınlaştırmış; temiz ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını arttırmış; iklim değişikliğiyle mücadelede özel şartları çerçevesinde aktif katılım sağlayan ve yüksek yaşam kalitesiyle refahı tüm vatandaşlarına düşük karbon yoğunluğu ile sunabilen bir ülke olmaktır."
Mikro	Seferihisar Belediyesi / Ekolojik Markalaşma Çalışmaları	Belediyenin park ve bahçeler gibi ortak kullanım alanlarını yenilenebilir enerji ile aydınlatarak ilk adımı atması.
	İYTE / 2014-2018 Kurumsal Strateji Planı	Yenilenebilir enerji malzemelerinin üretimine başlanması ve Ar-Ge biriminin kurulması

Eksen 7.2: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Yerleşimde Yenilenebilir Enerji Kullanımı" ile İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımadanın jeotermal potansiyelinin saptanması

Hedef B: Jeotermal enerjinin alternatif kullanım olanaklarının çeşitlendirilmesi çalışması

Hedef C: Jeotermal kaynaklarının bütüncül kullanılması çalışması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	7.Sera Gazı Emisyon Kontrolü (Enerji): “2023 yılına kadar toplam elektrik enerjisi üretiminde yenilenebilir enerji payı %30’a çıkarılacaktır. Bu çerçevede teknik ve ekonomik hidrolik potansiyelimizin tamamı değerlendirilecek,rüzgârda 20.000 MW ve jeotermalde600 MW elektrik üretim kapasitesine ulaşılacaktır.Güneş enerjisinden elektrik enerjisi elde edilmesi özendirilecektir.”

Eksen 7.2: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi’nden “Rüzgar Enerjisinin Kullanımı” İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımadada rüzgar enerjisinin yöre halkı tarafından kullanımın etkinleştirilmesi

Hedef B: Yarımadada dalga enerjisini izleme ve veri sağlama çalışması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	İklim Değişikliğine Uyum: “İklim değişikliğinden kaynaklı sıcak hava dalgaları, aşırı soğuklar, sel, fırtına, kuraklık gibi olayların halk sağlığına etkisi izlenecektir. Bu hava olaylarından halk sağlığının asgari düzeyde etkilenmesi sağlanacaktır.” Sera Gazı Emisyon Kontrolü: “Hidrolik ve rüzgar başta olmak üzere tüm yerli kaynaklarımızdan, enerji arz güvenliği ve iklim değişikliği Hedeflerimize paralel olarak, iç ve dış finansman imkanları çerçevesinde, temiz üretim teknolojileri ve en iyi teknikler kullanılarak üst düzeyde faydalanılacaktır.”

Eksen 7.2: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi’nden “İklim ve Çevre Değerlendirme” İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımadada yenilenebilir enerji kaynakların çevresel etkilerinin değerlendirilmesi

Hedef B: Yarımada klimatolojik faktörlerin ölçüm ve değerlendirilmesi biriminin kurulması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	İklim Değişikliğine Uyum “Çevresel etki değerlendirme süreçleri yasal düzenlemeler ve planlarla ilişkilendirilecektir.”

Eksen 7.3: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi’nden “Güneş Enerjisi” İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımadada güneş enerjisinin planlanması ve geliştirilmesi

Hedef B: Güneş enerjisi izlem ve malzeme üretim Ar-Ge birimi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	Sera Gazı Emisyon Kontrolü: “Yeni yapılacak olan ve kullanım alanı 1.000 m ² ’nin üzerindeki oteller, hastaneler, yurtlar ve benzeri konaklama amaçlı konut harici binalar ile spor merkezlerindeki merkezi ısıtma ve sıhhi sıcak su sistemlerinde güneş enerjisi toplayıcıları ile sistemler desteklenecektir.”
Mikro	İYTE Stratejik Plan 2014-2018	“2008-2012 plan döneminde Kapalı Spor Salonu, Açık Spor Tesisleri, Kimya Mühendisliği, Matematik, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölüm Binalarının yapımı tamamlanmış, Merkezi Araştırma Laboratuvarı, İnşaat Mühendisliği Bölüm Binası ve Güneş Enerjili Tek Tribünlü Yarı Olimpik Yüzme Havuzu, İYTE Yaşam Merkezi ihale ve inşaat işlemlerine başlanılmıştır.”

Eksen 7.4: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi’nden “Atık” İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımadada atık yönetimi sisteminin oluşturulması

Hedef B: Yarımadada katı atık depolama sahalarının planlanması ve yönetimi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	Belediye atıkları ile ilgili mevzuat uyumlaştırma çalışmaları 2010 yılı sonuna kadar tamamlanacaktır. Atık Eylem Planı (2008-2012) kapsamında yeniden kullanım ve atık geri kazanım miktarı artırılacaktır. 2012 yılı sonuna kadar ülkemizde 104 düzenli depolama tesisi kurulacak ve üretilen belediye atıklarının %76’sı düzenli depolama tesislerinde bertaraf edilecektir. Atık yönetiminde kaynağında azaltma, yeniden kullanım, geri dönüşüm ve kazanımı sıralaması daha etkin uygulanacaktır. Düzenli depolama tesislerine giden organik madde miktarı azaltılacak, biyobozunur atıklar enerji veya kompost üretimine yönlendirilecektir. Depolama tesislerinden kaynaklanan gazlar toplanıp doğrudan veya işlenerek enerji üretiminde kullanılacak, eğer kullanılmıyorsa yakılarak bertaraf edilecektir.

Eksen 7.5: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Su Kaynakları" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımada su kaynaklarının belirlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi çalışması

Hedef B: Sualtı parklarının belirlenmesi, oluşturulması ve geliştirilmesi çalışması

Hedef C: Yeraltı su akiferlerinin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi çalışması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	İklim Değişikliğine Uyum " İklim değişikliğinin su kaynaklarına etkileri (miktar ve kalite olarak) tespit edilerek, hassas bölgeler için uyuma yönelik uygulama önerileri geliştirilecektir." "Su kaynaklarının korunması ve etkin kullanımına yönelik olarak, suyun hacim esasına göre fiyatlandırılması çalışmaları yapılacaktır." Arazi Kullanımı, Tarım Ve Ormancılık "İklim değişikliğinin toprak ve su kaynakları üzerinde yaratacağı olumsuz etkileri azaltmak ve bilinçli kimyasal gübre kullanımı sağlamak için toprak analiz şartlarına bağlı gübreleme uygulanacaktır." İklim Değişikliğine Uyum "Su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilirlik esasları çerçevesinde yönetilmesi açısındanbüyük önem arz eden orman alanları ve ormancılık faaliyetleri üst havza yönetimi ilkeleri doğrultusunda planlanacak ve uygulanmalarınaşılacaktır." "Ülkemizin yeraltı ve yerüstü tüm su kaynaklarının geliştirilmesi, çok amaçlı kullanılması ve korunması kapsamında 25 havzanın havza ana planı ve nehir havzası yönetim planı hazırlanmasına başlanacaktır."

Eksen 7.7: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Doğal Değerler" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Doğal yapıların belirlenmesi ve geliştirilmesi çalışması

Hedef B: Yarımadada doğal ve kültürel peyzaj alanlarının tespit ve geliştirilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı / Türkiye İklim Değişikliği Stratejisi, 2010-2020	İklim Değişikliğine Uyum " İklim değişikliğinin olumsuz etkileri sebebiyle artacak orman yangınlarını önlemeye ve ormansızlaşma yüzünden azalan Yutak Alanların Korunmasına, Doğal Ormanların Korunup Geliştirilmesine ve Ağaçlandırma Çalışmalarınahız Verilecektir." Arazi Kullanımı, Tarım ve Ormancılık "Kırsal ve doğal alanlar üzerindeki kentleşme baskısının azaltılmasına yönelik önlemlerin alınması sağlanacaktır."
Mikro	Urla Belediyesi / Urla Strateji Planı 3	Planlı Yerleşim ve Kentleşme Amaçlı Önlem Çalışmaları "İzmir Metropoliteni içinde 'doğal değerlerini görel olarak koruyagelmış tek coğrafya olarak' tespit olunan Urla ve bulunduğu Yarımadanın 'yerel özellikleri ve doğal değerleri'ni koruyucu olmak ve bu coğrafyanın 'üst düzeydeki depremselliğini'ni gözetmek kaydıyla 1/25000 ölçekli İzmir Kentel Bölge Nip 2009 yılı Rezivyon Açıklama Raporu Gereği' düşük yoğunluk ve yüksek nitelikli konut bölgesi özelliğinde hareket edilmesi"

Eksen 9.1: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Markalaşma ve Coğrafi İşaret" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımada'nın önemli ürünlerinin (Sakız, enginar, nergis, sümbül ve hurma zeytin vd.) için coğrafi işaretlemenin ve marka tescilinin yapılması (Made in Yarımada gibi)

Hedef B: Armola Peynirinin Coğrafi İşaretinin Alınması

Hedef C: Anason gibi yerel Tıbbi ve Aromatik Bitkilerin Tarla-Sera Ortamında Yetiştiriciliği, Yerinde İşlenmesi, Markalaşma

Hedef D: Zeytin ve zeytinyağının markalaştırılması zeytin müzesi gibi girişimleri geliştirme

Hedef E: Kopanisti Keçi Peynirinin Coğrafi İşaretinin Alınması

Hedef F: Ege Otlarının Yetiştiriciliği (Şevketi Bostan vb.), İşlenmesi ve Pazarlanması, Markalaşması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Türkiye Organik Tarım Stratejik Plan 2012-2016	Organik ürün pazarını geliştirmek. Tarımsal örgütlenmenin güçlendirilmesi. Marka yaratma çalışmaları. Organik ürün çeşitliliğinin ve işlenmiş ürün sayısının artırılması. Organik ürün tüketiminin teşvik edilmesi. Organik ürün tanıtım grubu oluşturulması. Organik tarımın tekstil, kozmetik, agro-ekoturizm gibi diğer sektörlerle entegrasyonunun sağlanması. Organik olmayan ürünler etiket ve ambalaj tasarımıyla, organik ürün etiket ve ambalaj tasarımını çağrıştıracak nitelikte ve benzerlikte olamaz. Böyle ürünler için organik tarımsal ürün olarak marka, patent ve tescil alınamaz. 1) Organik ve geçiş süreci ürünlerinin ambalajlanması, etiketlenmesi ve işaretlenmesinde 16/11/1997 tarihli ve 23172 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinin Ambalajlama ve Etiketleme-İşaretleme Bölümü ile Bakanlığın ilgili mevzuatında yer alan hükümlerle birlikte aşağıdaki kurallara uyulur: a) Bitkisel kaynaklı geçiş süreci ürünlerinin etiketlenmesi: Bitkisel kaynaklı geçiş sürecindeki ürünlerin Organik Tarım Geçiş Süreci Ürünü ibaresini taşıyabilmesi için: 1) Organik tarıma geçiş tarihinden itibaren minimum on iki aylık bir geçiş sürecine uyulmuş olmalıdır. 2) Etiket üzerinde ürünün, Organik Tarım Geçiş Süreci Ürünüdür cümlesinde, "organik" ibaresi, "geçiş süreci" ibaresiyle aynı renk, punto ve yazım tarzında olmalıdır. Geçiş süreci ürünlerinde organik ürün logosu kullanılmaz. 3) Nihai ürün içeriğinde yalnızca bir tane tarımsal kaynaklı ürün bulunmalıdır. 4) Yetkilendirilmiş kuruluşun adı, logosu, kod numarası ve ürün sertifika numarası bulunmalıdır. b) Organik ürünün etiketlenmesi: 1) Ürünün kime ait olduğu ve bu Yönetmeliğe uygun olarak üretildiği belirtilir. 2) Yurt içinde üretilerek pazarlanan organik ürünlerin üzerinde, bu Yönetmeliğin Ek-10'unda belirtilen organik ürün logosu kullanılır. 3) Yetkilendirilmiş kuruluşun adı, logosu, kod numarası ve ürün sertifika numarası bulunur. 4) Ürün etiketinde organik kelimesinin kullanılması; ekolojik, biyolojik kelimelerinin kullanımıyla eşdeğerdir.
	Tarım Stratejisi 2006-2010	Erozyon ve olumsuz çevresel etkilere maruz kalan tarım arazilerinde, işlemeli tarım yapan üreticilerin, arazilerini doğal bitki örtüleri, çok yıllık yem bitkileri, organik tarım ve ağaçlandırma gibi yöntemleri kullanmalarını teşvik etmek üzere, talep etmeleri durumunda tarım tüzel kişileri/üretici grupları ile devlet arasında en az beş yıl süreyle ve birim alan başına belirlenen yıllık ödemelere dayalı sözleşme karşılığında yem ve örtü bitkileri ile ağaçlandırma faaliyetleri yapılacaktır.
	Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi	Yüksek kaliteli yöresel ve organik ürünlere giderek artan talep, tüketicinin çevre, gıda kalitesi ve güvenliği konularında artan duyarlılığı, gelişen kentsel ekonomiler, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesi, kırsal turizm çeşitlerine ve rekreasyon alanlarına artan ilgi kırsal alanlara varlıklarını değere çevirme konusunda yeni fırsatlar sunmaktadır. Yerel bilgi, beceri ve kaynakların sürdürülebilir kullanımı yoluyla; arıcılık, ipek böcekçiliği, süs bitkileri, organik tarım, tıbbi ve aromatik ürünler üretimi, bildircin, ördek, kaz ve devekuşu yetiştiriciliği ve bunun gibi yerel koşullara uygun yeni türlerin adaptasyonu gibi faaliyetlerle tarımsal üretimin çeşitlendirilmesi, amaçlarına yönelik olarak tarım, ormancılık ve gıda sanayii işletmelerine yatırım desteği sağlanacaktır. Üreticilerin örgütlenme ve bilgi düzeyleri yükseltilecek; verimliliğin artırılması, teknoloji düzeyinin ve Ar-Ge kapasitenin geliştirilmesi, ürün kalitesinin iyileştirilmesi, standartlara uyum sağlanması, üretimin pazara yönlendirilmesi, yöresel ürünlerin tespit edilerek kayıt altına alınması ve markalaştırılmasına yönelik bilgilendirme, tedarik ve pazarlama imkanlarının geliştirilmesi, ilgili kesimler arasında bilgi paylaşımının etkinleştirilmesi, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması sağlanacaktır.
	Kırsal Kalkınma Planı 2010-2013	Yöresel Ürünlerde Markalaşmanın Sağlanması. Bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetlerinde bulunan işletmelerle bu işletmelerden elde edilen hammaddeleri, mamul madde haline getiren sanayi işletmelerinin bir araya getirilmesi ve tarım-sanayi bütünleşmesi teşvik edilmelidir. Bu iki sektör arasında sağlanacak bütünleşmeyle tarımsal ürünlere olan talep artacak, işleme pazarlama- markalaşma olanakları gelişecektir. Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri (TDİOSB)'nin geliştirilmesi, sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması bu konuda yürütülebilecek faaliyetlerdendir. Türkiye'nin çeşitli yörelerine has özellikler taşıyan ve bulunduğu yörede marka haline gelmiş her bir yöresel ürünün tanıtımı, üretici ile kentli tüketicinin buluşturulması, kentlerde söz konusu ürünler için pazar olanaklarının yaratılması ve yöresi dışında tedariki çok zor olan yöresel ürünlerin uygun koşullarda temin edilmesi önem arz etmektedir. Bu amaçla, ülkemizin herhangi bir yöresinde kendine has özellikleriyle ön plana çıkmış tüm gıda ve gıda dışı ürünlerin şehir merkezlerinde fuarlar aracılığıyla tanıtımı hem üreticiler için pazar sorununun hem de tüketiciler için yöresel ürünlere doğrudan erişim kanallarının açılmasını mümkün hale getirecektir.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
	Ulusal Gıda Ar-Ge ve Yenilik St.	Tarım ürünleri ihracat desteklerinde katma değeri yüksek, markalı ve nihai tüketiciye yönelik ürünlere ağırlık verilecektir. İhracat potansiyeli bulunan geleneksel ürünleri, coğrafi işaretleme ve markalaşma yoluyla dünya pazarlarına satışının desteklenmesine yönelik çalışmaların artırılması. Gıda üretiminin tüm aşamalarında çevre dostu teknolojileri kullanan, yüksek katma değeri olan yenilikçi ve markalaşmış gıda üreten bir Türkiye. İhracat potansiyeli bulunan geleneksel ürünleri, coğrafi işaretleme ve markalaşma yoluyla dünya pazarlarına satışının desteklenmesine yönelik çalışmaların artırılması. Yerel ve geleneksel gıdaların envanterinin çıkarılması, kayıtlarına alınması ve coğrafi işaret tescili yapılabilecek. Olanları tespit edilmesi, bunların yurt içi ve yurt dışı piyasalardaki ekonomik potansiyellerinin belirlenmesi. Yerel ve geleneksel gıdaların karakterizasyonunun standardizasyonun yapılmasının ve coğrafi işaret başvurusu yapılmasının teşvik edilmesi.
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Türkiye'de ekolojik tarımın geliştirilmesi ve uygulanmasıyla ilgili çalışmalar yapmak üzere izleme ve yürütme organları kurulmuştur. Bunlar Ulusal Yönlendirme Komitesi, Organik Tarım Komitesi, Organik Tarım Ulusal Ticaret Komitesi, organik tarım Proje ve Araştırmaları Ulusal Komitesidir. Türkiye'de ekolojik tarımla ilgili kontrol ve sertifikasyon faaliyetinde bulunmak isteyen kuruluşlar, Tarım ve Köyişleri Bakanlığına bağlı Organik Tarım Komitesine başvurmaktadır. Şartlara uygun oldukları tespit edilen firmalara, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı adına Türkiye'deki ekolojik tarımı kontrol etme ve sertifikasyon yetkisi verilmektedir.
	İZKA/ Bölge Planı 2014-2023	Tarımsal üretim gıda ve içecek sanayi ihtiyacına yönelik yapılacaktır. Tarımsal üretimde sözleşmeli üretim yaygınlaştırılacaktır. Zeytin, incir, kiraz, şeftali, satsuma mandarin, üzüm, şevketi bostan, enginar, bamya, börülce, sofralık otlar (arapsaçı, radika, sirken, cibez) gibi İzmir'e özgü yöresel ürünler markalaştırılacaktır. Tarımsal ürünlerin hem ulusal düzeyde hem de AB'de coğrafi işaret alması için bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilecek, bu yöndeki çalışmalar ve girişimler desteklenecektir.

Eksen 9.2: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Üreticilik, Organizasyon ve İnovasyon" ile İlgili Hedefler:

Hedef A: Yarımada Değerlerini Koruma ve Geliştirme Derneği'nin kurulması

Hedef B: Karaburun Nergisi ve Sümbül Üreticiliği ile sakız enginar üreticiliğinin organize edilmesi

Hedef C: "Tarladan sofraya" üretim modeliyle salyangoz, trüf mantarı gibi ürünlerin geliştirilmesi

Hedef D: İZTEKGEB İnovasyon Merkezi'nin bölgeyle bütünleştirilmesi

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Kırsal Kalkınma Planı 2010-2013	"Tarladan sofraya" ilkesi doğrultusunda gıda üretim zincirinde yer alan tüm aktörlere güvenli gıda arzında en üst düzey kalite, sağlık ve hijyen önceliklerinin benimsenilerek gıda güvenliğini etkileyen en önemli unsurlar olan gıda ve tarım işletmelerinin kaliteli, modern ve azami hijyenik şartlara kavuşturulması ve bu şartların devamlı hale getirilerek, başta AB mevzuatı olmak üzere uluslararası kriterlere uyumda toplumsal işbirliğinin sağlanması elzemdir.
	Tarım Stratejisi 2006-2010	Üreticiler kırsal kalkınma destek ve ÇATAK programına dahil edilecektir. Bu uygulama, ürünlerin tarımsal politika amaçlarına daha iyi hizmet etmesini ve farklı destek araçları arasında bağlantının kurulmasına yardımcı olacaktır.
	Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016	Araştırma altyapılarının (araştırma merkezleri, vb.) Kurumlararası eşgüdüm içinde geliştirilmesi ile ulusal ve yerel ihtiyaçlar doğrultusunda etkin kullanımının sağlanması Kamu araştırma merkezlerindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi Kamu Araştırma Merkezleri Ar-Ge personeli istihdam kapasitesinin geliştirilmesi. Üniversitelerde sanayi ihtiyaçlarını ve yerel özellikleri de dikkate alan tematik olarak yapılanmış araştırma merkezlerinin yaygınlaştırılması. Araştırma altyapılarının (araştırma merkezleri, vb.) Kurumlararası eşgüdüm içinde geliştirilmesi ile ulusal ve yerel ihtiyaçlar doğrultusunda etkin kullanımının sağlanması.
	Ulusal Gıda Ar-Ge ve Yenilik St.	Tarladan sofraya gıda güvenliğinin sağlanması hedefine ulaşmak amacıyla gıda, bitkisel üretim, hayvancılık, su ürünleri ile eğitim-yayım ve destekleme dahil tarım reformu gibi hizmetlerin daha etkin sunulacağı şeklinde Ulusal Ar-Ge ve Yenilik stratejisini destekleyecek hedeflere yer verilmektedir.
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Bölgenin teknoloji ve yenilik kapasitesini artırmak amacıyla TÜBİTAK, Teknoloji İzleme ve Değerlendirme Başkanlığı, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı ve benzeri kurumlarla işbirliği yaparak sektörel bazda teknoloji projeleri hazırlamak.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
	İZKA/ Bölge Planı 2014-2023	Mevcut inovasyon merkezi girişimcilerin ihtiyacı olan ortak girdileri sağlayacak bir merkez haline getirilecek ve merkezde girişimcilerin ilgisini çekebilecek, bölgede bulunan girişimcilik ekosistemi paydaşlarını kapsayacak şekilde, girişimci, mentör ve yatırımcıları bir araya getirecek, ağ oluşturmaya odaklı etkinlikler hayata geçirilecektir. Girişimcilere ortak alan ve destek sağlayan kuluçka merkezi yanında, İzmir'de girişimcilik potansiyeli olan üniversitelerle mevcut hızlandırıcıların bağlantıları geliştirilecek, bu üniversitelerde benzer hızlandırıcı programlarının başlatılabilmesi için işbirliği olanakları sağlanacaktır. İzmir'de, yerel girişimcilik ekosistemindeki paydaşların çeşitli etkinlik ve panellerde bir araya getirecek kapsamlı İzmir Girişimcilik Zirvesi organizasyonu her yıl düzenli olarak hayata geçirilecektir. Girişimcilik Zirvesi organizasyonları kapsamında İzmirli başarılı girişimcileri rol modeli haline getirmek amacıyla "Yılın İzmirli Girişimcisi" ödülleri verilecektir. Tarladan sofraya güvenli gıda yaklaşımı doğrultusunda üretimden, girdi kullanımından başlayarak tüm süreçlerin izlenebildiği iyi tarım ve organik tarım uygulamaları gibi çevre dostu ve izlenebilir üretim tekniklerinin uygulanması büyük önem arz etmektedir. Karaburun ilçesinde tarladan sofraya güvenli gıda yaklaşımı doğrultusunda iyi tarım, organik tarım, entegre kontrollü üretim gibi çevre dostu ve izlenebilir sertifikalı üretim teknikleri yaygınlaştırılacaktır.

Eksen 10.1: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Tarım Uygulama ve Yaratıcılık" ile İlgili Hedefler:

Hedef A: Yerel türlerin ortaya çıkması ve korunması için gen çalışmalarının yapılması, Menemen'deki gen bankası ile işbirliğinin yapılması

Hedef B: Eğitim kamplarının yaygınlaştırılması (organik tarım uygulama çiftlikleri, sağlıklı yaşam parkı, yaz bilim kampı vb.)

Hedef C: Yaratıcılığı ve işbirlikli üretimi geliştirmeye yönelik Yaşa-Eğlen-Öğren-Yap Atölyelerinin kurulması

Hedef D: Akdeniz coğrafyası odaklı uluslararası araştırma merkezleri kampusu (global kampus) oluşturma

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Türkiye Organik Tarım Stratejik Plan 2012-2016	Organik tarım ile ilgi yayın hazırlanması. Bilgi bankası oluşturulması. Mevcut portalın tanıtımı, Araştırma ve projelerin isimleri ve içeriğinin yayınlanması. Bakanlık organik tarım konusunda taşra teşkilatında görev yapan teknik elemanların eğitimlerini yürütmektedir. Organik tarım birimi elemanları tarafından da çiftçi eğitimleri ve yayım çalışmaları yürütülmektedir. Organik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için ulusal düzeyde bir eğitim ve yayım politikasının izlenmesi.
	Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016	Araştırma altyapılarının (araştırma merkezleri, vb.) kurumlararası eşgüdüm içinde geliştirilmesi ile ulusal ve yerel ihtiyaçlar doğrultusunda etkin kullanımının sağlanması. Kamu araştırma merkezlerindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi. Kamu Araştırma Merkezleri Ar-Ge personeli istihdam kapasitesinin geliştirilmesi. Üniversitelerde sanayi ihtiyaçlarını ve yerel özellikleri de dikkate alan tematik olarak yapılanmış araştırma merkezlerinin yaygınlaştırılması.
	Bilgi Toplumu Stratejisi 2006-2010	Eğitim süreçlerinin bu teknolojilerle desteklenmesi suretiyle kullanım yetkinliği kazandırılarak, bilgi toplumunun gerektirdiği insan kaynağının geliştirilmesi sağlanacaktır.
Mezo	İZTO/ 2003– 2012 İzmir Stratejik Planı	Üniversite-sanayi ortak araştırma gereksinmesinin, bu gereksinmenin karşılandığı yeni kurumsal yapılar yaratması doğaldır. Bunlardan biri, ABD'de görülen sanayiüniversite Ortak Araştırma Merkezleri'dir. Bu merkezler, National sciencefoundation (NSF) tarafından desteklenmektedirler. NSF, başlangıç için gerekli parayı sağlamakta ve bu desteğini beş yıl (ama, giderek azalan bir oranda) sürdürmektedir. Sürekli destek, bu merkezlere üye olan sanayi şirketleri ve yerel yönetimlerden (eyaletyönetimlerinden) gelmektedir. Burada temel politika, merkezleri, en çok beş yıllık bir süre sonunda, sanayi şirketlerinin desteğiyle ayakta durur hale getirmektir. "Her merkez, üniversite tabanlı bir araştırma grubundan oluşmakta ve bu grup, temel araştırmalarla birlikte, bilim ve teknolojinin belli alanlarında sanayiye [merkeze katkıda bulunan kuruluşların taleplerine] yönelik uygulamalı araştırma projelerini de yönetmektedir." İzmir için Ar-Ge sürecini canlandıracak en önemli girişim olarak, kurucu heyetinde Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ticaret Odası, İzmir üniversitelerinin yanısıra bazı sanayicilerin de bulunduğu, Teknoloji Geliştirme Bölgesi gösterilmektedir.

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
	İZKA/ 2014-2023 Bölge Planı	Mesleki eğitim hizmeti sunan kurumlardaki atölyeler altyapı-donanım açısından güncel teknolojiye uygun hale getirilecektir. Mesleki eğitimde öğretmenlerin sektörel deneyiminin geliştirilmesi için işbirlikleri oluşturulacaktır. Mesleki eğitim hizmeti sunan kurumlardaki atölyeler, altyapı-donanım açısından güncel teknolojiye uygun hale getirilecektir. Kalkınmanın temeli olan eğitim öncelik alanımızdır. Kaliteli eğitime erişimin yaygınlaştırılması, eğitim sisteminin modernizasyonu, eğitimin niteliğinin geliştirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşliğinin sağlanması demografik fırsattan yararlanabilmemiz için ön şarttır. Gıda güvenliğini tehdit eden olgulardan biri, biyolojik çeştliliğin azalma sürecine girmesidir. Bitki gen kaynakları ve çeştliliğinin korunması geleceğin en öncelikli konularından biridir. Gen kaynaklarının muhafazası, karakterizasyonu ve kültüre alınarak ekonomik faydaya dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu konuda çalışan ülkemizdeki iki bitki gen bankasından biri olan Ulusal Gen Bankası'nın İzmir'de bulunması bu açıdan çok önemlidir. Modern sulama sistemleri yaygınlaştırılacak, basınçlı sulama sistemlerinin kullanım oranı artırılacaktır. Üniversiteler ve tarımsal araştırma merkezleri tarafından tarımsal teknoloji üretimine yönelik Ar-Ge çalışmaları yapılacaktır. Ülkemizdeki iki gen bankasından biri olan Ulusal Gen Bankası'nın altyapısı, gen kaynaklarının korunmasını ve en etkin şekilde ekonomik faydaya dönüştürülmesini sağlayacak şekilde modernize edilecektir.

Eksen 10.2: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Sanat ve Eğitim" İle İlgili Hedefler:

Hedef A: Ulusal ve Uluslararası Sanatçı Yerleşkeleri Programlarının Yarımada'da geliştirilmesi

Hedef B: Seferihisar'daki Yaratıcı Yazarlık merkezi gibi oluşumların yaygınlaştırılması

Hedef C: Sosyal tasarımcı-misyoner tasarımcıların desteklediği sanat programları oluşturulması

Hedef D: Doğal Film Platosu olarak Yarımada'nın kullanılması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı 2011-2013	Sanayi ve KOBİ politikalarının oluşturulması ve yönlendirilmesi, organize sanayi bölgeleri, küçük sanayi siteleri, teknoloji geliştirme bölgelerinin kuruluş ve işleyiş süreçlerinin koordinasyonu, esnaf ve sanatkarlar ile sektörlerle ilişkin stratejilerin hazırlanması. KOBİ'ler ile esnaf ve sanatkarlara ilişkin politika ve proje geliştirme platformlarında görev alarak Birliğin ve Birliğe bağlı odaların ve üyelerinin görüşlerinin ve katkılarının çalışmalara yansıtılması, sektör meclisleri oluşturularak sektörel sorunlara ilişkin araştırma ve çözüm geliştirme çalışmalarının yürütülmesi (TOBB), KOBİ'lere ve esnaf - sanatkarlara yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi. Esnaf, sanatkar ve KOBİ'lere uygun koşullarda kredi verilmesi. Üniversite - sanayi işbirliği uygulama ve araştırma merkezleri yaygınlaştırılacak ve desteklenecektir. Kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerdeki araştırma merkezlerinin etkin kullanımını ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere yapılacak idari ve yasal düzenlemelerde KOBİ'lerin bu merkezlerden kullanımını kolaylaştırıcı tedbirlere yer verilecektir. KOBİ'lerin araştırma merkezlerinden etkin olarak yararlanması.
Mezo	İZTO/ 2003-2012 İzmir Stratejik Planı	Turizm potansiyeli arz eden kırsal yerleşmelerde el sanatlarını teşvik edilmesi ve organizasyonlara gidilmesi. Kültür ve sanat hayatını yoğunlaştırmak Hedeflenmektedir.
	İZKA/ 2014-2023 Bölge Planı	Yeniliğin en büyük kaynağı insandır, geliştirilmesi için gerekli insan kaynaklarının İzmir'de sağlanması gerekmektedir. Büyük kentlerin rekabet edebilirlikleri çeşitlenmiş ekonomiye sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. İzmir'in çok sektörlü ekonomisi de tasarım ve yenilik kenti hedefi için çok uygun bir iklim sunmaktadır. İBB tarafından düzenlenen Kültür Çalıştayı ve Tasarım Forumu'nda dile getirilen İzmir'in tasarım bilincine sahip bir kent olma hedefi tüm ekonomik sektörleri kapsamakta, her sektördeki birim üretiminin katma değerini yükselterek, kentlinin refahını geliştirmeyi amaçlamaktadır. İzmir'in tasarlanmış unsurlarla donatılmış olması, tasarım üretmesi ve İzmirlinin tasarım fikrini içselleştirmesi kent kimliğinin gelişmesine de katkı sunacaktır. Yeniliğin önemli bileşenleri olan tasarım ve yaratıcılık konusunda altyapının güçlendirilmesi için üniversitelerdeki endüstriyel tasarım bölümleri teknik imkânlar ve uzman kaynağı açısından iyileştirilecek, bu bölümlerin özel sektör ile işbirlikleri desteklenecektir. Tasarımın önemine ilişkin farkındalık artırma çalışmaları gerçekleştirilecektir. Tasarım alanındaki eğitim faaliyetleri geliştirilecek, farklı sektörlerde yetişmiş, iyi eğitim almış tasarımcılar ve yaratıcı insan gücünün İzmir'de kalması sağlanacaktır.

Eksen 10.3: Yarımada Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nden "Araştırma Ağları ve Girişimler" ile İlgili Hedefler:

Hedef A: Sefertası hareketi gibi deneyim transferine yönelik girişimlerin yaygınlaştırılması

Hedef B: Yarımada'nın bulunduğu Ege, Akdeniz coğrafyasındaki yerel-tarihsel örtük bilginin paylaşıldığı Yavaş Bilim – Radikal Araştırma Ağları geliştirilmesi (ör: Karaburun Bilim Kongresi deneyimi)

Hedef C: Turizm, denizcilik, mutfak sanatlarını merkeze alan tematik üniversite kurulması

Ölçek	Kurum/ Doküman	İçerik
Makro	Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016	Üniversitelerde sanayi ihtiyaçlarını ve yerel özellikleri de dikkate alan tematik olarak yapılanmış araştırma merkezlerinin yaygınlaştırılması.
	Bilgi Toplumu Stratejisi 2006-2010	Araştırma kapasitesinin geliştirilmesi, reel sektörün rekabet gücünün artırılması için Ar-Ge ve yenilikçilik bilincinin ve üniversite-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi, toplam Ar-Ge harcamalarının ve bu harcamalar içinde özel kesimin payının artırılması öncelikle ele alınacaktır.
Mezo	İZKA/ 2014-2023 Bölge Planı	Tarım, sanayi, hizmet, ticaret ve en uçta turizm sektörü açısından aktif bölgelerin merkezleridir. Sonuçta elde edilen bütünsellik geçmiş yılların deneyimlerinden de yararlanılarak çok kutuplu bir yapı ortaya çıkarmaktadır. Bölgenin verimli kaynak kullanımının planlanması için kamu kesimi katkısının yanı sıra, toplumun tüm kesimlerinin bilgi, deneyim, işgücü ile yönetsel ve mali kaynaklarının en iyi şekilde kullanılması gereklidir.

EK C. Temel Göstergeler

Bu bölümde her ana tema altında yer alan stratejik gelişme eksenleri için temel göstergeler verilmiştir. Bu göstergeler oluşturulurken ağırlıklı olarak düzenli aralıklarla üretildiği bilinen, güvenilirliği daha yüksek ve ilçe düzeyinde üretime izin verecek şekilde yapılandırılmıştır. Düzenli üretilmeyen ancak mutlaka üretilmesi gerekenler notasyonla belirtilmiştir. Her göstergenin nasıl toplanıp izleneceğine yönelik öneriler bölüm 5.4 "Gelişme Hedeflerinin İzlenmesi" başlığında verilmektedir.

Tarım

Stratejik Gelişme Eksenleri	Gösterge	Kaynak	Ölçek
Eksen 1	Organik Yarımada	Yarımada'nın önemli bitkisel ürünlerinin toplam bitkisel üretimdeki payı (%) *	İlçe
		Örtüaltı sebze üretimi yapılan alan (m ²), Örtüaltı meyve üretimi yapılan alan (m ²), Örtüaltı süs bitkileri üretimi yapılan alan (m ²)	İlçe
		Ekolojik tarım eğitimi alan çiftçi sayısı (kişi)*	Yarımada
		Ekolojik tarım üretimi yapan üretici sayısı (kişi)*	Yarımada
		Küçükbaş hayvan sayısı	İlçe
		Jeotermal kaynakla ısıtılan sera miktarı (%)	İlçe
Eksen 2	Temiz Deniz, Temiz Kıyı	Denizel Trofik İndeks (TRIX İndeksi) *	Ulusal

* Düzenli üretilmeyen, üretilmesi önerilen gösterge

Yerleşim Yapısı ve Kültür

Stratejik Gelişme Eksenleri		Gösterge	Kaynak	Ölçek
Eksen 3	Sağlıklı, Güvenli, Kimlikli Yerleşmeler	Kent içi toplu ulaşımda denizyolunun payı (%)	İzmir BŞB	İzmir
		1000 Kişiyi düşen yaşlılar evi ve bakım merkezi sayısı	İlçe Sosyal Güvenlik Merkezleri	İlçe
		Engelli nüfus oranı (%)	İlçe Sosyal Güvenlik Merkezleri, Belediyeler, Muhtarlar	İlçe
		Evde bakım hizmeti verilenlerin sayısı (kişi)	İlçe Sağlık Müdürlükleri, İlçe Belediyeleri	İlçe
		1000 Kişiyi düşen genel kamu otoparkı	İlçe Belediyeler	İlçe
		1000 Kişiyi düşen özel araç	İlçe Emniyet Müdürlükleri	İlçe
		Bisiklet, yaya hat uzunluğu -yeşil ulaşım (km) *	İlçe Belediyeler	İlçe
		Yüksek öğrenim kurumlarında okuyan öğrenci sayısı oranı (%)	Üniversite Rektörlükleri	Yarımada
Eksen 4	Kültürel Varlıkları ile Öne Çıkan Yarımada	Yarımada müze ve ören yerlerini ziyaret edenlerin sayısı (kişi)	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Yarımada
		Koruma statüsündeki alan miktarı (ha)	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Yarımada
		Tescilli yapı sayısı*	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İlçe
		Restorasyon, restitüsyon ve cephe sağlıklılaştırması yapılan bina sayısı *	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İlçe Belediyeleri, Kaymakamlıklar	İlçe

* Düzenli üretilmeyen, üretilmesi önerilen gösterge

Turizm

Stratejik Gelişme Eksenleri		Gösterge	Kaynak	Ölçek
Eksen 5	Planlı, Örgütlü, Eğitimli Turizm	Meslek edindirme amaçlı yaygın eğitim prog. yararlanan sayısı (kişi), Meslek edindirme amaçlı kurs sayısı	İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, İŞKUR, Üniversiteler	İlçe
Eksen 6	Doğal ve Kültürel Varlıkları ile turizmi çeşitlenen Yarımada	Turizm işletme belgeli turistik tesis sayısı	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	İlçe
		Belediye belgeli tesis (otel ve pansiyon) sayısı	İlçe Belediyeler	İlçe
		Düzenlenen doğa yürüyüşü parkuru uzunluğu (km) *	İlçe Belediyeler	İlçe
		El sanatları, hobi merkezleri gibi işyeri açma ruhsatı almış işletme sayısı *	İlçe Belediyeler, Esnaf ve Sanatkarlar Odası	İlçe
		Mavi bayraklı plaj, marina ve yatların sayısı	Türkiye Çevre Eğitim Vakfı	Yarımada
		Kruvaziyer seferleriyle gelen yolcu sayısı (kişi)	İzmir Ticaret Odası	

* Düzenli üretilmeyen, üretilmesi önerilen gösterge

Çevre ve Enerji

Stratejik Gelişme Eksenleri		Gösterge	Kaynak	Ölçek
Eksen 7	Yenilenebilir Enerji Kaynakları ile Öncü Yarımada	Kurulu yenilenebilir enerji kaynağı rüzgâr (mw)	EPDK	Yarımada
		Kurulu yenilenebilir enerji kaynağı jeotermal(ke)	İzmir Jeotermal A.Ş., Çeşme Jeotermal A.Ş.	Yarımada
		Kurulu yenilenebilir enerji kaynağı güneş (mw)	EPDK	Yarımada
		Enerji kimlik belgesi almış yapı sayısı	İlçe Belediyeler	İlçe
		Yenilenebilir enerji ile aydınlatılan sokak-cadde-kıyı-park gibi kamusal yüzey miktarı (km ²)*	İlçe Belediyeler	İlçe
Eksen 8	Yarımada çevresel kalitesinin iyileştirilmesi ve korunması	1000 Kişiye düşen yeşil STK sayısı *	İl Dernekler Müdürlüğü	İzmir
		Yağışlı gün sayısı	Devlet Meteoroloji İşleri Genel Md.	İlçe
		Ortalama güneşlenme süresi	Devlet Meteoroloji İşleri Genel Md.	İlçe
		Havadaki PM10 oranının 50 µg/M ³ 'ün üstüne çıktığı gün sayısı (µg/M ³)	Devlet Meteoroloji İşleri Genel Md.	İzmir
		Belediyelerde kişi başı temin edilen günlük su miktarı (lt/kişi-gün)	İlçe Belediyeler	İlçe
		İçme ve kullanma suyu şebekesine bağlı nüfus	İlçe Belediyeler	İlçe
		Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfus	İlçe Belediyeler	İlçe
		Katı atık toplama hizmeti verilen nüfus oranı	İlçe Belediyeler	İlçe
		Kişi başına belediye çevresel yatırım harcaması	İlçe Belediyeler	İlçe
		1000 kişiye düşen katı atık toplama (çöp) aracı	İlçe Belediyeler	İlçe
		Belediyenin yerel, ulusal ve uluslararası paydaşlarla ürettiği çevre projelerinin sayısı *	İlçe Belediyeler	İlçe
		Geri dönüşümü yapılan katı atık oranı (%)	İlçe Belediyeler	İlçe

* Düzenli üretilmeyen, üretilmesi önerilen gösterge

Yenilik ve Girişimcilik

Stratejik Gelişme Eksenleri		Gösterge	Kaynak	Ölçek
Eksen 9	Kapsayıcı, paylaşımlı yerel ekonomik kalkınma	Tarım dışı faaliyetlerde ücretli olarak çalışan kadınların oranı	SGK İşgücü Kayıtları	İzmir
		Tarımsal Üretici Birlikleri üye sayısı (kişi)	İl Tarım Müdürlüğü	Yarımada
Eksen 10	Yerel ürün odaklı girişimcilik	Ticaret ünvanlı işyeri sayısı	TÜİK İşyeri İstatistikleri, İZTO	İlçe
		1000 kişi başına mikro kredi miktarı *	Kaymakamlıklar	İlçe
		Coğrafi İşaretleli Ürün Sayısı	Türk Patent Enstitüsü	İzmir
		Yerel yönetimin ulusal/uluslararası proje sayısı *	İlçe Belediyeler	İlçe
Eksen 11	Öğrenen Bölge olarak Yarımada	Mesleki ve Teknik ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenci Sayısı	İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri	İlçe
		Koruma Altına alınan Endemik Takson Sayısı, Gen Koruma ve Yönetim alanları (GEKYA) *	Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü	Yarımada

* Düzenli üretilmeyen, üretilmesi önerilen gösterge

2014-2023 İzmir Bölge Planı İlgili Makro Göstergeler

Gösterge*	Kaynak	Mevcut Durum	Hedef
Kurulu Yenilenebilir Enerji Kaynağı Rüzgâr (MW)	EPDK (2012)	382,4	1.500
Kurulu Yenilenebilir Enerji Kaynağı Jeotermal (KE)	İzmir Jeotermal A.Ş.	31.500	175.000
İzmir Turizm geliri (kişi başı ortalama harcama/dolar)	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2011)	700	850
Üniversitelerarası Girişimcilik ve Yenilikçilik Endeksi Sıralaması'nda ilk 10 içinde İzmir Üniversitesi Sayısı	Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2013)	1	3
Yüz bin kişiye düşen hastane yatak sayısı	Sağlık Bakanlığı	274	350
Kent içi toplu ulaşımda denizyolunun payı (%)	İzmir Büyükşehir Belediyesi	3	5
Kadınlarda istihdam oranı (%)	TÜİK	24,5	35
Gençlerde işsizlik oranı	TÜİK	25,8	<20
Tarım dışı sektörlerde kayıtdışı istihdam oranı (%)	TÜİK	24,5	15
Okulöncesi brüt okullaşma oranı (4-5 yaş, %)	İl Milli Eğitim Müdürlükleri	62,69	95
Organik Tarım Alanlarının Toplam Tarım Alanına Oranı (%)	Tarım İl Müdürlüğü	4,1	10
Atıksu arıtma tesisi (AAT) ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki payı (%)	TÜİK (2010)	85	100

* 2014-2023 İzmir Bölge Planı ile uyumlu makro göstergeler (İZKA, 2013c)

Kısaltmalar Listesi

KISALTMA	AÇIK ADI
ADNKS	ADRESE DAYALI NÜFUS KAYIT SİSTEMİ
AKK	ARAZİ KULLANIM KABİLİYETİ
ARC	APPALACHIAN REGIONAL COMMISSION
BEPER	BELEDİYELERDE PERFORMANS ÖLÇÜMÜ PROJESİ
BKGAY	BATI KENTSEL GELİŞME ALT YÖRESİ
ÇDP	ÇEVRE DÜZENİ PLANI
ÇED	ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ
ÇEŞTOB	ÇEŞME TURİSTİK OTELCİLER BİRLİĞİ
ÇKS	ÇİFTÇİ KAYIT SİSTEMİ
DEU	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
DPT	DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI
DSİ	DEVLET SU İŞLERİ
EBİLTEM	EGE ÜNİVERSİTESİ BİLİM TEKNOLOJİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA
EBSO	EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
EGEV	EGE EKONOMİYİ GELİŞTİRME VAKFI
EİB	EGE İHRACATÇI BİRLİKLERİ
ETO Derneği	EKOLOJİK TARIM ORGANİZASYONU DERNEĞİ
EU	EGE ÜNİVERSİTESİ
FAOSTAT	FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS
GTHB	GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
IMCI	INTERNATIONAL MARINA CERTIFICATION INSTITUTE
IUCN	INTERNATIONAL UNION FOR CONSERVATION OF NATURE
IYTE	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
İZBP	İZMİR BÖLGE PLANI
İZKA	İZMİR KALKINMA AJANSI
İBKAY	İZMİR BÜTÜNLEŞİK KIYI ALANLARI YÖNETİMİ PROJESİ
İBŞB	İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İKBNİP	İZMİR KENTSEL BÖLGE PLANI NAZIM İMAR PLANI
İSTYAM	İSTANBUL TARİHİ YARIMADA UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
İŞKUR	TÜRKİYE İŞ KURUMU
İZSU	İZMİR SU VE KANALİZASYON İDARESİ
İZTEKGEB	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGESİ
İZTO	İZMİR TİCARET ODASI
İZYAM	İZMİR YARIMADA UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
JEOMER	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ JEOTERMAL ARAŞTIRMA MERKEZİ
KEİPA	KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ PARLAMENTER ASAMBLESİ
KENTGES	KENTSEL GELİŞME STRATEJİ BELGESİ VE EYLEM PLANI
KOBİ	KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER
KTKGB	KÜLTÜR VE TURİZM KORUMA VE GELİŞİM BÖLGESİ
MİA	MERKEZİ İŞ ALANI
MTA	MADEN TETKİK VE ARAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
OIV	INTERNATIONAL ORGANISATION OF VINE AND WINE
ÖDA	ÖNEMLİ DOĞA ALANI
PEST	POLITICAL, ECONOMIC, SOCIAL AND TECHNOLOGICAL ANALYSIS
RES	RÜZGAR ENERJİ SANTRALİ
SEPET	SOSYAL, EKONOMİK, POLİTİK, EKOLOJİK, TEKNOLOJİK ANALİZ
STK	SİVİL TOPLUM KURULUŞU
UNESCO	UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION

Şehit Fethi Bey Caddesi No:49/1 Birlik Plaza Kat:3 - 35210 Gümrük / İzmir
T: +90 232 489 81 81 • F: +90 232 489 85 05
info@izka.org.tr • www.izka.org.tr

(ISBN 978-605-5826-13-0)

Bu kitabın basımında
FSC sertifikalı kağıt kullanılmıştır.